

H. B. NET.

Mejda (Géur)

Ο
ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ

Ἡ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΜΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ,

ΥΠΟ

ΛΕΟΝΤΟΣ ΜΕΛΑ.

ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΩΝ.

Δαπάναις Γ. ΣΕΙΤΑΝΙΔΟΥ.

«Κειμήλια ἐσθλά καὶ νέοισι χρήσιμα.»
(Εὐριπίδου).

ΕΚΔΟΣΙΣ ΝΕΩΤΑΤΗ

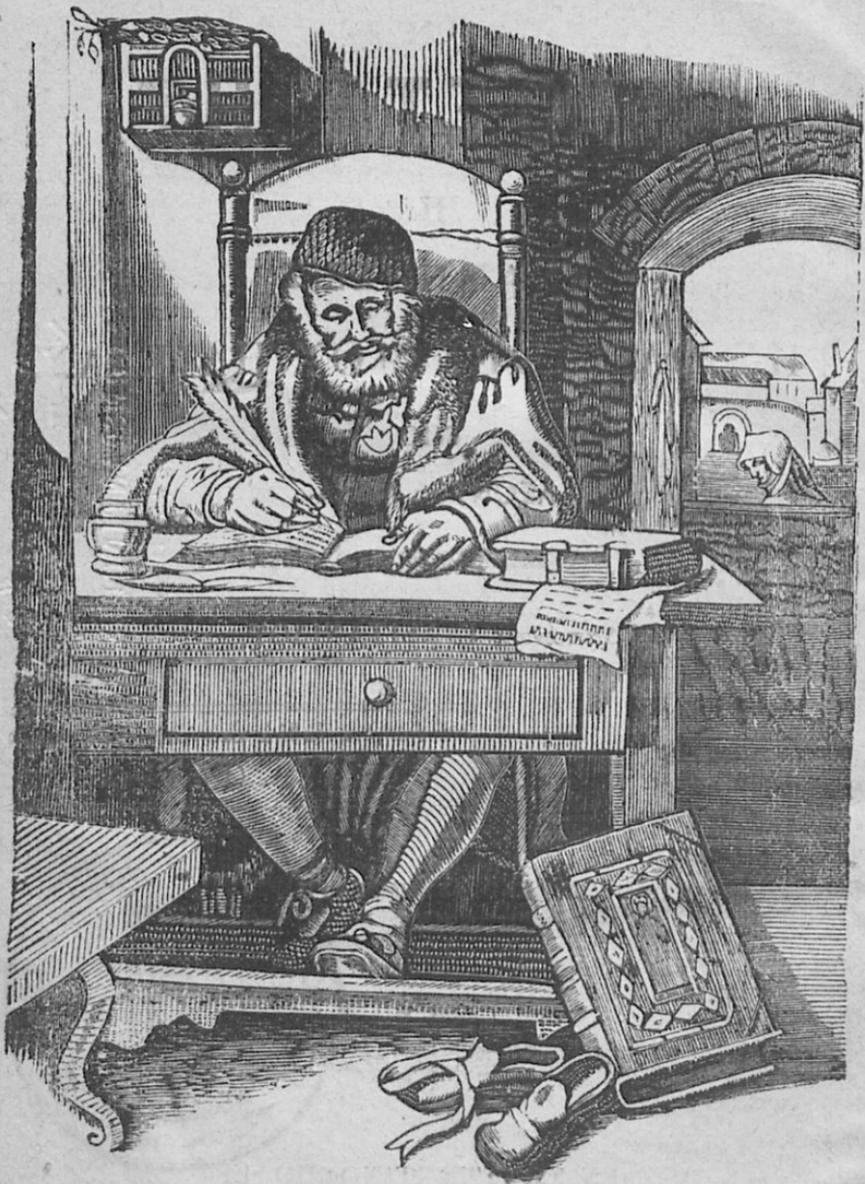


ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

1872.

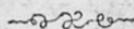
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ Γ. ΣΕΙΤΑΝΙΔΟΥ.

002
ΕΣ ΕΒΕ
Η
615



Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ.

Ο ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ.



«Θεῶν ὑπηρεσίαν ἠγήσατο τὴν ἐπιμέ-
»λειαν καὶ σωτηρίαν τῶν νέων.»

(Πλουτάρχου).

Ἐξ τινα κωμόπολιν τῆς Ἡπείρου, πλησίον τῶν Ἰωαννίνων, ἔζη πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως ὁ Γεροστάθης, ἐβδομηκοντούτης περίπου ἀλλ' εὖρωστος καὶ ὑγιής. Αἱ παρειαὶ τοῦ ἦσαν πάντοτε ῥοδοκόκκινοι, οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ζωηροὶ καὶ ἐκφραστικώτατοι, γλυκύτατον τὸ μειδιάματά του, καὶ ὡς χιῶν κατὰλευκος ἡ περικοσμοῦσα τὴν κεφαλὴν του κόμη.

Ἄλλ' ἡ φρόνησις καὶ καλοκαγαθία ἦσαν τὰ οὐσιωδέστερα χαρακτηρηστικὰ τοῦ ἀνδρός. Πάντες δὲ καθ' ὅλην τὴν Ἡπειρον ὡς κοινὸν πατέρα ἠγάπων καὶ ἐσέβοντο αὐτόν.

Τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν διήλθε σπουδάζων εἰς τὰ σχολεῖα τῶν Ἰωαννίνων· διεκρίθη δὲ πάντοτε μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν του διὰ τὴν φιλότιμον αὐτοῦ ἐπιμέλειαν, διὰ τὴν ὀρθὴν κρίσιν του, διὰ τὸ καλὸν μνημονικόν του, καὶ ἰδίως διὰ τὴν ἄκραν τῶν ἠθῶν του χρηστότητα.

Ὅτε περὶ τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἐτελείωσε τὰς σπουδὰς του, ἀποχαιρετήσας τὴν σεβασμίαν μητέρα του καὶ τὴν φιλότιμην πατρίδα του, ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ξένα, ὅπου πρὸ χρόνων ἔζη ἐμπορευόμενος ὁ πατήρ του.

Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἔζησεν ὁ Γεροστάθης εἰς τὰ ξένα, περιελθὼν διαφόρους πόλεις τῆς Ῥωσσίας, Αὐστρίας, Γαλλίας καὶ Ἰταλίας. Φιλομαθῆς δὲ πάντοτε, φιλόπονος καὶ φιλότιμος, οὔτε τὸν καιρὸν ἐπὶ ματαίῳ ἔχανεν, οὔτε τὰ σεμνὰ ἦθη του ἔφθειρεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἐμπόριόν του μετὰ ζήλου ἐνησχολεῖτο, καὶ εὐρωπαϊκὰς γλώσσας μετ' ἐπιμελείας ἐσπούδαζε, καὶ εἰς τὴν μελέτην ἠθικῶν, ἱστορικῶν καὶ φιλολογικῶν συγγραμμάτων εὐχαρίστως κατεγίνετο, καὶ τὰς ἀληθεῖς κοινωνικὰς προόδους τοῦ εὐρωπαϊκοῦ βίου μετὰ προσοχῆς παρετήρει.

Ἡ τερπινοτέρα ὅμως ἐνασχόλησις τοῦ Γεροστάθου ἦτο ἡ ἀνάγνωσις τῶν ὠραίων Ἑλληνικῶν συγγραμμάτων. Καθ' ὅλας τὰς περιηγήσεις του οἱ Παράλληλοι Βίοι τοῦ ἀγαθοῦ Πλουτάρχου, τὰ Ἄπομνημονεύματα τοῦ γλυκυτάτου Ξενοφῶντος καὶ τὸ Ἀνθολόγιον τοῦ φιλόπαιδος Στοβαίου ἦσαν πάντοτε οἱ ἀχώριστοι σύντροφοί του.

Ἀδύνατον δὲ ἦτο ν' ἀπαντήσῃ νέον Ἕλληνα καὶ νὰ μὴ συστήσῃ θερμῶς εἰς αὐτὸν τὴν μελέτην τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων.

Γαμεῖα σοφίας καὶ ἀρετῆς ἀπεκάλει ὁ γέρον τὰ Ἑλληνικὰ συγγράμματα, τὴν δὲ Ἑλληνικὴν γλῶσσαν κλειῖδα τῶν πολυτίμων τούτων ταμείων. Ὅποια δὲ ἀφροσύνη, ἔλεγε, νὰ κρατῶμεν τὴν κλειῖδα ἀχρηστον, καὶ νὰ μὴ ὠφελώμεθα ἐκ τῶν ἀνεξάντλητων θησαυρῶν, τοὺς ὁποίους αὕτη περικλείει! Δικαίως λοιπὸν ἐταλάνιζεν ὅσους, ἀφοῦ κοπιήσωσιν εἰς τὰ σχολεῖα πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ἑλληνικῆς, παραμελοῦν ἀκολούθως τὴν ἀνάγνωσιν καὶ μελέτην τῶν ἑλληνικῶν συγγραμμάτων.

Δὲν ἐθεώρει δὲ Ἑλληνισμὸν τὴν ἀπλήν γνῶσιν τῆς ἀρ-

χαίας Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ τὴν ἀπόκτησιν τῶν σοφῶν ἰδεῶν, καὶ τὴν ἐξάσκησιν τῶν μεγάλων κοινωνικῶν ἀρετῶν, αἵτινες ἐν τῷ μέσῳ τοῦ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου ἀπηθανάτισαν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα.

Διὰ τῆς σπουδῆς τῶν Ἑλλήνων ἄς μορφώσωμεν Ἑλληνικῶς τὸ φρόνημα καὶ τὴν καρδίαν, καὶ τότε, ἔλεγεν ὁ γέρον, θέλομεν ἀναφανῆ ἄξιοι ἀπόγονοι τῶν ἐνδόξων προγόνων μας, καὶ τέκνα ἄξια τῆς νέας Ἑλλάδος!

Πολλοὶ οἱ λεγόμενοι Χριστιανοὶ, ἀλλὰ δυστυχῶς ὀλίγοι οἱ ἀληθῶς Χριστιανοὶ, οἱ οὐχὶ μόνον πιστεύοντες, ἀλλὰ καὶ πράττοντες τὰ τοῦ Χριστοῦ. Ἐκ τῶν ὀλίγων δὲ τούτων ἦτο καὶ ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης. Πιστὸς εἰς τὰ δόγματα τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, μετ' εὐλαβείας πάντοτε ἐξεπλήρου ὄλα τὰ ἐξωτερικὰ καὶ ἐσωτερικὰ καθήκοντα τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανοῦ. Πολλάκις δὲ ἔλεγεν ὅτι, ἐὰν ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἐσυνειθίζαμεν πάντες εἰς τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν ὠραίων τοῦ Χριστοῦ παραγγελμάτων, ὥστε χριστιανικῶς νὰ διάγωμεν οὐχὶ μόνον ἐντὸς τοῦ ναοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῶν βιωτικῶν ἀσχολιῶν μας, ἡ ἀρμονία, ἡ τόσον θαυμασίως διέπουσα ὄλα τὰ οὐράνια σώματα, ἤθελε βεβαίως βασιλεύει καὶ μετὰ ξὺ τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἄν καὶ ἐγήρασεν ἐπὶ τῆς ξένης γῆς ὁ Γεροστάθης, οὐδεμίαν ὅμως στιγμὴν ἔπαυσεν ἐνθυμούμενος τὴν φίλην πατρίδα του καὶ τὴν γραῖαν μητέρα του, ἥτις πρὸ ἐτῶν ἤδη ἔκλαιε καὶ τοῦ συζύγου της τὸν θάνατον καὶ τοῦ υἱοῦ της τὴν στέρησιν.

Οὔτε τοῦ χρυσοῦ ἢ διψα, οὔτε τῆς Εὐρωπαϊκῆς ζωῆς τὰ θέλητρα ἐμπόδισαν τὸν Γεροστάθην τοῦ νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς

τὴν γεννήσασαν αὐτὸν κωμόπολιν· διότι καὶ τὸ καθῆκον τοῦ νὰ παρηγορήσῃ τὴν ἀσθενῆ του μητέρα ζωηρῶς συνησθάνετο, καὶ χρέος ἱερὸν αὐτοῦ ἐθεώρει νὰ συντελέσῃ κατὰ δύναμιν εἰς τῆς πατρίδος του τὴν βελτίωσιν.

Ἄμα λοιπὸν διὰ τῆς φιλοπονίας, οἰκονομίας καὶ τιμιότητος ἀπέκτησε χρηματικὴν τινα κατάστασιν, δι' ἧς καὶ αὐτὸς ἀνέτως ἠδύνατο νὰ ζήσῃ καὶ τὴν πατρίδα του ἀποχρώντως νὰ περιθάλλῃ, ἐξησφάλισεν αὐτὴν εἰς Ῥωσικὴν Τράπεζαν, καὶ εἰπὼν τὸ χαῖρε εἰς τὰ ἀναμεμιγμένα καλὰ καὶ κακὰ τῆς πολιτισμένης Εὐρώπης, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν κωμόπολιν του, ὅπου μετὰ δακρύων χαρᾶς ἐνηγκαλίσθη καὶ τὴν φιλότατην μητέρα του καὶ τῆς νεότητός του τοὺς φίλους.

«Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω.»

λέγει ὁ Ὅμηρος περὶ τοῦ πολυπείρου Ὀδυσσέως, ὅστις χρόνον πολὺν περιεπλανήθη μακρὰν τῆς πατρίδος του Ἰθάκης.

Πολλῶν ἀνθρώπων ἰδὼν τὰς πόλεις καὶ γνωρίσας τὰς ιδέας, πολὺπείρος ἐπανῆλθε καὶ ὁ Γεροστάθης μετὰ μακροχρόνιον ἀπουσίαν εἰς τὴν φίλην πατρίδα του.

Ἐξετάσας δὲ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του περὶ τοῦ ἱατροῦ, τοῦ ἱερέως καὶ τῶν διδασκάλων τῆς κωμοπόλεως, ἐπληροφόρηθη ὅτι δὲν εἶχον εἰμὴ ἐμπειρικὸν ἱατρὸν καὶ ἀπαίδευτον ἐφημέριον, ὅστις συγχρόνως ἦτο καὶ ὁ διδάσκαλος τοῦ σχολείου. Ἐπειδὴ δὲ τοιοῦτοτρόπως καὶ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἡ υἰεῖα διεκινδύνευον, ἐθεώρησε χρέος του ὁ καλοκάγαθος γέρων νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς θεραπείας τῆς διπλῆς ταύτης ἐλλείψεως.

Ὅθεν ἐπροσπάθησε ν' ἀποκαταστήσῃ ἀμέσως εἰς τὴν κωμόπολιν ἐπιστήμονα καὶ εὐυπόληπτον ἱατρὸν, καὶ πρὸς τὸν

σκοπὸν τοῦτον ἔγραψεν εἰς διάφορα μέρη· ἀλλ' αἱ προσπάθειαι αὐτοῦ δυστυχῶς ἀπέτυχον.

Συμφωνήσας λοιπὸν μετὰ τινος σεμνοῦ καὶ ἀξιοτίμου νέου, ὅστις εὐδοκίμως εἶχε τελειώσει τὰς σπουδὰς του εἰς Ἰωάννινα, ἀπέστειλεν αὐτὸν δι' ἐξόδων του εἰς Ἰταλίαν, ὅπως, σπουδάζσας τὴν ἰατρικὴν, ἐπανέλθῃ ἰατρός ἐπιστήμων εἰς τὴν κωμοπόλιν, συγχρόνως δὲ καὶ διδάσκαλος τῶν Ἑγιεινῶν παραγγελμάτων, καὶ τῶν στοιχειωδῶν γνώσεων τῆς Φυσικῆς, τῆς Χημείας καὶ Φυσικῆς Ἱστορίας.

Εἰς τὴν τερπνοτέραν δὲ καὶ ὑγιεινότεραν θέσιν τῆς κωμοπόλεως ἔκτισε δι' ἰδίων ἐξόδων σχολεῖον εὐρύχωρον, προσκαλέσας συγχρόνως καὶ δύο ἰκανοὺς καὶ φιλοτίμους διδασκάλους πρὸς ἐκπαίδευσιν τῆς νεολαίας. Τὸν δὲ ἀπαίδευτὸν ἐφημέριον ἀντικατέστησε διὰ τινος πεπαιδευμένου καὶ κατὰ πάντα σεβασμίου ἱερέως, ὅστις οὐχὶ μόνον εἰς τὸν ναὸν σεμνοπρεπῶς ἱερουργεῖ, ἐξηγῶν πάντοτε σαφέστατα καὶ γλυκύτατα τὰ θεῖα τοῦ Εὐαγγελίου παραγγέλματα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ σχολεῖον ἐδίδασκε, προσπαθῶν πάντοτε νὰ ἐνσπεύρῃ εἰς τὰς τρυφεράς τῶν τέκνων καρδίας τοὺς σωτηρίους σπόρους τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν καὶ καθηκόντων.

Ἄλλ' ἠκαλοκάγαθια τοῦ Γεροστάθου δὲν περιωρίσθη ἕως ἐδῶ. Διὰ τῆς γλυκύτητος καὶ ζωνρότητος τοῦ ὁμιλητικοῦ χαρακτῆρός του, κατάρθωσεν ἐντὸς ὀλίγου νὰ προσελκύσῃ τὴν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν ἀγάπην ὅλων τῶν παιδίων τῆς κωμοπόλεως. Πολλάκις ἐπροσκάλει αὐτὰ εἰς τὴν οἰκίαν του, εἰς τὸν κήπὸν του, εἰς τὸ γεῦμά του. Συχνάκις δὲ ἐξήρχετο μετ' αὐτῶν εἰς πρῶτοις καὶ δευτεροῦς περιπάτους, καὶ πάντοτε εὐρισκεν ἀφορμὴν νὰ εἴπῃ ἢ νὰ διηγηθῇ εὐάρεστον τι καὶ ὠφέ-

λιμον πρὸς τοὺς μικροὺς αὐτοὺς φίλους του, οἵτινες ἐπομένως καὶ ὡς πατέρα γλυκύτατον τὸν ἐσέβοντο, καὶ ὡς φίλον ἐπιστήθιον τὸν ἠγάπων.

Ὅλοι οἱ γέροντες ἀγαπῶσι συνήθως τὰς διηγήσεις, ὡς ἠγάπα αὐτὰς καὶ ὁ γέρων Ὅμηρος, ὅτε περὶ τὴν δύσιν τοῦ βίου του ἐποίει τὴν Ὀδύσειάν του. Τὰς διηγήσεις λοιπὸν ἠγάπα καὶ ὁ Γεροστάθης, ὅστις ἐπιθυμῶν νὰ καταστήσῃ τοὺς μικροὺς φίλους του εὐτυχεῖς εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου των καὶ νὰ προετοιμάσῃ, εἰ δυνατὸν, εἰς τὴν πατρίδα τέκνα ἐνάρετα καὶ φιλόστοργα, διὰ καταλλήλων διηγημάτων ἐπροσπάθει νὰ κατορθώσῃ τοῦτο, μιμούμενος τοὺς γέροντας τῆς Σπάρτης, οἵτινες, παρευρισκόμενοι πάντοτε εἰς τὰ συσσίτια καὶ τὰ γυμνάσια τῶν νέων, ἐδιηγοῦντο πρὸς αὐτοὺς τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ λαμπρὰ ἔργα τῶν προγόνων των πρὸς μὀρφωσιν Σπαρτιατῶν ἐνακρέτων.

Συχνὰ ἀνέφερον ὁ γέρων τὸ τοῦ Ἰσοκράτους· «ὅτι τὰ καλὰ
 » ἀκούσματα εἶναι καλῆτερα πολλῶν χρημάτων,
 » διότι τὰ μὲν χρήματα εὐκόλως χάνονται, ἐνῶ τὰ
 » καλὰ ἀκούσματα παράγουν τὴν Παιδείαν καὶ Ἀρε-
 » τὴν, τὰ μόνον διαρκῆ καὶ ἀθάνατα κτήματα τῶν
 » ἀνθρώπων».

Τέκνον τῆς κωμοπόλεως, μαθητῆς τοῦ σχολείου, καὶ εἰς τῶν μικρῶν φίλων τοῦ Γεροστάθου ἦτο καὶ ὁ γράφων τὰ παρόντα. Ὅσα δὲ κατὰ τὴν παιδικὴν μου ἡλικίαν ἤκουσα συναστρεφόμενος τὸν σεβάσμιον ἐκεῖνον γέροντα, ἀποτελοῦν τὰς γλυκυτέρας καὶ ὠραιότερας ἀναμνήσεις ὅλου τοῦ βίου μου· αὐταὶ μὲ κατέστησαν εὐδαίμονα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς μου, διότι πάντοτε καὶ σωματικῶς μὲ ὠφέλησαν, καὶ διανοητικῶς μὲ ἔτερψαν, καὶ ἠθικῶς μὲ καθωδήγησαν.

Τὰς ἀναμνήσεις μου λοιπὸν ταύτας ἀπεφάσισα νὰ ἐκθέσω καὶ δημοσιεύσω, διότι ὅσα παρὰ τοῦ Γεροστάθου ἠκροάσθην, ἐθεώρησα ὡς ἀποτελοῦντα τὸ Ἀλφάβητον τῆς μεγάλης τέχνης τοῦ βίου, ἀλφάβητον ἀναγκαιότατον εἰς πάντα Ἑλληνόπαιδα, ὅπως δι' αὐτοῦ εὐχαρίστως διέελθη τὴν δύσκολον βίβλον τῆς ζωῆς του. Εἰμι δὲ εὐελπις ὅτι ἡ δημοσιεύσις των θέλει εὐχαριστήσῃ τὴν μακαρίαν ψυχὴν τοῦ φιλοπάτριδος ἐκείνου ἀνδρός, διότι οὕτω καὶ μετὰ θάνατον θέλει συντελεῖ εἰς τὴν ἠθικὴν καὶ πατριωτικὴν διάπλασιν τῶν Ἑλληνοπαίδων, τοὺς ὁποίους τόσον ἠγάπα καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐστήριζε τὰς περὶ εὐτυχεστέρου μέλλοντος γλυκείας ἐλπίδας του.

Ταπεινὸς καὶ μετριόφρων ὁ Γεροστάθης δὲν ἐκαυχᾶτο οὔτε τὴν Ἀμερικὴν ὅτι ἀνεκάλυψεν, οὔτε τὴν πυρίτιδα ὅτι ἐφεῦρε. Μᾶς ἔλεγε δὲ καὶ μᾶς ἐδιηγεῖτο ἐξ ὅσων ἤκουσεν ἢ ἀνέγνωσεν, ἢ ἡ πολυχρόνιος πεῖρα τὸν ἐδίδαξε. Δὲν ἦσαν λοιπὸν τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα νεοφανῆ καὶ πρωτότυπα· ἀπ' ἐναντίας τὰ πλεῖστα ἦσαν ἀρχαῖα καὶ εἰς πολλοὺς γνωστὰ, ἀλλὰ τερπνὰ καὶ ὠφέλιμα πάντοτε.

Ἀρχαῖος καὶ πασίγνωστος εἶναι καὶ ὁ ἥλιος· ἀλλὰ πόσον εὐεργετεῖ καὶ τέρπει τοὺς πάντας, καὶ ἰδίως ὅσους ἐντὸς ὑγρᾶς καὶ σκοτεινῆς φυλακῆς ἐστερήθησαν τῶν ζωογόνων ἀκτίνων του!

Πασίγνωστος καὶ κοινότατος ἐπίσης εἶναι καὶ ὁ ἄρτος, τὸν ὁποῖον καθ' ἡμέραν γευόμεθα· ἀλλὰ πόσον γλυκὺν καὶ σωτήριον εὐρίσκουν αὐτὸν οἱ πεινῶντες! Ὅτε δὲ καὶ ἡμεῖς, μικρὰ παιδιὰ, ἠκούαμεν τὸν Γεροστάθην, ἐστερούμεθα τῶν εὐεργετικῶν ἀκτίνων τῆς παιδείας· πεινῶντες δὲ πρόοδον καὶ βελτίωσιν, εἰς τὸ σκότος τῆς νεανικῆς ἀπειρίας ἐκυλιόμεθα. Τὰ λόγια λοιπὸν καὶ αἱ διηγήσεις του, φωτίζουσαι τὸν νοῦν καὶ

τρέφουσαι τὴν καρδίαν, δικαίως καὶ μᾶς ἔτερπον καὶ μᾶς ὠφέλουν.

Τὸ κάλλος τῆς Ἀρετῆς, ἂν καὶ ἀρχαιότατον, διαμένει πάντοτε νέον, τερπνὸν καὶ ἀμάραντον, ἡ δὲ ἔξις καὶ ὁ χρόνος ἀντὶ τὰ ἐλαττώσωσιν, ἔτι μᾶλλον αὐξάνουν τὴν λάμψιν τῶν ἀκρίτων του. Τὰ ἀμάραντα δὲ κάλλη τῶν Ἑλληνικῶν ἀρετῶν ἐπαρουσίαξεν συνήθως ὁ Γεροστάθης ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μας.

Εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν **ANAMNHΣΕΩΝ** μου ἐπροσπάθησα νὰ διατηρήσω τὸ ἀπλοῦν, τὸ εὐληπτον, τὸ ἀφελές ὕφος τοῦ Γεροστάθου· ἀλλὰ πρέπει νὰ ὁμολογήσω, ὅτι δὲν ἠδυνήθην νὰ ἐντυπώσω εἰς τὸν ἄψυχον χάρτην τὴν ἔμψυχον γλυκύτητα καὶ ἐκφραστικωτάτην ζωηρότητα τῆς προφορικῆς ὁμιλίας τοῦ ἀγαθοῦ ἐκείνου ἀνδρός.

Ἐπειδὴ δὲ τριπλοῦς ἦτο ὁ σκοπὸς τοῦ Γεροστάθου, ἦτοι ἡ υγεία τοῦ σώματος, τοῦ νοῦς, καὶ τῆς καρδίας, εἰς τρία μέρη διήρσα καὶ ἐγὼ τὰς **ANAMNHΣΕΙΣ** μου ταύτας, προτάξας ὅσα περὶ Θεοῦ ἠκούσαμεν παρ' αὐτοῦ, διότι τὴν εὐσέβειαν θεωρῶν ὁ γέρον ὡς τὸ πρῶτον θεμέλιον πάσης καλῆς ἀγωγῆς, καὶ ὡς τὴν βάσιν τῆς τε παρούσης καὶ τῆς μελλούσης εὐδαιμονίας ἀπὸ Θεοῦ ἤρξατο.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

ΥΓΕΙΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ.



ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ ΘΕΜΕΛΙΟΝ.

«Τρεῖς εἰσιν ἀρεταὶ τὰς χρεῶν σ' ἀσκεῖν, τέκνον.
» Θεοὺς τε τιμᾶν, τοὺς τε θρέψαντας γονεῖς,
» Νόμους τε κοινοὺς Ἑλλάδος· καὶ ταῦτα δρῶν,
» Κάλλιστον ἔξεις στέφανόν εὐκλείας ἀεὶ.»
(Εὐριπίδου).

Τὰ μελαγχολικὰ σύννεφα τοῦ χειμῶνος εἶχον ἤδη διασκε-
δασθῆ· οἱ κῆποι, αἱ πεδιάδες καὶ τὰ βουνὰ εἶχον ἀρχίσει νὰ
ἐνδύωνται τὰς ἀνθηρὰς στολὰς των, καὶ μελωδικὰ τὰ ἀηδό-
νια ἐκελάδουν τὴν ἐπάνοδον τῆς τερπνῆς ἀνοιξέως, ὅτε μετὰ
δοξολογίας, ἀγιασμοῦ καὶ παρατάξεως ἠνοιξεν εἰς τὴν κωμό-
πολιν μας τὸ συστηθὲν ὑπὸ τοῦ Γεροστάθου σχολεῖον.

Ὀλίγας δὲ ἡμέρας μετὰ τὴν ἔναρξιν τῶν μαθημάτων μᾶς
ἐπροσκάλεσεν ἀφ' ἐσπέρας ὁ γέρον νὰ συνέλθωμεν ὅλοι εἰς
τὴν οἰκίαν του τὴν αὐγὴν, πρὶν ἐξημερώσῃ διὰ νὰ μᾶς ὀδη-
γήσῃ ἐκεῖθεν εἰς τινὰ ἐξοχὴν.

Ὅλοι ἐπροσπαθήσαμεν νὰ ἐξυπνήσωμεν ἐγκαίρως διὰ νὰ
μὴ στερηθῶμεν καὶ τῆς ἐξοχῆς τὴν διασκεδάσιν, καὶ τοῦ Γε-
ροστάθου τὴν ζωηρὰν καὶ εὐχάριστον συναναστροφὴν· κατὰ
τὴν προσδιωρισμένην δὲ ὥραν εὐπειθεῖς εἰς τὴν πρόσκλησίν
του, παρευρέθημεν ἅπαντες εἰς τὴν οἰκίαν του.

Μόνον οἱ συμμαθηταὶ μας Ἰωάννης καὶ Ἀθανάσιος δὲν ἐφά-
νησαν, διότι ἀγαπῶντες πολὺ τὸν πρωϊνὸν ὕπνον, δὲν ἠμπό-
ρεσαν ν' ἀποσπασθῶσιν ἐγκαίρως ἀπὸ τὰς διγίαις ἀγκάλας τοῦ
φίλου των.

Εὐθυμος καὶ ζωηρὸς μᾶς ὠδήγει ὁ γέρον δια μέσου ἀνθοσολίσου πεδιάδος εἰς λόφον τινὰ πλησίον τῆς κωμοπόλεως, ὅπου, ὡς ἔλεγεν, ἀναβαίνοντες ἐπρόκειτο νὰ ἴδωμεν θέαμα ὠραιότατον.

Βῆμα ταχύ! μᾶς ἐφώναζε καθ' ὁδόν, διὰ νὰ προφθάσωμεν ἐγκαίρως τὸ θέαμα. Ἀξιοθαύμαστος δὲ ἦτον ἡ εὐκινησία τοῦ Γεροστάθου, διότι καὶ βυάκια καὶ χανδάκια ὡς νέος ἐπήδα, καὶ τοὺς ἀνηφόρους μὲ ἐλαφρότατον βῆμα ἀνέβαινε.

Η ΑΝΑΤΟΛΗ.

Ὅτε ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ λόφου ἐφθάσαμεν, ὠραία καὶ ἐκτεταμένη πεδιάς ἀπροσδοκῆτως ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μας. Εἰς τὸ ἄκρον τῆς πεδιάδος, ἐκεῖ ὅπου ὁ οὐρανὸς ἐφαίνετο ἐγγίζων τὴν γῆν, μᾶς ἔδειξεν ὁ Γεροστάθης λίμνην τινὰ, καὶ πρὸς τὴν λίμνην αὐτὴν μᾶς εἶπε νὰ προσηλωσωμεν τὰ βλέμματα καὶ τὴν προσοχὴν μας. Μετ' εὐλαβείας λοιπὸν καὶ σιωπῆς, περιέργους πρὸς τὴν λίμνην ἐστρέψαμεν τοὺς ὀφθαλμούς.

Ὁ ὀρίζων ἐφαίνετο μᾶλλον μελαγχολικός· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ὁ οὐρανὸς ἤρχισε βαθμηδὸν νὰ φωτίζεται καὶ τὰ σύννεφα νὰ ἐπιχρυσώνονται· ἐκ τῶν ὑδάτων δὲ τῆς λίμνης ἠσύχως καὶ μεγαλοπρεπῶς ἀνεφάνη βαθμηδὸν ἐξερχόμενος κατάχρυσος ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου, μεταβάλλων τὰ ὑδάτα τῆς λίμνης εἰς στιλπνότατον ἄργυρον, φαιδρότητα δὲ καὶ λάμψιν ἐπιχέων ἐπὶ τῆς φύσεως ὅλης.

— Τί λαμπρόν! τί ὠραῖον θέαμα! ὁμοφώνως ἐκραῶσαμεν ὅλοι, διότι προηγουμένως δὲν εἶχομεν παρατηρήσει τὸ ἐξαισιον τοῦτο τῆς φύσεως θέαμα.

— Παρατηρήσατε καὶ θαυμάσατε, παιδιά μου, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρον, μὲ πόσῃν μεγαλοπρέπειαν στέλλει ὁ Θεὸς καθ' ἐκάστην αὐγὴν τὸν λαμπρόν αὐτὸν ἀστέρα τῆς ἡμέρας, διὰ νὰ φωτίσῃ μὲ τὸ ὠραῖόν του φῶς καὶ διὰ νὰ ζωογονήσῃ μὲ τὰς θερμὰς του ἀκτῖνας καὶ ἡμᾶς, καὶ τὰ ζῶα, καὶ τὰ φυτὰ! Μαύρη καὶ σκοτεινὴ, μαραμμένη καὶ νεκρὰ ἤθελεν εἶσθαι ἡ φύσις ὅλη, ἂν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ ἡλίου δὲν ἐφώτιζε, δὲν ἐθέρμινε, δὲν ἐζωο-

γόνει αὐτήν. Τόσον δὲ μεγαλοπρεπὲς, τόσον εὐεργετικὸν εἶναι αὐτὸ τὸ μέγα πλάσμα τοῦ Θεοῦ, ὥστε πολλοὶ λαοὶ ἐν τῇ ἀπλότητί των ἐξέλαβον τὸ πλάσμα ἀντὶ τοῦ Πλάστου, καὶ ἀντὶ νὰ λατρεύωσι τὸν ἀληθινὸν Θεὸν τὸν πλάσαντα καὶ τὸν ἥλιον καὶ πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, ἐλάτρευσαν ὡς Θεὸν των αὐτὸν τὸν ἥλιον.

Μᾶς ὑπενθύμισε τότε ὁ Γεροστάθης Δῆμόν τινα, ὅστις πρὸ τινῶν ἡμερῶν εἶχεν ἐπιστρέψει εἰς τὴν κωμόπολιν, ἐλευθερωθεὶς ἀπὸ τὰς φυλακὰς τῶν Ἰωαννίνων ἤτο ὁ ἄθλιος κατάχλωμος ὡς τὸ κηρίον, μαραμμένος ὡς τὸ φύλλον τοῦ φθινοπώρου, ἰσχνός, ἀδύνατος καὶ ἡμιθανής.

— Καὶ διατί; Διότι κατὰ κλειστός ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ ἐν τὸς ὑπογείου καὶ σκοτεινῆς φυλακῆς, δέκα ὀλόκληρα ἔτη ἐστερήθη τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, διὰ τῶν ὁποίων ὁ πανάγαθος Θεὸς ζωογονεῖ τὰ πλάσματά του.

Καθ' ἐκάστην λοιπὸν αὐγὴν πρὸς Ἀνατολὰς, ὡς Ἀνατολικοὶ Χριστιανοὶ, ἄς στρέφωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ ἄς εὐχαριστῶμεν τὸν Ὑψιστον, τὸν ζωογονοῦντα διὰ τοῦ λαμπροῦ τούτου ἀστέρος τὴν ὑπαρξιν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τῆς γῆς μᾶς ἔδωκεν.

Ἄλλ' ἐξ Ἀνατολῶν δὲν ἐξέρχεται μόνον ὁ εὐεργετικὸς ἥλιος, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων· ἐξ Ἀνατολῶν ἐξῆλθον, καὶ διὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην μετέβησαν τὰ Γράμματα, ἡ Ποίησις, ἡ Φιλοσοφία, ἡ Καλλιτεχνία, ὁ Πολιτισμὸς, ἡ Ἐλευθερία καὶ ἐπὶ τέλους ὁ Χριστιανισμὸς αὐτῇ ἡ θεία καὶ ἀληθῆς θρησκεία τῆς Πίστεως, τῆς Ἐλπίδος, τῆς Ἀγάπης καὶ τῶν Καλῶν ἔργων.

Ἄς ἐμμένωμεν λοιπὸν, παιδία μου, πιστοὶ καὶ ἀκράδαντοι εἰς τὴν Ἀνατολικὴν τοῦ Χριστοῦ μας Ἐκκλησίαν, οἰκτείροντες τοὺς προσπαθοῦντας νὰ ὑποσκάψωσι τὰ θεοστήρικτα θεμέλια αὐτῆς. Ἄν δὲ ὡς Χριστιανοὶ, καὶ Χριστιανοὶ Ἀνατολικοὶ, πάσχωμεν καὶ καταδιωκώμεθα, ἄς ὑπομένωμεν μὲ καρτερίαν τὰ πάντα, καὶ ἐπὶ τέλους θέλομεν σωθῆ, θέλομεν θριαμβεύσει. « Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται. »

μας εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· ὁ δὲ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν εἶπεν ἐπὶ τῆς γῆς εἰμὴ ἀληθείας, καὶ ἀληθείας μεγάλας!

ΤΑ ΑΝΘΗ.

Ἄφοῦ ἐπὶ τοῦ λόφου ἐθαυμάσαμεν τὴν ὥραϊαν τοῦ ἡλίου ἀνατολὴν, ἤρχισαμεν νὰ καταβαίνωμεν πρὸς τὴν πεδιάδα ἣτις, καταπράσινος καὶ καταστόλιστος ἀπὸ ἄνθη, ἔτι λαμπροτέρα ἐφαίνετο τότε, ὅτε αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου διέλυον τὴν λεπτὴν ὀρότον τῆς νυκτός.

— Παρατηρήσατε, μας εἶπεν ὁ Γεροστάθης, αὐτὸ τὸ πράσινον χρῶμα τῆς πεδιάδος πόσον γλυκύτατον εἶναι καὶ πόσον τέρπει τὰ ὄμματά μας! Στρέψατε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ πρὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ παρατηρήσατε πόσον εὐχαριστεῖ, πόσον ἐξημερόνει τὴν καρδιάνμας τὸ γαλανὸν καὶ ἥμερον χρῶμά του! Ἦθελεν εἶσθαι βεβαίως ἀδύνατον νὰ ἐπιθυμήσωμεν, ἀντὶ τοῦ πρασίνου τῆς πεδιάδος καὶ τοῦ γαλανοῦ χρώματος τοῦ οὐρανοῦ, ἄλλα καταλληλότερα καὶ γλυκύτερα χρώματα. Τόσον δὲ ἀληθὲς εἶνε τοῦτο, ὥστε καὶ ὅσοι ὑποφέρουν ὀφθαλμίαν, εἰς πράσινα ἢ γαλανὰ χρώματα καταφεύγουν πρὸς παρηγορίαν τῶν πασχόντων ὀφθαλμῶν των.

Θεωρήσατε καὶ αὐτὰ τὰ ποικίλα καὶ τερπνότατα ἄνθη! Δι' αὐτῶν ὁ Ὑψιστος ἠθέλησε νὰ διακόψῃ τὴν μονοτονίαν τῆς πρασίνης πεδιάδος, καὶ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν ὠραιότεραν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μας. Τρέξατε λοιπὸν, παιδία μου, καὶ εὐγνώμονα πρὸς τὸν πανάγαθον Θεὸν, ὅστις ἔπλασε καὶ σᾶς καὶ τοῦ ἀγροῦ τὰ ἄνθη, συνάξατε ἐξ αὐτῶν καὶ δοξολογήσατε τὸν Πλάστην.

Ὁ Γεροστάθης ἐκάθισεν ὑπὸ τὴν σκιὰν δένδρου, ἡμεῖς δὲ ἀμέσως ἐσχορπίσθημεν εἰς τὴν πεδιάδα συνάζοντες ἄνθη.

Ἄφοῦ δὲ ἕκαστος ἐσύναξεν ὅσα ἤρρεσεν, ἤρχισαμεν νὰ φιλονεικῶμεν τίνος ἦσαν τὰ ὠραιότερα· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ φιλονεικία, ἀντὶ νὰ διαλυθῇ, ἐγένετο ζωηρότερα, ἐπανήλθομεν ὅλοι πρὸς τὸν γέροντα, διὰ ν' ἀποφασίσῃ ἐκεῖνος τίς ἐσύναξε τὰ ὠραιότερα.

Ἐχαμογέλασεν ὁ Γεροστάθης καὶ εὐκόλως διέλυσε τὴν φιλονεικίαν, εἰπὼν ὅτι ὅλα εἶναι ἐπίσης ὠραῖα καὶ ἀξιοθαύμα-

στα, διότι εἰς ἄλλα ἀνευρίσκομεν καὶ θαυμάζομεν τὴν Σοφίαν, τὴν Ἀγαθότητα καὶ τὴν Παντοδυναμίαν τοῦ Πλάστου.

Ὁ γέρον μᾶς ἐδείξε τότε τὴν μηχανὴν τοῦ ὠρολογίου του καὶ ἠρώτησεν ἂν νομίζομεν ὅτι ἡ μηχανὴ αὕτη ἐγένετο μόνη τῆς καὶ κατὰ τύχην.

— "Ὅχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν ὁμοφώνως· ὁ ὠρολογᾶς τὴν ἔκαμε καὶ ὄχι ἡ τύχη.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς ἠρώτησε πάλιν, ἂν ὁ ὠρολογᾶς μὴ ἔχων νοῦν καὶ δύναμιν, ἡδύνατο νὰ κατασκευάσῃ τὴν μηχανὴν τοῦ ὠρολογίου.

— "Ὅχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν καὶ εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην τοῦ γέροντος, ὅστις ἐξηκολούθησε λέγων τὰ ἑξῆς:

— 'Ἄλλ' ὁ μηχανισμὸς τοῦ ἀπλουστεροῦ ἄνθους εἶναι ἀσυγκρίτως τελειότερος καὶ πολὺ πλεον ἀξιοθαύμαστος ἀπὸ τὴν μηχανὴν τοῦ ὠρολογίου μου. Ἐὰν σκεφθῶμεν πῶς ἕκαστος ἄνθος γεννᾶται ἀπὸ τὸν σπῆρον του, πῶς αὐξάνει καὶ τρέφεται διὰ τῶν ριζῶν καὶ λεπτοτάτων σωλήνων του, πῶς χρωματίζεται, πῶς εὐωδιάζει, βεβαίως θέλομεν πεισθῆ ὅτι ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον δὲν ἡδύναντο νὰ γεννήσωσι τοιοῦτον ὀργανικὸν ὄν, καὶ ὅτι Διάνοια καὶ Δύναμις ἀσυγκρίτως ἀνωτέρα ἀπὸ τὸν νοῦν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ ὠρολογοποιοῦ ἔπλασαν τὰ ἄνθη ταῦτα.

Ἄλλ' ὁ ὀργανισμὸς τῶν ζώων, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, πόσον ἀνώτερος, πόσον τελειότερος εἶναι!

Πόσον δὲ καταπληκτικὴ καὶ θαυμασία ἡ μεγάλη μηχανὴ τοῦ ὠρολογίου ἐκείνου, τὸ ὅποῖον ὀνομάζομεν Κόσμον! Ὁ ἥλιος, οἱ πλανῆται, οἱ δορυφόροι αὐτῶν, καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ οὐράνια σώματα, κινούμενα εἰς ὠρισμένας γραμμάς καὶ χρονικὰ διαστήματα, ἄρμονικώτατα δὲ καὶ ἄνευ διακοπῆς περιστρεφόμενα ἐντὸς τοῦ Στερεώματος, ἀποτελοῦν αὐτὸ τὸ μέγα καὶ ἐξάισιον τοῦ Κόσμου ὠρολόγιον.

Βεβαίως οὔτε ἡ τύχη καὶ τὸ αὐτόματον, οὔτε ὁ περιορισμένος νοῦς καὶ αἱ μικραὶ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου ἡδύνατο ποτὲ νὰ παράξωσι τοιοῦτους ἐκπληκτικὸς ὀργανισμοὺς, τοιαύτην θείαν καὶ ὑπεράνθρωπον ἄρμονίαν.

Νοῦς λοιπὸν ὑπεράνθρωπος, Σοφία ὑπερτάτη καὶ Δύναμις ἀκαταμέτρητος ἐδημιούργησε ταῦτα πάντα· καὶ διὰ τοῦτο Πάνσοφον καὶ Παντοδύναμον ἀποκαλοῦμεν τὸν Θεόν, τὸν δημιουργὸν τοῦ παντός.

Ὁ Δαυὶδ ψάλλων τὴν σοφίαν καὶ μεγαλοουργίαν τοῦ Πλάστου ὀρθότατα ἔλεγε· « Πόσον μεγάλη καὶ θαυμαστά εἶναι τὰ ἔργα Σου, Κύριε! Πάντα ἐν Σοφίᾳ ἐποίησας ».

Καὶ αὐτὸς ὁ Ὅμηρος, ὁ ἀρχαιότερος καὶ μεγαλῆτερος ποιητῆς τῶν προγόνων μας, σπουδᾶσας τὴν φύσιν ὡς οὐδεὶς ἄλλος, συνηθάνθη, καὶ εἰς τὴν Ὀδύσειάν του ἐκήρυξε τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Ὑψίστου εἰπὼν· « Θεὸς . . . γὰρ δύναται ἅπαντα. »

Ἀφοῦ δὲ ὁ Θεός, ὁ πανάγαθος πατήρ, ἐπρονόησεν ὅλα τὰ πρὸς τροφήν, ἐνδυμασίαν, κατοικίαν καὶ διατήρησιν μας ἀναγκαῖα, ἠθέλησε διὰ τῆς ἀπειρου ποικιλίας τῶν ἀνθέων καὶ τὰ αἰσθητηριά μας ἀθῶως νὰ τέρπη, καὶ τὰς καρδίαις μας νὰ ὠραΐζη.

Τὰ ἄνθη μᾶς ὑπενθυμίζουν τὴν ἐπὶ γῆς πανάγαθον παρουσίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπομένως τὰ χρέη τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης. Ἀλλὰ καὶ ἅπαντα ἡ φύσις τὴν ὑπαρξιν καὶ παρουσίαν τοῦ πλάστου μᾶς παριστᾷ.

Τί ἄλλο εἶναι τῶνόντι ἡ φύσις αὕτη παρὰ ναὸς ἀπέραντος καὶ μεγαλοπρεπῆς, τὸ ἄπειρον μεγαλεῖον τοῦ Θεοῦ παριστάων ; Θόλος τοῦ μεγάλου τούτου ναοῦ εἶναι ὁ ἀπέραντος θόλος τοῦ οὐρανοῦ· λαμπάδες δὲ αὐτοῦ ἄσβεστοι τὰ ἄσβεστα φῶτα τοῦ ἡλίου καὶ τῶν ἀπείρων ἀστέρων ! Εὐρισκόμενοι δὲ πάντοτε ἐντὸς αὐτοῦ, ἕ μὴ παύωμεν σεβόμενοι καὶ δοξολογοῦντες τὸν Ὑψίστον !

Πάντα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ἠγάπα καὶ ἐθαύμαζεν ὁ ἀγαθὸς γέρον, ἀλλ' ἰδιαιτέραν κλίσιν εἶχε πρὸς τὰ ἄνθη, τὰ ὅποια καὶ εἰς τὸν κῆπόν του ἐπιμελῶς ἐκαλλιέργει καὶ ἐπεριποιεῖτο. Ἡ πρὸς τὰ ἀθῶα δὲ καὶ ὠραῖα ἄνθη ἀγάπη τοῦ γέροντος ἀποχρώντως ἀπεδείκνυε τὴν ὠραιότητά καὶ ἀγαθότητα τῆς

ψυχῆς του. Διότι, ὅστις θαυμάζει τὸ μεγαλεῖον τῆς φύσεως καὶ ἀγαπᾷ τὴν ὠραιότητα αὐτῆς, ἀναγκαίως ἀγαπᾷ καὶ σέβεται τὸν Θεόν, ἀναγκαίως μορφώνει ἀγαθὴν καὶ ἐνᾶρετον τὴν ψυχὴν του καὶ εὐτυχῆ τὸν βίον του.

ΤΑ ΠΤΕΡΑ.

Ὑπὸ τὸ δένδρον, ὅπου ὁ Γεροστάθης ἐκάθητο, εὔρομεν πτερὰ τινὰ ὠραῖα, τὰ ὁποῖα τῷ ἐπαρουσιάσαμεν, ὅπως θαυμάση καὶ ἐκεῖνος τὸν ζωηρὸν καὶ ποικίλον χρωματισμὸν των.

— Ὁραιότατα τῶντι εἶναι τὰ χρώματα ταῦτα, μᾶς εἶπε, καὶ χαίρω διότι ἀρχίζετε ἤδη νὰ παρατηρῆτε καὶ νὰ θαυμάζητε τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ. Διὰ τῶν λαμπρῶν αὐτῶν χρωμάτων καὶ τὰ πτηνὰ καταστολίζει ὁ Ὑψιστος, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν συγχρόνως τέρπει. Ἀλλὰ τὰ πτερὰ, ἐκτὸς τοῦ ὠραίου χρωματισμοῦ των, ἔχουν καὶ ἄλλας ιδιότητας πολὺ πλεον ἀξιοθαυμάστους, αἵτινες σαφέστατα ἀποδεικνύουν τὴν Σοφίαν, τὴν Πρόνοιαν, τὴν Ἀγαθότητα τοῦ Πλάστου των, καὶ τὴν Σκοπιμότητα τῶν ἔργων αὐτοῦ.

Τὰ πτερὰ εἶναι τὸ ἔνδυμα, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰ πτηνὰ, διὰ νὰ διατηρῆ αὐτὰ θερμὰ ἐν καιρῷ χειμῶνος· παρατηρήσατε λοιπὸν τὴν ὕλην τοῦ ἐνδύματος τούτου, καὶ θέλετε εὐρεῖ αὐτὴν ὁμοιάζουσαν τὸ βαμβάκιον καὶ τὸ μαλλίον, καὶ ἐπομένως ἐπίσης θερμὴν.

Δὲν ἐφρόντισε λοιπὸν ὁ Πλάστης μόνον περὶ τῆς ἐξωτερικῆς λαμπρότητος τοῦ ἐνδύματος, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἀναγκαιῆς αὐτοῦ θερμότητος.

Διὰ τῶν πτερῶν προσέτι ἐπρόκειτο τὰ πτηνὰ νὰ πετῶσιν. Ἐὰν λοιπὸν τρίχες μαλακαὶ ἢ ὀστρακοδέρματα σκληρὰ ἐκάλυπτον τὰ πτηνὰ, δὲν ἤθελον ἠμπορεῖ βεβαίως δι' αὐτῶν νὰ διασχίζωσι τὸν ἀέρα· ὅθεν καὶ ἐλαστικὰ καὶ συγχρόνως στερεὰ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὰ πτερὰ των, ὅπως δύνωνται εὐκόλως νὰ πετῶσιν ἀπὸ κλῶνον εἰς κλῶνον, καὶ ἀπὸ τόπον εἰς τόπον πρὸς ἀνεύρεσιν τροφῆς, κατοικίας καὶ καταλλήλου κλίματος.

Εἰς ὅλα, εἰς ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ παρουσιάζεται ἡ Θεία

Πρόνοια, ἡ ἀνωτάτη σκοπιμότης καὶ ἡ ἄκρα αὐτοῦ ἀγαθότης! Δικαίως λοιπὸν πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν, ὅτι πανταχοῦ παρῶν εἶναι ὁ πανάγαθος Θεός!

Μετὰ δὲ τοὺς λόγους τούτους δι' ἱκανὴν ὥραν ἐσιώπησε, θέλων φαίνεται νὰ δώσῃ καιρὸν εἰς μὲν τὸν μικρὸν νοῦν μας νὰ συλλάβῃ καὶ χωνεύσῃ τὰς παρατηρήσεις του, εἰς δὲ τὴν καρδίαν μας ν' ἀναπτύξῃ τὰ πρὸς τὸν Πλάστην ὀφειλόμενα αἰσθήματα.

ΤΑ ΑΚΑΡΠΑ ΔΕΝΔΡΑ.

Προχωροῦντες σιωπηλοὶ εἰς τὸν περιόπατον, ἐπλησιάζομεν εἰς ὠραιότατον πλάτανον, περὶ τὰς ρίζας τοῦ ὁποίου ἡσύχως ἔρρεε ρυάκιον διαυγέστατον.

Δὲν ἐνθυμοῦμαι δὲ τίς ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας εἶπε τότε πρὸς τὸν Γεροστάθην· — "Ἄν αὐτὸς ὁ πλάτανος ἦτο δένδρον κάρπιμον, ἠθέλαμεν φάγει τώρα ὀλίγους καρπούς; διατί ὁ Θεός ἔκαμε αὐτὰ τὰ ἀκαρπα δένδρα; Καὶ αὐτὸ τὸ ρυάκιον τί χρησιμεύει ἐδῶ εἰς τὴν ἐρημίαν; πόσον καλῆτερον θὰ ἦτο ἂν εἴχομεν αὐτὸ εἰς τὴν κωμόπολιν!

— Ὁ Θεός, παιδίον μου, ἀπήντησεν ὁ γέρον, ὁ Θεός ὅστις ἐδημιούργησε καὶ τὸν πλάτανον, καὶ τὸ ρυάκιον, καὶ σέ, καὶ τὸν κόσμον ὅλον, ἐγνώριζε καὶ γνωρίζει πολλὰ περισσότερα καὶ ἀπὸ σέ καὶ ἀπὸ ἐμέ, καὶ ἀπὸ τοὺς σοφωτέρους τῶν ἀνθρώπων. Παρατήρησε ἐν τούτοις πόσαι φωλεαὶ πουλιῶν εἶναι πλεγμέναι ὑπὸ τοὺς κλάδους τοῦ πλατάνου τούτου! "Ἀκουσε πόσα πουλάκια, ἀναπαυόμενα ἐπὶ τῶν κλώνων τοῦ ἀκάρπου τούτου δένδρου, κελαδοῦν ἁρμονικώτατα, ὑμνοῦντα τὴν ὠραιότητα τῆς ἀνοιξέως καὶ θέλγοντα τὰς ἀκοάς μας! Ἐνθυμήσου ὅτι ὑπὸ τὰ φύλλα τοῦ πλατάνου αὐτοῦ προφυλάττονται τὰ μικρὰ πτηνὰ καὶ ἀπὸ τὴν βροχὴν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ τὴν καύσιν τοῦ ἡλίου, καὶ ἀπὸ τοὺς ὄνυχας τῶν ἀρπακτικῶν ὀρνέων. Πόσοι δὲ βοσκοὶ, γεωργοὶ καὶ ταξιδιωταί, ὅταν ὁ ἥλιος τοῦ θέρους φλογίζῃ, ἔρχονται καὶ ἀναπαύονται ὑπὸ τὴν παχεῖαν σκιάν τοῦ δένδρου τούτου, καὶ δροσίζοντες τὴν δίψαν τω* εἰς τὸ διαυγές ἐκεῖνο ρυάκιον δοξολογοῦν τὸν Θεόν! Πόσα δὲ ποίμνια καὶ πόσα πτη-

νά τοῦ οὐρανοῦ δὲν ποτίζει προσέτι τὸ δροσερόν· αὐτὸ βυάκιον τῆς ἐρήμου!

Αἱ οἰκίαι, ἐντὸς τῶν ὁποίων κατοικοῦμεν, τὰ θρανία, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀναπαυόμεθα, καὶ τὰ τραπέζια, ἐπὶ τῶν ὁποίων γευόμεθα καὶ γράφομεν καὶ ἀναγινώσκομεν, εἶναι κατασκευασμένα ἐκ ξύλων καὶ σανίδων κομμένων ἀπὸ δένδρα ἄκαρπα, ὅποτος εἶναι αὐτὸς ὁ πλάτανος. Πόσον δὲ ἠθέλαμεν τρέμει ἐν καιρῷ χειμῶνος, ἐὰν τὰ ξύλα τῶν ἀκάρπων τούτων δένδρων καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν ἄνθρακες δὲν ἐθερμαιοῦν τὴν ἐστίαν μας!

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς, ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν συμμαθητὴν μας ἂν ἐπιμένῃ θεωρῶν ἀνωφελῆ καὶ περιττὰ τὰ βυάκια καὶ τὰ ἄκαρπα δένδρα· τὸ δὲ παιδίον ἀπεκρίθη ὅτι καλῶς ἤδη ἐνόησεν ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ὠφέλιμα.

ΤΑ ΑΓΡΙΑ ΘΗΡΙΑ.

Ἄλλος δὲ ἐκ τῶν μικρῶν φίλων τοῦ Γεροστάθου εἶπε μετ' ὀλίγον πρὸς αὐτόν. — Ἐννοῶ καὶ ἐγὼ ὅτι τὰ ἄκαρπα δένδρα χρησιμεύουν, ἀλλ' εἰς τί δύνανται ποτὲ νὰ χρησιμεύσωσι τὰ ἄγρια καὶ αἰμοδόρα θηρία;

Δύσκολος ἦτο ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην. Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης ἀντὶ νὰ δείξῃ δυσαρέσκειαν, ὑπέδειξε μάλιστα διὰ λεπτιῦ μειδιάματος ὅτι ἡ ἐρώτησις εὐχαρίστησεν αὐτόν. Καὶ πραγματικῶς εὐχαριστεῖτο ὁ γέρον, ὅσάκις οἱ μικροὶ τοῦ φίλοι διὰ τῶν παρατηρήσεων ἢ ἐρωτήσεων τῶν ἐδεικνυον ὅτι ἔθετον εἰς ἐνέργειαν τὸν νοῦν, τὴν κρίσιν, τὴν σκέψιν τῶν, καὶ ὅτι ἐπομένως ἡ ψυχὴ τῶν δὲν ἐκοιμάτο.

— Δὲν εἶναι εὐκολος ἡ ἀπάντησις εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην τοῦ συμμαθητοῦ σας, μᾶς εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης· διότι δὲν εἶναι εὐκολὸν εἰς τὸν μικρὸν καὶ περιωρισμένον νοῦν τοῦ ἀνθρώπου νὰ εἰσχωρήσῃ εἰς ὅλας τὰς ἀνεξερευνητάς βουλάς τοῦ Ὑψίστου, καὶ νὰ ἀνεύρῃ τοὺς σκοποὺς ὅλων τῶν δημιουργημάτων αὐτοῦ.

Πόσα βότανα, πόσαι ῥίζαι ἐθεωροῦντό ποτε ἄχρηστοι καὶ

περιτταί, καὶ ὅμως διὰ τῆς σπουδῆς καὶ δια τῆς πείρας ὁ ἄνθρωπος νοῦς ἀνευρεν ἤδη ὅτι εἶναι διαφόρων ἀσθενειῶν ἰατρικὰ θαυμάσια!

Πόσαι βρῦσεις, ἀναβρῦσαι θερμὰ, πικρὰ ἢ ἀλμυρὰ ὕδατα, ἐθεωροῦντο ἄλλοτε καὶ περιτταί καὶ ἐπιβλαβεῖς, ἐνῶ σήμερον δι' αὐτῶν θεραπεύονται πλεῖστα ἀσθένεια!

Ποῖος μεταξὺ τῶν ἀρχαίων ἐφαντάζετο ὅτι διὰ τοῦ γνωστοῦ των μαγνήτου ἤθελεν ὀδηγηθῆ ποτε ὁ Κολόμβος εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἤθελον σήμερον ταξειδεύει τοὺς ἀπεράντους ὠκεανούς, μὴ βλέποντες παρὰ οὐρανὸν καὶ θάλασσαν, μόνον δὲ ὀδηγὸν ἔχοντες μικρὰν μαγνητικὴν βελόνην!

Ποῖος ἤξεύρει, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρον, τί θέλει ἀνακαλύψει μετὰ χρόνους ὁ ἀνθρώπινος νοῦς καὶ περὶ τῶν ἀγρίων θηρίων, τὰ ὅποια σήμερον ὄχι μόνον περιττὰ, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβεῖ θεωροῦνται!

Καὶ ὅμως τὰ ἄγρια θηρία μ' ἐνθυμίζου τοὺς μεθυσμένους Εἰλωτας τῶν Σπαρτιατῶν.

— Ποῖοι ἦσαν οἱ μεθυσμένοι Εἰλωτες; ἠρωτήσαμεν ἀμέσως τὸν γέροντα, ὅστις ἀπήντησε τὰ ἐξῆς.

— Οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιάται, διὰ νὰ προδιαθέσωσι τὰ παιδία των κατὰ τῆς μέθης, ἐσυνείθιζαν νὰ μεθῶσι τοὺς δούλους των Εἰλωτας, καὶ οὕτως ἔχοντας νὰ δεικνύωσιν αὐτοὺς εἰς τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης.

Τὸ αὐτὸ πράττουσιν καὶ οἱ φιλοπάτριδες συγγραφεῖς τραγωδιῶν καὶ κωμωδιῶν, ὅσάκις παρουσιάζωσιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ θεάτρου ἀποτρόπαιόν τινα τύραννον, ἢ δοξομανῆ βασιλέα δικαίως τιμωρούμενον, ἢ γελοῖόν τινα ἄσωτον ἢ φιλόργυρον δικαίως ἐμπαιζόμενον.

Οἱ ἄνθρωποι, ὄχι μόνον διὰ τῶν καλῶν παραδειγμάτων γίνονται καλῆτεροι, ἀλλὰ πολλάκις καὶ τὴν δυσμορφίαν καὶ τὰς ὀλεθρίας συνεπιείας τῆς κακίας βλέποντες ἀποστρέφονται αὐτήν, καὶ βελτιοῦνται.

Θέτας λοιπὸν ὁ Θεὸς τὰ ἄγρια θηρία ἐπὶ τῆς γῆς, ἴσως ἢ

θέλγητε δι' αὐτῶν νὰ μᾶς εἴπη· «Σεῖς ἄνθρωποι, τοὺς ὁποίους
 » καθ' ὁμοίωσίν μου ἔπλασα, καὶ μὲ ψυ/ήν λογικὴν καὶ ἀθά-
 » νατον ἐπροίκισα, ἐνθυμούμενοι τὰς τίγρεις, τὰς παρδάλεις
 » καὶ τὰ λοιπὰ αἰμομόρα θηρία, ἀποστραφῆτε τοὺς σπαραγ-
 » μούς, τὰ αἵματα, τὴν σκληρότητα, γίνετε δὲ ἡμεροί, γλυκεῖς
 » καὶ πρᾶοι! Βλέποντες τοὺς λύκους καὶ τὰ ἀρπακτικὰ ὄρνεα,
 » ἀποστραφῆτε τὰς ἀρπαγὰς, τὰς κλοπὰς, τὰς ληστείας, γί-
 » νετε δὲ τίμιοι, ἐνάρετοι καὶ δίκαιοι! Μὴ ἦσθε φαρμακεροὶ ὡς
 » οἱ ὄφεις! Μὴ ἦσθε δόλιοι ὡς αἱ ἀλώπεκες! Ἀποφεύγετε τὰς
 » κηκίας καὶ ἐκλέγετε τὰς ἀρετὰς, μιμούμενοι τὰς μελίσσας·
 » ἀκολουθοῦντες δὲ τὸ παράδειγμα τῶν μυρμηκῶν, ἀγαπή-
 » σατε τὴν ἐργασίαν νέοι, διὰ νὰ μὴ πεινάσητε γέροντες.»

Ἡ ἀπάντησις αὕτη ἀρκετὰ εὐχαρίστησε καὶ τοῦ συμμαθη-
 τοῦ μᾶς τὴν ἀπορίαν καὶ τὴν ἰδικὴν μᾶς περιέργειαν περὶ τοῦ
 σκοποῦ τῶν ἀγρίων ζώων ἐπὶ τῆς γῆς.

Ο ΛΙΝΝΑΙΟΣ ΚΑΙ Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ.

Τὰ φυτὰ καὶ τὰ ἄνθη, τὰ ὅποια σήμερον εἶδομεν, μᾶς εἶ-
 πεν ὁ Γεροστάθης ὅτε ἐπεστρέψαμεν ἐκ τοῦ περιπάτου, μ' ἐν-
 θύμισαν, παιδιὰ μου, τὸν περίφημον βοτανικὸν Λινναῖον καὶ
 τὴν βιβλιοθήκην του.

Ὁ Λινναῖος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σουηδίαν, ἀφίερωσε δὲ ὅλην
 του τὴν ζωὴν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν φυτῶν. Ὅσον δὲ περισσό-
 τερον τὰ ἐσπούδαζε, τόσον περισσότερο ἐθαύμαζεν αὐτὰ, ἀ-
 νευρίστων τὴν ἀπανταχοῦ παρουσίαν τῆς σοφίας καὶ παντο-
 δυναμίας τοῦ Θεοῦ.

Θεωρήσας δὲ ὅτι εἶναι σωτήριον εἰς τὴν διαγωγὴν παντὸς
 ἀνθρώπου νὰ ἐνθυμῆται πάντοτε τὴν ἀπανταχοῦ παρουσίαν τοῦ
 Ὑψίστου, ἔγραψε μὲ μεγάλα γράμματα ἐπὶ τῆς βιβλιοθήκης
 του τὰς λέξεις αὐτάς· «Ἔσο ἐνάρετος. Ὁ Θεὸς παρῶν.»

Τὰς φρονίμους ταύτας λέξεις ὡς ἐγγράψωμεν καὶ ἡμεῖς μὲ
 χαρακτῆρας ἀνεξαλείπτους εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὴν καρδίαν
 μᾶς. Καὶ καθὼς τὸ ἡλιοτρόπιον τρέπεται πάντοτε πρὸς τὸν
 ἥλιον, ἐξ οὗ καὶ φῶς καὶ θερμότητα καὶ αὐξήσιν λαμβάνει,

οὕτω καὶ ἡμεῖς ὡς ἔχωμεν πάντοτε προσηλωμένον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν εἰς τὸν Θεόν, καὶ ἡ ζωὴ μας τότε θέλει διέλθει εὐτυχής.

« Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου· αὕτη ἐστὶ πρώτη καὶ μεγάλη ἐντολή, » μᾶς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς. Ναὶ, τέκνα μου, ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπη εἶναι θεμέλιον τῆς ἀρετῆς, καὶ ἐπομένως τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΠΕΡΙ ΘΕΟΥ.

Ὁ Λιναῖος ἦτο χριστιανός, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρον· ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης, ὁ φιλόσοφος τῶν ἀρχαίων Ἀθηναίων, ἀν καὶ ἔζη πολλὰ ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἐν τῷ μέσῳ τῆς πολυθείας καὶ εἰδωλολατρείας, ὀδηγούμενος ὅμως ἀπὸ τὸν ὀρθὸν λόγον, καὶ παρατηρῶν τὴν ἀξιοθαύμαστον σκοπιμότητα τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ, ἀνεγνώριζε καὶ ὁμολόγει τὴν σοφίαν, τὴν παντοδυναμίαν, τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν ἀγαθότητά του. Διαλεγόμενος ποτὲ μετὰ τινος Ἀριστοδήμου, ἐδίδασκεν αὐτὸν ὅτι ὁ Θεὸς βλέπει τὰ πάντα, εἶναι πανταχοῦ παρὼν, καὶ περὶ πάντων φροντίζει· προσόντα, τὰ ὅποια καὶ πᾶς εὐσεβὴς χριστιανὸς ἀποδίδει εἰς τὸν Θεόν. Ἐπομένως ὀρθότατα ἐσυμβούλευεν ὅτι, « ὄχι μόνον ὁσάκις μᾶς βλέπωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἐρημίαν ἐὰν εὐρισκώμεθα, πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν τὰ ἄδικα, τὰ αἰσχροῦ καὶ τὰ ἀνόσια, διότι καὶ ἂν ἄλλος τις δὲν μᾶς βλέπῃ, μᾶς βλέπει ὅμως ὁ Θεός, ὁ παντεπόπτης καὶ πανταχοῦ παρὼν. »

Τοιαῦτα φρονῶν καὶ τοιαῦτα διδάσκων ὁ Σωκράτης περὶ Θεοῦ, ἀγεφάνη καθ' ὅλον τὸν βίον του καὶ κατ' αὐτὸν τὸν θάνατόν του ὁ ἠθικώτερος καὶ ἐναρετώτερος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

ΑΙ ΣΥΝΕΠΕΙΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΠΑΤΟΥ.

Μετὰ τὸν πρῶτον ἐκεῖνον περίπατον, πρώτην φοράν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι μικροὶ σύντροφοί μου ἠσθάνθημεν εἰς τὸ βάθος τῶν

καρδιῶν μας τὰ γλυκύτατα αἰσθήματα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν εὐεργετικὸν Πλάστην μας, πρὸς τὸν πανάγαθον Πατέρα μας. Ἔως τότε δὲν ἠσθανόμεθα, ὡς ἴσως ὁ λόγος ἦτο περὶ Θεοῦ, εἰμὴ αἰσθημά τι φόβου καὶ τρόμου· ἀλλ' ἔκτοτε οὐδεμίαν στιγμὴν ἐπαύσαμεν ἀγαπῶντες, δοξάζοντες καὶ εὐγνωμονοῦντες τὸν Ὑψιστον. Ἐχοντες δὲ πάντοτε κατὰ νοῦν τὸν πανάγαθον καὶ παντεπόπτην Θεόν, προσείχομεν ποτὲ νὰ μὴ εἴπωμεν, νὰ μὴ πράξωμεν, μηδὲ νὰ συλλογισθῶμέν τι, τὸ ὅποῖον ἠδύνατο νὰ δυσαρεστήσῃ τὸν οὐράνιον ἡμῶν Πατέρα.

Πρὶν ἀκούσωμεν κατὰ τὸν πρωϊνὸν ἐκεῖνον περίπατον τοὺς λόγους τοῦ καλοῦ Γεροστάθου, καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἐκκλησίαν ὡς ἴσως εὐρισκόμεθα, μόνον τὸ σῶμά μας ἦτο παρὸν, μόνον τὰ αὐτιά μας ἤκουον, μόνον τὰ χεῖλη μας ἐπέφερον τὰς θείας προσευχάς, ἡ δὲ εὐλάβειά μας δὲν ἦτο εἰμὴ ἐξωτερικὴ συνήθεια. Μετὰ τοὺς λόγους ὅμως τοῦ γέροντος, οὐχὶ μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ ἡ ψυχὴ μας παρευρίσκετο εἰς τὸν ναόν. Ἐκτοτε αὐτὴ ἤκουεν, αὐτὴ παρεκάλει, αὐτὴ ἠύχετο καὶ ἐδοξολόγει τὸν Ὑψιστον καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τοῦ ναοῦ.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔδωκε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ν' ἀντιγράψωμεν δύο στίχους.

Συχνάκις δὲ μᾶς ἔδιδεν ὁ ἀγαθὸς γέρον ττοιούτους στίχους, οὐχὶ βεβαίως διὰ νὰ κάμνη ἐπίδειξιν ποιητικῆς φαντασίας ἢ στιχουργικῆς ἰκανότητος, διότι οὔτε τὰ προτερήματα τῆς ποιήσεως εἶχεν, οὔτε τὴν ἐπίδειξιν ἠγάπα, ἀλλὰ διότι ἐνόμιζεν ὅτι διὰ τοῦ ρυθμοῦ καὶ τῆς ὁμοιοκαταληξίας ἤθελον ἐντυπῶνεσθαι εὐκολώτερα εἰς τὴν μνήμην μας τὰ ὠφέλιμα παραγγέλματα. Καὶ οἱ Κρήτες καὶ ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν Σόλων ἐστιχοῦργουν τοὺς νόμους των, ὅπως οἱ πολῖται ἐνθυμῶνται αὐτοὺς εὐκολώτερα.

Ἴδου οἱ στίχοι, τοὺς ὑποίους μετὰ τὸν ὥρατον ἐκεῖνον πρωϊνὸν περίπατον μᾶς ἔδωκεν·

« Ἄν εἰς τὴν καρδίαν ἔχῃς κ' εἰς τὸν νοῦν σου τὸν Θεόν,
 « Πλήρης πάντοτε θὰ ᾗται οὐρανίων ἀγαθῶν ».

ΑΙ ΚΟΚΚΙΝΑΙ ΠΑΡΕΙΑΙ.

«Εὖ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχὴν» (Κλεοβούλου).

Κατὰ τὸν πρῶτον πρωϊνὸν περίπατον εἶδομεν τὸν Γεροστάθην πηδῶντα χάνδακας καὶ ρυζίκια, περιπατοῦντα καὶ τρέχοντα ὡς νέον, καὶ ἐλαφρότατα ἀναβαίνοντα τοὺς ἀνηφόρους. Ἐγνωρίζαμεν δὲ ὅτι ὁ γέρων ἦτο ἤδη ἐβδομηκοντούτης, ἂν καὶ αἱ παρειαί του ἦσαν πάντοτε ῥοδοκόκκινοι.

Ὅθεν ἡμέραν τινα ὁ συμμαθητής μας Κωνσταντῖνος ἠρώτησεν αὐτὸν πῶς, ἂν καὶ προβεβηκῶς τὴν ἡλικίαν, ἐξηκολούθει ὁμῶς νὰ ἦναι τόσο ὑγιής, δυνατὸς καὶ ἀκούραστος! Ἐγέλασεν ὁ γέρων, καὶ ἀντὶ ν' ἀπαντήσῃ, ἠρώτησεν αὐτὸς ἡμᾶς ἂν ἡ υγεία μᾶς ἀρέσκῃ. — Βεβαίως, τῷ ἀπεκρίθημεν. — Καὶ διατί; ἐπρόσθεσε. — Διὰ νὰ μὴ ἀσθενῶμεν, τῷ εἶπομεν. — Καὶ ποῖα τὰ κακὰ τῶν ἀσθενειῶν; μᾶς ἠρώτησε πάλιν ὁ γέρων.

— Ὅσάκις ἀσθενῶμεν, μᾶς περιορίζουν εἰς τὸ κρεβάτιον καὶ χάνομεν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὰς διασκηδάσεις· μᾶς ποτίζουν ἰατρικὰ πικρὰ καὶ ἄνοστα, καὶ δὲν μᾶς δίδουν τὴν συνήθη τροφήν. Ἴδου τὰ κακὰ τῶν ἀσθενειῶν, εἶπομεν πρὸς τὸν γέροντα.

Ἄλλ' αὐτὸς μᾶς παρετήρησεν ὅτι ἐλησημονήσαμεν καὶ ἄλλα κακὰ, τὰ ὅποια παρακολουθοῦν τὰς ἀσθενείας.

— Ὅταν ἀσθενῆτε, καὶ τὸ σῶμά σας ὑποφέρει, μᾶς εἶπε, καὶ ὁ νοῦς σας δὲν φωτίζεται· καὶ οἱ μὲν γονεῖς σας, μελαγχολικοὶ καὶ ἀνήσυχοι, ἀγρυπνοῦν πολλάκις νύκτας ὀλοκλήρους πλησίον σας, σεῖς δὲ κινδυνεύετε καὶ ν' ἀποθάνετε πάρωρα, πρὶν δυνηθῆτε νὰ ἐκπληρώσετε ὅσα χρεωστεῖτε καὶ πρὸς τοὺς γονεῖς, καὶ πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς, καὶ πρὸς τὴν πατρίδα. Ἡ φρόνησις λοιπὸν ἀπαιτεῖ, ὅσάκις ἀσθενῶμεν, καὶ τὰ ἰατρικὰ μὲ ὑπομονὴν καὶ γενναιότητα νὰ λαμβάνωμεν, καὶ τὴν νηστείαν νὰ ὑποφέρωμεν, καὶ ὅλας τὰς παραγγελίας τοῦ ἰατροῦ προθύμως νὰ ἐκτελῶμεν, διὰ ν' ἀνακτῶμεν οὕτω ταχέως τὴν υγείαν.

Ἄλλὰ πρὸ πάντων ἡ φρόνησις ἀπαιτεῖ, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, νὰ προλαμβάνωμεν τὰς ἀσθενείας καὶ ἀντὶ νὰ ἐνθυμώμεθα τὴν ἀξίαν τῆς ὑγείας μόνον ὡς ἀσθενῶμεν, πολὺ φρονιμώτερον εἶναι νὰ ἐνθυμώμεθα τὰ δεινὰ τῶν ἀσθενειῶν ἐνὸς ὧ ὑγιαίνομεν.

Δὲν εἶναι εὐτυχὲς καὶ μακάριον τὸ λαμπροστολισμένον σῶμα, ἔλεγε πολὺ φρονιμῶς ὁ ἀρχαῖος φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος Ἀριστοτέλης, ἀλλὰ τὸ χαῖρον ὑγείαν. Ἄς ἐπιθυμῶμεν λοιπὸν τὸν στολιμὸν τῆς ὑγείας καὶ οὐχὶ τοὺς ἐξωτερικοὺς στολισμοὺς τοῦ σώματος, οἵτινες εἶναι ὅλως περιττοί. Τότε μᾶς ἐδιηγῆθη τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον.

Ο ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΡΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΛΟΥΣΙΟΣ.

Νέος τις Ζαχαρίας καλούμενος, ὅστις εἶχε μείνει ὀρφανὸς πατρός, ἐτοποθετήθη ὑπὸ τῆς μητρός του παρά τινι κηπουρῷ, ὅπου μετ' ἐπιμελείας ἐργαζόμενος ἐκέρδιζε καὶ δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τὴν ἀγαθὴν του μητέρα τὸν ἐπιούσιον ἄρτον.

Εὐρωστος ὢν καὶ ὑγιὴς πάντοτε, οὐδὲ τὴν ἐργασίαν, οὐδὲ τοὺς κόπους ἀπεστρέφετο· ἀλλ' ἐπιστρέφων τὸ ἐσπέρας εἰς τὴν μητρικὴν καλύβην, κατακουρασμένος ἀπὸ τὰς κηπουρικὰς ἀσχολίας, ἐσυνείθιζε νὰ παραπονῆται ὁ Ζαχαρίας κατὰ τῆς τύχης, ἣτις αὐτὸν μὲν κατεδίκασεν εἰς πτωχείαν, εἰς ἄλλους δὲ ἀφθόνως ἐπέχυσε τὰ ἀγαθὰ της.

Εἰς μάτην ἡ σεβασμῖα γραῖα ἀντέκρουσε τὰ παράπονα ταῦτα τοῦ υἱοῦ της, προσπαθοῦσα νὰ καταπέισῃ αὐτὸν ὅτι τὸ πρῶτιστον δῶρον τῆς τύχης εἶναι ἡ καλὴ ὑγεία, καὶ ὅτι ὁ ἔχων αὐτὴν πρέπει νὰ ἦναι εὐχαριστημένος, καὶ νὰ δοξάζῃ τὸν Ὑψιστον, διότι πολὺ εὐτυχέστερος εἶναι ὁ πτωχὸς καὶ ὑγιὴς, παρά ὁ πλούσιος καὶ ἀσθενής.

Ὁ Ζαχαρία, ἔμεινεν ἀκατάπειστος· ἐξηκολούθει δὲ τὴν μὲν καλλίστην ὑγείαν του νὰ μὴ ἐκτιμᾷ προσηκόντως, νάζηλεύη δὲ τὰ πλούτη, τὰ ὅποια δὲν εἶχεν.

Ἄλλ' ἐσπέραν τινὰ ἐπιστρέφων εἰς τὴν κατοικίαν του, καὶ ἰδὼν μακρόθεν τὴν μητέρα του καθημένην ἐνώπιον τῆς θύρας, ἤρχισε νὰ τρέχῃ πρὸς αὐτὴν φωνάζων μεγαλοφώνως.

— Ἐνίκησες, ἐνίκησες, ὦ μῆτερ· ὁμολογῶ ὅτι ἔχεις δίκαιον Καλήτερα πτωχὸς καὶ ὑγιής, παρὰ πλούσιος καὶ ἀσθενής!

— Τί ἔπαθες; τὸν ἠρώτησεν ἡ μήτηρ του, πῶς ἐπὶ τέλους μετέβαλες γνώμην;

Ἐκεῖνος δὲ Ζαχαρίας ἐδιηγήθη πρὸς τὴν μητέρα του τὰ ἐξῆς·

— Ἐρχόμενος τώρα ἀπὸ τὸ περιβόλιον, ἐπέρασα ἔμπροσθεν τοῦ μεγάλου ξενοδοχείου. Ἐκεῖ ἦτο κόσμος πολὺς συνηγμένος. Ἐπλησίασα καὶ ἐγὼ διὰ νὰ ἴδω περὶ τίνος πρόκειται. Παρετήρησα λοιπὸν εἰς τὴν θύραν τοῦ ξενοδοχείου μεγάλην καὶ λαμπρὰν ἀμαξάν καὶ τέσσαρας λαμπροφορεμένους ὑπηρέτας προσπαθοῦντας νὰ ἐκβάλωσι τὴν ἐκ τῆς ἀμαξῆς. Ἐπὶ τελους ἐξήγαγον ἓνα δυστυχῆ, τὸν ὁποῖον ὡς νεκρὸν μετέφερον ἐπὶ τῶν βραχιόνων τῶν ἐντὸς τοῦ ξενοδοχείου. Ἦτον ἄθλιος, ἰσχνὸς καὶ κατάχλωμος, οἱ ὀφθαλμοὶ του νεκροὶ, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες του ἀνάισθητοι καὶ παραλελυμένοι.

Ἦκουσα δὲ ὅτι ἦτο βαθύπλουτος εὐγενὴς τῆς Ἀγγλίας, ὅστις δι' αὐτὸ τοῦτο μὴ ἀφιερῶθεις εἰς ἐργασίαν τινὰ καὶ ἐνασχόλησιν ὠφέλιμον, παρεδόθη ἐκ νεότητός του εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς πάραλυσίας, καὶ βαθμηδὸν κατήνησεν ἀσθενὴς καὶ παραλυτικὸς, ὥστε τώρα οὔτε τὰς χεῖρας, οὔτε τοὺς πόδας του νὰ μεταχειρισθῆ, ἀλλ' οὐδὲ νὰ κοιμηθῆ ἢ νὰ φάγη εὐχαρίστως δύναται.

Ἀμέσως, ἐπρόσθεσεν ὁ Ζαχαρίας, ἐνθυμήθη τὸν λόγον σου, ὦ μῆτερ, καὶ ἐνῶ ἔτρεχα πρὸς σέ δρομαίως, ἐλυπούμην τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον, ὅστις, ὅχι μόνον νὰ τρέξῃ, ἀλλ' οὐδὲ νὰ σταθῆ εἰς τοὺς πόδας του δύναται.

Ὁ Ζαχαρίας ἔκτοτε ἀνεγνώρισεν ὅτι ἡ ὑγεία εἶναι τὸ πρῶτιστον τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν, καὶ ἐπομένως ἤρχισε νὰ ἐκτιμᾷ καὶ νὰ προσέχη αὐτήν, νὰ δοξάζῃ δὲ καὶ νὰ εὐχαριστῆ τὸν Ὑψιστον, ὅστις, ἂν δὲν τῷ ἔδωκε πλοῦτη, τῷ ἐχάρισεν ὅμως ὑγείαν, δι' ἧς τὰ πλοῦτη ἀποκτῶνται.

ΤΟ ΟΡΓΑΝΟΝ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ.

Ἐὰν ποτὲ, μᾶς εἶπεν ἀκολούθως ὁ Γερροστάθης, σὰς χαρίσω ἐν καθαρὸν καὶ χρυσοδεμένον βιβλίον ὡς δεῖγμα τῆς ἀγάπης

μου, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας τὸ ἴδω ἐρριμμένον κατὰ γῆς, ῥυπαρὸν καὶ ἐσχισμένον, νομίζετε ὅτι ἤθελα εὐχαριστηθῆ;

— "Ὅχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν ἠθέλατε δυσαρεστηθῆ, καὶ δικαίως ἠθέλατε ἀγανακτήσει καθ' ἡμῶν διὰ τὴν ἀκαταστασίαν μας καὶ διὰ τὴν περιφρόνησιν τοῦ δώρου σας.

— Ἄλλ' ὁ Θεὸς ἐπανελάβεν ὁ γέρων, μᾶς ἐχάρισε δῶρα ἀσυγκρίτως πολυτιμότερα· αὐτὸς μᾶς ἐπροίκισε μὲ σῶμα θαυμασίον, καὶ μὲ ψυχὴν ἀθάνατον. Ἄν λοιπὸν δὲν φροντίζωμεν περὶ τῆς ὑγείας τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, βεβαίως ἀμαρτάνομεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ δυσαρεστοῦμεν αὐτόν.

Ἐχοντες ψυχὴν ὑγιᾶ ἐντὸς σώματος ὑγιοῦς, ἔχομεν τὴν πολυτίμον κλειδα, διὰ τῆς ὁποίας δυνάμεθα νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν κῆπον τῆς ἐπιγείου εὐτυχίας.

Ἐνῶ λοιπὸν διὰ τῶν γραμμάτων καὶ διὰ τῆς θρησκείας προσπαθοῦμεν νὰ φωτίζωμεν τὸν νοῦν, νὰ ἐνδυναμόνωμεν τὴν κρίσιν καὶ νὰ μορφώσωμεν εἰς τὴν ἀρετὴν τὴν ψυχὴν, ἄς μὴ λησμονῶμεν καὶ τὸ σῶμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ὄργανον τῆς ψυχῆς.

Ὅταν τὸ ὄργανον τῆς γραφῆς εἶναι κακὸν, κακὰ θέλουσιν εἶσθαι βεβαίως καὶ ὅσα δι' αὐτοῦ γράψετε. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὅταν τὸ σῶμα ᾖναι ἀσθενὲς καὶ ἀθλιον, ἀθλιαὶ καὶ ἀσθενεῖς θέλουσιν εἶσθαι καὶ τῆς ψυχῆς σας αἱ ἐνέργειαι.

Διὰ τοῦ ἐγκεφάλου ἡ ψυχὴ σκέπτεται, διὰ τῶν νεύρων αἰσθάνεται, καὶ διὰ τῶν μυῶνων κινεῖ τὰ διάφορα μέλη τοῦ σώματος εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ εἰς τῆς πατρίδος τὴν ὑπεράσπισιν.

Ἄλλ' ὅταν τὸ σῶμα ἀσθενῆ καὶ πάσχη, τότε καὶ ὁ ἐγκέφαλος καὶ τὸ νευρικὸν σύστημα καὶ οἱ μυῶνες συνασθενοῦν καὶ συμπάσχουν· ἐπομένως καὶ ἡ σκέψις τότε χωλαίνει, καὶ ἡ αἰσθησις ἐξασθενεῖ, καὶ ἡ ἐργασία παύει, καὶ ἡ πατρίς ὑποφέρει.

Τὸ ἀνθρώπινον σῶμα εἶναι ναὸς, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὁ Θεὸς ἔθεσε τὴν ψυχὴν, ὡς εἰκόνα αὐτοῦ. Ἄς φροντίζωμεν λοιπὸν καὶ περὶ τοῦ ναοῦ καὶ περὶ τῆς ἐν αὐτῷ εἰκόνας. Ποτὲ δὲ ἄς μὴ πράττωμεν ἢ διανοώμεθ' αὐτὸ τι, δυνάμενον νὰ βεβηλώσῃ τὴν ἱερότητα τοῦ ναοῦ ἢ τὴν ἀγιότητα τῆς εἰκόνας.

Μετά τινα δὲ διακοπὴν μᾶς ἐδιηγῆθη τὰ ἐξῆς περὶ τῶν ἀρχαίων Σπαρτιατῶν.

ΜΗΔΕΝ ἌΓΑΝ. — ΠΑΝ ΜΕΤΡΟΝ ΑΡΙΣΤΟΝ.

Οἱ ἀρχαῖοι Σπαρτιαῖται ἐφρόντιζον πολὺ περὶ τῆς σωματικῆς ὑγείας τῶν τέκνων των, διότι ἐπεθύμουν νὰ ἔχη ἡ πατρὶς τέκνα ὑγιῆ καὶ ἀνδρεῖα, ἄξια νὰ τὴν ὑπηρετῶσι πρεπόντως.

Ἀρχίζοντες δὲ τὰς φροντίδας των ἀπὸ τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν, ἔλουον μὲ κρασίον τὰ βρέφη των, διὰ νὰ ἐνδυναμώσωσιν αὐτὰ· δὲν μετεχειρίζοντο σπάργανα, ὅπως τὰ μέλη των ἀναπτύσσονται ἐλεύθερα· τὰ ἐσυνείθιζον δὲ εἰς δίκαιαν ἀπλουστάτην, καὶ εἰς τὴν ἀφοβίαν τοῦ σκότους καὶ τῆς μοναξίας. Ἄλλὰ δυστυχῶς οἱ Σπαρτιαῖται τόσον πολὺ ἐφρόντιζον περὶ τῆς ὑγείας καὶ τῆς ἀνδρίας, ὥστε κατήντησεν εἰς ἐγκληματικὴν ὑπερβολὴν· διότι διηγοῦνται ὅτι, ἅμα γεννώμενον τὸ βρέφος εἰς τὴν Σπάρτην, ἐφέρετο καὶ ἐξετάζετο εἰς τινα Λέσχην· καὶ ἂν μὲν ἐφαίνετο ῥωμαλέον καὶ καλῶς μορφωμένον, ἐπεστρέφετο εἰς τοὺς γονεῖς, ὅπως φροντίσωσι περὶ αὐτοῦ· ἂν δὲ εὐρίσκετο ἀδύνατον καὶ παραμορφωμένον, ἐρρίπτετο ἐντὸς βυκράθρου εἰς τὸ ὄρος τοῦ Ταυγέτου. Ὅποια σκληρότης! Ὅποια ἀπανθρωπία! Ἐλησμόνουν οἱ Σπαρτιαῖται ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ ἀδύνατα καὶ παραμορφωμένα βρέφη ἦσαν ἔμφυχα πλάσματα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ὑπερβολὴ, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, εἶναι πάντοτε κακόν, καὶ πρέπει νὰ τὴν ἀποφεύγωμεν. Τὰ ὠραιότερα προτερήματα, ὅταν καταντήσωσιν εἰς ὑπερβολὴν, μεταβάλλονται εἰς ἐλατώματα καὶ δυστυχίας.

Ὁ καθ' ὑπερβολὴν φροντίζων περὶ τῆς ὑγείας του καταντᾷ ὑποχονδριακός, φιλάσθενος, καὶ ἐπὶ τέλους ἀσθενὴς ἢ ἐγκληματίας.

Ἄς ἐνθυμώμεθα λοιπὸν πάντοτε τὰς δύο ὠραίας καὶ σωτηρίους συμβουλὰς τῶν σοφῶν ἡμῶν προπατόρων. «Μηδὲν ἄγαν» καὶ «Πᾶν μέτρον ἄριστον,» καὶ ἄς ἀποστρεφώμεθα πᾶσαν ὑπερβολὴν.

Καὶ ὁ μέγας φιλόσοφος Ἀριστοτέλης λέγων· « ἡ σωφροσύνη ὑπὸ τῆς μεσότητος σώζεται, » μᾶς συμβουλεύει ν' ἀποφεύγωμεν τὰ ἄκρα καὶ ν' ἀκολουθῶμεν τὴν μέσσην ὁδόν, ὡς τὴν μόνην σωτήριον.

Ο ΦΙΛΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΦΙΛΑΙ ΤΟΥ ΓΕΡΟΣΤΑΘΟΥ.

Οἱ ἀνωτέρω λόγοι τοῦ Γεροστάθου μᾶς ἔκαμαν νὰ αἰσθανθῶμεν ἔτι μᾶλλον τὴν ἀνάγκην τῆς ὑγείας, καὶ ἐπομένως ἠύξησαν τὴν περιέργειαν τοῦ νὰ μάθωμεν πῶς, ἐνῶ ἦτο τόσο γέρον, διετηρεῖτο τόσο ὑγιὴς καὶ ῥωμαλέος.

Ἐπανελάθομεν λοιπὸν τὴν ἐρώτησιν, εἰς τὴν ὁποίαν προηγουμένως δὲν εἶχεν ἀποκριθῆ.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς ἀπήντησεν ὅτι τὴν καλὴν του ὑγείαν, τὰς κοκκίνας παρεϊάς του, καὶ τὴν διατήρησιν τῶν σωματικῶν του δυνάμεων χρεωστεῖ εἰς ἓνα φίλον καὶ τρεῖς φίλας, εἰς τὴν φιλίαν τῶν ὁποίων ἐκ παιδικῆς τοῦ ἡλικίας ἀείποτε ἔμεινε καὶ μένει πιστός.

Παρακαλέσαμεν τότε τὸν γέροντα νὰ μᾶς εἴπῃ τίς ὁ φίλος καὶ τίνες αἱ τρεῖς φίλαι αὐτοῦ;

Αὐτὸς δὲ μειδιάσας μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι θέλει προσπαθήσει νὰ συμφιλιώσῃ καὶ ἡμᾶς μετ' αὐτῶν, διὰ νὰ ζήσωμεν καὶ ἡμεῖς ὑγιεῖς καὶ εὐρωστοὶ ὡς ἐκεῖνος.

— Κατὰ τὸ παρὸν δὲ μάθετε μόνον, ὅτι ὁ μὲν φίλος μου εἶναι ἀόρατος, ἀλλ' εἰς ἄκρον εὐάρεστος· ἐκ δὲ τῶν τριῶν, ἡ μὲν πρώτη φίλη μου εἶναι καθαρὰ ὡς ἡ χιών, ἡ δευτέρα ἐλαφρὰ, εὐκίνητος καὶ ἀνδρεία, ἡ δὲ τρίτη σκεπτικὴ, καὶ κρατούσα εἰς τὰς χεῖρας χαλινὸν ὡς σύμβολόν της.

Εἰπὼν δὲ ταῦτα ὁ καλὸς γέρον, μᾶς ἀπεχωρίσθη διὰ τοῦ ἀκολουθῆσαι διστίχου.

« Ψυχῆς καὶ σώματος ἡ ὑγεία

« Εἶν' ἡ ἐπίγειος εὐτυχία! »

Η ΑΟΡΑΤΟΣ ΤΡΟΦΗ.

«Οἱ τῶν παιδῶν διδάσκαλοι ἀνοιγέ-
» τωσαν τὰ σχολεῖα τοῦ ἡλίου ἀνα-
» τέλλοιτος.» (Σόλωνος).

Ἐφοῦ ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν, ὅτι καὶ τὴν καλὴν του ὑγείαν καὶ τὰς σωματικὰς του δυνάμεις χρεωσθεῖ εἰς τὸν ἀόρατον φίλον του καὶ εἰς τὰς τρεῖς φίλας του, ὡσάκις ἐβλέπομεν αὐτόν, δὲν ἐπαύομεν παρακαλοῦντες νὰ μᾶς φανερώσῃ καὶ τὸν φίλον καὶ τὰς φίλας του.

Ἐσκιρτήσαμεν δὲ ἀπὸ χαρὰν, ὅτε μετὰ τὸ μεσημέριον τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς, ἐνῶ μᾶς ὠδήγει ἐπὶ τινος καταπρασίνου καὶ κατασκίου βουνοῦ, μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐσκόπευε νὰ μᾶς γνωστοποιήσῃ τίς ὁ ἀόρατος φίλος τῆς καλῆς του ὑγείας.

Ὅτε ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ ἐφθάσαμεν, ἠσθάνθημεν ἐσωτερικὴν τινα εὐχαρίστησιν, ἐλαφρότερον τὸ σῶμα, καὶ ζωηροτέραν τὴν ἀναπνοὴν μας· εὐθυμοὶ δὲ καὶ ζωηροὶ ἐπηδῶμεν καὶ ἐτρέχομεν.

— Πόθεν αὐτὴ ἡ εὐθυμία καὶ ἡ ζωηρότης; μᾶς ἠρώτησεν ὁ γέρον.

— Δὲν ἠξέυρομεν καὶ ἡμεῖς, ἀπεκρίθημεν, ἀλλ' ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ πολὺ μᾶς εὐχαριστεῖ.

— Δὲν σᾶς εὐχαριστεῖ ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, ἐπανέλαβεν ὁ Γεροστάθης, ἀλλ' ὁ ἀόρατος φίλος μου, ὅστις κατοικεῖ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ταύτης.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ γέροντος μᾶς ἐξίππασαν, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ μας ἀνεπαισθήτως ἐστράφησαν ὀλόγυρα διὰ νὰ ἀνεύρωσι τὸν ἀόρατον φίλον, ἢ τὴν κατοικίαν αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς εἶπε· — Μὴ τρομάζετε, παιδιὰ μου· ὁ ἀόρατος αὐτὸς φίλος μου εἶναι ὁ καθ' ἑαυτὸν ἀήρ, τὸν ὁποῖον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ τούτου ἀναπνέετε· αὐτὸς σᾶς εὐ-

χαριστεῖ, αὐτὸς καθιστᾷ τὰ μέλη σας ἑλαφρὰ καὶ εὐκίνητα, καὶ τὴν ἀναπνοὴν σας τόσον εὐφρόσουνον. Ἄνσυμφιλιωθῆτε καὶ τεῖς μετὰ τοῦ καθαροῦ ἀέρος, ἂν τὸν ἀγαπήσετε ὅσον τὸν ἠγάπησα καὶ τὸν ἀγαπῶ, βεβαιωθῆτε ὅτι διὰ τῆς φιλίας αὐτοῦ θέλετε ἀποφύγει κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς σας πολλὰς ἀσθενείας, πολλὰ ἰατρικὰ, καὶ πολλὰ βάσανα.

ΑΙ ΑΝΑΘΥΜΙΑΣΕΙΣ.

— Ἄλλ' ὅποιαν σχέσιν ἔχει ὁ ἀήρ μετὰ τὴν υἰεῖαν; ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην.

— Ὁ ἀήρ, μᾶς ἀπήντησεν, εἶναι ἡ πρωτίστη καὶ ἀναγκαιοτέρα τροφή τοῦ ἀνθρώπου. Πολλοὶ ἔζησαν καὶ ζῶσι τρώγοντες μόνον χόρτα καὶ ἀποφεύγοντες τὴν κρεωφαγίαν ὡς σκληρὰν καὶ θηριώδη. Πολλοὶ ἠμπόρεσαν καὶ ἐμποροῦν νὰ ζήσωσι καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς τροφῆς ἐπὶ ἰκανὰς ἡμέρας· ἀλλ' οὐδεὶς δύναται νὰ ζήσει οὐδὲ μίαν μόνην ὥραν, ἐὰν παύσῃ γευόμενος τὴν ἀόρατον αὐτὴν τροφήν, ἐὰν δηλαδὴ παύσῃ ἀναπνέων ἀέρα.

Ἄπο τὴν στιγμὴν καθ' ἣν γεννώμεθα, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἀποθνήσκωμεν, ἔχομεν ἀνάγκην ἀκατάπαυστον τοῦ ἀέρος, διότι διὰ τῆς ἀναπνοῆς αὐτοῦ ἀναζωογονεῖται ἐντὸς τῶν πνευμόνων τὸ αἷμα, καὶ οὕτω γίνεται κατάλληλον πρὸς διατροφήν καὶ διατήρησιν τοῦ σώματος καὶ τῆς ζωῆς.

Ἄν λοιπὸν ἀναπνέωμεν καθαρὸν ἀέρα, καὶ τὸ αἷμα τότε γίνεται καθαρὸν, καὶ ἡ κυκλοφορία του ζωηρότερα, καὶ τὸ σῶμα ἐπομένως ἀποκαθίσταται υἰγιές, ζωηρὸν καὶ εὐθυμον. Ἄν δὲ ἀναπνέωμεν ἀκάθαρτον, ὑγρὸν, ἢ μολυσμένον ἀέρα, καὶ τὸ σῶμα ἐξ ἀνάγκης μολύνεται, καὶ ἡ υἰεῖα μας πάσχει καὶ ἀφανίζεται, ἀπαράλλακτα καθὼς ὅταν τρώγωμεν βλαβερὰς καὶ ἀκαθάρτους τροφάς.

Τότε δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς ἐξ ἡμῶν ἔκαμε τὴν παρατήρησιν ταύτην.

— Ἀφοῦ ὁ ἀήρ εἶναι ἀόρατος, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ διακρίνωμεν τὸν καθαρὸν ἀπὸ τὸν ἀκάθαρτον, διὰ ν' ἀναπνέωμεν τὸν καθαρὸν καὶ ν' ἀποφεύγωμεν τὸν ἀκάθαρτον;

— ὦ! βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ γέρον· διὰ τῶν ὀφθαλμῶν δὲν δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰς ἀκαθαρσίας καὶ τὰ μολύσματα, τὰ ὅποια πολλάκις ὑπάρχουν εἰς τὸν ἀέρα· ἀλλὰ πολὺ καλὰ δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰ ἀντικείμενα, τῶν ὁποίων αἱ καὶ ἀναθυμιάσεις μολύνουν αὐτόν.

Ἄφ' ὅλα σχεδὸν τὰ σώματα ἀποχωρίζονται μικρὰ καὶ ἀφανῆ μόρια, τὰ ὅποια ἀναμιγνύονται μὲ τὸν πέραξ τῶν σωμάτων αὐτῶν ἀέρα· αὐτὰ δὲ τὰ ἐξατμιζόμενα μόρια λέγονται ἀναθυμιάσεις.

Πολτάκις αἱ ἀναθυμιάσεις αὗται εἶναι ἐπικίνδυνοι, βλαβεραὶ καὶ θανατηφόροι εἰς τὴν ὑγείαν. Τοιαύτας ἐπικινδύνους καὶ θανατηφόρους ἀναθυμιάσεις προξενοῦν οἱ βάλτοι καὶ ὅλα τὰ ἀκίνητα καὶ λιμνάζοντα ὕδατα, τὰ πτώματα τῶν ζώων, τὰ νεκροταφεῖα, τὰ ὀπωρικὰ καὶ ὅλαι αἱ φυτικά οὐσίαι, ὅταν σήπωνται, καὶ ἐν γένει πᾶσα ἀκαθαρσία καὶ δυσωδία ἐπιβλαβῆ καθιστᾷ εἰς τὴν ὑγείαν τὸν πέραξ αὐτῆς ἀέρα.

Εἰς τὰς ἐξοχὰς, εἰς τὰς ὑψηλὰς θέσεις, καὶ μάλιστα, ὅπου εἶναι δένδρα, ὁ ἀήρ εἶναι καθαρῶτερος, καὶ ἐπομένως ὑγιέστερος, παρὰ εἰς τὰς πόλεις, ὅπου συνήθως καὶ τὰ δένδρα εἶναι σπανιώτερα, καὶ αἱ ἀκαθαρσίαι περισσότεραι. Δι' αὐτὸ ἐν γένει οἱ χωρικοὶ εἶναι ὑγιέστεροι καὶ πλέον ῥοδοκόκκινοι παρὰ τοὺς κατοίκους τῶν πόλεων· δι' αὐτὸ οἱ ἀθεοῦντες εἰς τὰς πόλεις στέλλονται ὑπὸ τῶν ἰατρῶν εἰς τὰς ἐξοχὰς διὰ ν' ἀναλάβωσιν.

Εἰς ὅσας δὲ πόλεις οἱ δρόμοι εἶναι ἀκάθαρτοι καὶ στενοὶ, καὶ ἐπομένως αἱ βλαβεραὶ ἀναθυμιάσεις πολλαὶ, καὶ ἡ ἀνανέωσις τοῦ ἀέρος δύσκολος, τὰ δὲ σφαγεῖα τῶν ζώων καὶ τὰ νεκροταφεῖα κεῖνται ἐντὸς αὐτῶν, αἱ δὲ ἀκαθαρσίαι δὲν ἐξέρχονται δι' ὑπογείων ὑπονόμων, ἐκεῖ ὁ ἀήρ μολύνεται, οἱ κάτοικοι πάσχουν, ἀσθενεῖαι δὲ ἐπιδημικαὶ καὶ θάνατοι συχνὰ ἐπισκέπτονται τὰς δυστυχεῖς αὐτὰς πόλεις.

Καὶ ὁ ἀήρ, τὸν ὅποῖον ἐκπνέομεν ἀφοῦ ἀναπνεύσωμεν, καὶ αἱ ἀναθυμιάσεις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, καὶ τὰ πολλὰ φῶτα, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, διαφθεῖρουν καὶ μολύνουν τὸν ἀέρα.

ΥΓΙΕΙΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ.

Διὰ νὰ διατηρῶ τὴν υγείαν μου διὰ τοῦ καθαροῦ ἀέρος, ἰδοῦ, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, τί ἐξακολουθῶ νὰ κάμνω ἐκ τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας κατὰ συμβουλὴν σοφοῦ ἱατροῦ, ὅστις κατεγίνετο μᾶλλον νὰ προλαμβάνη παρὰ νὰ θεραπεύη τὰς ἀσθενείας τῶν φίλων του.

Ἐνθυμήθη τότε καὶ μᾶς ἀνέφερεν ὅτι εἰς τὴν Κίναν, διὰ νὰ εὐρίσκωσιν οἱ ἱατροὶ συμφέρον εἰς τὴν πρόληψιν τῶν ἀσθενειῶν καὶ οὐχὶ εἰς τὴν γέννησιν καὶ ἀπομάκρυνσιν αὐτῶν, πληρόνονται μόνον δι' ὅσας ἡμέρας τοῦ χρόνου οἱ πελάται των περᾶσωσιν υγιεῖς· οὐδεμίαν δὲ χρηματικὴν ἀμοιβὴν λαμβάνουν διὰ τὴν θεραπείαν τῶν ἀσθενειῶν, καὶ ἐνόσω αὐταὶ διαρκοῦν.

Κατὰ συμβουλὴν λοιπὸν τοῦ φίλου μου ἱατροῦ, ἐπανάλαβεν ὁ γέρον,

1) Προσέχω πάντοτε ὥστε ἡ κατοικία μου νὰ ᾔηται εἰς ὑψηλὸν καὶ σύνδενδρον μέρος, μακρὰν ἀπὸ λιμνάζοντα ὕδατα καὶ ἀπὸ πᾶν εἶδος ἀκαθαρσίας.

2) Ἀποφεύγω νὰ κοιμῶμαι, ὅπου κοιμῶνται καὶ ἄλλοι, καὶ σβύνω πρὶν πέσω εἰς τὴν κλίνην τὸ φῶς, διὰ νὰ μὴ φθειρῆ καίόμενον τὸν ἀέρα τοῦ κοιτῶνός μου.

3) Ἄμα τὴν αὐγὴν ἐξυπνήσω, νιφθῶ καὶ ἐνδυθῶ, ἀνοίγω τὸ παράθυρον τοῦ κοιτῶνός μου, διὰ νὰ εἰσέλθῃ νέος καθαρὸς ἀήρ, καὶ νὰ ἐξέλθῃ ὁ διαφθαρεὶς καὶ μολυνθεὶς ὑπὸ τῆς ἀναπνοῆς μου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός.

4) Πρὶν ἀερισθῶσι καλὰ τὰ σινδόνια καὶ ἐφαπλώματα, δὲν συγχωρῶ νὰ στρώνωσι τὴν κλίνην μου, τῆς ὁποίας καὶ τὸ στρῶμα καὶ τὸ προσκέφαλον εἶναι μᾶλλον σκληρὰ, διότι τὰ τοιαῦτα εἶναι πολὺ υγιεινότερα τῶν μαλακῶν καὶ μαλθακῶν.

5) Συχνὰ καὶ τακτικὰ κάμνω ἐκτεταμένους περιπάτους εἰς τὴν ἐξοχὴν, ὅπου ἀναπνέω ἀέρα καθαρῶτερον ἀπὸ τὸν ἀέρα τῶν πόλεων καὶ κωμοπόλεων.

6) Ἐπὶ τέλους διὰ νὰ ᾔμαι πάντοτε υγιῆς καὶ εὐρωστος,

ἐσυνείθισα ἐκ παιδικῆς ἡλικίας νὰ ἐξυπνῶ καθ' ἡμέραν πολὺ πρῶτ', ἀμέσως δὲ νὰ εὐρίσκωμαι ἐκτὸς τῆς κλίνης μου.

Τὴν τελευταίαν αὐτὴν παραγγελίαν μ' ἐσύσταине θερμῶς ὄχι μόνον ὁ ἰατρός, ἀλλὰ καὶ ὁ μακαρίτης πατήρ μου, καὶ εἶχον πολὺ δίκαιον, διότι τὴν αὐγὴν πάντοτε ὁ ἀὴρ εἶναι καθαρώτερος· τὸ νὰ μένη δέ τις, ἀφοῦ ἐξυπνήσῃ, ἐντὸς τῶν ἀναθυμιάσεων τῆς κλίνης του, εἶναι πραγματικῶς ὀλέθριον εἰς τὸ σῶμα, καὶ μάλιστα ὅταν ἦναι νεανικόν.

Ο ΠΕΤΡΟΣ, Ο ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ.

Μᾶς ἠρώτησε τότε ὁ Γεροστάθης, τίς μεταξὺ ὄλων ἡμῶν τῶν μικρῶν φίλων του μᾶς ἐφαίνετο ὁ ὑγιέστερος καὶ εὐρωστότερος.

Ὅλοι δὲ ἀμέσως ἐσυμφωνήσαμεν ὅτι ὁ ὑγιέστερος καὶ δυνατώτερος πάντων ἦτον ὁ συμμαθητής μας Πέτρος, ὁ υἱὸς τοῦ ἱερέως. Ὁ δὲ Γεροστάθης, παραδεχθεὶς τὴν περὶ τοῦ Πέτρου γνώμην μας ὡς ὀρθὴν, μᾶς ἠρώτησε ποῖον ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας νομίζομεν ὅτι εἶναι ὁ πλέον φιλάσθενος καὶ ἀδύνατος.

Παρητηρήθημεν μεταξὺ μας, καὶ μετὰ τινα σκέψιν ἐκ συμφώνου πάλιν εἶπομεν ὅτι οἱ πλέον φιλάσθενοι, χλωμοὶ καὶ ἀδύνατοι μεταξὺ ἡμῶν ἐφαίνοντο ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ Ἀθανάσιος.

Μετὰ τὴν ἀπάντησίν μας ταύτην, ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν ῥοδοκόκκινον καὶ ζωηρόν Πέτρον, ποῖαν ὥραν ἐξυπνᾷ τὴν αὐγὴν.

— Καθ' ἡμέραν πρὶν ἐξημερώσῃ, εἶπεν ὁ Πέτρος, διὰ νὰ βοηθῶ τὸν πατέρα μου εἰς τὴν ἀκολουθίαν τοῦ ὄρθρου.

Οὐδεὶς δὲ ἄλλος ἐξ ἡμῶν ἐξύπνα τότε τόσον πρῶτ'.

— Σεῖς δὲ, Ἰωάννη καὶ Ἀθανάσιε, εἶπεν ὁ γέρον, ποῖαν ὥραν ἐξυπνᾶτε;

— Δύο ὥρας μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ἀπήντησαν μὲ συστολήν.

Οὐδεὶς δὲ ἐξ ἡμῶν ἐξυπνα τόσον ἀργά.

— Δι' αὐτὸ λοιπὸν δὲν ἤλθετε καὶ εἰς τὸν πρῶτον πρῶτ'.

νόν περίπατον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐθαυμάσαμεν τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καὶ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ ; εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὁ Γεροστάθης. Ἐκεῖνοι δὲ ἀπήντησαν κινουῦντες τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω.

— Προσπαθήσατε λοιπὸν, φίλοι μου, ἐξηκολούθησεν ὁ γέρων, νὰ ἐξυπνᾶτε καὶ σεῖς ἐνωρὶς, ὡς ὁ Πέτρος, ἂν θέλετε νὰ γίνετε ὑγιεῖς καὶ εὐρωστοὶ ὡς αὐτός, καὶ νὰ ζήσετε χρόνους πολλοὺς καὶ εὐτυχεῖς ὡς ἐγώ. Παρακαλέσατε τὸν πατέρα, ἢ τὴν μητέρα σας, ἢ τὴν ἀδελφὴν σας, ἢ τὸν ὑπηρέτην σας, νὰ σᾶς ἐξυπνῶσιν ἅμα ἀνατέλλοντος τοῦ ἡλίου, καὶ, ἂν ὁ ὕπνος σᾶς κυριεύῃ, ν' ἀποσύρωσι καὶ τὰ ἐφαπλώματα καὶ τὰ προσκέφαλα, διὰ νὰ σᾶς ἀναγκάζωσι νὰ ἐξέλθετε τῆς κλίνης. Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας θέλετε ἴσως δυσαρεστηθῆ' ἀλλ' ἀκολουθῶς θέλετε συνειθίσει νὰ ἐξυπνᾶτε μόνοι σας, καὶ θέλετε μακαρίζει τὸν φίλον σας Γεροστάθην. Μᾶς παρήγγειλε δὲ ὁ γέρων νὰ διηγηθῶμεν εἰς τοὺς γονεῖς μας τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον, διὰ νὰ τοὺς καταπείσωμεν νὰ μᾶς ἐξυπνῶσιν ἐνωρὶς.

ΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΗΤΟΣ.

Ἐξῆ πρό τινων χρόνων εἰς τὴν Ἀγγλίαν πεπαιδευμένος τις νομικός, ὅστις, ἅμα διορισθεὶς εἰς δικαστικὴν θέσιν, ἠθέλησε νὰ ἐξιχνιάσῃ τὸ μυστήριον τῆς μακροβιότητος καὶ τῆς καλῆς ὑγείας.

Ἐνώπιον τοῦ δικαστοῦ τούτου, ὅστις τριάκοντα ὀλόκληρα ἔτη διετήρησε τὴν θέσιν του, ἐπαρουσιάζετο καθ' ἡμέραν πλῆθος διαδίκων καὶ μαρτύρων πάσης ἡλικίας καὶ πάσης τάξεως.

Ἐξ αὐτῶν ὅλους τοὺς ὑγιεῖς γέροντας ἐξετάζων ὁ δικαστής, ἤρώτα καὶ περὶ τῆς διαίτης των.

Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀποκρινόμενοι, ἂν καὶ εἰς πολλὰ διέφερον, διότι δὲν ἐσυνείθιζον ὅλοι τὴν αὐτὴν τροφήν, τὰ αὐτὰ ποτὰ, τὴν αὐτὴν ἐργασίαν, ἢ τὴν αὐτὴν ἐνδυμασίαν, εἰς ἓν ὅμως ὅλοι ἐσυμφώνουν, καταθέτοντες ἅπαντες ὅτι ἐκ νεαρᾶς των ἡλικίας ἐσυνείθιζον νὰ ἐξυπνῶσι πολὺ πρῶτον.

— Ἴδου λοιπόν, εἶπεν ὁ δικαστής, τὸ μυστήριον τῆς μακροβιότητος καὶ τῆς καλῆς ὑγείας.

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ.

Φαίνεται, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι καὶ ὁ σοφὸς Σόλων, ὁ ἀρχαῖος νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, ἐγνώριζε τὸ μυστήριον τοῦτο τῆς καλῆς ὑγείας καὶ μακροβιότητος· διότι μεταξὺ τῶν ἄλλων διέταξε τοὺς διδασκάλους τῶν παιδῶν ν' ἀνοίγωσι τὰ σχολεῖα ἅμα ἀνατελλοντος τοῦ ἡλίου· τοιοῦτοτρόπως, ὑποχρεῶναι τὰ παιδιά νὰ ἐγείρωνται ἐνωρὶς, προητοιμάζεν εἰς τὴν πατρίδα πολίτας ὑγιεῖς καὶ εὐρώστους.

Εἶχε δίκαιον ὁ Σόλων· ὁ πολὺς ὕπνος, καὶ μάλιστα ὁ πρωῖνός, καὶ τὴν ὑγείαν βλάπτει, καὶ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου μικρύνει, καὶ τὸν νοῦν ἀδυνατίζει, καὶ τὸ σῶμα παραλύει, καὶ πτωχείαν καὶ ἀμάθειαν προξενεῖ, διότι ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον τὰς καταλληλοτέρας διὰ τὴν σπουδὴν καὶ τὴν ἐργασίαν ὥρας.

Ἄλλ' ἐὰν δὲν συνειθίσητε ἀπὸ τῶρα, ὅτε εἴσθε παιδιά μικρά, νὰ ἐξυπνάτε πρωτὶ, δυσκόλως θέλετε τὸ κατορθώσει ὅταν μεγαλώσητε. Τὸ δένδρον, ἐν ὅσῳ εἶναι νέον καὶ τρυφερὸν εὐκόλως λυγίζει καὶ ἰσάζει· ἀφοῦ ὅμως μεγαλώσῃ στραβὸν, σπάνει, ἀλλὰ δὲν λυγίζει.

Προσπαθήσατε λοιπόν, ἐν ὅσῳ εἴσθε παιδιά νέα, ν' ἀποκτήσητε ἔξεις καλὰς, καὶ νὰ ἀποβάλητε τὰς κακάς. Αὕτῃ εἶναι ἡ ἡλικία ἡ ἐπιδεκτικὴ βελτιώσεως. Ἄν τὴν ἀφήσετε νὰ παρέλθῃ ἀμελοῦντες τὸ δένδρον σας, στραβὸν θέλει μεγαλώσει, καὶ ἀνεπίδεκτον διορθώσεως θέλει κατασταθῆ.

Ὁ σοφὸς Εὐριπίδης, ὁ τραγικὸς ποιητὴς τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, μᾶς εἶπεν ὅτι· «Κακῆς ἀπαρχῆς γίνεται τέλος κακόν».

Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μᾶς ἐδιηγήθη ὁ γέρων καὶ τὰ ἐξῆς, περὶ τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ Βυφῶνος.

Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ Ο ΥΠΝΟΣ ΤΟΥ.

Ἀριστοτέλης, ὁ μέγας φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος, ἐγεννήθη εἰς τὰ Στάγειρα πόλιν τῆς Μακεδονίας. Ὅτε ὁ πατήρ του Νικόμαχος, ἰατρός τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ἀπέθανεν, ὁ Ἀριστοτέλης, νέος ὢν, μετέβη εἰς Ἀθήνας διὰ νὰ σπουδάσῃ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τοῦ Πλάτωνος.

Δυστυχῶς ὁ Ἀριστοτέλης ἦτο κράσεως πολὺ ἀδυνάτου καὶ ἐπομένως φιλάσθενος· ὥστε οὔτε εἰς τῆς σπουδῆς τοὺς κόπους ἠθελεν ἀνθέξει, οὔτε ἐξήκοντα καὶ δύο ἔτη ἠθελε ζῆσει, οὔτε ὅσα συνέγραψεν ἠθελε δυνηθῆ νὰ συγγράψῃ, ἐὰν ἐκ νεανικῆς του ἡλικίας δὲν ἠσπάζετο, ἴσως κατὰ συμβουλήν τοῦ ἰατροῦ πατρός του, καὶ δίαιταν ἀπλουστάτην, καὶ ὕπνον μέτριον.

Διηγοῦνται μάλιστα ὅτι διὰ νὰ ἀποφεύγῃ τὸν ὕπνον κατὰ τὰς πρωϊνάς καὶ νυκτερινὰς μελέτας του, ἐσυνείθιζε νὰ κρατῆ χαλκίνην σφαῖραν, ἣτις πίπτουσα ἐπὶ χαλκίνης λεκάνης ἅμα ὁ ὕπνος ἤριγιζε νὰ τὸν καταλαμβάνῃ, τὸν ἐξύπνα διὰ τοῦ κρότου τῆς καὶ οὕτως ἐπανήρχετο εἰς τὸν μελέτην του.

Ἄλλ' εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως, ὁ ἀδύνατος καὶ φιλάσθενος Ἀριστοτέλης ἀποφεύγων τὸν πολὺν ὕπνον, ἀκολουθῶν δίαιταν ἀπλουστάτην, καὶ σπουδάζων μετ' ἐπιμελείας καὶ τάξεως, κατώρθωσεν ὄχι μόνον ὑγιῆς καὶ μακρόβιος νὰ ζήσῃ, ἀλλὰ καὶ ὁ μεγαλύτερος καὶ πολυμαθέστερος νοῦς τοῦ ἀρχαίου καὶ νεωτέρου κόσμου ν' ἀναφανῆ πρὸς δόξαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνόματος.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος τὸν ἐπροσκάλεσε διδάσκαλον τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὅστις ἠγάπα καὶ ἐσέβετο τὸν διδάσκαλόν του Ἀριστοτέλην καὶ ὑπὲρ αὐτὸν τὸν πατέρα του Φίλιππον, λέγων ὅτι· «ἐὰν εἰς τὸν πατέρα του ἐχρεώσται τὸ ζῆν, εἰς τὸν διδάσκαλόν του ὁμοίως ἐχρεώσται τὸ εὖ ζῆν.» Ἄλλ' ἐλησμόνει ὁ νέος Ἀλέξανδρος ὅτι καὶ τὸ εὖ ζῆν ἐχρεώσται εἰς τὸν πατέρα του, διότι αὐτὸς τῷ εἶχε προμηθεύσει διδάσκαλον τὸν φιλόσοφον Ἀριστοτέλην.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἐδίδαξε καὶ εἰς τὸ Λύκειον τῶν Ἀθηνῶν,

ἡ δὲ φιλοσοφική του σχολή ἐπωνομάσθη Περιπατητική, διότι συνήθως εἰς ἐωθίνους καὶ δειλινούς περιπάτους τοῦ Λυκείου περιδιαβάζων μετὰ τῶν μαθητῶν του ἐδίδασκεν αὐτούς.

Ἄλλ' ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος δὲν ἐδίδαξε μόνον τὸν μέγαν Ἀλέξανδρον καὶ τοὺς συγχρόνους του Ἕλληνας· διὰ τῶν πολλῶν καὶ σοφῶν συγγραμμάτων του, τὰ ὅποια ἄλλοι μὲν λέγουν ὅτι ἦταν βιβλία τετρακόσια, ἄλλοι δὲ συγγραφαὶ χίλια, ἐδίδαξε καὶ ἐφώτισε καὶ τοὺς μεταγενεστέρους τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ τοὺς Ῥωμαίους εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ τοὺς Ἀλεξανδρινούς εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἀραβίους, οἵτινες μεταφράσαντες τὰ συγγράμματά του Ἀραβιστῆ, ἐδίδασκον αὐτὰ εἰς τὰ σχολεῖα, τὰ ὅποια εἰς τὸ Βαγδάτιον τῆς Ἀσίας εἶχον συστήσει.

Ὅτε δὲ οἱ Ἀραβικοὶ ἐκυρίευσαν τὴν μεσημβρινὴν Ἰσπανίαν, ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν καὶ τὰ συγγράμματά καὶ τὰς διδασκαλίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ Ἀριστοτέλους. Ἐκ τῆς Ἰσπανίας δὲ περὶ τὸ χιλιεστὸν διακοσιοστὸν (1200) ἔτος μετὰ Χριστὸν, ἐγνωστοποιήθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν, Ἰταλίαν, καὶ τὴν λοιπὴν Δυτικὴν Εὐρώπην, ἣτις, οὕσα τότε βάρβαρος καὶ ἀμαθηστάτη, διὰ τῶν Ἀριστοτελικῶν συγγραμμάτων ἤρχισε κατὰ πρῶτον νὰ φωτίζεται καὶ νὰ ἐκπαιδεύηται.

Ἄλλὰ καὶ σήμερον, μ' ὅλα τὰ φῶτα τὰ ὅποια λαμπρύνουσι τοὺς σοφοὺς τῆς Εὐρώπης, τὰ ὀλίγα συγγράμματά τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν σοφωτέρων θαυμάζονται ὡς τόσα ἀριστουργήματα τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς.

Ὅποια λοιπὸν τιμὴ καὶ δόξα εἰς τὸν φιλάσθενον καὶ ἀδύνατον νέον Ἀριστοτέλην, τὸν διατηρήσαντα φρονίμως τὴν ὑγείαν του, διὰ τὴν φωτίσθη, ὡς ἄλλος φωτεινὸς ἀστὴρ, καὶ τὸν ἀρχαῖον καὶ τὸν νεώτερον κόσμον, ἀπαθανατίζων οὕτω καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν γεννήσασαν αὐτὸν Ἑλλάδα.

Ο ΒΥΦΩΝ ΚΑΙ Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ ΙΩΣΗΦ.

Ὁ Ἀριστοτέλης, ὅστις ἐθαυμάσθη καὶ ὅλον ἐθαυμάζεται

ὡς ὁ ἀριστος ζωολόγος τῆς ἀρχαιότητος, μ' ἐνθυμίζει, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἄλλον νεώτερον ζωολόγον, τὸν ἐνδοξόν Βυφῶνα τῆς Γαλλίας, ἡ δὲ χαλκίνη σφαῖρα, ἣτις ἐξύπνα τὸν Ἀριστοτέλην, μ' ἐνθυμίζει τὸν ὑπηρετὴν τοῦ Βυφῶνος Ἰωσήφ.

Ὁ Βυφῶν ἐξῆσεν ὀγδοήκοντα καὶ ἓν ἔτος, συνέγραψε δὲ γλαφυρώτατον καὶ ὠραιότατον σύγγραμμα περὶ Φυσικῆς Ἱστορίας, συγκείμενον ἐκ τριάκοντα καὶ ἑξ τόμων. Ἔλεγε δὲ ὅτι εἰς τὸν ὑπηρετὴν τοῦ Ἰωσήφ ἐχρεώσται κατὰ μέγα μέρος τὸ σύγγραμμά του αὐτό· διότι ὅτε ἦτο νέος, ἠγάπα πολὺ τὸν ὕπνον, ὅστις καὶ τὴν ὑγίαν του ἔβλαπτε, καὶ ἀπὸ τῆς μελέτης του τὸν ἐμπόδιζεν ὅθεν ὑπεσχέθη εἰς τὸν ὑπηρετὴν τοῦ Ἰωσήφ χρηματικὴν τινα ἀμοιβήν, ὅσάκις κατῴρθονε νὰ τὸν ἐξυπνᾷ τὴν αὐγὴν ἐνωρίς.

Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ὁ πτωχὸς Ἰωσήφ ἀπέτυχε, διότι θέλων νὰ ἐξυπνήσῃ τὸν κύριόν του, παρῴργιζεν αὐτὸν, καὶ αὐστηρῶς ἐπιπληττόμενος ἐξῆρχετο ἔντρομος τοῦ κοιτῶνος, ὅπου ὁ νέος Βυφῶν ἐξηκολούθει ἐν ἡσυχίᾳ τὸν πρωϊνὸν του ὕπνον.

Ὁ δὲ Βυφῶν, συναισθανόμενος ἔτι μᾶλλον τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ ὀλέθριον ἐλάττωμα τοῦ πρωϊνοῦ ὕπνου, παρήγγειλεν αὐστηρῶς τὸν ὑπηρετὴν του νὰ μὴ ἐνδίδῃ εἰς τὸν θυμὸν καὶ εἰς τὰς ἐπιπλήξεις του, ἀλλ' ἐνθυμούμενος τὴν ὁποίαν τῷ ὑπεσχέθη ἀμοιβήν, νὰ ἐπιμένῃ πᾶσαν αὐγὴν, καὶ βίαν δὲ νὰ μεταχειρίζεται, ὅπως ἐγείρῃ αὐτὸν ἐκ τῆς κλίνης του ἐνωρίς.

Ὁ Ἰωσήφ, συμμορφωθεὶς μὲ τὴν αὐστηρὰν ταύτην παραγγελίαν, ἐπέτυχε νὰ ἐξυπνᾷ τὸν κύριόν του, καὶ νὰ λαμβάνῃ καθ' ἑκάστην παρ' αὐτοῦ τὴν χρηματικὴν ἀμοιβήν. Ὁ δὲ Βυφῶν κατῴρθωσεν οὕτῳ νὰ εὐρίσκηται τακτικώτατα καθ' ἑκάστην αὐγὴν περὶ τὰς ἀνατολάς τοῦ ἡλίου ἐντὸς τοῦ σπουδαστηρίου του, καὶ νὰ συγγράψῃ τόσα πολλὰ καὶ συγχρόνως τόσον ὠραῖα, καὶ νὰ φθάσῃ εἰς γῆρας βαθὺ καὶ ἐνδοξόν.

ΥΓΙΕΙΝΑ ΕΡΓΑ.

Ὁ Γεροστάθης ἐσυνεθίζε πάντοτε διὰ τοῦ παραδείγματος

καὶ τῶν ἔργων του νὰ ἐπιβεβαιοῦ τοὺς λόγους καὶ τὰς συμβουλὰς του· ἐκτὸς δὲ τούτου ἐφρόντιζεν ὥστε αἱ καλαὶ συμβουλαὶ του νὰ μὴ παρέρχωνται ἄνευ τινὸς ὠφελίμου ἀποτελέσματος, ἐπιμελούμενος νὰ πραγματοποιιῶνται ὑπὸ τῶν φίλων ἀκροατῶν του.

Ἐπειδὴ δὲ ἀνέφερα ἐνταῦθα ὅσα περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ καθαροῦ ἀέρος μᾶς εἶπε, θεωρῶ κατάλληλον νὰ προσθέσω καὶ τινα ἐκ τῶν ἔργων, τὰ ὅποια κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐνήργητε πρὸς βελτίωσιν τοῦ καθαροῦ ἀέρος τῆς κωμοπόλεώς μας.

Πλησίον τῆς κωμοπόλεως, μεταξὺ μικρῶν τινῶν λόφων, ἐσχηματίζετο λάκκος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου συρρέοντα τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν ἔμενον ἐπὶ τινος μῆνας τοῦ χρόνου λιμνάζοντα καὶ σεσηπότα. Ὁ Γεροστάθης παρετήρησεν ὅτι ἐκ τῶν κακῶν ἀναθυμιάσεων τοῦ λιμνάζοντος ἐκείνου νεροῦ, οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως, καὶ μάλιστα τὰ παιδιά, ὑπέφερον συχνοὺς πυρετοὺς.

Τὴν παρατήρησιν ταύτην τοῦ γέροντος ἐδυσκολεύθησαν κατ' ἀρχὰς νὰ πιστεύσωσιν οἱ προεστῶτες καὶ οἱ λοιποὶ κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως. Ἄλλ' ἐπὶ τέλους, ὑπέκοντες εἰς τὰς συμβουλὰς καὶ προτροπὰς τοῦ Γεροστάθου, ἀπεφάσισαν νὰ συνενεργήσωσι μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποξήρανσιν τοῦ μικροῦ ἐκείνου βάλτου.

Ὅθεν κατὰ τὴν διάρκειαν ἐνὸς μηνὸς μικροὶ καὶ μεγάλοι, γέροντες καὶ παιδιά, γυναῖκες καὶ κοράσια, ἀκολουθοῦντες καθ' ἡμέραν εἰς τακτικὴν ὥραν τὸν γέροντα προπορευόμενον καὶ κρατοῦντα πτυάριον, ἐδιευθυνόμεθα εἰς τὸν βάλτον· ῥίπτοντες δὲ κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Γεροστάθου λίθους καὶ χῶματα ἐντὸς αὐτοῦ, καὶ ἀνοίξαντες μικρὰ τινα αὐλάκια, ἀπεξηράναμεν διὰ παντὸς τὰ λιμνάζοντα ἐκεῖνα ὕδατα. Ἐκτοτε δὲ πραγματικῶς ἐξέλιπεν ἀπὸ τὴν κωμόπολιν ὁ πυρετὸς, καὶ οἱ γονεῖς, βλέποντες ὑγιῆ καὶ ῥοδοκόκκινα τὰ τέκνα των, ἐμακάριζον τὸν ἀγαθὸν γέροντα.

Ὁ Γεροστάθης προσέτι καὶ διὰ τῶν προσωπικῶν του κό-

πων, καὶ διὰ τῶν ἐπανελημμένων προτροπῶν του κατώρθωσε νὰ καταστολίσῃ καὶ τὴν πλατεῖαν, καὶ τὰς βρύσεις, καὶ τὸ κοιμητήριον, καὶ τὰ πέραξ τῆς κωμοπόλεως μὲ διάφορα δένδρα, τὰ ὅποια ἐθεώρει οὐχὶ μόνον ὡς στολισμὸν, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀναγκαιότατα εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ ἀέρος, καὶ ἐπομένως εἰς τὴν ὑγίαν τῶν κατοίκων.

Εὐχαρίστως δ' ἐνθυμοῦμαι μὲ πόσῃν χαρὰν καὶ ζωηρότητα οἱ μικροὶ ἡμεῖς φίλοι του ἐφυτεύσαμεν ὑπὸ τὰς ὀδηγίας του πολλὰ ἐκ τῶν δένδρων ἐκείνων, εἰς τινὰ τῶν ὁποίων μάλιστα εἶχε δώσει καὶ τὰ ὀνόματά μας. Πολλάκις τὸν ἠκούσαμεν συσταίνοντα εἰς τοὺς συμπολίτας του τὴν καθαριότητα τῶν ὁδῶν καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως. «Ὅσοι δὲν καθαρίζουν, ἔλεγε, τὸν δρόμον των, ἀναγκάζονται ἐπὶ τέλους νὰ καθαρίζωσι τὸ σῶμά των διὰ πικρῶν ἰατρικῶν».

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἶχε κατορθώσει ὥστε πτωχὸς τις ν' ἀφήσῃ τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ζητείαν, καὶ νὰ καταγίνηται εἰς τὴν κάθαρσιν τῶν ὁδῶν, λαμβάνων παρὰ τοῦ κοινοῦ μικρὰν χρηματικὴν βοήθειαν.

Ἐνθυμοῦμαι προσέτι ὅτι, ὁσάκις εἰς τὴν ἐξοχὴν περὶπατοῦντες μετὰ τοῦ Γεροστάθου ἔτυχε ν' ἀπαντήσωμεν πτώματι ζώου, κατὰ παραγγελίαν του ἠνοιγετο ἀμέσως λάκκος πρὸς ἀπόκρυψιν τοῦ πτώματος. «Ὅστις, ἔλεγεν ὁ γέρων, ἀνοίγει λάκκους εἰς τὰ πτώματα τῶν ζώων, αὐτὸς ἐλαττόνει τοὺς τάφους τῶν ἀνθρώπων.»

Συχνάκις δὲ ἠκούσαμεν παρ' αὐτοῦ τοὺς ἐξῆς στίχους·

«Ἄν ἀγαπᾷς τὸν καθαρὸν ἀέρα ἐπιμόνως,

«Κι' ὁ ἥλιος ἐάν ποτὲ 'ς τὴν κλίνην δὲν σ' εὕρισκῃ,

«Βίον μακρὸν σ' ὑπόσχομαι καὶ ὑγιᾶ συγχρόνως.

Ο ΥΓΙΕΙΝΟΣ ΣΤΟΛΙΣΜΟΣ.

«Εἶναι βούλου φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής.»
(Ἰσοκράτους.)

ΞΝΩ ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως ἐφυ-

τεύομεν μικροὺς πλατάνους ὑπὸ τὰς ὀδηγίας καὶ τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου, οἱ συμμαθηταὶ μας Πέτρος καὶ Νικόλαος κατελάσπωσαν καὶ τὰ πρόσωπα καὶ τὰς χεῖράς των.

Καὶ ὁ μὲν Πέτρος ἔτρεξεν ἀμέσως εἰς τὴν βρύσιν τῆς πλατείας, ὅπου νίψας καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν συνήθη του καθαριότητα, ὁ δὲ Νικόλαος ἐθεώρησεν εὐκολώτερον νὰ σφογγίσῃ καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖράς του μὲ τὴν ἄκραν τοῦ ἐνδύματός του.

Ὁ Γεροστάθης, ὅστις παρετήρησε ταῦτα, ἀντὶ νὰ ἐπιπλήξῃ τὸν μικρὸν Νικόλαον, περιωρίσθη νὰ ἐπαινέσῃ ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν Πέτρον ὡς φίλον τῆς καθαριότητος.

— Εὖγε, φίλε Πέτρε, τῷ εἶπε, χαίρω πολὺ βλέπων ὅτι ἀγαπᾷς τὴν καθαριότητα, προτιμήσας νὰ νιφθῆς, παρὰ νὰ μεταφέρῃς τὴν λάσπην ἀπὸ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπόν σου εἰς τὴν ἄκραν τοῦ ἐνδύματός σου.

Ἡ καθαριότης εἶναι ἡ φίλη μου ἐκείνη, ἡ λευκοτάτη ὡς ἡ χῶν, τὴν ὁποίαν ἐκ νεότητός μου ἠγάπησα, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν χρεωστῶ κατὰ μέγα μέρος τὴν καλὴν μου ὑγείαν, ὡς ἄλλοτε σὰς εἶπα.

— Καὶ ἐγὼ, ἐπρόσθεσεν ὁ Πέτρος, προσπαθῶ νὰ ἦμαι πάντοτε καθαρὸς, διὰ νὰ μὴ ἀηδιάζωσιν ὅσοι μὲ βλέπουν· ἀλλὰ δὲν ἐννοῶ πῶς ἡ καθαριότης δύναται νὰ ὠφελήσῃ τὴν ὑγείαν;

— Ἐξακολούθησε πάντοτε, φίλε Πέτρε, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Γεροστάθης, νὰ ἦσαι καθαρὸς κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐνδύματα, καὶ ἔσο βέβαιος ὅτι θέλεις διατηρήσει οὕτω καὶ τὴν καλὴν σου ὑγείαν. Ἡ καθαριότης δὲν χρησιμεύει μόνον διὰ νὰ μὴ μᾶς ἀηδιάζωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ μᾶς προφυλάττῃ ἀπὸ πολλὰς ἀσθενείας· διὰ τοῦτο μὲ ἀρέσκει νὰ τὴν ὀνομάζω στολισμὸν ὑγιεινὸν, διότι καὶ μᾶς στολίζει καὶ τὴν ὑγείαν μας προφυλάττει. Παρεκαλέσαμεν τότε τὸν καλὸν γέροντα νὰ μᾶς ἐξηγήσῃ ποίαν σχέσιν ἔχει ἡ καθαριότης μὲ τὴν ὑγείαν· ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς εἶπε τὰ ἑξῆς.

ΤΑ ΑΦΘΟΝΑ ΔΩΡΑ.

Ἡ τροφή τὴν ὁποίαν τρώγομεν, χρησιμεύει βεβαίως πρὸς διατροφήν καὶ συντήρησιν τοῦ σώματος· ἀλλὰ μέγα μέρος τῆς τροφῆς μεταβάλλεται ἐντὸς τοῦ σώματος εἰς ἀτμούς, οἱ ὁποῖοι ὄχι μόνον δὲν χρησιμεύουν εἰς τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὸ βλάπτουν οὐσιωδῶς, ἐὰν μείνωσιν ἐντὸς αὐτοῦ.

Ὁ Θεὸς λοιπὸν, ὅστις ἐφρόντισε περὶ πάντων, ἐκάλυψε τὸ σῶμα μὲ ἐπιδερμίδα πορώδη, ὥστε διὰ τῶν μικρῶν καὶ ἀφανεῶν πόρων αὐτῆς νὰ ἐξέρχωνται οἱ ἐπιβλαβεῖς ἀτμοί· ἡ ἐξέλιξις δὲ αὕτη τῶν ἐσωτερικῶν ἀναθυμιάσεων ὀνομάζεται ἀδῆλος διαπνοή, πρὸς διάκρισιν τῆς γινομένης διὰ τοῦ στόματος φανεραῆς ἀναπνοῆς.

Ὅταν λοιπὸν ἡ ἐπιδερμὶς τοῦ σώματος εἶναι ἀκάθαρτος, ἡ ἀκαθαρσία κλείει τοὺς πόρους τῆς ἐπιδερμίδος, ἐπομένως ἡ ἀδῆλος διαπνοή ἐμποδίζεται, καὶ οἱ ἐπιβλαβεῖς ἀτμοὶ δὲν δύνανται νὰ ἐξέλθωσι· μένοντες δὲ ἐντὸς τοῦ σώματος, προξενοῦν διαφόρους ἀσθενείας. Ἴδου ἡ σχέσις τῆς καθαριότητος μὲ τὴν ὑγείαν· ἰδοὺ διατι ἡ ἀκαθαρσία τοῦ σώματος ἀφκνίζει τὴν ὑγείαν αὐτοῦ.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀδῆλου διαπνοῆς φαίνονται ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ἐνδύματων, τὰ ὅποια ἐφόρεσέ τις ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Καθὼς δὲ ἡ ἀκαθαρσία τῆς ἐπιδερμίδος κλείει τοὺς πόρους, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὰ ῥυπαρὰ ἐσωτερικὰ ἐνδύματα, προσκολλώμενα ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος, κλείουν διὰ τοῦ λίπους τῶν τοῦς πόρους αὐτῆς, ἐμποδίζουσι τὴν ἀδῆλον διαπνοήν, καὶ βλάπτουσι τὴν ὑγείαν.

Ἴδου διατι, ὢν φίλος τῆς καθαριότητος, διετήρησα καὶ διατηρῶ δι' αὐτῆς τὴν ὑγείαν μου. Ἀγαπῶ τὸ καθαρὸν νερὸν, ὅσον ἀγαπῶ καὶ τὸν καθαρὸν ἀέρα· διότι, ἐὰν ὁ καθαρὸς ἀήρ ᾖναι ὁ πατήρ τῆς ὑγείας, διὰ τοῦ καθαροῦ νεροῦ ἀποκτάται ἡ καθαριότης, ἣτις εἶναι ἡ τροφὸς τῆς ὑγείας.

Ὁ ἀήρ καὶ τὸ ὕδωρ εἶναι τὰ πλέον ἀφθονα δῶρα, ἀφ' ὅσα

ὁ προνοητικὸς θεὸς μᾶς ἐχάρισεν ἐπὶ τῆς γῆς, διότι ἐγνώριζεν ὅτι αὐτὰ εἶναι καὶ τὰ ἀναγκαιότερα εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν ὑγίαν τῶν ἀνθρώπων.

ΥΓΙΕΙΝΑ ΠΑΡΑΓΓΕΓΜΑΤΑ.

Ἴδου δὲ, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, πῶς διατηρῶ τὴν ὑγίαν μου διὰ τῆς καθαριότητος.

1) Νίπτω συχνὰ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον, τακτικώτατα δὲ κάμνω τοῦτο ἅμα ἐξυπνήσω τὴν αὐγὴν, καὶ πρὶν κοιμηθῶ τὸ ἑσπέρας.

2) Λούω καθ' ἑκάστην αὐγὴν τὴν κεφαλὴν μου ὅλην μὲ ψυχρὸν νερὸν, τὸ ὁποῖον καὶ τὴν καθαρίζει, καὶ ἀπὸ κρυολογήματα τὴν προφυλάττει.

Τοιοιουτρόπως δὲ ἐκπληρῶ τὸ πρῶτον ἐκ τῶν τριῶν μεγάλων παραγγελμάτων τοῦ σοφοῦ ἱατροῦ Βοερχαβίου. «Ἐχε τὴν κεφαλὴν δροσερὰν, τὸν στόμαχον ἑλαφρὸν, καὶ τοὺς πόδας θερμούς.»

3) Πλύνω καλὰ καὶ τὴν αὐγὴν, καὶ ὁσάκις ἀποτρώγω, καὶ τακτικώτατα τὸ ἑσπέρας πρὶν κοιμηθῶ, τοὺς ὀδόντας, διότι ἡ ὕλη τοῦ φαγητοῦ, ἣτις προσκολλᾶται εἰς τοὺς ὀδόντας, ἐὰν δὲν ἐκπλυθῆ, σήπεται καὶ φθείρει αὐτούς. Οἱ δὲ ἀκάθαρτοι καὶ διεφθαρμένοι ὀδόντες, ὄχι μόνον ἀηδῆ ἀποφορὰν πρὸς τοὺς πλησιάζοντας μεταδίδουν, ἀλλὰ καὶ πόνους δριμυτάτους προξενοῦν. Προσέτι δὲ διαφθείρουσιν τὸν σίελον, ὅστις κατερχόμενος δυσώδης εἰς τὸν στόμαχον, γεννᾷ ἀσθενείας· ἐμποδίζουσι δὲ καὶ τὴν καλὴν μάσσησιν τῶν φαγητῶν, ἀναγκαιοτάτην εἰς τὴν ὑγίαν, ὡς ἀποτελοῦσαν τὴν πρώτην χώνευσιν.

4) Λούω προσέτι μὲ ψυχρὸν νερὸν διὰ τινος σφογγαρίου ἢ διὰ τινος μαλλίνου χειροκτίου ὀλόκληρον τὸ σῶμα, καὶ ἀμέσως τριβόμενος διὰ τινος ὑφάσματος μὲ πολλὴν δύναμιν, στεγνόνω καὶ θερμαίνω αὐτό· διὰ τῆς ψυχρολουσίας δὲ ταύτης καὶ τὸ σῶμα ἐνδυναμοῦται καὶ ἡ ὑγεία διατηρεῖται.

5) Ἀλλάζω ἐπὶ τέλους συχνὰ τὰ ἐνδύματά μου, καὶ μάλι-

στα ὅσα κατάσαρκα φορῶ, διὰ νὰ μὴ ἐμποδίζηται ἐκ τοῦ ρύπουσ αὐτῶν ἡ ἀδύηλος διαπνοή.

Ὅτε ἠκούσαμεν ὅτι ὁ Γεροστάθης ἔλουε τὸ σῶμά του ὄλον μὲ ψυχρὸν νερὸν ἀνετριχιάσαμεν ἠρωτήσαμεν δὲ αὐτὸν πῶς ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὸ ψῦχος.

— Τὸ ὑποφέρω, εἶπε, καθὼς τὸ ὑποφέρουν αἱ χεῖρες καὶ τὸ πρόσωπόν σας, ὅταν νίπτεσθε μὲ ψυχρὸν νερὸν. Ἡ συνήθεια τὰ πάντα διευκολύνει! Ἐὰν ἀπὸ τὸ καλοκαίριον ἀρχήσετε νὰ λούετε ὄλον τὸ σῶμα μὲ ψυχρὸν νερὸν, θέλετε συνειθίσει τὸ ψῦχος καὶ θέλετε ἐξακολουθήσει εὐχαρίστως καὶ ἐν καιρῷ χειμῶνος πράττοντες τὸ αὐτό. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἐπρέσθεσεν ὁ γέρον, ὑπάρχουν τὰ ὑγιέστερα παιδιὰ τοῦ κόσμου, ὅχι μόνον διότι καθ' ἡμέραν τὰ ἐκθέτουν εἰς τὸν ἀνοικτὸν καὶ καθαρὸν ἀέρα, ἀλλὰ προσέτι διότι κάθε αὐγὴν ἢ ἐσπέρασ τὰ λούουν μὲ ψυχρὸν ὕδωρ.

Ἐκτοτε καὶ ἐγὼ καὶ οἱ συμμαθηταὶ μου, ἀκολουθοῦντες τὰς συμβουλάσ τοῦ Γεροστάθου, καὶ πολλὰ πρῶτ' ἐσυνειθίσασμεν νὰ ἐξυπνώμεν, καὶ τὴν καθαριότητα ἠγαπήσαμεν, καὶ τὴν ψυχρολουσίαν ἠρχίσασμεν. Πραγματικῶσ δὲ, τριβόμενοι διὰ τινὸς ὑφάσματος μετὰ τὸ λούσιμον ὀγλίγωρα καὶ σφιγκτὰ, διὰ νὰ στεγνώνωμεν ἀμέσως καλὰ τὸ σῶμα, ὅχι μόνον δὲν ἐκρύνασμεν, ἀλλὰ μάλιστα ἐθερμαινόμεθα, καὶ ἠσθανόμεθα ἡμᾶς αὐτοὺσ καὶ ὑγιεστεροὺσ καὶ εὐρωστοτέροὺσ.

Ο ΡΥΠΑΡΟΣ ΣΙΔΗΡΟΔΕΣΜΙΟΣ.

Ἐνῶ συνωμιλοῦμεν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆσ κωμοπόλεωσ περὶ τῶν καλῶν ἀποτελεσμάτων τῆσ καθαριότητος, εἶδαμεν ἐξ αἰφνης τέσσαρασ ὀπλοφόρουσ, συνοδεύοντασ σιδηροδέσμιόν τινα. Ὁ σιδηροδέσμιος αὐτόσ ἐφαίνετο νέοσ, ἀλλ' ἦτο εἰς ἄκρον ἰσχνὸσ καὶ κατάχλωμοσ· τόσον δὲ ρυπαρόσ κατά τε τὸ πρόσωπον καὶ τὰσ χεῖρασ καὶ τὰ ἐνδύματα ἦτον, ὥστε ἡ θεά του ἐπροξένει ἀηδίαν καὶ ἀποστροφὴν.

Ὁ Γεροστάθης πλησιάσασ, ἓνα τῶν ὀπλοφόρων, ἠρώτησεν

αὐτὸν τί ἔπραξεν ὁ ἀλυσσοδεμένος, τὸν ὅποιον ἐσυνόδευεν.

Ὁ δὲ ὄπλοφόρος ἀπήντησεν, ὅτι συνελήφθη κλέπτων τὰ ἱερὰ σκεύη τῆς ἐκκλησίας χωρίου τινός, καὶ ὅτι τὸν συνοδεύουν ἤδη εἰς τὰς φυλακὰς τῶν Ἰωαννίνων.

Ὁ Γεροστάθης στραφείς τότε πρὸς ἡμᾶς. Ἴδου, μᾶς εἶπε, καὶ ἄλλο μάθημα περὶ καθαριότητος. Ὁ ῥυπαρὸς κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὰ ἐνδύματα ἔχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ τὰ ἦθη ῥυπαρὰ καὶ τὴν καρδίαν ἀκάθαρτον. Ὅστις ἀμελεῖ τὴν καθαριότητα τοῦ σώματος, ἀμελεῖ καὶ τὴν καθαριότητα τῆς ψυχῆς. Ἄς ἀγαπῶμεν λοιπὸν τὴν καθαριότητα, ὅχι μόνον ὡς ἀναγκαίαν εἰς τὴν ὑγίαν, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑποδεικνύουσαν ἀγνὴν τὴν καρδίαν μας.

ΤΑ ΤΡΙΑ ΚΑΘΑΡΑ ΠΑΙΔΙΑ.

Πρὶν μᾶς ἀποχωρισθῆ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Γεροστάθης, ἐδιηγήθη τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον, τὸ ὅποιον ζωηρὸν πάντοτε ἐπανερχεται εἰς τὴν μνήμην μου, ὡσάκις ἀπαντήσω ἀκάθαρτα παιδία.

Πατήρ τις πλούσιος, ἀλλὰ συγχρόνως εὐαίσθητος, ἔχων τρεῖς υἱούς, ἔχασεν ὁ δυστυχῆς καὶ τοὺς τρεῖς τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον. Οἱ πικρότατοι αὐτοὶ θάνατοι τὸν ἐθύθισαν εἰς ἄκραν μελαγχολίαν. Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς μελαγχολίας του ἐσκέφθη ὅτι μόνον διὰ τῆς γλυκύτητος, τὴν ὁποίαν ἡ ἀγαθοεργία προξενεῖ, ἠδύνατο νὰ μετριάσῃ τὴν πικρίαν τῆς τεθλιμμένης ψυχῆς του.

Μεταξὺ δὲ τῶν διαφόρων καλῶν ἐργῶν, τὰ ὁποῖα ἐσχεδιάσεν, ἀπεφάσισε νὰ ἐκλέξῃ καὶ τρία πτωχὰ παιδία, νὰ τὰ υἰοθετήσῃ καὶ νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς εὐτυχοῦς ἀποκαταστάσεώς των.

Μεταβαίνει λοιπὸν εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον τῶν πτωχῶν παιδίων, ἐξηγεῖ εἰς τὸν διδάσκαλον τὸν σκοπὸν τῆς ἐπισκέψεώς του, καὶ ζητεῖ νὰ ἐπιθεωρήσῃ τοὺς μαθητάς του.

Ἀμέσως δὲ κατὰ δαταγὴν τοῦ διδασκάλου, παρουσιάζονται ὄλα τὰ παιδία, τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἐνώπιον τοῦ

μελαγχολικοῦ ἐκείνου ἀνδρός, ὅστις, ἀφοῦ μετὰ προσοχῆς τὰ παρετήρησεν, ἔκλεξεν ἐξ αὐτῶν τὰ τρία, τὰ ὁποῖα ἐπρόκειτο νὰ υἱοθετήσῃ.

Λαβῶν δὲ σημείωσιν τῶν ὀνομάτων αὐτῶν καὶ τῆς κατοικίας τῶν γονέων των, εἶπε καὶ πρὸς τὸν διδάσκαλον καὶ πρὸς τὰ παιδιά τοῦ σχολείου, ὅτι ἐπροτίμησε τὰ τρία ἐκεῖνα, διότι τὰ εὔρε καθαρώτερα ὄλων τῶν ἄλλων καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὰ ἐνδύματα· ὡς ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνει ὅτι θέλουν ἔχει καὶ τὴν ψυχὴν των καθαρωτέραν τῶν ἄλλων.

Ὁ διδάσκαλος ἐβεβαίωσε τότε τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα, ὅτι πραγματικῶς τὰ ἐκλεχθέντα παρ' αὐτοῦ παιδιά διεκρίνοντο πάντοτε εἰς τὸ σχολεῖον καὶ διὰ τὴν ἐπιμέλειαν καὶ διὰ τὴν χρηστοθήειάν των.

Τοιουτοτρόπως διὰ τῆς καθαριότητός των ἀποκατεστάθησαν εὐτυχῆ τὰ τρία πτωχὰ παιδιά, δι' αὐτῶν δὲ συνητυύχησαν καὶ αἱ τρεῖς πτωχαὶ οἰκογένειαι των.

— Θαυμασία συστατικὴ εἶναι, φίλοι μου, ἡ καθαριότης, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων· ὅστις φέρει μεθ' ἑαυτοῦ τοιαύτην συστατικὴν, ἀπανταχοῦ μὲ θάρρος καὶ μὲ ἐλπίδα εὐμενεστάτης ὑποδοχῆς δύναται νὰ εἰσέλθῃ.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ γέρων Ἰσοκράτης, ὁ ἔνδοξος ῥήτωρ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν μᾶς συμβουλεύει ν' ἀποφεύγωμεν τοὺς καλλωπισμοὺς, οἵτινες δὲν ἀποδεικνύουν παρὰ ἐλαφρόνοιαν, καὶ ν' ἀγαπῶμεν τὴν φιλοκαλίαν, ἣτις ἀποδεικνύει εὐγένειαν ψυχῆς. Φιλοκαλία ὅμως ἄνευ καθαριότητος δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ.

Ὁ Γεροστάθης γράψας τότε καὶ ἐγχειρίσας εἰς τὸν Νικόλαον τοὺς ἀκολούθους στίχους μᾶς ἀπεχαιρέτησεν.

« Ἡ καθαριότης εἶ.αι ἡ καλλίστη τῶν στολῶν,

« Καὶ κατὰ τῆς ἀσθενείας εἶναι μέγας προμαχών.

» Ὁ δὲ βυπαρὸς τὸ σῶμα ἔχει βυπαρὰν ψυχὴν

» Καὶ ἀνήκει εἰς τῶν χοίρων τὴν ἀκάθαρτον φυλὴν.»

Η ΜΗΤΗΡ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΔΡΙΑΣ.

«Τά τε υπερβάλλοντα γυμνάσια καὶ τὰ ἐλλείποντα
» φθείρει τὴν ἰσχύον». (Ἀριστοτέλους).

ἘΞΕΡΧΟΜΕΝΟΙ ἡμέραν τινὰ ἀπὸ τὸ σχολεῖον, ἀπηντήσαμεν ἐμβαίνοντα εἰς τὴν αὐλὴν τὸν Γεροστάθην συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ ξυλουργοῦ τῆς κωμοπόλεως, ὅστις ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ διάφορα ξύλα πελεκημένα, κοντάρια καὶ στύλους.

Ὅλ' αὐτὰ παράδοξα μᾶς ἐφάνησαν καὶ τὴν περιέργειάν μας ἐκίνησαν· ὅθεν περικυκλώσαντες τὸν ἀγαθὸν γέροντα, ἠρωτήσαμεν αὐτὸν, εἰς τί θέλουν χρησιμεύσει τὰ ξύλα, τὰ κοντάρια καὶ οἱ στύλοι.

Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπεκρίθη, ὅτι, ἀφοῦ μᾶς ἐσυμφιλίωσε μετὰ τὸν καθαρὸν ἀέρα καὶ τὴν καθαριότητα, ἐτοιμάζεται νὰ μᾶς συμφιλίωσῃ καὶ μετὰ τὴν φίλην του, τὴν καλουμένην Σωμασκίαν, ἣτις εἶναι ἡ μήτηρ τῆς υἰείας καὶ τῆς ἀνδρίας, καὶ ὅτι δι' αὐτῶν τῶν ξύλων καὶ στύλων θέλομεν γνωρίσει τὴν φίλην του ταύτην.

Ἡ ἀπάντησις τοῦ γέροντος δὲν εὐχαρίστησε τὴν περιέργειάν μας· ἐζητήσαμεν λοιπὸν νέας ἐξηγήσεις· ἀλλ' ἐκεῖνος μᾶς εἶπεν ὅτι τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν θέλομεν ἐννοήσει τὰ πάντα.

Τὴν ἐπιούσαν εἶδομεν τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου ἐστρωμένην μετὰ ἀρκετὴν ἄμμον, καὶ διαφόρους στύλους καὶ ξύλα στερεωμένα ἐντὸς τῆς αὐλῆς· ἀλλὰ καὶ τότε δὲν ἐννοήσαμεν πρὸς τί ὅλα ταῦτα. Κατὰ τὴν ἀπόλυσιν ὅμως τῶν μαθημάτων, ὁ Γεροστάθης, ὅστις μᾶς ἐπερίμενε εἰς τὴν αὐλὴν, μᾶς εἶπεν ὅτι τὸ μὲν ὀνομάζεται μονόζυγον, τὸ δὲ δίζυγον, τὰ δὲ ἴστοι καὶ ἀναβάθραι, καὶ συγχρόνως μᾶς ὑπέδειξε διαφόρους κινήσεις, στροφὰς καὶ γυμνάσματα ἐπ' αὐτῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐπρόκειτο ν' ἀναπτύξωμεν καὶ ἐνδυναμώσωμεν τοὺς μυῶνας, καὶ νὰ καταστήσωμεν ὅλον τὸ σῶμα εὐλύγιστον, ἐλαστικόν, εὐρωστον καὶ υἰγιές.

Τὰ διασκεδαστικώτατα αὐτὰ μαθήματα τῆς γυμναστικῆς εἰς ἄκρον μᾶς εὐχαρίστησαν, καὶ ὁ ἐνθουσιασμός μας ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος ἐκορυφώθη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην. Πολὺ δὲ ἐχάρημεν καὶ ὅτε τὸν ἠκούσαμεν νὰ μᾶς προσκαλῆ τὸ ἐσπέρας εἰς τὴν οἰκίαν του, διότι ἤμεθα βέβαιοι ὅτι ἤθελε μᾶς διηγηθῆ εὐχάριστόν τι. Ἴδου δὲ ἐν συντόμῳ ὅσα ἐνθυμοῦμαι ὅτι τὴν ἐσπέραν ἐκείνην μᾶς εἶπε περὶ σωμασκίας.

Η ΔΕΞΙΑ ΧΕΙΡ ΤΟΥ ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΟΥ.

Εἶναι παρατηρημένον, ὅτι ὅσον τις γυμνάζει μέλος τι τοῦ σώματός του, τόσον πλέον τὸ ἀναπτύσσει, τόσον πλέον ὑγιές καὶ εὐρωστον τὸ καθιστᾷ. Ἡ κίνησις καὶ ἡ γύμνασις προξενεῖ περισσοτέραν συρροὴν αἵματος, διὰ δὲ τοῦ αἵματος τρέφονται καὶ ἐνδυναμόνονται τὰ διάφορα μέρη τοῦ σώματος.

Συγκρίνατε τὸ ἀριστερόν μετὰ τὸ δεξιὸν χερίον σας, καὶ θέλετε ἰδεῖ, ὅτι τὸ δεξιὸν εἶναι καὶ δυνατώτερον καὶ χονδρότερον ἀπὸ τὸ ἀριστερόν· καὶ διατί; διότι μεταχειρίζεσθε καὶ ἐπομένως γυμνάζετε τὸ δεξιὸν πολὺ περισσότερον τοῦ ἀριστεροῦ.

Παρατηρήσατε τὴν δεξιὰν χεῖρα τοῦ σιδηρουργοῦ, καὶ θέλετε θαυμάσει πόσον εὐρωστοτέρα ἀπὸ τὴν ἀριστεράν του εἶναι· διότι τὴν δεξιὰν γυμνάζει κρατῶν τὴν σφύραν καὶ σφυρηλατῶν τὰ σίδηρά του.

Τὸ ἐναντίον δὲ προξενεῖ ἡ ἀκίνησις καὶ ἀγυμνασία· ἐξ αὐτῆς, ὅχι μόνον τὰ μέλη τοῦ σώματος καὶ οἱ μυῶνες, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ κόκκαλα ἐξασθενοῦν, μαλακύνονται καὶ φθείρονται.

Ὁ πατήρ τῆς ἱστορίας, ὁ Ἡρόδοτος, ἐπισκεφθεὶς τὸ πεδίον μάχης τινός, ἣτις μεταξὺ Αἰγυπτίων καὶ Περσῶν εἶχε συγκροτηθῆ, διέκρινε τὰ κρανία τῶν Αἰγυπτίων ἀπὸ τὰ κρανία τῶν Περσῶν, διότι τὰ μὲν, ὡς ἐκ τῆς λιτότητος καὶ τῆς γυμναστικῆς τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων, ἦσαν δυνατὰ καὶ σκληρὰ, τὰ δὲ Περσικὰ ἦσαν εὐθραυστα καὶ ἀδύνατα, ὡς ἐκ τῆς μαλθακῆς ζωῆς τῶν Περσῶν.

Ἐὰν ἐπιθυμῶμεν λοιπὸν νὰ ἔχωμεν ὀλόκληρον τὸ σῶμα ὑ-

γιές και εὐρωστον, πρέπει τακτικῶς νὰ γυμνάζωμεν αὐτό· ἐνδυναμοῦντες δὲ οὕτω τὸ σῶμα, ὄχι μόνον ἀπὸ ἀσθενείας προφυλαττόμεθα, ἀλλὰ καὶ ἂν ποτε ὑποπέσωμεν εἰς τινὰ ἀσθένειαν, εὐκολώτερον ἀντέχομεν καὶ ὀγλιγορώτερα ἀναλαμβάνομεν.

Ὁ μέγας ἰατρὸς τῆς Γερμανίας Βοερχάδιος, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἐσυμβούλευε τοὺς φίλους του δύο ὠρῶν σωματικὴν γύμνασιν καθ' ἡμέραν.

Εἰς ὅλα δὲ τὰ πολιτισμένα ἔθνη ἠσθάνθησαν ἤδη τὴν μεγίστην ἀνάγκην καὶ ὠφέλειαν τῆς γυμναστικῆς· ὥστε ὄχι μόνον εἰς ὅλα των τὰ σχολεῖα ἔχουν καὶ τὸ μάθημα τῆς σωμαστικῆς, ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ ἐπιτήδες σχολεῖα ἰδιαίτερα γυμναστικῆς καὶ διὰ τοὺς νέους καὶ διὰ τὰς νέας. Πολλάκις δὲ εἰς αὐτὰ εἶδον καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας νὰ γυμνάζωνται χάριν τῆς πασχούσης ὑγείας των κατὰ παραγγελίαν ἰατρῶν.

Ο ΣΟΛΩΝ ΚΑΙ Ο ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν καλῶν, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, τὰ ὅποια οἱ νεώτεροι Εὐρωπαῖοι ἐδιδάχθησαν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας, εἶναι καὶ ἡ Γυμναστικὴ. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐθεώρουν τὴν γυμναστικὴν ὡς τὸ πρῶτιστον μάθημα παντὸς καλῶς ἀνατεθραμμένου Ἑλληνόπαιδος. Εἰς τὰ γυμνάσιά των οἱ παῖδες καὶ οἱ νέοι, καὶ εἰς τοὺς δημοσίους ἀγῶνας οἱ ἄνδρες ἐγύμναζον πάντοτε τὰς σωματικὰς των δυνάμεις, τρέχοντες πεζοὶ, ἔφιπποι ἢ ἐφ' ἀμάξης, παλαίοντες, πηδῶντες, ῥίπτοντες δίσκον ἢ ἀκόντιον, καὶ κατὰ διαφόρους ἄλλους τρόπους ἐξασκούμενοι.

Ὁ Σόλων, ὅστις διὰ τῶν φρονίμων νόμων του ἐφρόντισε πρὸ πάντων περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν νέων, ἐσύστησεν εἰς αὐτοὺς τὴν γυμναστικὴν ὡς ἀναγκαιότατον μάθημα πρὸς μόρφωσιν πολιτῶν ὑγειῶν, ἀνδρείων καὶ μεγαλοψύχων.

Τὴν ἐπιτήρησιν δὲ τῆς διαγωγῆς καὶ τῶν νέων καὶ ὄλων τῶν πολιτῶν ἀνέθεσεν εἰς τὸ σοφὸν δικαστήριον τοῦ Ἀρείου Πάγου.

Ἐκ τῶν χρεῶν δὲ τοῦ Ἀρείου Πάγου ἦτο τοὺς μὲν εὐπόρους

νέους νὰ προτρέπη εἰς ἰππασίαν, εἰς κυνήγια, εἰς γυμνάσια καὶ εἰς ἄλλας σωμαστίαις, ὅπως καὶ τὴν ἀργίαν ἀποφεύγῃ, καὶ τὰ σώματά των ἀποκαθιστῶσιν ὑγιῆ καὶ ἀνδρεῖα· τοὺς δὲ πτωχοὺς καὶ ἀργοὺς νὰ ἐνασχολῆ εἰς ἐργασίαν τινὰ, ἥτις καὶ τὰ σώματά των ἐγύμναζε, καὶ ἀπὸ τὰ ὀλέθρια κακὰ τῆς ὀκνηρίας καὶ τῆς πτωχείας ἐπροφύλαττεν αὐτούς.

Ο ΦΩΚΙΩΝ ΚΑΙ Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΦΩΚΟΣ.

Φωκίων ὁ Ἀθηναῖος, ὅστις ἦτο εἷς ἐκ τῶν πλέον φρονίμων, ἐναρέτων καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, εἶχεν υἱὸν ὀνομαζόμενον Φῶκον. Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ νέος Φῶκος δὲν ὁμοίαιζε τὸν ἀγαθὸν πατέρα του, διότι καὶ ἄτακτος, καὶ ὀκνηρὸς καὶ φιλοπότης ἦτο.

Ἐπιθυμῶν ὁ Φωκίων τὴν βελτίωσιν τῶν ἡθῶν τοῦ υἱοῦ του, μεταξὺ τῶν ἄλλων παρήγγειλεν αὐτὸν ν' ἀγωνισθῆ καὶ εἰς τοὺς ἀγῶνας, οἵτινες ἐτελοῦντο κατὰ τὴν μεγάλην ἐορτὴν τῶν Ἀθηνῶν, τὴν ὀνομαζομένην Παναθηναία· τὸν διέταξε δὲ ν' ἀγωνισθῆ οὐχὶ διὰ τὴν δόξαν καὶ τὸν στέφανον τῆς νίκης, καθὼς μᾶς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἀλλὰ διότι ἤλπιζεν ὅτι ἀναγκασόμενος νὰ ἐπιμεληθῆ καὶ προγυμνάσῃ τὸ σῶμά του πρὶν ἢ παρουσιασθῆ εἰς τοὺς ἀγῶνας, ἤθελε βελτιώσῃ τοιοῦτοτρόπως καὶ τὰ ἦθη του.

Τόσον δὲ ἀναγκαίαν εἰς τὴν ἡθικὴν μὀρφωσιν τῶν νέων ἐθεώρει ὁ φρόνιμος Φωκίων τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν αὐστηρὰν δίαιταν, ὥστε ἀπεφάσισε ν' ἀποχωρισθῆ τὸν υἱὸν του Φῶκον καὶ ν' ἀποστείλῃ αὐτὸν εἰς τὴν Σπάρτην, ὅπου, κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, ἐξηκολούθουν οἱ νέοι καὶ σωματικῶς νὰ γυμνάζωνται, καὶ ὑπὸ αὐστηρὰν δίαιταν νὰ ζῶσιν, ἐνῶ εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ οἱ νόμοι τοῦ Σόλωνος εἶχον τότε παραμεληθῆ, καὶ τὰ ἦθη ἐπομένως τῶν νέων εἶχον παραλύσει.

Τότε ἔζη εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ὁ Δημάδης, δημαγωγὸς διεφθαρμένος καὶ κακοῆθης, ὅστις, θέλων νὰ πειράξῃ τὸν Φωκίωνα, ὡς προτιμήσαντα διὰ τὸν υἱὸν του τὴν Σπαρτιατικὴν

ἀπὸ τὴν Ἀθηναϊκὴν ἀνατροφὴν, εἶπεν ἡμέραν τινὰ εἰρωνικῶς πρὸς αὐτόν. « Ἄν προτείνῃς εἰς τοὺς Ἀθηναίους νὰ παραδεχθῶσι τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου, εἶμαι ἕτοιμος νὰ ὑποστηρίξω τὴν πρότασίν σου. » Ἄλλ' ὁ Φωκίων ὀρθῶς ἀπήντησε πρὸς αὐτόν. « Ἦθελεν εἶσθαι πολὺ γελοῖον νὰ ὑποστηρίξῃς τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου σὺ, ὁ ἀλειμμένος μὲ τόσα μυρωδικά, καὶ ὁ φορῶν χλαμύδα τόσον πολυτελεῖ! »

Ἄφου ὁ Γεροστάθης ἐδιηγήθη τὰ ἀνωτέρω παρεκαλέσαμεν αὐτόν νὰ μᾶς εἶπῃ τίς ἦτο ὁ Λυκούργος τὸν ὁποῖον ἀνέφερον. Ὁ δὲ καλὸς γέρων μᾶς εἶπεν.

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΣΠΑΡΤΗΣ.

Ὁ Λυκούργος ἐγεννήθη εἰς τὴν Σπάρτην περὶ τὰ 770 ἔτη πρὸ Χριστοῦ. Ἦτο υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Σπάρτης Εὐνόμου, τὸν ὁποῖον διεδέχθη εἰς τὸν θρόνον ὁ μεγαλύτερος ἀδελφὸς τοῦ Λυκούργου. Ὅτε δὲ ὁ ἀδελφὸς του ἀπέθανεν, ὁ Λυκούργος, ἂν ἦτο ἄδικος καὶ φιλόδοξος, εὐκόλως ἠδύνατο νὰ ἀναβῆ ἐπὶ τοῦ θρόνου· ἀλλὰ φίλος τῆς ἀληθείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἐπαρουσίασεν εἰς τὸν Σπαρτιατικὸν λαὸν τὸν νεογεννηθέντα ἀνεψιὸν του Χαρίλαον ὡς τὸν νόμιμον βασιλέα των, αὐτὸς δὲ ἀνεχώρησε μακρὰν τῆς πατρίδος του.

Ἐπομένως περιηγήθη τὴν Κρήτην, τὴν Αἴγυπτον καὶ διαφόρους πόλεις τῆς Ἀσίας σπουδάζων τοὺς νόμους αὐτῶν καὶ συναναστρεφόμενος τοὺς τότε σοφοὺς, διότι πολὺ ἐπεθύμει ν' ἀναφανῆ ὡφέλιμος εἰς τὴν φίλην πατρίδα του καὶ νὰ προκίση αὐτὴν μὲ νόμους, διὰ τῶν ὁποίων οἱ συμπολίταιί του νὰ κατασταθῶσιν οἱ ἀνδρείοτεροι καὶ ἐναρετώτεροι τῶν Ἑλλήνων. Ἡ εὐγενὴς δὲ αὕτη ἐπιθυμία τοῦ Λυκούργου πληρέστατα ἐξεπληρώθη.

Ἐπιστρέψας εἰς τὴν Σπάρτην, ἐπροσπάθησε διὰ τῶν νόμων νὰ κανονίσῃ πρὸ πάντων τὴν ἀνατροφὴν τῶν παιδίων. Ἐγνώριζεν ὁ Λυκούργος ὅτι, ἂν ὁ κηπουρὸς δὲν φροντίσῃ ἐν καιρῷ τὰ μικρά του δένδρα, θέλουν μεγαλώσει στραβὰ καὶ ἀδιόρθωτα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Σπάρτη κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἐπερι-

κυκλοῦτο ὑπὸ πολλῶν ἐχθρῶν, καὶ ἐπομένως εἶχεν ἀνάγκην ἀνδρείων πολιτῶν, διέταξεν ὁ Λυκούργος ὅλα τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης ν' ἀνατρέφονται εἰς τὴν γυμναστικὴν, εἰς τὴν σκληραγωγίαν, εἰς τὴν λιτότητα, εἰς τὰς στρατιωτικὰς ἀσκήσεις εἰς τὴν πρὸς τοὺς ἀνωτέρους τῶν πειθαρχίαν, καὶ εἰς τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος. Τοιοῦτοτρόπως δὲ κατώρθωσεν, ὥστε οἱ Σπαρτιᾶται νὰ γείνωσι μετὰ τινὰς χρόνους ἀνδρεῖοι καὶ μεγαλόψυχοι, ἐνάρετοι καὶ φιλοπάτριδες, ἔτοιμοι πάντοτε νὰ θυσιάσωσι τὸ πᾶν πρὸς ὑπεράσπισιν καὶ δόξαν τῆς πατρίδος τῶν.

Κατὰ τοὺς νόμους τοῦ Λυκούργου, ἅμα τὸ παιδίον ἐγένετο ἑπτὰ ἐτῶν, ἐλαμβάνετο ἀπὸ τὴν πατρικὴν οἰκίαν καὶ ὠδηγεῖτο εἰς τὰ δημόσια σχολεῖα, ὅπου οἱ παιδονόμοι ἀνεδέχοντο τὴν ἀνατροφὴν του. Ἐκεῖ διὰ τῆς γυμναστικῆς, διὰ τῆς ἀπλῆς διαίτης, διὰ τῆς σκληραγωγίας, διὰ τῆς λιτότητος καὶ τῆς πειθαρχίας, ἐμορφόνοντο νέοι ὑγιεῖς, ἀνδρεῖοι, μεγαλόψυχοι, ἐνάρετοι, εὐπειθεῖς καὶ ἔτοιμοι νὰ ὑποφέρωσιν ὑπὲρ πατρίδος ὅλας τὰς κακουχίας τῶν ἐκστρατειῶν καὶ τῶν πολεμῶν.

Εἰς τὰ σχολεῖα καὶ τὰ γυμνάσια τῶν ἤκουον προσέτι συχνάκις οἱ νέοι τοὺς γέροντας διηγουμένους τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ ἀνδραγαθήματα τῶν προγόνων τῶν, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡ φιλοτιμία τῶν παιδῶν ἠρεθίζετο εἰς ἔργα ἔνδοξα καὶ πατριωτικά.

Καὶ εἰς αὐτοὺς δὲ τοὺς χοροὺς καὶ εἰς αὐτὰ τὰ τραγῳδίαι τῶν, τὴν ἀνδρίαν καὶ τὸν πατριωτισμὸν ἐδιδάσκοντο τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης. Χορεύοντες, οἱ μὲν γέροντες τραγῳδοῦντες ἔλεγον·

Ἄμμες πόκ' ἤμες ἄλκιμοι νεανίαι.

Οἱ δὲ νέοι·

Ἄμμες δέ γ' εἰμέν· ἂν δὲ λῆς πείραν λάβε.

Οἱ δὲ παῖδες·

Ἄμμες δέ γ' ἐσόμεθα πολλῶν κάρφονες.

Μὴ ἐννοήσαντες τοὺς ἑλληνικοὺς αὐτοὺς στίχους, παρεκάλεσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ τοὺς ἐξηγήσῃ· ὁ δὲ γέρων εἰρημήνευσε τὸ νόημα αὐτῶν οὕτως· Οἱ γέροντες·

Ἄ! ἤμεθα κ' ἡμεῖς ποτὲ ἀνδρεῖα παλληκάρια!

Οἱ νέοι·

Πλὴν τῶρα ἤμεθα ἡμεῖς δοκίμασον ἂν θέλης.

Οἱ παῖδες·

Ἦμεῖς δὲ θέλομεν φανεῖ πολὺ καλῆτεροί σας.

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ Ο ΟΜΗΡΟΣ.

Εἰς τὰ σχολεῖα, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, ἠκροάζοντο οἱ παῖδες τῶν Σπαρτιατῶν καὶ τὰ ἥρωϊκὰ ποιήματα τοῦ Ὀμήρου . . .

Διεκόψαμεν τότε τὴν διήγησιν τοῦ γέροντος ἐρωτήσαντες αὐτὸν ποῖος ἦτον ὁ Ὀμηρος, τὸ ὄνομα τοῦ ὁποίου καὶ ἄλλοτε μᾶς εἶχεν ἀναφέρει. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπεκρίθη.

Ὁ Ὀμηρος ἔζη περίπου ἑκατὸν ἔτη πρὸ τοῦ Λυκούργου, εἶναι δὲ ὁ μεγαλῆτερος ποιητὴς ὄχι μόνον τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου· οὐδεὶς ἄλλος ἠδυνήθη ἄχρι τῆς σήμερον νὰ φθάσῃ τὸ ὕψος, τὸ μεγαλεῖον, καὶ τὸ κάλλος τοῦ Ὀμήρου. Δύο δὲ εἶναι τὰ μεγάλα ποιήματά του, ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὀδύσσεια τὰ ὁποῖα πρὸ τρισχιλίων περίπου ἐτῶν ἀναγινώσκονται καὶ θέλουν ἀναγινώσκεσθαι πάντοτε μετὰ θαυμασμοῦ καὶ ἀγαλλιᾶσεως.

Τὰ ὠραῖα αὐτὰ ποιήματα ἦσαν ὀλίγον γνωστὰ εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Λυκούργου. Λέγεται δὲ ὅτι αὐτὸς εὐρὼν ἐν χειρόγραφον τῆς Ἰλιάδος καὶ τῆς Ὀδυσσεΐας εἰς τὰς περιηγήσεις του κατὰ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, πρῶτος ἐκοινοποίησεν εἰς τοὺς Ἕλληνας αὐτὰς τὰς δύο ἀμιμήτους καὶ ἀθανάτους θυγατέρας τοῦ μεγάλου ποιητοῦ.

Εἰς τὴν Ἰλιάδα του ὁ Ὀμηρος ψάλλει τὴν ἀνδρίαν, τὰς νίκας καὶ τὰ ἥρωϊκὰ κατορθώματα τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῶν Ἀσιανῶν, θέτων τοὺς μὲν Ἕλληνας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Παλλάδος Ἀθηνᾶς, ἥτοι τῆς ἀνδρίας ὀδηγουμένης ὑπὸ τῆς φρονήσεως, τοὺς δὲ Ἀσιανούς Τρωαδίτας ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀφροδίτης, ἥτοι τῶν ἡδονῶν καὶ τῆς μαλθακότητος. Ὁθεν ὁ Λυκούργος ἐθεώρησε κατάλληλον ν' ἀκροάζωνται τὸ ἥρωϊκὸν αὐτὸ ποίημα τὰ τέκνα τῆς Σπάρτης, ὅπως ἐξάπτῃ-

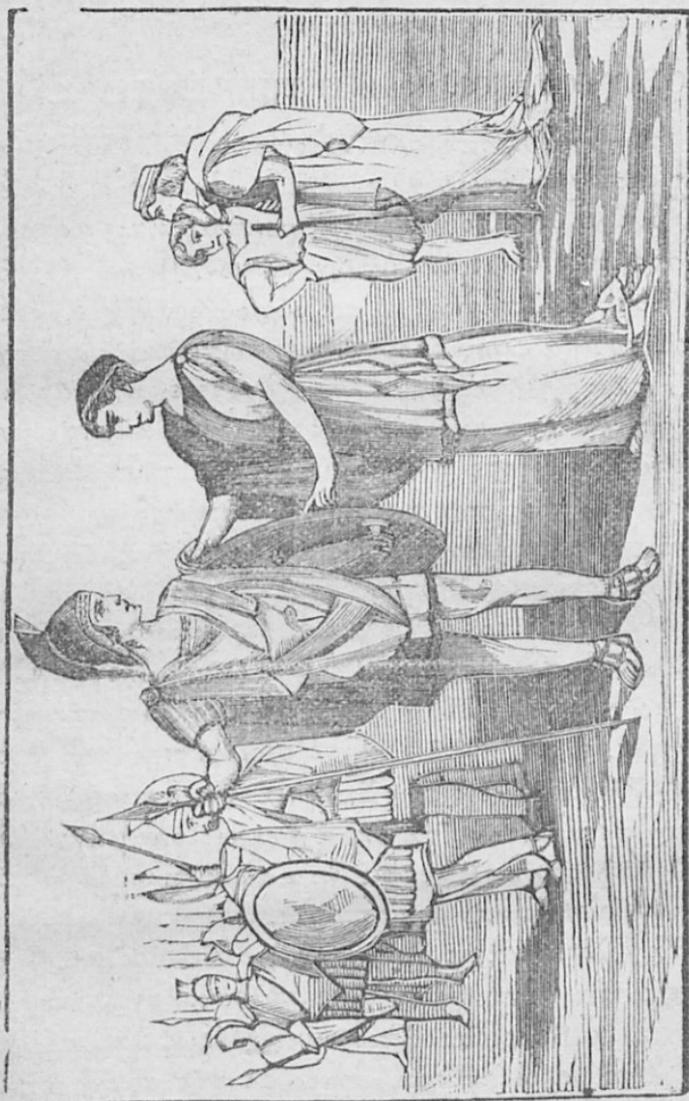
ται ἡ Ἑλληνικὴ φιλοτιμία των πρὸς ἀπομίμησιν τῶν Ὀμηρικῶν ἡρώων καὶ τῶν κατορθωμάτων αὐτῶν.

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ ΑΙ ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΔΕΣ.

Κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου καὶ αὐταὶ αἱ νέαι Σπαρτιατίδες ἐχρεώσθουν νὰ γυμνάζωσι τὰς σωματικὰς των δυνάμεις, διὰ νὰ προετοιμάζωνται μητέρες καὶ τροφοὶ ὑγιεῖς καὶ εὐρωστοὶ εὐρώστων καὶ ὑγιῶν τέκνων. Πρασέτι δὲ ἀνετρέφοντο αἱ νέαι τῆς Σπάρτης μὲ τὰ ὑψηλότερα καὶ εὐγενέστερα αἰσθήματα τοῦ πατριωτισμοῦ, ὥστε ἐνώπιον τῆς ἀγάπης τῆς πατρίδος, πᾶν ἄλλο αἰσθημα ἦτο δευτερεῦον. Καὶ δι' αὐτὸ βλέπομεν εἰς τὴν Σπάρτην καὶ τὰς συζύγους καὶ τὰς μητέρας νὰ προτρέπωσι πάντοτε τοὺς συζύγους καὶ τοὺς υἱοὺς των εἰς ἔργα ἡρωϊκὰ καὶ πρὸς τὴν πατρίδα ὠφέλιμα, ἀποστρεφομένας δὲ τοὺς δειλοὺς καὶ κακοήθεις, ὡς ἀνάξια τέκνα τῆς Σπάρτης.

Ὅτε ἡ Σπαρτιατὶς Γοργῶ ἔστειλλε τὸν υἱὸν της εἰς τὸν πόλεμον, δὲν ἐλυπεῖτο, δὲν ἔκλαιε, δὲν ἔτρεμεν· ἀλλ' ἐγχειρίζουσα εἰς αὐτὸν τὴν ἀσπίδα, λακωνικῶς τῷ ἔλεγεν· « Ἡ τὰν ἦ ἐ πὶ τὰ ν » ἦτοι· « Ἡ νὰ φέρῃς τὴν ἀσπίδα σου αὐτὴν ὀπίσω νικητῆς, ἦ ἐπ' αὐτῆς νὰ σὲ φέρωσι πεσόντα ὑπὲρ πατρίδος ». Ἀλλοίμονον εἰς τὸν Σπαρτιατὴν, ὅστις ἀπὸ δειλίαν ἔρριπτε τὴν ἀσπίδα καὶ τὰ ὄπλα του εἰς τὴν μάχην διὰ νὰ σωθῇ! Ὁ δειλὸς καὶ ρίψασπις ἦτο τὸ ἀντικείμενον τῆς γενικῆς περιφρονήσεως καὶ ἀποστροφῆς.

Μαθοῦσα ἡ Σπαρτιατὶς Ἀργιλεωνὶς ὅτι ὁ υἱὸς της Βρασίδης ἐφονεύθη εἰς τὴν μάχην τῆς Ἀμφιπόλεως, ἀντὶ νὰ κλαύσῃ, ἠρώτησεν ἐὰν ὁ Βρασίδης ἀπέθανεν ἐνδόξως καὶ ἀξίως τῆς Σπάρτης. Ὅτε δὲ οἱ ἐπιστρέψαντες ἐκ τῆς μάχης ἐπαινοῦντες τὸν ἄνδρα, ἔλεγον πρὸς αὐτὴν ὅτι ἄλλον τοιοῦτον δὲν ἔχει ἡ Σπάρτη, ἡ μετριόφρων καὶ φιλόπατρις Ἀργιλεωνὶς, « Μὴ λέγετε (εἶπε) τοῦτο, ὦ φίλοι· νὰ ἰμὲν, καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἦτον ὁ Βρασίδης, ἀλλ' ἡ πατρίς ἔχει πολλοὺς ἄνδρας καλητέρους ἐκεῖνου.



Ἡ τάν ἢ ἐπὶ τάν.

Τοιαύτας γυναίκας ἔχουσα ἡ Σπάρτη, δὲν ἠδύνατο παρὰ νὰ εὐτυχήσῃ καὶ νὰ λαμπρυνθῇ. Ἀπὸ τὴν ἀνατροφήν τῶν γυναικῶν κρέματα κατὰ μέγα μέρος ἡ εὐτυχία ἢ ἡ κακοδαιμονία τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν πόλεων. Ὅταν αἱ γυναῖκες εἶναι ὑγιεῖς, ἀνδρεῖαι καὶ γενναῖαι, ὑγιῆ, ἀνδρεῖα καὶ μεγαλόψυχα ἀνατρέφουν ἐπίσης καὶ τὰ τέκνα τῶν ὅταν αἱ γυναῖκες εἶναι ἐνάρετοι, φιλόπονοι, οἰκονόμοι καὶ ἐχθραὶ τῆς φθοροποιᾶς πολυτελείας, τὰ δημόσια ἔθνη διατηροῦνται ἀγνὰ, καὶ αἱ κοινωνίαι ἐπομένως εὐδοκίμοῦν καὶ ἀκμάζουν.

ΑΝΑΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Σπαρτιατικῶς, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἀνετράφη καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Μακεδονίας Φιλίππου, καὶ δι' αὐτὸ ἠξιώθη νὰ πράξῃ ἔργα μεγάλα, καὶ Μέγας ἐπομένως νὰ ἐπονομασθῇ. Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἦτο συγγενῆς μας...

— Συγγενῆς μας! καὶ πῶς! εἶπομεν ἐκστατικοί. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἐπανελάβε. — Ναι, συγγενῆς μας· εἶχε φλέβα Ἡπειρωτικὴν, διότι ἡ μήτηρ του Ὀλυμπιάς ἦτο θυγάτηρ τοῦ Νεοπτολέμου, βασιλέως τῆς ποτὲ βασιλευομένης Ἡπείρου. Ὁ δὲ παιδαγωγός, ὅστις σπαρτιατικῶς ἀνέθρεψε τὸν Ἀλέξανδρον, ἦτον ὁ Λεωνίδας, συγγενῆς τῆς μητρὸς του Ὀλυμπιάδος.

Νέος ὢν ὁ Ἀλέξανδρος ἐγυμνάζετο εἰς τὴν ἵππασίαν καὶ εἰς τὸ κυνήγιον τῶν ἀγρίων ζώων. Ἐσυνείθιζε δὲ νὰ ἦναι ἐγκρατῆς εἰς τὸ φαγήτόν, λιτός περὶ τὴν δίαιταν καὶ νὰ ὑπομένῃ ἀταράχως τὴν σκληραγωγίαν καὶ τοὺς κόπους· τοιοῦτοτρόπως δὲ κατέστη ὑγιῆς, δραστήριος, ἀνδρεῖος καὶ μεγαλόψυχος.

Δι' αὐτῶν καὶ ἄλλων προτερημάτων, τὰ ὅποια παρὰ τοῦ παιδαγωγοῦ τοῦ Λεωνίδου καὶ τοῦ διδασκάλου τοῦ Ἀριστοτέλους ἀπέκτησε, κατῴρθωσεν, ὅτε εἰκοσαετῆς διεδέχθη τὸν πατέρα του Φίλιππον ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Μακεδονίας, νὰ ἐκλεχθῇ εἰς τὴν Κόρινθον Ἀὐτοκράτωρ στρατηγός τῆς Ἑλλάδος κατὰ τῆς Ἀσίας, καὶ νὰ καθυποτάξῃ ἐντὸς δώδε-

κα ἐτῶν ὑπὲρ τὸ σκῆπτρον τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ τὴν βάρβαρον Ἀσίαν, ἐκτείνων τὸ κράτος του ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν μέχρι τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ.

Ὅτε ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος παρετήρησεν ὅτι τινὲς τῶν στρατηγῶν του ἤρχισαν νὰ ἀρέσκωνται εἰς τὴν μαλθακὴν ζωὴν τῶν Ἀσιανῶν, μὲ πολλὴν προθυμία εἶπε πρὸς αὐτούς· « Δὲν βλέπετε, φίλοι, ὅτι οἱ μὲν Ἀσιανοὶ ὄντες μαλθακοὶ καὶ ἄνδρροι, εὐκόλως νικῶνται· ἡμεῖς δὲ οἱ Ἕλληνες, ἀγωνιζόμενοι, κοπιᾶζοντες καὶ σκληραγωγούμενοι, καθ' ἡμέραν νικῶμεν αὐτούς; Δὲν ἐνθυμεῖσθε πόσον γλυκὺς μετὰ τὸν κόπον εἶναι ὁ ὕπνος; Δὲν συγκρίνετε τὸν Ἕλληνα μὲ τὸν Ἀσιανὸν, διὰ νὰ πεισθῆτε ἀμέσως, ὅτι ἡ μὲν τρυφή εἶναι δουλικώτατον, ὁ δὲ κόπος βασιλικώτατον; »

Εἶχε πολὺ δίκαιον ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, καὶ οἱ φρόνιμοι αὐτοὶ λόγοι του ἠδύναντο καὶ σήμερον νὰ σωφρονίσωσι τινὰς, οἵτινες, λησμονοῦντες τὰς προγονικὰς ἀρετὰς, ἀπομιμοῦνται πολλὰ Ἀσιανὰ ἐλαττώματα ὡς τὴν ὀκνηρίαν καὶ μαλθακότητα, τὴν πολυτέλειαν καὶ ἀκρασίαν, τὴν ὑπεροψίαν καὶ τὸν ἐγωϊσμόν.

Οἱ ἐνδοξοὶ πρόγονοί μας, ἐξασκοῦντες τὸ μὲν σῶμα διὰ τῆς γυμναστικῆς καὶ τῶν κόπων, τὴν δὲ ψυχὴν διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας, ὄχι μόνον ἐπὶ Ἀλεξάνδρου ἠμπόρεσαν νὰ κατακτήσωσι τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου κατώρθωσαν νὰ διασώσωσι τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς Ἑλλάδος, κατατροπώσαντες καὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα, καὶ εἰς τὰς Θερμοπύλας, καὶ εἰς τὴν Σαλαμῖνα, καὶ εἰς τὰς Πλαταιὰς τοὺς ἀπείρους βαρβαρικοὺς στρατοὺς, οἵτινες ἐκ τῆς Ἀσίας εἶχον ἐλθεῖ πρὸς ὑποδούλωσιν τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος!

Ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης, ὁσάκις ὠμίλει περὶ τῶν προγόνων μας, ἐθερμαίνετο καὶ ἐνθουσιάζετο· διὰ τῶν ζῶντων δὲ ὀφθαλμῶν του, διὰ τῶν ἐκφραστικῶν χειρονομιῶν καὶ τῆς ἐνθέρμου φωνῆς του, μετέδιδε καὶ εἰς τὰς ἀπαλὰς ἡμῶν καρδίας τὸν ἠλεκτρισμὸν, τὴν θέρμην καὶ τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς εὐγενοῦς του ψυχῆς. Παρεκαλέσαμεν δὲ τότε αὐτὸν νὰ μᾶς διηγηθῆ τὰ τοῦ

Μαραθῶνος καὶ τῶν Θερμοπυλῶν, διότι εἰς τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας δὲν εἶχομεν φθάσει ἀκόμη εἰς τῶν Περσικῶν πολέμων τὴν ἐποχὴν. Ὁ δὲ Γεροστάθης, διὰ τὴν εὐχαριστήσῃ τὴν περιέργειάν μας, ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς.

Ο ΜΙΑΤΙΑΔΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΑΡΑΘΩΝΑ.

Ὁ Μέγας Βασιλεὺς τῆς Περσίας Δαρεῖος, ἀποφασίσας τὴν ὑποδουλώσῃ τὴν μικρὰν Ἑλλάδα, ἔστειλε κατ' αὐτῆς ἐκ τῆς Ἀσίας 600 πλοῖα καὶ 120,000 στρατοῦ. Ὅτε δὲ ὁ Περσικὸς οὗτος στρατὸς ἀπεβιβάσθη εἰς τὸν Μαραθῶνα, πεδιάδα τῆς Ἀττικῆς, οἱ Ἀθηναῖοι, ἀντὶ τὴν περιμένωσι τοὺς ἐχθροὺς εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀπεφάσισαν ν' ἀντικρούσωσιν αὐτοὺς ἀμέσως εἰς τὸν Μαραθῶνα, ἂν καὶ ἐναντίον τόσῃς πολυαριθμοῦ δυνάμεως δὲν εἶχον ν' ἀντιπαρατάξωσι παρά δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν. Δέκα στρατηγοὶ Ἀθηναῖοι ἐδιοίκουν τὰς δέκα ταύτας χιλιάδας ἕκαστος δὲ τῶν δέκα στρατηγῶν εἶχεν ἀνὰ μίαν ἡμέραν κατὰ σειρὰν τὴν γενικὴν ἀρχιστρατηγίαν τοῦ ὅλου στρατοῦ.

Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς κατὰ σειρὰν ἀρχιστρατηγίας εὐχαρίστει μὲν τὴν φιλαρχίαν, τὴν φιλοπρωτίαν, καὶ τὴν φιλοδοξίαν ὅλων, δὲν ἤρεσεν ὅμως εἰς τὸν φρόνιμον Ἀριστείδην, ἂν καὶ ἦτο εἰς ἐκ τῶν δέκα.

Εὐτυχῶς ὁ Ἀριστείδης δὲν ἐμολύνετο ἀπὸ τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας. Ὁ Ἀριστείδης, ὢν ἀληθῶς φιλόπατρις, δὲν ἦτο καὶ φιλόπρωτος. Ὁ φιλόπρωτος εἶναι φίλος τοῦ ἑαυτοῦ του, καὶ οὐχὶ τῆς πατρίδος του ὁ δὲ ἀγαπῶν ἀληθῶς τὴν πατρίδα του, δὲν ἀνέχεται ποτὲ νὰ πρωτεύῃ αὐτὸς, ἂν καὶ ἱκανὸς, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ νὰ πρωτεύῃ ὁ ἱκανώτερος διὰ τὴν εὐδοκίμη ἢ πατρίς.

Ὁ Ἀριστείδης λοιπὸν, ἀντὶ τὴν εὐχαριστηθῆ εἰς τὴν κατὰ σειρὰν ἀρχιστρατηγίαν, ὅπως διοικῆ καὶ αὐτὸς τὴν ἡμέραν του, ἐπρότεινεν ὅτι τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος του ἀπαιτεῖ νὰ θυσιάσωσι πᾶν αἶσθημα φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας, καὶ ν' ἀ

ναθέσωσι διαρκῶς τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν ἰκανώτερον καὶ ἐμπειρότερον μεταξὺ τῶν δέκα.

Ἐπ' ἀγαθῷ δὲ τῶν Ἀθηνῶν, τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος ἡ ἔμφρων καὶ πατριωτικὴ πρότασις τοῦ Ἀριστείδου ἐγένετο δεκτὴ, καὶ ὁ Μιλτιάδης, ὅστις ἦτο τότε ὁ ἰκανώτερος καὶ ἐμπειρότερος στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ἀνέλαβε τὴν ἀρχιστρατηγίαν, καὶ διὰ τῆς λαμπρᾶς νίκης του ἐδόξασε τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος.

Ἐξ χιλιάδες Περσῶν ἐθυσιάσθησαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην πρὸς ταπείνωσιν καὶ σκωφρονισμόν τοῦ ὑπερηφάνου Δαρείου. Ἐπτὰ δὲ ἐκ τῶν Περσικῶν πλοίων προφθάσαντες οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ παράλιον, κατέκαυσαν ὡς ὀλοκαύτωμα ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς ἐλληνικῆς ἐλευθερίας· ἐκ τῶν Ἑλλήνων δὲ μόνον ἑκατὸν ἐννεήκοντα ἔπεσαν ἐνδόξως ὑπὲρ πατρίδος.

Μεταξὺ τῶν ἐνδόξως πεσόντων ἦτο καὶ ὁ Κυναίγειρος, ἀδελφὸς τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ ἀρχαιότερου τραγικοῦ ποιητοῦ τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ἀνδρεῖος Κυναίγειρος, προφθάσας νὰ συλλάβῃ διὰ τῆς ἀριστερᾶς του χειρὸς ἐν ἐκ τῶν Περσικῶν πλοίων ἔτοιμον ν' ἀποπλεύσῃ, κατέσφαζε διὰ τῆς δεξιᾶς του τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ ἐχθρούς· ὅτε δὲ οἱ Πέρσαι ἔκοψαν τὴν κρατοῦσαν τὸ πλοῖον στιβαρὰν χεῖρα τοῦ Κυναιγείου, ὁ μεγαλόψυχος Ἕλληνας δὲν ἐδειλίασε, δὲν ὠπισθοδρόμησεν· ἀλλὰ προσπαθῶν ὡς ἄλλος λέων διὰ τῶν ὀδόντων του νὰ κρατήσῃ τὸ πλοῖον, εὔρεν ἐπὶ τέλος τὸν ὑπὲρ πατρίδος ἡρωϊκὸν θάνατον, τὸν γλυκύτερον καὶ ἐνδοξότερον παντὸς ἄλλου θανάτου.

Ἴδου, παιδιά μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τὰ ἐξάίσια ἀποτελέσματα τῆς καλῆς ἀνατροφῆς, τῆς ἀνδρίας, τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ! Δέκα μόνον χιλιάδες Ἑλλήνων κατατροπὸνουν ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας Περσῶν, καὶ νικῶσιν οὕτω τοὺς νικητὰς τῶν Μῆδων, τῶν Λυδῶν, τῶν Βαβυλωνίων! Ἀλλὰ καὶ οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Μῆδοι καὶ οἱ Βαβυλώνιοι ἦσαν Ἀσιανοὶ ἀνάνδρως καὶ ἀνελευθέρως ἀνατρεφόμενοι, ἐνῶ οἱ Ἕλληνες παι-

διόθεν ἐξήσκουν τὸ μὲν σῶμα εἰς τὴν ἀνδρίαν, τὸ δὲ φρόνημα εἰς τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δὲ καρδίαν εἰς τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος.

Ἐν τούτοις ἄς μὴ λήσμονήσωμεν ὅτι, ἂν ὁ Ἀριστείδης δὲν ἐθυσίαζεν εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος τὸ αἶσθημα τῆς φιλοπρωτίας, ἂν αὐτὸς πρῶτος δὲν παρεχώρει τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν Μιλτιάδην, λέγων ὅτι τὸ νὰ ὑποτάσσηται τις καὶ ν' ἀκολουθῇ τοὺς ἱκανωτέρους καὶ ἐμπειροτέρους τοὺς δὲν εἶναι αἰσχρὸν, ἀλλὰ μάλιστα σεμνὸν καὶ σωτήριον, ἴσως ἢ Ἑλλάς ὅλη ἐξανδραποδιζομένη ἤθελεν ἐλευθερωθῆ, ἢ δὲ Εὐρώπῃ δὲν ἤθελεν εἶσθαι ὅποια σήμερον εἶναι.

Ο ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΘΕΡΜΟΠΥΛΑΣ.

Ἡ καταστροφὴ τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος, ἐξηκολούθησε διηγούμενος ὁ γέρον, ἀντὶ νὰ σωφρονίσῃ καὶ ταπεινώσῃ τὸν ὑπερήφανον Δαρεῖον, ἔτι μᾶλλον ἐξηγρίωσεν αὐτὸν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἀμέσως λοιπὸν ἤρχισε νὰ προετοιμάζῃ στρατοὺς μεγάλους, σκοπεύων νὰ ἐκτρατεύσῃ αὐτοπροσώπως, διὰ νὰ ἐκπλύνῃ τὸ Μαραθῶνιον αἶσχος του. Ἀλλ' ἐπελθὼν ὁ θάνατος, ἐματαίωσε τὰ φιλόδοξα καὶ ὑπερήφανα σχέδιά του· τὴν πραγματοποιήσιν ὅμως αὐτῶν ἀνέλαβεν ὁ Ξέρξης οὐίος καὶ διάδοχος του.

Δέκα δὲ ἔτη μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος ἐξεστράτευσεν ὁ Ξέρξης κατὰ τῆς Ἑλλάδος, φέρων κατ' αὐτῆς δύο ἑκατομμύρια στρατοῦ, ὑπὲρ τὰ χίλια τετρακόσια πολεμικὰ πλοῖα, χίλια πλοῖα φορτηγὰ, καὶ τρία περίπου ἑκατομμύρια δούλων.

Ἀφοῦ διέβη ἀπὸ τὴν Ἀσίαν εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἐπροχώρησε διὰ τῆς Θράκης εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ διὰ τῆς Μακεδονίας εἰς τὴν Θεσσαλίαν· ἀνευ δὲ ἀντιστάσεως ἔφθασε μέχρι τῶν Θερμοπυλῶν, διὰ τῶν ὁποίων ἐπρόκειτο νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κυρίως λεγομένην Ἑλλάδα.

Ἀλλ' οἱ Ἕλληνες εἶχον προκαταλάβει τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, στείλαντες πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς θέσεως ταύτης τὸν

βασιλέα τῆς Σπάρτης Λεωνίδα, ὀδηγοῦντα ἕξ χιλιάδας Ἑλλήνων, ἐκ τῶν ὁποίων τριακόσιοι ἦσαν Σπαρτιᾶται.

Ὅτε ὁ Ξέρξης ἐπληροφορήθη, ὅτι τόσον ὀλίγοι Ἕλληνες ἐπρόκειτο νὰ διαφιλονεικῆσωσιν εἰς τοὺς πολυαριθμοὺς στρατοὺς του τὴν δίοδον, ἐγέλασε διὰ τὴν αὐθάδη αὐτῶν ἀπόφασιν· ἀλλὰ συγχρόνως ἐθαύμασε μαθὼν, ὅτι μὲ ἄκραν ἀταραξίαν ἐπερίμενον τὴν μάχην, κτενίζοντες τὰς μακράς των κόμας, καὶ ἐξασκούμενοι εἰς τὰ ἀγαπητά των γυμνάσια.

Τεσσάρων ἡμερῶν προθεσίαν ἔδωκεν ὁ Ξέρξης πρὸς τὸν Λεωνίδα διὰ νὰ σκεφθῆ τὸν μέγαν κίνδυνον καὶ τὸν βέβαιον ἀφανισμόν του, καὶ ἐπομένως νὰ ἀναχωρήσῃ ἐκεῖθεν, ἀφίνων τὴν εἴσοδον τῶν Θερμοπυλῶν ἐλευθέραν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν Ἕλληνες ἔμενον σταθεροὶ εἰς τὴν θέσιν των, ὁ Ξέρξης ἀπέστειλε πρέσβεις διὰ νὰ ζητήσῃ τὴν παράδοσιν τῶν Ἑλληνικῶν ὄπλων. «Ἐλθὼν λαβέτω», ἀπήντησε λακωνικῶς καὶ γενναίως ὁ ἀτρόμητος Λεωνίδας.

Ὅτε δέ τις τῶν Πρέσβεων διὰ νὰ ἐκφοβίσῃ τοὺς Ἕλληνας εἶπεν, ὅτι τόσα πολλὰ εἶναι τὰ ἐχθρικά στρατεύματα, ὥστε τὰ βέλη των ριπτόμενα θέλουν ἀποκρύψει τὸν ἥλιον, «Τόσον καλήτερα», ἀπήντησαν οἱ Σπαρτιᾶται, «θέλομεν πολεμήσει ὑπὸ σκιά».

Ὁ ὑπερήφανος βασιλεὺς μαθὼν ταῦτα ὠργίσθη, καὶ ἀμέσως διέταξε τοὺς στρατοὺς του νὰ ὀρμήσωσι, καὶ νὰ συλλάβωσι ζῶντας τοὺς ὀλίγους ἐκείνους αὐθάδεις Ἕλληνας, δεσμίους δὲ νὰ παρουσιάσωσιν αὐτοὺς ἐνώπιόν του.

Ἄλλ' ἐπὶ δύο ὀλοκλήρους ἡμέρας ὄλαι αἱ ἀπειράριθμοι δυνάμεις τῆς Ἀσίας δὲν ἠδυνήθησαν νὰ κλονίσωσι τὴν καρτερίαν, καὶ τὴν ἀνδρίαν τῶν ὀλίγων Ἑλλήνων. Ἀντικρούοντες γενναίως οἱ Ἕλληνες καὶ σωρηδὸν κατασφάζοντες τοὺς ἐφορμῶντας βαρβάρους, διετηρήθησαν εἰς τὴν θέσιν των στερεοὶ καὶ ἀκλόνητοι, ὡς οἱ βράχοι τῶν Θερμοπυλῶν, ὑπὸ τοὺς ὁποίους ἐμάχοντο. Ἐπὶ τέλους δὲ ἤθελον θριαμβεύσει, ἐὰν αἰσχρὸς προδότης, ὁ ἐπικατάρατος Ἐφιάλτης, δὲν ὠδήγει δι' ἀγνώστου μο-



Ἐλθὼν λαβέτω.

νοπατίου τοῦ ὄρους Οὔτης εἴκοσι χιλιάδας Περσῶν πρὸς περικύκλωσιν τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ Λεωνίδας ἰδὼν τὴν προδοσίαν κατέπομένως τὸν θάνατον βέβαιον, ἀπέστειλεν ἀμέσως εἰς τὰς πόλεις των τοὺς ὑπὸ τὰς ὀδηγίας του Ἑλληνας, διὰ νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς ἄλλην καταλληλοτέραν περίστασιν· ἐκράτησε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ τοὺς τριακοσίους ἀθανάτους Σπαρτιάτας, εἰπὼν, ὅτι αὐτοὶ, κατὰ τοὺς νόμους τῆς Σπάρτης, δὲν δύνανται ν' ἀφήσωσι τὴν θέσιν των, ἀλλὰ χρεωστοῦν νὰ τὴν ὑπερασπισθῶσι μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς. Ἐκτὸς δὲ τούτου χρησμός τις εἶχεν ἀναγγεῖλει, ὅτι κατὰ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον ἢ ἡ Σπάρτη ἔπρεπε νὰ χαθῆ, ἢ εἰς ἓκ τῶν βασιλέων της νὰ φονευθῆ. Ὅθεν ὁ βασιλεὺς Λεωνίδας προθύμως ἀπεφάσισε νὰ θυσιασθῆ εἰς τὰς Θερμοπύλας πρὸς σωτηρίαν καὶ δόξαν τῆς πατρίδος του.

Ἄμα λοιπὸν ἐπῆλθε τὸ σκότος τῆς νυκτὸς, ὡς κεραυνὸς μετὰ τῶν τριακοσίων του ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ. Τρόμος καὶ φρίκη καταλαμβάνει τοὺς βαρβάρους, τὸ δὲ σκότος τῆς νυκτὸς ἔτι μᾶλλον αὐξάνει τὴν ταραχὴν των. Δύο ἀδελφοὶ τοῦ Ξέρξου καὶ εἴκοσι χιλιάδες Ἀσιανῶν πίπτουν ὑπὸ τὰ στιβαρὰ ξίφη τῶν τριακοσίων ἡρώων μας. Ἄλλ' ἀπαυδήσαντες σφάζοντες καὶ νικῶντες, ἔπεσαν καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τέλους ἀνταλλάξαντες τὴν πρόσκαιρον ζωὴν μὲ δόξαν ἀθάνατον, ἣτις αἰωνίως θέλει λαμπρύνει καὶ τὸν Λεωνίδα, καὶ τοὺς τριακοσίους του καὶ τὴν γεννήσασαν αὐτοὺς Σπάρτην.

Ἐπὶ τοῦ μνημείου δὲ τῶν ἡρώων τούτων οἱ Σπαρτιᾶται, διὰ νὰ παραδώσωσιν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς τὸν πατριωτισμὸν τὸν πεσόντων, ἐχάραξαν δίστιχον, τοῦ ὁποίου ἰδοὺ ἡ ἔννοια.

Εἶπε 'ς τὴν ψίλην Σπάρτην μας, ὦ ξένη διαβάτα,
Ὅτι πιστοὶ 'ς τοὺς νόμους της κοιτύμεθα ἔνταυθα.

Ἄλλ' ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ τριακοσίοί του, ἐπρόσθεσεν ὁ Γερστάθης, βεβαίως δὲν ἤθελον ἀπαθανατισθῆ ὡς ἦρωες εἰς τὰς Θερμοπύλας, ἀν παιδιόθεν δὲν ἐφρόντιζον νὰ καταστήσωσι τὰ

μὲν σώματά των ὑγιῆ καὶ εὖρωστα, τὰς δὲ ψυχὰς των ἀνδρείας καὶ γενναίας, ἂν παιδιόθεν δὲν ἐσυνείθιζον εἰς τὴν πειθαρχίαν, καὶ πρὸ πάντων ἂν δὲν ἐμάνθανον ἢ ἀγαπῶσι μετὰ τὸν Θεὸν τὴν Πατρίδα.

Μετὰ τινὰ διακοπὴν ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν, ὅτι καὶ ἡ ἀρχαία καὶ ἡ νεωτέρα ἱστορία μᾶς διδάσκει, ὅτι ἡ ἔλλειψις τῆς σωμασκίας καὶ ἡ μαλθακὴ δίαιτα παραλύουν καὶ ἐκνευρίζουν καὶ τὰς σωματικὰς καὶ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις τῶν πολιτῶν, καὶ ὅτι ἀνανδρον καὶ ἐκνευρισμένον ἔθνος εἶνε ἀνεπίδεκτον γενναίων φρονημάτων καὶ ἐλευθέρων αἰσθημάτων, ἀνίκανον ἐπομένως ἢ ἀποκτήσῃ ἢ νὰ διατηρήσῃ καὶ ὑπερασπισθῇ τὰς ἀποκτηθείσας ἐλευθερίας του, καὶ ὅτι τοιαῦτα δυστυχῆ ἔθνη ὀγλίγωρα ἢ ἀργὰ ἐξευτελιζονται, παρακμᾶζουν, καὶ καταστρέφονται.

Ἡμεῖς δὲ οἱ Ἕλληνες ἔχομεν πολὺ περισσοτέραν ἀνάγκην τῆς σωμασκίας παρὰ οἱ κάτοικοι τῶν ψυχρῶν κλιμάτων. Εἰς τὸ ἰδικόν μας μεσημβρινὸν κλίμα αἱ θερμαὶ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου ἐκνευρίζουν τὰς σωματικὰς δυνάμεις μᾶλλον παρὰ εἰς τὰ ψυχρὰ, ὅθεν διὰ τῆς σωμασκίας πρέπει νὰ ἐνισχύωμεν καὶ ἢ ἀναπληρῶμεν αὐτάς. Ἐκτὸς τούτου τὰ δεινὰ τετρακοσίων χρόνων κατήντησαν δυστυχῶς τὸ ἔθνος μας ὀλιγάριθμον ἢ ὀλιγανθρωπία μας δὲ αὕτη ἀπαιτεῖ ὥστε πᾶς νέος Ἑλληνόπαις οἰασδὴποτε καταστάσεως καὶ ἐπαγγέλματος καὶ ἂν ᾔνοι, ἢ ἀποκαθίσταται διὰ τῆς γυμναστικῆς καὶ ὀπλασκίας ἀξίος πρόμαχος τῆς πατρίδος.

Ἐκτὸς δὲ τῶν γυμνασμάτων, τὰ ὅποια εἰς τὸ σχολεῖον μᾶς ἔδειξεν, εἶπεν ὅτι ὑπάρχουν καὶ διάφοροι ἄλλαι σωμασκαὶ ὡς ὁ περίπατος, τὸ τρέξιμον, τὸ πῆδημα, ἡ πάλη, ὁ δίσκος, τὸ ἀκόντιον, ἡ ἵππασία, τὸ κολύμβημα, ἡ κωπηλασία, ὁ χορὸς, ἡ ὀπλασκία, τὸ κυνήγιον.

Ἄλλ' εἰς ὅλας τὰς γυμνάσεις, ἐπρόσθεσεν, ἔχετε πάντοτε κατὰ νοῦν τὸ Μηδὲν ἄγαν καὶ τὸ Πᾶν μέτρον ἄριστον. Τὰ γυμνάσιά σας πρέπει πάντοτε νὰ ᾔνοι μέτρια καὶ ἀνάλο-

γα τῶν δυνάμεών σας. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἀριστοτέλης λέγει, ὅτι καθὼς ἡ ἔλλειψις πάσης σωμασκίας βλάπτει, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ ὑπερβολικὴ κούρασις ἐξασθενεῖ τὰς δυνάμεις.

Μὴ λησμονῆτε δὲ ποτὲ ὅτι τὸ σῶμα εἶναι τὸ ὄργανον τῆς ψυχῆς· ἐπομένως ποτὲ μὴ καταδεχθῆτε χάριν τοῦ σώματος νὰ παραμελήσητε τὴν ψυχὴν. Μόνον οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος βάνασοι καὶ ὄλως ἀνωφελεῖς εἰς τὴν πατρίδα ἀθληταὶ ἀφοσιόνονται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν σωμασκίαν, παραμελοῦντες τὸν φωτισμὸν τοῦ νοῦς καὶ τῆς καρδίας των τὴν διάπλασιν.

Αὐτὰ εἶπεν ὁ ἀγαθὸς γέρων· συχνάκις δὲ μᾶς ὠδήγει εἰς τὰς ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως ὠραίας παιδιάδας, ὅπου μᾶς ἐγύμναζε καὶ εἰς τὸ τρέξιμον, καὶ εἰς τὸν δίσκον, καὶ εἰς τὸ πῆδημα. Ἐνθυμοῦμαι δὲ πόσον προσεκτικὸς ἦτο μήπως κουρασμένοι καὶ ἰδρωμένοι πίνωμεν ψυχρὸν νερόν· μᾶς ἐβεβαίονεν ὅτι ἐγνώρισε πολλὰ παιδιά, τὰ ὅποια ὡς ἐκ τούτου ἠσθένησαν καὶ ἐβασανίσθησαν, καὶ ἐπὶ τέλους ἀπέθανον, μὴ δυναθέντα νὰ γίνωσι χρήσιμα μήτε εἰς τοὺς γονεῖς των, μήτε εἰς τὴν πατρίδα των.

Πρὶν δὲ διαλυθῶμεν κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, μᾶς ἐπροσκάλεσε νὰ ὑπάγωμεν τὸ προσεχὲς σάββατον εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ ἴδωμεν πῶς αὐτὸς ἐξακολουθεῖ πάντοτε γυμνάζων τὰς σωματικὰς του δυνάμεις· μᾶς ἐκαλονύκτισε δὲ διὰ τοῦ ἀκολουθῆθαι διστίχου.

Τακτικὰ ἀσκῶν τὸ σῶμα γίνεσαι καὶ ὑγιής,
Καὶ ἀνδρεῖον τῆς πατρίδος τένον κ' ὑπεραπιστής.

Η ΖΩΗ ΚΑΙ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ.

« Ἀργὸς μὴ ἴσθι μηδ' ἂν πλουτῆς ».
(Πιττακοῦ).

ΚΑΤΑ τὴν πρόσκλησιν τοῦ καλοῦ φίλου μας Γεροστάθου τὸ προσεχὲς Σάββατον, ἅμα τελειώσαντες τὰ μαθήματα τοῦ

σχολείου, ἐπήγαμεν εἰς τὴν οἰκίαν του. Ὁ γέρον ζωηρὸς καὶ εὐθυμὸς μᾶς ὑπεδέχθη εἰς τὸν κῆπόν του, εἰς τὸν ὁποῖον τότε κατὰ πρῶτον ἐμβήκαμεν.

Ὁ κῆπος δὲν ἦτο πολὺ ἐκτεταμένος, ἀλλ' ἦτο ὠραιότατος καὶ χαριέστατος. Ποτὲ δὲν εἶχομεν ἰδεῖ τόσον ἐπιμελῶς καλλιεργημένον, καὶ τόσον κομψῶς κατεστολισμένον περιβόλιον· τὰ πάντα ἦσαν ζωηρὰ καὶ ἀνθηρότατα· πανταχοῦ καθαριότης, χάρις καὶ φιλοκαλία.

Ἀφοῦ ἰκανὴν ὥραν ἐμείναμεν θαυμάζοντες τὸν ὠραῖον κῆπον τοῦ γέροντος, ἠρωτήσαμεν αὐτὸν τίς ἦτο ὁ κηπουρὸς του!

Ὁ Γεροστάθης χαμογελάσας ἀπεκρίθη, ὅτι κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἐπερίμενε αὐτὸν, καὶ ὅτι ὅταν ἔλθῃ θέλομεν τὸν γνωρίσει.

Περιτρέχοντες μετὰ ταῦτα τοὺς διαφόρους ἐλικοειδεῖς δρόμους τοῦ περιβολίου ἐχάσαμεν τὸν Γεροστάθην· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, ἔκ τινος μικρᾶς καλύβης, κειμένης εἰς τὴν γωνίαν τοῦ κήπου, βλέπομεν ἐξερχόμενον γέροντα, ἐνδεδυμένον χιτῶνα ἐλαφρὸν, φέροντα δὲ μεθ' ἑαυτοῦ διάφορα κηπουρικὰ ἐργαλεῖα· αὐτὸς δὲ ἦτο ὁ Γεροστάθης.

Ἴδού ὁ κηπουρὸς τοῦ Γεροστάθου! μᾶς ἐφώναξε, καὶ ἀμέσως ἤρχισε τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐπιμέλειαν τοῦ ἀγαπητοῦ κήπου του. Ἡ τάξις, ἡ προσοχὴ, ἡ καθαριότης καὶ ἡ ταχύτης ἐχαρακτήριζον ὅλας τὰς ἐργασίας του. Ἐκλάδευσεν, ἐσκάλισεν, ἔσκαψεν, ἐξεφύτευσεν, ἐπότισε, καὶ ἐπὶ τέλους καθάρσας καὶ τακτοποιήσας τὰ πάντα, ἀπесύρθη μετὰ τῶν ἐργαλείων του εἰς τὴν καλύβην, ἐνίφθη, ἐνεδύθη πάλιν τὸ σύνθηες ἐνδυμᾶ του, καὶ ἐπανῆλθεν ἐνιὸς τοῦ κήπου ὅπου τὸν ἐπερίμενομεν.

— Ἴδού, καλοὶ μου φίλοι, μᾶς εἶπε τότε, διατὶ ἂν καὶ γέρον ἐβδομηκοντούτης, εἶμαι πάντοτε ὑγιὴς καὶ εὐρωστος, ζωηρὸς καὶ εὐθυμὸς, διότι καθ' ἡμέραν μίαν ὀλόκληρον ὥραν κοπιᾶζω καλλιεργῶν τὸν κῆπόν μου. Κόψας δὲ διάφορα ὄπωρικὰ ὄριμα ἀπὸ τὰ ὠραῖα του δένδρα, μᾶς ἐπροσκάλεσεν ὑπὲρ

τὴν σκιὰν μεγάλης ἀμυγδαλέας, καὶ ἐκεῖ καθήσας ν' ἀναπαυθῆ, ἐπρόσφερε πρὸς ὄλους ἡμᾶς ἐκ τῶν ὀπωρικῶν του.

Ἡμεῖς δὲ τὸν εὐχαριστήσαμεν, καὶ γευθέντες τὰ ὀπωρικά του ἐπηνέσαμεν τὴν γλυκύτητά των, ἥτις πραγματικῶς ἦτο ἐξαισία. Ἀφοῦ δὲ καὶ ὁ Γεροστάθης μὲ πολλὴν ὄρεξιν ἔφαγεν ὀλίγα, μᾶς εἶπεν ὅτι εἰς ἐκεῖνον προξενοῦν πολὺ μεγαλητέραν ἡδονὴν καὶ γλυκύτητα παρὰ εἰς ἡμᾶς.

— Καὶ διατί; ἠρωτήσαμεν.

— Διὰ δύο λόγους, ἀπήντησε· πρῶτον διότι ἐγὼ τὰ γεύομαι ἀφοῦ ἐκοπίασα, τὸ δὲ φαγητὸν μετὰ τὸν κόπον καὶ τὴν ἐργασίαν εἶναι γλυκύτερον παρὰ ποτέ· καὶ δεύτερον, διότι θεωρῶ τοὺς καρποὺς αὐτοὺς ὡς τόσα βραβεῖα, διὰ τῶν ὁποίων ἡ εὐεργετικὴ φύσις ἀνταμείβει τὴν φιλοπονίαν μου. Ὁ δὲ κοπιάσας καὶ βραβευθεὶς εὐχαριστεῖται καὶ χαίρει πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὸν ὀκνηρὸν καὶ ἀβράβευτον.

Τότε δὲ ἐπρόσθεσε καὶ τὰ ἐξῆς περὶ τοῦ Πιττακοῦ καὶ τοῦ Διονυσίου.

Ο ΠΙΤΤΑΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΥΛΟΣ ΤΟΥ.

Διηγοῦνται ὅτι ὁ Πιττακὸς, ὁ σοφὸς ἡγεμὼν τῆς Μιτυλήνης, διὰ νὰ γυμνάξῃ τακτικὰ τὰς σωματικὰς του δυνάμεις, ἐσυνείθιζε καθ' ἡμέραν, γυρίζων διὰ τῆς χειρὸς του τὸν μῦλόν του, ν' ἀλέθῃ τὸ ἀναγκαῖον πρὸς τροφήν του σιτάριον.

Μὴ ἀμφιβάλλετε δὲ, ὅτι ὁ Πιττακὸς, ἀλέθων μόνος τὸν σιτόν του, εὗρισκε τὸν ἄρτον του πολὺ γλυκύτερον καὶ νοστιμώτερον, παρὰ τοὺς τρώγοντας αὐτὸν ἄνευ προηγουμένου κόπου.

Τόσον δὲ ἀναγκαίαν ἐθεώρει τὴν ἐργασίαν ὁ σοφὸς αὐτὸς Ἕλληνας, ὥστε καὶ αὐτοὺς τοὺς πλουσίους ἐσυμβούλευε νὰ μὴ μένωσιν ἄργοι· "Ἄργος μὴ ἴσθι μὴ δ' ἂν πλουτῆς," ἦσαν λόγοι σοφοὶ τοῦ σοφοῦ Πιττακοῦ.

Ο ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΜΑΥΡΟΣ ΖΩΜΟΣ.

Διηγοῦνται προσέτι ὅτι ὁ Διονύσιος, ὁ τύραννος τῶν Συρα-

κουσῶν, γευματίζων ποτὲ εἰς Σπαρτιατικὴν τράπεζαν, εἶπεν ὅτι εὕρισκει ἀνοστώτατον τὸν μαῦρον ζωμόν, τὸν ὁποῖον οἱ Σπαρτιαῖται ἐσυνείθιζον εἰς τὰ λιτὰ γεύματά των. — Νοστιμώτατον ἤθελες εὐρεῖ τὸν μαῦρον ζωμόν μας, ἀπήντησαν πρὸς τὸν Διονύσιον οἱ ὁμοτράπεζοί του Σπαρτιαῖται, ἂν πρὶν γευθῆς αὐτὸν ἐκοπιάζεις καὶ ἐγυμνάζεσο καὶ σὺ ὡς ἡμεῖς.

Ὁ κόπος, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, εἶναι τῶντι τὸ νοστιμώτερον καὶ γλυκύτερον ἄρτυμα τοῦ φαγητοῦ. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ βασιλοπαις Κῦρος, καθὼς λέγει ὁ Ξενοφῶν, οὔτε ἐγεύετο ποτὲ, οὔτε ἐδείπνει, ἂν προηγουμένως δὲν ἐκοπιάζε μέχρις ἰδρώτος.

Ἄν δὲ ὁ κόπος καθίστανεν εἰς τοὺς Σπαρτιατάς νοστιμον καὶ αὐτὸν τὸν μαῦρον ζωμόν των, φαντασθῆτε πόσον νοστιμώτερα καθιστᾷ εἰς ἐμὲ τὰ ὀπωρικὰ τοῦ κήπου μου!

Η ΠΛΗΓΗ ΤΟΥ ΓΕΡΟΣΤΑΘΟΥ.

Ἐκ νεαρῆς μου ἡλικίας, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἔλαβον εὐτυχῶς ἀφορμὴν ν' ἀγαπήσω τὴν κίνησιν καὶ τὴν ἐργασίαν, καὶ ν' ἀποστραφῶ τὴν ὀκνηρίαν, τὴν ἀκίνησίαν καὶ τὴν μαλθακότητα. Καὶ ἰδοὺ πῶς:

Ἦμην ἐξ περίπου ἐτῶν παιδίον, ὅτε εἰς τὸν ἀντίχειρα τῆς δεξιᾶς μου χειρὸς ἐφάνη μικρὸν ἐξάνθημα, τὸ ὁποῖον, ἐπειδὴ ἀπ' ἀρχῆς δὲν ἐπεμελήθην νὰ θεραπεύσω, κατὰ τὴν συμβουλήν τῆς καλῆς μου μητρὸς, κατῆντησε βαθμηδὸν πληγὴ, ἣτις μ' ἐβασάνισεν ὀλοκλήρους μῆνας. Ὁ χειροῦργος ὅστις ἐθεράπευσε τὴν πληγὴν μου, καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα μ' ἐδιώρισε νὰ κρατῶ πάντοτε δεμένην καὶ ἀκίνητον τὴν δεξιάν μου.

Ἄλλ' ὅτε ἐπὶ τέλος ἡ πληγὴ οὐλώθη, καὶ τὸ χερίον μου ἐλευθερώθη ἀπὸ τὰ δεσμά του, ἦτο τόσον ἰσχνὸν καὶ ἀδύνατον, τόσον δὲ εὐκολα ἐκουράζετο, ὥστε συχνάκις ἠναγκαζόμην ἀντ' αὐτοῦ νὰ μεταχειρίζωμαι τὸ ἀριστερόν. Παραπονούμενος ἐσπέραν τινὰ πρὸς τὸν καλὸν μου πατέρα διὰ τὴν μεγάλην ταύτην ἀδυναμίαν τῆς δεξιᾶς μου χειρὸς, ἰδοὺ τί ἤκουσα παρ' αὐτοῦ.

— Ἡ ἀδυναμία τῆς χειρὸς σου προῆλθεν ἀπὸ τὴν ἀκίνη-

σίαν εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἰατρὸς εἶχε καταδικασμένην αὐτὴν, διὰ νὰ εὐκολύνῃ τὴν θεραπείαν τῆς πληγῆς σου. Ἄν βαθμηδὸν γυμνάζῃς καθ' ἡμέραν τὴν χεῖρά σου, θέλει ἐνδυναμωθῆ καὶ θέλει ἐπανέλθει εἰς τὴν προτέραν τῆς υγείαν καὶ εὐρωστίαν. Ἐν τούτοις ὁ Θεὸς, ὅστις σ' ἔστειλε τὴν πληγὴν αὐτὴν, φαίνεται ὅτι σὲ ἀγαπᾷ, καὶ εὐχομαι ἐκ ψυχῆς νὰ σ' ἀγαπᾷ πάντοτε καὶ νὰ σὲ ὀδηγῇ εἰς τὸ καλόν!

— Πῶς! εἶπον ἐκστατικὸς πρὸς τὸν μακαρίτην πατέρα μου, ἂν ὁ Θεὸς μὲ ἠγάπα, δὲν ἤθελε μὲ βασανίσει τόσον καιρὸν μὲ τὴν πληγὴν αὐτὴν.

Ὁ δὲ πατήρ μου ἀπήντησε. — Καὶ δὲν ἤξεύρεις, παιδίον μου, ὅτι ὃν ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει; Δὲν ἤξεύρεις ὅτι διὰ τῆς πληγῆς αὐτῆς ὁ πανάγαθος Θεὸς ἠθέλησε νὰ σὲ δώσῃ δύο μεγάλα καὶ ὠφελιμώτατα εἰς τὴν ζωὴν σου μαθήματα; — Καὶ ποῖα εἶναι τὰ μαθήματα ταῦτα; ἠρώτησα τὸν πατέρα μου· αὐτὸς δὲ μὲ εἶπεν· — Ἡ ὑπακοὴ εἰς τὰς συμβουλὰς τῶν γονέων σου εἶναι τὸ πρῶτον, καὶ ἡ ἀγάπη τῆς ἐργασίας εἶναι τὸ δεύτερον.

Ἄν, ὅτε εἶχες τὸ ἐξάνθημα, ἤκουες τὰς συμβουλὰς τῆς μητρὸς σου, τὸ ἐξάνθημά σου ἤθελεν ἀμέσως ἰατρευθῆ καὶ δὲν ἤθελε καταντήσῃ πληγὴ καὶ οὔτε σὺ ἤθελες ὑποφέρει τόσοις πόνους καὶ βάσανα, οὔτε ἡμεῖς τόσον ἀνησυχίαν καὶ ἔξοδα. Ἡ πληγὴ σου λοιπὸν ἄς σὲ διδάξῃ νὰ συμμορφόνεσαι εἰς τὸ ἐξῆς μὲ τὰς συμβουλὰς καὶ προτροπὰς τῶν γονέων σου, αἵτινες ὡς ἐκ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς πείρας των προβλέπουν πολλὰ, τὰ ὁποῖα σὺ μικρὸς καὶ ἄπειρος ὢν δὲν δύνασαι νὰ προΐδῃς.

Ἡ δὲ ἀθλία καὶ ἀδύνατος κατάστασις τῆς δεξιᾶς σου χειρὸς ἄς σὲ διδάξῃ ν' ἀγαπᾷς τὴν ἐργασίαν. Ἡ ὀκνηρία, κρατοῦσα ὀλόκληρον τὸ σῶμά σου εἰς ἀργίαν καὶ ἀκίνησίαν, θέλει φθείρει καὶ μαράνει αὐτὸ, ὡς ἐμαράνθη ἡ δεξιὰ σου, μείνασα ἀκίνητος ἐντὸς τῶν δεσμῶν τῆς. Φοβοῦ, τέκνον μου, μοὶ ἐπρόσθεσεν ὁ μακαρίτης πατήρ μου, τὴν ὀκνηρίαν, διότι δὲν φθείρει μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν· ἡ ὀκνηρία μᾶς κά-

μνει πτωχούς και δυστυχείς, και ἐπὶ τέλους κακούργους.

— Πολὺ δίκαιον εἶχεν ὁ μακαρίτης πατήρ σας, εἶπε τότε ὁ συμμαθητής μας Πέτρος, διότι, καθὼς μ' ἐδιηγήθη και ὁ ἰδικός μου πατήρ, ἐκ τῆς ὀκνηρίας κατήντησε κακούργος και ἱεροσύλος ὁ ῥυπαρὸς ἐκεῖνος σιδηροδέσμιος, τὸν ὁποῖον πρό τιων ἡμερῶν εἶδομεν εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως.

— Και πῶς! γνωρίζει ὁ ἱερεὺς τὸν σιδηροδέσμιον ἐκεῖνον; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Μάλιστα, τὸν γνωρίζει, ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος, και προχθὲς μ' ἐδιηγήθη ὅλην τὴν ἱστορίαν του.

Ὁ Γεροστάθης τότε παρεκάλεσε τὸν Πέτρον νὰ μᾶς εἴπῃ τὴν ἱστορίαν τοῦ ἱεροσύλου· ὁ δὲ Πέτρος ἐδιηγήθη τὰ ἐξῆς.

Ο ΚΑΚΟΥΡΓΟΣ ΝΑΣΟΣ.

Ὁ κακούργος αὐτὸς ὠνομάζετο Νάσος. Ὁ πατήρ του εἶναι ῥάπτῃς εἰς τὰ Ἰωάννινα. Ὅτε ὁ Νάσος ἦτο μικρὸν παιδίον, ὁ πατήρ του ἐφρόντισε νὰ τὸν στείλῃ εἰς τὸ σχολεῖον· ἀλλὰ τόσον ἀμελής, ἄτακτος και κακοήθης ἦτο, ὥστε μετὰ ἓνα χρόνον ὁ διδάσκαλος τὸν ἐδίωξε. Τότε ὁ πατήρ του ἠναγκάσθη νὰ τὸν ἔξη εἰς τὸ ἐργαστήριόν του, διὰ νὰ τὸν μάθῃ τὴν τέχνην του. Ἄλλ' ὁ Νάσος, ὢν εἰς ἄκρον νωθρὸς και ὀκνηρὸς και φίλος τοῦ ὕπνου, οὔτε τὴν ῥαπτικὴν ἠθελε νὰ μάθῃ, οὔτε βοήθειάν τινα εἰς τὸν πατέρα του ἔδιδεν.

Ὁ δυστυχὴς πατήρ του, ἔχων τοιοῦτον υἱόν, πολλάκις ἀνεστέναζε, και δάκρυα πικρὰ ἔχυνεν. Ἀφοῦ δὲ χρόνους τινὰς μὲ ὑπομονὴν τὸν ὑπέφερεν, ἐπὶ τέλους ἡ ὑπομονὴ του ἐτελείωσε, και ἀπεφάσισε νὰ τὸν ξενιτεύσῃ ἐλπίζων ὅτι ἴσως ἡ ξενιτεία τὸν σωφρονίσῃ. Τῷ ἔδωκε λοιπὸν ὀλίγα χρήματα και τινὰς καλὰς συμβουλὰς, και τὸν ἔστειλε νὰ εὔρῃ πόρον ζωῆς.

Ἄλλ' ὁ Νάσος και τὰ χρήματα τοῦ πατρός του ἐσπατάλευσε, και τὰς πατρικὰς συμβουλὰς ὀγλίγωρα ἐλησμόνησεν· ἀρχίσας δὲ νὰ πεινᾷ, ἠναγκάσθη νὰ γείνη ὑπηρέτης.

Τότε ὁ πατήρ μου τὸν προσέλαβεν ὑπηρέτην. Ἦτο δὲ εἰκοσιδύο ἐτῶν ὁ Νάσος· ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν ἡλικίαν, καθὼς μὲ εἶπεν

ὁ πατήρ μου, ἦτο πολὺ δύσκολον ν' ἀπομάθη τὰς κακὰς ἕξεις τῆς ρυπαρότητος καὶ ὀνηρίας, τὰς ὁποίας παιδιόθεν εἶχεν ἀποκτήσει. Ὅθεν ὁ πατήρ μου ἠναγκάσθη νὰ τὸν ἀποβάλη, ἀφοῦ εἰς μάτην ἐπροσπάθησε νὰ τὸν διορθώσῃ.

Ὁ Νάσος τότε, κυλιόμενος ἡμέραν καὶ νύκτα εἰς τὰ καπηλεῖα, ὀγλίγωρα ἐτελειώσεν ὅσα χρήματα εἶχε λάβει παρὰ τοῦ πατρὸς μου· ἤρχισε λοιπὸν νὰ ζητῇ δανεικά· ἀλλὰ ποῖος τὸν δανεῖζει; Ὅθεν κατήντησε ψωμοζήτητος εἰς τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας· ἐπειδὴ ὅμως ὅλοι τὸν ἐγνώριζον ὑγιῆ, ὅλοι τῷ ἠρνοῦντο τὴν ἐλεημοσύνην των. Τότε ἔγεινε χοιροβοσκός· ἀλλ' ἀντὶ νὰ προσέχη τοὺς ὁποίους, ἔβασκε χοίρους, ἐπροτίμα νὰ ἐξαπλόνηται καὶ νὰ κοιμᾶται μιμούμενος τὸ παράδειγμα τῶν χοίρων του. Ἡμέραν δέ τινα ἐνῶ ἐκοιμᾶτο ἔχασε τινὰς ἐξ αὐτῶν· ὁ κύριος τῶν χοίρων ἐφοβήρισε τότε τὸν Νάσον ὅτι θέλει τὸν φυλακίσει διὰ τὴν ζημίαν αὐτήν. Ὁ δὲ Νάσος ἔκτοτε ἔγεινεν ἀφαντος, μέχρις οὗ τὸν συνέλαβον κλέπτοντα τὰ ἱερὰ σκεύη τῆς ἐκκλησίας, καὶ τώρα, Κύριος οἶδε πῶς θέλει τελειώσῃ εἰς τὰς φυλακὰς τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ!

Ἡ διήγησις αὕτη τοῦ Πέτρου ἤρесе πολὺ εἰς τὸν Γεροστάθην. Ἐπῆνεσε λοιπὸν τὸν Πέτρον διὰ τὴν τάξιν καὶ εὐκρίνειαν τῆς διηγήσεώς του, συγχρόνως δὲ κόψας κεράσια ὠραῖα τῷ ἐπόσπερεν· ἡμεῖς δὲ παρήγγειλενὰ ἐκθέσωμεν ἐγγράφως, ἕκαστος ὅσον δύναται καλῆτερα, τὴν ἱστορίαν τοῦ Νάσου, καὶ τὸ προσεχὲς Σάββατον νὰ δεῖξωμεν πρὸς αὐτὸν τὰς συνθέσεις μας.

Μᾶς ὠδήγησεν ἀκολούθως ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως διὰ νὰ γυμνάσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰς σωματικὰς μας δυνάμεις, καθὼς ἐκεῖνος ἐγύμνασε τὰς ἰδικὰς του, ἐργασθεῖς ἐντὸς τοῦ κήπου του.

ΤΑ ΛΙΜΝΑΖΟΝΤΑ ΥΔΑΤΑ.

Ὅτε ἐξήλθομεν εἰς τὸν περίπατον, ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔδειξε λιμνάζοντα τινα καὶ δυσώδη ὕδατα, τὰ ὁποῖα ἐσήποντο πλησίον τῆς κωμοπόλεως, καὶ μᾶς εἶπε·

— Βλέπετε, παιδιὰ μου, τὰ δυσώδη ἐκεῖνα νερὰ, τὰ ὁποῖα

σαπίζουσαν εκεί κάτω; Ἐλπίζω ὅτι ὀλίγωρα θέλομεν τ' ἀποξηράνει, διότι ὄχι μόνον εἶναι ὅλως διόλου ἄχρηστα καὶ ἀνωφελῆ, ἀλλὰ μάλιστα βλάπτουν καὶ φθείρουν τὴν ὑγίαν μας διὰ τῶν ἀναθυμιάσεων των.

Αὐτὰ τὰ ἀκίνητα καὶ δυσώδη νερὰ ἐν τούτοις ἀπεικονίζουσαν πληρέστατα τὸν ἀργὸν καὶ τὸν ὀκνηρὸν ἄνθρωπον.

Καθὼς αὐτὰ εἶναι ὅλως ἄχρηστα καὶ ἀνωφελῆ, παρομοίως καὶ ὁ ἀργὸς καὶ ὀκνηρὸς οὔτε πρὸς ἑαυτὸν, οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους γίνεται χρήσιμος καὶ ὠφέλιμος.

Καθὼς αὐτὰ ὡς ἐκ τῆς ἀκινήσεως των φθείρονται καὶ σαπίζουσαν, παρομοίως καὶ ὁ ἀργὸς, ὡς ἐκ τῆς ἀκινήσεως καὶ ἀπραξίας του, καὶ τὸ σῶμά του καὶ τὰ ἔθη του διαφθείρει καὶ καταστρέφει.

Καθὼς δὲ τὰ βαλτώδη νερὰ ἀναδίδουν ἀναθυμιάσεις δυσώδεις καὶ θανατηφόρους, ἀπαραλλάκτως καὶ ἡ ἀργία τοῦ ὀκνηροῦ ἀναδίδει ἐλαττώματα δυσειδή καὶ κακίας ἐπιβλαβεστάτας εἰς τὴν κοινωνίαν ἐκείνην, ἣτις ἔχει τὸ δυστύχημα νὰ τὸν τρέφῃ.

Ἡ ἀργία δικαίως ἐπωνομάσθη Μήτηρ τῶν Κακιῶν. Ὁ ἀργὸς καὶ ὀκνηρὸς εὐκόλως κατανατᾷ πτωχὸς, καὶ ἐπομένως ἐπαίτης, κόλαξ, ψεύστης, ἀπατεὼν, κλέπτης καὶ κακοῦργος. Ἴδου αἱ δυσώδεις ἀναθυμιάσεις τῆς ἀργίας, αἱ ὁποῖαι καὶ τὸν ἀργὸν καταστρέφουν, καὶ τοὺς πλησίον τοῦ ἄργοῦ βλάπτουν.

Καθὼς λοιπὸν, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, θέλομεν προσπαθήσει νὰ ἐξαλείψωμεν διὰ παντὸς αὐτὰ τὰ θανατηφόρα νερὰ, τοιοῦτότρόπως προσπαθήσατε καὶ σεῖς νὰ ἐξαλείψετε ἀπὸ τὴν καρδίαν σας πᾶσαν κλίσην πρὸς τὴν θανατηφόρον ἀργίαν. Ἀγαπήσατε δὲ ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας τὴν ἐργασίαν καὶ τὸν κόπον, ἐὰν θέλετε νὰ ζήσετε εὐτυχεῖς.

«Δὲν δύνασαι νὰ εὐδαιμονήσῃς ἐὰν δὲν κοπιᾷσῃς· εἶναι δὲ αἰσχρὸν τὸ νὰ μὴ θέλῃ τις νὰ κοπιᾷζῃ νέος ὢν». Αὐτὰ εἶπεν ὁ διδασκατικώτατος ποιητὴς Εὐριπίδης διὰ τῶν ἐξῆς στίχων του.

«Οὐκ ἂν δύναιο, μὴ καμῶν, εὐδαιμονεῖν».

«Αἰσχρὸν τε μοχθεῖν μὴ θελεῖν νεανίαν».

ΟΙ ΜΥΡΜΗΚΕΣ ΚΑΙ ΑΙ ΜΕΛΙΣΣΑΙ.

Ἐνῷ δὲ ἐπροχωροῦμεν μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν ἐξοχὴν, παρετήρησεν ὁ γέρον φωλεὰν μυρμηκῶν πολλῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι εἰσῆρχοντο καὶ ἄλλοι ἐξήρχοντο.

— Ἴδου, εἶπε τότε, καὶ ἄλλο ὠφελιμώτατον μάθημα, τὸ ὁποῖον μᾶς διδάσκουν οἱ μύρμηκες οὗτοι. Ἴδέτε ὁποῖα κινήσεις, ὁποῖα ζῶῃ, ὁποῖα φιλοπονία! Ἴδέτε πόσον μακρὰν ὑπάγουν διὰ νὰ ἀνεύρωσι τὰ ἀναγκαῖά των. Ἴδέτε ὅτι ὅσοι ἐπανέρχονται, φέρουν συγχρόνως καὶ τι χρήσιμον καὶ ἀναγκαῖον! Παρατηρήσατε, καὶ μὴ λησμονήσατε ποτὲ πῶς αὐτὸς ὁ μικρὸς μύρμηξ, μὴ δυνάμενος νὰ μεταφέρῃ μόνος τὸν μεγάλον αὐτὸν σπόρον, βοηθεῖται προθύμως εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἀπὸ αὐτοῦ τοὺς δύο ἄλλους μικροὺς συμπολίτας του!

Ἄφοῦ δὲ παρετηρήσαμεν ὅλα αὐτὰ, εἰς τὰ ὁποῖα διὰ τῆς βακτηρίας του ἐπροσκάλει τὴν προσοχὴν μας, ὁ καλὸς γέρον μᾶς εἶπεν — Ἄς μιμηθῶμεν τοὺς φιλοπόνους αὐτοὺς μύρμηκας, ἄς ἀγαπήσωμεν τὴν ἐργασίαν, καὶ προθύμως ἄς βοηθώμεθα ἀμοιβαίως, ὅπως ἡ πατρὶς εὐτυχῆ, καὶ ἡμεῖς συνευτυχῶμεν μετ' αὐτῆς.

Ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι καὶ ἡ θεία Γραφή, ἀποστρεφομένη τὴν ὀκνηρίαν, πρὸς τοὺς μύρμηκας καὶ τὰς φιλοπόνους μελίσσας παραπέμπει τοὺς ὀκνηροὺς, λέγουσα πρὸς αὐτούς· «Ἐως πότε
» κοιμᾶσαι, ὦ ὀκνηρέ; πότε θέλεις ἐγερθῆ ἔκ τοῦ ὕ-
» πνου; Ὑπαγε πρὸς τὸν μύρμηκα καὶ ζήλευσε τοὺς
» δρόμους αὐτοῦ, καὶ γίνου σοφώτερος ἐκείνου. Ὑπα-
» γε πρὸς τὴν μέλισσαν, καὶ μάθε πόσον εἶναι ἐργα-
» τικὴ, καὶ πόσον ὠραίαν κάμνει τὴν ἐργασίαν της!»

Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἐργαζώμεθα ἐνόσῳ εἴμεθα νέοι, διὰ νὰ μὴ πεινώμεν εἰς τὸ γῆρας, καθὼς ἐργάζεται ὁ προνοητικὸς μύρμηξ ἐν καιρῷ θέρους διὰ νὰ μὴ πεινᾷ ἐν καιρῷ χειμῶνος· ἀλλὰ καὶ εὐεργετικὰ καὶ ὠφέλιμα καὶ εὐάρεστα εἰς τοὺς ἄλλους ἀπαιτεῖται νὰ ἦναι τὰ ἔργα μας. Δι' αὐτὸ καὶ ἡ Θεία Γραφή, ἐκτὸς

τῶν μυρμήκων, ὑπενθυμίζει καὶ τὰς φιλοπόνους μελίσσας, αἱ ὁποῖαι κατασκευάζουσαι μέλι καὶ κηρίον, διὰ μὲν τοῦ μέλιτος μᾶς γλυκαίνουν, διὰ δὲ τοῦ κηρίου μᾶς φωτίζουν.

Ο ΜΥΡΜΗΞ ΚΑΙ Ο ΤΕΤΤΙΞ.

Ἄσπυρος ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιηγήθη τότε τὸν ἀκόλουθον μῦθον τοῦ Αἰσώπου.

«Ψυχὸς καὶ χειμῶν δριμύς ἐπέπεσαν ποτὲ εἰς τὸν Ὀλυμπον, ὁ δὲ μύρμηξ ἠσύχαζεν ἐντὸς τῆς φωλεᾶς του, προμηθευθεὶς ἐν καιρῷ θέρους τὰς ἀναγκαίαις διὰ τὸν χειμῶνα τροφάς του. Ἄλλ' ὁ τέττιξ, τρέμων ἀπὸ τὴν πείναν καὶ τὸ ψυχὸς, παρεκάλει τὸν μύρμηκα νὰ δώσῃ καὶ εἰς αὐτὸν μέρος ἐκ τῶν τροφῶν του διὰ νὰ μὴ ἀποθάνῃ τῆς πείνης. Ὁ μύρμηξ ἠρώτησε τότε τὸν τέττιγα ποῦ ἦτο τὸ καλοκαίριον, καὶ δὲν ἐσύναξε τότε τροφάς διὰ τὸν χειμῶνα; — Ἐψαλλα, ἀπεκρίθη ὁ τέττιξ, καὶ παίζων τὸν αὐτὸν μου διεσκέδαζα καὶ ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ὀδοιπόρους. Ὁ δὲ μύρμηξ, γελῶν διὰ τὴν ἀπρονοήσιαν τοῦ τέττιγος, εἶπε πρὸς αὐτόν. — Λοιπὸν χόρευε τὸν χειμῶνα, ἀφοῦ σὲ ἀρέσκη νὰ τραγουδῆς τὸ καλοκαίριον.»

Ἄς ὠφεληθῶμεν λοιπὸν καὶ ἀπὸ τὸν σοφώτατον μῦθον τοῦ Αἰσώπου ὡς μάθωμεν νὰ μὴ χάνωμεν τοὺς πολυτίμους χρόνους τῆς νεότητός μας εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀργίας καὶ τῶν διασκεδάσεων διὰ νὰ μὴ κατακτῆσωμεν νὰ τρέμωμεν, ὡς ὁ τέττιξ, γυμνοὶ καὶ πεινῶντες ἐξευτελιζόμενοι ὡς ἐκεῖνος διὰ τῆς ζητείας καὶ ἀκούοντες παρὰ τῶν πλουσίων τὴν πικροτάτην ἀρνητικὴν ἀπάντησιν, τὴν ὁποῖαν ὁ τέττιξ ἀπὸ τὸν μύρμηκα ἤκουσεν.

Ο ΨΩΜΟΖΗΤΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ.

Ἄφοῦ ἐπηδήσαμεν, ἐτρέξαμεν καὶ ἐγυμνάσθημεν εἰς τὴν ἐξοχὴν, ἐπιστρέφοντες εἶδομεν νέον πτωχὸν καθήμενον εἰς τὸν δημόσιον δρόμον, καὶ ζητοῦντα ἀπὸ τοὺς διαβάτας ἐλεημοσύνην.

Ἄσπυρος ὁ Γεροστάθης παρατηρήσας μακρόθεν τὸν νέον αὐτὸν ψωμοζήτην, μᾶς εἶπεν. — Ἰδοὺ καὶ ἄλλος ὀκνηρὸς Νάσος! ὡς

προσπαθήσωμεν νὰ τὸν σώσωμεν· ἴτως εἴμεθα εἰς καιρὸν· ἴσως ἢ φθοροποιὰ ἀσθένεια τῆς ὀκνηρίας δὲν ἐπροχώρησεν ἀκόμη ἕως εἰς τὰ κόκκαλά του.

Ὁ νέος ἐφαίνετο κατὰ πάντα ὑγιής, ἢ δὲ φυσιγνωμία του ἦτο μᾶλλον συμπαθητικὴ.

Ὁ Γεροστάθης πλησιάσας τὸν ἠρώτησε πῶς ὀνομάζεται.

— Χρῆστος, ἀπεκρίθη, ζητῶν συγχρόνως δι' εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν ἐλεημοσύνην.

Ὁ Γεροστάθης ὅμως, ἀντὶ νὰ τῷ δώσῃ ἐλεημοσύνην, ἠρώτησεν αὐτὸν ἐὰν ὑποφέρῃ ἀπὸ κάμμιαν ἀσθένειαν· ἐὰν οἱ πόδες, αἱ χεῖρες, τὰ κόκκαλα, ἢ οἱ ὀφθαλμοὶ του ἔπασχον.

— ὦ! εἶμαι πολὺ καλὰ, ἀπεκρίθη. — Λοιπὸν, διατί ζητεῖς; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Διότι εἶμαι πτωχός, εἶπεν ὁ Χρῆστος. — Καὶ διατί δὲν ἐργάζεσαι διὰ νὰ ζήσης; διὰ τῆς ἐργασίας ἠμπορεῖς νὰ παύσῃς μίαν ἡμέραν τοῦ νὰ ἦσαι πτωχός, ἀλλὰ διὰ τῆς ζητείας πάντοτε πτωχός καὶ ἄθλιος θέλεις ζῆσαι. Ὁ Θεὸς σοὶ ἔδωκε τὰς χεῖρας διὰ νὰ ἐργάζεσαι καὶ ὄχι διὰ νὰ ζητῆς ἐλεημοσύνην. Εἶναι ἐντροπὴ μεγάλη ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἁμαρτία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, νὰ ψωμοζητῆ τις, ὢν ὑγιής καὶ νέος.

Αὐτὰ μὲ πατρικὴν ἀγαθότητα εἶπεν ὁ γέροντς πρὸς τὸν Χρῆστον, ὅστις μετὰ συστολῆς ἀπήντησεν ὅτι δὲν εὐρίσκει ἐργασίαν· Ὁ δὲ Γεροστάθης τῷ εἶπεν.

— Ἐργασίαν δὲν εὐρίσκουν μόνον ὅσοι εἶναι ὀκνηροί. Ἐὰν δὲ ἡ ὀκνηρία σὲ κατήντησε ψωμοζήτην, μὴ ἀμφιβάλλῃς ὅτι αὐτὴ ἠμπορεῖ εὐκόλως νὰ σὲ καταντήσῃ καὶ εἰς τὴν κρεμάλαν. Ὁ Θεὸς μᾶς ἔπλασε διὰ νὰ ἐργαζώμεθα. «Ἐν ἰδρώτι τοῦ προσώπου σου φαγῆ τὸν ἄρτον σου,» εἶπεν ὁ Θεὸς πρὸς τὸν προπάτορά μας Ἀδάμ. Ὁ δὲ Ἀπόστολος Παῦλος μᾶς λέγει ὅτι ἄνθρωπος μὴ ἐργαζόμενος δὲν πρέπει νὰ τρώγῃ· «Ὁ μὴ θέλων ἐργάζεσθαι μὴ ἐσθιέτω.» Ἐὰν λοιπὸν, Χρῆστε, δὲν θέλῃς καὶ σὺ νὰ ἐργάζῃσαι, πρέπει νὰ μὴ θέλῃς μήτε νὰ τρώγῃς μήτε νὰ ζῆς.

Ὁ νέος ψωμοζήτητης ἐφάνη συγκινηθεὶς ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Γεροστάθου καὶ δακρύων εἶπε πρὸς αὐτόν, ὅτι τὸν παρακαλεῖ νὰ τῷ εὐρῆ ἐργασίαν.

Ὁ ἀγαθὸς γέρον τῷ ἐξήγησε τότε ποῦ εἶναι ἡ κατοικία του, καὶ τὸν παρήγγειλε νὰ ὑπάγῃ τὴν ἐπιούσαν πρὸς ἐντάμωσίν του.

Ἐμάθομεν δὲ ἀκολούθως ὅτι ἐφρόντισε νὰ συστήσῃ τὸν νέον Χρῆστον ὡς μαθητευόμενον εἰς ῥάπτῃν τινὰ τῆς κωμοπόλεως, καὶ ὅτι μετὰ τινὰς χρόνους, προοδεύσας διὰ τῆς τιμιότητος καὶ τῆς φιλοπονίας του, ἀποκατέστη ῥάπτῃς εὐυπόληπτος καὶ εὐκατάστατος εἰς Ἰωάννινα, εὐλογῶν καὶ μακαρίζων τὸν Γεροστάθην, ὅστις τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τὴν ὁδὸν τῆς ἀργίας καὶ τῆς δυστυχίας. Ὅτε δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπρόκειτο νὰ χωρισθῶμεν ἀπὸ τὸν Γεροστάθην, μᾶς ὑπεσχέθη ὅτι τὴν ἐπιούσαν, ἡμέραν Κυριακὴν, μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, θέλει μᾶς διηγηθῆ ἀνέκδοτά τινὰ εὐάρεστα.

— Ἐν τούτοις μὴ λησμονήσετε ποτὲ, μᾶς εἶπε, τὸν ὀκνηρὸν καὶ κακοῦργον Νάσον· αὐτὸς ἄς σᾶς ὑπενθυμίξῃ πάντοτε, ὅτι ἡ ὀκνηρία εἶναι μῆτηρ ὄλων τῶν κακιῶν, ὅτι ἡ ἀργία εἶναι θάνατος, καὶ ἡ ἐργασία ζωή.

Ἄνευ τῆς ἐργασίας οὔτε ἄρτον ἠθέλομεν ἔχει, οὔτε ἐνδύματα, οὔτε κατοικίαν. Ἡ ἐργασία ἠλευθέρωσε τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν κατάστασιν τοῦ ἀγρίου, καὶ ἐπολίτισεν αὐτόν. Ἡ ἐργασία ἐκάλυψε τὴν γῆν μὲ πόλεις, καὶ τοὺς ὠκεανοὺς μὲ πλοῖα. Ἡ ἐργασία θεραπεύει τὰς ἀνάγκας μας ὅλας, μεταβάλλουσα εἰς χρήσιμα καὶ πολύτιμα τὰ ἀκατέργαστα προϊόντα τῆς φύσεως. Ἡ ἐργασία ἀποκαθιστᾷ τὸν πτωχὸν εὐκατάστατον, καὶ τὸν βάρβαρον ἐξευγενισμένον.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ γέροντος μᾶς ἐπροξένησαν βαθυτάτην ἐντύπωσιν. Ἐκοτε ἠγαπήσαμεν τὴν εὐεργετικὴν ἐργασίαν, καὶ ἐφοβήθημεν, ὡς τὰς μεγαλητέρας δυστυχίας, τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ὀκνηρίαν. Ἐκοτε ἐπροσπαθήσαμεν νὰ μὴν ἀφίνωμεν νὰ παρέρρηται μῆτε μία στιγμή τῆς ζωῆς μας, χωρὶς νὰ

ἐνασχολῶμεν τὸν νοῦν ἢ τὸ σῶμα εἷς τι ὠφέλιμον. Ἄν δὲ ἐμένομένον ποτε ἀργοί, ἀμέσως ἐζητοῦμεν ἐνασχόλησιν τινα, διότι ὁ Γεροστάθης καὶ οἱ ἀκόλουθοι στίχοι, τοὺς ὁποίους πολλάκις ἤκούσαμεν παρ' αὐτοῦ, ἤρχοντο εἰς τὸν νοῦν μας.

«Ἡ Φιλοπονία εἶναι εὐτυχία καὶ ζωή,»
«Θάνατος ἢ ὀκνηρία καὶ τῶν κακιῶν πηγή.»

ΤΟ ΠΑΤΡΙΚΟΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ.

«Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δὲ τ' ὄνειδος.»
(Ἡσιόδου).

Τὴν ἐπομένην Κυριακὴν, μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, διηυθύνθημεν κατὰ τὴν πρόσκλησιν τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν οἰκίαν του· ἐκεῖ ἦλθον καὶ τινες ἐκ τῶν γερόντων, οἱ ὅποιοι κατὰ τὰς ἐορτάς ἐπεσκεπτόντο τὸν εὐεργέτην τῆς κωμοπόλεως.

Ἄφου δὲ φιλοφρόνως ὑπεδέχθη ὁ ἀγαθὸς γέρον καὶ μεγάλους καὶ μικροὺς, καὶ πρὸς ἕκαστον εὐπροσηγόρως ὠμίλησεν, ἐγένετο λόγος μεταξὺ ἄλλων καὶ περὶ τοῦ Νάσου καὶ περὶ τοῦ Χρήστου. Ὁ δὲ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν.

Ἐνθυμοῦμαι τὴν ὑπόσχασίν μου, καὶ θέλω ἐκπληρώσει αὐτήν. Θέλω σὰς διηγηθῆ ἱστορίας τινας, αἱ ὅποιαί θέλουν σὰς δείξει, ὅτι οἱ ἀληθῶς μεγάλοι ἄνδρες ἠγάπων τοὺς κόπους καὶ τὴν ἐργασίαν, καὶ δὲν ἐντρέποντο ποσῶς ἐργαζόμενοι. Τὰ καλὰ κόπῳ κτῶνται, ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοί μας· καὶ βεβαίως οὐδεὶς ἠδύνατο οὔτε δύναται νὰ γείνη εὐτυχῆς, μέγας καὶ ἐνδοξος ἄνευ κόπου, ἄνευ φιλοπονίας. Μόνον οἱ κακοήθεις καὶ μοχθηροὶ προτιμῶσι τὰ καπηλεῖα καὶ τὴν ἐργασίαν· μόνον οἱ ἀνόητοι καὶ κουφόνοες ἐντρέπονται τὴν ἐργασίαν· δὲν αἰσχύνονται ὅμως κατασηπόμενοι εἰς τὰ καφενεῖα, καὶ γινόμενοι οὕτως ὀχληρὰ βάρη, καὶ ἐπικίνδυνα μολύσματα εἰς τοὺς συμπολίτας καὶ εἰς τὴν πατρίδα των.

Ἐξηκολούθησε δὲ διηγούμενος τὰ ἐξῆς.

Ο ΜΕΓΑΣ ΠΕΤΡΟΣ ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΟΣ.

Εἰς τὸν αὐτοκράτορα Πέτρον χρεωστῆ ἡ Ῥωσσία τὸ σημερινὸν μεγαλειότης, τὸν πολιτισμὸν, καὶ τὰς τέχνας τῆς, καὶ δι' αὐτὸ δικαίως ἐπωνομάσθη Μέγας ὁ αὐτοκράτωρ αὐτός. Ἀναβὰς περὶ τὸ δέκατον ἑβδομον ἔτος τῆς ἡλικίας του τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον, ἠθέλησεν ὄχι μόνον νὰ κυβερνήσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ διδάξῃ, καὶ νὰ πολιτίσῃ τοὺς τότε βαρβάρους καὶ ἀμαθεῖς ὑπηκόους του.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀπεφάσισε νὰ διδαχθῆ πρώτος αὐτός, διὰ νὰ διδάξῃ ἔπειτα τοὺς λαοὺς του. Ὅθεν ὑπὸ τὸ ὄνομα Πέτρος Τίμμερμαν μετέβη τῷ 1697 εἰς τὰ ἐργοστάσια τῆς Ὀλλάνδης καὶ Ἀγγλίας, ὅπου ἐργαζόμενος ὡς ἀπλοῦς ἐργάτης ἐδιδάχθη τὴν ξυλουργίαν, σιδηρουργίαν, ναυπηγίαν, ναυτικὴν, ὀχυρωματικὴν καὶ ἄλλας ἀναγκαίας εἰς τὴν πρόσδοκον τῆς πατρίδος του τέχνας καὶ ἐπιστήμας.

Ἐξύπνα δὲ πάντοτε πολὺ ἐνωρίς, ἤναπτε μόνος τὴν ἐστίαν του, καὶ πολλάκις ἐμαγείρευε μόνος τὸ λιτὸν φαγητόν του. Ζῶν δὲ ὡς ἀπλοῦς ἐργάτης, ὑπεβάλλετο εὐχαρίστως εἰς ὅλας τὰς βαρείας τῶν ἐργοστασίων ὑπηρεσίας. Καὶ εἰς τὴν Ὀλλάνδαν καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἅπαντες ἐγνώριζον ὅτι ὁ ἐπιμελής ἐκεῖνος ἐργάτης ἦτο ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας· ἀλλ' ὁ ἀληθῶς μέγας ἀνὴρ δὲν ἐντρέπετο ποσῶς ἐργαζόμενος καὶ κοπιᾶζων ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος του.

Ἐπανελθὼν εἰς τὴν Ῥωσσίαν ἐσυνείθιζεν ὁ μέγας Πέτρος νὰ ἐπισκέπτηται ὅλα τὰ ἐργοστάσια καὶ τεχνουργεῖα τῆς αὐτοκρατορίας του. Ἐπεσκέφθη λοιπὸν καὶ τὸ πλεσίον τῆς Μόσχας σιδηρουργεῖον τοῦ Μύλλερ· ἠθέλησε δὲ ἐντὸς τοῦ σιδηρουργείου τούτου νὰ ἐργασθῆ καὶ αὐτός ὡς ἀπλοῦς ἐργάτης, διὰ νὰ διδάξῃ τοὺς ὑπηκόους του, ὅτι ἡ ἐργασία ὄχι μόνον τοὺς ἀπλοῦς πολίτας δὲν ἀτιμάζει, ἀλλ' οὐδ' αὐτοὺς τοὺς αὐτοκράτορας.

Ἐργασθεῖς λοιπὸν ἡμέρας τινὰς, καὶ σφυρηλατήσας σίδη-

ρον 18 πουτίων βάρους, ἐπαρουσίασεν αὐτὸν εἰς τὸν Μύλλερ, καὶ ἐζήτησεν ὡς ἐργάτης τὴν πληρωμὴν τῶν κόπων του. Λαβὼν δὲ τὴν ἀντιμισθίαν του, ἠγόρασεν ἀμέσως ἐν ζευγος ὑποδημάτων, καὶ τὰ ὑποδήματα ταῦτα δεικνύων συχνάκις εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν ἔλεγεν, ὅτι ποτὲ δὲν ἐχάρη ὑποδήματα ὅσον αὐτὰ, τὰ ὅποια ἀπέκτησε διὰ τοῦ ἰδρωτός τοῦ προσώπου του.

Ο ΒΑΣΙΓΚΤΩΝ ΚΑΙ Ο ΔΕΚΑΝΕΥΣ.

Ἐνῶ διήρκει ἡ ἐπανάστασις τῶν Ἀγγλαμερικανῶν κατὰ τῆς Ἀγγλίας, εἰργάζοντο ἡμέραν τινα εἰς τι ὄχυρωμα ὀλίγοι Ἀγγλαμερικανοὶ στρατιῶται ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ δεκανέως των· προσπαθοῦντες δὲ νὰ ὑψώσωσι στύλον βαρύτερον, ὑπερβολικὰ ἐκοπιάζον· ἀλλ' ὁ δεκανεὺς ἀντὶ νὰ βοηθήσῃ αὐτοὺς διὰ τῶν χειρῶν του, ἐπρότρεπεν αὐτοὺς εἰς τὸ ἔργον των διὰ τῶν ἐνθαῤῥυντικῶν μόνον φωνῶν του.

Ἄγνωστος δὲ διαβάτης, παρατηρῶν ταῦτα πάντα, ἐρωτᾷ τὸν δεκανέα, διατί δὲν βοηθεῖ καὶ διὰ τῶν χειρῶν του τοὺς κοπιάζοντας στρατιώτας πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐργασίας. Ἄλλ' ὁ δεκανεὺς ὑπερηφάνως ἀποκρίνεται· — Καὶ δὲν βλέπεις ὅτι ἐγὼ εἶμαι δεκανεὺς; — Συγχωρήσατέ μοι, κύριε δεκανεῦ, λέγει ὁ ἄγνωστος, κλίνων τὴν κεφαλὴν ὑποκλινέστατα· δὲν παρετήρησα τὸν βαθμὸν σας. — Καὶ πετῶν ἀμέσως τὸ σκιάδιον καὶ τὸ ἐπανωφόριόν του ἀρχίζει αὐτὸς νὰ βοηθῇ τοὺς στρατιώτας εἰς τὴν ἀνύψωσιν τοῦ στύλου. Ἀφοῦ δὲ τὸ ἔργον διὰ τῆς ἰσχυρᾶς συνδρομῆς του ἐπερατώθη, ἐνδυθεὶς καὶ ἀποχαιρετῶν μὲ σέβας τὸν δεκανέα, εἶπε πρὸς αὐτόν.

— Ὅσάκις, κύριε δεκανεῦ, ἔχετε ἀνάγκην βοηθοῦ δι' ἐργασίαν τινα βαρεῖαν, δύνασθε νὰ προσκαλῆτε ἐλευθέρως τὸν γενικὸν ἀρχηγόν σας, τὸν στρατηγὸν Βασιγκτῶνα, ἐγὼ δὲ προθύμως θέλω τρέχει πρὸς βοήθειάν σας.

Κατησχυμμένος καὶ ἐμβρόντητος ἔμεινεν ὁ δεκανεὺς ἐνώπιον τοῦ μεγάλου ἀρχηγοῦ τῆς Ἀγγλαμερικανικῆς ἐπαναστάσεως.

Μικρὸς καὶ ἀσήμαντος ὁ δεκανεὺς, ἀπέφευγε τὸν κόπον καὶ δὲν κατεδέχετο τὴν ἐργασίαν· ἀλλ' ὁ μέγας Βάσιγκτων οὔτε τὸν κόπον ἐφοβείτο, οὔτ' ἐντροπὴν ἀλλὰ χρέος ἐνόμιζε τὸ νὰ μεταχειρίζεται εἰς ἐργασίαν τὰς χεῖρας, τὰς ὁποίας διὰ τὴν ἐργάζηται τῷ ἐχάρισεν ὁ Θεός.

Τοιοῦτος ὢν ὁ Βάσιγκτων ἀνεδείχθη μέγας καὶ ἔνδοξος, λατρευόμενος ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, καὶ θαυμαζόμενος παρὰ πάντων. Αὐτὸς διεύθυνε τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα τῆς πατρίδος του· ἐλευθέρωσας δὲ καὶ κυβερνήσας αὐτὴν διὰ τῆς ἀνδρίας, διὰ τῆς φρονήσεως καὶ τοῦ καθαρῶ πατριωτισμοῦ του, δικαίως ἐπωνομάσθη μέγας πολίτης τῆς Ἀμερικῆς, καὶ πατὴρ τῆς πατρίδος.

Ο ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΤΕΛΕΑΡΧΟΣ.

Ἄλλὰ καὶ οἱ ἀληθῶς μεγάλοι ἐκ τῶν προγόνων μας δὲν ἐφοβοῦντο τὸν κόπον, δὲν ἐντρέποντο τὴν ἐργασίαν. Ὁ ἀρχαιότερος μετὰ τὸν Ὀμηρον ποιητὴς τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἡσίοδος ἐδίδασκε τοὺς Ἕλληνας ψάλλων·

Ἄτιμος εἶν' ἡ ἀργία,
Ἐντιμος ἡ ἐργασία.

Πολλοὺς δὲ χρόνους μετὰ τὸν Ἡσίοδον ὁ φιλόπατρις ῥήτωρ τῶν Ἀθηνῶν Ἰσοκράτης ἐπανελάμβανε τὴν αὐτὴν ἰδέαν, κηρύττων ὅτι ἡ ἀρετὴ τὴν μὲν ὀκνηρίαν θεωρεῖ ἀξιοκατηγόρητον, τὴν δὲ ἐργασίαν ἀξιεπαινον· «Τὸν μὲν ὀκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγεῖται ἡ ἀρετή.»

Ὁ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Ἐπαμεινώνδας, ὅστις ἀνεφάνη ὁ μεγαλύτερος στρατηγὸς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ποτὲ δὲν ἐφοβήθη τὸν κόπον, ποτὲ δὲν ἐντρέπη τὴν ἐργασίαν, ὅσον εὐτελής καὶ ἂν ἦτο. Ἐγνώριζεν ὁ Ἐπαμεινώνδας τὸ τοῦ Εὐριπίδου· οὐδεὶς ὀκνηρὸς ἀνεφάνη ἔνδοξος· διὰ τῶν κόπων γεννᾶται ἡ δόξα. «Οὐδεὶς ὢν ῥάθυμος εὐκλεῆς ἀνὴρ, ἀλλ' οἱ πόνου γεννῶσι τὴν εὐανδρίαν».

Φθονεροὶ τινες ἐχθροὶ του, ζηλοτυποῦντες τὴν μεγάλην του δόξαν, ἐπέτυχον διὰ τῶν ῥαδιουργιῶν των νὰ ἐκλεχθῆ πρὸς πε-

ριφρόνησιν τελέαρχος, ἤτοι ἐπιστάτης τῶν δημοσίων ὁδῶν.

Ἄλλ' ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας δὲν ἠγανάκτησε, δὲν παρητήθη, ἀπ' ἐναντίας προθύμως ἐδέχθη τὴν τελεαρχίαν.

Τοιουτοτρόπως δὲ ἐδίδασκε καὶ τοὺς συμπολίτας του Θεβαίου, καὶ τοὺς συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρους του Ἑλληνος, πρῶτον ὅτι ἕκαστος καλὸς πολίτης χρεωστεῖ νὰ ὑπακούῃ προθύμως εἰς τὰς παρακλήσεις τῆς πατρίδος του, καὶ δεύτερον ὅτι καθὼς ἡ ὑψηλὴ θέσις δὲν τιμᾷ τὸν ἀναξίως κατέχοντα αὐτήν, οὕτω καὶ ἡ μικρὰ δὲν ἀτιμᾷ τὸν ἀνώτερον αὐτῆς, ἀλλὰ τιμᾶται ὑπ' αὐτοῦ.

Πόσον εὐτυχῆς τῶ ὄντι ἡ πολιτεία ἐκείνη, τῆς ὁποίας τὰ διάφορα δημόσια ἐπαγγέλματα εἶναι ἐμπιστευμένα εἰς ἀνδρας ἀνωτέρους τῶν θέσεών των!

Πόσον δὲ δυστυχῆς καὶ ἀθλία ἡ πολιτεία ἐκείνη, εἰς τῆς ὁποίας τὰς δημοσίους θέσεις διορίζονται ἀνδρες κατώτεροι τῶν θέσεών των!

Αὐτὰ μᾶς ἐδίδασκεν ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας, ὅστις, ἐνόσω ὑπάρχει ἱστορία εἰς τὸν κόσμον, θέλει μείνει ἀθάνατος μετὰ τῶν δύο ἐνδόξων θυγατέρων του, αἵτινες ἦσαν αἱ δύο λαμπραὶ του νίκαι εἰς τὰ Λευκτρα τῆς Βοιωτίας, καὶ εἰς τὴν Μαντιναίαν τῆς Πελοποννήσου, ὅπου καὶ πληρωθεὶς ἔπεσεν ἐνδόξως.

Καὶ ὅμως, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἐγὼ θεωρῶ τὸν μέγαν Ἐπαμεινώνδαν δυστυχῆ, διότι αἱ τότε περιστάσεις τῆς Ἑλλάδος τὸν ἠνάγκασαν ν' ἀγωνισθῆ οὐχὶ ὑπὲρ τῆς ὅλης Ἑλλάδος, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν Θεβῶν μόνον, οὐχὶ κατὰ τῶν βαρβάρων, ἀλλὰ κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, οἵτινες ἦσαν Ἕλληνες, ἐνῶ Ἕλληνα ἐπίσης ἦτο καὶ ὁ ἐνδοξὸς Ἐπαμεινώνδας.

Ο ΦΩΚΙΩΝ ΑΝΤΑΩΝ ΚΑΙ Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΖΥΜΟΝΟΥΣΑ.

Εἷς ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἦτο, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις ἀνεφάνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ ἐναρετώτερος καὶ φρονιμώτερος πολιτικός, συγχρόνως δὲ καὶ ὁ ἀξιώτερος στρατηγὸς τῆς ἐποχῆς του.

Πόνος γὰρ εὐκλείας πατήρ, εἶπεν ὁ Εὐριπίδης. Ἐάνλοι

πόν ὁ κόπας ἦναι πατήρ τῆς δόξης, ἔπεται ὅτι καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις τοσοῦτον ἐδοξάσθη, οὔτε τὸν κόπον ἐφοβήθη ποτέ, οὔτε τὴν ἐργασίαν ἐντράπη.

Ὅτε οἱ πρέσβεις τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μεγάλου πολίτου τῶν Ἀθηνῶν Φωκίωνος, φέροντες τὰ δῶρα, τὰ ὅποια ἔστειλε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος, εὔρον τὸν μὲν Φωκίωνα ἀντλοῦντα ὕδωρ ἐκ τοῦ πηγαδίου του, τὴν δὲ ἐνάρετον σύζυγον τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ ζυμόνουσαν τὸν ἄρτον τῆς οἰκίας της.

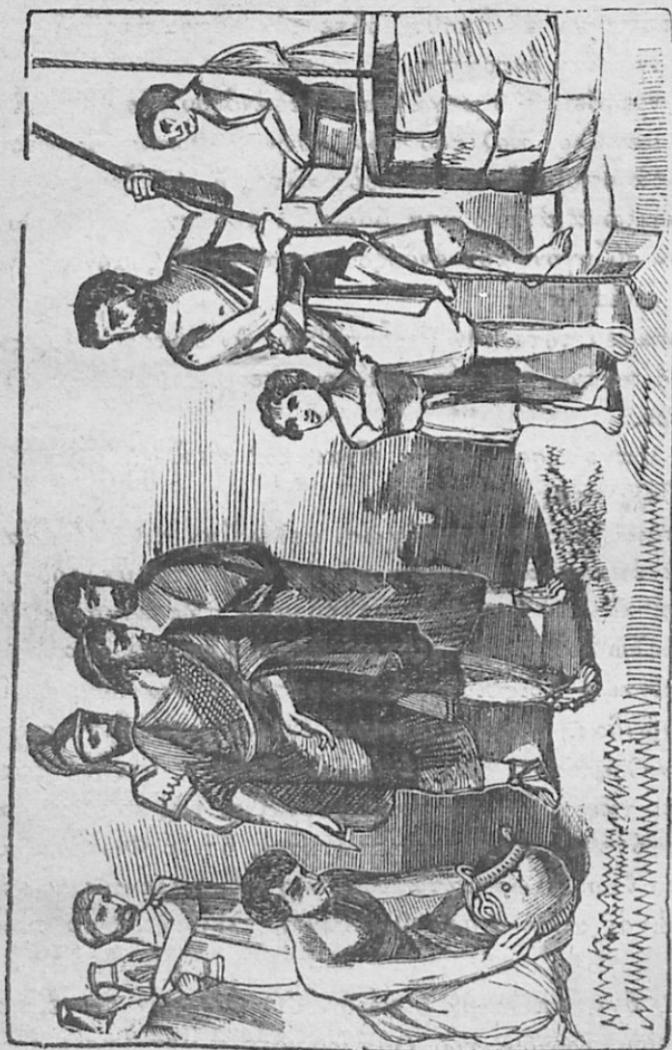
Ἠρωτήσαμεν τότε τὸν Γεροστάθην, ἂν αὐτὸς ὁ ἴδιος Φωκίων ἦτο ὁ πατήρ τοῦ νέου Φώκου, περὶ τοῦ ὁποίου ἄλλοτε μᾶς ἀνέφερε.

— Ναί, ἀπήντησεν, αὐτὸς εἶναι, καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου συχνάκις θέλω σᾶς ἀναφέρει.

Οἱ μουσικοὶ, ὡς ἀνάγκη ἐπιτύχωσι μελωδίαν τινὰ ὠραίαν, ἀγαπῶσι νὰ ἐπαναλαμβάνωσιν αὐτὴν ἐντὸς τοῦ μελοδράματός των. Ἀλλὰ καὶ τὸ λαμπρὸν μελοδράμα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἔχει μελωδίας τινὰς ἐξόχως ἀρμονικὰς καὶ ὠραίας· τοιαῦται δὲ εἶναι ὁ Ἀρισεΐδης, ὁ Σωκράτης, ὁ Φωκίων, ὁ Κίμων, ὁ Ἐπαμεινώνδας. Τὰς ἐναρμονίους ἐκείνας μελωδίας συχνάκις θέλω ἐπαναλαμβάνει καὶ ἐγὼ, ὡν βέβαιος ὅτι πάντοτε θέλουν τέρπει τὰς ἀκοάς σας, καὶ εὐφραίνει τὰς καρδίας σας.

Ἄλλος τότε ἐξ ἡμῶν παρετήρησεν, ὅτι ὁ Φωκίων καὶ ἡ σύζυγός του ἴσως ἔζων κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῆς ἀπλοηθείας, καὶ δι' αὐτὸ ὁ μὲν Φωκίων ἦντλει, ἡ δὲ σύζυγός του ἐζύμονεν.

— Ὅχι, ὕχι, ἀπεκρίθη ὁ γέρων. Ὁ Φωκίων δὲν ἔζη κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους τοῦ Ὀμήρου, ὅτε ἡ μὲν βασίλισσα τῆς Ἰθάκης Πηνελόπη ὕφαινε τὸν ἱστὸν της, ἡ δὲ βασιλόπαις Ναυσικάα ἔπλυνεν εἰς τὸν ποταμὸν τὰ ἐνδύματά της, ἡ δὲ βασίλισσα τῶν Φαιάκων ἔγενθεν ἀπὸ τὸ πρῶτ' τῆς ἡμέρας. Οὔτε κατὰ τοὺς πατριαρχικοὺς χρόνους τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς ἔζη ὁ Φωκίων, ὅτε ἡ Ῥεβέκκα καὶ ἡ Ῥαχήλ ἔβοσκον μόναι τὰ ποιμνιά των.



Ο Φτωχὸν ἀποποιούμενος τὰ δῶρα τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ἀπ' ἐναντίας ὁ Φωκίων ἔζη ὅτε ἡ πολυτέλεια συνοδευμένη ὑπὸ τῶν πιστῶν δορυφόρων τῆς, τῆς διαφθορᾶς, τῆς ὑπερηφανείας καὶ τῆς ἀναιδεΐας, εἶχεν εἰσχωρήσει εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ κατασκάπτουσα τὴν ἑλληνικὴν ἀρετὴν προητοιμάζε τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν πτώσιν τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλ' ὁ Φωκίων δὲν παρεσύρθη ἀπὸ τὸν ὀλέθριον χεῖμαρρον τῆς πολυτελείας.

Ο ΖΗΣΗΣ ΚΑΙ Ο ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ἐνῶ ὁ Γεροστάθης ἐτελείονε τοὺς λόγους αὐτοὺς, παρετήρησε τὸν κύρ Ζήσην πλησιάζοντα τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωάννην, καὶ ἀποτεινόμενον πρὸς αὐτὸν μὲ ὕφος μᾶλλον θερμὸν καὶ θυμοειδές.

— Τί ἔχεις, κύρ Ζήση, εἶπε τότε πρὸς αὐτὸν, καὶ φαίνεσαι θυμωμένος κατὰ τοῦ Ἰωάννου; Μήπως τὸν ἐνθυμίζεις νὰ ἐξυπνᾷ πρῶτ', καὶ νὰ ἀγαπᾷ τὴν ἐργασίαν περισσότερον ἀπὸ τὸν ὕπνον; Ἐχεις δίκαιον, κύρ Ζήση· ἡ ἐργασία μᾶς τρέφει, καὶ μᾶς ἐνδύει, καὶ ὑγιεῖς μᾶς διατηρεῖ, ἐνῶ ὁ πολὺς ὕπνος καὶ ἡ ἀργία εἶναι πτωχεία καὶ πείνα, ἀσθένεια καὶ κακοήθεια.

— Ὅχι, ἀπεκρίθη ὁ κύρ Ζήσης· εὐτυχῶς τῶρα καὶ πολὺ πρῶτ' ἐξυπνᾷ ὁ Ἰωάννης, καὶ πολὺ ἐπιμελεῖται εἰς τὰ μαθήματά του· ἀλλὰ προχθές ἄλλην φιλονεικίαν εἶχα μὲ αὐτόν. Μ' ἔλεγεν ὅτι ἅμα τελειώσῃ τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, σκοπεῖ νὰ ὑπάγῃ εἰς Ἰωάννινα ἢ Κωνσταντινούπολιν νὰ γείνη γραμματικὸς ἢ διδάσκαλος· καὶ ὅτε τὸν ἐνθύμισα τὰ χωράφια καὶ τὰ ἀμπέλια, τὰ ὅποια καλλιεργῶ καὶ ζῶμεν, μὲ ἀπεκρίθη ὅτι δὲν ἀρμόζει εἰς ἓνα γραμματισμένον νὰ γείνη γεωργὸς ἢ τεχνίτης. Τῶρα δὲ τὸν ἠρώτων ἂν ἤκουσεν αὐτὰς τὰς ὠραίας ἱστορίας, τὰς ὁποίας μᾶς ἐδιηγήθης, καὶ τὸν ἔλεγα ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι κατεδέχθησαν καὶ ζυλουργοὶ, καὶ σιδηρουργοὶ, καὶ βαστάζοι νὰ γείνωσι, καὶ τοὺς δρόμους νὰ ἐπιστατῶσι, καὶ νερὸν νὰ σύρωσιν· ὁ δὲ κύρ Ἰωάννης δὲν κατεδέχετο νὰ γείνη γεωργός! Ἐγὼ ὁ δυστυχὴς ἄλλον υἱὸν δὲν ἔχω, ἡ ἡλικία μου προχωρεῖ· ποῖος ἄλλος θέλει μὲ βοηθεῖ εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐπιστάσιαν τῶν κτημάτων μου; Καλὰ

ἴσως εἶναι, κύρ Γεροστάθη μου, τὰ γράμματα καὶ τὰ σχολεῖα· ἀλλὰ διὰ τὰ παιδιά ἡμῶν τῶν πτωχῶν νομίζω ὅτι δὲν εἶναι, διότι γεμίζουν ἀέρα αἱ κεφαλαὶ τῶν.

— Βεβαιώσου, κύρ Ζήση, ὅτι μόνον ὅσαι κεφαλαὶ εἶναι κοῦφαι γεμίζουν ἀέρα ἀπὸ τὰ γράμματα· ἀλλ' ὅσαι ἔχουν ἐγκέφαλον, αὐταὶ διὰ τῶν γραμμάτων τρέφουν καὶ ἐνδυναμόνουν τὸν ἐγκέφαλον, καὶ τότε δὲν μένει ἐντὸς τῶν κεφαλῶν τόπος διὰ ἀέρας καὶ καπνούς.

Ἄν ὁ Ζήσης συλογισθεῖς ὀλίγον· — Ἐχετε δίκαιον, εἶπε πρὸς τὸν Γεροστάθη· καλὰ καὶ ἅγια εἶναι τὰ γράμματα, καὶ ἐγὼ ὁ ἀγράμματος καθ' ἡμέραν αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην τῶν. Ἄλλὰ πῶς νὰ μὴν στενοχωροῦμαι, πῶς νὰ μὴν ἀγανακτῶ, ὅταν ἀκούω ὅτι ὁ Ἰωάννης θέλει νὰ μοῦ φύγῃ ἐξ αἰτίας τῶν γραμμάτων;

— Ἄν ὁ Ἰωάννης, κύρ Ζήση, ἀπεκρίθη ὁ Γεροστάθης, ἔχη, ὡς ἐλπίζω, ὀλίγον νοῦν, βεβαιώσου ὅτι δὲν θέλει σὲ ἀφήσει, ὅσα γράμματα καὶ ἂν μάθῃ, ἀλλ' ὡς καλὸς υἱὸς θέλει ἀκολουθήσει τὸ ὥρατον ἐπάγγελμά σου. Ὁ Ἰωάννης σου εἶναι ἀκόμη νέος καὶ ἀπειρος καὶ δὲν γνωρίζει ὅτι ὅλαι αἱ τέχναι, ὅλα τὰ ἐργόχειρα, ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα εἶναι ἐντιμότερα καὶ ὠφελιμώτατα, ὅταν τιμῶς μετέρχηταί τις αὐτὰ, καὶ ὅτι μόνον ἡ ἀργία καὶ ἡ κακοήθεια εἶναι αἰσχρὰ καὶ ἄτιμα.

Ἄν ὁ Ζήσης ἐντρέπεται ν' ἀκολουθήσῃ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς του, βεβαίως καὶ μάταιος εἶναι, καὶ καλὴν καρδίαν δὲν ἔχει· ἀργὰ δὲ ἢ ὀλίγωρα θέλει τιμωρηθῆ καὶ μετανοήσει.

Οἱ φρόνιμοι υἱοὶ ἀκολουθοῦν πάντοτε τὸ πατρικὸν τῶν ἐπαγγέλμα, ἐκτὸς ἂν περιστάσεις ἔκτακτοι ἢ προτερήματα ἕξοχα σπρώξωσιν αὐτοὺς εἰς ἄλλα ἀνώτερα ἔργα.

Τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα εἶναι δένδρον ἑτοιμον, φυτευμένον, καλῶς ριζωμένον, καὶ ἤδη δίδον καρπούς· ἀλλὰ τὸ νέον, τὸ ὁποῖον ὁ μάταιος υἱὸς θέλει νὰ καλλιεργήσῃ, εἶναι δένδρον ἀγνωστον, τὸ ὁποῖον αὐτὸς πρόκειται νὰ φυτεύσῃ, ἀβέβαιον δὲ ἂν ἐπὶ τέλος ριζώσῃ καὶ καρποφορήσῃ· οὐδεμίαν δὲ συμβου-

λὴν ἢ ὀδηγίαν ὡς πρὸς τὴν καλλιέργειαν τοῦ νέου τούτου δένδρου δύναται ὁ υἱὸς νὰ περιμένῃ παρὰ τοῦ πατρὸς του.

Ἐὰν, Ἰωάννη μου, ἀκολουθήσῃς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς σου, αὐτὸς, ὅστις βεβαίως σὲ ἀγαπᾷ περισσύτερον παντὸς ἄλλου, θέλει σὲ συμβουλευεῖν, σὲ ὀδηγεῖν, σὲ διευκολύνει εἰς τὸ ἔργον σου, καὶ οὕτως εὐκόλως καὶ συντόμως θέλεις προοδεύσει εἰς αὐτό. Ἄλλ' ἂν ζητήσῃς νέον στάδιον ζωῆς, ποῖος θέλει σὲ ὀδηγεῖν καὶ σὲ συμβουλευεῖν μὲ τὴν προθυμίαν καὶ τὸν ζῆλον τοῦ πατρὸς σου; Κληρονομῶν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς σου, θέλεις κληρονομήσει συγχρόνως καὶ ὅλους τοὺς γνωρίμους, ὅλους τοὺς φίλους, τοὺς ὁποίους διὰ τοῦ ἐπαγγέλματός του ἀπέκτησεν· εἰς αὐτοὺς θέλεις προσθέσει καὶ σὺ ἄλλους νέους· προσθέτων δὲ εἰς τὴν πεῖραν τοῦ πατρὸς σου καὶ τὴν ἰδιικήν σου, θέλεις ἀναπτύξει καὶ τελειοποιήσει βαθμηδὸν τὸ πατρικόν σου ἐπάγγελμα καὶ θέλεις καταστήσει αὐτὸ ἐπιφέλεστερον.

Ἡ ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἡ γεωργία καὶ ὅλαι αἱ τέχναι ἐπροόδευσαν, καὶ τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος κατήντησε μέγα καὶ εὐτυχές, διότι ὁ υἱὸς τοῦ γεωργοῦ, ἀφοῦ σπουδάσῃ τὰ πρέποντα μαθήματα, γίνεται γεωργός, ὅσον πλούσιος καὶ ἂν ᾖναι ὁ πατήρ του· ὁ υἱὸς τοῦ σιδηρουργοῦ σιδηρουργός, καὶ ἐν γένει διότι ἕκαστος υἱὸς ἀκολουθεῖ τὴν τέχνην ἢ τὸ ἔργον τοῦ πατρὸς του. Τοιοῦτοτρόπως καὶ αὐτοὶ πλουτοῦσι καὶ βελτιοῦνται, καὶ τὰ ἔργα των τελειοποιοῦνται. Πολλοὶ δὲ γεωργοὶ, τεχνῖται, ἐργοστασιάρχαι ἔφθασαν εἰς τὰς πρώτας θέσεις τῆς πατρίδος των, καὶ εἰς τοὺς ἀνωτέρους βαθμοὺς τῆς Ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας· διότι εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καθὼς εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῆς Γεωργίος ὁ τρίτος, ἡ θύρα τῆς ἀριστοκρατικῆς εὐγενείας εἶναι ἀνοικτὴ εἰς πάντα Ἀγγλον, ἀναφανέντα εἰς τὴν πατρίδα ἐξόχως ὠφέλιμον, ὅποιοιδήποτε καὶ ἂν ᾖναι τὸ ἐργόχειρον ἢ τὸ ἐπάγγελμα του.

Διὰ νὰ προσηλόνωνται δὲ οἱ Ἀγγλόπαιδες εἰς τὴν ἐργασίαν, καὶ ἰδίως εἰς τὸ πατρικόν των ἐπάγγελμα, μεταξὺ τῶν

πρώτων διηγημάτων, τὰ ὅποια ἀναγινώσκουν, εἶναι καὶ τὸ διήγημα τοῦ Μαυρικίου. Κατὰ παράκλησίν μας δὲ ἐδιηγήθη τότε ὁ γέρον καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτήν.

Ἡ ΔΥΣΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ.

Ὁ πατὴρ τοῦ Μαυρικίου ἦτο κατ' ἀρχὰς ἀπλοῦς ἐργάτης εἰς ἓν ὑφαντήριον τῆς Ἀγγλικῆς πόλεως Δέρβης· ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιμελείας, τῆς φιλοπονίας καὶ οἰκονομίας του, καὶ μάλιστα διὰ τινος ἐφευρέσεως, τὴν ὁποίαν ἔκαμε πρὸς βελτίωσιν τῆς ὑφαντικῆς μηχανῆς, κατῴρθωσεν ἐντὸς ὀλίγου ν' ἀποκαστηθῇ ἰδιοκτῆτης καὶ ἐργοστασιάρχης μεγάλου ὑφαντηρίου, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἔπαυεν ἐπιστατῶν καὶ ἐργαζόμενος μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ὁ υἱὸς τοῦ Μαυρίκιος, ἀφοῦ ἐσπούδασε τὰ ἐγκύκλια εἰς τὸ σχολεῖον, εἰργάζετο ὑπὸ τὸν πατέρα του εἰς τὸ ὑφαντήριον αὐτοῦ. Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του κληρονομήσας, ὡς μονογενὴς υἱὸς, ὀλόκληρον τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ἐνόμισεν ὅτι ἦτο ἀνοησία, καὶ μάλιστα ἀπρεπὲς εἰς νέον ἔχοντα τὴν κατάστασιν, καὶ σπουδάσαντα γράμματα εἰς τὸ σχολεῖον, νὰ ἐξακολουθήσῃ μετερχόμενος τὴν ὑφαντικὴν.

Ὅθεν, πωλήσας τὸ πατρικόν του ἐργοστάσιον, μετέβη εἰς τὴν πολυέξοδον πρωτεύουσάν τῆς Ἀγγλίας τὸ Λονδῖνον, διὰ νὰ ζήσῃ ἐκεῖ ὡς εὐγενὴς εὐκατάστατος.

Ἀλλὰ μὴ γνωρίζων ὁ Μαυρίκιος νὰ διαχειρισθῇ τὴν χρηματικὴν του περιουσίαν, καθὼς ἐγνώριζε τὴν ὑφαντικὴν, κατῴρθωσε διὰ τῆς πολυτελείας καὶ τῶν ἀνοήτων ἐξόδων, διὰ τῆς χαρτοπαιξίας καὶ ἄλλων τυχηρῶν παιγνιδίων, ὅχι μόνον τὴν περιουσίαν του ν' ἀπολέσῃ, ἀλλὰ καὶ εἰς χρεὴ πολλὰ νὰ υποκύψῃ, ἕνεκα τῶν ὁποίων καὶ ἐφυλακίσθη.

Κατάκλειστος ἐν τῇ φυλακῇ συνῆλθεν ἐπὶ τέλους εἰς ἑαυτὸν καὶ ἐπέισθη, ἀλλὰ δυστυχῶς πολὺ ἄργά, ὅτι φρονιμώτερον καὶ ἀξιοπρεπέστερον ἦθελεν εἶσθαι εἰάν ἐξηκολούθει ἐργαζόμενος τὴν ὑφαντικὴν, τιμώμενος καὶ ἀγαπώμενος παρὰ πάντων.

Μετὰ διετῆ δὲ φυλάκισιν ἐλευθερωθεὶς ἐκ τῆς φυλακῆς, ἐπανάρχεται αὐθημερόν εἰς Δέρβην, καὶ μετὰ πολλὰς παρακλήσεις κατορθώνει νὰ καταπείσῃ τὸν ἀγοραστήν τοῦ τεχνουργείου του νὰ τὸν προσλάβῃ ἐντὸς αὐτοῦ, οὐχὶ πλέον ὡς ἐργοστασιάρχην, ἀλλ' ὡς ἀπλοῦν ἐργάτην ἐπὶ μετριωτάτῳ ἡμερομισθίῳ.

Τὸ ἱστορικὸν αὐτὸ συμβάν μανθάνοντες παιδιόθεν οἱ νέοι τῆς Ἀγγλίας προσκολλῶνται εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ εἰς τὸ πατρικὸν τῶν ἐπάγγελμα, ὅσα πλοῦτη καὶ ἂν ἀπέκτησαν δι' αὐτοῦ οἱ γονεῖς των, καὶ ὅσα γράμματα καὶ ἂν ἔμαθον αὐτοὶ εἰς τὰ σχολεῖα.

Ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα καὶ ὅλαι αἱ τέχναι, Ἰωάννη μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἔχουν ἀνάγκην γραμμάτων διὰ νὰ προοδεύσωσιν.

Εἶδες τὸν κῆπὸν μου καὶ πολὺ σὲ ἤρρεσεν· ἀλλὰ βεβαιώσου ὅτι ἂν δὲν ἐγνώριζα ὀλίγα Ἰταλικά καὶ Γαλλικά διὰ ν' ἀναγνώσω βιβλία τινὰ περὶ κηπουρικῆς, ὁ κῆπός μου δὲν ἤθελεν εἶσθαι ὅποιον τὸν εἶδες. Ἡ Γεωργία, ἡ Κτηνοτροφία, καὶ ὅλαι αἱ τέχναι καὶ τὰ ἐπαγγέλματα ἔχουν εἰς τὰ φωτισμένα ἔθνη τὰ βιβλία των, τὰς εἰκονογραφίας των, τοὺς κανόνας των, καὶ αὐτὰ σπουδάζοντες καὶ μελετῶντες οἱ κτηματῖαι, οἱ κτηνοτρόφοι καὶ οἱ τεχνῖται προοδεύουν καὶ καθ' ἡμέραν τελειοποιεῖνται, ὠφελοῦντες καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα των. Ἄς μὴ ζητῶμεν ποτὲ, φίλε Ἰωάννη, ν' ἀναβῶμεν ὑψηλότερα ἀφ' ὅσον δυνάμεθα, διότι ἄλλως κινδυνεύομεν νὰ πέσωμεν καὶ ἀντὶ συμπαθείας νὰ διεγείρωμεν γέλωτα καὶ περιφρόνησιν.

Ἄς συμμορφωνώμεθα μὲ τὰς περιστάσεις, μὲ τὴν τύχην, μὲ τὴν θέσιν, καὶ μὲ τὰς ἀνάγκας μας· τὰ δὲ γράμματα, ἀντὶ νὰ μᾶς φουσκώνωσι καὶ νὰ μᾶς ἀποσπῶσιν ἀπὸ τὰ πατρικὰ ἔργα, ἄς μᾶς διδάσκωσι τὴν ἀγάπην τῆς ἐργασίας, καὶ ἄς μᾶς καθιστῶσιν αὐτὴν γλυκυτέραν. Τὰ γράμματα τιμῶσι τὴν ἐργασίαν, δὲ ἀτιμᾶζονται δὲ ὑπ' αὐτῆς.

Ο ΣΟΛΩΝ Ο ΘΑΛΗΣ Ο ΠΛΑΤΩΝ ΚΑΙ Ο ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ.

Καὶ αὐτοὶ οἱ σοφώτατοι ἄνδρες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος δὲν ἐντράπησαν, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, νὰ ἐργασθῶσι, διὰ νὰ ἀποκτήσωσι τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸ ζῆν, ὅπως δυνηθῶσιν οὕτω καὶ ἐκυτοὺς καὶ ἄλλους νὰ βελτιώσωσιν.

Ὁ Σόλων, ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, στερούμενος τῶν ἀναγκαίων του, καὶ ἐντρεπόμενος νὰ ζητῆ παρὰ τῶν ἄλλων, μετῆλθε τὸ ἐμπόριον.

Τὸ αὐτὸ ἐπάγγελμα μετῆλθε καὶ ὁ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν, καὶ ὁ Ἰπποκράτης ὁ Χίος, ὁ Πυθαγορικός φιλόσοφος.

Καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος Πλάτων, ὁ μαθητὴς τοῦ Σωκράτους, ὁ ὑψηλότερος φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος, μετέβη ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Αἴγυπτον διὰ νὰ πωλήσῃ φορτίον ἐλαίου.

Πᾶς ἀγαθὸς ἀνὴρ, εἴτε πολιτικὸς εἴτε μὴ, χρεωστεῖ νὰ μετέρχεται τίμιόν τι ἔργον πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ἀναγκαίων του. Αὐτὰ μᾶς διδάσκει ὁ καλοκάγαθος Πλούταρχος, ἐπικυρόνων τοὺς λόγους τοῦ Ἡσιόδου: «Ἔργον οὐδὲν ὄνειδος», καὶ τὸ τοῦ σοφοῦ Πιττακοῦ «Ἀνιάρδον ἀργία».

Ὁ Σόλων μάλιστα τόσον ἀπεστρέφετο τὴν ἀργίαν καὶ ὀκνηρίαν, ὥστε, διὰ ν' ἀναγκάσῃ ἕκαστον πατέρα νὰ διδάσκῃ τέχνην τινὰ εἰς τὰ τέκνα του, ἐνομοθέτησεν ὅτι: «Ὅστις δὲν φροντίσῃ νὰ διδάξῃ τέχνην τινὰ εἰς τὰ τέκνα του, γηράσκων δὲν θέλει ἔχει δικαίωμα ν' ἀπαιτῆ διατροφὴν παρὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ.»

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΑΓΑΛΜΑΤΟΠΟΙΟΣ.

Ὁ Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ὅστις ἀνεφάνη ὁ ἐναρετώτερος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἦτο υἱὸς τοῦ ἀγαλματοποιοῦ Σωφρονίσκου. Ὡν δὲ ἐκ νεότητός του υἱὸς φρόνιμος, ἠκολούθησε τὸ πατρικόν του ἐπάγγελμα, καὶ φαίνεται ὅτι εὐδοκίμησεν εἰς τὴν ἀγαλματοποιίαν,

διότι καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ περιηγητοῦ Πausανίου, περὶ τὰ ἑκατὸν ἐξήκοντα ἔτη μετὰ Χριστὸν, διετηροῦντο ἀκομῆ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν αἱ τρεῖς ἐνδεδυμένοι Χάριτες, καλλιτεχνικὰ ἔργα τοῦ γλύπτου Σωκράτους.

Ἄφου δὲ, ἀκολουθήσας φρονίμως τὴν πατρικὴν του τέχνην, ἔδωκε διὰ τῆς γλυφίδος μορφήν εἰς τὰ μάρμαρα, ἐπεθύμησε διὰ τῆς ἀρετῆς νὰ μορφώσῃ καὶ τὰς καρδίας τῶν συμπολιτῶν του, καθ' ὅσον μάλιστα κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εἶχον ἀρχίσει δυστυχῶς νὰ διαφθείρωνται.

Ἀφιέρωσε λοιπὸν τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς του εἰς τὴν ἠθικὴν Φιλοσοφίαν, τῆς ὁποίας καὶ θεμελιωτῆς ἐπωνομάσθη.

Γνωρίσας ἐξ ἰδίας πείρας τὴν ἀνάγκην καὶ τὰ καλὰ τῆς ἐργασίας, τὴν ἐργασίαν ἐσύσταινεν εἰς τοὺς συμπολίτας του, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ μαθητοῦ του Ξενοφῶντος λέγων, ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι ἀγαθὸν καὶ ὠφέλιμον, ἡ δὲ ἀργία κακὸν καὶ βλαβερόν· ὠνόμαζε δὲ ἐργάτας μὲν τοὺς ἐργαζομένους τιμίως, ἀργοὺς δὲ, ὅχι μόνον τοὺς μηδὲν πράττοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς κυβεύοντας, καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ πονηρὰ καὶ ἐπιζήμια.

Ἐκ τούτων βλέπει, Ἰωάννη, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ὅτι τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα δὲν ἐμπόδισε τὸν Σωκράτην νὰ κατασταθῇ εὐεργέτης τῆς πατρίδος του, καὶ ν' ἀπαθανατίσῃ τὸ ὄνομά του.

Ἄλλ' ἐπειδὴ, φίλε Ἰωάννη, τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρός σου εἶναι ἡ γεωργία, πρέπει νὰ σὲ διηγηθῶ ὀλίγα καὶ περὶ τοῦ Ῥωμαίου Κιγκινάτου.

Ο ΚΙΓΚΙΝΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΡΟΤΡΟΝ ΤΟΥ.

Ὀλίγους χρόνους πρὸ τοῦ Σωκράτους ἔζη εἰς τὴν Ῥώμην ὁ Κιγκινάτος, ὅστις, ἀγαπῶν τὴν γεωργίαν, κατεγίνετο ἡσύχως εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ὑποστατικοῦ του μακρὰν τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Ἐνῶ δὲ ἐνησχολεῖτο καλλιεργῶν ἰδίαις χερσὶ τοὺς ἀγρούς του, ἡ Ῥώμη εὐρέθη εἰς μέγιστον κίνδυνον· ἐχ-

θρικός στρατός είχε περικυκλώσει τὸν Ῥωμαϊκὸν, καὶ ἡ καταστροφή τῆς Ῥώμης ἦτο σχεδὸν βεβαία.

Κατὰ τὸν μεγάλον αὐτὸν κίνδυνον ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς ἐνθουμήθη τὸν Κιγκινάτον, τὸν ὁποῖον, ἂν καὶ γεωργὸν, ἐσέβοντο πολὺ καὶ ἠγάπων διὰ τε τὴν φρόνησιν, τὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν ἀνδρίαν του. Ὅθεν ἀμέσως ἐκλέγουν αὐτὸν Δικτάτορα τῆς Ῥώμης, δηλαδὴ ἀπόλυτον ἄρχοντα, δυνάμενον νὰ πράξῃ πᾶν ὅ,τι ἤθελεν ἐγκρίνει πρὸς διάσωσιν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος.

Ὁ Κιγκινάτος ὑπακούων προθύμως εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος, ἀφίνει τὸ ἄροτρον του καὶ ἀποχωριετᾶ τὴν σύζυγόν του· ἀντὶ ὅμως νὰ κερμάσῃ καὶ νὰ χαρῆ διὰ τὴν ὑψηλὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν ἐπροσκαλεῖτο, σύννοους ἐσυλλογίζετο τὰς δυσκολίας τῆς θέσεως ταύτης.

Ἄλλ' ὀδηγήσας τοὺς συμπολίτας του, καταστρέφει ἐνδόξως τὰ ἐχθρικά στρατεύματα, ἐλευθερόνει τὸν κινδυνεύοντα Ῥωμαϊκὸν στρατὸν, καὶ σώζει τὴν Ῥώμην. Ἀμέσως δὲ, παραιτούμενος ἀπὸ τὴν δικτατορίαν, ἀπὸ τὰς τιμὰς καὶ τὰς δόξας, ἐπανερχεται εἰς τὸ ἀγαπητόν του ἄροτρον, τὸ ὅπαον πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶχεν ἀποχωρισθῆ. Ὁ Κιγκινάτος λοιπὸν, ἂν καὶ γεωργός, ἀνεφάνη σωτὴρ τῆς πατρίδος του.

Ο ΦΙΛΟΠΟΙΜΗΝ ΓΕΩΡΓΟΣ.

Καὶ ὁ Φιλοποίμην ὁ Πελοποννήσιος ἠγάπα τὴν γεωργίαν καὶ τὸ κυνήγιον, ὅπως δι' αὐτῶν γυμνάζῃ τὸ σῶμά του. Εἶχεν ἄγρον οὐχὶ μακρὰν τῆς πατρίδος του Μεγαλοπόλεως, εἰς τὸν ὁποῖον καθ' ἡμέραν μετὰ τὸ δεῖπνόν του περιπατῶν ἐπήγαιεν. Ἐκεῖ ἀναπαυόμενος ἐπὶ ἀχυρίνου στρώματος ἐξύπνα πολλὰ πρωτῆ, καὶ ἐκαλλιέργει τὰ κτήματά του· ἀκολούθως ἐπέστρεφε πάλιν πεζὸς εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐνησχολεῖτο εἰς τὰς δημοσίας ὑποθέσεις τῆς πατρίδος του.

Ἐπροσπάθει δὲ νὰ προσπορίζεται τὰ ἀναγκαῖά του ἐκ τῆς γεωργίας, διότι τὰ δι' αὐτῆς ἀποκτώμενα χρήματα ἐθεώρει τὰ δικαιότερα ὄλων τῶν ἄλλων. Ἐφρόνει δὲ πρέπον ν' ἀποκτᾶ ἕκαστος πολίτης διὰ τῶν κόπων του τὰ ἴδια

του, διὰ ν' ἀπέχη τοιουτοτρόπως ἀπὸ τὰ ξένα καὶ τὰ δημόσια.

Τοιοῦτος ὦν ὁ Φιλοποίμην, καὶ φιλοτιμούμενος νὰ μιμηθῆ τὸν μέγαν Ἐπαμεινώνδαν κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν στρατηγικὴν φρόνησιν, ἀνεφάνη ἄξιος στρατηγὸς τῆς Ἀχαικῆς συμμαχίας καὶ τὸ τελευταῖον ἐνδοξὸν τέκνον, τὸ ὅποιον εἰς τὰ ἔσχατά της ἐγέννησεν ἡ ἀρχαία Ἑλλάς πρὸς παρηγορίαν τῆς παρακμαζούσης δόξης της.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ.

Καὶ ὁ κατὰ τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος, πάντων σοφώτατος Σωκράτης ἠγάπα τὴν γεωργίαν καὶ πρὸς τοὺς φίλους του ἐσύσταινεν αὐτήν. Ἴδου δὲ ὅποια ἔλεγεν ὑπὲρ αὐτῆς εἰς τὸν Κριτόβουλον.

«Καὶ οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ πλούσιοι ἠμποροῦν νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὴν γεωργίαν· διότι ὄχι μόνον εὐπορίαν φέρει ἡ ἐνασχόλησις αὕτη, ἀλλὰ καὶ ἡδονικὴ καὶ διασκεδαστικὴ συγχρόνως εἶναι. Μᾶς συνειθίζει δὲ καὶ εἰς τοὺς λόπους, καὶ εἰς τὸ ψῦχος τοῦ χειμῶνος, καὶ εἰς τὴν θερμὴν τοῦ θέρους· προσέτι δὲ μᾶς συνειθίζει νὰ ἐξυπνώμεν πρῶτ', καὶ νὰ περιπατῶμεν πολὺ. Τοιουτοτρόπως ἐνδυναμόνει τὰς σωματικὰς μας δυνάμεις, μᾶς καθιστᾷ πολίτας ὑγιεῖς καὶ εὐρώστους, καὶ ἱκανοὺς νὰ ὑπερασπισθῶμεν κατὰ πᾶσαν περίστασιν τὴν φίλην πατρίδα. Τὰ ψυχρὰ ὕδατα τῆς ἐξοχῆς, οἱ σύνδενδροι καὶ κατάσκιαι τόποι, καὶ οἱ δροσεροὶ καὶ καθαροὶ ἄνεμοι, ὄχι μόνον ὑγιάν, ἀλλὰ καὶ ἡδονὴν γλυκεῖαν προξενοῦν εἰς τοὺς γεωργούς. Εἶναι δὲ ἀδύνατον ἐλεύθερος ἄνθρωπος νὰ εὕρῃ ἐνασχόλησιν ὠφελιμωτέραν καὶ τερπνοτέραν.

«Ἡ γεωργία προσέτι, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, μᾶς διδάσκει καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ἐργασίας, καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ· διότι οἱ μὲν κόποι τοῦ ἐπιμελοῦς γεωργοῦ πλουσιοπαρόχως ἀνταμείβονται, ἡ δὲ ὀκνηρία τοῦ ἀμελοῦς διὰ τῆς δυστυχίας τιμωρεῖται. Μᾶς διδάσκει δὲ τὰ καλὰ τῆς ἐνώσεως, καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ἀμοιβαίας βοηθείας· διότι πρὸς καλλιέργειαν ἀ-

γρῶν ἐκτεταμένων ἔχομεν ἀνάγκην τῆς συμπράξεως καὶ ἄλλων.

« Δικαίως δὲ ἐπωνομάσθη μὴ τηρ καὶ τροφὸς ὄλων τῶν ἄλλων τεχνῶν· διότι ὄταν ἡ γεωργία τόπου τινὸς εὐτυχῆ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι συνευτυχοῦν καὶ συνακμάζουν, ὅπου δὲ ἡ γεωργία παραμελεῖται καὶ παρακμάζει, ἐκεῖ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι παρακμάζουν καὶ δυστυχοῦν. »

Ἐκτὸς τοῦ Σωκράτους καὶ ὁ γέρον Πλούταρχος κηρύττεται ὑπὲρ τῆς γεωργίας, λέγων ὅτι οἱ γεωργικοὶ λαοὶ γίνονται φίλοι τῆς εἰρήνης, τῆς τάξεως καὶ τῆς εὐνομίας, ἀνδρεῖοι ὑπερασπισταὶ τῆς πατρίδος των, καὶ ἐχθροὶ τῆς ἀδικίας καὶ πλεονεξίας. Δι' αὐτὸ δὲ καὶ ὁ δεῦτερος βασιλεὺς καὶ νομοθέτης τῆς Ῥώμης Νουμᾶς ἐσύστησε τὴν γεωργίαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους ὡς φίλτρον εἰρήνης, καὶ μᾶλλον ὡς ἠθοποιὸν παρά ὡς πλουτοποιόν.

Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν, Ἰωάννη μου, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, χωρὶς νὰ παραμελῶμεν τὰς ἄλλας τέχναις, ἅς ἀγαπήσωμεν ἰδίως τὴν γεωργίαν, ἣτις καὶ μᾶς τρέφει, καὶ μᾶς ἐνδύει, καὶ φιλονόμους μᾶς καθιστᾷ. Τοσοῦτῳ δὲ μᾶλλον ἅς προσκολληθῶμεν εἰς αὐτήν, καθ' ὅσον ἡ γεωργία ὑπόσχεται εἰς τὰ ἔθνη αὐθυπαρξίαν, ἀνεξαρτησίαν, καὶ εὐτυχίαν βεβαίαν καὶ μόνιμον.

Μόλις ὁ Γεροστάθης ἐτελείωσε τοὺς λόγους αὐτοὺς, καὶ ὁ Ἰωάννης μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔτρεξε πρὸς τὸν πατέρα του, ἐφίλησε τὴν δεξιάν του, τὸν παρεκάλεσε νὰ συγχωρήσῃ τὴν ἀνοησίαν του, καὶ τὸν ἐβεβαίωσε ὅτι προθύμως θέλει ἀφιερῶθῃ εἰς τὸ γεωργικὸν ἐπάγγελμα του.

Ἄπερίγραπτος ἦτο ἡ χαρὰ καὶ ἡ συγκίνησις τοῦ γέροντος Ζήση, ὅστις, ἀφοῦ κατεφίλησε τὸν υἱὸν του, δὲν ἤξευρε πῶς νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Γεροστάθην, καὶ ὁποίας εὐχὰς νὰ τῷ δώσῃ.

— Νὰ ζήσουν ὡς τὰ ὑψηλὰ βουνὰ οἱ προκομμένοι! ἐφώνηξεν ἐπὶ τέλους ὁ Ζήσης. Ἄν, κύρ Γεροστάθη μου, δὲν ἐγνώριζες τόσας καλὰς ἱστορίας, ἐγὼ ἤθελα χάσει τὸν υἱὸν μου.

Ὁ Γεροστάθης εὐχαριστημένος διὰ τὸ καλὸν ἀποτέλεσμα τῶν λόγων του, ἐσυγχάρη τὸν Ἰωάννην διὰ τὴν ἀπόφασίν του,

καὶ ἐπροσκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἔρχεται τακτικὰ καθ' ἡμέραν εἰς τὸν κήπὸν του, διὰ νὰ τὸν βοηθῇ εἰς τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ, καὶ διὰ νὰ λαμβάνῃ συγχρόνως συμβουλὰς τινὰς καὶ ὁδηγίας περὶ γεωργικῆς.

Ὁ δὲ Ἰωάννης, πλήρης χαρᾶς διὰ τὴν πολύτιμον αὐτὴν πρόσκλησιν, εὐχαρίστησε μετὰ τοῦ πατρὸς του τὸν καλὸν γέροντα.

Ὁ Ἰωάννης, ὅστις μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτο ἀδύνατος, χλωμὸς καὶ φιλάσθενος, συνειθίσας νὰ ἐξυπνᾷ πρῶτ', καὶ ἐργαζόμενος ἕκτοτε τακτικώτατα εἰς τὸν κήπον τοῦ Γεροστάθου, ἀποκατέστη ἐντὸς ὀλίγου εὐρωστος, ὑγιέστατος, καὶ ῥοδακόκκινος. Μιμούμενος δὲ τὴν στιχουργικὴν διάθεσιν τοῦ ἀγαθοῦ προστάτου μας ἐσύνθεσε τοὺς ἀκολουθοῦντας στίχους τοὺς ὁποίους ἐπαινέσας ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔδωκε πρὸς ἀντιγραφὴν·

- » Τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα πρὸ χρόνων φυτευμένον,
- » Παράγει ἤδη τοὺς καρποὺς βαθέως ριζωμένον.
- » Ἄφρων υἱὸς, ὅστις αὐτὸ ἀπὸ τὴν ρίζαν κόψῃ,
- » Κι' ἄλλο φυτεῦον ἀντ' αὐτοῦ, ἐλπίζει νὰ προκόψῃ! »

Ο ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΧΑΛΙΝΟΣ.

« Οὐδεὶς ἐλεύθερος, ἑαυτοῦ μὴ κρατῶν ».
(Πυθαγόρου).

Ⓢ Γεροστάθης κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων του, ἦτις συνέπεσε Κυριακῆ, μᾶς ἐπροσκάλεσεν εἰς γεῦμα, ὅπως συνεορτάσωμεν καὶ συνευθυμήσωμεν.

Ζωηρὸς, εὐθυμος, καὶ εὐπροσήγορος μᾶς ὑπεδέχθη· ὑπερευχαριστήθη δὲ ὅτε ἕκαστος ἐξ ἡμῶν τῶ ἐπρόσφερον ἀνά μίαν δέσμην ὠραίων ἀνθῶν, τὰ ὅποια ἐπίτηδες διὰ τὴν ἐορτὴν του εἴχομεν συνάξει.

— Πόσον ποικίλα, πόσον ὠραῖα, πόσον καθαρὰ καὶ ἀθῶα εἶναι τὰ ἄνθη σας ταῦτα! μᾶς εἶπεν. Εἶθε καὶ σεῖς, καλὰ μου παιδιὰ, ποικίλα ὡς αὐτὰ τὰ ἄνθη, νὰ διέλθετε τὴν ζωὴν σας

μὲ αἰσθήματα ὠραία, καὶ νὰ διατηρηθῆτε πάντοτε ἀθῶα καὶ καθαρὰ ἀπὸ πᾶσαν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν βυπαρότητα!

Λαβὼν δὲ τὰς ὁποίας τῷ ἐπροσφέραμεν ἀνθοδέσμας, ἐπρόσθεσεν αὐτὰς εἰς τὰ διάφορα ἄνθη τοῦ κήπου του, μὲ τὰ ὁποῖα εἶχε κομψῶς στολισμένην τὴν ἤδη ἐτοίμην διὰ τὸ γεῦμα τράπεζάν του.

Πρὶν δὲ καθήσωμεν, παρεκάλεσε τὸν συμμαθητὴν μας Πέτρον ν' ἀπαγγείλῃ τὸ «Πάτερ ἡμῶν.»

— Πόσον ὠραία προσευχή! εἶπεν ὁ γέρων ἅμα ἐτελείωσεν αὐτὴν ὁ Πέτρος. Αὐτὴ εἶναι ἡ προσευχὴ τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς αὐτολεξεῖ μᾶς συσταίνει εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιόν του, διὰ νὰ ἐνθυμώμεθα πάντοτε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πατὴρ ὅλων ἡμῶν, ὅτι ἐπομένως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα ἀδελφοὶ ὡς τέκνα τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, καὶ ὅτι ὡς ἀδελφοὶ πρέπει νὰ ὁμονοῶμεν καὶ νὰ ἀγαπῶμεθα ἀμοιβαίως διὰ νὰ εὐχαριστῶμεν οὕτω τὸν κοινόν μας Πατέρα.

Ἐκαθήσαμεν τότε ὅλοι περὶ τὴν τράπεζαν. Ἦτο δὲ πραγματικῶς ἀξιοθαύμαστος καὶ εἰς ἄκρον εὐχάριστος ἡ καθαριότης ὅλων τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης πραγμάτων.

Δὲν ἠγάπα ὁ Γεροστάθης τὴν καθαριότητα μόνον εἰς τὸν ἀέρα τὸν ὁποῖον ἀνέπνεεν, ἀλλὰ, καθὼς καὶ ἄλλοτε ἀνέφερα, ἐπεθύμει αὐτὴν καὶ εἰς τὸ σῶμά του, καὶ εἰς τὰ ἐνδύματά του, καὶ εἰς τὴν κλίνην του, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ εἰς τὴν τροφήν του, καὶ εἰς τὴν τράπεζάν του. Καθαρὰν ἐπίσης ἐπεθύμει ὁ ἀγαθὸς γέρων καὶ τὴν καρδίαν του, καὶ τὴν καρδίαν ὅλων τῶν φίλων καὶ ὅλων τῶν ὁμογενῶν του.

Ο ΑΣΘΕΝΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ.

Ἄφου ἐκαθήσαμεν ὅλοι περὶ τὴν τράπεζαν, ὁ Γεροστάθης παρετήρησεν ὅτι εἰς τόπος ἔμενε κενός. Καὶ ποῖος μᾶς λείπει; ἠρώτησεν ὁ γέρων. — Ὁ Σταῦρος, ἀπεκρίθημεν, διότι εἶναι ἀσθενὴς εἰς τὴν κλίνην του. — Καὶ τί ἔπαθεν ὁ ἀξιδελφός σου; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν Ἀθανάσιον. Οὗτος δὲ ἀπεκρίθη. — Πρό τινων ἡμερῶν ἀνέβη εἰς τὴν μεγάλην συκῆν τοῦ περι.

βολίου των, και ἔφαγε πλῆθος σύκων· ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔπεσε πολὺ ἀρρώστος, και τώρα ὁ ἰατρός ἀμφιβάλλει ἂν θὰ δυναθῆ νὰ τὸν σώσῃ, διότι ἡ ἀσθένειά του, ὡς λέγει, εἶναι πολὺ βαρεῖα και ἐπικίνδυνος.

— Ὁ Θεὸς νὰ λυπηθῆ τοὺς πτωχοὺς γονεῖς του, και νὰ τὸν σώσῃ, εἶπεν ὁ Γεροστάθης· ἐξακολουθῶν δὲ νὰ μᾶς διανέμῃ τὸν ζῶμὸν, ἐπρόσθεσε τὰ ἐξῆς.

Ἄν ὁ δυστυχὴς Σταῦρος, ὅτε ἀνέβῃ εἰς τὴν συκὴν, ἐνθυμεῖτο τὸ Μηδὲν ἄγαν και τὸ πᾶν Μέτρον ἄριστον, βεβαίως δὲν ἤθελε φάγει πολλὰ σύκα, και δὲν ἤθελεν ἀρρώσθησιν. Ἐγὼ πταίω, ὅστις δὲν σᾶς ἀναφέρω ἀρκετὰ συχνὰ τὰ σωτήρια αὐτὰ παραγγέλματα, διὰ νὰ τὰ ἐνθυμῆσθε εἰς πᾶν βῆμα τῆς καθημερινῆς ζωῆς σας. Εἰς τὸ ἐξῆς σᾶς ὑπόσχομαι, ἀντὶ νὰ σᾶς λέγω καλὴν ἡμέραν και καλὴν νύκτα, νὰ σᾶς λέγω Πᾶν μέτρον ἄριστον και Μηδὲν ἄγαν· ὅτι εἶμαι βέβαιος ὅτι πραγματικῶς θέλετε ἔχει και καλὰς ἡμέρας και καλὰς νύκτας, ἐὰν ἐνθυμῆσθε πάντοτε τὰς σοφὰς αὐτὰς συμβουλὰς.

Πολὺ ὀρθῶς ἔλεγεν ὁ καλὸς μου φίλος Σίμων, ὅτι κάθε ἐλάττωμα συνεπιφέρει μεθ' ἑαυτοῦ και τὴν τιμωρίαν του.

Ὁ ὀκνηρὸς τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὀκνηρίας, γινόμενος πτωχὸς και δυστυχὴς. Ὁ θυμῶδης τιμωρεῖται ὑπὸ τοῦ θυμοῦ του, καταντῶν εἰς ἐγκλήματα και εἰς τὰς φυλακάς. Ὁ φιλόργυρος τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς φιλαργυρίας του, στερούμενος τῶν ἀναγκαίων του, και γινόμενος μισητὸς και ἀποτρόπαιος. Ὁ ψεύστης τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς ψευδολογίας του, μὴ πιστευόμενος και ὁσάκις λέγει τὴν ἀλήθειαν. Ὁ δὲ λαίμαργος Σταῦρος ἐτιμωρήθη ὑπὸ τῆς λαιμαργίας του, στερηθεὶς τὴν υἰγιάν, τὰ μαθήματά του, τὰς διασκεδάσεις σας, κινδυνεύων ἴσως νὰ στερηθῆ ὁ δυστυχὴς και αὐτὴν τὴν ζωὴν του.

Ὁ φίλος μου Σίμων, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἔλεγεν ὅτι ὁ στόμαχος εἶναι ὄνος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου φορτόνομεν τὸ φορτίον μας· ἂν τὸν φορτώσωμεν ὑπὲρ τὴν δύναμίν του σκάζει, και ἐν τῷ μέσῳ τοῦ δρόμου τῆς ζωῆς μᾶς ἀφίνει. Ὁ δυστυχὴς συμμαθητὴς σας Σταῦρος ἐλησιμόνησε και ἐφόρτωσε πολὺ τὸν

μικρόν του ὄνον. Εἶθε νὰ σωθῆ, τὰ δὲ παθήματα νὰ τῷ γίνωσι μαθήματα!

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΧΟΥ.

Τὸ γεῦμα τοῦ Γεροστάθου ἦτο λιτὸν καὶ ἀπλούστατον, χωρὶς καρυκεύματα καὶ ποικιλίαν φαγητῶν.

“Ὅτε δὲ ἐτελειώσαμεν, μᾶς εἶπε· — Σήμερον, παιδία μου, ἐγνωρίσατε καὶ τὴν τρίτην φίλην μου, τὴν κρατοῦσαν τὸν χαλινὸν εἰς τὰς χεῖρας· αὕτη ὀνομάζεται Ἐγκράτεια, ἣτις ὁμοῦ μὲ τὸν καθαρὸν ἄερα, μὲ τὴν καθαριότητα καὶ σωμασκήαν, μὲ διετήρησαν καὶ μὲ διατηροῦν πάντοτε ὑγιῆ καὶ εὐρωστον.

Εἶδτε πόσον ἀπλῆ καὶ ὑγιεινὴ εἶναι ἡ τροφή μου. Ἀποφεύγω πάντοτε τὰ καρυκεύματα καὶ τὰ ὀρεκτικὰ φαγητὰ, τὰ ὅποια ἐνῶ εἶναι βλαβερὰ καθ’ ἑαυτὰ, παρακινοῦν προσέτι τὸν ἄνθρωπον νὰ τρώγῃ περισσότερο ἀφ’ ὅσον χρειάζεται, καὶ νὰ φορτώσῃ οὕτω τὸν στόμαχόν του ὑπὲρ τὰς δυνάμεις του. Φροντίζω δὲ πάντοτε νὰ σηκώνωμαι ἀπὸ τὴν τράπεζαν ὄχι παραφορτωμένος, ἀλλὰ δυνάμενος, ἐὰν ἤθελα, νὰ φάγω καὶ περισσότερο.

Δὲν ἀρκεῖ ν’ ἀποφεύγωμεν τὰ βλαβερὰ καὶ ὀρεκτικὰ φαγητὰ· πρέπει προσέτι νὰ μὴ φορτόνωμεν τὸν στόμαχον καὶ μὲ αὐτὰ τὰ πλέον ἀθῶα καὶ ἀβλαβῆ· διότι ὄχι μόνον ἡ ποιότης, ἀλλὰ καὶ ἡ ποσότης τοῦ φαγητοῦ βλάπτει καὶ ἀφανίζει τὴν ὑγείαν.

Καρδιναλίος τις λαίμαργος, ἀσθενήσας ποτὲ βαρέως, διετάχθη ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ ν’ ἀφήσῃ τὰ συνήθη του καρυκεύματα καὶ ὀρεκτικὰ φαγητὰ του, νὰ μὴ φάγῃ δὲ εἰμὴ ἀπλοῦν νερόβραστον ὀρύζιον. Ἄλλ’ ὁ ἀσθενὴς τόσον πολὺ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀθῶου φαγητοῦ ἔφαγεν, ὥστε ὅτε ἐπανῆλθεν ὁ ἰατρὸς εὗρε τὸν Καρδιναλίον σκασμένον ὑπὸ τῆς πολυφαγίας.

Συνειθίσατε, φίλοι μου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ γέρων, νὰ μὴ τρώγετε ποτὲ ἄνευ ἀνάγκης, καὶ χάριν ἀπλῆς ἡδονῆς ἢ λαίμαργίας. Ἡ ἡδονή, ἣτις εὐχαριστεῖ καὶ γαργαλίζει τὸν οὐρανίσκον, καταστρέφει τὸν στόμαχον.

Ἐπαραπονεῖτό ποτε λαίμαργός τις κατὰ τοῦ στομάχου του, λέγων πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐξ αἰτίας τοῦ ἀδιακόπως πάσχει ἀγρυνῶν τὰς νύκτας, πίνων ἰατρικὰ πικρότατα, καὶ ὑποφέρων στενοχωρίας καὶ πόνους.

— Διατί οικειοποιῆσαι ἀδίκως τὰ ἰδικά μου παράπονα; ἀπεκρίθη πρὸς αὐτόν ὁ στόμαχός του. Δὲν ἔννοεῖς ὅτι πρῶτος ἐγὼ πάσχω τὰ δεινὰ σου, καὶ ἀκολούθως συμερίζεσαι καὶ σὺ τοὺς πόνους καὶ τὰ βάσανά μου; Ἄντι νὰ παραπονῶμαι ἐγὼ κατὰ σοῦ, ὅστις μὲ παραφορτόνεις καὶ μὲ καταβασανίζεις, τολμᾷς νὰ παραπονεῖσαι σὺ ὁ αἴτιος ὄλων τῶν κακῶν, τὰ ὅποια ὑποφέρω;

Ὁ λαίμαργος, σκεφθεὶς ὀλίγον, ἐπέισθη ὅτι ὀρθὴ καὶ δικαία ἦτον ἡ ἀπάντησις τοῦ στομάχου του. Ὅθεν ἠρώτησεν αὐτόν, ἂν γνωρίζῃ νὰ τὸν συμβουλεύσῃ, τί πρέπει νὰ κάμνῃ εἰς τὸ ἐξῆς, διὰ νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀμφοτέροι ἀπὸ τὰ βάσανά των.

Ὁ δὲ στόμαχος ἔδωκε πρὸς τὸν λαίμαργον τὰς ἐξῆς συμβουλὰς:

- 1) Ἐκλεγε τροφὴν ὑγιεινὴν καὶ ἀβλαβῆ.
- 2) Ἔσο μέτριος περὶ τὴν τροφὴν σου.
- 3) Μάσα καλῶς τὸ φαγητόν σου.
- 4) Ἔσο τακτικὸς περὶ τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ σου.
- 5) Γυμνάζου διὰ νὰ ἐνδυναμώνῃς τὸ σῶμά σου, καὶ διευκολύνῃς τὴν χώνευσιν.
- 6) Ἄν δὲ κακοδιαθεθῆσῃς ποτὲ ἐκ τοῦ φαγητοῦ, σοὶ συνιστῶ δίαιταν καὶ ἀνάπαυσιν.

Ὁ λαίμαργος ἠκολούθησεν, ἂν καὶ μετὰ τινος δυσκολίας, τὰς συμβουλὰς αὐτάς, καὶ ἔκτοτε αὐτός τε καὶ ὁ στόμαχός του ἔζησαν ὑγιεῖς, εὐτυχεῖς, καὶ ἄνευ παραπόνων.

Αὐτάς τὰς παραγγελίας ἠκολούθησα καὶ ἐγὼ, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀπέφυγον κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου τὰς ἀσθενείας, τὰ ἀηδῆ ἰατρικὰ, καὶ τὴν ἀργίαν, τὴν ὁποίαν αἱ ἀσθενεῖαι ἐπιβάλλουν, οἰκονομήσας συγχρόνως καὶ πολλὰ χρήματα, τὰ ὅποια ἄλλως ἤθελον ἐξοδεύσει εἰς τοὺς ἰατροὺς, εἰς τὰ ἰατρικὰ, καὶ εἰς τὰ πολυποίκιλα καὶ περιττὰ φαγητά.

Φαντασθῆτε, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, πόσα χρήματα ἤθελον οἰκονομεῖσθαι, καὶ πόσαι ἀγαθοεργίαι δι' αὐτῶν ἠδύναντο νὰ γίνωνται, ἐὰν οἱ λαίμαργοι καὶ οἱ πλούσιοι ἤθελον ἀποφασίσει νὰ ἀποκόψωσιν ἀπὸ τὴν τράπεζάν των ἓν ἢ δύο ἐκ τῶν περιττῶν καὶ πολυεξόδων φαγητῶν καὶ γλυκυσμμάτων, διὰ τῶν ὁποίων προσπαθοῦν νὰ χορτάσωσι τὴν λαίμαργίαν των, ἢ νὰ ἐπιδείξωσι τὰ πλούτη των.

Διὰ νὰ μᾶς συμφιλιώσῃ δὲ ἔτι μᾶλλον ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης μετὰ τῆς φίλης του ἐγκρατείας, μᾶς ἐδιηγήθη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ τὰ ἑξῆς:

Ἡ ΕΓΚΡΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ.

Μεταξὺ τῶν πολλῶν προτερημάτων, τὰ ὁποῖα ἀνέδειξαν μέγαν τὸν βασιλέα τῆς Μακεδονίας Ἀλέξανδρον, ἦτο καὶ ἡ ἐγκρατεία. Πολὺ βασιλικώτερον ἐθεώρει ὁ μέγας Ἀλέξανδρος τὸ νὰ νικᾷ τὰ πάθη του παρὰ τοὺς ἐχθρούς του. Διὰ τῆς ἐγκρατείας χαλινόνοντες τὰς ὀρέξεις, τὰ πάθη, καὶ τὴν πρὸς τὰς φυσικὰς ἡδονὰς ῥοπὴν μας, σωζόμεθα ἀπὸ πλῆθος κινδύνων καὶ δυστυχιῶν, καὶ ζῶμεν τῶντι βασιλικῶς ἐλεύθεροι καὶ εὐτυχεῖς.

Εἶναι πολὺ χειρότερον, ἔλεγεν ὁ φιλόσοφος Πυθαγόρας, νὰ ἤμεθα δοῦλοι τῶν παθῶν μας, παρὰ δοῦλοι τῶν τυράννων. Εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ ἦναί τις ἐλεύθερος, ἐὰν ἦναι δοῦλος τῶν παθῶν του καὶ κυριεύηται ὑπ' αὐτῶν. «Δουλεύειν πάθει χαλεπώτερον ἢ τυράννοις. Ἀδύνατον ἐλεύθερον εἶναι τὸν πάθει δουλεύοντα καὶ ὑπὸ παθῶν κρατούμενον».

Ὅτε ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, κυριεύσας τὴν μικρὰν Ἀσίαν, ἐδιόρισε βασίλισσαν τῆς Καρίας τὴν Ἄδαν, ἡ βασίλισσα αὕτη, ὡς δεῖγμα τῆς μεγάλης εὐγνωμοσύνης της, ἔστειλε πρὸς αὐτὸν καθ' ἡμέραν πολλὰ καὶ ποικίλα φαγητὰ καὶ ζυμαρικά· ἐπὶ τέλος δὲ τῷ ἔστειλε καὶ τοὺς καλητέρους μαγείρους καὶ ἀρτοποιούς της, νομίζουσα ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἤθελεν εὐχαριστήσῃ τὸν εὐεργέτην της.

Ἄλλ' ὁ μέγας Ἀλέξανδρος οὔτε τὰ ὠραῖα φαγητὰ τῆς Ἄδης ἐγέυετο, οὔτε τοὺς περιφήμους αὐτῆς μαγείρους ἐδέχθη,

λέγων ὅτι «πολὺ καλητέρους μαγείρους ἔδωκε πρὸς αὐτὸν ὁ παιδαγωγὸς του Λεωνίδας· αὐτοὶ δὲ ἦσαν ὁ πρῶτός του περίπατος διὰ τὸ νοστιμώτατον γεῦμά του, καὶ ἡ περὶ τὸ γεῦμά του ὀλιγοφαγία διὰ τὸ ὀρεκτικώτατον δεῖπνόν του.»

Ἐκστρατεύων δὲ ποτε μετὰ τοῦ ἱππικοῦ του διὰ ξηρῶν καὶ ἀνδρῶν τόπων πρὸς καταδίωξιν τοῦ Δαρείου, βασιλέως τῆς Περσίας, ὑπέφερε καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἱππεῖς του δίψαν μεγίστην. Κατὰ καλὴν δὲ τύχην ἀπήντησαν καθ' ὁδὸν Μακεδόνας τινας, φέροντας μακρόθεν ὀλίγον ὕδωρ πρὸς τὰ διψῶντα τέκνα των. Οἱ Μακεδόνες οὗτοι, ἅμα ἰδόντες τὸν μέγαν Ἀλεξάνδρον πάσχοντα ἐκ τῆς δίψης, προθύμως τῷ ἔδωκαν νὰ πῖν. Ὁ Ἀλεξάνδρος λαμβάνει ἀνα χεῖρας τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ στρέφων τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τοὺς ἱππεῖς του, καὶ παρατηρῶν ὅτι τὸ ὕδωρ δὲν ἐξαρκεῖ δι' ὅλους αὐτοὺς, χωρὶς νὰ τὸ ἐγγίση εἰς τὰ διψῶντα χεῖλη του, τὸ ἐπέστρεψεν εἰς τοὺς Μακεδόνας εἰπὼν ὅτι «δὲν ἀνέχεται αὐτὸς μὲν νὰ πῖν οἱ δὲ ἱππεῖς του νὰ διψῶσι».

Τὴν ἐγκράτειαν ταύτην τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου θαυμάσαντες οἱ στρατιῶταί του, καὶ ἐνθουσιασθέντες διὰ τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀγάπην του, ἐλησμόνησαν ἀμέσως καὶ τὴν δίψαν καὶ τοὺς κόπους των, καὶ κτυπήσαντες τοὺς ἵππους των ἐφώνηξαν· «Ἐμπρός! ὑπὸ τοιοῦτον ἀρχηγόν· οὔτε δίψαν, οὔτε κόπους αἰσθανόμεθα, ἀλλ' οὔτε ὅτι εἴμεθα θνητοὶ πιστεύομεν.

Ο ΔΙΟΓΕΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ.

Ὁ μέγας Ἀλεξάνδρος μὲν ἐνθύμισεν, εἶπεν ὁ γέρον, τὸν κυνικὸν φιλόσοφον Διογένην. Αὐτὸς ἐσυμβούλευε πάντοτε τὴν ἀσκησιν καὶ τοῦ σώματος καὶ τοῦ νοῦς, λέγων ὅτι ἀμφοτέραι εἶναι ἀναγκαῖαι διὰ νὰ ἀποκαταστήσωσι τὸν ἄνθρωπον ἐνάρετον.

Εἶναι ἐντροπή, ἔλεγεν, οἱ μὲν ἀθληταὶ καὶ οἱ τραγωδισταὶ νὰ περιορίζωσι τὴν γαστέρα των, καὶ ν' ἀπέχωσιν ἀπὸ τὰς ἡδονὰς χάριν τῆς φωνῆς των καὶ τῆς σωματικῆς των ὑγείας,

ἡμεῖς δὲ νὰ μὴ περιορίζωμεν τὰς ὀρέξεις μας χάριν σωφροσύνης καὶ τῆς ἀρετῆς.

Πολλοὶ ποντικοὶ συναΐζονται, ἔλεγεν ὁ ἴδιος, εἰς τὰς οἰκίας, ὅπου ὑπάρχουν πολλαὶ τροφαί· παρομοίως δὲ εἰς τὰ σώματα, τὰ γεμιζόμενα ἀπὸ πολλὰ φαγητὰ πολλαὶ ἀσθένειαι συσσωρεύονται.

Εἶναι ἄτοπον, ἔλεγε προσέτι ὁ Διογένης, ἐνῶ καθ' ἡμέραν παρακαλοῦμεν τὸν Θεὸν νὰ μᾶς δίδῃ ὑγείαν, ἡμεῖς νὰ πράττωμεν ὅλα τὰ εἰς τὴν ὑγείαν ἀντιβαίνοντα.

Ὅτε εἰς τὴν Κόρινθον τῆς Πελοποννήσου ὁ Ἀλέξανδρος ἐξελέχθη ἀρχηγὸς τῆς ἐκστρατείας τῶν Ἑλλήνων κατὰ τῆς Ἀσίας πολλοὶ πολιτικοὶ καὶ φιλόσοφοι προσῆλθον ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ νὰ τὸν συγχαρῶσι.

Μόνος ὁ Διογένης δὲν ἐπαρουσιάσθη ἐνῶ ἔζη τότε εἰς τὴν Κόρινθον· ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιθυμῶν νὰ γνωρίσῃ τὸν ἄνδρα προσωπικῶς, ὑπῆγε πρὸς ἐντάμωσίν του. Εὔρε δὲ αὐτὸν εἰς Κράνιον, προάστειον τῆς Κορίνθου, ἐξηπλωμένον καὶ ἠλιαζόμενον ἀντικρὺ τοῦ ἡλίου. — Εἶμαι Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς, τῷ λέγει. — Καὶ ἐγὼ εἶμαι Διογένης ὁ Κυνικός, ἀπαντᾷ ὁ φιλόσοφος. — Ἐπεθύμουν νὰ σοὶ κάμω χάριν τινὰ, τῷ ἐπρόσθεσεν ὁ Ἀλέξανδρος· δὲν ἔχεις τί νὰ μὲ ζητήσης; — Ναί, ἀποκρίνεται ὁ Διογένης· σὲ παρακαλῶ νὰ παραμερίσης ὀλίγον, διότι ἡ σκιά σου μ' ἐμποδίζει τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου· αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη χάρις, τὴν ὁποίαν σὲ ζητῶ.

Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ἀντὶ νὰ ὀργισθῇ ἐθαύμασε τὴν ἀληθῆ ἀνεξαρτησίαν, τὸ ἀληθὲς μεγαλεῖον, εἰς τὸ ὅποσον ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ ἀρετὴ εἶχον ἀνυψώσει τὸν ἄνδρα, καὶ εἶπεν: «Ἄν δὲν ἤμην Ἀλέξανδρος, ἐπεθύμουν νὰ ἦμαι Διογένης».

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΦΙΛΗΔΟΝΟΣ ΑΡΙΣΤΙΠΠΟΣ.

Ὅτε ὁ Γεροστάθης ἐτελείωσε τὴν ἀνωτέρω διήγησιν, εἰς ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας ἠρώτησεν αὐτὸν, ἂν καὶ ὁ Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος ἦτο Κυνικός φιλόσοφος.

— "Οχι, παιδιά μου, ἀπεκρίθη, ὁ Σωκράτης δὲν ἦτο Κυνικός, ἀλλὰ ἠθικός φιλόσοφος.

Οἱ Κυνικοὶ καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐγκράτειαν, καὶ ὡς πρὸς τὴν σκληραγωγίαν ἐλησμόνου το Μῆδὲν ἄγαν, καὶ κατήντων εἰς τὴν ὑπερβολήν.

Ἄλλ' ὁ Σωκράτης, φίλος τοῦ Μῆδὲν ἄγαν, ἐβάδιζε τὴν μεσαιάν ὁδόν· δὲν ἐλάτρευε τὰ πλούτη, ἀλλ' οὔτε πάμπτωχος καὶ ἐπαίτης ἔζη, ὡς οἱ Κυνικοὶ, εἰς τὰς ὁδοὺς. Δὲν εἶχεν οἶκον λαμπρὸν, ἀλλ' οὔτε ἐντὸς πίθου ἐκοιμᾶτο, καθὼς περὶ τοῦ Διογένους διηγοῦνται· οὔτε ἡμίγυμνος καὶ μὲ κατατρυπημένον τρίβωνα, ὡς ὁ Διογένης, ἐπεριπάτει, ἀλλὰ κοσμίως καὶ καθαρῶς ἦτο ἐνδεδυμένος πάντοτε.

Ἐσυμβούλευεν ὁμως καὶ ὁ Σωκράτης τὴν ἐγκράτειαν, τὴν αὐτάρκειαν καὶ τὸν περιορισμὸν τῶν ἐπιθυμιῶν μας. «Οὐδεμίαν ἀνάγκην, ἔλεγεν, ἔχει ὁ Θεός· ὅσον λοιπὸν περισσύτερον περιόριζομεν καὶ ἡμεῖς τὰς ἀνάγκας καὶ τὰς ἐπιθυμίας μας, τόσον περισσύτερον πλησιάζομεν εἰς τὴν θεότητα, γινόμενοι οὕτω πλέον ἀνεξάρτητοι, καὶ ἐπομένως εὐτυχέστεροι».

Παρακινῶν ὁ Σωκράτης τὸν φιλήδονον Ἀρίστιππον νὰ ἦναι ἐγκρατής περὶ τὴν τροφήν, τὸ ποτόν, τὸν ὕπνον, καὶ ὅλας τὰς σωματικὰς ἡδονὰς, ἔλεγε πρὸς αὐτόν, ὅτι μόνον τοιοῦτοτρόπως δύνανται νὰ γείνωσιν ὑγιεῖς, ἀνδρεῖοι καὶ ἐνάρετοι, καὶ ἐπομένως ἄξιοι νὰ ὑπηρετήσωσιν ἐντίμως τὴν πατρίδα των.

Βάσιν μὲν καὶ κρηπίδα τῆς ἀρετῆς ὠνόμαζεν ὁ Σωκράτης τὴν ἐγκράτειαν· ἀρετὴν δὲ ὠνόμαζε τὴν δικαιοσύνην, ἀνευ τῆς ὁποίας, ἔλεγεν, οὔτε πολίτης ἀγαθὸς δύναται τις νὰ ἦναι, οὔτε πολιτεία δύναταί ποτε νὰ διατηρηθῇ εὐδαιμονοῦσα.

Ἄλλ' ὅτε ὁ φιλήδονος Ἀρίστιππος παρεδέχετο μὲν ὡς ὀρθοὺς τοὺς λόγους τοῦ Σωκράτους, καὶ ὠμολόγει ὅτι ἀναγκαῖα καὶ ὠφελιμωτάτη εἶναι ἡ ἐγκράτεια, δυσχυρίζετο ὁμως ὅτι δυσκατόρθωτος εἶναι ἡ ἐξάσκησις αὐτῆς, ὁ Σωκράτης ἐδιηγῆθη πρὸς αὐτόν τὸ ἐξῆς διήγημα τοῦ σοφοῦ Προδίκου.

Ο ΗΡΑΚΛΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ ΚΑΚΙΑΣ.

Ὅτε ὁ Ἡρακλῆς μετέβαινε ἐκ τῆς παιδικῆς εἰς τὴν νεανικὴν ἡλικίαν, ἐξελθὼν τῆς οἰκίας του, ἐκάθησε συλλογιζόμενος ποῖαν ὁδὸν ν' ἀκολουθήσῃ εἰς τὸν βίον του, τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς, ἢ τὴν ὁδὸν τῆς κακίας. Ἐκεῖ καθήμενος, εἶδε μακρόθεν ἐρχόμενας δύο γυναῖκας μεγαλοσώμους. Ἐξ αὐτῶν ἡ μὲν ἦτο λευκὰ ἐνδεδυμένη, ἀπλουστάτη, καθαρὰ, σεμνὴ, καὶ ὅλως φυσικὴ καὶ ἀπροσποίητος, ἡ δὲ ἄλλη λαμπροφορεμένη, πολύσαρκος, μαλθακὴ, αὐθάδης, καὶ ἀναιδῶς καλλωπισμένη.

Ὅτε αἱ δύο γυναῖκες ἤρχισαν νὰ πλησιάζωσιν, ἡ μὲν λευκοφορεμένη ἐξηκολούθει βαδίζουσα τὴν ἡσυχὸν καὶ σεμνὸν βῆμά της· ἀλλ' ἡ πολύσαρκος προτρέξασα ἔφθασε πρώτη, καὶ ἤρχισεν ἀμέσως λέγουσα τὰ ἐξῆς πρὸς τὸν συλλογιζόμενον νέον.

— Βλέπω, ὦ Ἡράκλειε, ὅτι σκέπτεσαι ποῖαν ὁδὸν νὰ ἐκλέξῃς εἰς τὸν βίον σου. Σὲ βεβαιῶνω λοιπὸν ὅτι, ἂν ἐκλέξῃς ἐμὲ φίλην σου, θέλω σὲ ὀδηγήσει εἰς ὁδὸν εὐκολωτάτην καὶ ἡδονικωτάτην, τὴν ὁποῖαν θέλεις διέλθει ἄνευ κόπων καὶ φροντίδων. Θέλεις γεύεσθαι φαγητὰ καὶ ποτὰ ἡδονικώτατα· θέλεις τέρπει ὄλας σου τὰς αἰσθήσεις, καὶ θέλεις κοιμᾶσθαι ὅσον πολὺ ἐπιθυμεῖς. Ὅλα δὲ τὰ ἀγαθὰ ταῦτα θέλεις ἀπολαμβάνει, μήτε τὸ σῶμα, μήτε τὸν νοῦν κοπιάζων· διότι ἂν δὲν ἔχῃς, ἢ ἂν εἰς τὸ μέλλον στερηθῇς τὰ ἀναγκαῖα χρήματα, δὲν θέλεις ὑποφέρει ταλαιπωρίας καὶ κόπους πρὸς ἀπόκτησιν αὐτῶν, ἐπειδὴ ἐγὼ συγχωρῶ εἰς τοὺς φίλους μου νὰ κερδίζωσιν ὅσον εὐκολώτερα ἐμποροῦν, καὶ νὰ ὠφελῶνται ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ τὰ χρήματα τῶν ἄλλων, κωφεύοντες εἰς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως καὶ εἰς τὰς ἐπικρίσεις τοῦ κόσμου.

— Ποῖον τὸ ὄνομά σου; ἠρώτησεν ὁ Ἡρακλῆς.

— Οἱ φίλοι μου, ἀπεκρίθη, μὲ ὀνομάζουν Εὐδαιμονίαν, οἱ δὲ ἐχθροί μου Κακίαν.

Τότε δὲ πλησιάσασα ἡ λευκοφορεμένη εἶπεν·

— Ἐγὼ, ὦ Ἡράκλειε, δὲν θέλω νὰ σὲ ἐλκύσω μὲ ὑποσχέσεις σωματικῶν ἡδονῶν, οὔτε νὰ σὲ συστήσω τὴν ὀκνηρίαν καὶ ἀ-

φροντησίαν. Θέλω σέ εἰπεῖ ὄλην τήν ἀλήθειαν. Κανέν ἀγαθόν δέν δίδει ὁ Θεός εἰς τοὺς ἀνθρώπους ἄνευ κόπου καὶ ἐπιμελείας. Ἄν θέλῃς νὰ σέ ἐλεῇ ὁ Θεός, ἀπαιτεῖται νὰ τὸν σέβῃς καὶ νὰ τὸν λατρεύῃς· Ἄν θέλῃς ν' ἀγαπᾷσαι ἀπὸ τοὺς φίλους σου, ἀπαιτεῖται νὰ τοὺς εὐεργετῇς· Ἄν θέλῃς νὰ λαμβάνῃς πολλοὺς καρποὺς ἀπὸ τὸ κτῆμά σου, ἀπαιτεῖται ἐπιμελῶς νὰ τὸ καλλιεργῇς· Ἄν θέλῃς τὸ σῶμά σου ὑγιές καὶ δυνατὸν, ἀπαιτεῖται νὰ τὸ γυμνάζῃς εἰς τοὺς κόπους· Ἄν θέλῃς ἡ Ἑλλάς νὰ σέ τιμᾷ, ἀπαιτεῖται διὰ τῶν κόπων σου ν' ἀναφανῇς ὠφέλιμος εἰς αὐτήν.

Ἡ δὲ Κακία, διακόψασα τότε τὸν λόγον τῆς σεμνῆς γυναικός, ἣτις Ἀρετὴ ὠνομάζετο, εἶπε — Βλέπεις, ὦ Ἡράκλεις, πόσον κοπιώδης καὶ πόσον μακρὰ εἶναι ἡ ὁδός, διὰ τῆς ὁποίας θέλει σέ ὀδηγήσει ἡ γυνὴ αὕτη; ἐνῶ ἐγὼ διὰ πολλὰ εὐκόλου καὶ συντόμου ὁδοῦ θέλω σέ φέρεи εἰς τὴν εὐδαιμονίαν.

— Ὡ ἀθλία, ἀπεκρίθη ἡ Ἀρετὴ, ποίαν εὐχαρίστησιν καὶ εὐδαιμονίαν δύνανται ποτὲ νὰ αἰσθανθῶσιν οἱ φίλοι σου, ἐνῶ ποτὲ δέν κοπιᾶζοῦν πρὸς ἀπόλαυσιν εὐχαριστήσεώς τινος; Σὺ τρώγεις πρὶν πεινάσης, πίνεις πρὶν διψᾷσης, κοιμᾷσαι πρὶν νυστάξῃς, διότι ἀηδιάζεις τὴν ζωὴν, μὴ ἔχουσα τί καλὸν νὰ πράξῃς. Οἱ θεοὶ σέ ἀποστρέφονται, οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι σέ θεωροῦν ἄτιμον, οὐδεὶς σέ ἐπαινεῖ, οὐδεὶς εἰς τὰς ἀνάγκας σου σέ συντρέχει; οὐδὲν δὲ ἐντιμον καὶ ἀξιέπαινον ἔργον ἔπραξες ποτέ. Ὅσοι ἐκ τῶν ψευδῶν θελγήτρων σου ἀπατώμενοι, γίνονται δυστυχῶς φίλοι σου, τὴν μὲν νεότητά των διέρχονταὶ ὀκνηροὶ, ἄεργοι, φιλάσθενοι, κακοήθεις, ἀνωφελεῖς καὶ ἐπιζήμιοι εἰς τὴν πατρίδα των, καταφρονούμενοι παρὰ πάντων, εἰς δὲ τὰ γηρατεῖά των πάσχουν καὶ σωματικῶς καὶ ψυχικῶς ὡς ἐκ τῆς παραλυμένης νεότητός των· αἰσχύνονται δὲ ἐνθυμούμενοι τὸ παρελθόν των, καὶ ἀντὶ σεβασμοῦ, περιφρόνησιν καὶ ἀπέχθειαν ἐμπνέουσιν· ἐπὶ τέλος δὲ, οὐδὲν ἀγαθὸν καὶ ἀξιέπαινον ἔργον πράξαντες διαρκοῦντος τοῦ βίου των, ἀποθνήσκουν ἀδημονοῦντες θάνατον ἄδοξον καὶ ἀδάκρυτον.

Ἐγὼ ὁμως, ἐπρόσθεσεν ἡ Ἀρετὴ, συγκατοικῶ μὲ τοὺς

θεούς και με τούς ἀγαθοὺς ἀνδρας. Οὐδὲν καλὸν ἔργον γίνεται ἄνευ τῆς συνδρομῆς μου. Τιμῶμαι και ἀγαπῶμαι παρὰ πάντων. Οὐδεὶς φίλος μου ἐδυστύχησέ ποτε, και ἄν ποτέ τις δυστυχήσῃ, γενναίως και ἐνδόξως ὑποφέρει τὴν δυστυχίαν του, εὐρίσκων παρηγορίαν και θάρρος εἰς τὴν φιλίαν μου. Οἱ φίλοι μου τρώγουν και πίνουν, οὐχὶ χάριν ἡδονῆς, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ πεινῶσι και διψῶσι· κοπιᾶζοντες δὲ εὐρίσκουν και τὴν τροφήν, και τὸ ποτόν, και τὸν ὕπνον των γλυκύτατα. Οἱ φίλοι μου, ὑγιεῖς, φιλόπονοι και ὠφέλιμοι εἰς τὴν πατρίδα των, ἐνόσω μὲν εἶναι νέοι, χαίρουν ἐπαινούμενοι ὑπὸ τῶν μεγαλητέρων των, γηράσκοντες δὲ, εὐχαριστοῦνται τιμώμενοι ὑπὸ τῶν νέων, και ἀγαπώμενοι ὑπὸ τῆς πατρίδος των· ἀποθνήσκουν δὲ με τὴν γλυκυτάτην συναίσθησιν, ὅτι ζήσαντες ἐναρέτως, ἀφίνουν ἐπὶ τῆς γῆς μνήμην ἀγαθὴν και ἐντιμὸν. Ὁ Ἡρακλῆς ἀκούσας τούς λόγους αὐτούς, οὐδὲ μίαν στιγμήν ἐδίστασε, στρέφων τὰ νῶτα πρὸς τὴν Κακίαν, ν' ἀκολουθήσῃ τὴν Ἀρετήν.

— Σᾶς βεβαιῶνω δὲ, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι καθ' ἣν ἡμέραν μικρὸς εἰς τὸ σχολεῖον παρεδόθην και ἐγὼ τὸ ἀνωτέρω διήγημα τοῦ Προδίκου, πολὺ εὐχαριστήθην ἀπὸ τούς λόγους τῆς Ἀρετῆς· αὐτούς δὲ ἔκτοτε ἔχων πάντοτε κατὰ νοῦν, και τὰς συμβουλὰς τῆς σεμνῆς ταύτης γυναϊκὸς προσπαθῶν εἰς τὸν καθημερινὸν βίον μου ν' ἀκολουθῶ, ἔζησα χωρὶς λύπας, χωρὶς μεταμελείας, χωρὶς πικρὰς τῆς συνειδήσεως τύψεις, ἀλλὰ πάντοτε εὐχαριστημένος και εὐτυχής.

Ἀπ' ἐναντίας ἐγνώρισα εἰς Βενετίαν ἕνα ἐκ τῶν λεγομένων εὐγενῶν τῆς Ἰταλίας, Φαγόνδιον καλούμενον, ὅστις ἀκολουθήσας τὰς ἀπατηλὰς συμβουλὰς τῆς λαμπροφορεμένης και πολυσάρκου Κυρίας, κατήντησε και αὐτὸς πολύσαρκος ὡς ἡ προστατίς του· παθὼν δὲ τὰ πάνδεινα, ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλους νὰ χορεύῃ ὁ δυστυχής ἐπὶ πυρωμένων σιδήρων διὰ νὰ ἰατρευθῇ.

— Τί παράδοξος ἰατρεία! ἐφωνάξαμεν, και ἀμέσως παρεκαλέσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς διηγηθῇ τὴν ἱστορίαν τοῦ Φαγονδίου.

Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ ἐξέλθω-
μεν, ὅπως ἀναπνεύσωμεν τὸν καθαρὸν ἀέρα τῆς ἐξοχῆς καὶ
γυμνάσωμεν τὸ σῶμα, διὰ νὰ μὴ κατακτῆσωμεν νὰ χορεύω-
μεν καὶ ἡμεῖς ἐπὶ πυρωμένων σιδήρων, ὡς ὁ Φαγόνδιος· μᾶς
ὑπεσχέθη δὲ ὅτι τὸ ἐσπέρας θέλει μᾶς εἰπεῖ τὰ περὶ αὐτοῦ.

Η ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ ΚΑΙ Ο ΦΑΓΟΝΔΙΟΣ.

Ὅτε τὸ ἐσπέρας ἐπανήλθομεν ἐκ τοῦ περιπάτου, καὶ ἠνά-
ψαμεν τὸν λύχνον, παρετηρήσαμεν μικρὰν πεταλοῦδαν πετώ-
σαν περὶ τὸ φῶς τοῦ λύχνου.

— Ἡ πεταλοῦδα αὐτῆ, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, μ' ἐνθυ-
μίζει τὸν Φαγόνδιον, καὶ ἐπομένως τὴν ὑπόσχεσίν μου τοῦ νὰ
σᾶς διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ.

Ἰδέτε πῶς ἡ πεταλοῦδα, ἐλκυομένη ἀπὸ τὴν φλόγα, τριγυ-
ρίζει περίξ αὐτῆς. Ἰδέτε, ἐνίοτε καίεται, πονεῖ καὶ ἀπομακρύ-
νεται, καὶ ὁμως ἰδοὺ ἐπανέρχεται πάλιν εἰς τὴν ἐλκυστικὴν
φλόγα. Ἰδέτε, ἐπὶ τέλος ἐκάη ἡ ἀνόητος, καὶ ἔπεσεν ἀκίνητος.

Ἄφρονες πεταλοῦδαι εἶναι, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ὅλοι οἱ λαί-
μαργοί, καὶ ἐν γένει ὅλοι οἱ φιλήδονοι. Τὸ γλυκὺ φῶς τῆς φλο-
γῆς, τὸ ὁποῖον ἐλκύει τὴν πεταλοῦδαν, εἶναι ἡ ἀπατηλὴ γλυ-
κύτης τῶν σωματικῶν ἡδονῶν, ἡ ὁποία ἐλκύουσα τοὺς μαρῶδες
ὀπαδοὺς τῆς Κακίας, κατακαίει ἐπὶ τέλος αὐτοῦς. Τοιοῦτο-
τρόπως κατεκάη καὶ ἡ πεταλοῦδα, ἣτις ἐκαλεῖτο Φαγόνδιος.

Ὁ Φαγόνδιος κατήγετο ἀπὸ τὰς λεγομένας εὐγενεῖς καὶ
ἀριστοκρατικὰς οἰκογενεῖας τῆς Βενετίας. Ἄλλ' οὔτε τὰ αἰσθη-
ματὰ του ἦσαν εὐγενῆ, οὔτε τὰ ἦθη του ἄριστα.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐλαττωμάτων τοῦ Φαγονδίου τὸν
πρῶτον βαθμὸν κατεῖχεν ἡ λαιμαργία.

Ὁ δὲ ὕπνος, ὅστις συνήθως φοβεῖται καὶ ἀποστρέφεται τὸν
φορτωμένον στόμαχον, εἶχεν ἀρχίσει νὰ φεύγῃ μακρὰν τοῦ
Φαγονδίου.

Ὁ στόμαχος του ἐξησθενημένος ἀπὸ τοὺς ὑπερβολικοὺς ἀγῶ-
νας, καὶ ὅλως ἀβοήθητος ὑπὸ τῆς σωμασκίας, δὲν ἠδύνατο
πλέον νὰ χωνεύῃ. Ἄλλ' ὁ Φαγόνδιος, δοῦλος χαμερπῆς τοῦ

πάθους του, ἠναγκάζετο ἐκάστοτε νὰ καταφεύγη εἰς φαγητὰ καὶ ποτὰ ἐρεθιστικά τῆς ὀρέξεως, τὰ ὁποῖα ὅμως ἔτι μᾶλλον κατέστρεφον τὸν στόμαχόν του.

Ἦρχισεν ἐπομένως νὰ ἐξογκοῦται ἡ κοιλία του, καὶ βαθμηδὸν ὀλόκληρον τὸ σῶμά του· ὀδυνηρὰ σῆψις τῶν ὀδόντων του ἠκολούθησε τὴν δυσπεψίαν τοῦ στομάχου του· ἡ δὲ πολυσαρκία του τόσον ἐπροχώρει, ὥστε καὶ ἐξηπλωμένος καὶ ὄρθιος κατήνησεν εἰς ἄκρον δυσκίνητος· πόνοι ἐνοχλητικώτατοι κατέβαλον ὅλα του τὰ μέλη, καὶ ἐπὶ τέλους τρομερὰ ποδαλγία ἐκυρίευσεν αὐτόν· μὲ πολλὴν δὲ δυσκολίαν, ἐπὶ βακτηρίας στηριζόμενος, καὶ ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ βοηθούμενος, ἠδύνατο νὰ μεταβαίνει ἐνίοτε ἀπὸ τὴν ἀπαλὴν κλίνην του εἰς τὸ ἀπαλώτερον ἀνακλινητήριον τοῦ κοιτῶνός του.

Οἱ καλῆτεροι ἰατροὶ τῆς Βενετίας ἐπεσκεπτόντο τὸν ποδαλγὸν Φαγόνδιον, ἀλλ' οὐδεμίαν ἐλπίδα θεραπείας εἶχον, διότι οὔτε τὴν πολυφαγίαν, οὔτε τὴν πολυποσίαν ἤθελε νὰ ἐγκαταλείψῃ· ἐνόμιζε δὲ ὁ μωρὸς, ὅτι διὰ μένων τῶν ἰατρικῶν ἠδύνατο νὰ θεραπευθῇ.

Ἄλλ' ἐπὶ τέλους, μὴ βλέπων βελτίωσιν τινα, ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς Παταύιον, πλησιόχωρον πόλιν τῆς Βενετίας, διὰ νὰ θεραπευθῇ ἀπὸ τὸν ἐκεῖ περίφημον ἰατρὸν τῆς Ἰταλίας Β. . . ὅστις τότε καὶ καθηγητὴς τῆς Κλινικῆς ἦτο εἰς τὸ ἐν Παταύῳ πανεπιστήμιον.

Λαβὼν λοιπὸν παρὰ τῶν ἰατρῶν του συστατικὰ καὶ ἔχθεσιν περὶ τῆς ἀσθενείας του, μετέβη εἰς Παταύιον, παρακολουθούμενος ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν, μαγείρων καὶ ὑπομαγείρων του.

Ὁ σοφὸς καθηγητὴς τοῦ Παταυίου ἀναγνώσας τὴν ἰατρικὴν ἔχθεσιν τῶν ἐν Βενετία συναδέλφων του, καὶ παρατηρήσας ὀλίγον τὸν Φαγόνδιον, ἐνόησε καὶ τὰ αἷτια, καὶ τὰ θεραπευτικὰ μέσα τῆς ἀσθενείας του. Μ' ὄλην δὲ τὴν διδακτορικὴν του σοβαρότητα εἶπε πρὸς αὐτόν· — Εὐχαρίστως ἀναδέχομαι τὴν θεραπείαν σου, ἐὰν ὑποσχεθῆς τιμίως, ὅτι θέλεις διαμείνει ὀλόκληρον μῆνα διαρκῶς ἐντὸς τῆς οἰκίας μου, καὶ ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο θέλεις συμμορφωθῆ αὐστηρῶς μ' ὅλας τὰς διατα-

γάς μου, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ πρώτη εἶναι ν' ἀποπέμψῃς εἰς Βενε-
τιαν ὄλην τὴν συνοδίαν τῶν ὑπηρετῶν καὶ μαγεύρων σου.

Ὁ Φαγόνδιος, πάσχων δεινῶς, ἠναγκάσθη νὰ δώσῃ τὰς ζη-
τηθείσας παρὰ τοῦ ἱατροῦ ὑποσχέσεις, καὶ οὕτως ἐγκατελεί-
φθη μόνος εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ καθηγητοῦ. Ἡ δὲ θεραπεία
τοῦ πάθους του ἤρχισεν ἀμέσως κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

— Δὲν εἶναι εἰσέτι ἕτοιμον τὸ ἰδιαίτερόν σου δωμάτιον, τῷ
λέγει ὁ ἱατρός· ὅθεν λάβε τὴν καλοσύνην νὰ περιμένῃς ὀλίγας
στιγμὰς ἐντὸς τοῦ μικροῦ τούτου δωματίου, μέχρις οὗ ἑτοιμα-
σθῇ ὁ κοιτῶν σου. Τὸν εἰσάγει δὲ ἐντὸς μικροῦ δωματίου, ὅπου
τὸν ἀφίνει μόνον, καὶ ἐξερχόμενος κλείει ἔξωθεν τὴν θύραν.

Ὁ Φαγόνδιος μὴ βλέπων ἐντὸς τοῦ δωματίου μήτε θρανίον,
μήτε ἐπιπλόν τι, εἰμὴ μόνον ξηροὺς τοὺς τέσσαρας τοίχους, ἤρ-
χισε νὰ στενοχωρῆται· στηρίζας δὲ τὸ βαρὺ σῶμά του ἔμπρο-
σθεν μὲν ἐπὶ τῆς βακτηρίας του, ὅπισθεν δὲ ἐπὶ τοῦ τοίχου,
ἐπερίμενε νὰ παρέλθωσιν αἱ ὀλίγαι στιγμαὶ, ὅπως μεταβῆ καὶ
ἀναπαυθῆ εἰς τὸν ἑτοιμαζόμενον κοιτῶνά του.

Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον αἰσθάνεται τὸν τοῖχον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐ-
στηρίζετο, καὶ τὸ ἔδαφος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐπάτει, θερμαινόμενα
καὶ βαθμηδὸν καίοντα. Μὴ δυνάμενος δὲ ὡς ἐκ τῆς θερμότη-
τος μήτε ἐπὶ τοῦ τοίχου διαρκῶς νὰ στηρίζεται, μήτε ἐπὶ τοῦ
ἔδαφους διαρκῶς νὰ πατῆ, ἠναγκάζετο νὰ μεταβάλλῃ ἀνὰ
πᾶσαν στιγμὴν θέσιν, καὶ συγχρόνως ν' ἀναβιβάσῃ καὶ κατα-
βιβάσῃ ἐναλλάξ τοὺς πόδας του, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς αὐξανού-
σης θερμότητος. Τοιοῦτοτρόπως ἐτέθη ὁ δυστυχὴς εἰς ἀδιάκο-
πον κίνησιν, χοροπηδῶν καὶ ὀδυρόμενος ἐντὸς τοῦ δωματίου
τούτου τῆς κολάσεως. Εἰς μάτην ἐπροσπάθει ν' ἀνοίξῃ τὴν
θύραν καὶ νὰ σωθῆ· εἰς μάτην διὰ τῶν γοερῶν φωνῶν του ἐ-
πεκαλεῖτο βοήθειαν.

Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον ἡ θερμότης τοῦ δωματίου ἤρχισε νὰ με-
τριάξῃ· ἡ θύρα ἐπὶ τέλους ἀνοίγει, καὶ ὁ ἱατρός παρουσιάζεται
κρατῶν θρανίον, τὸ ὁποῖον προσφέρει εἰς τὸν Φαγόνδιον. Αὐτὸς
δὲ ἀσθμαίνων καὶ πλήρης ἰδρῶτος ρίπτεται ἐπὶ τοῦ θρανίου,
ἀποτεινῶν συγχρόνως πικρὰ παράπονα πρὸς τὸν καθηγητήν.

Ἄλλ' ὁ ἰατρός μὲ πολλήν ὑπομονήν καὶ προχόνητα διακόπτει τὸν ὠργισμένον Φαγόνδιον, λέγων πρὸς αὐτὸν ὅτι τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο ἦτο νέον εἶδος ξηροῦ λουτροῦ ἀναγκαιοτάτου πρὸς θεραπείαν του, καὶ ὅτι ὑπάγει νὰ ἴδῃ, ἂν τὰ διάφορα φαγητὰ, τὰ ὁποῖα διέταξε διὰ τὸ γεῦμα τοῦ Φαγονδίου ἦσαν ἔτοιμα.

Ὁ Φαγόνδιος ἀκούσας γεῦμα καὶ φαγητὰ διάφορα κατεπραῦνε τὸν θυμὸν του.

Τὸ γεῦμα ἐν τούτοις ἤργοπώρησεν ὀλίγον, διὰ νὰ λάβῃ καιρὸν ὁ ἀσθενὴς ν' ἀναπαυθῆ ἀπὸ τὴν κούρασίν του, καὶ ἀλλάζων ἐνδύματα νὰ ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὸν ἀφθονον ἰδρωτὰ του· ἴσως δὲ διὰ νὰ κεντηθῆ ὀλίγον διὰ τῆς πείνης καὶ ἡ ὄρεξις του.

Μεγάλως δὲ εὐχαριστήθη ὁ Φαγόνδιος ὅτε, εἰσελθὼν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ γεύματος, εἶδεν ἐπὶ τῆς τραπέζης διάφορα μεγάλα καὶ μικρὰ πινάκια· ἀλλ' ἡ εὐχαρίστησίς του συντόμως μετεβλήθη εἰς ἀγανάκτησιν καὶ ἀπελπισίαν, διότι ἀποκαλύπτων τὰ πινάκια διὰ νὰ ἴδῃ τί περιέχουν, εἰς μὲν τὸ πρῶτον δὲν εὔρε παρὰ ἡμισυ γεώμηλον βρασμένον, εἰς δὲ τὸ δεύτερον ἄλλο ἡμισυ ψημένον, εἰς τὸ τρίτον ὀλίγα χόρτα βραστά, εἰς τὸ τέταρτον τεμάχιον ἄρτου, εἰς τὸ πέμπτον μικρὰν πτέρυγα πουλίου, καὶ εἰς τὸ ἕκτον καὶ τελευταῖον ἐν μῆλον ψητόν.

— "ὦ δυστυχία! ἐφώναξεν ἐν τῇ ἀγανακτήσει του ὁ λαίμαργος· τί γεῦμα εἶναι αὐτό!

Ἄλλ' οὐδεὶς τὸν ἤκουε, διότι εἶχον ἀφήσει αὐτὸν μόνον ἐντὸς τοῦ δωματίου. Κατ' ἀρχὰς ἀπεφάπισεν οὔτε κἂν νὰ ἐγείσῃ τὸ ἄθλιον τοῦτο γεῦμα· ἀλλ' ἡ πείνα ἀμέσως μετέβαλε τὴν ἀπόφασίν του, καὶ οὕτως ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν ἐκαθάρισε τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου ὅλα τὰ πινάκια.

Ὅτε δὲ μετὰ τὸ γεῦμά του ἐπαραιπονεῖτο εἰς τὸν ἰατρὸν διὰ τὴν λιτότητα καὶ ἀθλιότητα τοῦ φαγητοῦ του, ὁ καθηγητὴς προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ διασκεδάσῃ εἰς τὸν κῆπον τῆς οἰκίας του, τὸν ὁποῖον ἰδίαις χερσὶν ἐκαλλιέργει χάριν διασκεδάσεως καὶ σωμαστικής.

Εἰς τὸν κῆπόν του ὁ ἰατρός, προσκαλὼν τὸν Φαγόνδιον ποτὲ μὲν διὰ νὰ τῷ δείξῃ ἄνθος τι ὠραῖον ἢ φυτὸν περίεργον,

ποτέ δὲ διὰ τὸν βοθητήν εἰς τινὰ κηπουρικὴν ἐργασίαν, κατώρθωσεν ἐπιτηδεῖως ὥστε ὁ Φαγόνδιος καὶ τὸ περιπατήσῃ καὶ τὸ γυμνασθῆ ἀρκούντως.

Ὅτε δὲ τὸ ἑσπέρας ἀπεσύρθη διὰ τὸ κοιμηθῆ, νέας ἀφορμὰς δυσαρσεκείας καὶ ἀπελπισίας ἔλαβεν, εὐρών καὶ τὸ στρῶμα τῆς κλίνης του σκληρόν, καὶ τὸ προσκέφαλόν του σκληρότερον· ἀλλ' ὁ δυστυχὴς ἔπρεπε τὸ συμμορφωθῆ μὲ τὴν σκληρὸν τύχην του καὶ μὲ τὴν σκληρὰν κλίνην του.

Ἐν τούτοις ὁ ὕπνος, τὸν ὅποιον ματαίως ἐπεκαλεῖτο ἐπὶ τῆς ἀπαλῆς καὶ μαλθακῆς κλίνης του εἰς τὴν Βενετίαν, ἀμέσως κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην τὸν ἐπεσεκέφθη, διότι καὶ τὸν στόμαχόν του εὗρεν ἑλαφρόν, καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματός του κουρασμένα ἀπὸ τὸ χορευτικὸν δωμάτιον καὶ ἀπὸ τὸν διασκεδαστικὸν κῆπον.

Ἐξηκολούθησε δὲ κοιμώμενος ἄνευ διακοπῆς μέχρι τῆς αὐγῆς, ὅτε περὶ τὴν ἕκτην ὥραν ὁ ἰατρός τὸν ἐξύπνησεν, ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἔπρεπε τὸν ἐπισκεφθῆ, πρὶν ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας του· τὸν ἠνάγκασε δὲ ἀμέσως νὰ ἐγερθῆ, διότι ἐκ τῶν ἀναγκαιῶν πρὸς θεραπείαν ἰατρικῶν, τῷ εἶπεν, ἦτο καὶ τὸ νὰ ἐγείρεται ἑνωρίς.

Τοιαύτη ἦτο ἡ καθημερινὴ θεραπεία, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπὶ ὀλόκληρον μῆνα ὑπεβλήθη. Ἐπὶ τέλους δὲ διὰ τοῦ δωματίου τῆς κολάσεως, διὰ τοῦ κήπου, διὰ τῆς ἀπλουστάτης διαίτης, καὶ διὰ τοῦ ὀλίγου ὕπνου, ἐπέτυχεν ὁ καθηγητὴς καὶ τὴν πολυσαρκίαν τοῦ ἀσθενοῦς σημαντικώτατα νὰ μετριάσῃ, καὶ ἀπὸ τοὺς πόνους του βαθμηδὸν νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ, καὶ τὸν στόμαχόν του νὰ ἐνδυναμώσῃ, καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματός του εὐκίνητα νὰ καταστήσῃ, καὶ ἀπὸ τὸ ὀδυνηρὸν πάθος τῆς ποδालγίας ἐντελῶς νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ.

Ἀλλὰ πρὶν ἀποχωρισθῆ ὁ καθηγητὴς τὸν Φαγόνδιον, ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ νὰ τῷ ὑποσχεθῆ ὅτι, καὶ εἰς τὴν Βενετίαν μεταβαίνων, θέλει ἐξακολουθήσει νὰ τρέφεται ὀλιγαρκῶς, νὰ γυμνάζεται διὰ τοῦ περιπάτου καὶ ἑνωρίς νὰ ἐγείρεται ἀπὸ τὴν κλίνην του· συγχρόνως δὲ ἐζήτησε παρὰ τοῦ Φαγονδίου

νά καθάρισι τὸ στόμα του ἀπὸ τοὺς σεσηπότας ὀδόντας του, διότι μένοντες ἤθελον βλάπτει πάντοτε καὶ τὸν στόμαχον καὶ τὴν ὑγείαν του.

Ὁ Φαγόνδιος εὐχαρίστως ὑπεσχέθη τὴν ἐξακολούθησιν τῆς αὐτῆς διαίτης, καθυπεβλήθη δὲ καὶ εἰς τὴν ὀδυνηρὰν ἐκρίζωσιν τῶν σεσηπότων ὀδόντων του, καταρώμενος τὴν λαίμαργίαν, τὴν πολυφαγίαν καὶ τὴν ἀκαθαροίαν, αἵτινες ἐπέφεραν τὴν σῆψιν αὐτῶν. Εὐχαριστήσας δὲ καὶ ἀποχαιρετήσας τὸν σοφὸν καθηγητὴν τοῦ Παταυίου ἐπανῆλθεν ὑγιῆς, εὐθυμος καὶ εὐτυχῆς εἰς τὴν Βενετίαν.

Τὴν ἱστορίαν αὐτὴν, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ἤκουσεν ἀπὸ τοῦ ἴδιον στόμα τοῦ Φαγονδίου, τὸν ὅποιον κατὰ πᾶσαν τριμηνίαν ἐπεσκέπτετο εἰς Βενετίαν, διὰ νὰ πληρῶνῃ τὸ ἐνοίκιον τῆς οἰκίας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκατοίκει, καὶ ἦτις ἦτο ἰδιοκτησία τοῦ Φαγονδίου.

Πολὺ δὲ μᾶς εὐχαρίστησεν ἡ ἱστορία τοῦ Φαγονδίου· κατ' ἀρχὰς τὸν ἐλυπήθημεν διὰ τὰ βάσανά του· ἔπειτα ἐγελάσαμεν διὰ τὸν ἐντὸς τοῦ θερμοῦ δωματίου ἀκούσιον χορόν του, καὶ ἐπὶ τέλους ἐχάρημεν διὰ τὴν ἀνάκτησιν τῆς ὑγείας του.

Μετά τινος δὲ ἄλλας ὀμιλίας ὁ Γεροστάθης, παρατηρήσας τὸ ὥρολόγιόν του, μᾶν εἶπεν ὅτι ἦτο καιρὸς νὰ ὑπάγῃ ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ προμελετήσῃ τὰ μαθήματά του.

Μᾶς ἐκαλονύκτισε δὲ ὁ γέρων, κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν του, μὲ τὰ ἀγαπητά του Μηδὲν ἄγαν καὶ Πᾶν μέτρον ἄριστον, προσθέσας ὅτι ἂν ἐνθυμώμεθα πάντοτε τὰ χρυσᾶ αὐτὰ παραγγέλματα, οὔτε τὰς νύκτας, οὔτε τὰς ἡμέρας τοῦ ποδαλγοῦ Φαγονδίου θέλομεν ποτὲ ὑποφέρει. Οἱ τελευταῖοι δὲ λόγοι τοῦ Γεροστάθου κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ἦσαν οἱ ἀκόλουθοι.

« Ἡ ἐγκράτεια μᾶς δίδει καὶ ὑγείαν καὶ εὐτυχίαν,
 ἡ Ἐδονὰς ἢ ἀκρασία, πλὴν συγχρόνως ἀτιμίαν,
 Ἀσθεγείας καὶ πτωχείαν. »

Η ΑΔΕΛΦΗ ΤΗΣ ΜΑΝΙΑΣ.

« Οὐκ ἂν μεθύσκοιτό τις, εἰ ὄρφη
 » τοὺς μεθύσκοντας οἷα ποιούσιν ».
 (Ἀναχάρσιδος).

ΜΕΤΑ τὸ μεσημέριον Κυριακῆς τινος μᾶς ἐπροσκάλεσεν ὁ Γεροστάθης εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς πλησιόχωρον τῆς κωμοπόλεως πεδιάδα, ὅπου ἐπρόκειτο νὰ μᾶς δείξῃ νέον γυμναστικὸν παιγνίδιον, τὸ ὁποῖον ὠνόμαζε Σκλαβάκια.

Περίεργοι νὰ μάθωμεν τὸ νέον αὐτὸ παιγνίδιον, προθύμως ὑπηκούσαμεν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος· καὶ κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ὥραν παρευρεθέντες ὅλοι οἱ μικροὶ φίλοι του εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐκινήσαμεν ἔχοντες αὐτὸν ἐπὶ κεφαλῆς.

Πλησιάζοντες νὰ διαβῶμεν ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας Ἀθανασούλα τινὸς κατοίκου τῆς κωμοπόλεως, παρετηρήσαμεν κόσμον πολὺν συνηγμένον ἐνώπιον αὐτῆς.

— Τί θέλει αὐτὸς ὁ κόσμος; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης γέροντα, ἐρχόμενον ἐκ τοῦ πλήθους. — Μεγάλη δυστυχία! ἀπεκρίθη τεταραγμένος ὁ γέρων· φονικόν! φονικόν!

Ἐντρομος τότε ὁ Γεροστάθης, ἐζήτησεν ἐξηγήσεις· ὁ δὲ γέρων μᾶς εἶπε.

ΔΥΣΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΑ.

— Ὁ Ἀθανασούλας εἶχε συμπόσιον σήμερον, ἐορτάζων τοὺς γάμους τῆς ἀδελφῆς του. Γνώρίζετε πόσον καλὸς καὶ ἄξιος εἶναι αὐτὸς ὁ νέος, καὶ πόσον ἀγγελικὴν καρδίαν ἔχει πρὸς ὅλους, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν ἀδελφὴν καὶ τὸν γαμβρὸν του. Ἀλλὰ τὸ κρασίον ἔπνιξεν ὅλα τὰ προτερήματά του.

Φαίνεται ὅτι εἰς τὸ συμπόσιον ἔπιε περισσότερον τοῦ πρέποντος· ἐμέθυσε λοιπὸν ὁ δυστυχῆς, ἔχασε τὰ λογικά του, καὶ νομίσας ἐν τῷ μέσῳ τῆς μέθης του ὅτι ὁ γαμβρὸς του τὸν ἐπεριγέλασεν, ἦναψε κατ' αὐτοῦ; καὶ ἀρπάσας ἐν μαχαίριον

ἔτρεξε νὰ τὸ ἐμπήξῃ εἰς τὸ στήθος του. Ἄλλὰ τὸ χέριόν του ἔτρεμεν· ἐπρόφθασαν δὲ καὶ τινες νὰ τὸν ἐμποδίσωσι, καὶ τοιούτοτρόπως ἀντὶ νὰ φανεύσῃ ἐπλήγωσε μόνον τὸν γαμβρόν του.

Ὁ Θεὸς νὰ λυπηθῇ τὴν ἀδελφήν του, καὶ νὰ ἦναι περασικὴ ἢ πληγὴ τοῦ ἀνδρός της. Ὁ Θεὸς νὰ φωτίσῃ καὶ τὸν Ἀθανασοῦλαν καὶ ὅλους τοὺς νέους ν' ἀπέχωσιν ἀπὸ τὸ ἐπικίνδυνον κρασίον!

Κατηφῆς ὁ Γεροστάθης ἤκουσε τὴν διήγησιν ταύτην· καὶ ἐκεῖνος μὲν συλλογίζομενος, ἡμεῖς δὲ σιωπηλοὶ ἐξηκολουθήσαμεν προχωροῦντες πρὸς τὴν πεδιάδα.

Ὁ συμμαθητὴς μας Ἰωάννης ἐνθυμήθη τότε, ὅτι τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν μάθημά μας ἔλεγεν, ὅτι ἡ μέθη εἶναι μικρὰ μανία. Ἡ δὲ παρατήρησις αὕτη, διὰ τῆς ὁποίας ὁ Ἰωάννης ἔλυσε τὴν γενικὴν σιωπὴν μας, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἶπῃ τὰ ἀκόλουθα.

— Ὅχι μικρὰ, ἀλλὰ μεγάλῃ μανία εἶναι ἡ μέθη, ἀγαπητά μου παιδιά, καὶ πολὺ χειρότερα τῆς μανίας! Ὁ μανιακὸς εἶναι ἀξιολύπητος, διότι χωρὶς νὰ θέλῃ ὁ δυστυχὴς ἔχασε τὰς φρένας του· ἀλλ' ὁ μεθυσμένος εἶναι ἀξιοκαταφρόνητος, διότι θέλων χάνει τὸ λογικόν του, καὶ οὕτως ἐκουσίως μεταβάλλεται διὰ τῆς μέθης εἰς ζῶον ἄλογον καὶ ἄγριον, ἐπικίνδυνον καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους.

Ο ΠΙΤΤΑΚΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΜΕΘΗΣ.

Πιττακὸς ὁ Μιτυληναῖος, εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ Σοφῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, μεταξὺ τῶν ἄλλων νόμων, τοὺς ὁποίους ἔθεσεν εἰς τὴν πατρίδα του Μιτυλήνην ἐπ' ἀγαθῶ τῶν συμπολιτῶν του, διέταξε προσέτι νὰ τιμωρῶνται μὲ διπλὴν ποινὴν ὅσοι πράττουν ἐγκλήματα ὄντες μεθυσμένοι.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ νόμοι δὲν ὠφελοῦν, ἂν δὲν ἐνισχύωνται ἀπὸ τὸ καλὸν παράδειγμα τῶν ἀρχόντων, ὁ Πιττακὸς δὲν ἔπινε παρὰ καθαρὸν ὕδωρ, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὑγιέστερον καὶ ἀθώοτερον ποτὸν, καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὸ ἀφθονώτερον ἀφ' ὅσα ἐχάρισεν ὁ Θεὸς εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Συνήθως καὶ τὸ ὀλέθριον πάθος τῆς μέθης, εἶπεν ὁ Γερο-

στάθης, εἶναι ἐν ἐκ τῶν δυσμόρφων τέκνων τῆς ἀργίας καὶ ὀκνηρίας. Ὁ ὀκνηρὸς καὶ ἀργός, ὅστις οὔτε τὸ σῶμά του ἐσυνείθισε νὰ ἐνασχολῆ εἰς ἐργασίαν τινά, οὔτε τὸν νοῦν του νὰ προσηλώσῃ εἰς ἀνάγνωσιν ἢ ἄλλην διανοητικὴν ἐργασίαν, συχνάκις καταφεύγει πρὸς διασκέδασιν τῆς ἀργίας του εἰς τὴν οἰνοποσίαν, καὶ ἐπομένως εἰς τὴν μέθην καὶ εἰς τὰ ἐγκλήματα. Δι' αὐτὸ συνήθως κατὰ τὰς ἐορτάς καὶ τὰς πανηγύρεις, ὅτε οἱ ἄνθρωποι παραδίδονται εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς ἀργίας, συμβαίνουν αἱ περισσότεραι μέθαι καὶ τὰ περισσότερα ἐγκλήματα.

Ο ΜΩΑΜΕΘ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΟΙΝΟΠΟΣΙΑΣ.

Λέγεται ὅτι ὁ Μωάμεθ, ὁ προφήτης τῶν Τούρκων, διαβάς ἡμέραν τινὰ ἐορτάσιμον ἀπὸ χωρίον, εἶδεν ὄλους τοὺς κατοίκους συνηθροισμένους εἰς τὴν πλατεῖαν, συνευθυμοῦντας, τρώγοντας, πίνοντας, καὶ χορεύοντας. Ἄλλ' ἐπανελθὼν τὴν ἐπιούσαν εἰς τὸ αὐτὸ χωρίον, παρετήρησεν αὐτὸ ἐρημωμένον, τὴν δὲ πλατεῖαν γέμουσαν πτωμάτων ἀνδρῶν, γυναικῶν, γερόντων καὶ παιδίων. Ἐπληροφορήθη δὲ, ὅτι κατὰ τὴν προτεραίαν ἡ εὐθυμία ἔφερε τοὺς πλείστους εἰς μέθην, ἢ μέθη εἰς ὕβρεις, αἱ ὕβρεις εἰς χειρονομίας, καὶ αἱ χειρονομίαι εἰς συμπλοκὴν ἔνοπλον, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ περισσότεροι τῶν κατοίκων κατεσφάγησαν.

Ἐκ τοῦ περιστατικοῦ δὲ τούτου λέγεται ὅτι ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ ἐμποδίσῃ διὰ τοῦ Κορανίου του εἰς τοὺς πιστοὺς τοῦ τὴν οἰνοποσίαν, ἐπὶ ποινῇ ἀποκλεισμοῦ ἀπὸ τὸν Τουρκικὸν παράδεισον.

Ἄλλὰ τί ὠφελοῦν αἱ ἀπαγορεύσεις καὶ ποιναί, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, ὅταν οἱ γονεῖς, οἱ διδάσκαλοι, οἱ ἱερεῖς, καὶ νομοθέται δὲν φροντίζωσι ν' ἀπομακρύνωσιν ἐγκαίρως τὰς αἰτίας τῶν κακῶν, καὶ νὰ ἐκρίζωνωσι τὰς πρώτας ρίζας αὐτῶν;

Προσέχετε σεῖς, ἀγαπητά μου παιδία, ν' ἀποφεύγετε πάντοτε τὰς αἰτίας καὶ τὰς ἀφορμὰς τῶν κακιῶν. Ἐὰν δὲ, ὃ μὴ γένοιτο, συναισθανθῆτέ ποτε ὅτι κακόν τι ἢ ἐλάττωμα ἤρχισε

νὰ ριζόνῃ εἰς τὸ σῶμα ἢ εἰς τὴν ψυχὴν σας, προσπαθήσατε ἀμέσως νὰ ἐκριζώσητε αὐτὸ, πρὶν ἢ δυναμώσῃ ἡ ρίζα του· ἂν εἰς τὴν ἀρχὴν δὲν τὸ προσέξετε, ἀλλ' ἀφήσετε νὰ κάμῃ δυνατὰς καὶ βαθείας τὰς ρίζας, πικρὰ θέλετε μετανοήσῃ, μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ τὸ ἐκριζώσετε.

ΤΑ ΣΚΛΑΒΑΚΙΑ.

“Ὅτε εἰς τὴν πεδιάδα ἐφθάσαμεν, ἤρχισαμεν νὰ ζητῶμεν παρὰ τοῦ Γεροστάθου τὰ Σκλαβάκια.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιαίρεσε τότε εἰς δύο ἰσάριθμα τάγματα. Ἐπὶ κεφαλῆς ἐκάστου τάγματος ἐδιόρισεν ἀρχηγούς τοὺς δύο μεγαλητέρους ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας. Ἐτοποθέτησεν ἐπομένως τὸ ἐν τάγμα ἀντικρὺ τοῦ ἄλλου εἰς ἀπόστασιν πεντήκοντα ἢ ἐξήκοντα ποδῶν. Ὑψωσεν εἰς ἕκαστον ἐκ τῶν στρατοπέδων αὐτῶν ἀνὰ ἓν μανδύλιον ὡς σημαίαν. Ἐπειτα δὲ μᾶς ἐξήγησε πῶς οἱ μὲν καταδιώκουν τοὺς ἄλλους, πῶς γίνονται οἱ αἰχμάλωτοι, καὶ πῶς οἱ σύντροφοὶ τῶν χρεωστοῦν νὰ ἐλευθερόνωσιν αὐτούς.

Δὲν ἐβραδύναμεν δὲ πολὺ νὰ οἰκειωθῶμεν μὲ τὰ Σκλαβάκια, τὰ ὅποια εἰς ἄκρον μᾶς ἤρσαν, διότι καὶ ζωηρότατα ἦσαν, καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἐκάστου διηρέθιζον.

Παρατηρεῖτε, μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, τὰ Σκλαβάκια εἶναι εἶδος μάχης, ἣτις γίνεται ὄχι δι' ὄπλων, ἀλλὰ διὰ τοῦ δρόμου, ὅστις γυμνάζει τὸ σῶμα εἰς τὴν εὐκινήσιαν. Αὐτὰ ἐξασκοῦν καὶ τὴν προσοχὴν εἰς τὰς διαφόρους κινήσεις τῶν φίλων καὶ τῶν ἐχθρῶν· διὰ τῆς αἰχμαλωσίας δὲ τιμωροῦν τοὺς βραδυκινήτους.

Ο ΜΟΝΟΦΘΑΛΜΟΣ ΤΡΕΜΟΓΙΑΝΝΗΣ.

“Ὅτε μετὰ τὰ Σκλαβάκια ἐπεστρέψαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν, ὁ Γεροστάθης εἶχε διακρίνει μακρόθεν βαδίζοντα πρὸς τὴν κωμόπολιν ἐπαίτην τινὰ, Τρεμογιάννην καλούμενον, ὅστις τὸν ἐνόμισε τοὺς μεθυσμένους Εἰλωτας. Ὅτε δὲ προχωροῦντες ἐφθάσαμεν τὸν Τρεμογιάννην, μᾶς εἶπε· — Τὰ παιδία τῆς

Σπάρτης έβδελύττοντο τήν οίνοποσίαν, βλέποντα τούς μεθυμένους. Είλωτας παρατηρήσατε καί σεις τόν Είλωτα τούτον, καί θαυμάσατε τά κατορθώματα τῆς οίνοποσίας καί τῆς μέθης.

Καί τῶ ὄντι, έλεεινή ἦτο ἡ θεά τοῦ Τρεμογιάννη· δέν ἦτο γέρων, ἀλλ' ἡ μέθη εἶχε καταντήσει αὐτόν ἐσχατόγηρων, ἰσχνόν καί ἀδύνατον· εἶχε δέ κυρτωμένον τὸ σῶμα, καί ρυτιδωμένον τὸ πρόσωπον· ἐπεριπάτει μετὰ μεγίστης δυσκολίας, καί κρατῶν βακτηρίαν ἐπροσπάθει δι' αὐτῆς νά βοηθῆ τούς κλονιζομένους πόδας του. Ἡ κεφαλή του, αἱ χεῖρες, τά δάκτυλα, καί ὄλον ἐν γένει τὸ σῶμά του ἔτρεμον ἀδιακόπως· ἡ μύτη του ἦτο κατακόκκινος· φλογισμένος ἐπίσης καί διηνεκῶς δακρῶν ἐφαινετο καί ὁ ἕτερος τῶν ὀφθαλμῶν του, διότι τόν ἄλλον εἶχε χάσει ὡς ἐκ τῆς μέθης του, πεσῶν ποτέ ἐπὶ λίθων· ἔχων δέ πάντοτε ἀνοικτὸν τὸ στόμα, ἐπαρουσίαζεν ἐπὶ τοῦ έλεεινοῦ του προσώπου τόν ἀποτρόπαιον γέλωτα τῆς ἠλιθιότητος.

Ὁ Τρεμογιάννης, ἅμα ἰδὼν τόν Γεροστάθην, ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ χρήματα. — Τί τὰ θέλεις; τὸν ἠρώτησε, διὰ νά πῆς πάλιν; — Τί νά κάμω; ἀπεκρίθη ὁ Τρεμογιάννης· μ' ἐκυρίευsen ἀνάθεμά το! καί ὅσον πίνω τόσον θέλω!

Εἰς μάτην ὁ Γεροστάθης με τήν συνήθη ἀγαθότητά του ὑπενθύμισεν εἰς αὐτόν τήν ἀξιοθρήνητον κατάστασίν του· εἰς μάτην τῷ ὑπεσχέθη νά τὸν τρέφῃ, ἂν ἀφήσῃ τὸ κρασίον. Ὁ Τρεμογιάννης ἐπέμενε ζητῶν χρήματα· καί ἐπειδὴ ὁ Γεροστάθης ἠρνήθη νά τῷ δώσῃ, ἤρχισε νά προφέρῃ λόγια ἀσυνάρτητα, ἀναμεμιγμένα με ὕβρεις καί βλασφημίας.

— Ἀπελπισία! εἶπεν ὁ Γεροστάθης· καί ἐπροχώρησεν ἀκολουθούμενος παρ' ἡμῶν. Ὅσον πίνει, τόσον θέλει! ἔχει δίκαιον! Αὐτὸς εἶναι ὁ νόμος ὄλων τῶν κακιῶν καί ἐλαττωμάτων! ἔάν δέν καταστραφῶσιν εἰς τήν γένεσίν των προχωροῦν, καί καθ' ἡμέραν αὐξάνουν με περισσοτέραν ὄρμη· ἀπαράλλακτα καθὼς ὅταν ἀφήσῃς ἀπὸ ὑψηλὴν θέσιν σῶμα βαρὺ, ὅσον περισσότερον προχωρεῖ πρὸς τήν γῆν, τόσον περισσότερον αὐξάνει ἡ ὄρμη τῆς ταχύτητός του.

Ὁ ἐπαίτης Τρεμογιάννης, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἦτο υἱὸς εὐκαταστάτου προεστῶτος τοῦ Ζαγορίου. Εἰς τὸ σχολεῖον ἐσχετίσθη μὲ τινας νέους μεγαλητέρους του, περὶ τῆς διαγωγῆς ὅμως τῶν ὁποίων δὲν ἐφρόντισε νὰ πληροφορηθῆ πρὶν ἢ σχετισθῆ μετ' αὐτῶν· ἐλεύθερος δὲ πάσης ἐπιτηρήσεως ἐξηκολούθει τὰς σχέσεις του μετ' αὐτῶν, τοὺς ὁποίους ἐφιλοτιμεῖτο καὶ ἐπροσπάθει νὰ μιμῆται. Ἦρχισε λοιπὸν νὰ καπνίζῃ καὶ νὰ πίνῃ κρασίον, ὡς ἐκεῖνοι, μὴ συλλογιζόμενος ὅτι τοιουτοτρόπως καὶ τὰ πατρικά του χρήματα ἀδίκως καὶ ἀνωφελῶς διεσκόρπιζε, καὶ εἰς τὸν ὀλέθριον κατήφορον τῆς μέθης διὰ τῆς οἰνοποσίας εἰσῆρχετο.

Κατ' ἀρχὰς τὸ κάπνισμα ἐσκότηζε τὸν ἐγκέφαλόν του, τὸ δὲ κρασίον, ζυνίζον τὸ στόμα του, ἐδυσαρέστει αὐτόν· ἀλλ' αἱ εἰδοποιήσεις αὗται δὲν τὸν κατέπεισαν νὰ τὰ παραιτήσῃ· ἀπ' ἐναντίας ἐπέμενε, διὰ νὰ μὴ φανῆ κατώτερος ἀπὸ τοὺς μεγαλητέρους κατὰ τετὴν ἡλικίαν καὶ τὴν κακοήθειαν συντρόφους του.

Βαθμηδὸν δὲ κατήντησε μέθυσος, καὶ ὅλως ἀνίκανος δι' ὀπιοανδῆποτε ἐργασίαν καὶ ἐνασχόλησιν. Ἐντὸς ὀλίγων χρόνων κατερῥόφησε διὰ τοῦ οἴνου καὶ μετέβαλεν εἰς καπνὸν ὀλόκληρον τὴν πατρικὴν του περιουσίαν. Τὸ δὲ ἀρχοντόπουλον τοῦ Ζαγορίου μετεβλήθη τοιουτοτρόπως εἰς ἐπαίτην βρακενδύτην καὶ μέθυσον.

Ὁ ποτὲ ὑγιῆς καὶ νουεχῆς Ἰωάννης κατήντησεν οὕτω Τρεμογιάννης, μονόφθαλμος, ἄνευ υἰείας καὶ ἄνευ νοός. Ἡ οἰνοποσία καὶ ἡ μέθη κατέστρεψαν τὴν υἰείαν του, τὸν ἐτύφλωσαν, καὶ παρέλυσαν τὸν ἐγκέφαλον καὶ ὀλόκληρον τὸ νευρικὸν σύστημά του· ὥστε καὶ ἡλίθιος καὶ μωρὸς ἀποκατέστη, καὶ εἰς τὴν τρομερὰν ἀσθένειαν, τὴν ὀνομαζομένην μανίαν τρέμουσαν, ὑπέκυψεν ὁ δυστυχῆς!

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς οὐδὲν ἄλλο ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὢν βέβαιος ὅτι ἡ θεὰ τοῦ Τρεμογιάννη, καὶ ἡ ἱστορία αὐτοῦ μᾶς ἐπροξένησαν φρίκην κατὰ τῆς οἰνοποσίας.

Ἀπεχωρίσθημεν δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην διὰ τῶν ἀκολούθων περὶ μέθης στίχων.

«Κόρη τῆς οἰνοποσίας,
 «Ἀδελφῆ δὲ τῆς Μανίας
 «Ἐὶν' ἡ μέθη, ἡ τυφλή,
 «Ἦτις εἰς τὴν ἀτιμίαν
 «Καὶ εἰς πᾶσιν δυστυχίαν,
 «Τοὺς πιστοὺς τῆς ὁδηγεῖ.»

Ο ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΣ ΣΥΝΤΡΟΦΟΣ.

« Ἐν ὀργῇ μήτε τι λέγειν μήτε πράσσειν. »
 (Πυθαγόρου).

ΠΟΛΛΑΚΙΣ ὁ Γεροστάθης ἐπεσκέπτετο τὰς παραδόσεις τοῦ σχολείου μας, καὶ μετὰ προσοχῆς ἠκροάζετο καὶ τοὺς διδασκάλους μας παραδίδοντας, καὶ τοὺς μαθητὰς ἐξεταζομένους. Διὰ τῶν ἐπισκέψεων του δὲ αὐτῶν τοὺς μὲν ἐνεθάρρυνε, τοὺς δὲ ἐφιλοτίμει.

Ἡμέραν τινὰ μᾶς ἐπεσκέφθη καθ' ἣν ὥραν ἤρχιζε τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας. Ὁ διδάσκαλος ἔσυρε κατὰ τὸ σύνθηρος κλῆρον, καὶ ὁ κλῆρος ἐνθυμοῦμαι, ἔπεσεν εἰς ἐμέ. Ἐπρόκειτο νὰ ἐκθέσω τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος. — Ἐμπρὸς, λογιώτατε, μὲ εἶπεν ὁ διδάσκαλος· εἰπέ μας τὰ περὶ τῆς ναυμαχίας τῆς Σαλαμῖνος· ἀπερίθην δὲ καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι τὰ ἐξῆς.

Ο ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΣΑΛΑΜΙΝΑ.

Ἀφοῦ διὰ τῆς προδοσίας τοῦ Ἐφιάλτου ἠμπόρεσεν ὁ Ξέρξης νὰ διαβῆ τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, ἐπροχώρησεν ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν ἀναριθμητῶν στρατῶν του, λεηλατῶν καὶ καταστρέφων βαρβαρικῶς τὰ πάντα.

Οἱ Ἀθηναῖοι ἐξέλεξαν στρατηγὸν τὸν συμπολίτην των Θεμιστοκλέα.

Ὁ Θεμιστοκλῆς ἐνόμιζεν ὅτι πολὺ εὐκολώτερον ἦτο νὰ σωθῶσι διὰ τῶν πλοίων, καὶ νὰ νικήσωσι τὸν ἐχθρὸν κατὰ θά-

λασσαν, ἐκλέγοντες θέσιν κατάλληλον πρὸς ναυμαχίαν, παρὰ ν' ἀντισταθῶσι κατὰ ξηρὰν εἰς τοὺς ἀπειραρίθμους στρατοὺς τοῦ Ξέρξου. Ὅθεν κατέπεισε τοὺς συμπολίτας του νὰ ἐγκαταλείψωσι τὰς Ἀθήνας εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ τὰς μὲν γυναῖκας, τοὺς γέροντας καὶ τὰ παῖδιά των ν' ἀποστείλωσιν εἰς τὴν Τροιζῆνα, πόλιν τῆς Πελοποννήσου, ὅλοι δὲ οἱ ἱκανοὶ πρὸς πόλεμον νὰ ἔμβωσιν εἰς τὰ πολεμικὰ των πλοῖα.

Ὁ προνοητικὸς Θεμιστοκλῆς δὲν εἶχε θεωρήσει τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος ὡς τὸ τέλος τοῦ Περσικοῦ πολέμου, ἀλλ' ὡς ἀρχὴν νέων ἀγώνων· καὶ δι' αὐτὸ ἔκτοτε εἶχε καταπέσει τοὺς Ἀθηναίους, ἀντὶ νὰ διανέμωσιν τὰ ἀργύρια, τὰ ὅποια ἀπὸ τὸ μεταλλεῖον τοῦ Λαυρίου ἐλάμβανον, νὰ ἐξοδεύωσιν αὐτὰ πρὸς κατασκευὴν πολεμικῶν πλοίων.

Τοιουτοτρόπως ἡ πατρίς του κατὰ τὴν κρίσιμον αὐτὴν ὥραν εἶχεν ἔτοιμα διακόσια πολεμικὰ πλοῖα, εἰς τὰ ὅποια εἰσέλθόντες ὅλοι οἱ ἱκανοὶ πρὸς πόλεμον Ἀθηναῖοι, ὠδηγήθησαν ὑπὸ τοῦ Θεμιστοκλέους εἰς τὸ στενὸν τῆς θαλάσσης, τὸ μεταξὺ τῆς νήσου Σαλαμῖνος καὶ Ἀττικῆς.

Εἰς τὸ στενὸν αὐτὸ ἔτυχε τότε προσωρμισμένος καὶ ὁ στόλος τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὑπὸ τὸν ναύαρχον τῆς Σπάρτης Εὐρυβιάδην.

Ὁ Ξέρξης ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ μεγάλου στρατοῦ του, προχωρῶν ἀπὸ τὰς Θερμοπύλας, ἔφθασεν ἐπὶ τέλους μέχρι τῶν Ἀθηνῶν, τὰς ὁποίας εὐρῶν ἐρήμους κατοίκων, καὶ ἄνευ τινὸς ὑπερασπίσεως, κατέκαυσε καὶ κατέστρεψε. Συγχρόνως δὲ ὁ μέγας στόλος του, παραπλεύσας τὰ παράλια τῆς Ἀνατολικῆς Ἑλλάδος, ἔφθασεν εἰς τὸ Φάληρον, λιμένα τῶν Ἀθηνῶν.

Τότε ὁ Εὐρυβιάδης καὶ οἱ ἄλλοι ἐσχεδιάζον ν' ἀναχωρήσωσι μετὰ τῶν πλοίων των ἀπὸ τὴν Σαλαμῖνα εἰς τὸν Ἴσθμόν τῆς Πελοποννήσου.

Ἄλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς προβλέπων, ὅτι εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν τοῦ ἰσθμοῦ οἱ Πέρσαι μὲ τὰ πολλὰ καὶ μεγάλα πλοῖα των εὐκόλως ἤμποροῦν νὰ περιζώσωσι καὶ καταστρέψωσι τὰ μικρὰ καὶ ὀλίγα πλοῖα τῶν Ἑλλήνων, ἐπροσπάθει εἰς ἓν πα-

λεμικόν συμβούλιον νά καταπέιση τὸν Εὐρυβιάδην ὅτι ἐσύμφερε νά μείνωσιν εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος.

Εἰς τὸ πολεμικὸν αὐτὸ συμβούλιον, παροξυνθεὶς ὁ Εὐρυβιάδης κατὰ τοῦ Θεμιστοκλέους, ὕψωσεν αὐθαδῶς τὴν βακκτηρίαν του διὰ νά κτυπήσῃ αὐτόν· ἀλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς χωρὶς νά ταραχθῆ εἶπε· πάταξον μὲν, ἄκουσον δέ!

Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠμπόρεσεν ὁ Θεμιστοκλῆς διὰ τῶν λόγων του νά καταπέισῃ τὸν Εὐρυβιάδην καὶ τοὺς ἄλλους νά ναυμαχήσωσιν εἰς τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος, κατέφυγεν εἰς τὸ ἀκόλουθον στρατήγημα.

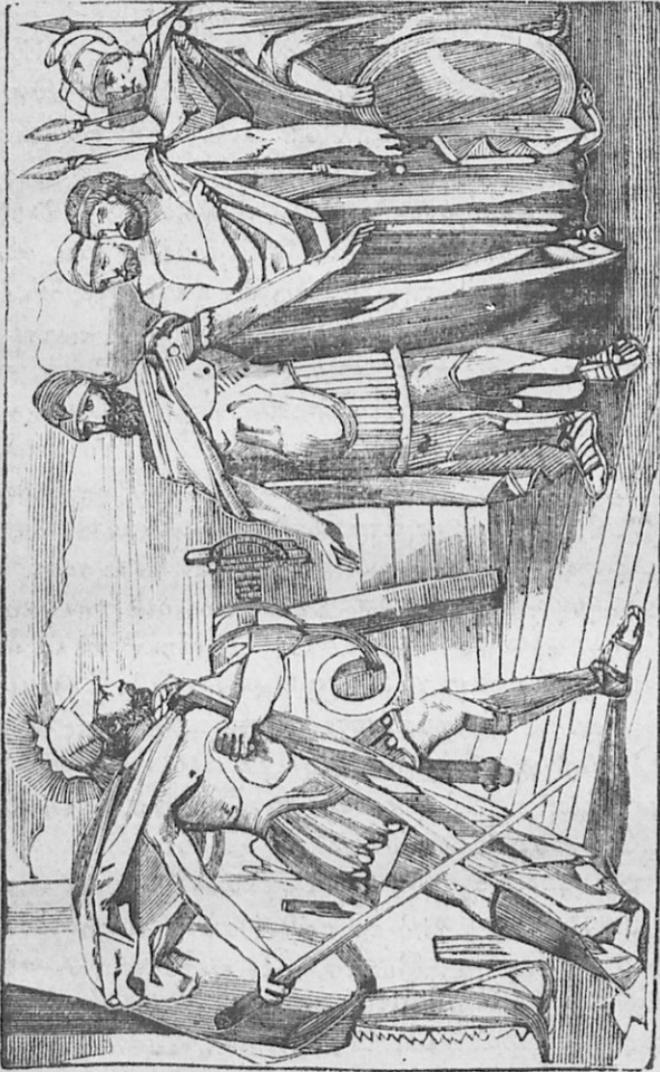
Ἐμήνυσε κρυφίως εἰς τὸν Ξέρξην, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς στόλος σκοπεύει ν' ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὸ στενὸν, καὶ ἐπομένως νά ἐπισπεύσῃ νά τὸν ἀποκλείσῃ ἐκεῖ διὰ τῶν πλοίων του, πρὶν προφθάσῃ νά τὸν διαφύγῃ.

Ὁ Ξέρξης ἐπίστευσε, νομίσας ὅτι καὶ ὁ μέγας Θεμιστοκλῆς ἦτο ἄλλος Ἐφιάλτης. Ἀμέσως λοιπὸν διατάττει τοὺς στόλους του ν' ἀποκλείσωσι τὰ στενὰ τῆς Σαλαμῖνος, καὶ νά καταστρέψωσι τὸν Ἑλληνικὸν στόλον.

Πᾶν ὅ,τι προεἶδεν ὁ μεγαλόνους Θεμιστοκλῆς ἐπαλήθευσεν. Ὁ ἐχθρικός στόλος δὲν ἠμπόρεσε νά ἐπιπέσῃ ὅλος συγχρόνως κατὰ τῶν Ἑλλήνων, διότι μόνον ὀλίγα πλοῖα ἐχώρουν εἰς τὰ στενά. Τὰ πλοῖα αὐτὰ, ἅμα παρουσιαζόμενα, εὐκόλως κατεστρέφοντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων· ἄλλα δὲ τότε ἐλάμβανον τὴν θέσιν τῶν καταστραφέντων· ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἐπίσης κατεστρέφοντο. Οὕτω δὲ ἡ ναυμαχία ἐτελείωσε διὰ τῆς καταστροφῆς τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, διὰ τῆς αἰσχροῦς φυγῆς τῶν διασωθέντων, καὶ διὰ τῆς καταδιώξεως αὐτῶν ὑπὸ τῶν νικηφόρων Ἑλλήνων.

Ὁ ὑπερήφανος βασιλεὺς τῆς Περσίας Ξέρξης εἶχε στήσει ὑψηλὸν θρόνον εἰς τὸ παράλιον τῆς Ἀττικῆς, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐθεώρει τὴν ναυμαχίαν· ἀλλ' ὅτε ἀντὶ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἑλλήνων εἶδε τὴν αἰσχροὴν ἦτταν καὶ τὴν αἰσχροτέραν φυγὴν τοῦ μεγάλου στόλου του, ἀπηλπισμένος καὶ ἔντρομος ἀνεχώρησε, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Τοιουτοτρόπως ὁ Θεμιστοκλῆς ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα ὅλην



Πάταξον μὲν ἄκουσον δέ.

κατὰ τὴν ἔνδοξον ταύτην ναυμαχίαν, ἣτις ἔλαβε χώραν περὶ τὰ τετρακόσια ὀγδοῦκοντα ἔτη π. χ. δηλ. 10 ἔτη μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος.

Ὅτε ἐτελείωσα τὴν διήγησιν ταύτην, ὁ Γεροστάθης, ὅστις μετὰ προσοχῆς μὲ ἠροαζέτο, κινῶν ἐνίοτε τὴν φαλακρὰν κεφαλὴν του πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῶν λόγων μου καὶ πρὸς ἐνθάρρυνσίν μου, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ διδασκάλου νὰ μὲ ἀποτείνῃ ἐρώτησίν τινα· λαβὼν δὲ τὴν ἄδειαν μὲ ἠρώτησε.

— Ποῖον προτέρημα τοῦ Θεμιστοκλέους, νομίζεις ὅτι ἐπέφερε τὴν νίκην τῆς Σαλαμῖνος, καὶ ἐπομένως τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος;

Συλλογισθεὶς ὀλίγον ἀπήντησα ὅτι ἡ φρόνησις τοῦ Θεμιστοκλέους κατώρθωσε τὴν νίκην αὐτήν.

— Καὶ πῶς ἔδειξε τὴν φρόνησίν του αὐτήν; ἐπρόσθεσε.

— Προετοιμάσας ἐγκαίρως τὰ διακόσια πλοῖα, ἀπεκρίθην, ἀφήσας τὰς Ἀθήνας καὶ προτιμήσας τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπὶ τέλος ἐκλέξας τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος διὰ τὴν ναυμαχίαν.

Ὅλ' αὐτὰ φρόνιμα καὶ καλὰ, μὲ εἶπεν· ἀλλὰ δὲν νομίζεις ὅτι ὅλ' αὐτὰ ἤθελον ἀποβῆ μάταια, ἂν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐθύμωνε, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Εὐρυβιάδης ὀργισθεὶς ὕψωσε τὴν βακτηρίαν διὰ νὰ τὸν κτυπήσῃ;

— Καὶ διατί; εἶπα πρὸς τὸν Γεροστάθην. — Αὐτὸς δὲ μοὶ ἀπεκρίθη τὰ ἑξῆς.

Ἄν ὁ Θεμιστοκλῆς ἦτο ὀργίλος, καὶ ἀντὶ νὰ κυριεύῃ τὸν θυμὸν του, ἐκυριεύετο ἀπὸ τὸ πάθος αὐτὸ, ἂν ἡ φρόνησίς του καὶ ἡ ἀγάπη τῆς πατρίδος του δὲν κατεπραῦνον τὸν θυμὸν, τὸν ὁποῖον φυσικὰ διήγειρεν εἰς τὴν ψυχὴν του ἡ αὐθάδεια καὶ τὸ ἄτοπον κίνημα τοῦ Εὐρυβιάδου, ἂν ἐπομένως ὠργίζετο καὶ ἐξήπτετο, ὡς εἶχεν ὀργισθῆ καὶ ἐξαφθῆ ὁ Εὐρυβιάδης, δὲν ἤθελεν εἰπεῖ ἀταράχως τοὺς περιφήμους ἐκείνους λόγους «Πάταξον μὲν ἄκουσον δέ,» διὰ τῶν ὁποίων ἀπέδειξεν ὅτι χάριν τῆς πατρίδος ἀδιαφορεῖ περὶ τοῦ ἀτόμου του· ἀλλ' ἤθελε σύρει καὶ αὐτὸς τὸ ξίφος του κατὰ τοῦ ναυάρχου τῶν Σπαρτιατῶν· εἰς τὴν ἑξαψίν τοῦ θυμοῦ του ἴσως ἤθελε τὸν πλη-

γώσει, ἴσως ἤθελε τὸν φονεύσει. Οἱ Σπαρτιᾶται καὶ οἱ ἄλλοι Πελοποννήσιοι ἤθελον τότε ἐξαγριωθῆ κατὰ τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ τῶν Ἀθηναίων, λησμονοῦντες δὲ ἐν τῇ ἀγανακτῆσει τῶν τοὺς Πέρσας καὶ τὸν ἐπικείμενον τῆς Ἑλλάδος κίνδυνον, ἤθελον ἐκτραχληλισθῆ εἰς ἀλληλοσφαγίαν καὶ εἰς ἐμφύλιον σπαραγμόν· καὶ οὕτως ἀντὶ νὰ καταστρέψωσιν εἰς τὴν Σαλαμῖνα τοὺς βαρβάρους, ἤθελον καταστραφῆ οἱ Ἕλληνες διὰ τῶν Ἑλλήνων· τότε δὲ οὔτε τὰ διακόσια πλοῖα τῶν Ἀθηναίων, οὔτε ἡ ἐγκατάλειψις τῆς πόλεως τῶν, οὔτε ἡ ἀνδρία τῶν, οὔτε τὸ στενὸν τῆς Σαλαμῖνος ἤθελον σώσει τὴν Ἑλλάδα.

— Τί λέγεις; ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης· δὲν φρονεῖς, φίλε, ὅτι ἂν ὁ Θεμιστοκλῆς παρωργίζετο, ἡ μὲν ἔνδοξος ναυμαχία τῆς Σαλαμῖνος δὲν ἤθελε στολιζέει τὴν ἱστορίαν τῶν προγόνων μας, ἡ δὲ Ἑλλάς ἤθελε χάσει ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν βαρβάρων τὴν ἐλευθερίαν, τὰ φῶτα καὶ τὸν πολιτισμὸν τῆς;

— ὦ! βέβαια, ἔχετε πολὺ δίκαιον, ἀπεκρίθην, καὶ ἐκάθησα εἰς τὴν θέσιν μου. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἐξηκολούθησε λέγων·

— Βλέπετε, ἀγαπητά μου παιδιὰ, πόσα τρομερὰ ἀποτελέσματα δύναται νὰ ἐπιφέρῃ εἰς ὀλόκληρον ἔθνος ἐνὸς ἀτόμου στιγμαῖος θυμὸς! Ὁ θυμὸς τοῦ Εὐρυβιάδου ἠδύνατο νὰ καταστρέψῃ τὴν Ἑλλάδα, ἡ δὲ πράοτης τοῦ φρονίμου Θεμιστοκλέους ἔσωσε καὶ ἐδόξασε τὴν Ἑλλάδα εἰς τὴν Σαλαμῖνα. Τοιοῦτοτρόπως ἡ φιλοπρωτία τῶν δέκα στρατηγῶν ἠδύνατο νὰ καταστρέψῃ τὴν Ἑλληνικὴν αὐτονομίαν εἰς τὸν Μαραθῶνα, ἀλλ' ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἡ ἀφιλοπρωτία τοῦ Ἀριστείδου ἔσωσαν αὐτὴν καὶ εἰς τὸν Μαραθῶνα, καὶ ἀκολούθως εἰς τὰς Πλαταιάς, καθὼς θέλετε ἰδεῖ ὅταν προχωρήσετε εἰς τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν.

Αἱ ἀρεταὶ λοιπὸν, καὶ ὄχι μόνον ἡ ἀνδρία καὶ τὰ ὄπλα σώζουσι τὰ ἔθνη· αἱ δὲ κακίαι καὶ τὰ πάθη καταστρέφουσι καὶ ἰδιώτας, καὶ πόλεις, καὶ ἔθνη ὀλόκληρα. «Μακάριοι οἱ πράεῖς ὅτι αὐτοὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν,» μᾶς λέγει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Μακάριος τῶντι ἀνεφάνη καὶ ὁ πρῶτος Θεμιστοκλῆς, διότι διὰ τῆς πράότητός του ἐκλη-

ρονόμησεν ὅλην τὴν δόξαν τῆς Σαλαμῖνος. Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Γεροστάθου ὁ διδάσκαλος ἐξηκολούθησε τὴν παράδοσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, καὶ ἐξέθεσε τὰ μετὰ τὴν μάχην τῆς Σαλαμῖνος.

Ὅτε δὲ ἐτελείωσε τὸ μάθημα, ὁ Γεροστάθης ἤρchiσε νὰ κρυφομιλῇ μετὰ τοῦ διδασκάλου, εἰπόντος·

— Ἐχετε πολὺ δίκαιον· αὐτὸ προσπαθῶ πάντοτε, καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἔτι μᾶλλον θέλω προσπαθῆσαι νὰ ἐκπληρώσω τὴν δικαίαν ἐπιθυμίαν σας.

Οὔτε ἐγὼ, οὔτε ἄλλος τις ἐκ τῶν συμμαθητῶν μου ἐννοήσαμεν περὶ τίνος ἦτο ἡ κρυφὴ ὀμιλία τοῦ Γεροστάθου. Ἄλλὰ τώρα συμπεραίνω ὅτι ὁ ἀγαθὸς γέρον ἐπρότρεπε τὸν διδάσκαλον νὰ μὴ περιορίζεται εἰς τὴν ἀπλὴν διήγησιν τῶν συμβεβηκότων τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας, ἀλλὰ νὰ προκαλῆ ἰδίως τὴν προσοχὴν μᾶς εἰς τὰς ἀρετὰς καὶ εἰς τὰς κακίας τῶν προγόνων μας, ὅπως μιμώμεθα τὰς πρώτας καὶ ἀποφεύγωμεν τὰς δευτέρας· ἐπὶ ἐκάστου δὲ συμβεβηκότος, ἐπὶ ἐκάστης πράξεως, ἐπὶ ἐκάστου λόγου νὰ γυμνάζῃ τὴν κρίσιν μας καὶ νὰ μορφῶνῃ τὴν καρδίαν μας.

Ταῦτα δὲ ὑποθέτω διότι πολλάκις ἠκούσαμεν τὸν Γεροστάθην λέγοντα ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις, ὡσάκις περιορίζεται εἰς τὸ νὰ φορτόνῃ μόνον τὴν μνήμην τοῦ μαθητοῦ, χωρὶς νὰ γυμνάζῃ συγχρόνως τὴν κρίσιν του, καὶ νὰ ἠθοποιῇ τὴν καρδίαν του, εἶναι ἐκπαίδευσις ἀτελεστάτη, ψευδὴς καὶ ἀθλίη.

Ο ΓΗΡΟΣΤΑΘΗΣ ΚΑΙ Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ.

Ὅτε τὸ ἑσπέρας τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὑπήγαμεν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ καλοῦ φίλου μας εὔρομεν τὸ δωμάτιόν του εἰς μεγίστην ἀταξίαν. Ὁ Γεροστάθης ἴστατο κρατῶν τὰς χεῖράς του ἐντὸς λεκάνης γεμάτης ὕδατος· τὸ συνήθως κάτασπρον ἔνδυμά του ἦτο κατάμαυρον· κατεβρῦπωμένος ἐφαίνετο καὶ ὁ τάπητος τοῦ δωματίου του· ἐπ' αὐτοῦ δὲ ἦσαν ἀτάκτως ἐρριμμένα δίσκος, ἀγγεῖον, καὶ τεμάχια ποτηρίων καὶ πινακίων· κατηφῆς δὲ καὶ κατακόκκινος ὁ ὑπηρέτης του, ἐπροσπάθει νὰ καθαρίσῃ τὸν τάπητα καὶ νὰ τακτοποιήσῃ τὸ δωμάτιον.

— Ζήτω ὁ πρῶτος Θεμιστοκλῆς, ὁ σωτὴρ τῆς Ἑλλάδος! μᾶς εἶπε χαμογελῶν ὁ Γεροστάθης, ἅμα μᾶς εἶδεν· ἀφοῦ ἔσωσε τὴν Ἑλλάδα μὲ τὸ πάταξον μὲν ἄκουσον δὲ, ἔσωσε καὶ ἐμὲ σήμερον ἀπὸ τοῦ ἄλογον πάθος τοῦ θυμοῦ.

— Τί ἠκολούθησεν; ἠρωτήσαμεν, αὐτὸς δὲ μᾶς εἶπε·

— Πρὸ ὀλίγου μ' ἔφρεν ὁ ὑπηρέτης τὸν καφέν· ἀλλὰ τόσον ἀπρόσεκτα ἐκράτει τὸν δίσκον, ὥστε ἔπεσεν ἀπὸ τὰς χεῖράς του ἐπάνω μου· ὁ βραστὸς καφὲς κατέκαυσε τὰς χεῖράς μου, καὶ κατερρύπισε καὶ τὰ ἐνδύματά μου καὶ τὸν τάπητα· καὶ πινάκια δὲ καὶ ποτήρια κατεσυντρίφθησαν, ὡς βλέπετε.

Τὸ αἶμα ἀνέβη ἀμέσως εἰς τὴν κεφαλὴν μου, καὶ ἤμην ἔτοιμος νὰ θυμώσω καὶ εἰς τὸν θυμὸν μου νὰ προφέρω ἴσως καὶ ἀτόπους καὶ ὕβριστικὰς λέξεις, ἴσως δὲ καὶ νὰ ξυλοκοπήσω τὸν ὑπηρέτην μου καὶ νὰ συντρίψω οὕτω τὴν ἀθλίαν του κεφαλὴν· ἀλλὰ χάρις εἰς τὴν σημερινὴν μου ἐπίσκεψιν εἰς τὸ σχολεῖόν σας, ἐνθυμήθην ἀμέσως τὸ «πάταξον μὲν ἄκουσον δὲ» τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ ἐφιλοσιμήθην νὰ φανῶ γνήσιος ἀπόγονός του, μιμούμενος τὴν ὑπομονὴν καὶ πραότητα του. Τοιοῦτοτρόπως κατώρθωσα ἀμέσως νὰ κρατήσω τὸν θυμὸν μου, καὶ ἄλλο τι δὲν εἶπα εἰς τὸν Εὐρυβιάδην ὑπηρέτην μου, παρὰ νὰ μὲ φέρῃ λεκάνην μὲ ψυχρὸν νερὸν διὰ νὰ δροσίσω τὰ ζεματισμένα μου δάκτυλα.

Ο ΠΛΑΤΩΝ ΚΑΙ Ο ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ.

Τώρα ἐνθυμοῦμαι, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης κρατῶν πάντοτε τὰς χεῖράς του ἐντὸς τῆς λεκάνης, ὅτι παρόμοιον τι συνέβη καὶ εἰς τὸν Πλάτωνα. Ὁ μαθητὴς αὐτοῦ τοῦ ἐναρέτου Σωκράτους εἶχεν ὀργισθῆ ἡμέραν τινὰ κατὰ τοῦ ὑπηρέτου του· ἀλλὰ κυριεύσας τὸν θυμὸν του, κατώρθωσε μῆτε νὰ εἴπη μῆτε νὰ πράξῃ τι κατ' αὐτοῦ. Τοιαύτη ἦτο ἡ παραγγελία τοῦ φιλοσόφου τῆς Σάμου Πυθαγόρου, ὅστις ἐσυμβούλευε τοὺς ὀργιζομένους μῆτε νὰ λέγωσι, μῆτε νὰ πράττωσιν τι διαρκοῦντος τοῦ θυμοῦ των.

Ἐνῶ δὲ ὁ Πλάτων ἐκυρίευσεν τὴν ὀργὴν του, εἰσῆλθεν ὁ μαθη-

τής του Ξενοκράτης· ἀποτεινόμενος δὲ πρὸς αὐτὸν, τὸν παρεκάλεσε νὰ δείρῃ αὐτὸς τὸν ὑπὲρ τὴν του. — καὶ διατί δὲν τὸν δέρεις σύ; ἐρωτᾷ ὁ Ξενοκράτης. — Διότι εἶμαι θυμωμένος, ἀπεκρίθη ὁ σοφὸς Πλάτων, ὅστις γνωρίζων τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς ὀργῆς καὶ ὅλων τῶν παθῶν, κατῴρθε διὰ τῆς φρονήσεώς του καὶ αὐτὰ νὰ δαμάζῃ, καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν νὰ προλαμβάνῃ.

Ὁ θυμὸς δὲν διαφέρει ἀπὸ τὴν μέθην, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρον. Καθὼς ἡ μέθη φθείρει τὴν υγείαν, οὕτω καὶ οἱ θυμῶδεις διακινδυνεύουν καὶ καταστρέφουν πολλάκις καὶ τὴν υγείαν καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν των. Ὅσον δὲ καταφρονοῦν καὶ ἀποστρέφονται οἱ τίμιοι καὶ οἱ φιλήσυχοι τοὺς μεθύσους, ἄλλο τόσον βδελύττονται καὶ ἀποφεύγουν τοὺς ὑποκειμένους εἰς τὸ ἄλλογον πάθος τοῦ θυμοῦ.

Ὅταν θυμόνη τις, τὸ αἷμα ἀναβαίνει εἰς τὴν κεφαλὴν του· ἐπομένως ὁ ἐγκέφαλός του καταπιέζεται, καὶ ὀλόκληρον τὸ νευρικὸν του σύστημα παραλύει· διὰ τοῦτο τότε ἡ γλῶσσα δένεται, τὰ μελῆ τρέμουν, οἱ ὀδόντες τρίζουν, οἱ ὀφθαλμοὶ ἐξογκοῦνται, ἐντὸς δὲ τῆς ἐξάψεώς του δὲν ἠξέυρει οὔτε τί πράττει, οὔτε τί λέγει, καὶ ἐξομοιούμενος μὲ τὸν μανιακὸν καὶ μεθυσμένον, χάνει, ὡς αὐτοὶ, τὴν χρῆσιν τοῦ λογικοῦ του, καὶ παρασύρεται εἰς λόγους καὶ πράξεις ἀνοήτους, ἐπικινδύνους, καὶ πολλάκις ἀξιοποίνους.

Εἰς ὅσα λοιπὸν ἐγκλήματα ὑπόκειται ὁ μεθυσμένος, εἰς τὰ αὐτὰ ὑπόκειται δυστυχῶς καὶ ὁ θυμωμένος· ἐξυβρίσεις, ξυλοκοπήματα, πληγώσεις, φόνοι, εἶναι τὰ λυπηρὰ προϊόντα καὶ τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς μέθης.

Μ' ἐβεβαίωσαν μάλιστα ἰατροὶ σοφοὶ, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ἔνεκα τοῦ ὑπερβολικοῦ θυμοῦ πολλάκις συμβαίνει καὶ τὰς φρένας του διὰ παντὸς νὰ χάσῃ τις, καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του νὰ στερηθῇ ἀποθνήσκων ἀποπληκτικὸς, ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης συρροῆς τοῦ αἵματος, τὴν ὁποίαν προξενεῖ ὁ θυμὸς εἰς τὸν ἐγκεφαλον.

Ο ΧΩΛΟΣ ΚΟΥΤΣΟΝΙΚΑΣ.

Ἰδέτε τὸν συμμαθητὴν σας Κουτσονίκαν, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης· εἶναι ὁ δυστυχὴς χωλὸς κατὰ τὸν ἕνα πόδα, καὶ ὁσάκις ὁ χειμῶν εἶναι δριμύς, ὑποφέρει πόνους σφοδρούς, καὶ ὀλοκλήρους ἡμέρας μένει κατάκοιτος εἰς τὴν κλίνην του.

Ποία ἡ αἰτία ὅλων αὐτῶν τῶν δυστυχιῶν τοῦ Κουτσονίκα; ἴσως οὔτε αὐτὸς ἐνθυμεῖται τὴν αἰτίαν, οὔτε σεῖς τὴν γνωρίζετε. Ἐγὼ τὴν ἤκουσα ἀπὸ τὸν καλὸν του πατέρα, καὶ θέλω σὰς τὴν εἰπεῖ, ἂν καὶ θέλετε λυπηθῆ ὅταν τὴν μάθετε· ἀλλὰ πολλάκις καὶ αἱ λύπαι μᾶς ὠφελοῦν, ὡς τὰ πικρὰ ἰατρικά.

Ὁ Κουτσονίκας εἶχεν ἀδελφὸν μεγαλήτερον· ὅτε δὲ ἦσαν ἀμφότεροι μικροὶ, ἔπαιζον ἡμέραν τινὰ τὸν δίσκον εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας των. Ὁ Κουτσονίκας, ὢν μικρὸς καὶ ἀνόητος, ἤθελε νὰ ἐνοχλῆ τὸν ἀδελφόν του, καὶ ὑπάγων ὀπισθέν του, ὁσάκις ἐκεῖνος ἐπρόκειτο νὰ ρίψῃ τὸν δίσκον του, ἔσπρωχεν ἐξαίφνης τὸν βραχίονά του, διὰ νὰ ἀποτυγχάνῃ ἢ βολῆ τοῦ ἀδελφοῦ του· εἰς μάτην ὁ ἀδελφός του ἐπέπληττε τὸν μικρὸν Κουτσονίκαν ἀγανακτῶν καὶ θυμόνων· ὁ πείσμων Κουτσονίκας ἀντὶ νὰ ἡσυχάσῃ, ἐπέμενεν ἐξάπτων ἔτι μᾶλλον τὴν ὀργὴν τοῦ ἀδελφοῦ του, ὅστις εἰς τὴν ἔξαψιν τοῦ θυμοῦ του ρίπτει μὲ ὀρμὴν τὸν ὅποιον ἐκράτει δίσκον κατὰ τοῦ Κουτσονίκα, τὸν κτυπᾷ, καὶ συντρίβει τὸ κόκκαλον τοῦ ποδός του.

Ἐκτοτε ὁ μὲν Κουτσονίκας ἔμεινε χωλὸς καὶ πάσχων, ὁ δὲ ἀδελφός του ὅστις τὸν ἠγάπα ὑπερβολικὰ, ἠσθένησε, καὶ μετὰ τινὰς ἡμέρας ἀπέθανεν ἀπὸ φλόγωσιν τοῦ ἐγκεφάλου, τὴν ὁποίαν, καθὼς εἶπον οἱ ἰατροὶ, τῷ ἐπροξένησεν ὁ ὑπερβολικὸς θυμὸς του.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην ὁ μὲν συμμαθητὴς μας Κουτσονίκας συγκινηθεὶς ἐδάκρυσε, μαθὼν τότε πρώτην φοράν ὅτι εἶχε ποτε ἀδελφόν, ὅστις ἀπέθανεν ἐξ αἰτίας του· ἡμεῖς δὲ μελαγχολήσαντες, ἐμείναμεν σιωπηλοὶ καὶ σκυθρωποὶ, ἀναλογιζόμενοι ὅτι ἕκαστος ἐξ ἡμῶν ἦτο κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον ὑποκείμενος εἰς τὸ πάθος τοῦ θυμοῦ, τοῦ ὁποίου ἐν τούτοις αἱ θλιβεραὶ συνέπειαι μᾶς κατετρόμαξαν.

Μικρὸς καὶ ἀσήμαντος ὁ δεκανεὺς, ἀπέφευγε τὸν κόπον καὶ δὲν κατεδέχετο τὴν ἐργασίαν· ἀλλ' ὁ μέγας Βάσιγκτων οὕτε τὸν κόπον ἐφοβείτο, οὐτ' ἐντροπὴν ἀλλὰ χρέος ἐνόμιζε τὸ νὰ μεταχειρίζηται εἰς ἐργασίαν τὰς χεῖρας, τὰς ὁποίας διὰ τὴν ἐργάζηται τῷ ἐχάρισεν ὁ Θεός.

Τοιοῦτος ὢν ὁ Βάσιγκτων ἀνεδείχθη μέγας καὶ ἔνδοξος, λατρευόμενος ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του, καὶ θαυμαζόμενος παρὰ πάντων. Αὐτὸς διεύθυνε τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα τῆς πατρίδος του· ἐλευθέρωσας δὲ καὶ κυβερνήσας αὐτὴν διὰ τῆς ἀνδρίας, διὰ τῆς φρονήσεως καὶ τοῦ καθαρῶ πατριωτισμοῦ του, δικαίως ἐπωνομάσθη μέγας πολίτης τῆς Ἀμερικῆς, καὶ πατὴρ τῆς πατρίδος.

Ο ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΤΕΛΕΑΡΧΟΣ.

Ἄλλὰ καὶ οἱ ἀληθῶς μεγάλοι ἐκ τῶν προγόνων μας δὲν ἐφοβοῦντο τὸν κόπον, δὲν ἐντρέποντο τὴν ἐργασίαν. Ὁ ἀρχαιότερος μετὰ τὸν Ὅμηρον ποιητὴς τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἡσίοδος ἐδίδασκε τοὺς Ἕλληνας ψάλλων

Ἄτιμος εἶν' ἡ ἀργία,
Ἐντιμος ἡ ἐργασία.

Πολλοὺς δὲ χρόνους μετὰ τὸν Ἡσίοδον ὁ φιλόπατρις ῥήτωρ τῶν Ἀθηῶν Ἰσοκράτης ἐπανελάμβανε τὴν αὐτὴν ἰδέαν, κηρύττων ὅτι ἡ ἀρετὴ τὴν μὲν ὀκνηρίαν θεωρεῖ ἀξιοκατηγόρητον, τὴν δὲ ἐργασίαν ἀξιεπαινον· «Τὸν μὲν ὀκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγεῖται ἡ ἀρετὴ.»

Ὁ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Ἐπαμεινώνδας, ὅστις ἀνεφάνη ὁ μεγαλύτερος στρατηγὸς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ποτὲ δὲν ἐφοβήθη τὸν κόπον, ποτὲ δὲν ἐντρέπη τὴν ἐργασίαν, ὅσον εὐτελής καὶ ἂν ἦτο. Ἐγνώριζεν ὁ Ἐπαμεινώνδας τὸ τοῦ Εὐριπίδου· οὐδεὶς ὀκνηρὸς ἀνεφάνη ἔνδοξος· διὰ τῶν κόπων γεννᾶται ἡ δόξα. «Οὐδεὶς ὢν ῥάθυμος εὐκλεῆς ἀνὴρ, ἀλλ' οἱ πόνοι γεννῶσι τὴν εὐανδρίαν».

Φθονεροὶ τινες ἐχθροὶ του, ζηλοτυποῦντες τὴν μεγάλην του δόξαν, ἐπέτυχον διὰ τῶν ῥαδιουργιῶν των νὰ ἐκλεχθῆ πρὸς πε-

ριφρόνησιν τελέαρχος, ἤτοι ἐπιστάτης τῶν δημοσίων ὁδῶν.
Ἄλλ' ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας δὲν ἠγανάκτησε, δὲν παρητήθη, ἀπ' ἐναντίας προθύμως ἐδέχθη τὴν τελεαρχίαν.

Τοιουτοτρόπως δὲ ἐδίδαξε καὶ τοὺς συμπολίτας του Θεβαίους, καὶ τοὺς συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρους του Ἑλλήνας, πρῶτον ὅτι ἕκαστος καλὸς πολίτης χρεωστεῖ νὰ ὑπακούη προθύμως εἰς τὰς παρακλήσεις τῆς πατρίδος του, καὶ δεύτερον ὅτι καθὼς ἡ ὑψηλὴ θέσις δὲν τιμᾷ τὸν ἀναξίως κατέχοντα αὐτήν, οὕτω καὶ ἡ μικρὰ δὲν ἀτιμᾷ τὸν ἀνώτερον αὐτῆς, ἀλλὰ τιμᾶται ὑπ' αὐτοῦ.

Πόσον εὐτυχῆς τῶ ὄντι ἡ πολιτεία ἐκείνη, τῆς ὁποίας τὰ διάφορα δημόσια ἐπαγγέλματα εἶναι ἐμπιστευμένα εἰς ἄνδρας ἀνωτέρους τῶν θέσεών των!

Πόσον δὲ δυστυχῆς καὶ ἀθλία ἡ πολιτεία ἐκείνη, εἰς τῆς ὁποίας τὰς δημοσίους θέσεις διορίζονται ἄνδρες κατώτεροι τῶν θέσεών των!

Αὐτὰ μᾶς ἐδίδαξεν ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας, ὅστις, ἐνόσω ὑπάρχει ἱστορία εἰς τὸν κόσμον, θέλει μείνει ἀθάνατος μετὰ τῶν δύο ἐνδόξων θυγατέρων του, αἵτινες ἦσαν αἱ δύο λαμπροαὶ του νίκαι εἰς τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας, καὶ εἰς τὴν Μαντινεϊάν τῆς Πελοποννήσου, ὅπου καὶ πληγωθεὶς ἔπεσεν ἐνδόξως.

Καὶ ὅμως, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἐγὼ θεωρῶ τὸν μέγαν Ἐπαμεινώνδαν δυστυχῆ, διότι αἱ τότε περιστάσεις τῆς Ἑλλάδος τὸν ἠνάγκασαν ν' ἀγωνισθῆ οὐχὶ ὑπὲρ τῆς ὅλης Ἑλλάδος, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν Θεβῶν μόνον, οὐχὶ κατὰ τῶν βαρβάρων, ἀλλὰ κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, οἵτινες ἦσαν Ἕλληνες, ἐνώ Ἕλληνα ἐπίσης ἦτο καὶ ὁ ἐνδοξὸς Ἐπαμεινώνδας.

Ο ΦΩΚΙΩΝ ΑΝΤΛΩΝ ΚΑΙ Η ΣΥΖΥΓΟΣ ΤΟΥ ΖΥΜΟΝΟΥΣΑ.

Εἷς ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἦτο, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις ἀνεφάνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ ἐναρετώτερος καὶ φρονιμώτερος πολιτικός, συγχρόνως δὲ καὶ ὁ ἀξιώτερος στρατηγὸς τῆς ἐποχῆς του. Πόνος γὰρ εὐκλείας πατήρ, εἶπεν ὁ Εὐριπίδης. Ἐὰν λοι-

πόν ὁ κόπος ἦναι πατήρ τῆς δόξης, ἔπεται ὅτι καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις τοσοῦτον ἐδοξάσθη, οὔτε τὸν κόπον ἐφοβήθη ποτέ, οὔτε τὴν ἐργασίαν ἐντρέπη.

Ὅτε οἱ πρόσβεις τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μεγάλου πολίτου τῶν Ἀθηνῶν Φωκίωνος, φέροντες τὰ δῶρα, τὰ ὅποια ἔστειλλε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος, εὗρον τὸν μὲν Φωκίωνα ἀντλοῦντα ὕδωρ ἐκ τοῦ πηγαδίου του, τὴν δὲ ἐνάρετον σύζυγον τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ ζυμόνουσαν τὸν ἄρτον τῆς οἰκίας της.

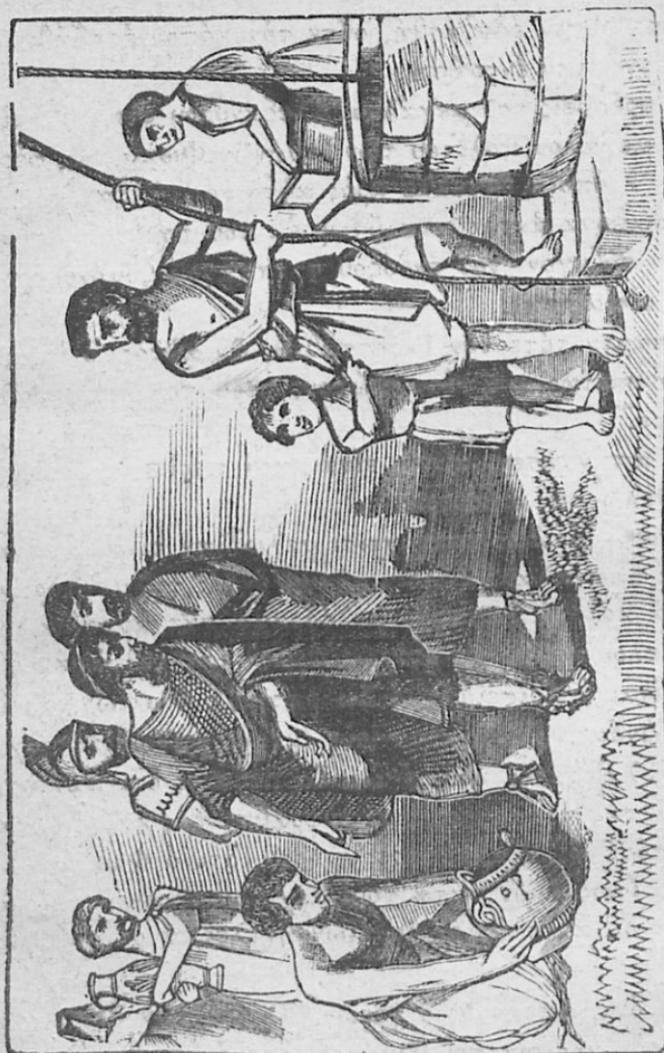
Ἠρωτήσαμεν τότε τὸν Γεροστάθην, ἂν αὐτὸς ὁ ἴδιος Φωκίων ἦτο ὁ πατήρ τοῦ νέου Φώκου, περὶ τοῦ ὁποίου ἄλλοτε μᾶς ἀνέφερε.

—Ναί, ἀπήντησεν, αὐτὸς εἶναι, καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου συχνάκις θέλω σᾶς ἀναφέρει.

Οἱ μουσικοὶ, ὅσας ἐπιτύχῳσι μελωδίαν τινὰ ὡραίαν, ἀγαπῶσι νὰ ἐπαναλαμβάνωσιν αὐτὴν ἐντὸς τοῦ μελοδράματός των. Ἀλλὰ καὶ τὸ λαμπρὸν μελόδραμα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἔχει μελωδίας τινὰς ἐξόχως ἀρμονικὰς καὶ ὡραίας· τοιαῦται δὲ εἶναι ὁ Ἀρισείδης, ὁ Σωκράτης, ὁ Φωκίων, ὁ Κίμων, ὁ Ἐπαμεινώνδας. Τὰς ἐναρμονίους ἐκεῖνας μελωδίας συχνάκις θέλω ἐπαναλαμβάνει καὶ ἐγὼ, ὧν βέβαιος ὅτι πάντοτε θέλουν τέρπει τὰς ἀκοάς σας, καὶ εὐφραίνει τὰς καρδίας σας.

Ἄλλος τότε ἐξ ἡμῶν παρετήρησεν, ὅτι ὁ Φωκίων καὶ ἡ σύζυγός του ἴσως ἔζων κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῆς ἀπλοηθείας, καὶ δι' αὐτὸ ὁ μὲν Φωκίων ἦντλει, ἡ δὲ σύζυγός του ἐζύμονεν.

—Ὅχι, ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ γέρων. Ὁ Φωκίων δὲν ἔζη κατὰ τοὺς ἠρωϊκοὺς χρόνους τοῦ Ὀμήρου, ὅτε ἡ μὲν βασίλισσα τῆς Ἰθάκης Πηνελόπη ὕφαινε τὸν ἱστὸν της, ἡ δὲ βασιλόπαις Ναυσικάα ἐπλυνεν εἰς τὸν ποταμὸν τὰ ἐνδύματά της, ἡ δὲ βασίλισσα τῶν Φαιάκων ἔγενθεν ἀπὸ τὸ πρῶτ' τῆς ἡμέρας. Οὔτε κατὰ τοὺς πατριαρχικοὺς χρόνους τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς ἔζη ὁ Φωκίων, ὅτε ἡ Ῥεβέκκα καὶ ἡ Ῥαχὴλ ἔβοσκον μόναι τὰ ποιμένα τῶν.



Ο Φωκίων αποποιούμενος τὰ δῶρα τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ἀπ' ἐναντίας ὁ Φωκίων ἔζη ὅτε ἡ πολυτέλεια συνοδευομένη ὑπὸ τῶν πιστῶν δορυφόρων τῆς, τῆς διαφθορᾶς, τῆς ὑπερρηφανείας καὶ τῆς ἀναιδείας, εἶχεν εἰσχωρήσει εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ κατασκάπτουσα τὴν ἑλληνικὴν ἀρετὴν προητοίμαζε τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν πτώσιν τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ὁ Φωκίων δὲν παρεσύρθη ἀπὸ τὸν ὀλέθριον χεῖμαρρον τῆς πολυτελείας.

Ο ΖΗΣΗΣ ΚΑΙ Ο ΙΩΑΝΝΗΣ.

Ἐνῶ ὁ Γεροστάθης ἐτελείονε τοὺς λόγους αὐτοὺς, παρετήρησε τὸν κύρ Ζήσην πλησιάζοντα τὸν υἱὸν τοῦ Ἰωάννην, καὶ ἀποτεινόμενον πρὸς αὐτὸν μὲ ὕφος μᾶλλον θερμὸν καὶ θυμοειδές.

— Τί ἔχεις, κύρ Ζήση, εἶπε τότε πρὸς αὐτόν, καὶ φαίνεσαι θυμωμένος κατὰ τοῦ Ἰωάννου; Μήπως τὸν ἐνθυμίζεις νὰ ἐξυπνᾷ πρῶτ', καὶ νὰ ἀγαπᾷ τὴν ἐργασίαν περισσότερον ἀπὸ τὸν ὕπνον; Ἐχεις δίκαιον, κύρ Ζήση· ἡ ἐργασία μᾶς τρέφει, καὶ μᾶς ἐνδύει, καὶ ὑγιεῖς μᾶς διατηρεῖ, ἐνῶ ὁ πολὺς ὕπνος καὶ ἡ ἀργία εἶναι πτωχεία καὶ πείνα, ἀσθένεια καὶ κακοθήτεια.

— Ὅχι, ἀπεκρίθη ὁ κύρ Ζήσης· εὐτυχῶς τώρα καὶ πολὺ πρῶτ' ἐξυπνᾷ ὁ Ἰωάννης, καὶ πολὺ ἐπιμελεῖται εἰς τὰ μαθήματά του· ἀλλὰ προχθὲς ἄλλην φιλονεικίαν εἶχα μὲ αὐτόν. Μ' ἔλεγεν ὅτι ἅμα τελειώσῃ τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, σκοπεύει νὰ ὑπάγῃ εἰς Ἰωάννινα ἢ Κωνσταντινούπολιν νὰ γείνη γραμματικὸς ἢ διδάσκαλος· καὶ ὅτε τὸν ἐνθύμισα τὰ χωράφια καὶ τὰ ἀμπέλια, τὰ ὅποια καλλιεργῶ καὶ ζῶμεν, μὲ ἀπεκρίθη ὅτι δὲν ἀρμόζει εἰς ἓνα γραμματισμένον νὰ γείνη γεωργὸς ἢ τεχνίτης. Τώρα δὲ τὸν ἠρώτων ἀν' ἠκουσεν αὐτὰς τὰς ὥραιας ἱστορίας, τὰς ὁποίας μᾶς ἐδιηγῆθης, καὶ τὸν ἔλεγα ὅτι ὅλοι αὐτοὶ οἱ μεγάλοι ἄνθρωποι κατεδέχθησαν καὶ ξυλουργοὶ, καὶ σιδηρουργοὶ, καὶ βαστάζοι νὰ γείνωσι, καὶ τοὺς δρόμους νὰ ἐπιστατώσι, καὶ νερόν νὰ σύρωσιν· ὁ δὲ κύρ Ἰωάννης δὲν κατεδέχετο νὰ γείνη γεωργὸς! Ἐγὼ ὁ δυστυχὴς ἄλλον υἱὸν δὲν ἔχω, ἡ ἡλικία μου προχωρεῖ· ποῖος ἄλλος θέλει μὲ βοηθεῖ εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ ἐπιστάσιαν τῶν κτημάτων μου; Καλὰ

ἴσως εἶναι, κύρ Γεροστάθη μου, τὰ γράμματα καὶ τὰ σχολεῖα· ἀλλὰ διὰ τὰ παιδία ἡμῶν τῶν πτωχῶν νομίζω ὅτι δὲν εἶναι, διότι γεμίζουν ἀέρα αἱ κεφαλαὶ των.

— Βεβαιώσου, κύρ Ζήση, ὅτι μόνον ὅσαι κεφαλαὶ εἶναι κοῦφαι γεμίζουν ἀέρα ἀπὸ τὰ γράμματα· ἀλλ' ὅσαι ἔχουν ἐγκέφαλον, αὐταὶ διὰ τῶν γραμμάτων τρέφουν καὶ ἐνδυναμόνουν τὸν ἐγκέφαλον, καὶ τότε δὲν μένει ἐντὸς τῶν κεφαλῶν τόπος διὰ ἀέρας καὶ καπνοῦς.

Ὁ Ζήσης συλογισθεὶς ὀλίγον· — "Ἐχετε δίκαιον, εἶπε πρὸς τὸν Γεροστάθη· καλὰ καὶ ἄγρια εἶναι τὰ γράμματα, καὶ ἐγὼ ὁ ἀγράμματος καθ' ἡμέραν αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην των. Ἀλλὰ πῶς νὰ μὴν στενοχωροῦμαι, πῶς νὰ μὴν ἀγανακτῶ, ὅταν ἀκούω ὅτι ὁ Ἰωάννης θέλει νὰ μοῦ φύγη ἐξ αἰτίας τῶν γραμμάτων;

— "Ἄν ὁ Ἰωάννης, κύρ Ζήση, ἀπεκρίθη ὁ Γεροστάθης, ἔχη, ὡς ἐλπίζω, ὀλίγον νοῦν, βεβαιώσου ὅτι δὲν θέλει σὲ ἀφήσει, ὅσα γράμματα καὶ ἂν μάθη, ἀλλ' ὡς καλὸς υἱὸς θέλει ἀκολουθήσει τὸ ὠραῖον ἐπάγγελμά σου. Ὁ Ἰωάννης σου εἶναι ἀκόμη νέος καὶ ἄπειρος καὶ δὲν γνωρίζει ὅτι ὅλαι αἱ τέχναι, ὅλα τὰ ἐργόχειρα, ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα εἶναι ἐντιμότεα καὶ ὠφελιμώτατα, ὅταν τιμίως μετέρχηταί τις αὐτὰ, καὶ ὅτι μόνον ἢ ἀργία καὶ ἢ κακοῦθεια εἶναι αἰσχρὰ καὶ ἄτιμα.

Ὅστις ἐντρέπεται ν' ἀκολουθήσῃ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς του, βεβαίως καὶ μάταιος εἶναι, καὶ καλὴν καρδίαν δὲν ἔχει· ἀργὰ δὲ ἢ ὀγλίγωρα θέλει τιμωρηθῆ καὶ μετανοήσει.

Οἱ φρόνιμοι υἱοὶ ἀκολουθοῦν πάντοτε τὸ πατρικὸν των ἐπάγγελμα, ἐκτὸς ἂν περιστάσεις ἔκτακτοι ἢ προτερήματα ἕξοχα σπρώξωσιν αὐτοὺς εἰς ἄλλα ἀνώτερα ἔργα.

Τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα εἶναι δένδρον ἑτοιμον, φυτευμένον, καλῶς ριζωμένον, καὶ ἤδη δίδον καρπούς· ἀλλὰ τὸ νέον, τὸ ὁποῖον ὁ μάταιος υἱὸς θέλει νὰ καλλιεργήσῃ, εἶναι δένδρον ἄγνωστον, τὸ ὁποῖον αὐτὸς πρόκειται νὰ φυτεύσῃ, ἀβέβαιον δὲ ἂν ἐπὶ τέλος ριζώσῃ καὶ καρποφορήσῃ· οὐδεμίαν δὲ συμβου-

λὴν ἢ ὀδηγίαν ὡς πρὸς τὴν καλλιέργειαν τοῦ νέου τούτου δένδρου δύναται ὁ υἱὸς νὰ περιμένῃ παρὰ τοῦ πατρὸς του.

Ἐὰν, Ἰωάννη μου, ἀκολουθήσῃς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς σου, αὐτὸς, ὅστις βεβαίως σὲ ἀγαπᾷ περισσότερον παντὸς ἄλλου, θέλει σὲ συμβουλευεῖν, σὲ ὀδηγεῖν, σὲ διευκολύνει εἰς τὸ ἔργον σου, καὶ οὕτως εὐκόλως καὶ συντόμως θέλεις προοδεύσει εἰς αὐτό. Ἄλλ' ἂν ζητήσῃς νέον στάδιον ζωῆς, ποῖος θέλει σὲ ὀδηγεῖν καὶ σὲ συμβουλευεῖν μὲ τὴν προθυμίαν καὶ τὸν ζῆλον τοῦ πατρὸς σου; Κληρονομῶν τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς σου, θέλεις κληρονομήσει συγχρόνως καὶ ὅλους τοὺς γνωρίμους, ὅλους τοὺς φίλους, τοὺς ὁποίους διὰ τοῦ ἐπαγγέλματός του ἀπέκτησεν· εἰς αὐτοὺς θέλεις προσθέσει καὶ σὺ ἄλλους νέους· προσθέτων δὲ εἰς τὴν πεῖραν τοῦ πατρὸς σου καὶ τὴν ἰδικήν σου, θέλεις ἀναπτύξει καὶ τελειοποιήσει βαθμηδὸν τὸ πατρικόν σου ἐπάγγελμα καὶ θέλεις καταστήσει αὐτὸ ἐπωφελέστερον.

Η ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἡ γεωργία καὶ ὄλαι αἱ τέχναι ἐπροόδευσαν, καὶ τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος κατήντησε μέγα καὶ εὐτυχές, διότι ὁ υἱὸς τοῦ γεωργοῦ, ἀφοῦ σπουδάσῃ τὰ πρέποντα μαθήματα, γίνεται γεωργός, ὅσον πλούσιος καὶ ἂν ἦναι ὁ πατήρ του· ὁ υἱὸς τοῦ σιδηρουργοῦ σιδηρουγός, καὶ ἐν γένει διότι ἕκαστος υἱὸς ἀκολουθεῖ τὴν τέχνην ἢ τὸ ἔργον τοῦ πατρὸς του. Τοιοῦτοτρόπως καὶ αὐτοὶ πλουτοῦσι καὶ βελτιοῦνται, καὶ τὰ ἔργα των τελειοποιοῦνται. Πολλοὶ δὲ γεωργοὶ, τεχνῖται, ἐργοστασιάρχαι ἔφθασαν εἰς τὰς πρώτας θέσεις τῆς πατρίδος των, καὶ εἰς τοὺς ἀνωτέρους βαθμοὺς τῆς Ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας· διότι εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καθὼς εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῆς Γεώργιος ὁ τρίτος, ἡ θύρα τῆς ἀριστοκρατικῆς εὐγενείας εἶναι ἀνοικτὴ εἰς πάντα Ἀγγλον, ἀναφανέντα εἰς τὴν πατρίδα ἐξόχως ὠφέλιμον, ὅποιονδήποτε καὶ ἂν ἦναι τὸ ἐργόχειρον ἢ τὸ ἐπάγγελμα του.

Διὰ νὰ προσηλόνωνται δὲ οἱ Ἀγγλόπαιδες εἰς τὴν ἐργασίαν, καὶ ἰδίως εἰς τὸ πατρικόν των ἐπάγγελμα, μεταξὺ τῶν

πρώτων διηγημάτων, τὰ ὅποια ἀναγινώσκουν, εἶναι καὶ τὸ διήγημα τοῦ Μαυρικίου. Κατὰ παράκλησίν μας δὲ ἐδιηγήθη τότε ὁ γέρον καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτήν.

Η ΔΥΣΤΥΧΙΑ ΤΟΥ ΜΑΥΡΙΚΙΟΥ.

Ὁ πατὴρ τοῦ Μαυρικίου ἦτο κατ' ἀρχὰς ἀπλοῦς ἐργάτης εἰς ἓν ὑφαντήριον τῆς Ἀγγλικῆς πόλεως Δέρβης· ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιμελείας, τῆς φιλοπονίας καὶ οἰκονομίας του, καὶ μάλιστα διὰ τινος ἐφευρέσεως, τὴν ὁποίαν ἔκαμε πρὸς βελτίωσιν τῆς ὑφαντικῆς μηχανῆς, κατάρθρωσεν ἐντὸς ὀλίγου ν' ἀποκαστηθῆ ἰδιοκτήτης καὶ ἐργοστασιάρχης μεγάλου ὑφαντηρίου, εἰς τὸ ὁποῖον δὲν ἔπαυεν ἐπιστατῶν καὶ ἐργαζόμενος μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ὁ υἱὸς τοῦ Μαυρίκιος, ἀφοῦ ἐσπούδασε τὰ ἐγκύκλια εἰς τὸ σχολεῖον, εἰργάζετο ὑπὸ τὸν πατέρα του εἰς τὸ ὑφαντήριον αὐτοῦ. Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του κληρονομήσας, ὡς μονογενὴς υἱὸς, ὀλόκληρον τὴν πατρικὴν περιουσίαν, ἐνόμισεν ὅτι ἦτο ἀνοησία, καὶ μάλιστα ἀπρεπὲς εἰς νέον ἔχοντα τὴν κατάστασιν, καὶ σπουδάσαντα γράμματα εἰς τὸ σχολεῖον, νὰ ἐξακολουθήσῃ μετερχόμενος τὴν ὑφαντικὴν.

Ὅθεν, πωλήσας τὸ πατρικόν του ἐργοστάσιον, μετέβη εἰς τὴν πολυέξοδον πρωτεύουσάν τῆς Ἀγγλίας τὸ Λονδῖνον, διὰ νὰ ζήσῃ ἐκεῖ ὡς εὐγενὴς εὐκατάστατος.

Ἀλλὰ μὴ γνωρίζων ὁ Μαυρίκιος νὰ διαχειρισθῆ τὴν χρηματικὴν του περιουσίαν, καθὼς ἐγνώριζε τὴν ὑφαντικὴν, κατάρθρωσε διὰ τῆς πολυτελείας καὶ τῶν ἀνοήτων ἐξόδων, διὰ τῆς χαρτοπαιξίας καὶ ἄλλων τυχηρῶν παιγνιδίων, ὅχι μόνον τὴν περιουσίαν του ν' ἀπολέσῃ, ἀλλὰ καὶ εἰς χρεὴν πολλὰ νὰ υποκύψῃ, ἕνεκα τῶν ὁποίων καὶ ἐφυλακίσθη.

Κατάκλειστος ἐν τῇ φυλακῇ συνῆλθεν ἐπὶ τέλους εἰς ἑαυτὸν καὶ ἐπέισθη, ἀλλὰ δυστυχῶς πολὺ ἄργά, ὅτι φρονιμώτερον καὶ ἀξιοπρεπέστερον ἦθελεν εἶσθαι ἐὰν ἐξηκολούθει ἐργαζόμενος τὴν ὑφαντικὴν, τιμώμενος καὶ ἀγαπώμενος παρὰ πάντων.

Μετὰ διετῆ δὲ φυλάκισιν ἐλευθερωθεὶς ἐκ τῆς φυλακῆς, ἐπανέρχεται αὐθημερόν εἰς Δέρβην, καὶ μετὰ πολλὰς παρακλήσεις κατορθώνει νὰ καταπέισῃ τὸν ἀγοραστὴν τοῦ τεχνουργείου του νὰ τὸν προσλάβῃ ἐντὸς αὐτοῦ, οὐχὶ πλέον ὡς ἐργοστασιάρχην, ἀλλ' ὡς ἀπλοῦν ἐργάτην ἐπὶ μετριωτάτῳ ἡμερομισθίῳ.

Τὰ ἱστορικὸν αὐτὸ συμβῶν μαθηάνοντες παιδιόθεν οἱ νέοι τῆς Ἀγγλίας προσκολλῶνται εἰς τὴν ἐργασίαν καὶ εἰς τὸ πατρικὸν τῶν ἐπάγγελμα, ὅσα πλοῦτη καὶ ἂν ἀπέκτησαν δι' αὐτοῦ οἱ γονεῖς των, καὶ ὅσα γράμματα καὶ ἂν ἔμαθον αὐτοὶ εἰς τὰ σχολεῖα.

Ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα καὶ ὄλαι αἱ τέχναι, Ἰωάννη μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἔχουν ἀνάγκην γραμμάτων διὰ νὰ προοδεύσωσιν.

Εἶδες τὸν κῆπὸν μου καὶ πολὺ σὲ ἤρεσεν· ἀλλὰ βεβαιώσου ὅτι ἂν δὲν ἐγνώριζα ὀλίγα Ἰταλικά καὶ Γαλλικά διὰ ν' ἀναγνώσω βιβλία τινὰ περὶ κηπουρικῆς, ὁ κῆπός μου δὲν ἤθελεν εἶσθαι ὅποιον τὸν εἶδες. Ἡ Γεωργία, ἡ Κτηνοτροφία, καὶ ὄλαι αἱ τέχναι καὶ τὰ ἐπαγγέλματα ἔχουν εἰς τὰ φωτισμένα ἔθνη τὰ βιβλία των, τὰς εἰκονογραφίας των, τοὺς κανόνας των, καὶ αὐτὰ σπουδάζοντες καὶ μελετῶντες οἱ κτηματῖαι, οἱ κτηνοτρόφοι καὶ οἱ τεχνῖται προοδεύουν καὶ καθ' ἡμέραν τελειοποιεῦνται, ὠφελοῦντες καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα των. Ἄς μὴ ζητῶμεν ποτέ, φίλε Ἰωάννη, ν' ἀναβῶμεν ὑψηλότερα ἀφ' ὅσον δυνάμεθα, διότι ἄλλως κινδυνεύομεν νὰ πέσωμεν καὶ ἀντὶ συμπαθείας νὰ διεγείρωμεν γέλωτα καὶ περιφρόνησιν.

Ἄς συμμορφωνώμεθα μὲ τὰς περιστάσεις, μὲ τὴν τύχην, μὲ τὴν θέσιν, καὶ μὲ τὰς ἀνάγκας μας· τὰ δὲ γράμματα, ἀντὶ νὰ μᾶς φουσκόνωσι καὶ νὰ μᾶς ἀποσπῶσιν ἀπὸ τὰ πατρικὰ ἔργα, ἄς μᾶς διδάσκωσι τὴν ἀγάπην τῆς ἐργασίας, καὶ ἄς μᾶς καθιστῶσιν αὐτὴν γλυκυτέραν. Τὰ γράμματα τιμῶσι τὴν ἐργασίαν, δὲν ἀτιμᾶζονται δὲ ὑπ' αὐτῆς.

Ο ΣΟΛΩΝ Ο ΘΑΛΗΣ Ο ΠΛΑΤΩΝ ΚΑΙ Ο ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ.

Καὶ αὐτοὶ οἱ σοφώτατοι ἄνδρες τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος δὲν ἐντράπησαν, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, νὰ ἐργασθῶσι, διὰ νὰ ἀποκτήσωσι τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸ ζῆν, ὅπως δυνηθῶσιν οὕτω καὶ ἐκυτοῦς καὶ ἄλλους νὰ βελτιώσωσιν.

Ὁ Σόλων, ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, εἰς ἐκ τῶν ἐπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, στερούμενος τῶν ἀναγκαίων του, καὶ ἐντρεπόμενος νὰ ζητῆ παρὰ τῶν ἄλλων, μετῆλθε τὸ ἐμπόριον.

Τὸ αὐτὸ ἐπάγγελμα μετῆλθε καὶ ὁ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, εἰς τῶν ἐπτὰ σοφῶν, καὶ ὁ Ἴπποκράτης ὁ Χίος, ὁ Πυθαγορικὸς φιλόσοφος.

Καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος Πλάτων, ὁ μαθητὴς τοῦ Σωκράτους, ὁ ὑψηλότερος φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος, μετέβη ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Αἴγυπτον διὰ νὰ πωλήσῃ φορτίον ἐλαίου.

Πᾶς ἀγαθὸς ἀνὴρ, εἴτε πολιτικὸς εἴτε μὴ, χρεωστεῖ νὰ μετέρχεται τίμιόν τι ἔργον πρὸς ἀπόκτησιν τῶν ἀναγκαίων του. Αὐτὰ μᾶς διδάσκει ὁ καλοκἀγαθὸς Πλούταρχος, ἐπικυρόνων τοὺς λόγους τοῦ Ἡσιόδου· «Ἔργον οὐδὲν ὄνειδος», καὶ τὸ τοῦ σοφοῦ Πιττακοῦ «Ἀνιαρὸν ἀργία».

Ὁ Σόλων μάλιστα τόσον ἀπεστρέφετο τὴν ἀργίαν καὶ ὀκνηρίαν, ὥστε, διὰ ν' ἀναγκάσῃ ἕκαστον πατέρα νὰ διδάσκῃ τέχνην τινὰ εἰς τὰ τέκνα του, ἐνομοθέτησεν ὅτι· «Ὅστις δὲν φροντίσῃ νὰ διδάξῃ τέχνην τινὰ εἰς τὰ τέκνα του, γηράσκων δὲν θέλει ἔχει δικαίωμα ν' ἀπαιτῆ διατροφὴν παρὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ.»

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΑΓΑΛΜΑΤΟΠΟΙΟΣ.

Ὁ Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ὅστις ἀνεφάνη ὁ ἐναρετώτερος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἦτο υἱὸς τοῦ ἀγαλματοποιοῦ Σωφρονίσκου. Ὦν δὲ ἐκ νεότητός του υἱὸς φρόνιμος, ἠκολούθησε τὸ πατρικόν του ἐπάγγελμα, καὶ φαίνεται ὅτι εὐδοκίμησεν εἰς τὴν ἀγαλματοποιίαν,

διότι καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ περιηγητοῦ Παυσανίου, περὶ τὰ ἑκατὸν ἐξήκοντα ἔτη μετὰ Χριστὸν, διετηροῦντο ἀκομῆ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν αἱ τρεῖς ἐνδεδυμένοι Χάριτες, καλλιτεχνικὰ ἔργα τοῦ γλύπτου Σωκράτους.

Ἀφοῦ δέ, ἀκολουθήσας φρονίμως τὴν πατρικὴν του τέχνην, ἔδωκε διὰ τῆς γλυφίδος μορφήν εἰς τὰ μάρμαρα, ἐπεθύμησε διὰ τῆς ἀρετῆς νὰ μορφώσῃ καὶ τὰς καρδίας τῶν συμπολιτῶν του, καθ' ὅσον μάλιστα κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εἶχον ἀρχίσει δυστυχῶς νὰ διαφθείρωνται.

Ἀφιέρωσε λοιπὸν τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς του εἰς τὴν ἠθικὴν Φιλοσοφίαν, τῆς ὁποίας καὶ θεμελιωτῆς ἐπωνομάσθη.

Γνωρίσας ἐξ ἰδίας πείρας τὴν ἀνάγκην καὶ τὰ καλὰ τῆς ἐργασίας, τὴν ἐργασίαν ἐσύσταινεν εἰς τοὺς συμπολίτας του, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ μαθητοῦ του Ξενοφῶντος λέγων, ὅτι ἡ ἐργασία εἶναι ἀγαθὸν καὶ ὠφέλιμον, ἡ δὲ ἀργία κακὸν καὶ βλαβερὸν· ὠνόμαζε δὲ ἐργάτας μὲν τοὺς ἐργαζομένους τιμίως, ἀργοὺς δὲ, ὅχι μόνον τοὺς μηδὲν πράττοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς κυβεύοντας, καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ πονηρὰ καὶ ἐπιζήμια.

Ἐκ τούτων βλέπεις, Ἰωάννη, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ὅτι τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα δὲν ἐμπόδισε τὸν Σωκράτην νὰ κατασταθῇ εὐεργέτης τῆς πατρίδος του, καὶ ν' ἀπαθανατίσῃ τὸ ὄνομά του.

Ἄλλ' ἐπειδὴ, φίλε Ἰωάννη, τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρός σου εἶναι ἡ γεωργία, πρέπει νὰ σέ διηγηθῶ ὀλίγα καὶ περὶ τοῦ Ῥωμαίου Κιγκινάτου.

Ο ΚΙΓΚΙΝΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΑΡΟΤΡΟΝ ΤΟΥ.

Ὀλίγους χρόνους πρὸ τοῦ Σωκράτους ἔζη εἰς τὴν Ῥώμην ὁ Κιγκινάτος, ὅστις, ἀγαπῶν τὴν γεωργίαν, κατεγίνετο ἡσύχως εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ὑποστατικοῦ του μακρὰν τῆς πολιτικῆς ζωῆς. Ἐνῶ δὲ ἐνησχολεῖτο καλλιεργῶν ἰδίαις χερσὶ τοὺς ἀγρούς του, ἡ Ῥώμη εὐρέθη εἰς μέγιστον κίνδυνον· ἔχ-

θρικός στρατός είχε περικυκλώσει τὸν Ῥωμαϊκὸν, καὶ ἡ καταστροφή τῆς Ῥώμης ἦτο σχεδὸν βεβαία.

Κατὰ τὸν μεγάλον αὐτὸν κίνδυνον ὁ Ῥωμαϊκὸς λαὸς ἐνθουμήθη τὸν Κιγκινάτον, τὸν ὁποῖον, ἂν καὶ γεωργὸν, ἐσέβοντο πολὺ καὶ ἠγάπων διὰ τε τὴν φρόνησιν, τὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν ἀνδρίαν του. Ὅθεν ἀμέσως ἐκλέγουν αὐτὸν Δικτάτορα τῆς Ῥώμης, δηλαδὴ ἀπόλυτον ἄρχοντα, δυνάμενον νὰ πράξῃ πᾶν ὅ,τι ἤθελεν ἐγκρίνει πρὸς διάσωσιν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος.

Ὁ Κιγκινάτος ὑπακούων προθύμως εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος, ἀφίνει τὸ ἄροτρον του καὶ ἀποχαιρετᾷ τὴν σύζυγον του· ἀντὶ ὅμως νὰ κομπᾷσῃ καὶ νὰ χαρῆ διὰ τὴν ὑψηλὴν θέσιν εἰς τὴν ὁποίαν ἐπροσκαλεῖτο, σύννους ἐσυλλογίζετο τὰς δυσκολίας τῆς θέσεως ταύτης.

Ἄλλ' ὀδηγήσας τοὺς συμπολίτας του, καταστρέφει ἐνδόξως τὰ ἐχθρικά στρατεύματα, ἐλευθερόνει τὸν κινδυνεύοντα Ῥωμαϊκὸν στρατὸν, καὶ σώζει τὴν Ῥώμην. Ἀμέσως δὲ, παραιτούμενος ἀπὸ τὴν δικτατορίαν, ἀπὸ τὰς τιμὰς καὶ τὰς δόξας, ἐπανέρχεται εἰς τὸ ἀγαπητόν του ἄροτρον, τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν εἶχεν ἀποχωρισθῆ. Ὁ Κιγκινάτος λοιπὸν, ἂν καὶ γεωργός, ἀνεφάνη σωτὴρ τῆς πατρίδος του.

Ο ΦΙΛΟΠΟΙΜΗΝ ΓΕΩΡΓΟΣ.

Καὶ ὁ Φιλοποίμην ὁ Πελοποννήσιος ἠγάπα τὴν γεωργίαν καὶ τὸ κυνήγιον, ὅπως δι' αὐτῶν γυμνάζῃ τὸ σῶμά του. Εἶχεν ἄγρον οὐχὶ μακρὰν τῆς πατρίδος του Μεγαλοπόλεως, εἰς τὸν ὁποῖον καθ' ἡμέραν μετὰ τὸ δεῖπνόν του περιπατῶν ἐπήγαινε. Ἐκεῖ ἀναπαυόμενος ἐπὶ ἀχυρίνου στρώματος ἐξύπνα πολλὰ πρῶτ', καὶ ἐκαλλιέργει τὰ κτήματά του· ἀκολούθως ἐπέστρεφε πάλιν πεζὸς εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐνησχολεῖτο εἰς τὰς δημοσίους ὑποθέσεις τῆς πατρίδος του.

Ἐπροσπάθει δὲ νὰ προσπορίζεται τὰ ἀναγκαῖά του ἐκ τῆς γεωργίας, διότι τὰ δι' αὐτῆς ἀποκτώμενα χρήματα ἐθεώρει τὰ δικαιότερα ὅλων τῶν ἄλλων. Ἐφρόνει δὲ πρέπον ν' ἀποκτᾷ ἕκαστος πολίτης διὰ τῶν κόπων του, τὰ ἴδια

του, διὰ ν' ἀπέχη τοιουτοτρόπως ἀπὸ τὰ ξένα καὶ τὰ δημόσια.

Τοιοῦτος ὦν ὁ Φιλοποίμην, καὶ φιλοτιμούμενος νὰ μιμηθῆ τὸν μέγαν Ἑπαμεινώνδαν κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν στρατηγικὴν φρόνησιν, ἀνεφάνη ἄξιος στρατηγὸς τῆς Ἀχαϊκῆς συμμαχίας καὶ τὸ τελευταῖον ἔνδοξον τέκνον, τὸ ὁποῖον εἰς τὰ ἔσχατά της ἐγέννησεν ἡ ἀρχαία Ἑλλάς πρὸς παρηγορίαν τῆς παρακμαζούσης δόξης της.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ.

Καὶ ὁ κατὰ τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος, πάντων σοφώτατος Σωκράτης ἠγάπα τὴν γεωργίαν καὶ πρὸς τοὺς φίλους του ἐσύσταιεν αὐτήν. Ἴδου δὲ ὅποια ἔλεγεν ὑπὲρ αὐτῆς εἰς τὸν Κριτόβουλον.

«Καὶ οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ πλούσιοι ἤμποροῦν νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὴν γεωργίαν· διότι ὄχι μόνον εὐπορίαν φέρει ἡ ἐνασχόλησις αὕτη, ἀλλὰ καὶ ἡδονικὴ καὶ διασκεδαστικὴ συγχρόνως εἶναι. Μᾶς συνειθίζει δὲ καὶ εἰς τοὺς λόπους, καὶ εἰς τὸ ψῦχος τοῦ χειμῶνος, καὶ εἰς τὴν θερμὴν τοῦ θέρους· προσέτι δὲ μᾶς συνειθίζει νὰ ἐξυπνώμεν πρῶτ, καὶ νὰ περιπατῶμεν πολὺ. Τοιουτοτρόπως ἐνδυναμόνει τὰς σωματικὰς μας δυνάμεις, μᾶς καθιστᾷ πολίτας ὑγιεῖς καὶ εὐρώστους, καὶ ἱκανοὺς νὰ ὑπερασπισθῶμεν κατὰ πᾶσαν περίστασιν τὴν φίλην πατρίδα. Τὰ ψυχρὰ ὕδατα τῆς ἐξοχῆς, οἱ σύνδενδρον καὶ κατάσκιον τόποι, καὶ οἱ ὄροσσοι καὶ καθαροὶ ἀνεμοὶ, ὄχι μόνον ὑγίαν, ἀλλὰ καὶ ἡδονὴν γλυκεῖαν προξενοῦν εἰς τοὺς γεωργοὺς. Εἶναι δὲ ἀδύνατον ἐλεύθερος ἄνθρωπος νὰ εὕρη ἐνασχόλησιν ὠφελιμωτέραν καὶ τερπνοτέραν.

«Ἡ γεωργία προσέτι, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, μᾶς διδάσκει καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ἐργασίας, καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ· διότι οἱ μὲν κόποι τοῦ ἐπιμελοῦς γεωργοῦ πλουσιοπαρόχως ἀνταμείβονται, ἡ δὲ ὄνηρία τοῦ ἀμελοῦς διὰ τῆς δυστυχίας τιμωρεῖται. Μᾶς διδάσκει δὲ τὰ καλὰ τῆς ἐνώσεως, καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ἀμοιβαίας βοηθείας· διότι πρὸς καλλιέργειαν ἀ-

γρῶν ἐκτεταμένων ἔχομεν ἀνάγκην τῆς συμπράξεως καὶ ἄλλων.

« Δικαίως δὲ ἐπωνομάσθη μήτηρ καὶ τροφὸς ὄλων τῶν ἄλλων τεχνῶν· διότι ὅταν ἡ γεωργία τόπου τινὸς εὐτυχῆ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι συνευτυχοῦν καὶ συνακμάζουν, ὅπου δὲ ἡ γεωργία παραμελεῖται καὶ παρακμάζει, ἐκεῖ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι παρακμάζουν καὶ δυστυχοῦν. »

Ἐκτὸς τοῦ Σωκράτους καὶ ὁ γέρον Πλούταρχος κηρύττεται ὑπὲρ τῆς γεωργίας, λέγων ὅτι οἱ γεωργικοὶ λαοὶ γίνονται φίλοι τῆς εἰρήνης, τῆς τάξεως καὶ τῆς εὐνομίας, ἀνδρεῖοι ὑπερασπισταὶ τῆς πατρίδος των, καὶ ἐχθροὶ τῆς ἀδικίας καὶ πλεονεξίας. Δι' αὐτὸ δὲ καὶ ὁ δεῦτερος βασιλεὺς καὶ νομοθέτης τῆς Ῥώμης Νουμᾶς ἐσύστησε τὴν γεωργίαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους ὡς φίλτρον εἰρήνης, καὶ μᾶλλον ὡς ἠθοποιὸν παρὰ ὡς πλουτοποιόν.

Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν, Ἰωάννη μου, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, χωρὶς νὰ παραμελῶμεν τὰς ἄλλας τέχναις, ἅς ἀγαπήσωμεν ἰδίως τὴν γεωργίαν, ἥτις καὶ μᾶς τρέφει, καὶ μᾶς ἐνδύει, καὶ φιλονόμους μᾶς καθιστᾷ. Τοσοῦτῳ δὲ μᾶλλον ἅς προσκολληθῶμεν εἰς αὐτὴν, καθ' ὅσον ἡ γεωργία ὑπόσχεται εἰς τὰ ἔθνη αὐθυπαρξίαν, ἀνεξαρτησίαν, καὶ εὐτυχίαν βεβαίαν καὶ μόνιμον.

Μόλις ὁ Γεροστάθης ἐτελείωσε τοὺς λόγους αὐτοῦς, καὶ ὁ Ἰωάννης μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔτρεξε πρὸς τὸν πατέρα του, ἐφίλησε τὴν δεξιάν του, τὸν παρεκάλεσε νὰ συγχωρήσῃ τὴν ἀνοησίαν του, καὶ τὸν ἐβεβαίωσεν ὅτι προθύμως θέλει ἀφιερωθῆ εἰς τὸ γεωργικὸν ἐπάγγελμά του.

Ἀπερίγραπτος ἦτο ἡ χαρὰ καὶ ἡ συγκίνησις τοῦ γέροντος Ζήση, ὅστις, ἀφοῦ κατεφίλησε τὸν υἱὸν του, δὲν ἤξευρε πῶς νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Γεροστάθην, καὶ ὁποίας εὐχὰς νὰ τῷ δώσῃ.

— Νὰ ζήσουν ὡς τὰ ὑψηλὰ βουνὰ οἱ προκομμένοι! ἐφώνησεν ἐπὶ τέλους ὁ Ζήσης. Ἄν, κύρ Γεροστάθη μου, δὲν ἐγνώριζες τόσας καλὰς ἱστορίας, ἐγὼ ἤθελα χάσει τὸν υἱὸν μου.

Ὁ Γεροστάθης εὐχαριστημένος διὰ τὸ καλὸν ἀποτέλεσμα τῶν λόγων του, ἐσυγχάρη τὸν Ἰωάννην διὰ τὴν ἀπόφασίν του,

καὶ ἐπροσκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἔρχεται τακτικὰ καθ' ἡμέραν εἰς τὸν κῆπὸν του, διὰ νὰ τὸν βοηθῆ εἰς τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ, καὶ διὰ νὰ λαμβάνῃ συγχρόνως συμβουλὰς τινὰς καὶ ὁδηγίας περὶ γεωργικῆς.

Ὁ δὲ Ἰωάννης, πλήρης χαρᾶς διὰ τὴν πολῦτιμον αὐτὴν πρόσκλησιν, εὐχαρίστησε μετὰ τοῦ πατρὸς του τὸν καλὸν γέροντα.

Ὁ Ἰωάννης, ὅστις μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτο ἀδύνατος, χλωμὸς καὶ φιλάσθενος, συνειθίσας νὰ ἐξυπναῖ πρῶτ', καὶ ἐργαζόμενος ἔκτοτε τακτικώτατα εἰς τὸν κῆπον τοῦ Γεροστάθου, ἀποκατέστη ἐντὸς ὀλίγου εὐρωστος, ὑγιέστατος, καὶ ῥοδόκροκκινος. Μιμούμενος δὲ τὴν στιχουργικὴν διάθεσιν τοῦ ἀγαθοῦ προστάτου μας ἐσύνθεσε τοὺς ἀκολουθοῦντας στίχους τοὺς ὁποίους ἐπαινέσας ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔδωκε πρὸς ἀντιγραφὴν·

- « Τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα πρὸ χρόνων φυτευμενον,
 » Παράγει ἤδη τοὺς καρποὺς βαθέως βιζωμένον.
 » Ἄφρων υἱὸς, ὅστις αὐτὸ ἀπὸ τὴν βίξαν κόψη,
 » Κι' ἄλλο φυτεύων ἀντ' αὐτοῦ, ἐλπίζει νὰ προκόψῃ! »

Ο ΣΩΤΗΡΙΟΣ ΧΑΛΙΝΟΣ.

« Οὐδεὶς ἐλεύθερος, ἑαυτοῦ μὴ κρατῶν ».
 (Πυθαγόρου).

⓪ Γεροστάθης κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γενεθλίων του, ἧτις συνέπεσε Κυριακῆ, μᾶς ἐπροσκάλεσεν εἰς γεῦμα, ὅπως συνεορτάσωμεν καὶ συνευθυμήσωμεν.

Ζωηρὸς, εὐθυμος, καὶ εὐπροσήγορος μᾶς ὑπεδέχθη· ὑπερευχαριστήθη δὲ ὅτε ἕκαστος ἐξ ἡμῶν τῷ ἐπρόσφερον ἀνά μίαν δέσμην ὠραίων ἀνθέων, τὰ ὅποια ἐπίτηδες διὰ τὴν ἐορτὴν του εἴχομεν συνάξει.

— Πόσον ποικίλα, πόσον ὠραῖα, πόσον καθαρὰ καὶ ἀθῶα εἶναι τὰ ἄνθη σας ταῦτα! μᾶς εἶπεν. Εἶθε καὶ σεῖς, καλὰ μου παιδίᾳ, ποικίλα ὡς αὐτὰ τὰ ἄνθη, νὰ διέλθετε τὴν ζωὴν σας

μέ αισθήματα ώραία, καὶ νὰ διατηρηθῆτε πάντοτε ἀθῶα καὶ καθαρὰ ἀπὸ πᾶσαν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν ρυπαρότητα!

Λαβὼν δὲ τὰς ὁποίας τῷ ἐπροσφέραμεν ἀνθοδέσμας, ἐπρόσθεσεν αὐτὰς εἰς τὰ διάφορα ἄνθη τοῦ κήπου του, μὲ τὰ ὁποῖα εἶχε κομφῶς στολισμένην τὴν ἤδη ἐτοίμην διὰ τὸ γεῦμα τράπεζάν του.

Πρὶν δὲ καθήσωμεν, παρεκάλεσε τὸν συμμαθητὴν μας Πέτρον ν' ἀπαγγεῖλῃ τὸ «Πάτερ ἡμῶν.»

— Πόσον ώραία προσευχή! εἶπεν ὁ γέρων ἅμα ἐτελείωσεν αὐτὴν ὁ Πέτρος. Αὐτὴ εἶναι ἡ προσευχὴ τὴν ὁποίαν ὁ Ἰησοῦς αὐτολεξεὶ μᾶς συσταίνει εἰς τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιόν του, διὰ νὰ ἐνθυμώμεθα πάντοτε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πατὴρ ὅλων ἡμῶν, ὅτι ἐπομένως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἴμεθα ἀδελφοὶ ὡς τέκνα τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, καὶ ὅτι ὡς ἀδελφοὶ πρέπει νὰ ὁμονοῶμεν καὶ νὰ ἀγαπώμεθα ἀμοιβαίως διὰ νὰ εὐχαριστῶμεν οὕτω τὸν κοινόν μας Πατέρα.

Ἐκαθήσαμεν τότε ὅλοι περὶ τὴν τράπεζαν. Ἦτο δὲ πραγματικῶς ἀξιοθαύμαστος καὶ εἰς ἄκρον εὐχάριστος ἡ καθαριότης ὅλων τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης πραγμάτων.

Δὲν ἠγάπα ὁ Γεροστάθης τὴν καθαριότητα μόνον εἰς τὸν ἀέρα τὸν ὁποῖον ἀνέπνεεν, ἀλλὰ, καθὼς καὶ ἄλλοτε ἀνέφερα, ἐπεθύμει αὐτὴν καὶ εἰς τὸ σῶμά του, καὶ εἰς τὰ ἐνδύματά του, καὶ εἰς τὴν κλίνην του, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ εἰς τὴν τροφήν του, καὶ εἰς τὴν τράπεζάν του. Καθαρὰν ἐπίσης ἐπεθύμει ὁ ἀγαθὸς γέρων καὶ τὴν καρδίαν του, καὶ τὴν καρδίαν ὅλων τῶν φίλων καὶ ὅλων τῶν ὁμογενῶν του.

Ο ΑΣΘΕΝΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ.

Ἄφου ἐκαθήσαμεν ὅλοι περὶ τὴν τράπεζαν, ὁ Γεροστάθης παρετήρησεν ὅτι εἰς τόπος ἔμενε κενός. Καὶ ποῖος μᾶς λείπει; ἠρώτησεν ὁ γέρων. — Ὁ Σταῦρος, ἀπεκρίθημεν, διότι εἶναι ἀσθενὴς εἰς τὴν κλίνην του. — Καὶ τί ἔπαθεν ὁ ἀξιδελφός σου; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν Ἀθανάσιον. Οὗτος δὲ ἀπεκρίθη. — Πρὸ τινων ἡμερῶν ἀνέβη εἰς τὴν μεγάλην συκῆν τοῦ περι.

Ὁ ἀνυπόμονος ἵππος, ὅστις, μὴ ὑποφέρων τὸ φορτίον του, τὸ τινάσσει ἐπὶ τῶν ὤμων του διὰ τὸ ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὸ βάρος του, καταστρέφει τὴν ἰσορροπίαν τοῦ φορτίου, καὶ ἀνοήτως πληγώνει τὴν ῥάχιν του.

Ἡ ὑπομονὴ εἶναι θυγάτηρ τῆς δυνάμεως καὶ μήτηρ τῆς ἐλπίδος. Ἡ δὲ ἐλπίς εἶναι ἡ παρηγορία καὶ τὸ καταφύγιον εἰς τὰς πικρίας τῆς παρούσης ζωῆς· εἶναι ἀκτὶς φωτὸς εἰς τὸ σκότος· σανὶς εἰς τὸ ναυάγιον· φωνὴ ἀνθρώπινος εἰς τὴν ἔρημον· ἀνάμνησις φίλου εἰς τὴν δυστυχίαν· μεϊδιάμα ῥέκνου ἀγωνιῶντος· καὶ ἐπὶ τέλους ἡ ἐπίκλησις τοῦ δικαίου καὶ πολυευσπλάγχχνου Θεοῦ ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θανάτου.

Ἡ ἐλπίς, ἡ ἀναγκαιοτάτη αὕτη σύντροφος τῶν δυστυχούντων, δικαίως ἀνυψώθη μεταξὺ τῶν τριῶν μεγάλων ἀρετῶν, αἵτινες πρέπει νὰ στολιζῶσι πάντα ἀληθῆ χριστιανόν. Αἱ χριστιανικαὶ δὲ αὐταὶ ἀρεταὶ εἶναι ἡ πίστις, ἡ ἀγάπη, καὶ ἡ ἐλπίς.

Ἰδοῦ, φίλοι μου, ἐν περιλήψει ὅσα μ' ἐδίδαξεν ἡ πολυχρόνιος πεῖρά μου καὶ ἡ σπουδὴ τοῦ ἑαυτοῦ μου. Ὀφεληθῆτε ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ συγχρόνως ἐξακολουθήσατε καὶ σεῖς σπουδάζοντες πάντοτε ἀμερολήπτως τὸν ἑαυτὸν σας καὶ διορθόνοντες τὰ ἐλαττώματά σας, διὰ ν' ἀποκτήσετε οὕτω τὴν πολύτιμον ἀγκυραν τῆς εὐτυχίας, ἥτοι τὴν φρόνησιν.

ΤΑ ΔΟΥΛΙΚΑ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ.

Πολλάκις ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης εἰς τὰς μετ' αὐτοῦ συνεντεύξεις μᾶς ὑπενθύμιζε τὰς ἀνωτέρω ἐξομολογήσεις καὶ συμβουλὰς τοῦ φρονίμου Σίμωνος.

Ὅσάκις δὲ ἐβλεπεν ὀκνηροὺς σπαταλῶντας καὶ τὸν πολύτιμον καιρὸν των, καὶ τὰ πολύτιμα χρήματά των, ἔλεγεν — Ἄν οἱ ὀκνηροὶ αὐτοὶ ἀνεγίνωσκον ἐκ νεότητός των τὰς ἐξομολογήσεις τοῦ Σίμωνος, ἴσως ἤθελον εἶσθαι σήμερον ἐλεύθεροι ἀπὸ αὐτὸ τὸ ὀλέθριον ἐλάττωμα τῆς ὀκνηρίας.

Ὁ ἔχων τὸν τράχηλον ὑπὸ τὸν ζυγόν, ἔλεγεν ὁ Γεροστάθης, δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῆ ὅτι ὁ καιρὸς ἔχει ἀξίαν. Μόνον ὁ και-

ρός τοῦ ἐλευθέρου εἶναι καιρός πολῦτιμος, τοῦ δὲ δούλου εἶναι καιρός ἄτιμος. Ὅσοι λοιπὸν σπαταλῶσιν ἀνωφελῶς τὸν καιρὸν τῶν δάγοντες ὀκνηρῶς, ἢ εἶναι δούλοι, ἢ εἶναι ἄξιοι δουλείας καὶ ἀνάξιοι ζωῆς ἐλευθέρας. Ὁ δούλος συνειθίζει νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὴν ἐργασίαν, διότι τὰ ἐξ αὐτῆς ὠφελήματα ἀπορροφᾷ ὁ τύραννός του· ὦν δὲ ζῶν μιμητικὸν, μιμεῖται καὶ βαθμηδὸν οἰκειοποιεῖται καὶ ὅλα τὰ ἐλαττώματα τῶν τυράννων του. Ἄν λοιπὸν ὀκνηροὶ, μαλθακοὶ, πολυτελεῖς, ὑπερόπται, βάρβαροι, ἄδικοι καὶ ἄρπαγες ἦναι οἱ τύραννοι, ἢ ἀργία, ἢ μαλθακότης, ἢ πολυτέλεια, ἢ ὑπεροψία, ἢ βαρβαρότης καὶ ἢ ἀδικία θέλουν χαρακτηρίσει καὶ τοὺς δούλους αὐτῶν.

Ἡ παρρησία, διὰ τῆς ὁποίας γενναίως καὶ ἐλευθέρως ἐκφράζει ὁ ἐλεύθερος πολίτης τὸ φρόνημά του, εἶναι ἄγνωστος εἰς τοὺς δούλους. Μὴ ἔχοντες δὲ οἱ δυστυχεῖς πατρίδα ἐλευθέραν, καὶ μηδέποτε γευθέντες τὰ ἐξ αὐτῆς ἀγαθὰ δυσκόλως δύνανται νὰ αἰσθανθῶσι τὸ μαγευτικὸν καὶ ἐνθουσιῶδες αἶσθημα τοῦ πατριωτισμοῦ.

Ἀσπασθῆτε λοιπὸν, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν, τὴν ἀρετὴν, τὴν φρόνησιν, καὶ τὴν ἀνδρίαν, διότι αὐτὰ εἶναι τὰ μόνα ἀντιφάρμακα κατὰ τῶν δεινῶν τῆς δουλείας.

Ὅσακις δὲ ὁ Γεροστάθης ἀνέφερε περὶ σταθερᾶς θελήσεως, ἐδιηγεῖτο καὶ τὰ μεγάλα καὶ τεράστια ἔργα, τὰ ὅποια οἱ Ἄγγλοι κατῴρθωσαν διὰ τῆς προθύμου ἐνώσεώς των πρὸς ἐπιχείρησιν αὐτῶν καὶ διὰ τῆς ἐπιμόνου καὶ σταθερᾶς θελήσεώς των πρὸς εὐόδωσίν των.

Διὰ νὰ μᾶς ἀποδείξῃ δὲ ὁ γέρων τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα τῆς σταθερᾶς θελήσεως, ἐδιηγῆθη καὶ τὸ ἐξῆς προγονικὸν παράδειγμα.

Ο ΜΕΓΙΣΤΟΣ ΤΩΝ ΡΗΤΟΡΩΝ.

Εἰς τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας, κατὰ τὸ τριακοστὸν ὀγδοηκοστὸν πρῶτον ἔτος πρὸ Χριστοῦ, ἐγεννήθη τέκνον ἀδύνατον, ἰσχνὸν καὶ φιλάσθενον, τὸ ὅποῖον ἐπταετὲς ἔτι ὄν, στερηθὲν τοὺς γονεῖς του, παρεδόθη εἰς παιδαγωγὸν, ὅπως φροντίσῃ περὶ τῆς ἀνατροφῆς του.

Ὁ παιδαγωγός του συμπαρέλαβεν ἡμέραν τινὰ εἰς τὸ δικαστήριον τὸν νέον μαθητὴν του. Ὅτε δὲ οὗτος ἠκροάσθη τὸν εὐγλωτον ῥήτορα Καλλίστρατον, καὶ εἶδεν ἅπαντας θαυμάζοντας καὶ ἐπαινοῦντας αὐτὸν, ἠσθάνθη εἰς τὸ βάθος τῆς καρδίας του ἐγειρόμενον τὸ αἶσθημα τῆς φιλοτιμίας, καὶ ἐπομένως σφοδροτάτην ἐπιθυμίαν τοῦ ν' ἀναφανῆ ποτε καὶ αὐτὸς ῥήτωρ δεινός καὶ εὐγλωττος, ὡς ὁ εὐδοκιμήσας Καλλίστρατος.

Ἀφήσας λοιπὸν ἔκτοτε ὅλα τὰ ξένα εἰς τὴν ῥητορικὴν μαθήματα, περιωρίσθη εἰς ὅσα ἐνόμιζεν ὅτι ἠδύναντο νὰ τὸν ἀναδείξωσι ῥήτορα ἔνδοξον.

Δὲν ἀρκοῦν ὅμως μόνον οἱ κανόνες τῆς ῥητορικῆς διὰ νὰ κατασταθῇ τις ῥήτωρ δεινός, ἀπαιτοῦνται καὶ σωματικὰ προτερήματα. Ὁ δὲ ὀρφανός, ὅχι μόνον τὰ προτερήματα ταῦτα ἐστειροῖτο, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ πολλὰ φυσικὰ ἐλαττώματα εἶχεν, ἐμποδίζοντα αὐτὸν τοῦ ν' ἀναφανῆ ῥήτωρ εὐγλωττος καὶ δεινός.

Ἐχων σῶμα ἀσθενές καὶ ἰσχνόν, εἶχε καὶ φωνὴν ἀδύνατον, εὐκόλως διακοπτομένην, ἰσχνὴν, καὶ εἰς ἄκρον δυσάρεστον. Ἡ γλῶσσά του ἐτραύλιζεν ἢ προφορά του ἦτον ἀσαφής ἢ παραμικρὰ ταραχὴ τὸν κατεθορύβει, καὶ διέκοπτε τὴν σειράν τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν λόγων του. Ἐκτός δὲ τῆς κακῆς καὶ ἐλαττωματικῆς προφορᾶς, εἶχε καὶ ἀπαγγελίαν καὶ παραστατικὸν λίαν δυσάρεστα, ὥστε, ὅτε κατὰ πρῶτον ἐπαρουσιάσθη ν' ἀγορεύσῃ ἐνώπιον τῶν Ἀθηναίων, κατεγέλσθη ὁ δυστυχῆς ὑπὸ τῶν ἀκροατῶν του, ἀπηλπισμένος δὲ κατέβη εἰς τὸν Πειραιᾶ πλήρης ἀθυμίας καὶ λύπης.

Ἄλλ' εὐτυχῶς εὐρέθη γέρων τις ἀγαθὸς καὶ ἔμφρων, Εὐνόμος καλούμενος, ὅστις ἀνταμώνσας αὐτὸν εἰς Πειραιᾶ, ἐπροσπάθησε νὰ τὸν παρηγορήσῃ καὶ νὰ τὸν ἐγκαρδιώτῃ, δίδων πρὸς αὐτὸν συμβουλὰς καταλλήλους πρὸς διόρθωσιν τῶν ἐλαττωμάτων του, ἰδίως δὲ συνιστῶν πρὸς αὐτὸν θέλησιν σταθεράν καὶ ἐπίμονον πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του.

Κατὰ παραγγελίαν λοιπὸν τοῦ Εὐνόμου, ἤρχισε νὰ γυμνάζῃ τὸ σῶμά του ὅπως ἐνδυναμώσῃ αὐτό. Ἀνέβαινε τρέχων ἀνη-

φόρους, καὶ ἀπήγγελλε συγχρόνως στίχους, διὰ ν' ἀναπτύξῃ οὕτω καὶ τοὺς πνεύμονας καὶ τὴν φωνὴν του. Κρατῶν δὲ χάλικας ἐντὸς τοῦ στόματος ἐπροσπάθει νὰ ἐκφωνῇ λόγους, διορθῶν τοιοῦτοτρόπως καὶ τὴν τραυλότητα τῆς γλώσσης του, καὶ τὴν ἀσάφειαν τῆς προφορᾶς του. Διὰ νὰ συνειθίσῃ δὲ εἰς τὰς ταραχὰς καὶ τοὺς θορύβους τοῦ ἀκροατηρίου του, κατέβαινε εἰς τὸ Φάληρον, λιμένα τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἀπήγγελλε τοὺς λόγους του ἐνώπιον τῶν συντριβομένων καὶ ἀφρίζοντων εἰς τοὺς βράχους κυμάτων. Λαβῶν δὲ παρά τινος ὑποκριτοῦ Σατύρου ὁδηγίας τινὰς, ἐπροσπάθει νὰ ἐκφωνῇ τοὺς λόγους του καὶ δι' ἀπαγγελίας ἐκφραστικῆς, καὶ διὰ χειρονομιῶν καταλλήλων.

Κατεσκεύασε προσέτι ὑπόγειον, εἰς τὸ ὁποῖον καταβαίνων ἔμενε δύο καὶ τρεῖς μῆνας ἐντὸς αὐτοῦ, μελετῶν, συνθέτων καὶ ἀπαγγέλλων τοὺς λόγους του.

Πρὸς τούτοις διὰ ν' ἀποκτήσῃ ἱστορικὰς γνώσεις καὶ πολιτικὴν ἐμπειρίαν, ἰδίως δὲ διὰ νὰ μορφώσῃ τὸ λεκτικόν του, ἀντέγραψεν ὀκτάκις ὀλόκληρον τὸ σύγγραμμα τοῦ μεγάλου ἱστορικοῦ Θουκυδίδου.

Τόσοι κόποι καὶ τόσοι ἀγῶνες ἱκανοποίησαν ἐπὶ τέλους τὴν φιλοτιμίαν τοῦ νέου ῥήτορος, στεφανώσαντες μὲ πληρεστάτην ἐπιτυχίαν τὴν σταθερὰν καὶ ἐπίμονον θέλησίν του, καὶ ἀναδείξαντες αὐτὸν τὸν μεγαλήτερον καὶ δεινότερον ῥήτορα ἀφ' ὅσους ἄχρι τοῦδε ἐγέννησεν ὁ ἀρχαῖος καὶ ὁ νεώτερος κόσμος. Ὁ νέος οὗτος ἦτο ὁ Δημοσθένης.

Οἱ συμπολιταὶ τοῦ Ἀθηναῖοι καὶ ὅλοι οἱ σύγχρονοὶ του Ἕλληνες ἐθαύμαζον αὐτὸν διὰ τὴν ἀνδρικήν εὐγλωττίαν του. Τὴν εὐγλωττίαν δὲ ταύτην ἔτι μᾶλλον ἐλάμπρυνε καὶ ἀνύψωνεν ὁ πατριωτισμὸς τοῦ ἀνδρός, καὶ ὁ διακαὴς ἔρωσ του πρὸς τὴν ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν, ἥτις διὰ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀφῆκεν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι τὸν τελευταῖόν της στεναγμὸν, τὴν τελευταίαν μοσχόβόλον πνοὴν της.

Φίλιππος ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ὅστις διὰ τῆς πολιτικῆς καὶ στρατιωτικῆς δυνάμεώς του κατετρόμαξε τότε τὴν Ἑλ-

λάδα ὄλην, μόνον ἐνώπιον τοῦ Δημοσθένους ἔτρεμε, διότι αὐτὸς ἀποκαλύπτων καὶ κεραυνοβολῶν διὰ τῶν Φιλιππικῶν του λόγων τὰ κατακτητικὰ σχέδιά του, ἦναπτε καὶ διήγειρε κατ' αὐτοῦ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς συμμάχους αὐτῶν.

Ἴδου, φίλοι μου, τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα τῆς φιλοτιμίας, τῆς σταθερᾶς θελήσεως, καὶ τῆς φρονίμου ἐπιμονῆς.

Ὁρθότατα ἐπομένως ἔλεγον οἱ προπάτορές μας, ὅτι τὰ πάντα δύναται τις νὰ ἐπιτύχη, ἐὰν δὲν ἀποφεύγη τὸν ἀναγκαῖον κόπον. «Πάντ' ἔστιν ἐξευρεῖν, ἐὰν μὴ τὸν πόνον φεύγη τις, ὃς πρόσεστι τοῖς ζητουμένοις.»

ΤΟ ΟΝΙΚΟΝ ΕΛΑΤΤΩΜΑ.

Ἀλλὰ προτέξατε, ἐπρόσθεσεν ὁ καλὸς γέρων, μὴ τυχὸν συγχύσετε τὴν σταθερὰν θέλησιν καὶ τὴν φρόνιμον ἐπιμονὴν μὲ τὸ πείσμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐλάττωμα χαρακτηρίζον ἰδίως τοὺς ὄνους.

Ἀπὸ τὸ πείσμα, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἀνόητον ἐπιμονὴν εἰς τὰς κακίας, εἰς τὰ ἐλαττώματα, εἰς τὰ λάθη, εἰς τὰς ἐσφαλμένας γνώμας καὶ θελήσεις σας, βεβαίως οὐδεμίαν πρόοδον, οὐδεμίαν βελτίωσιν, οὐδεμίαν τιμὴν καὶ ἀγάπην δύνασθε νὰ περιμένετε.

Πεισματῶδεις εἶναι μόνον οἱ μικρόνοες καὶ στενοκέφαλοι, τὸ πείσμα εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀνοησίας καὶ τῆς ἀκρισίας. ἐνῶ ἡ σταθερὰ θέλησις εἶναι θυγάτηρ τῆς φρονήσεως.

Ὅσακις δὲ, μᾶς εἶπεν ἐπὶ τέλους ὁ Γεροστάθης, ἐνθυμούμενοι τὸν ἐνδοξὸν Δημοσθένην, κοπιᾶζετε, ἀγωνίζεσθε καὶ σταθερῶς ἐπιμένετε εἰς τὴν μελέτην τῶν δυσκόλων μαθημάτων σας, ἢ εἰς τὰ ἐργόχειρά σας, ἢ εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις σας, ἢ εἰς τοὺς ὑπὲρ πατρίδος εὐγενεῖς ἀγῶνάς σας, μὴ λησμονῆτε καὶ τὸν ἀγαθὸν γέροντα Εὐνομον, ὅστις τὴν σταθερὰν θέλησιν συμβουλευσας, καὶ τὸν Δημοσθένην δι' αὐτῆς ἐδόξασε, καὶ τὴν Ἑλλάδα διὰ τοῦ Δημοσθένους ἐλάμπρυνεν.

— "Ὅχι μόνον τὸν Εὐνομον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀγαθὸν μας πατέρα, τὸν Γεροστάθην, δὲν θέλομεν λησμονήσει ποτὲ, ἐφω-

νάξαμεν τότε. Δάκρυον δὲ χαρᾶς καὶ εὐχαριστήσεως κατέβρεξε τὸ σεβάσμιον πρόσωπον τοῦ γέροντος.

Καὶ πιστῶς ἐφυλάξαμεν τὴν ὑπόσχεσίν μας· διότι, ἂν καὶ ἐγηγάσαμεν, ἀκόμη ζωηρῶς καὶ εὐγνωμόνως ἐνθυμούμεθα καὶ τὸν γέροντα, καὶ τοὺς λόγους του, καὶ τοὺς ἀκολούθους στίχους τοὺς ὁποίους κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μᾶς ἔδωκεν·

«Ἄν τὸ πλοῖον τῆς ζωῆς μου φρόνησις τὸ πλοιαρχῆ,

»Εἰς λιμένα εὐτυχίας θέλει κατευοδωθῆ.»

ΤΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΑ ΔΑΚΡΥΑ.

«Ψέγομεν τὸν οὐκ ἐπὶ τοῖς καλοῖς

« προαιρούμενον τιμᾶσθαι».

« Ἀριστοτέλους».

Ε μῆνας μετὰ τὴν σύστασιν τοῦ σχολείου ἐπρόκειτο, κατὰ τὸν κανονισμόν αὐτοῦ, νὰ γείνωσιν αἱ ἐξεζηνηταὶ δημόσιοι ἐξετάσεις.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ ἀγίου Δημητρίου ἦτο ἡ προσδιωρισμένη δι' αὐτὰς ἡμέρα. Ὅθεν μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ὁ Γεροστάθης, οἱ διδάσκαλοι, οἱ γονεῖς, καὶ ὅλοι τῆς κωμοπόλεως οἱ πρόκριτοι μᾶς ἐσυνόδευσαν εἰς τὸ σχολεῖον, ὅπως ἴδωσι τὰς προόδους μας, καὶ διὰ τῆς παρουσίας των διεγείρωσι τὴν φιλοτιμίαν μας.

Ὅτε δὲ αἱ ἐξετάσεις ἐτελείωσαν, οἱ διδάσκαλοι ἐσυσκέφθησαν μετὰ τοῦ Γεροστάθου τίνες ἐκ τῶν ἐξετασθέντων ἐφάνησαν ἀξιοὶ προβιβασμοῦ. Μετὰ δὲ τὴν σύσκεψίν των ἀνήγγειλαν μεγαλοφώνως τὰ ὀνόματα τῶν προβιβασθέντων, καὶ καλοῦντες κατὰ σειράν ἕνα ἕκαστον ἐξ αὐτῶν, τῷ ἔδιδον βραβεῖον πρὸς ἀνταμοιβὴν τῶν κόπων καὶ τῆς ἐπιμελείας του.

Μόλις δὲ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ καταλόγου τῶν κριθέντων ἀξίων προβιβασμοῦ ἤρχισεν ἡ βράβευσις αὐτῶν, καὶ ἤχοι κλαυθμηροὶ καὶ διακεκομμένοι ἠκούσθησαν.

Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΛΑΙΩΝ.

Ὁ Γεώργιος, εἷς ἐκ τῶν νεωτέρων, ἀλλ' ἐπιμελεστέρων συμ-

μαθητῶν μας, μὴ ἀκούσας τὸ ὄνομά του μεταξὺ τῶν προβι-
 βασθέντων, ἐλυπήθη, ἐντράπη, ἐταράχθη, κατεκοκκίνησε καὶ
 σκύψας τὴν κεφαλὴν ἤρχισε νὰ κλαίῃ κρυφίως, μέχρις οὗ ἐ-
 ναντίον τῆς θελήσεώς του ἠκούσθησαν ἐπὶ τέλους οἱ κλαυθμου-
 ρισμοὶ του.

Ὁ Γεροστάθης ἠρώτησε τότε τὸν Γεώργιον ἂν κλαίῃ, διότι
 μὴ προβιβάσθεις νομίζει ἑαυτὸν ἀδικημένον, ἢ μήπως λυπη-
 ται διότι οἱ ἄλλοι ἐπροβιβάσθησαν.

Ἄλλ' ὁ μικρὸς Γεώργιος δὲν ἦτον οὔτε ἀνόητος, διὰ νὰ νο-
 μίσῃ ἑαυτὸν ἀδικημένον, οὔτε φθονερός, διὰ νὰ λυπηθῇ διὰ
 τὸν προβιβάσμον τῶν συμμαθητῶν του. Κρατῶν δὲ τὴν κεφα-
 λὴν κεκλιμμένην, κατακόκκινος, μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλ-
 μούς καὶ μὲ φωνὴν διακεκομμένην ἀπήντησεν. — Ὅχι... ἐλυ-
 πήθη διότι δὲν ἐφάνη καὶ ἐγὼ... ἄξιος προβιβάσμου.

Ὁ πατὴρ τοῦ Γεωργίου ἤρχισε νὰ τὸν ἐπιπλήττῃ, καὶ νὰ
 τὸν διατάττῃ νὰ παύσῃ τὰ ἀνόητα δάκρυά του. Ἄλλ' ὁ Γερο-
 στάθης παρεκάλεσεν ἀμέσως αὐτὸν νὰ παύσῃ ἐπιπλήττων
 τὸν μικρὸν Γεώργιον. Λαβῶν δὲ ἐκ τούτων ἀφορμὴν ἀπετάθη
 πρὸς ἡμᾶς ὁ ἀγαθὸς γέρον, καὶ εἶπεν·

— Ὁ συμμαθητὴς σας Γεώργιος μὴ προβιβάσθεις λυπεῖται
 καὶ κλαίει· ὁ δὲ πατὴρ του ἀδημονεῖ καὶ στενοχωρεῖται διὰ
 τὰ δάκρυα τοῦ υἱοῦ του· ἀλλ' ἐγὼ καὶ τὸν πατέρα ἀπὸ καρ-
 δίας συγχαίρω διὰ τὰ δάκρυα τοῦ Γεωργίου του, διότι ἀπο-
 δεικνύουν ὅτι ἔχει υἱὸν φιλότιμον, καὶ τὸν Γεώργιον συγ-
 χαίρω, διότι ἔχει τὸ σημαντικώτερον προτέρημα ἀφ' ὅσα πρέ-
 πει νὰ στολίζωσι πάντα νέον, δηλαδὴ τὴν φιλοτιμίαν.

Νέος, ὅστις δὲν ἐπιθυμεῖ καὶ δὲν προσπαθεῖ δι' ἀξιεπαινοῦ
 διαγωγῆς ν' ἀποκτήσῃ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἄλλων, ἢ νὰ διατηρή-
 σῃ καὶ ν' αὐξήσῃ τὴν καλὴν ὑπόληψιν του, νέος, ὅστις ἀδιαφορεῖ
 ἂν ἄλλοι ἀναφαίνωνται καλῆτεροι, φρονιμώτεροι, ἐπιμελέστε-
 ροι, ἰκανώτεροι, καὶ ἀξιεπαινετώτεροι αὐτοῦ, νέος ἐν ἐνὶ λόγῳ
 ἄνευ φιλοτιμίας, ὁμοιάζει στρατιώτην ὑπάγοντα εἰς τὴν μά-
 χην ἄνευ ὀπλοῦ, ἢ πλοῖον ἐξερχόμενον εἰς τὴν θάλασσαν ἄνευ
 πηδαλίου.

Ἡ φιλοτιμία, φίλοι μου, εἶναι ἀσπίς, ἣτις μᾶς ὑπερασπίζεται ἐναντίον ὄλων τῶν παθῶν, τῶν κακιῶν καὶ ἐλαττωμάτων, τὰ ὅποια ἐπαπειλοῦν τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν μας. Ἡ φιλοτιμία εἶναι τὸ εὐγενές κέντρον, τὸ ὅποϊον μᾶς κεντᾷ πρὸς πᾶσαν ἀγαθὴν καὶ ἐνάρετον πράξιν.

Ὁ φιλότιμος ἐρυθριᾷ, ἐντρέπεται, λυπεῖται, ἅμα ἐννοήσας ὅτι σφάλμα τι ἐκηλίδωσε τὴν διαγωγὴν του, ἅμα ἀκούσας ἐπίπληξιν, ἅμα αἰσθανθεὶς ὅτι ἐδυσσάρεσθησε τοὺς ἀνωτέρους, τοὺς ὁμοίους, ἢ τοὺς κατωτέρους αὐτοῦ.

Ὁ ἀληθῶς φιλότιμος προσπαθεῖ πάντοτε νὰ ᾖ καθαρός καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν καρδίαν· ἀγαπᾷ τὴν πρόοδον· ἐπιμελεῖται τὸ ἔργον του· εἶναι φιλομαθής, εὐπειθής εἰς τοὺς ἀνωτέρους του, εὐγνώμων πρὸς τοὺς εὐεργέτας του, πρὸς πάντας δὲ γλυκὺς καὶ εὐπροσῆγορος· ἀποστρέφεται τὴν ὀκνηρίαν, τὴν ἀσωτείαν, τὴν ἀκολασίαν· ἀποφεύγει τὸν θυμὸν, τὴν κακολογίαν, τὸ ψεῦδος, τὴν λογομαχίαν· βδελύττεται τὴν ἀσέβειαν καὶ τὴν ἀδικίαν· ἐντρέπεται δὲ καὶ σέβεται ὄχι μόνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν ἑαυτὸν του.

Ἄλλ' ὁ ἀφιλότιμος, παιδιὰ μου, ἀδιαφορεῖ καὶ γελαῖ ὡσάκις διὰ τὰ σφάλματά του ἐπιπλήττεται· δὲν φροντίζει περὶ τῆς ἠθικῆς βελτιώσεώς του, δὲν ἐντρέπεται παρουσιαζόμενος ῥυπαρὸς καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν· εὐκόλως οἰκειόνηται πᾶσαν κακοήθειαν· ἡ δὲ ἀρετὴ οὐδὲν θέληγτρον ἰδιάζον ἔχει ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν του. Ὅλα τὰ ἔργα, ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, διὰ τῆς φιλοτιμίας προοδεύουν καὶ εὐδοκίμοῦν πρὸς ὄφελος καὶ ἔπαινον καὶ τοῦ φιλοτίμου καὶ τῆς πατρίδος του.

Ἴδου, φίλοι μου, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, διατί ἐχάρην ὅτε εἶδον τὰ φιλότιμα δάκρυα τοῦ Γεωργίου, καὶ διατί ἐσυγχάρην τὸν πατέρα του, ἰδὼν ὅτι ἔχει υἱὸν φιλότιμον.

Ὁ Γεώργιος δὲν ἐπροβιάσθη, ὄχι διότι ἦτο ἀμελής ἢ ἀπρόσεκτος, ἀπ' ἐναντίας, ὢν φιλότιμος, ἦτο καὶ ἐπιμελέστατος καὶ προσεκτικώτατος εἰς τὰ μαθήματά του· ἀλλ' ἐπειδὴ, ἀσθενήσας δύο ὀλοκλήρους μῆνας, δὲν ἠμπόρεσε ν' ἀκροασθῆ

τακτικά ὅλα τὰ μαθήματα τῆς τάξεώς του, ἐνεκρίθη πρὸς τὸ συμφέρον του νὰ μείνῃ εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν καὶ κατὰ τὴν προσεχῆ ἑξαμηνίαν. Ἄν δὲ, ὡς ἐλπίζω, ἐξακολουθήσῃ πάντοτε ὢν φιλότιμος, προφητεύω καὶ ἐγὼ περὶ τοῦ Γεωργίου μέλλον καλόν, καθὼς περὶ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ὀλόρου ἐπροφήτευσε καὶ δὲν ἐψεύσθη ὁ γέρον Ἡρόδοτος.

— Γνωρίζετε, μᾶς ἠρώτησε τότε, τὸν γέροντα Ἡρόδοτον, τὸν υἱὸν τοῦ Ὀλόρου, καὶ τὴν περὶ αὐτοῦ προφητείαν τοῦ Ἡροδότου;

— Ὅχι, ἀπηντήσαμεν.

Ὁ δὲ γέρον ἐξηκολούθησεν ὡς ἐφεξῆς·

Ο ΗΡΟΔΟΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΝΕΟΣ ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ.

Καθὼς ὁ Ὅμηρος ὀνομάζεται πατὴρ τῆς ποιήσεως, οὕτω καὶ ὁ Ἡρόδοτος ὀνομάζεται πατὴρ τῆς ἱστορίας, διότι τὸ ἱστορικὸν σύγγραμμα τοῦ Ἡροδότου εἶναι τὸ ἀρχαιότερον μεταξὺ τῶν σωζομένων Ἑλληνικῶν ἱστορικῶν συγγραμμάτων.

Ὁ Ἡρόδοτος ἐγεννήθη κατὰ τὸ ἔτος 484 π. Χ. εἰς τὴν Ἀλικαρνασσόν, πόλιν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἣτις ἦτο ἀποικία Ἑλληνική. Ὡν δὲ εὐκατάστατος, ἐπεχειρίσθη ταξείδια ἐκτεταμένα, οὐχὶ χάριν ἀπλῆς διασκεδάσεως ἢ ἐπιδείξεως, ἀλλὰ διὰ νὰ ὠφεληθῆ ἠθικῶς ἐξ αὐτῶν, αὐξάνων τὰς γνώσεις του, ὅπως ἐπομένως συγγράψῃ πρὸς δόξαν τῆς πατρίδος.

Ὅλας δὲ τὰς ποικίλας καὶ ἐκτεταμένας γνώσεις, τὰς ὁποίας ἐσύναξεν εἰς τὰ ταξείδιά του, μὲ ὕφος ἀφελές καὶ χαριέστατον ἐξέθεσεν εἰς τὸ λαμπρὸν ἱστορικὸν σύγγραμμά του.

Τὸ κύριον δὲ ἀντικείμενον τῆς ἱστορίας του εἶναι ἡ μεταξὺ τῶν Ἀσιανῶν ἔθνων καὶ τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς μεγίστη πάλη, ἣτις ἐτελείωσεν ἐνδόξως ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς καταστροφῆς τῶν Περσικῶν δυνάμεων καὶ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν.

Τὴν ἱστορίαν του αὐτὴν ἔχει διηρημένην εἰς ἐννέα βιβλία. Λέγεται δὲ ὅτι, διὰ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν γνωστὴν εἰς τὸ Πανελλήνιον, τὴν ἀνέγνωσεν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, διότι ἡ τυπογραφία ἦτο τότε ἄγνωστος, ἐφευρεθεῖσα μόνις περὶ τὰ 1440 μετὰ Χριστόν.

Οἱ Ὀλυμπιακοὶ ἀγῶνες ἐωρτάζοντο κατὰ τετραετίαν εἰς τὴν Ὀλυμπίαν, πόλιν τῆς Πελοποννήσου· εἶχον δὲ συστήθῃ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τῆς Ἑλλάδος, καὶ διήρκεσαν μέχρι τοῦ 394 μ. Χ.

Οἱ ἀγῶνες αὐτοὶ ἐσυστήθησαν ὄχι μόνον πρὸς ἐξάσκησιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν σωματικῶν καὶ διανοητικῶν δυνάμεων τῶν Ἑλλήνων, καὶ ὡς κέντρον φιλοτιμίας, ἀλλὰ καὶ χάριν πολιτικῆς ἐνώσεως τῶν διαφόρων Ἑλληνικῶν φυλῶν καὶ πόλεων, διότι πανταχόθεν συνέρρεον εἰς αὐτούς.

Τόσον δὲ ἤρρεσεν, ὡς λέγουν, ἡ ἱστορία τοῦ Ἡροδότου ἀναγνωσθεῖσα εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, ὥστε ἕκαστον ἐκ τῶν ἐννέα αὐτῆς βιβλίων ἐπωνομάσθη μὲ τὸ ὄνομα μιᾶς ἐκ τῶν ἐννέα Μουσῶν, ἧτοι Κλειῶ, Εὐτέρπη, Θάλεια, Μελπομένη, Τερψιχόρη, Ἐρατώ, Πολύμνια, Οὐρανία καὶ Καλλιόπη.

Προσθέτουν δὲ τινες, ὅτι ἐνῶ ὁ Ἡρόδοτος, ἀναγινώσκων τὴν ἱστορίαν του, ἐθαυμάζετο καὶ ἐχειροκροτεῖτο ὑπὸ τῶν ἀκροατῶν του, ὁ νέος Θουκυδίδης, ὅστις μετὰ τοῦ πατρὸς του Ὀλόρου εὕρισκετο παρῶν, ἔχυνε δάκρυα φιλοτιμίας, ἐπιθυμῆσας τὴν δόξην τοῦ Ἡροδότου. Τότε δὲ ὁ πολυπειρος καὶ πολυμαθὴς Ἡρόδοτος ἰδὼν τὸν νέον Θουκυδίδην κλαίοντα ἐκ φιλοτιμίας ἐσυγχάρη τὸν γέροντα Ὀλορον, προφητεύσας ἔνδοξον τὸ μέλλον τοῦ υἱοῦ του.

Ο ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ ΚΑΙ Ο ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ.

Ἡ προφητεία τοῦ Ἡροδότου, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, ἐπαλήθευσεν. Ὁ Θουκυδίδης ἀνεφάνη πραγματικῶς ὁ μεγαλύτερος ἱστορικός τοῦ κόσμου διὰ τε τὴν μεγάλην ἱστορικὴν του ἀκρίβειαν καὶ φιλαλήθειαν, καὶ διὰ τὰς ὀρθὰς καὶ ἐμβριθεῖς πολιτικὰς καὶ ἠθικὰς σκέψεις καὶ κρίσεις του. Ἐάν ὁ Ἡρόδοτος ἀναγνωρίζεται παρὰ πάντων ὡς ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας, ὁ Θουκυδίδης ὁμολογεῖται ὡς ὁ μεγαλύτερος διδάσκαλος τῆς ἱστοριογραφίας, ὡς τὸ τελειότερον πρωτότυπον τοῦ ἱστορικοῦ συγγραφέως.

Ὁ Θουκυδίδης ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀνῆκεν εἰς

Ο Θουκυδίδης ἀκροαζόμενος τὸν Ἡρόδοτον.



εὐκατάστατον οἰκογένειαν, συγγενεύουσαν μὲ τὸν Μαραθῶνιον ἥρωα Μιλτιάδην. Συνέγραψε δὲ εἰς ὀκτὼ βιβλία τὴν ἱστορίαν τῶν εἴκοσι καὶ ἐνὸς πρώτων ἐτῶν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου ἀποθανῶν πρὶν ὁ πόλεμος τελειώσῃ.

Ἡ μεταξὺ Ἀθηῶν καὶ Σπάρτης ζήλοτυπία ἐγέννησε τὸν ὀλέθριον αὐτὸν πόλεμον, ὅστις δυστυχῶς διήρκεσεν εἴκοσι καὶ ἑπτὰ ὀλόκληρα ἔτη.

Νικηθέντες ἐπὶ τέλος οἱ Ἀθηναῖοι, ἐταπεινώθησαν καὶ ὑπεδουλώθησαν ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ Σπαρτιαῖται καὶ ὅλοι ἐν γένει οἱ Ἕλληνες, ἀλληλομαχοῦντες ἐπὶ τόσα ἔτη, ἐξησθένησαν, διεφθάρησαν καὶ παρήκμασαν.

Τοιουτοτρόπως ὁ ἐμφύλιος αὐτὸς καὶ πεισματώδης πόλεμος, προξενήσας τὴν παρακμὴν τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος, προητοίμασε τὴν ὑποταγὴν αὐτῆς ὑπὸ τὸ σκῆπτρον τοῦ Μακεδόνος Φιλίππου, ἐπομένως δὲ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Ρώμης.

Ὁ Ἡρόδοτος ἐξἱστορῶν τοὺς Περσικοὺς πολέμους, διηγεῖται τοὺς εὐγενεῖς ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνας τῆς Ἑλλάδος, καὶ τοὺς κατὰ βαρβάρων ἐνδόξους θριάμβους τῶν Ἑλλήνων· ὁ δὲ Θουκυδίδης ἐκθέτων τὰ τοῦ Πελοποννησιακοῦ, ἀναγκάζεται νὰ διηγῆται ἑλληνικὰς διχονοίας καὶ ἄγρια πάθη, ἑλληνικὰς ἀλληλοσφαγίας, λοιμοὺς, ἐμπρησμοὺς, λεηλασίας καὶ ἐμφυλίους σπαραγμοὺς. Εὐτυχῆς τοῦλάχιστον, διότι ἀπέθανε πρὶν ἴδῃ τὸ τέλος τοῦ πολέμου καὶ ἐπομένως πρὶν κλαύσῃ τὴν ταπείνωσιν καὶ τὴν ὑποδούλωσιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος!

Ἄλλ' ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Θουκυδίδου ἀν καὶ λυπηρὰ εἶναι ὅμως διδακτικωτάτη· διότι παρουσιάζουσα ἐνώπιόν μας τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς ζήλοτυπίας, τοῦ φθόνου, τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν, καὶ τῶν ἀγρίων παθῶν, μᾶς διδάσκει τὴν ἀνάγκην τῆς ἀγάπης, τῆς ὁμοιοῦσας καὶ τῆς ἐθνικῆς ἐνώσεως.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Γεροστάθης ἐσυγχάρη ὅλους τοὺς γονεῖς, τῶν ὁποίων τὰ τέκνα ἐπροβιβάσθησαν, ἐνεθάρρυνε τὰ μὴ προβιβάσθέντα ὅπως ἀναφανῶσιν ἰκανώτερα κατὰ τὰς προσεχεῖς ἐξετάσεις, καὶ ἐπὶ τέλος ἐπροσκάλεσε τοὺς διδα-

σκάλους, τοὺς προβιθασθέντας, ὁμοῦ δὲ καὶ τὸν φιλότιμον Γε-
ώργιον νὰ συγγευματίσωμεν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὴν
οἰκίαν του. Ἀκολουθούμενος δὲ παρὰ πάντων ἐξῆλθε τοῦ
σχολείου.

ΑΙ ΨΕΥΔΟΦΙΛΟΤΙΜΙΑΙ.

Τὸ γεῦμα τοῦ Γεροστάθου ἦτο κατὰ τὸ σῦνηθες καθαρῶ-
τατον, ἀπλούστατον, νοστιμώτατον καὶ ὑγιεινότατον.

Ὁ φρόνιμος γέρων, καθὼς καὶ ἄλλοτε ἀνέφερα, ἀπεστρέφε-
το τὰ πολυποίκιλα, τὰ πολυέξοδα, καὶ τὰ ἐπιδεικτικὰ γεύ-
ματα. Τὰ τοιαῦτα, ὡς ἔλεγε, καὶ περιττὰ καὶ ἀνωφελῆ εἶ-
ναι, καὶ τὴν ὑγίαν φθείρουν, καὶ τὰ χρήματα ματαιῶς ἐξο-
δεύουν. Ἐπρόσθετε δὲ ὅτι ἡ ὑπόληψις καὶ τὸ σέβας δὲν
ἀποκτῶνται οὔτε διὰ λαμπρῶν γευμάτων, οὔτε διὰ πολυτε-
λῶν στολισμῶν, ἀλλὰ μόνον διὰ καλῶν ἔργων.

Κατὰ τὴν ἡμέραν δὲ ἐκείνην, ἐνθυμούμαι, μᾶς ἀνέφερε τοὺς
Μαρούτσα, τοὺς Καπλάνας, καὶ τοὺς Ζωσιμάδας, οἵτινες ἀπέ-
κτησαν ὑπόληψιν ἐθνικὴν, σέβας, ἀγάπην, εὐγνωμοσύνην πανελ-
λήνιον, καὶ δόξαν ἀθάνατον, οὐχὶ βέβαια διὰ πολυτελῶν γευ-
μάτων, στολισμῶν, ἐπιδείξεων, ἀλλὰ διὰ τῆς φιλανθρωπίας
καὶ φιλοτιμίας, αἵτινες παρεκίνησαν αὐτοὺς εἰς περίθαλψιν ἐν-
δεῶν καὶ ἐπιμελῶν μαθητῶν, εἰς βοήθειαν ὀρφανῶν νεανίδων,
εἰς παρηγορίαν φυλακισμένων, εἰς διατήρησιν νοσοκομείων, εἰς
ἐκδοσιν βιβλίων κοινωφελῶν, εἰς ἐκπαίδευσιν ἱερέων καὶ διδα-
σκάλων, εἰς σύστασιν σχολείων καὶ ναῶν τοῦ Ὑψίστου, καὶ
εἰς ἄλλα τοιαῦτα ἐθνωφελῆ καὶ θεάρεστα ἔργα.

Πολλοὶ ὅμως πλούσιοι λέγονται συνήθως φιλότιμοι, διότι
ἐξοδεύουν πολλὰ εἰς γεύματα πολυτελῆ καὶ ἐξωτερικὰς ἐπιδεί-
ξεις, νομίζοντες ὅτι δι' αὐτῶν δύνανται νὰ τιμηθῶσιν· οἱ τοι-
οῦτοι ὅμως δὲν εἶναι φίλοι, ἀλλ' ἐχθροὶ τῆς τιμῆς των, καὶ ἐ-
πομένως ψευδοφιλότιμοι ἢ ἀφιλότιμοι, διότι ἀντὶ τι-
μῆς καὶ ὑπολήψεως, ἀτιμίαν καὶ περιφρόνησιν ἀποκτῶσιν. Οὐ-
δεὶς ἐχέφρων βεβαίως θέλει ποτὲ σὲ τιμήσει διὰ τὴν πολυφα-
γίαν, ἢ ποικιλοφαγίαν σου, ἢ διὰ τοὺς ἐξωτερικοὺς στολισμοὺς

σου. Ἀπ' ἐναντίας οἱ φρόνιμοι θέλουν σὲ ταλανίσει ὡς ἀνόητον, οἱ πτωχοὶ θέλουν ἀγανακτήσει διὰ τὴν ματαίαν σπατάλην σου, καὶ ἡ πατρὶς θέλει λυπηθῆ διὰ τε τὴν μωρὰν καὶ ἀνωφελεῖ χρησιν τῶν χρημάτων σου, καὶ διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀξιοκατὰ ριτον ψυχρότητά σου.

Πολλοὶ ἐπίσης νομίζουν ὅτι εἶναι φιλότιμοι, διότι ἐπιμένουν μὴ θέλοντες ν' ἀναγνωρίσωσι τὰ σφάλματά των· οἱ τοιοῦτοι φοβοῦνται μήπως, ὁμολογοῦντες ὅτι ἔσφαλον, ἐντραπῶσι καὶ χάσωσι τὴν τιμὴν καὶ ὑπόληψίν των. Λησμονοῦν οἱ ἀνόητοι, ὅτι μόνος ὁ Θεὸς εἶναι ἀναμάρτητος, καὶ ὅτι αὐτοὶ ὡς ἄνθρωποι δὲν δύνανται νὰ ἦναι ἀλάθηστοι.

Διὰ τῆς ἐπιμονῆς των εἰς τὰς ἐσφαλμένους κρίσεις ἢ πράξεις των, ἀντὶ ν' ἀποκτήσωσι τιμὴν καὶ ὑπόληψιν, ἀναδεικνύονται πείσμονες, ἀδιόρθωτοι, ἐπικίνδunami, καὶ ἀπεχθεῖς πρὸς τοὺς ἄλλους. Ἀπ' ἐναντίας συμπάθειαν, ἀγάπην, καὶ ὑπόληψιν ἀπολαμβάνει ὅστις προθύμως ἀναγνωρίζει καὶ ὁμολογεῖ τὰ σφάλματά του, δεικνύων ὅτι σέβεται τὸ Γνωθὶ σαυτὸν, ὅτι εἶναι εἰλικρινῆς, μετριόφρων, καὶ ἐπιδεκτικὸς διορθώσεως καὶ προόδου.

Ψευδοφιλότιμοι ἐπίσης καὶ πείσμονες εἶναι ὅσοι ἀφοῦ ἐνοχλήσωσι, βλάβωσιν, ἢ ἀδικήσωσίν τινα, ἐντρέπονται νὰ ζητήσωσι συγγνώμην, ἢ νὰ ἐπανορθώσωσι τὴν βλάβην, ἣν ἐπροξένησαν, φοβούμενοι μήπως ἐξευτελισθῶσιν.

Οἱ ἀληθῶς φιλότιμοι ἀποστρέφονται τὴν ἀδικίαν· δὲν θέλουν δὲ νὰ ἔχωσιν ἐχθρούς· ἐπιθυμοῦν ὅλοι νὰ τοὺς ὑπολήπτωνται καὶ νὰ τοὺς ἀγαπῶσι, καὶ ἐπομένως ἂν ἡώχλησαν ἢ ἐβλάψαν τινα, προθύμως σπεύδουν καὶ συγγνώμην νὰ ζητήσωσι, καὶ τὴν βλάβην ἀμέσως νὰ ἐπανορθώσωσιν.

Εἰς τὴν ψευδοφιλοτιμίαν δὲ προσθέτει τις καὶ τὴν ψευδολογίαν ὡς ἀκίς, ἐνεργήσας ἀξιοκατάκριτόν τινα πράξιν, ψευδῶς ἀρνεῖται αὐτὴν ἀπὸ φιλότιμον δῆθεν ἐντροπήν.

Ὁ ἀληθῶς φιλότιμος δὲν ἐκτελεῖ πράξεις ἀξιοκατακρίτους· ἀλλ' ἂν ποτε ὑποπέσῃ εἰς τοιαύτας, προσπαθεῖ μὲν νὰ διορθώσῃ αὐτάς, ἀλλὰ ποτὲ δὲν καταδέχεται ν' ἀτιμασθῇ διὰ τῆς ψευδολογίας, καὶ οὕτω νὰ διπλασιάσῃ τὸ σφάλμα του.

Πολλοὶ ἐπίσης φρονοῦν ὅτι ἀναδεικνύονται φιλότιμοι, ἀποκρούοντες τὰς γνώμας, τὰς συμβουλὰς, τὰς ὁδηγίας ἄλλων ἱκανωτέρων καὶ ἐμπειροτέρων των, διότι φοβοῦνται μήπως παραδεχόμενοι τὰς γνώμας καὶ τὰς συμβουλὰς τῶν ἄλλων, ἀναφανῶσι κατώτεροι ἐκείνων, καὶ οὕτω προσβληθῆ ἢ τιμῆ καὶ ἡ ὑπόληψις των.

Εἰς αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς φιλοτιμίας, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῆς ψευδοφιλοτιμίας, ὑπόκεινται δυστυχῶς οἱ στενοκέφαλοι, οἱ μηδεμίαν ἀληθῆ ἀξίαν συναισθανόμενοι εἰς ἑαυτούς, οἱ οἰηματίαι, καὶ οἱ δοκησίσοφοι, οἵτινες διὰ νὰ μὴ φανῶσι κατώτεροι τῶν ἄλλων, ἀναφαίνονται μωροὶ καὶ ἀνόητοι· ἐνῶ οἱ φρόνιμοι καὶ ἀληθῶς φιλότιμοι προσπαθοῦν πάντοτε νὰ ὠφεληθῶσι καὶ ἀπὸ αὐτῶν τῶν κατωτέρων των τὰς συμβουλὰς καὶ γνώμας.

Ὑπάρχουν δυστυχῶς καὶ ἄλλοι ἔχοντες τὴν ἀξιογέλαστον ἢ μᾶλλον τὴν ἀξιθρήνητον ψευδοφιλοτιμίαν τοῦ νὰ ἐξοδεύωσιν ὅσα ἄλλοι πολὺ πλουσιώτεροι αὐτῶν ἐξοδεύουν, διὰ νὰ μὴ ἐξευτελισθῶσι, φαινόμενοι πτωχότεροι ἐκείνων. Δὲν ἐννοοῦν οἱ δυστυχεῖς ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης διαγωγῆς των προκαλοῦν καὶ τὸν περίγελων τῶν περισσοτέρων, καὶ τὴν κατάκρισιν τῶν φρονιμωτέρων, καὶ ὅτι, ἐνῶ ἀγωνίζονται νὰ καλύψωσι τὴν ἐνδειάν των, αὐξάνουσιν ἔτι μᾶλλον αὐτὴν, καὶ καταφανεστέραν τὴν ἀποδεικνύουν. Ὁ ἀληθῶς φιλότιμος ἐξοδεύει ἀναλόγως τῆς περιουσίας του, καὶ οὐδόλως φροντίζει περὶ τῶν ἐξόδων τῶν ἄλλων.

Ἄλλ' οἱ δυστυχέστεροι ὄλων τῶν ψευδοφιλοτίμων εἶναι, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅσοι ὄντες πτωχοὶ, ἐντρέπονται καὶ ἀποφεύγουν τὴν ἐργασίαν, διὰ νὰ μὴ φανῶσιν ἐνδεεῖς καὶ ταπεινοί· ἐνῶ ἡ ἐργασία τοῦ πτωχοῦ εἶναι ἀσυγκρίτως ἐντιμότερα ἀπὸ τὴν ἀργίαν τοῦ πλουσίου.

Ἐνθυμήθημεν τότε τὸν σιδηρουργὸν μέγαν Πέτρον, τοὺς γεωργοὺς Φιλοποίμενα καὶ Κιγζινάτον, τὸν Φωκίωνα ἀντλοῦντα καὶ τὴν σύζυγόν του ζυμόνουσαν, περὶ τῶν ὁπαίων ἄλλοτε μᾶς εἶχε διηγηθῆ ὁ Γεροστάθης, καὶ παρετηρήσαμεν εἰς τὸν ἀγαθὸν γέροντα ὅτι βεβαίως ὅλοι αὐτοὶ οἱ μεγάλοι ἄνδρες

δὲν εἶχον τὴν ἀνόητον ψευδοφιλοτιμίαν τῆς ἀργίας. Ὁ Γεροστάθης ἐνέκρινεν ὡς ὀρθοτάτην τὴν παρατήρησίν μας, καὶ εὐχαριστήθη ἰδὼν ὅτι ἐνθυμούμεθα τὰς διηγήσεις του. Ἐξηκολούθησε δὲ λέγων τὰ ἐξῆς.

Οὐδεὶς φιλότιμος καταδέχεται ποτὲ νὰ γείνη βάρος εἰς τὴν πατρίδα του.

Οὐδεὶς φιλότιμος ἀνέχεται ποτὲ ὥστε ἡ πατρίς νὰ τρέφῃ τὴν ἀνικανότητά του, ἢ τὴν ἀναξιότητα τοῦ νὰ διατηρῆται διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ κόπων.

Οὐδεὶς φιλότιμος καταδέχεται νὰ ραδιουργήσῃ, ἢ νὰ ὑποσκελίσῃ ποτὲ ἄλλον, διὰ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν του.

Οὐδεὶς φιλότιμος ζητεῖ ποτὲ θέσιν ἀνωτέραν τῶν δυνάμεών του, οὔτε ἀγανακτεῖ ἐὰν ἡ πατρίς τῷ δώσῃ θέσιν κατωτέραν τῆς ἰκανότητός του.

Ὁ φιλότιμος Ἐπαμεινώνδας, ὁ μέγας στρατηγὸς τῶν Θηβῶν, καὶ τὴν ἐπιστάσιαν τῶν δρόμων ἐδέχθη, καὶ ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης πολλάκις προθύμως ἐξεστράτευσεν ὑπὸ στρατηγούς πολὺ κατωτέρους του· διὰ τῆς τοιαύτης δὲ διαγωγῆς του δὲν ἐξευτελίσθη, δὲν ἠτιμάσθη, ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἐτιμήθη καὶ ἐδοξάσθη.

Ὁ δὲ Σπαρτιάτης Παιδάρετος, μὴ ἐκλεχθεὶς ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του βουλευτῆς, δὲν ἐφθόνησεν, ἀλλ' ἐχάρη, διότι ἡ πατρίς του εἶχε τριαλοσίους ἄλλους ἰκανωτέρους αὐτοῦ καὶ ἡ χαρὰ του αὕτη ἐτίμησε καὶ διαιώνισε τὸ ὄνομά του εἰς τὰς ἀθανάτους στήλας τοῦ Πλουτάρχου.

Η ΦΙΛΟΠΡΩΤΙΑ.

Ἄλλ' ἡ πλεον ἐπικίνδυνος ψευδοφιλοτιμία, μᾶς εἶπεν ἐπὶ τέλους ὁ Γεροστάθης, εἶναι ἡ τῆς φιλοπρωτίας.

Οἱ φιλόπρωτοι ἀγωνίζονται νὰ κατασταθῶσι διὰ παντός μέσου πρῶτοι καὶ ἀνώτεροι τῶν ἄλλων, ἐλπίζοντες ὅτι τοιοῦτοτρόπως θέλουν τιμηθῆ, θέλουν δοξασθῆ. Ἄλλ' ἐὰν ἐγνώριζον ὅτι ἀντὶ ν' ἀπολαύσωσι τιμὴν καὶ δόξαν, γεννώσιν ἀντιπαθείας, ἔχθρας, φθόνους, καὶ ἐπὶ τέλους τὴν ἀτίμωσιν καὶ καταστροφὴν των, ἤθελον ἐννοήσῃ ὅτι ἡ φιλοπρωτία δὲν εἶ-

ναι ἀληθῆς φιλοτιμία, ἀλλ' ἐπικίνδυνος ψευδοφιλοτιμία, τὴν ὁποίαν βεβαίως ἤθελον ἀποστραφῆ.

Ἡ ἱστορία τῶν προγόνων μας, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, πληρέστατα μᾶς διδάσκει, ὅτι ὅσων ἀτίμως καὶ ἀδοξίαν γεννᾷ ἡ φιλοπρωτία, ἄλλην τόσῃ τιμὴν καὶ δόξαν γεννᾷ ἡ μετριοφροσύνη καὶ ἡ ἀφιλοπρωτία.

Ἡ φιλοπρωτία ἔσπρωξε τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον· ἀλλ' ἀντὶ ν' ἀπολαύσωσι τιμὴν καὶ δόξαν, αἰσχροῦς ἐνικήθησαν, ἡ ἐλευθερία των κατηργήθη, τὰ τεῖχη των κατεσκάφησαν, ὁ στόλος των περιωρίσθη, καὶ τριάκοντα κακοηθέστατοι καὶ αἰμοβόροι τύραννοι ἐτέθησαν ἐπὶ τοῦ τραχήλου των.

Ἡ φιλοπρωτία τῶν Σπαρτιατῶν ἀκολούθως ἐπέφερε τὸν Θηβαϊκὸν πόλεμον· ἀλλ' οἱ Σπαρτιαῖται, ἀντὶ νὰ δοξασθῶσι καὶ τιμηθῶσι γινόμενοι κύριοι τῶν Θηβῶν καὶ πρῶτοι τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ μὲν τὸ φρούριον τῶν Θηβῶν τὴν Καδμείαν αἰσχροῦς ἀπεδιώχθησαν, εἰς δὲ τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας καὶ εἰς τὴν Μαντινεῖαν τῆς Πελοποννήσου ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας, νικήσας καὶ κατατροπώσας αὐτοὺς, ἐταπείνωσε τὴν ἀγέρωχον ὄφρυν των, καὶ κατωτέραν τῶν Θηβῶν κατέδειξε τὴν φιλόπρωτον καὶ ὑπερήφανον Σπάρτην.

Ἡ φιλοπρωτία τοῦ μεγάλου βασιλέως τῆς Περσίας Δαρείου κατήσχυε καὶ ἐξευτέλισεν αὐτὸν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος. Ἀλλ' εἰς τὴν αὐτὴν πεδιάδα ἡ ἀφιλοπρωτία τοῦ Ἀριστείδου, ὅστις προθύμως παρεχώρησε τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὸν ἰκανώτερόν του Μιλτιάδην, καὶ τὴν Ἑλλάδα ἔσωσε, καὶ τὸν Ἀριστείδην ἐτίμησεν.

Ἡ φιλοπρωτία τοῦ Ξέρξου, υἱοῦ τοῦ Δαρείου, ἐταπείνωσε καὶ ἠτίμασεν αὐτὸν καὶ εἰς τὴν Σαλαμίνα καὶ εἰς τὰς Πλαταιάς. Ἀλλ' εἰς αὐτὴν τὴν ἰδίαν Σαλαμίνα, εἰς αὐτὰς τὰς ἰδίας Πλαταιάς ἐδοξάσθη ὁ Ἀριστείδης, συντελέσας διὰ τῆς ἀφιλοπρωτίας του εἰς τοὺς ἐνδόξους θριάμβους τῆς Ἑλλάδος· διότι εἰς μὲν τὴν Σαλαμίνα προθύμως ἐτέθη ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἀντιπάλου του Θεμιστοκλέους· εἰς δὲ τὰς Πλα-

τακῶς, πρὸ μὲν τῆς μάχης παρεχώρησεν εἰς τοὺς Τεγεάτας τὴν πρώτην θέσιν πρὸς ἀποφυγὴν ἐμφυλίων διχοστασιῶν, μετὰ δὲ τὴν μάχην ἀφῆκε τὸ βραβεῖον τῆς νίκης εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, διὰ νὰ προλάβῃ ἐμφυλίους ἔχθρας καὶ σπαραγμούς. Ἴδου, ἐφώ-
νκεν ὁ Γεροστάθης, ἡ ἀληθὴς φιλοτιμία, ὁ ἀληθὴς πατριω-
τισμὸς, ἡ ἀληθὴς πολιτικὴ φρόνησις! Ὁ Ἀριστείδης, οὐχὶ θη-
ρεῶν, ἀλλὰ ὑποχωρῶν καὶ παρχωρῶν ἀρχηγίας, πρωτεῖα,
τιμᾶς καὶ βραβεῖα, καὶ τὴν πατρίδα του ἐδόξατε, καὶ αὐτὸς
συνεδοξάσθη.

Μακαρία καὶ εὐτυχεστάτη ἡ πατρὶς ἐκείνη, ἣτις ἔχει τέ-
κνα φιλότιμα, οἷος ἦτο ὁ Ἀριστείδης, τέκνα τὰ ὅποια δὲν ἐπι-
θυμοῦν ἄλλην τιμὴν καὶ δόξαν παρὰ τὴν προερχομένην ἀπὸ
ἔργα ἔντιμα καὶ εἰς τὴν πατρίδα ὠφέλιμα! Τοιαῦτα τέκνα
εἶναι πολύτιμα, εἶναι προσφιλέστατα! Εἴθε δὲ καὶ σεῖς, παι-
δίδια μου, νὰ κατασταθῆτε μίαν ἡμέραν τέκνα τοιαῦτα, ὀδη-
γούμενοι ἀπὸ τὴν φρόνησιν, τὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν ἀληθῆ φιλο-
τιμίαν, καὶ ἀποφεύγοντες πᾶσαν πρᾶξιν, δυναμένην νὰ προσ-
τρέψῃ ὄνειδος ἢ κατάρτισιν εἰς τὰ ἄτομά σας ἢ εἰς τὴν φίλην
πατρίδα σας!

Ἡ φρόνησις καὶ ἡ φιλοτιμία, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ἀνέδειξεν
καὶ τὸν Θεμιστοκλέα σωτῆρα τῆς Ἑλλάδος.

Η ΦΙΛΟΤΙΜΙΑ ΤΟΥ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ.

Ἐξ αὐτῆς τῆς παιδικῆς τοῦ ἡλικίας διεκρίθη ὁ Θεμιστοκλῆς
διὰ τὴν φιλοτιμίαν του. Ὅτῳκις ἐσχόλαζεν ἀπὸ τὰ μνηστῆματά
του, δὲν ὑπέφερον, ὡς διηγεῖται ὁ Πλούταρχος, νὰ χάνῃ τὸν
καῖρόν του ἐπὶ ματαίῳ, ἀλλὰ κατεγίνετο μελετῶν, καὶ λόγους
ρητορικοὺς συντάττων. Εἰς δὲ τὸ σχολεῖον ἐπροτίμα μᾶλλον
τὰ σοβαρὰ παρὰ τὰ διασκεδαστικὰ μνηστῆματα, δεικνύων
παιδιόθεν εὐγενῆ ἐπιθυμίαν πολιτικῆς τιμῆς καὶ δόξης, ἣτις
μόνον διὰ τοῦ κόπου, διὰ τῆς ἐργασίας καὶ διὰ τῆς μελέτης
ἀποκτᾶται.

Εἰς μάχην ὁ πατήρ του θέλων νὰ τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὸ
πολιτικὸν στάδιον, τῷ ἐδείκνυε τὰ εἰς τὸ παράλιον τοῦ Πει-

ρκιῶ; ἑρριμμένα παλαιὰ καὶ ἄχρηστα σκῆφη, λέγων πρὸς αὐτόν, ὅτι τοιοῦτοτρόπως παρκαμελοῦνται καὶ ἀπορρίπτονται ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες, ἀφοῦ διατρέξωσι τὸ πολιτικὸν στάδιόν των.

Μετὰ τὴν λαμπρὰν νίκην τοῦ Μιλτιάδου εἰς τὸν Μπραθῶνα, ἡ εὐγενὴς φιλοτιμία τοῦ νέου Θεμιστοκλέους ἐκορυφώθη, καὶ ἡ ἀξίεπαινος ἐπιθυμία τοῦ ν' ἀναφανῆ καὶ αὐτὸς ἀξίον τῆς πατρίδος του τέκνον ἐκυρίευσεν τὴν καρδίαν του.

"Ἐκτοτε λοιπὸν παρήτησε πᾶσαν διακρέδασιν, τὰς δὲ νύκτας ἠγρύπνει σκεπτόμενος, καὶ πάντοτε σύννοος καὶ σοβαρὸς ἐφάνετο· πρὸς δὲ τοὺς ἐρωτῶντας δικτὶ τόσον μετεβλήθη, ἔλεγεν ὅτι δὲν τὸν ἀφίνει νὰ κοιμηθῆ τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου. Οὐκ ἔαμε καθεῦδειν τὸ τοῦ Μιλτιάδου τρόπαιον.

Φιλότιμος λοιπὸν ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκ νεότητός του καὶ ἐραστής μεγάλων καὶ καλῶν ἔργων, ἠγρύπνησεν, ἐμελέτησεν, ἐσκέφθη, ἐπρονόησεν, ἐκοπίασεν, ἠγωνίσθη, προητοίμασε τὴν πατρίδα του, καὶ δέκα ἔτη μετὰ τὸ τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου κατώρθωσε ν' ἀνυψώσῃ καὶ αὐτὸς τρόπαιον ἐπίσης ἐνδοξον, τὸ τρόπαιον τῆς Σκλαμῆνος.

"Ὅτε δὲ μετὰ τὴν νικηχίαν τῆς Σκλαμῆνος ἐπαρτυσιάσθη εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, οἱ θεαταὶ ἀπισπάσαντες τὰ βλέμματά των ἀπὸ τοὺς ἀγωνιζομένους, ἔστρεψαν αὐτὰ πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα, θαυμάζοντες καὶ χειροκροτοῦντες τὸν σωτήρα τῆς Ἑλλάδος. Στραφεῖς τότε πρὸς τοὺς φίλους του, εἶπεν, ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀπελάμβανε τοὺς καρπούς των ὑπὲρ πατρίδος κόπων του.

Ἴδου ἡ μόνη ἀμοιβή, τὴν ὁποίαν ζητοῦν οἱ ἀληθῶς φιλότιμοι, ἡ ἀγάπη καὶ ὁ ἔπαινος τῶν συμπολιτῶν των!

Ἄλλὰ μετὰ τινὰ καιρὸν, διαβληθεὶς ὑπὸ τῶν φθονερῶν ἐχθρῶν του, ὅτι δῆθεν ἐγνώριζε καὶ αὐτὸς τὰ κατὰ τῆς Ἑλλάδος προδοτικὰ σχέδια τοῦ Πικυσανίου, ἠναγκάσθη νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πατρίδα του, ὑπὲρ τῆς ὁποίας τόσον ἐνδόξως ἠγωνίσθη, καὶ νὰ προσφύγῃ εἰς τὸν βασιλέα τῆς Περσίας.

Τοιοῦτοτρόπως ἐπαλήθευσαν οἱ λόγοι τοῦ πατρὸς του, δ.δ.

τι ὄχι μόνον παρημελήθη, ὡς παραμελοῦνται τὰ παλαιὰ σκάφη, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑποπτος αἰσχροῦς προδοσίας κατεδιώχθη ὑπὸ ἀχαρίστων καὶ φθονερῶν.

Ὅρθως δὲ καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς, διδαχθεὶς ὑπὸ τῆς πείρας, ἔλεγεν, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐσυνείθιζον νὰ βαρύνωνται εὐεργετούμενοι ἐπὶ πολὺ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἀνδρός, καὶ ὅτι ἐφέροντο πρὸς τοὺς πολιτικούς των ἀνδρας, καθὼς οἱ διαβάται φέρονται πρὸς τοὺς πλατάνους, ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ ὑπεράσπισιν τῶν ὀποίων τρέχουν μὲν ἐν καιρῷ βροχῆς καὶ χειμῶνος, κατακόπτου δὲ καὶ ἀφανίζου αὐτοὺς ὅταν ἡ καλοκαιρία ἐπανεέλθῃ.

Ἐν τούτοις ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας, ἂν καὶ Ἀσιανὸς βαρβαρος, ὑπεδέχθη φιλοφρόνως τὸν μέγαν ἐχθρόν του, καὶ βασιλικώτατα ἐπεριποιήθη τὸν νικητὴν τῆς Περσίας. Ἠυχήθη δὲ ἀπὸ καρδίας ὥστε ὁ Θεὸς τοῦ σκότους, ὁ Ἀρειμάνιος τῶν Περσῶν, νὰ τυφλόνῃ τοὺς Ἕλληνας πάντοτε, ὅπως ἀποδιώκωσι μακρὰν τῶν πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος τοὺς ἀρίστους αὐτῶν. Τρομερὰ κατὰρα! ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τὴν ὁποίαν μόνον ὁ ἀσπονδότερος ἐχθρὸς τῆς Ἑλλάδος ἠδύνατο κατ' αὐτῆς νὰ προφέρῃ. Εἶθε νὰ μὴ πραγματοποιηθῇ ποτέ!

Λέγεται δὲ ὅτι, ἀφοῦ ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας ἐξηκολούθησεν ἐπὶ τινα καιρὸν τιμῶν καὶ εὐεργετῶν τὸν Θεμιστοκλέα, ἐπροσκάλεσεν ἐπὶ τέλος αὐτὸν νὰ τεθῇ ἐπὶ κεφαλῆς ἐκστρατείας κατὰ τῆς Ἑλλάδος.

Ἄλλ' ὁ Θεμιστοκλῆς οὔτε μνησίκακος ἦτο, οὔτε ἐγωϊστὴς καὶ φίλαυτος, ἀλλὰ τῆς πατρίδος τέκνον φιλότιμον.

Ἐν τούτοις, ἐὰν παρήκουεν εἰς τὴν πρόσκλησιν τοῦ βασιλέως, ἤθελεν ἀναφανῆ ἀγνώμων ἐνώπιον τοῦ εὐεργέτου του· ἀλλὰ τὸ θηριῶδες ἐλάττωμα τῆς ἀγνωμοσύνης δὲν μολύνει τὰς εὐγενεῖς καρδίας.

Ἄν δὲ, ὑπακούων εἰς τὸν βασιλέα, ἐκίνει ὄπλα κατὰ τῆς μητρὸς του Ἑλλάδος, ἤθελε θυσιάσει βεβαίως τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψίν του, ἐνῶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν πατρίδα του ὑπὲρ πᾶν ἄλλο εἰς τὸν κόσμον ἠγάπα.

Ἐντὸς τοῦ σκληροῦ τούτου διλήμματος εὐρεθεὶς ὁ μέγας

Θεμιστοκλῆς ἐπροτίμησεν, ὡς λέγουν τινές, ν' ἀποθάνῃ πίνων φαρμάκιον, παρὰ ν' ἀναφανῆ ἀγνώμων ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ἢ ἄτιμος ἐνώπιον τῆς πατρίδος του.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας, μαθὼν τὸν θάνατόν του, ἐθαύμασε τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὸν πατριωτισμὸν τοῦ ἀνδρός. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μετανοήσαντες, ἂν καὶ ἀργά, τῷ ἀνήγειραν τάφον εἰς τὸν Πειραιᾶ, ἀντικρὺ τῆς Σαλαμῆνος.

Μάθετε καὶ σεῖς, παιδία μου, ἐπρόσθεσε τότε ὁ Γεροστάθης, ν' ἀγαπάτε καὶ νὰ σέβεσθε τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψίν σας, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ κοινωνικὴ σας θέσις, τὸ ἐπάγγελμά σας, ἡ τέχνη σας, τὸ ἐργόχειρόν σας. Μὴ καταδεχθῆτε ποτὲ, μήτε διὰ μίαν στιγμὴν, νὰ γείνετε ἄτιμοι δι' ὅποιαδήποτε αἰτίαν.

Ἐνώπιον τῆς τιμῆς σας τὸ πᾶν προθύμως θυσιάζετε, καὶ κέρδη, καὶ πλοῦτη, καὶ δόξας, καὶ ἐξουσίαν, καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν σας, ἂν ποτε ἀπαιτηθῆ καὶ αὐτὴ ὡς ἀντάλλαγμα τῆς τιμῆς σας.

Ἄλλ' ἂν, ὃ μὴ γένοιτο, ἡ ἀτιμία δὲν σᾶς τρομάξῃ, ἂν ἡ τιμὴ καὶ ἡ ὑπόληψις δὲν εἶναι τὰ πολυτιμότερα τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν σας, παύσατε τοῦ νὰ λέγησθε ἀπόγονοι τῶν ἐνδόξων Ἑλλήνων.

Ἐὰν εἰς τὸ στάδιον τῆς ζωῆς σας δὲν ὀδηγησθε ἀπὸ τὴν φρόνησιν, τὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν ἀληθῆ φιλοτιμίαν, ἀλλὰ τυφλωμένοι ἀπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς δόξης ἢ τοῦ κέρδους, δὲν διακρίνητε τὰ δίκαια ἀπὸ τὰ ἀδίκαια, τὰ ἔντιμα ἀπὸ τὰ ἄτιμα, ἔστε βέβαιοι ὅτι ἡ θέλετε ζῆσει καὶ ἀποθάνει ἄτιμοι, ἢ θέλετε ἀπολαύσει τὴν μαύρην δόξαν τοῦ Ἡροστράτου.

Μετὰ τινα διακοπὴν ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην ποῖος ἦτο ὁ Ἡρόστρατος. Ὁ δὲ Γεροστάθης, ἴσως διὰ ν' ἀναπαυθῆ ὀλίγον, διότι μετὰ πολλῆς ζωηρότητος μᾶς εἶπε τὰ ἀνωτέρω, παρεκάλεσε τὸν διδάσκαλον νὰ μᾶς διηγηθῆ τὰ περὶ Ἡροστράτου. Ὁ δὲ διδάσκαλος μᾶς εἶπεν.

Ὁ ΗΡΟΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ.

Εἰς τὴν Ἔφεσον, πόλιν ἑλληνικὴν τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ὁ

πῆρχε λαμπρότατος ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, τὸν ὁποῖον ὄλος ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς κόσμος ἐθαύμαζε διὰ τὴν ἐξαισίαν καλλονῆν του, καὶ ἐθεώρει ὡς ἓν ἐκ τῶν θαυμάτων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ἄλλὰ κατὰ τὸ ἔτος 356 πρὸ Χριστοῦ, τὴν ἰδίαν νύκτα, καθ' ἣν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐγεννήθη εἰς τὴν Μακεδονίαν, ὁ ναὸς αὐτῆς τῆς Ἀρτέμιδος κατεκρή. Τὸν κατέκαυσε δὲ Ἐφεσίους τις Ἡρόστρατος καλούμενος, διότι, ὡς ὁ ἴδιος ὠμολόγησε, φλεγόμενος ἀπὸ δοξομανίαν, ἠθέλησε διὰ τῆς πυρπολήσεως ταύτης ν' ἀπαθανάτιση τὸ ὄνομά του.

Ἐδῶ ὁ διδάσκαλος ἐτελείωσε τὴν διήγησίν του· ἀλλ' ὁ Γερστάθης ἐπρόσθεσε τὰ ἑξῆς.

— Ὅσαίς, παιδιὰ μου, ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀρετὴ δὲν κανονίζουσι, δὲν χαλινόνουσι τὴν ἐπιθυμίαν τῆς δόξης, ἡ ἐπιθυμία αὕτη ἀποκαθίσταται πάθος ὀλέθριον, τὸ ὁποῖον μανιακὸν ἀναδεικνύει τὸν πάσχοντα· ὅθεν δοξομανία ὠνομάσθη τὸ τρομερὸν αὐτὸ πάθος.

Τυφλὸς λοιπὸν καὶ μανιακὸς ὢν ὁ Ἡρόστρατος, δὲν ἐσκέφθη ὅτι διὰ τῆς κακουργίας του ταύτης οὐχὶ εἰς δόξαν, ἀλλ' εἰς ἀτιμίαν αἰώνιον ἐπρόκειτο νὰ παραδώσῃ τὸ ἀποτρόπαιον ὄνομά του.

Εἰς τοιαύτην δὲ αἰώνιον ἀτιμίαν κατεδικάσθη καὶ ὁ Σπαρτιάτης Πausanias, ὁ νικητὴς τῶν Πλαταιῶν, κατακυριευθεὶς δυστυχῶς καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν μανίαν τῆς δόξης καὶ τῶν χρημάτων. Μὲ λύπην μου δὲ θέλω σᾶς διηγηθῆ ὀλίγα περὶ αὐτοῦ, διὰ νὰ ἴδῃτε τὴν αἰσχροτῆτα τῆς δοξομανίας, καὶ διὰ νὰ συγκρίνητε τὸν ἀτιμον θάνατον αὐτοῦ μὲ τὸν θάνατον τοῦ Θεμιστοκλέους.

Ἡ ΜΑΧΗ ΤΩΝ ΠΛΑΤΑΙΩΝ ΚΑΙ Ο ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ.

Μετὰ τὴν ἔνδοξον ναυμαχίαν τῆς Σαλαμίνας, ὁ Ξέρξης φυγὼν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν στρατηγὸν του Μαρδόνιον ἐπὶ κεφαλῆς τριακοσίων χιλιάδων στρατοῦ, ὅπως δι' αὐτῶν καθυποτάξῃ τὴν Ἑλλάδα.

Ὁ Μαρδόνιος, πρὶν ἢ δοκιμάσῃ καὶ πάλιν τὴν τύχην τῶν Περσικῶν ὅπλων, ἐπροσπάθησε διὰ μεγάλων ὑποσχέσεων, διὰ δωροδοκιῶν, διὰ κολακειῶν καὶ δι' ἀπειλῶν νὰ κατορθώσῃ τὴν ὑποταγὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ μάλιστα τῶν Ἀθηναίων.

Ἄλλ' οἱ φιλοπάτριδες Ἀθηναῖοι κατεφρόνησαν καὶ τὰς ὑποσχέσεις, καὶ τὰς κολακείας, καὶ τὰς ἀπειλάς τοῦ Μαρδονίου. Ἐν ἔτος δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος, εἰς τὰς Πλαταιάς, πόλιν τῆς Βοιωτίας, συνεκροτήθη μάχη φονικωτάτη, καθ' ἣν καὶ ὁ στρατηγὸς Μαρδόνιος ἐφονεύθη, καὶ ὅλος σχεδὸν ὁ Περσικὸς στρατὸς κατεστράφη· μόνον δὲ τρεῖς χιλιάδες ἐκ τῶν τριακοσίων ἠδυνήθησαν νὰ διασωθῶσιν, ὅπως φέρωσι τὴν θλιβερὰν εἶδησιν τῆς καταστροφῆς τῶν εἰς τὴν Περσίαν.

Στρατηγὸς τοῦ Ἀθηναϊκοῦ στρατοῦ ἦτο ὁ Ἀριστείδης. Τῶν δὲ Σπαρτιατῶν στρατηγὸς καὶ συγχρόνως ἀρχιστράτηγος ὅλων τῶν Ἑλλήνων ἦτο ὁ Σπαρτιάτης Πυρραῖος.

Ἀλλὰ καθὼς καὶ ἄλλοτε σὰς εἶπα, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ἡ ἀνδρία μόνη, ἄνευ φρονήσεως καὶ ἀρετῆς, δὲν σώζει τὰ ἔθνη. Ἡ ἀνδρία τῶν Ἑλλήνων μόνη δὲν ἤθελε σώσει τὴν Ἑλλάδα εἰς τὰς Πλαταιάς, ἂν πάλιν ἡ φρόνησις καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ Ἀριστείδου δὲν συνετέλουσαν εἰς τὴν σωτηρίαν ταύτην.

Πρὸ τῆς μάχης πεισματώδης φιλονεικία ἠγέρθη μεταξὺ Τεγεατῶν καὶ Ἀθηναίων περὶ τῆς θέσεως τῆς τιμῆς. Ὀλεθριώτατα δὲ ἀποτελέσματα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν καὶ εἰς τῆς Ἑλλάδος τὸ μέλλον ἠδύναντο νὰ προκύψωσιν ἐκ τῆς φιλονεικίας ταύτης, ἂν ὁ ἀληθῶς φιλόπατρις στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Ἀριστείδης δὲν ἐπαρουσιάζετο ἐν τῷ μέσῳ κηρύττων, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι θέλουν δεχθῆ εὐχαρίστως ὅποιανδήποτε θέσιν καὶ ἂν τοῖς δώσωσι, διότι δὲν περιμένουν νὰ τιμηθῶσιν ἀπὸ τῆν θέσιν, ἀλλ' αὐτοὶ θέλουν τιμηθεῖν ταύτην, ὅποιανδήποτε καὶ ἂν ᾖ. Τοιοῦτοτρόπως ἡ φιλονεικία ἔπαυσεν, ἡ ὁμόνοια ἐπανῆλθε, καὶ ἡ νίκη ἐστεφάνωσε τὰ ἑλληνικὰ ὅπλα, καὶ ἐπεσφράγισεν τὴν ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Πλαταιῶν.

Μετὰ τὴν μάχην ταύτην ὁ Πausανίας, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ στόλου μεταβάς εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐκυρίευσεν αὐτό, προσθέσας εἰς τὰ πλούσια Περσικὰ λάφυρα, τὰ ὅποια εἰς τὰς Πλαταιὰς ἔλαβε, καὶ ἄλλα πολὺ πλουσιώτερα, τὰ ὅποια εἰς τὸ Βυζάντιον εὔρεν.

Ἄλλὰ τὰ πλούτη καὶ ἡ δόξα τυφλόνουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς ἀδυνάτους νόας, καὶ διαφθείρουν τὰς ποταπὰς καὶ ἀγενεῖς καρδίας. Ἡ δόξα λοιπὸν τῶν Πλαταιῶν καὶ τὰ πλούσια λάφυρα ἐτύφλωσαν καὶ διέφθειραν τὸν Πausανίαν. Καθὼς δὲ ὁ μέθυσοσ δὲν χορταίνει οἶνον, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ δοξομανῆς καὶ πλουτομανῆς Πausανίας, μὴ χορταίνων δόξαν καὶ πολύτη, κατήντησε χάριν αὐτῶν νὰ καύσῃ ὄχι μόνον ἓνα ναὸν, ὡς ὁ Ἡρόστρατος, ἀλλὰ καὶ ὀλόκληρον τὴν Ἑλλάδα, προδίδων αὐτὴν αἰσχροῦς εἰς τὸν Ξέρξην.

Ὅχι! παιδιὰ μου, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων· ἔσφαλα εἰπὼν ὅτι ὁ Πausανίας ἠθέλησε νὰ καύσῃ ὅλην τὴν Ἑλλάδα· ὄχι! προδίδων καὶ ὑποδουλόνων αὐτὴν εἰς τοὺς βαρβάρους, ἠθέλησε νὰ πράξῃ αἰσχροουργίαν ἀσυγκρίτως μεγαλητέραν τῆς πυρκαϊᾶς· διότι, ἂν ἐκαίοντο οἱ ναοὶ καὶ αἱ πόλεις τῆς Ἑλλάδος, εὐκόλως ἠδύναντο ν' ἀνακτισθῶσιν, ὡς ἀνεκτίσθη καὶ ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, πυρποληθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἡροστράτου, ὡς ἀνεκτίσθη καὶ ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν, πυρποληθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ξέρξου. Ἄλλ' ἐὰν ἡ Ἑλλάς, προδιδόμενη ὑπὸ τοῦ Πausανίου, ὑπεδουλόνετο, δυσκόλως ἢ θελεν ἀνακτίσει τὴν ἐλευθερίαν της.

Βαθέως ἐστέναξεν ὁ ἀγαθὸς γέρων· μετὰ τινα δὲ διακοπὴν ἐξηκολούθησε τὴν διήγησίν του ὡς ἐφεξῆς.

Εὐτυχῶς αἱ προδοτικαὶ προτάσεις τοῦ Πausανίου ἀνεκαλύφθησαν ἐγκαίρως ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν του· ἀλλ' ὅτε ἐπρόκειτο νὰ συλλάβωσι καὶ φυλακίσωσιν αὐτόν, διὰ νὰ τὸν δικάσωσιν ὡς προδότην τῆς πατρίδος, προφθάσας κατέφυγεν ἐντὸς τοῦ ἐν Σπάρτῃ ναοῦ τῆς Χαλκιοῖκου Ἀθηνᾶς. Ἦτο δὲ θρησκευτικῶς ἀπηγορευμένον παρὰ τοῖς Ἑλλησι νὰ συλλαμβάνωσιν ἄνθρωπον καταφυγόντα ἐντὸς ναοῦ.

Ἐπομένως οἱ Σπαρτιαῖται, μὴ δυνάμενοι νὰ συλλάβωσιν αὐ-

τόν, ἀπεφάσισαν νὰ τειχίσωσι τὴν θύραν τοῦ ναοῦ, ὅπως ἐντὸς αὐτοῦ ἀποθάνῃ τῆς πείνης ὁ ἀπὸ ἄπληστον πείναν πλούτου καὶ δόξης κυριευθεὶς Πausανίας.

Λέγεται δὲ ὅτι ἡ μήτηρ τοῦ Πausανίου ἔθεσεν εἰς τὴν θύραν τοῦ ναοῦ τὸν πρῶτον λίθον κατὰ τοῦ προδότου υἱοῦ της, αἰσχουμένη διότι ἐγέννησε τέκνον ἀνάξιον τῆς Σπάρτης.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπε· — Συγκρίνατε τῶρα τὸν θάνατον τοῦ Θεμιστοκλέους μὲ τὸν θάνατον τοῦ Πausανίου· συγκρίνατε τὴν εὐγενῆ φιλοτιμίαν καὶ ἀμνησικακίαν τοῦ πρώτου μὲ τὴν δοξομανίαν καὶ τὴν προδοτικὴν διαγωγὴν τοῦ δευτέρου· συγκρίνατε ἐπὶ τέλους τὴν αἰώνιαν δόξαν, ἣτις θέλει περικαλύπτει τὸ λαμπρὸν ὄνομα τοῦ Θεμιστοκλέους, μὲ τὸ αἰώνιον αἶσχος, τὸ ὅποῖον θέλει συνοδεύει τὸ ἀποτρόπαιον ὄνομα τοῦ Πausανίου, καὶ ἐπομένως ἐναγκαλισθῆτε τὴν ἔμφρονα καὶ ἐνάρετον φιλοτιμίαν, ἣτις ἐδόξασε τὸν Θεμιστοκλέα, καὶ ἀποφύγετε τὴν δοξομανίαν καὶ τὴν πλουτομανίαν, αἵτινες κατήσχυναν τὸν Πausανίαν.

Οὐδεμία κακία, οὐδὲν πάθος, καὶ ἐπομένως οὐδὲ ἡ δοξομανία καὶ ἡ πλουτομανία ἤθελον μολύνει, παιδία μου, τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἂν πάντες ἐσέβοντο καὶ ἠκολούθουν τὸ «Μηδὲν ἄγαν», τὸ «Πᾶν μέτρον ἄριστον», καὶ τὸ «Γνωθὶ σαυτόν». Δι' αὐτῶν λοιπὸν κανονίζετε ὅλας τὰς πράξεις καὶ τὰς ἐπιθυμίας σας, καὶ τότε ἡ εὐτυχία σας θέλει εἶσθαι βεβαία, καὶ ἡ φίλη πατρὶς θέλει εὐδαιμονεῖ.

Διὰ τῶν σωτηρίων δὲ τούτων παραγγελημάτων μᾶς ἀπεχαιρέτησε καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς γέρων, προσθέσας καὶ τὸν ἀκόλουθον στίχον.

α' Ο φιλότιμος ἄς ἔχῃ τὴν φιλάτην του τιμὴν,
β' Ὅπλον κατὰ τῆς κακίας, κέντρον πρὸς τὴν ἀρετὴν».

Η ΟΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ.

« Τὸς ἀπαιδεύτους μόνῃ τῇ μορφῇ τῶν
θηρίων διαφέρειν. » (Κλεάνθους).

ΜΕΤΑΞΥ τῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου ὁ μὲν Κωνσταντῖνος, υἱὸς πτωχοῦ ὀπλοποιοῦ, διεκρίνετο διὰ τὴν φιλομάθειαν καὶ ἄκραν ἐπιμέλειάν του, ὁ δὲ Ἀθανάσιος, υἱὸς ἐνὸς ἐκ τῶν ἀγραμμάτων προϋχόντων τῆς κωμοπόλεως, διεκρίνετο διὰ τὴν πρὸς τὰ γράμματα ἀποστροφήν του, καὶ διὰ τὴν ἄκραν ἀπροσεξίαν καὶ ἀμέλειαν περὶ τὰ μαθήματά του.

Πολλάκις οἱ διδάσκαλοι ἐσυμβούλευσαν, ἐπέπληξαν καὶ ἐτιμώρησαν τὸν Ἀθανάσιον, ἀλλὰ τὰ πάντα εἰς μάτην.

Οἱ γονεῖς του, ἂν καὶ ἀμαθεῖς, συναισθανόμενοι ὅμως τὰ δεινὰ τῆς ἀπαιδευσίας, δὲν ἔπαυον προτρέποντες τὸν υἱὸν τῶν εἰς τὴν σπουδὴν καὶ τὴν μάθησιν· ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ Ἀθανάσιος ἐξηκολούθει κωφεύων.

Οἱ διδάσκαλοι ἀπελπισθέντες ἐπρότειναν ἐπὶ τέλους εἰς τὸν Γεροστάθην τὴν ἐκ τοῦ σχολείου ἀποπομπὴν τοῦ ἀμελοῦς Ἀθανασίου, διότι καὶ αὐτὸς δὲν ὠφελεῖτο, διὰ τοῦ κακοῦ δὲ παραδείγματός του ἠδύνατο καὶ ἄλλους τῶν μαθητῶν νὰ βλάψῃ, καθ' ὅσον δυστυχῶς οἱ ἄπειροι νέοι πολὺ εὐκολώτερα μιμοῦνται τὰ κακὰ παρά τὰ καλὰ παραδείγματα.

Ἄλλ' ὁ ἀγχιθὸς Γεροστάθης δὲν εἶχεν εἰσέτι ἀπελπισθῆ. « Ἀπαιτεῖται, ἔλεγεν, ἐπιμονὴ καὶ σταθερὰ θέλησις πρὸς ἐπιτυχίαν ἔργου τινὸς ἀγαθοῦ ». Ἔργον δὲ ἀγαθὸν καὶ φιλόνηθρον ἐθεώρει νὰ ῥώσῃ τὸν νέον Ἀθανάσιον ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς ἀπαιδευσίας, καὶ ἀπὸ τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους διατρέχουν ὅσοι, στερούμενοι τὸ γλυκύτατον φῶς τῆς μαθήσεως, κυλίουνται ἐντὸς τοῦ σκότους τῆς ἀμαθείας.

Πρὶν λοιπὸν παρεδεχθῆ ὁ Γεροστάθης τὴν περὶ ἀποπομπῆς τοῦ Ἀθανασίου πρότασιν τῶν διδασκάλων, ἠθέλησε νὰ προσπαθήσῃ καὶ διὰ τελευταίαν φοράν τὴν μετὰ τῶν γραμμάτων συμφιλίωσιν αὐτοῦ.

ΑΙ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΙΑΙ.

Προσεκάλεσεν ὁ Γεροστάθης Κυριακὴν τινα ὄλους τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου εἰς τὴν οἰκίαν του, διὰ νὰ μᾶς δείξῃ εἰκονογραφίας τινὰς ὠραίας, τὰς ὁποίας κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας εἶχε λάβει ἐκ Τεργέστης.

Ὅλοι δὲ προθύμως ἐτρέξαμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος ἐκ τῶν πρώτων δὲ ἦτο καὶ ὁ Ἀθανάσιος, ὅστις, ἂν καὶ ἀποστρεφόμενος τὴν μάθησιν, ἐγαργαλίσθη ὅμως ἀκούσας ὅτι αἱ εἰκονογραφίαι ἦσαν ὠραῖαι καὶ διασκεδαστικαί.

Ἀφοῦ ἐκαθήσαμεν ἅπαντες περὶ τὴν μεγάλην τράπεζαν τοῦ γέροντος, ἤρχισε νὰ μᾶς δεικνύῃ περιέργους τῶντι εἰκόνας ἀνθρώπων ἀγρίων, διαφόρων εἰδῶν καὶ χρωμάτων, τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀμερικῆς, καὶ τῆς Αὐστραλίας. Ὁ Ἀθανάσιος ἠρώτησε τότε ποῦ εἶναι ἡ Ἀφρικὴ, ἡ Ἀμερικὴ, καὶ ἡ Αὐστραλία. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπήντησεν ὅτι εἶναι μέρη μεγάλα τῆς γῆς, τῶν ὁποίων καὶ τοὺς κατοίκους, καὶ τὰ προϊόντα, καὶ τὸ κλίμα, καὶ τοὺς ποταμούς, καὶ τὰ ὄρη, καὶ τὰς πόλεις θέλει μάθει, ἐὰν σπουδάσῃ τὸ ὠραῖον καὶ τερπνὸν μάθημα τῆς Γεωγραφίας.

Ἄλλ' οἱ ἄγριοι αὐτοί, — ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης δεικνύων τὰς εἰκόνας τῶν πρὸς τὸν Ἀθανάσιον — οὔτε τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας, οὔτε ἄλλο τι μάθημα σπουδάζουν ὄντες δὲ ὅλως ἀγράμματοι καὶ ἀπαίδευτοι, οὔτε γνώσεις ὠφελίμους ἔχουν, οὔτε ἦθη καλὰ, οὔτε πολιτισμὸν, οὔτε εὐτυχίαν, καὶ δι' αὐτὸ ὀνομάζονται ἄγριοι, ὀλίγον διαφέροντες ἀπὸ τὰ ἄγρια θηρία. Καὶ ἡμεῖς, φίλε Ἀθανάσιε, ἠθέλομεν εἶσθαι ἄγριοι ὡς αὐτοὶ καὶ ὡς τὰ ἄγρια ζῶα, ἐὰν δὲν εἶχομεν βιβλία, διδασκάλους, σχολεῖα διὰ τῶν ὁποίων καὶ τὸν νοῦν φωτίζομεν, καὶ τὴν καρδίαν ἐξημερόνομεν, καὶ τὸν βίον μας οὕτω πολιτίζομεν καὶ ἐξευγενίζομεν.

Μετὰ τὰς εἰκόνας ταύτας μᾶς ἔδειξεν ὁ γέρων εἰκονογραφίας διαφόρων μεταλλείων, καὶ εἰκόνας χρωματισμένας διαφόρων μετάλλων καὶ ἄλλων προϊόντων, τὰ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι ἐξάγουν

ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς· μᾶς εἶπε δὲ ὅτι περὶ ὄλων αὐτῶν διαπραγματεύεται ἡ Ὀρυκτολογία, μάθημα ἐπίσης ὠραῖον καὶ τερπνότατον.

Μεταξὺ τῶν εἰκονογραφιῶν τούτων ὑπῆρχε μία παριστάουσα ἀνθρακωρυχεῖον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξήγοντο ἀνθρακες μεταλλικοί. Πλησίον δὲ αὐτῆς εἶδομεν καὶ ἄλλην, παριστάνουσαν τοποθεσίαν τινὰ εἰς τὴν Βρασιλίαν τῆς Ἀμερικῆς, ὅπου διάφοροι μαῦροι ἐφαίνοντο καταγινόμενοι πρὸς ἀνεύρεσιν ἀδάμαντων.

Ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν εἰκόνων λαβὼν ἀφορμὴν μᾶς ἐξήγησεν ὅτι ὁ μαῦρος ἀνθραξ καὶ ὁ λαμπρὸς ἀδάμας εἶναι ἐν καὶ τὸ αὐτὸ σῶμα, διότι ἡ Χημεία ἀπέδειξεν ὅτι τὰ αὐτὰ συστατικὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν τὸν ἀνθρακα, ἀποτελοῦν καὶ τὸν ἀδάμαντα. Μᾶς ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι ἂν οἱ χημικοὶ ἠδύναντο νὰ εὗρωσι τρόπον, δι' οὗ νὰ κρυσταλλόνωσι τοὺς ἀνθρακας, ἤθελον μεταβάλλει αὐτοὺς εἰς ἀληθεῖς ἀδάμαντας. Ἐν τούτοις, μᾶς εἶπε, μόνον ἡ φύσις ἔχει τὴν δύναμιν ταύτην· ἀλλὰ καθὼς μόνον εἰς τοὺς κόλπους τῆς γῆς μυστηριωδῶς κρυσταλλόνονται οἱ μαῦροι ἀνθρακες, καὶ εἰς λαμπροὺς καὶ πολυτίμους ἀδάμαντας μεταβάλλονται, τοιοῦτοτρόπως μόνον εἰς τοὺς κόλπους τῆς καλῆς παιδείας καὶ τῆς χριστιανικῆς ἀνατροφῆς καθαρίζονται, ἐξευγενίζονται, καὶ λαμπρύνονται αἱ μαῦραι καὶ ἀπαίδευτοι ψυχαί. Εὐχόμαι δὲ ὥστε καὶ σεῖς, φίλοι μου, διὰ τῆς φιλομαθείας καὶ ἐπιμελείας σας φωτίζοντες τὸν νοῦν καὶ βελτιόνοντες τὴν καρδίαν, νὰ κατασταθῆτε μίαν ἡμέραν λαμπροὶ ἀδάμαντες, καὶ στολισμοὶ τῆς πολυπαθοῦς πατρίδος.

Ἀκολούθως μᾶς ἐπαρουσίασεν εἰκονογραφίας ζώων ἐκ τῶν ὁποίων τὰ περισσότερα δὲν ἐγνωρίζομεν· μᾶς ἔδειξε δὲ καὶ εἰκόνας σκελετῶν διαφόρων μεγάλων ζώων, τὰ ὅποια εἶπεν ὅτι ἔπαυσαν πρὸ χρόνων νὰ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅτι οἱ ζωολόγοι ὀνομάζουσι αὐτὰ προκατακλυσμιαῖα. Εἶδομεν δὲ καὶ εἰκόνας περιέργων καὶ κομψοτάτων φωλεῶν, τὰς ὁποίας διάφορα πτηνὰ κατασκευάζουσι μετ' ἀκραν ἐπιτηδεϊότητα καὶ χάριν.

Μᾶς ἐδιηγήθη τότε διαφόρους περιέργους ιδιότητας τῶν ζώων καὶ ἰδίως πῶς οἱ κάστορες κτίζουσιν τοὺς διπάτους οἴκους των,

κόπτοντες διὰ τῶν ὀδόντων τοὺς ἀναγκαίους στύλους, τοὺς ὁποίους ἔπειτα ἐμπήγουν εἰς τὴν γῆν, κτυπῶντες αὐτοὺς διὰ τῶν οὐρῶν των· πῶς αἱ φιλόπονοι μέλισσαι κατασκευάζουν μὲ ἄκραν ἰσομετρίαν τὰ ἐξάγωνα κήρινα δωμάτια των, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐναποθέτουν τὸ μέλι των, πῶς τὴν αἴθουσαν τῆς βασιλείτης των κατασκευάζουν εὐρυχωροτέραν ὅλων τῶν ἄλλων, καὶ πῶς συνεννοούμεναι διαμοιράζουσι τὴν ἐργασίαν των, αἱ μὲν ἐργαζόμεναι ἐντὸς τῆς κυψέλης, ἄλλαι δὲ ἐξερχόμεναι ὅπως συνάξωσι καὶ φέρωσι τροφήν πρὸς τὰς ἐργαζόμενας.

Ἐνῶ δὲ ἐθαυμάζομεν ἀκούοντες ταῦτα, ὁ γέρων ἐπρόσθεσεν.

— Ἀξιοθαύμαστα εἶναι τῶντι, παιδία μου, τὰ ἔργα τῶν διαφόρων ζώων καὶ πτηνῶν· ἀλλὰ τὰ ἔργα των ταῦτα, ὅποια ἦσαν πρὸ ἑκατὸν καὶ χιλίων ἐτῶν, τὰ αὐτὰ εἶναι καὶ σήμερον, τὰ αὐτὰ δὲ θέλουσι εἶσθαι καὶ πάντοτε. Οὐδεμίαν διαφορὰ, οὐδεμίαν τελειοποίησιν καὶ πρόοδον παρατηρεῖται εἰς τὰ ἔργα τῶν ζώων, ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος προικισμένος μένουσιν ἐπιδεικτικὸν ἀναπτύξεως, καθ' ἡμέραν δύναται νὰ βελτιόνῃ καὶ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἔργα του.

Ἴδου ἡ μεγίστη καὶ οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων, ἀλλ' ἡ ἀνθρώπινος πρόοδος μόνον διὰ τῆς μελέτης, διὰ τῆς ἐπιμελείας, διὰ τῆς μαθήσεως ἀποκτᾶται. Ὅστις λοιπὸν ἀποστρέφεται τὰ μέτα ταῦτα τῆς προόδου, ἐξ ἀνάγκης θέλει μείνει ζῶον στάσιμον καὶ δυστυχές.

Μετὰ ταῦτα μᾶς ἐπαρουσίασεν εἰκόνας ἱστορικὰς, παριστανούσας συμβεβηκότα ἐνδόξα τῆς Ἑλληνικῆς, τῆς Ῥωμαϊκῆς, καὶ τῆς νεωτέρας ἱστορίας, προσέτι δὲ καὶ εἰκονογραφίας προτομῶν ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Τότε δὲ μᾶς ἐξέθεσε πόσον διατκεδαστικὴ, ἀναγκαία καὶ ὠφέλιμος εἶναι ἡ σπουδὴ τῆς Ἱστορίας, ἥτις μᾶς διδάσκει πῶς τὰ ἔθνη αὐξάνουν, εὐτυχοῦν καὶ λαμπρύνονται, καὶ πῶς ἀφ' ἑτέρου μαρακίνονται, πίπτουν καὶ ἐξαφανίζονται. Φιλάνθρωπος καὶ εὐεργετικὴ εἶναι τῶ ὄντι ἡ ἀποστολὴ τῆς Ἱστορίας, διότι αὐτὴ ἀποκαλύπτει τὰ σφάλματα τοῦ παρελθόντος ἐπ' ἀγαθῶ τοῦ μέλλοντος.

Ἐπρόσθεσε δὲ ὅτι οὔτε ἱστορικὰς, οὔτε ἄλλας ὠφελίμους γνώ-

σεις θέλομεν δυνηθῆ ν' ἀποκτήσωμεν, ἂν προηγουμένως δὲν προμηθευθῶμεν τὰ ὄργανα, διὰ τῶν ὁποίων ἀποκτῶνται αἱ γνώσεις, δηλαδή ἂν δὲν μάθωμεν γλώσσας.

Ἰδίως δὲ μᾶς ἐσύστησε τὴν σπουδὴν τῆς προγονικῆς ἡμῶν γλώσσης, διότι αὕτη θέλει μᾶς διευκολύνει πολὺ τὴν σπουδὴν ὅλων τῶν ἄλλων γλωσσῶν. Εἰτὸς τούτου, μᾶς εἶπεν, ἡ Ἑλληνικὴ εἶναι ἡ ὠραιότερα, ἡ πλουσιωτέρα, ἡ ἀρμονικωτέρα γλώσσα τοῦ κόσμου. Εἰς αὐτὴν ἐγράφησαν ὑπὸ τῶν ἐνδόξων προγόνων μας τὰ ὠραιότερα ποιήματα, αἱ διδασκτικώτεροι ἱστορίαι, οἱ εὐγλωττότεροι λόγοι, ἡ ὑψηλότερα φιλοσοφία καὶ αἱ σοφώτεροι πρακτικαὶ συμβουλαί. Οὐδεὶς Γερμανὸς, Ἄγγλος, Γάλλος, Ἰταλὸς, ἢ Ἀμερικανὸς, ὅστις πρόκειται ν' ἀποκτήσῃ ἀνατροφὴν καὶ παιδείαν, δὲν παρελείπει τὴν σπουδὴν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων. Ὅποσον δὲ αἰσχος ἦθελεν εἶσθαι εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀπογόνους τῶν Ἑλλήνων, ἐὰν ἠθέλομεν ποτὲ παραμελήσει τὴν μητρικὴν μας αὐτὴν γλώσσαν!

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἡ σπουδὴ τῆς Ἑλληνικῆς, καθὼς καὶ πάσης ἄλλης γλώσσης, εἶναι κατ' ἀρχὰς ξηρὰ καὶ κοπιώδης· ἀλλ' ὅσον πικρὰ εἶναι αἱ ρίζαι τῆς παιδείας ἄλλο τόσον γλυκεῖς εἶναι οἱ καρποί της, εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης.

Ἐὰν λοιπὸν, σπουδάζοντες τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὰς ἄλλας γλώσσας, ἔχητε πρὸ ὀφθαλμῶν τοὺς γλυκυτάτους καρπούς, τοὺς ὁποίους θέλετε γευθῆ μετὰ τὴν μάθησιν τῶν γλωσσῶν τούτων, εὐχαρίστως θέλετε ὑποφέρει καὶ τῆς γραμματικῆς τὴν ἀηδίαν καὶ τοῦ λεξικοῦ τὸν κόπον, καθὼς εὐχαρίστως πίνετε τὸ πικρὸν ἱατρικὸν διὰ νὰ ἀπολαύσητε τὴν υγείαν σας, καθὼς εὐχαρίστως περιπατεῖτε δρόμον στενὸν καὶ δύσβατον διὰ νὰ φθάσητε εἰς ἀνθηρὸν καὶ τερπνὸν κῆπον.

Ἐτυχεῖς ὅσοι κάτοχοι τῆς Ἑλληνικῆς, γνωρίζουσι δι' αὐτῆς τὰς θείας καλλονὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ τὰ ἀμέραντα κάλλη τῆς ἑλληνικῆς εὐφυΐας.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Γεροστάθου ἐξηκολουθήσαμεν φυλλολογοῦντες τὰς εἰκονογραφίας του, ἐθαυμάζομεν δὲ

τινας ἐξ αὐτῶν, αἵτινες παρίστανον ἀγάλματα Ἑλληνικά ἀρχαῖα, σωζόμενα εἰς τὰ μουσεῖα τῆς Εὐρώπης.

— Πόσον περισσότερο, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρον, ἠθέλετε θαυμάσει τὴν ἀμίμητον καλλιτεχνίαν τῶν προγόνων μας, ἂν ἐβλέπετε εἰς τὰ μουσεῖα τῆς Εὐρώπης αὐτὰ τὰ πρωτότυπα μαρμαρίνα ἀγάλματά των, τὰ ὅποια μέχρι τῆς σήμερον θεωροῦνται ὡς τὰ ἀριστουργήματα τῆς γλυπτικῆς τέχνης, διότι οὐδεὶς ἄχρι τοῦδε ἐκ τῶν νεωτέρων τεχνιτῶν ἠμπόρεσε νὰ πλησιάσῃ τὴν τελειότητα τοῦ κάλλους των!

Ἄλλ' ὅλα αὐτὰ τὰ ἀγάλματα, πρὶν ἐπισύρωσι τὸν θαυμασμόν τοῦ ἀρχαίου καὶ τοῦ νεωτέρου κόσμου, ἦσαν κρυμμένα ἐντὸς τῶν λατομείων τῆς Πάρου ἢ τῆς Πεντέλης, ἢ μᾶλλον εἶπεν ἐντὸς ἀμόρφων τμημάτων μαρμαρίου. Ὁ δὲ Φειδίας, ὁ Πραξιτέλης, καὶ οἱ ἄλλοι γλύπται ἀπεκάλυψαν αὐτὰ διὰ τῆς τέχνης των, ζέοντες καὶ ἀφαιροῦντες ἐπιτηδεῖως ὅλα τὰ τεμάχια, τὰ περικαλύπτοντα τὰ ἀγάλματα ταῦτα.

Αὐτὸ τοῦτο πράττουν καὶ οἱ διδασκαλοὶ, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον. Διὰ τῶν γραμμάτων καὶ τῆς καλῆς ἀγωγῆς προσπαθοῦν νὰ μορφώσωσι καὶ νὰ ὠραῖσωσι τὰς ἀμόρφους καὶ ἀκατεργάστους ψυχὰς τῶν ἀπαιδευτῶν παιδιῶν. Εὐτυχεῖς δὲ καὶ μακάριοι οἱ διδασκαλοὶ ἐκεῖνοι, οἵτινες δυνηθῶσι ν' ἀναδείξωσιν ἠθικὰ ἀριστουργήματα, ἐφάμιλλα τῶν καλλιτεχνικῶν ἀριστουργημάτων τοῦ Φειδίου καὶ Πραξιτέλους.

Ἐνῶ ὁ Γεροστάθης ὠμίλει, ὁ Ἀθανάσιος ἐφάνετο κατακόκκινος καὶ εἰς ἄκρον στενοχωρημένος, διότι πᾶλη μεταξὺ φιλομαθείας καὶ ἀμελείας εἶχεν ἀρχίσει ἐντὸς τῆς καρδίας του, ὁ δὲ ἀγὼν αὐτὸς ἐπροξένει τὴν στενοχωρίαν του καὶ ἐκοκκίνιζε τὰς παρειάς του.

Ὁ δὲ συμμαθητὴς μας Κωνσταντῖνος ἔμενε προσηλωμένος ἐπὶ τινος εἰκονογραφίας, μελαγχολικὴ δὲ ἐφάνετο ἡ φυσιογνωμία του, καὶ ἐν ἄκρῳ ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του ἔπεσεν ἐπὶ τῆς εἰκόνας, τὴν ὁποίαν ἐμπροσθέν του ἐκράτει.

— Τί ἔχεις, Κωνσταντῖνε, καὶ δακρύεις; ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Γεροστάθης. Πρὸ ἰκανῶν ἤδη ἡμερῶν σὲ παρατηρῶ μελαγ-

χολικὸν καὶ κάτηφῆ· εἶπέ μοι, τί ἔχεις ; — Ἄλλ' ὁ Κωνσταντῖνος δὲν ἀπήντησεν εἰμὴ διὰ νέων δακρύων.

Ὁ Γεροστάθης ὑπέθεσεν, ὅτι ἴσως ἐυστέλλετο νὰ ἐκφράσῃ ἐνώπιον τῶν συμμαθητῶν του τὴν αἰτίαν τῆς λύπης του· ὅθεν προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὸ παρακείμενον δωμάτιόν του· ἡμεῖς δὲ ἐμείναμεν μόνοι φυλλολογοῦντες τὰς εἰκονογραφίας.

Μετ' ὀλίγον ὁ Γεροστάθης μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου ἐπανῆλθον. Ὁ Κωνσταντῖνος ἐφαίνετο τότε εὐχαριστημένος καὶ ἡ χαρὰ τῆς ψυχῆς του ἔλαμπεν ἐπὶ τῶν ὑγρῶν εἰσέτι ὀφθαλμῶν του.

Φαιδρὸς ἐπίσης ἐφαίνετο καὶ ὁ Γεροστάθης· ἡμεῖς δὲ περίεργοι ἐπεριμένομεν νὰ μάθωμεν τὴν αἰτίαν τῆς προτέρας λύπης καὶ τῆς αἰφνιδίας μεταβολῆς τοῦ φίλου μας Κωνσταντίνου.

Ὁ Γεροστάθης λαβὼν τὴν προτέραν του θέσιν μᾶς εἶπεν, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς θέλει ὀνομάζει τὸν Κωνσταντῖνον Κλεάνθην.

— Καὶ διατί; τὸν ἠρωτήσαμεν. — Γνωρίζετε, μᾶς εἶπε, ποῖος ἦτο ὁ ἀρχαῖος Κλεάνθης; — Ὅχι, ἀπεκρίθημεν. Θέλω λοιπὸν σὰς διηγηθῆ περι αὐτοῦ, διὰ νὰ ἴδητε ὅτι ὁ Κωνσταντῖνος εἶναι ἄξιος ἐκείνου ἀπόγονος, καὶ ἐπομένως ἄξιος νὰ φέρῃ τὸ ὄνομα ἐκείνου.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ Ο ΕΠΟΝΟΜΑΣΘΕΙΣ ΦΡΕΑΝΤΛΗΣ.

Ὁ Κλεάνθης, νέος πτωχὸς ἀλλὰ φιλομαθὴς, ὑπῆγεν εἰς τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας περὶ τὰ 250 πρὸ Χριστοῦ διὰ νὰ σπουδάσῃ τὴν φιλοσοφίαν. Ἐγένετο δὲ τακτικώτατος μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Ζήνωνος.

Δέκα ἐννέα ὀλόκληρα ἔτη ἐξηκολούθησεν ὁ πτωχὸς Κλεάνθης ἀκροαζόμενος μετὰ προσοχῆς καὶ ἐπιμελείας τὰ μαθήματα τοῦ σοφοῦ καὶ ἐναρέτου διδασκάλου του Ζήνωνος.

Ὅλοι δὲ ἐγνώριζον ὅτι ὁ Κλεάνθης ἦτο τόσοσ πτωχὸς, ὥστε, μὴ ἔχων χρήματα νὰ ἀγοράζῃ χαρτίον (πάπυρον), ἔγραφεν ὅσα παρὰ τοῦ Ζήνωνος ἤκουεν ἐπὶ ὀστράκων καὶ ὠμοπλατῶν βοῶν.

Ἐνασχολούμενος δὲ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας εἰς τὴν ἀκρόασιν καὶ μελέτην τῶν μαθημάτων του, δὲν ἐφαίνετο ἐργαζόμενός τι.

ματα; μήπως ἔκλεπτε; μήπως ἔζη δι' ἄλλου τινὸς ἀτίμου τρόπου; Τοιαῦται ὑποψίαι ἤρχισαν νὰ γεννῶνται εἰς τὰς Ἀθήνας περὶ αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Ἄρειος Πάγος, τὸ ἀνώτατον καὶ σεβάσμιον ἐκεῖνο δικαστήριον τῶν Ἀθηνῶν, μεταξὺ τῶν ἄλλων χρεῶν τοῦ ὁποίου ἦτο καὶ ἡ ἐπιτήρησις τῶν ἀργῶν, προσεκάλεσεν ἐνώπιόν του τὸν ὑποπτον Κλεάνθην, διὰ νὰ ἐξετάσῃ αὐτὸν πῶς ζῆ τόσα ἔτη ἄνευ ἐργασίας τινός.

Ὁ Κλεάνθης ἠναγκάσθη τότε νὰ παρουσιάσῃ πρὸς ὑπεράσπισίν του κηπουροὺς τινὰς τῶν Ἀθηνῶν, ἐκ τῆς μαρτυρίας τῶν ὁποίων ἀνεφάνη ὅτι, ὢν εἰς ἄκρον φιλομαθῆς, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ εἰς ἄκρον πτωχός, ἐσύχναζε τὰς νύκτας εἰς τοὺς κήπους αὐτῶν, καὶ ἀντλῶν νερὸν ἐκ τῶν πηγαδίων (φρεάτων), ἐπότιζε τοὺς κήπους, καὶ οὕτω διὰ τῆς χρηματικῆς ἀμοιβῆς τῶν νυκτερινῶν κόπων του ἔζη τὰς ἡμέρας του ἐνασχολούμενος εἰς τὰ μαθήματά του.

Οἱ Ἄρειοπαγῖται καὶ πάντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμασαν καὶ ἐπήνεσαν τὴν φιλομάθειαν καὶ ἀρετὴν τοῦ πτωχοῦ Κλεάνθους, ὅστις ἔκτοτε ἐπωνομάσθη Φρεάντλης, διότι ἔζη ἀντλῶν ὕδωρ ἐκ τῶν φρεάτων. Ἐψήφισαν δὲ πρὸς βοήθειάν του χρηματικόν τι ποσόν, ὅπως ἀνετώτερα ἐξακολουθήσῃ τὰς σπουδᾶς του.

Τοιοιουτρόπως ὁ Κλεάνθης ἀνεφάνη ὁ ἰκανώτερος τῶν μαθητῶν τοῦ Ζήνωνος, ὥστε καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ τὸν διεδέχθη εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς Στωϊκῆς φιλοσοφίας.

Εἰς τὸν Κλεάνθην αὐτὸν ἀποδίδεται καὶ τὸ ὀρθότατον ἐκεῖνο ρητὸν τῶν προπατόρων μας, ὅτι οἱ ἀπαίδευτοι μόνον κατὰ τὴν μορφήν διαφέρουν ἀπὸ τὰ θηρία.

Τώρα δὲ θέλω σὰς διηγηθῆ, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, καὶ τὰ τοῦ Κωνσταντίνου, καὶ θέλετε βεβαίως πεισθῆ ὅτι δικαίως τὸν ἐπωνόμασα Κλεάνθην.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ο ΕΠΩΝΟΜΑΣΘΕΙΣ ΚΛΕΑΝΘΗΣ.

Ὁ πατήρ του, ὡς μὲ εἶπεν, ὢν ὄπλοποιός, δὲν εὐρίσκει εἰς

τὴν εἰρηνικὴν μας κωμόπολιν ἐργασίαν πρὸς ἐξοικονόμησιν τῆς πολυαρίθμου οἰκογενείας του· ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ μεταβῆ οἰκογενειακῶς εἰς τὴν Σκόδραν τῆς Ἀλβανίας, ὅπου ὅμως δὲν ὑπάρχει σχολεῖον διὰ τὸν Κωνσταντῖνον. Ἡ ἀπόφασις αὕτη κατεπίκρανε τὴν καρδίαν τοῦ Κωνσταντῖνου, ὅστις διὰ νὰ μὴ διακόψῃ τὰ μαθήματά του, μὲ παρεκάλεσε μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς νὰ τὸν συστήσω, εἰ δυνατόν, εἰς τινὰ ἀρτοποιὸν τῆς κωμοπόλεως, διὰ νὰ ἐργάζεται παρ' αὐτῷ τὸ ἐσπέρας καὶ τὴν νύκτα· ἔχων δὲ οὕτω κατοικίαν, ὀλίγην τροφήν, καὶ ἐλευθέρας τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας, νὰ ἐξακολουθήσῃ τὰ μαθήματά του.

Τί λέγετε λοιπὸν παιδιὰ μου; ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων· δικαίως ἢ ἀδίκως ἐπωνόμασα Κλεάνθη τὸν Κωνσταντῖνον;

Εἶπα λοιπὸν πρὸς αὐτόν, ὅτι ἀντὶ νὰ τὸν συστήσω εἰς ἀρτοποιὸν, εὐχαρίστως θέλω τὸν παραλάβει εἰς τὴν οἰκίαν μου, διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ οὕτω τὴν σειρὰν τῶν μαθημάτων του.

Ὅποια ἐντροπή! ἐνῷ νέοι πτωχοὶ καὶ δυστυχεῖς, ὡς ὁ Κλεάνθης καὶ ὁ Κωνσταντῖνος, προσπαθοῦν μὲ πᾶσαν θυσίαν ν' ἀνοιξῶσι διὰ τῶν γραμμάτων τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς των, καὶ νὰ στολίσωσι καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν των μὲ τὰ καλά τῆς παιδείας, ἄλλοι νέοι, υἱοὶ εὐκαταστάτων γονέων, οἵτινες ἔχουν ὅλα τὰ μέσα τῆς μαθήσεως, προτιμῶσι νὰ μένωσι βάνχυσοι, τυφλοὶ καὶ ἀπαιδευτοὶ, ἀνθρακες μαῦροι καὶ ρυπαροί!

Τελειόνων τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Γεροστάθης, ἔρριψεν ἐκφραστικώτατον βλέμμα ἐπὶ τοῦ Ἀθανασίου· ἐννοήσας δὲ ὅτι ἤρχισεν ἤδη νὰ ὠριμάζῃ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἀθανασίου ἡ ἐπιθυμία τῶν γραμμάτων, ἐπρόσθεσε καὶ τὰ ἐξῆς, διὰ νὰ ἐπισπεύσῃ τὴν συμφιλίωσιν αὐτοῦ μετὰ τῆς παιδείας.

ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.

Στήλη πυρὸς, λέγει ἡ Παλαιὰ γραφή, ὠδήγησεν εἰς τὰ σκότη τῆς ἐρήμου τὸν Μωϋσῆν. Στήλη πυρὸς, παιδιὰ μου, εἶναι καὶ τὰ γράμματα, καὶ διὰ μὲν τοῦ φωτός των ὀδηγοῦν ἡμᾶς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους καὶ τῶν κινδύνων τῆς παρούσης

ζωῆς, διὰ δὲ τῆς θερμότητός των μεταδίδουν εἰς τὰς καρδίας μας τὸ πῦρ τῆς ἀρετῆς.

Λύχνος φωτίζων τὸ σῶμα εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου, εἶναι ἡ ψυχὴ· τὰ δὲ γράμματα εἶναι τὸ ἔλαιον τοῦ λύχνου τούτου. Δυστυχεῖς ὅσοι ἐγκαίρως δὲν προμηθευθῶσι τὸ ἀναγκαῖον διὰ τὸν λύχνον των ἔλαιον, διότι τυφλοὶ καὶ ἄθλιοι θέλουν διέλθει καὶ τὴν νεότητά των καὶ τὸ γῆρας των.

Τὰ γράμματα καὶ νέους μᾶς μορφώνουν, καὶ ἄνδρας μᾶς ὠφελοῦν, καὶ γέροντας μᾶς τέρπουν, καὶ δυστυχεῖς μᾶς παρηγοροῦν, καὶ ἀργούς μᾶς ἐνασχολοῦν, καὶ μονάζοντας μᾶς διασκεδάζουν, καὶ εὐτυχεῖς μᾶς εὐφραίνουσι· ἐλαφρὸν δὲ καὶ εὐχάριστον καθιστῶσι πάντοτε τὸ φορτίον τῆς ζωῆς.

Καθὼς δὲ διὰ τῆς σωμασκίας αὐξάνομεν τὰς σωματικὰς δυνάμεις, τοιουτοτρόπως καὶ διὰ τῆς σπουδῆς καὶ μαθήσεως αὐξάνομεν τὰς ψυχικὰς. Ὅσον δὲ περισσότερο αὐξάνουν καὶ βελτιοῦνται αἱ σωματικαὶ καὶ ψυχικαὶ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, τόσον περισσότερο αὐξάνουν καὶ βελτιοῦνται τὰ ἔργα του, ἢ εὐτυχία του, ὁ πολιτισμὸς του.

Δι' αὐτὸ τοῦτο καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην παρατηρεῖται, ὅτι τὰ περισσότερα ἐγκλήματα πράττονται ὑπὸ ἀγραμμάτων καὶ ἀπαιδευτῶν, καὶ ὅτι συγκριτικῶς σπανιώστατοι εἶναι οἱ πεπαιδευμένοι, οἱ ὑποπίπτοντες εἰς κακουργίας. Παρατηρήθη προσέτι ὅτι εἰς τόπους, ὅπου πρὸ χρόνων ἐπράττοντο πολλὰ ἐγκλήματα, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν σημαντικώτατα ἠλαττώθη, ἀφοῦ ἐσυστήθησαν σχολεῖα καλὰ, μορφόνοντα ὄχι μόνον τὸν νοῦν, ἀλλὰ καὶ τὴν καρδίαν τῶν νέων.

Τοιαύτη εἶναι ἡ σωτήριος δύναμις τῶν γραμμάτων, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης. Διὰ τοῦτο ὁ Θαλῆς ἔλεγε· Φίλει τὴν παιδεῖαν· ἄλλος δὲ σοφὸς ἐπρόσθεσε· Μανθάνων μὴ κάμνε, ἤτοι μὴ ἀποκάμνης μανθάνων.

Ἄλλὰ, καθὼς ὁ στόμαχος ὑποφέρει καὶ ἀσθενεῖ ἀπὸ τὴν πολυφαγίαν, οὕτω καὶ ὁ νοῦς κουράζεται καὶ πάσχει ἀπὸ τὴν πολλὴν καὶ ποικίλην ἐνασχόλησιν. Διὰ τοῦτο ὅσοι εἰς πολλὰ συγχρόνως ἐνασχολοῦνται δυσκόλως δύνανται νὰ εὐδοκμήσω-

σιν. Ὅθεν καὶ ὁ Αἰσχύλος ὀρθότατα ἔλεγεν, ὅτι «ὁ χρήσιμα εἰδῶς, οὐχ ὁ πολλὰ εἰδῶς, σοφός ἐστιν». — «Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ, ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ πολὺ,» ἔλεγον προσέτι οἱ παλαιοὶ μας· αἱ δὲ κοιναὶ ἡμῶν παροιμίαι φρονίμως προσθέτουν· «πολυτεχνίτης καὶ ἐρημοσπίτης» καὶ «ὁ κυνηγῶν πολλοὺς λαγούς κανένα δὲν πιάνει».

Προσέχετε προσέτι, ἀγαπητά μου παιδία, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, μήπως τὰ γράμματα, ἀντὶ νὰ ἡθοποιήσωσι τὴν καρδίαν καὶ ἐνισχύσωσι τὸν νοῦν σας, φουσκώσωσι μόνον αὐτὸν, καὶ οὕτω σᾶς καταστήσωσιν ὑπερηφάνους, οἰηματίας, καὶ περιφρονητὰς τοῦ πατρικοῦ σας ἐπαγγέλματος καὶ τῆς ἐργασίας. Ἔχετε πάντοτε κατὰ νοῦν ὅτι τὰ γράμματα ποτὲ δὲν ἀτιμάζονται ἀπὸ τὴν ἐργασίαν ἀλλὰ τιμῶσι καὶ τελειοποιοῦν πᾶσαν βιωτικὴν ἐνασχόλησιν, καὶ ὅτι τὰ γράμματα, ἀνευ ἡθῶν ἐναρέτων καὶ κοσμίων, εἶναι καὶ ἀνωφελῆ καὶ ἐπικίνδυνα.

Μετὰ τὰ εἰρημένα ὁ ἀγαθὸς γέρων μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὴν ἐξοχὴν, ὅπου ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησίν του ἐνησχολήθημεν εἰς τοὺς συνήθεις γυμναστικοὺς ἀγῶνας.

Ἐνταῦθα δὲ πρέπει νὰ προσθέσω, ὅτι ὁ συμμαθητὴς μας Ἀθανάσιος μετεβλήθη ἔκτοτε οὐσιωδῶς, γενόμενος ἐκ τῶν ἐπιμελεστερῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου. Οἱ διδάσκαλοι ἐθαύμαζον τὴν μεταβολὴν του, ὁ δὲ Γεροστάθης ἦτο πλήρης χαρᾶς δι' αὐτήν.

Μετ' εὐγνωμοσύνης δὲ μέχρι τῆς σήμερον ἐνθυμεῖται ὁ Ἀθανάσιος τὴν Κυριακὴν ἐκείνην τὴν ὁποίαν ἡμεῖς μὲν ὠνομάσαμεν Κυριακὴν τῶν εἰκονογραφιῶν, αὐτὸς δὲ ὠνόμασε Κυριακὴν σωτήριον, διότι τὸν ἔσωσεν ἀπὸ τὰς δυστυχίας καὶ τοὺς κινδύνους τῆς ἀπαιδευσίας, εὐχάριστον δὲ καὶ εὐηπίληπτον κατέστησεν ὅλον τὸν βίον του.

Εἰς τὸν παλαιὸν δὲ συμμαθητὴν καὶ φίλον μου Ἀθανάσιον χρεωστῶ τοὺς ἀκολούθους στίχους.

«Ὅποτε ἤμην ἀμαθὴς,

»Πῶς ἦσαν ὅλα σκοτεινά!

» ὦ πόσον ἤμην δυστυχῆς,
 » ἔχων τὰ ὄμματα κλειστά !
 » Τώρα πιάνων τὸ βιβλίον,
 » Τὸ χαρτί καὶ τὸ κονδύλι,
 » Μακαρίζω τὸ σχολεῖον
 » Ζήτησαν οἱ τρεῖς μου φίλοι ! »

ΟΡΓΑΝΟΝ ΚΑΛΩΝ ΚΑΙ ΑΙΤΙΑ ΚΑΚΩΝ.

« Μὴ δαπανᾷν παρὰ καιρὸν, μηδ' ἂν ἐλεύθερος
 ἴσθι, μέτρον δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστον. »
 (Π.θαγόρου).

ΞΕΡΧΟΜΕΝΟΙ ἐσπέραν τινὰ ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ Γεροστά-
 θου, ἀπηντήσαμεν ἐνώπιον τῆς θύρας ἄγνωστον νέον πενιχρὰ
 ἐνδεδυμένον, ὅστις κρύπτων τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὸ τὸ χαμηλω-
 μένον φέσιόν του, μὲ τρέμουσαν φωνὴν μᾶς ἠρώτησεν, ἂν ἐκεῖ
 ἕκατοίκει ὁ Γεροστάθης. Ὅτε δὲ καταφατικῶς ἀπεκρίθημεν
 εἰς τὸν ἄγνωστον, αὐτὸς μὲν κτυπήσας τὴν θύραν εἰσῆλθεν
 εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος, ἡμεῖς δὲ ἀνεχωρήσαμεν εἰς τὰ
 ἴδια εἰς ἄκρον περιέργοι περὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, διότι καὶ
 ἡ ὥρα τῆς ἐπισκέψεως, καὶ ἡ τρέμουσα φωνή του, καὶ ὁ πε-
 ρίφοδος καὶ μυστηριώδης τρόπος του ἐκίνησαν τὴν περιέργειάν
 μας. Ἀνυπομόνως δὲ ἐπεριμέναμεν νὰ φθάσῃ ἡ ἐπιούσα, διὰ
 νὰ μάθωμεν ἢ ἀπὸ τὸν Γεροστάθην ἢ ἀπὸ τὸν συμμαθητὴν
 μας Κωνσταντῖνον, ὅστις ἤδη συνεκατοίκει μετὰ τοῦ Γεροστά-
 θου, ποῖος ἦτο ὁ ἄγνωστος.

Ἄλλ' οὐδὲν παρὰ τοῦ Κωνσταντίνου ἠδυνήθημεν νὰ πλη-
 ροφορηθῶμεν. Μᾶς εἶπε μόνον ὅτι κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ὁ
 Γεροστάθης καὶ ὁ ξένος συνομιλοῦντες ἰδιαιτέρως, ἔμειναν ἔ-
 ξυπνοι μέχρι τοῦ μεσονυκτίου· ὅτι ὁ Γεροστάθης τᾶ ἐπρόσφερε
 δεῖπνον, ἀλλ' ὅτι ὁ ἄγνωστος ἔφαγε πολλὰ ὀλίγον, κλαίων
 σχεδὸν ἀδιακόπως, καὶ ὅτι μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἀνεχώρησεν.

Ἐξ αὐτῶν ἔτι μᾶλλον ἠύξησεν ἡ περιέργειά μας, τὴν ὁ-

ποίαν μόνον ὁ Γεροστάθης ἠδύνατο πλέον νὰ εὐχαριστήσῃ. Ἄλλ' ἐνθυμούμενοι ὅσα πολλάκις μᾶς εἶπε κατὰ τῆς ἀνοήτου περιεργείας καὶ τῆς ἐνοχλητικῆς πολυπραγμοσύνης, δὲν ἐτολμῶμεν νὰ ἐρωτήσωμεν αὐτὸν περὶ τοῦ ἀγνώστου, εἰς τὰς μετ' αὐτοῦ ὅμως ὀμιλίαις συχνὰ ἀνεφέραμεν τὸν ἀγνώστον, ἐλπίζοντες ὅτι ἴσως λάβῃ ἀφορμὴν νὰ μᾶς εἴπῃ τι περὶ αὐτοῦ.

Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης, ὅσάκις περὶ τοῦ ἀγνώστου ἀνεφέραμεν, ἐμελαγχόλει, ἐσκυθρώπαζε καὶ ἐσιώπα.

— Μετὰ τινος δὲ ἡμέρας εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς κωμοπόλεως εἶδομεν στρατιώτας τινὰς Ἀλβανούς, ἔχοντας ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν σιδηροδέσμιον, ὡς κακοῦργον, τὸν ἀγνώστον ἐκεῖνον.

Κατὰ τὸ ἑσπέρας δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιηγήθη τὰ ἐξῆς.

Ο ΒΑΘΥΠΛΟΥΤΟΣ ΑΡΓΥΡΗΣ.

Ἐξ ἡ πρό τινων χρόνων εἰς Ἰωάννινα βαθύπλουτος γέρων, Ἀργύρης ὀνομαζόμενος, ὅστις, ξενιτευθεὶς ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας καὶ ὑπὸ τῆς τύχης βοηθούμενος, ἀπέκτησε μεγίστην χρηματικὴν περιουσίαν, τὴν ὁποίαν ἔτι μᾶλλον ηὔξησεν ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του.

Ἡ φιλαργυρία ἐχαρακτήριζε τὸν Ἀργύρην ἐξ αὐτῆς τῆς νεότητός του· ἀλλὰ μετὰ τῆς ἡλικίας καὶ τῶν χρημάτων συνηύξησε καὶ ἡ φιλαργυρία του, ἥτις ἐπὶ τέλους κατεκυρίευσεν τὴν ψυχὴν του.

Νέος ὢν οὐδέποτε βεβαίως εἶχεν ἀναγνώσει τὴν συμβουλήν τοῦ Ἰσοκράτους· «Μηδὲν ὑπερβαλλόντως, ἀλλὰ μετρίως ἀγάπα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν.» ὥστε οὐχὶ μετρίως, ἀλλ' ὑπερβολικώτατα ἠγάπα ὁ Ἀργύρης τὴν περιουσίαν αὐτοῦ.

Πολλὰς καὶ ὠραίας οἰκίας εἶχεν εἰς Ἰωάννινα, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ στερῆται τῶν ἐνοικίων, εἰς οὐδεμίαν ἐξ αὐτῶν ἐκατοῖκει, ἔζη δὲ μετὰ τοῦ συζύγου του καὶ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ του εἰς παλαιὸν τινα καὶ σεσαθρωμένον οἰκίσχον, διὰ τὸν ὁ-

ποῖον ἐπλήρωνεν ἐνοίκιον εὐτελέστατον. Μεγάλον δὲ καὶ δυνατὸν κιβώτιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐφύλαττε τὰ χρήματά του καὶ τὰς ὁμολογίας τῶν χρεωφειλετῶν του, ἐχρησίμευε συγχρόνως καὶ ὡς κλίνη τοῦ γέροντος Ἀργύρη. Μόνον δὲ διὰ τὴν θεωρήσῃ ἂν τὰ ἐν τῷ κιβωτίῳ του ἦσαν ἐν τάξει, ἤναπτε μικρὸν λύχον· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν ἀμέσως ὁ λύχνος ἔσβυε καὶ ὁ Ἀργύρης ἐκοιμᾶτο.

Πολλάκις δὲ διὰ τὴν ἐπιτύχῃ τόκους ὑψηλοὺς, ἐδάνειζε χρήματα εἰς ἀνθρώπους ἀπηλπισμένους, παρὰ τῶν ὁποίων οὔτε τόκον οὔτε κεφάλαιον ἐλάμβανε πλέον. Ἄλλοτε δὲ ζητῶν ἐνοίκια ὑπέρογκα, ἄφινεν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἄνευ ἐνοικίου τὰς οἰκίας καὶ ἀποθήκας του.

Μὲ τοιαῦτας ζημίας τιμωρεῖ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τοὺς φιλαργύρους ἢ ἀνόητος φιλαργυρία των καὶ ἢ ἀκόρεστος πλεονεξία των.

Ποτὲ δὲ εἰς τὴν τράπεζαν τοῦ βαθυπλούτου γέροντος δὲν ὑπῆρχε φαγητὸν ἀρκετὸν διὰ τὴν χορτάσῃ τὴν πεῖνάν των· « Ἡ πολυφαγία ἔλεγεν ὁ Ἀργύρης, φθείρει τὴν υἰεῖαν. » Ἐπρωτίμα ν' ἀγοράζῃ τὰ εὐθυνότερα τῶν τροφίμων, ὅσον ἐπιβλαβῆ καὶ ἂν ἦσαν τὰ τοιαῦτα εἰς τὴν υἰεῖαν.

Οἱ φιλάργυροι, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ πλούτου των πάσχουν, ὅ,τι ἔπασχεν ὁ δυστυχῆς Τάνταλος, ὅστις, κατὰ τὴν μυθολογίαν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἦτο καταδικασμένος εἰς τὸν ἄδην νὰ διψᾷ πάντοτε, μὴ δυνάμενος νὰ πῖν τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον μόλις φθάνον εἰς τὰ χεῖλη του ἀμέσως ἀπεσύρετο.

Ἄν πτωχὸς τις κᾶθ' ὁδὸν, μὴ γνωρίζων αὐτὸν, τῷ ἐζήτει ποτὲ ἐλεημοσύνην, « ὁ Θεὸς νὰ σὲ ἐλεήσῃ », ἀπεκρίνετο ὁ Ἀργύρης, καὶ ἡ εὐχή του αὕτη ἦτον ἡ μόνη ἐλεημοσύνη του. Ὅσον ἀναίσθητον καὶ σκληρὸν εἶναι τὸ χρυσίον, τὸ ὁποῖον οἱ φιλάργυροι θησαυρίζουν, ἄλλο τόσον σκληρὰ καὶ ἀναίσθητος ἀποκαθίσταται δυστυχῶς ἡ καρδιά των.

Ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ συνδρομῆς πρὸς ἔκδοσιν ὠφελίμου τινος βιβλίου, ἢ πρὸς διατήρησιν σχολείου, ἀρνούμενος πάντοτε ἔ-

λεγε· «Καθὼς τὸ πολὺ φῶς βλάπτει τὴν ὄρασιν, οὕτω καὶ τὰ πολλὰ γράμματα φθείρουσιν τοὺς νέους, καὶ φαντασμένους καὶ ἀθρήσκους ἀποκαθιστῶσιν αὐτούς».

Ἐὰν ἐζητεῖτο νὰ συνδράμη πτωχὴν τινα οἰκογένειαν ἢ ὀρφανὴν τινα κόρην ἔχουσιν ἀνάγκην προικῶς. Ὅταν ἡ αὐλήσου διψᾷ, ἀπεκρίνετο, μὴ χύνῃς ἔξω τὸ νερόν.»

Καὶ ἐν τούτοις ὁ σκληροκάρδιος αὐτὸς γέρον ἐλέγετο χριστιανός, διότι ἐπίστευεν εἰς τὸν Χριστόν! ἐνόμιζε μάλιστα, ὅτι εἶναι καὶ καλὸς χριστιανός, διότι καὶ εἰς τὰς ἀκολουθίας τῆς ἐκκλησίας τακτικώτατα παρευρίσκετο, καὶ προσευχὰς πολλὰς ἔλεγε, καὶ τὰς νηστείας ὅλας ἀκριβέστατα ἐφύλαττεν.

Εἰς μάτην ὁ σεβάσμιος Ἀρχιερεὺς τῶν Ἰωαννίνων συχνάκις ὑπενθύμιζε τὸν φιλάργυρον Ἀργύρην, ὅτι δὲν εἶναι χριστιανοὶ ὅσοι δὲν ἐργάζονται τὰ καλὰ ἔργα, τὰ ὅποια ὁ Ἰησοῦς ἀπαιτεῖ παρά τῶν ὀπαδῶν του· εἰς μάτην ἀνέφερε πρὸς αὐτὸν τοὺς ἰδίους λόγους τοῦ Ἰησοῦ· «Οὐ πᾶς ὁ λέγων με Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν Οὐρανοῖς». Εἰς μάτην ὑπενθύμιζεν ὁ Ἀρχιερεὺς πρὸς τὸν Ἀργύρην τὸ τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος· «Αἰρετώτερον ὄνομα καλὸν ἢ πλοῦτος πολὺς», προσθέτων ὅτι ἔργα χριστιανικά, καὶ οὐχὶ ξηρὰς νηστείας καὶ προσευχὰς ἀπαιτεῖ ὁ Ἰησοῦς καὶ διὰ τοῦτο μακαρίους ὀνομάζει τοὺς ἐλεήμονας, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται». Εἰς μάτην ἐπὶ τέλους ὑπενθύμιζε τὸν φιλάργυρον αὐτόν, ὅτι κατὰ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ πλεονεξία μεταβάλλουν τὸν χριστιανὸν εἰς εἰδωλολάτρην.

Οὐδεμίαν δυστυχῶς ἐντύπωσιν ἐπροξένουν οἱ θεοὶ οὗτοι λόγοι εἰς τὴν ἀπολιθωμένην ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀποχρυσωμένην καρδίαν τοῦ βαθυπλούτου γέροντος.

Εἰς μάτην διάφοροι φιλοπάτριδες Ἰωαννῖται ἐσυμβούλευον τὸν ἄφρονα αὐτὸν πλούσιον, προσπαθοῦντες νὰ διεγείρωσι τὴν φιλοτιμίαν του πρὸς ἔργα καλὰ. Μόνον εἰς καλλιεργημένας καρδίας δύνανται νὰ καρποφορήσωσιν αἱ καλαὶ συμβουλαί,

οὐχὶ δὲ καὶ εἰς ὅσας παραμεληθεῖσαι εἰς τὴν νεότητά των ἀπεχερσώθησαν καὶ ἀπεσκληρύνθησαν.

Εὐκολώτερα ὠφελοῦνται οἱ φρόνιμοι ἀπὸ τοὺς ἄφρονες, παρὰ οἱ ἄφρονες ἀπὸ τὰς συμβουλὰς τῶν φρονίμων· ἄφρονες δὲ δυστυχῶς εἶναι οἱ κυριευόμενοι ἀπὸ τὸ αἰσχρὸν πάθος τῆς φιλαργυρίας.

Ἐξ ὧν σὰς ἐδιηγῆθην, ἀγαπητά μου παιδία, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, εὐκόλως συμπεραίνετε ὅτι ὁ βαθύπλουτος Ἀργύρης οὐδένα φίλον ἠδύνατο νὰ ἔχη ἐντὸς τῶν Ἰωαννίνων, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι διεκρίθησαν πάντοτε διὰ τὸν ἀληθῆ χριστιανισμόν, τὴν φιλοτιμίαν, τὴν φιλάνθρωπίαν, καὶ τὸν πατριωτισμόν των. Καὶ αὐτὴ ἡ σύζυγός του, καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς του δὲν ἠδύνατο δυστυχῶς ν' ἀγαπήσωσι σύζυγον καὶ πατέρα θυσιάζοντα πᾶν φίλτρον, πᾶν συγγενικὸν αἶσθημα ἐνώπιον τῆς χρυσολατρείας του.

Ἀσθενήσας ἐπὶ τέλους ὁ Ἀργύρης, καὶ μὴ προσκαλέσας ἐγκαίρως, ὡς ἐκ τῆς φιλαργυρίας του, τὸν ἰατρὸν, ἀπέθανε κρατῶν σφιγκτὰ εἰς τὰς χεῖρας τὰ κλειδιά τοῦ κιβωτίου, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο.

Ἄλλ' οὔτε ἐν δάκρυον, οὔτε ἓνα στεναγμὸν, οὔτε ἓνα μακαρισμὸν καθ' ὅλην τὴν πόλιν τῶν Ἰωαννίνων ἀπέσπασεν ὁ θάνατος αὐτοῦ. Οὐδεὶς ἐσυνόδευσεν αὐτὸν εἰς τὸν τάφον. Οὐδένα τελευταῖον ἀσπασμὸν ἔλαβεν. Ἰδοὺ τὰ πλούτη, ἰδοὺ ἡ εὐδαιμονία τῶν πλουσίων φιλαργύρων!

Ἵπῆρξαν πολλοὶ φιλάργυροι, οἵτινες ἐφρόντισαν διὰ τῶν διαθηκῶν των ν' ἀποπλύνωσι τὴν μνήμην των ἀπὸ τὸ αἶσχος, τὸ ὁποῖον τοὺς ἐκάλυψε ζῶντας. Ἄλλ' ὁ Ἀργύρης οὐδὲν φιλάνθρωπον ἔργον μετὰ θάνατον διέταξεν, οὐδὲ διαθήκην ἀφῆκεν, Αὐτὰ μᾶς ἐδιηγῆθη ὁ Γεροστάθης περὶ τοῦ φιλαργύρου καὶ πλεονέκτου Ἀργύρη· μᾶς ὑπεσχέθη δὲ ὅτι τὴν ἐπιούσαν ἠθελε μᾶς διηγηθῆ καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Πραγματικῶς δὲ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν μᾶς εἶπε τὰ ἐξῆς.

Ο ΠΟΛΥΤΕΛΗΣ ΛΑΜΠΡΟΣ.

Ὅτε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ γέροντος Ἀργύρη ὁ υἱὸς του Λάμ-

προς ἤνοιξε τὸ πατρικὸν κιβώτιον, καὶ εἶδε τοὺς ἐν αὐτῷ σάκκους γέμοντας φλωρίων, κατ' ἀρχὰς μὲν ἔμεινεν ἔκθαμβος καὶ ἐκστατικός· ἀλλ' ἀμέσως παλμοὶ σφοδρότατοι χαρᾶς ἐκυρίευσαν τὴν καρδίαν του, τὸ αἷμα ἀνέβη εἰς τὴν κεφαλὴν του, ἡ γλῶσσά του ἐτραύλιζε, καὶ ἡ δυστυχὴς μήτηρ του ἐφοβήθη μήπως ὁ υἱὸς της μείνῃ ἀπόπληκτος ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν του χαρὰν.

Συνελθὼν ἐπὶ τέλος ὁ Λάμπρος ἐφώναξεν· «Ὅποια ἀπρόσδοκῆτος εὐτυχία! Εὐτυχεῖς καὶ μακάριοι οἱ υἱοὶ τῶν πλουσίων! Πόσον εὐδαίμονα ἐπὶ τῆς γῆς θέλει μὲ καταστήσει τόσος πλοῦτος!»

Ἄλλ' ὁ γέρον Ἀργύρης, ἐκτὸς τοῦ πλούτου, οὐδεμίαν ἄλλην κληρονομίαν ἀφῆκεν εἰς τὸν υἱὸν του· οὔτε τὸν νοῦν τοῦ υἱοῦ του ἐφρόντισε ποτὲ νὰ φωτίσῃ, οὔτε τὴν καρδίαν του νὰ καλλιεργήσῃ, διότι ἐνόμιζεν ὅτι ἀρκεῖ νὰ ἦναι τις πλούσιος, διὰ νὰ ἦναι καὶ εὐτυχής.

Οὔτε ἡ μήτηρ, οὔτε ὁ υἱὸς ἠδύναντο νὰ φαντασθῶσιν ὅτι ἐντὸς τῆς πενιχρᾶς τῶν οἰκίας ὑπῆρχε τόσος πλοῦτος· δὲν ἠδύναντο δὲ νὰ ἐννοήσωσι, διατί, ἐνῶ ἐπὶ τόσων φλωρίων ἐκοιμάτο ὁ ἀποθανὼν, ἐτυράννει καὶ ἑαυτὸν καὶ αὐτοὺς διὰ τῆς σκληρᾶς στερήσεως καὶ τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων.

Ἄλλὰ καθὼς λέων πρὸ πολλοῦ στερημένος τροφῆς ὀρμᾷ πειναλὴς ἐπὶ τοῦ πρώτου θύματος, τὸ ὅποῖον ἀπαντήσῃ, τὸ κατασπαράττει ἀμέσως, καὶ ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ τὸ κατατρώγει, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὰ πειναλέα τέκνα τῶν βαθυπλούτων φιλαργύρων ἐπιπίπτουν κατὰ τῆς πατρικῆς τῶν περιουσίας, καὶ ἐντὸς ὀλίγου κατασπαταλῶσιν αὐτήν.

Ἡ πρώτη καλὴ χρῆσις τῶν πατρικῶν θησαυρῶν, τὴν ὁποίαν ὁ Λάμπρος ἔκαμεν, ἦτο νὰ κόψῃ φορέματα πένθους δι' ἑαυτὸν καὶ διὰ τὴν μητέρα του· ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ μελανοῦ χρώματος τὰ ἐνδύματα ταῦτα οὐδὲν ἄλλο πένθιμον εἶχον, διότι ἦσαν τὰ πολυτελέστερα ἀφ' ὅσα ποτὲ ἐκάλυψαν κληρονομικὴν χαρὰν πρὸς ἐμπαγμὸν τοῦ ἀληθοῦς πένθους.

Μὴν δὲ ὀλόκληρος δὲν παρῆλθε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀργύρη, καὶ ὁ υἱὸς του, ἀφήσας τὴν πτωχικὴν κατοικίαν του, με-

τεκομίσθη εἰς τὴν λαμπροτέραν οἰκίαν ἐξ ὧσων ὁ πατὴρ του ἐνοικίαζεν εἰς Ἰωάννινα· πολυτελέστατα δὲ ἦσαν τὰ ἔπιπλα, καὶ πολυτιμότατοι οἱ στολισμοί, δι' ὧν ὁ νεόπλουτος Λάμπρος διεκόσμησε τὴν νέαν οἰκίαν του.

Ἄλλ' οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Λάμπρου πολὺ ὀγλίγωρα ἐσυνείθισαν καὶ τὰ πολυτελῆ ἐνδύματα, καὶ τὴν λαμπρὰν οἰκίαν, καὶ τὰ πολυτελέστατα ἔπιπλα, ὥστε οὐδεμίαν πλέον εὐχάριστον ἐντύπωσιν τῷ ἐπροξένουν, ἐνῶ κατ' ἀρχὰς ἐνόμιζεν, ὅτι ἐντὸς αὐτῶν ἤθελεν εὐρεῖ ὄλην τὴν εὐτυχίαν του. Ἡ ἐξ αὐτῶν εὐδαιμονία του ἤρχισεν ὀγλίγωρα νὰ ἐξασθενῇ καὶ νὰ μακραίνεται. Ὅθεν εἰς ἄλλην πηγὴν εὐτυχίας ἔπρεπε νὰ καταφύγῃ ὁ πλούσιος κληρονόμος. Τότε ἤρχισαν τὰ πολυδάπανα καὶ πολυποίκιλα γεύματα καὶ δεῖπνα, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ μαγεῖρους καὶ φαγητὰ μακρόθεν ἐπροσκάλει ὁ πολυτελέστατος καὶ ἐπιδεικτικώτατος Λάμπρος.

Δὲν ἐγνώριζεν ὁ δυστυχῆς ὅτι, καὶ ἡ ἐν τῶν φαγητῶν εὐτυχία του ἐμελλε νὰ ἦναι διαβατική, καὶ ἐπὶ τέλους ἐπιβλαβής, ὡς ὅλαι αἰ σωματικαὶ ἡδοναί, τὰς ὁποίας οἱ φιλήδονοι κατὰ κόρον ἀπολαμβάνουν.

Δὲν ἐγνώριζε προσέτι ὁ Λάμπρος, ὅτι εἰ συχνάζοντες εἰς τὰ γεύματα καὶ τὰ δεῖπνά του δὲν ἦσαν φίλοι αὐτοῦ, ἀλλὰ φίλοι τῶν φαγητῶν του, καὶ ὅτι μόνον ἀκριτοὶ τινες καὶ κουφόνες ἐξιπάζοντο ἀπὸ τὰς ματαίας ἐπιδείξεις τοῦ πλοῦτου του.

Ἐκ τῶν ἀνοήτων αὐτῶν θαυμαστῶν τοῦ Λάμπρου, ἔχων τις θυγατέρα μονογενῆ, ἐνόμισεν ὅτι ἤθελεν ἀποκαταστήσει αὐτὴν εὐτυχῆ, ἂν ἐπετύγχανε νὰ συνδέσῃ τὸ μέλλον τῆς μετὰ γαμβροῦ τόσον πλουσίου· διὰ τῶν προσπαθειῶν δὲ καὶ κολακειῶν του κατώρθωσεν ἐπὶ τέλος τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐπιθυμίας του ταύτης.

Ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ ἥρως τῆς Σαλαμῖνος, ἐπρόκειτο νὰ νυμφεύσῃ τὴν θυγατέρα του, δύο γαμβροὶ τῷ ἐπαρουσιάσθησαν, ὡς διηγεῖται ὁ Πλούταρχος· ἐξ αὐτῶν ὁ μὲν ἦτο πλούσιος, ἀλλ' ἀνόητος, ὁ δὲ πτωχός, ἀλλ' ἱκανός καὶ φρόνιμος. Ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπροτίμησε τὸν πτωχόν, εἰπὼν ὅτι, « Προτιμότε-

ρος εἶναι ἀνὴρ καλὸς καὶ γαθός, ἔχων ἀνάγκην χρημάτων, παρὰ πλούσιος ἔχων ἀνάγκην νοός». Ὁρθοτάτη δὲ ἦτο ἡ παρατήρησις τοῦ Θεμιστοκλέους, διότι ὁ μὲν πτωχὸς ἀλλὰ νουνεχῆς εὐκόλως ἀποκτᾷ χρήματα, ἐνῶ ὁ ἄφρων πλούσιος καὶ τὰ χρήματά του εὐκολώτατα χάνει, καὶ νοῦν δυσκολώτατα δύναται ν' ἀποκτήσῃ.

Ἄλλὰ δυστυχῶς, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὁ σπανιώτατος εἶναι οἱ πατέρες, οἱ ἔχοντες τὴν φρόνησιν τοῦ Θεμιστοκλέους, ὅστις καὶ στέφανον ἐλαίας, ὡς βραβεῖον τῆς μεγάλης φρονήσεώς του, ἔλαβε παρὰ τῶν Σπαρτιατῶν.

Ἄπειρα χρήματα ἐξώδευσεν ὁ Λάμπρος διὰ νὰ καταστήσῃ τοὺς γάμους του λαμπροὺς καὶ ἐπιδεικτικούς· ἄπειρον δὲ πλῆθος ἐπροσκάλεσεν εἰς αὐτοὺς διὰ νὰ θαυμάσωσι τὴν ματαιότητα καὶ ἀφροσύνην του.

Ἄλλὰ, κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν μεγαλοπρεπῶν γάμων αὐτοῦ, παρουσιάζεται εἰς τὴν λαμπροστόλιστον οἰκίαν του χήρα δυστυχῆς καὶ πάμπτωχος, ἔχουσα ἀσθενῆ τέκνα, ἣτις ἐπισωρεύουσα εὐχὰς καὶ εὐλογίας, παρακαλεῖ μετὰ δακρύων τὸν Λάμπρον νὰ τῇ χορηγήσῃ μικρὰν χρηματικὴν βοήθειαν πρὸς ἀγορὰν ἄρτου καὶ ἰατρικῶν διὰ τὰ πεινῶντα καὶ ἀσθενοῦντα τέκνα τῆς.

Ὁ Λάμπρος, ἀντὶ νὰ κινηθῇ εἰς συμπάθειαν, σκληρῶς ἀποδιώκει ἐκ τῆς οἰκίας του τὴν χήραν, φωνάζων ὅτι δὲν τῷ περισσεύουν χρήματα δι' ἐλεημοσύνας, διότι ἀρκετὰ ἦσαν τὰ ἰδικὰ του ἔξοδα.

Καὶ ἐν τούτοις ἡ χήρα ἐκείνη ἦτον ἀδελφὴ τοῦ πατρός του καὶ ἰδικὴ του θεῖα, πτωγὴ μὲν, ἀλλὰ καλλίστη καὶ ἐνάρετος χριστιανή.

Ὁ φιλάργυρος Ἀργύρης δὲν ἐλάτρευεν εἰμὴ τὸ ἀργύριον· ὁ δὲ υἱὸς του Λάμπρος δὲν ἐλάτρευεν εἰμὴ τὸν ἑαυτὸν του, ὦν ὅλως ἀναίσθητος εἰς τὰς γλυκυτάτας καὶ ἀληθεῖς ἡδονὰς τῆς φιλανθρωπίας καὶ ἀγαθοεργίας.

Παράδοξον φαινόμενον ἤένωσις αὕτη τῆς πολυτελείας μετὰ

τῆς φιλαργυρίας! καὶ ὅμως εἶναι κατὰ δυστυχίαν φαινόμενον πολλὰ σύνηθες!

Ὅσακις περὶ συγγενοῦς, περὶ φίλου, περὶ πτωχοῦ, ἢ περὶ πατρίδος πρόκειται, οἱ φίλοι τῆς πολυτελείας καὶ τῆς μωρᾶς ἐπιδείξεως ἀναφαίνονται φιλάργυροι ἀποτρόπαιοι.

Κάτων ὁ πρεσβύτερος, ὁ ἐναρετώτερος καὶ ἐγκρατέστερος τῶν ἀρχαίων Ῥωμαίων, πολὺ ὀρθῶς ἔλεγε πρὸς τινα φιλήδονον πλούσιον, ἐπιθυμοῦντα νὰ συζήσῃ φιλικῶς μετ' αὐτοῦ· « Ἄνθρωπος ὅστις ἔχει τὸν οὐρανίσκον εὐαισθητότερον ἢ ἀπὸ τὴν καρδίαν, δὲν εἶναι ἐπιδεκτικὸς φιλίας καὶ ἀγάπης ».

Τοὺς τοιοῦτους πλουσίους, τοὺς ὄντας φιλαργύρους καὶ ἐγωϊστάς, κατακρίνει καὶ ὁ Ἰησοῦς, ὅτε εἰς τὸ θεῖόν του Εὐαγγέλιον λέγει ὅτι· « Πολὺ εὐκολώτερον εἶναι νὰ περάσῃ κᾶμηλος (σχοινίον χονδρὸν) διὰ τῆς τρύπας μικρᾶς βελόνης, παρὰ πλούσιος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ».

Ἐνῷ δὲ πραγματικῶς τοιοῦτος ἦτον ὁ Λάμπρος δὲν ἐντρέπετο νὰ ἐπιδεικνύῃ καθ' ἑκάστην πλοῦτη καὶ μεγαλοδωρίας, διαδίδων ψευδῶς ποτὲ μὲν ὅτι σχεδιάζει τὴν ἀνεγερσιν σχολείου, ἢ νοσοκομείου, ἢ τὴν ἐκδοσιν βιβλίων, ἢ ἄλλα τοιαῦτα, τὰ ὅποια δυστυχῶς ἦσαν πολὺ μακρὰν καὶ ἀπὸ τὸν ἀπαίδευτον νοῦν του, καὶ ἀπὸ τὴν ἐγωϊστικὴν του καρδίαν.

Ὁ Λάμπρος δὲν ἔμαθε δυστυχῶς εἰς τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν παρὰ νὰ ἀποστηθίζῃ προσευχὰς τινος τοῦ Ὠρολογίου, τὰς ὁποίας καλῶς δὲν ἐνόει, καὶ ὀλίγους ξηροὺς κανόνας τῆς γραμματικῆς· ἀλλὰ δι' αὐτῶν οὔτε ὁ νοῦς, οὔτε ἡ καρδία μορφώνεται, οὔτε ἡ καλὴ χρῆσις τοῦ πλοῦτου δύναται ἐπομένως νὰ κατορθωθῇ,

Ὅθεν ἀφοσιωθεὶς εἰς τὴν πολυτέλειαν, ἔτρεχεν εἰς τὸν ὀλεθρὸν του, ἐνῷ ἐνόμιζεν ὅτι τρέχει εἰς τὸν δρόμον τῆς ἐπιγείου εὐτυχίας.

Καθὼς ὁ μέθυσος Τρεμογλάννης ὅσον ἔπινε τόσον ἤθελε, παρομοίως καὶ ὁ πλούσιος, ὁ συνειθίσας εἰς τὴν πολυτέλειαν,

δὲν δύναται νὰ ὀπισθοδρομήσῃ· ἡ λύσσα τῆς πολυτελείας του καθ' ἡμέραν αὐξάνει· τὰ χθὲς λαμπρὰ καὶ πολυτελεῖ εὐρίσκει σήμερον εὐτελεῖ καὶ συνήθη, ὅθεν δι' ἄλλων πολυτελεστέρων ἀναγκάζεται ν' ἀντικαταστήσῃ αὐτά· καὶ ἐπομένως ἡ ἀνάγκη τοῦ χρυσοῦ καθ' ἡμέραν τῷ γίνεται ἐπαισθητοτέρα· ὅθεν διὰ παντὸς τιμίου ἢ ἀτίμου μέσου βιάζεται νὰ χρηματολογῇ. Ἴδου δὲ ἡ πολυτέλεια μήτηρ τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς κακοηθείας.

Αὐτὸ τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὸν πλούσιον Λάμπρον. Ἡ πολυτέλειά του ηὔξανε κατ' ἡμέραν, καὶ μάλιστα ὅτε μετὰ τοὺς γάμους του εἰς τὴν ἰδικήν του πολυτέλειαν προσετέθη καὶ ἡ τῆς νέας συζύγου του.

Νέα ἄνευ ἀνατροφῆς καὶ παιδείας ἡ σύζυγος τοῦ Λάμπρου συνεμορφώθη ἀμέσως μετὰ τὰς ιδέας αὐτοῦ, νομίζουσα ὅτι ὅσον περισσότερα ἐξώδευε πρὸς ἐπίδειξιν, ὅσον περισσότερον ἐστολίζετο τόσον περισσότερον ὠραιότερα ἐφαίνετο, καὶ τόσον περισσότερον ἐτιμᾶτο καὶ αὐτὴ καὶ ὁ σύζυγός της.

Ἄλλ' οἱ ἐξωτερικοὶ στολισμοὶ οὔτε αὐξάνουν τὴν φυσικὴν ὠραιότητα, οὔτε ἐλαττόνουν τὴν φυσικὴν ἀσχημίαν· ἀπ' ἐναντίας διὰ τῆς ἀντιθέσεως μεγαλύνουν αὐτήν· τὸ δυσάρεστον δὲ αὐτὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀντιθέσεως ἦτο δυστυχῶς ἄγνωστον εἰς τὴν σύζυγον τοῦ Λάμπρου.

Δὲν ἐγνώριζεν ἐπίσης ἡ νέα σύζυγος τοῦ Λάμπρου ὅτι εἰς τοὺς σωματικούς στολισμοὺς καταφεύγουν συνήθως ὅσοι νέοι καὶ νέαι στεροῦνται ψυχικῶν στολισμῶν, καὶ ὅτι ἡ ἱστορία καὶ ἡ καθημερινὴ πεῖρα μᾶς διδάσκουν ὅτι ὅσον ὀλιγώτερον ἐνάρετος καὶ φρόνιμος εἶναι γυνὴ τις, τόσον περισσότερον ἀφοσιοῦται εἰς τοὺς στολισμοὺς καὶ τὴν πολυτέλειαν. Πῶς δυνάμεθα ποτὲ νὰ ὑποληθῶμεν καὶ νὰ τιμήσωμεν γυναῖκα μόνον καὶ μόνον διότι εἶναι λαμπροστόλιστος, ἐνῶ ἰδίως λαμπροστόλιστοι εἶναι ὅσοι ἐνώπιον τοῦ καθρέπτου των θυσιάζουν καὶ συζυγικὴν ἀγάπην, καὶ μητρικὴν φιλοστοργίαν, καὶ οἰκιακὴν οικονομίαν, καὶ τιμὴν, καὶ ὑπόληψιν!

Ὁ Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης, ὅτε ἐτύραννος τῶν

Συρακουσῶν Διονύσιος ἀπέστειλεν εἰς τὰς θυγατέρας του πολυτελεῖ ἐνδύματα, δὲν ἐδέχθη αὐτὰ, εἰπὼν· «Φοβοῦμαι μήπως» αἱ θυγατέρες μου φανῶσιν αἰσχραὶ καὶ κακοῆθεις, ἐνδυόμεναι τοιαῦτα φορέματα.»

Ὁ Σόλων, διὰ τὰ προφυλάξῃ τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῆς πολυτελείας, διέταξε πρὸς τοῖς ἄλλοις, «μόνον αἱ ἄσεμνοι καὶ κακοῆθεις γυναῖκες νὰ παρουσιάζωνται» εἰς τὸ κοινὸν λαμπροστολισμέναι πολυτελεῶς. Τοιοῦτοτρόπως ὅλοι αἱ φρόνιμοι καὶ σεμναὶ Ἀθηναῖαι ἠσπάζοντο τὴν λιτότητα, καὶ ἀπέφευγον τὴν φθοροποιᾶν πολυτέλειαν, ὅπως μὴ φανῶσι κακοῆθεις καὶ ἄτιμοι.

Ὅτε γυνὴ τις ἀπὸ τὴν Ἰωνίαν, εὕρισκομένη εἰς τὴν Σπάρτην, ἐθαύμαζε τὰ πολυτελεῖ ὑφάσματα τῶν ἐνδυμάτων της, καὶ ἐπαίρετο ἐπιδεικνύουσα αὐτὰ εἰς τὰς Σπαρτιάτιδας, Λάκαινά της δείξασα πρὸς αὐτὴν τοὺς τέσσαρας καλοὺς καὶ κοσμίους υἱούς της, εἶπεν· «Ἴδου εἰς τί πρέπει νὰ ἐπαίρωνται αἱ καλαὶ καὶ φρόνιμοι μητέρες, εἰς τὰ καλὰ των τέκνα!»

Ὅτε δὲ ἄλλη τις πολυτελεῖς καὶ λαμπροστολισμένη γυνὴ ἐκ τῆς μικρᾶς Ἀσίας ἐπισκεφθεῖσα τὴν σύζυγον τοῦ Φωκίω-νος, καὶ ἰδοῦσα μὲ ἀπορίαν τὴν μεγίστην ἀπλότητα τῆς ἐναρέτου Ἀθηναίας ἠρώτησεν αὐτὴν ποῖοι ἦσαν οἱ ἰδικοί της στολισμοί;

Ὁ Φωκίων, ἀπήντησεν ἡ ἐμφρων σύζυγος τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρὸς, εἶναι ὁ ἐμὸς στολισμός!

Ἄλλ' ἡ σύζυγος τοῦ Λάμπρου δὲν εἶχεν οὔτε ἰδίον τι ἠθικὸν προτέρημα, οὔτε ἀνδρα ἀξιότιμον, ὅπως δι' αὐτοῦ στολισθῆ, ὡς ἐστολίζετο ἡ ἀφελὴς σύζυγος τοῦ Φωκίω-νος. Ἐνόμιζε λοιπὸν ὅτι ἠδύνατο νὰ τιμᾶται διὰ τοῦ πλούτου τοῦ συζύγου της στολιζομένη.

Ἐν τούτοις ἡ καθ' ἡμέραν αὐξάνουσα πολυτέλεια καὶ τοῦ Λάμπρου καὶ τῆς συζύγου του κατήντησε ν' ἀπορροφᾷ ὄχι μόνον ὅλα τὰ εἰσοδήματα, ἀλλὰ καὶ μέγα μέρος ἐκ τῶν κεφαλαίων του.



Ἐμὸς κόσμος ἐστὶ Φωκίων.



Ἄφου λοιπὸν ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν κατέφαγεν ὅλην τὴν χρηματικὴν του περιουσίαν, ἤρχισεν ἄλλα μὲν ἐκ τῶν κτημάτων του νὰ πωλῆ παρὰ τιμὴν, ἄλλα δὲ νὰ ὑποθηκεύῃ δανειζόμενος καὶ προπληρόνων τόκους ὑπερβολικούς, καὶ ταῦτα, διὰ νὰ διατηρῆ ἀναμμένην τὴν φθοροποιὰν φλόγα τῆς πολυτελείας του.

Τότε δὲ διὰ νὰ διασκεδάζῃ ὁ Λάμπρος τὴν μονοτονίαν τῆς ὕλικῆς καὶ κτηνώδους ζωῆς του, διὰ νὰ λησμονῆ τὰς χρηματικὰς του δυσκολίας, διὰ νὰ εὐρίσκη ὀλίγον ὕπνον, καὶ διὰ νὰ ἐνδυναμόνῃ τὸν πάσχοντα στόμαχόν του, κατέφυγεν εἰς τὰ μεθυστικὰ ποτά.

Ὅγλίγωρα δὲ ἐπρόσθεσεν εἰς τὴν οἰνοποσίαν καὶ ἄλλου εἶδους διασκεδάσιν, ἦτοι τὸ χαρτοπαίγνιον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἤλπιζεν ὁ ἄφρων καὶ τυχηρόν τι κέρδος πρὸς χορτασμόν τῆς ἀδηφάγου πολυτελείας του.

Ἄλλ' ἢ οἰνοποσία καὶ τὰ τυχηρὰ παιγνίδια ἐπετάχυνον τὴν καταστροφὴν του· διότι ἐντὸς ὀλίγου δι' αὐτῶν ἐστερήθη τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, καὶ ὅλα τὰ μένοντα ἐκ τῶν πατρικῶν του κτημάτων.

Θυμώδης καὶ ὑβριστῆς ἐγένετο τότε ὁ Λάμπρος ἐντὸς τῆς οἰκογενείας του· ἐκτὸς δὲ τῆς οἰκίας του κατήνησεν ἀναιδῆς, ψευδολόγος, κόλαξ χαμερπῆς, ἀπαταιῶν, δόλιος, καὶ ἐπὶ τέλους αἰσχρὸς πλαστογράφος, προσπαθῶν δι' ὅλων αὐτῶν τῶν αἰσχροτήτων ἢ ν' ἀναβάλῃ τὰς καταδιώξεις τῶν δανειστῶν του ἢ ν' ἀποκτήσῃ χρήματα, τὰ ὁποῖα δυναστικῶς ἀπῆτουν παρ' αὐτοῦ οἱ τύρανοί του, δηλαδὴ τὰ ὀλέθρια πάθη του.

Εἰς τοὺς αἰσχροτάτους αὐτοὺς καὶ ἐγκληματικούς πόρους κατέφυγεν ὁ πολυτελέστατος Λάμπρος, διότι οὔτε τὸν νοῦν του ἐφρόντισε ποτὲ νὰ φωτίσῃ, οὔτε τὴν καρδίαν του νὰ ἐξευγενίσῃ, ἄλλ' οὔτε φίλους ἀληθεῖς ν' ἀποκτήσῃ, οἵτινες συμμεριζόμενοι τὰς εὐτυχίας, μᾶς χρησιμεύουν καὶ εἰς τὰς δυστυχίας. Ἐπὶ τινα δὲ καιρὸν ἠμπόρεσε ν' ἀποκρύψῃ τὴν κακοήθειαν καὶ ἐγκληματικὴν του διαγωγὴν ἀπὸ τὰ ὄμματα τῶν συμπολιτῶν του, οὐχὶ ὅμως καὶ ἀπὸ τὰ ὄμματα τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως καὶ τοῦ παντεπόπτου καὶ καρδιογνώστου Θεοῦ.

Ἄλλ' ἐπὶ τέλους μία ἐκ τῶν πλαστογραφιῶν του ἀνεκαλύφθη ἢ δὲ φυλάκισις καὶ καταδίκη του ἦτο βεβαία, ἀν ἐξείφνης ἐντὸς τῶν Ἰωαννίνων δὲν ἐγένετο ἄφαντος.

Τὴν νύκτα, καθ' ἣν τυχαίως ἔμαθεν ὅτι ἡ πλαστογραφία του ἀνεκαλύφθη, ἀντὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπου ἐπερίμενε τὴν σύλληψιν καὶ φυλάκισίν του, διευθύνθη κρυφίως πρὸς τὴν λίμνην τῶν Ἰωαννίνων, ἀποφασισμένος νὰ πνίξῃ ἐντὸς αὐτῆς τὴν κακοήθη, τὴν ἄτιμον καὶ ἀπηλπισμένην ὑπαρξίν του· ἀλλὰ πλησιάσας εἰς τὴν ὄχθην ὠπισθοδρόμησεν ἔντρομος.

Ἐσυλλογίσθη τότε μήπως ἠδύνατο νὰ ἐλπίσῃ ἄσυλον εἰς τὴν οἰκίαν τινὸς ἐκ τῶν λεγομένων φίλων του· ἀλλ' οὐδεὶς ἀληθῆς φίλος ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸν νοῦν του. Ἐφριξε τότε συναισθανθεὶς τὴν τρομερὰν ἀπομόνωσιν καὶ δυστυχίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἐγωῖσμός καταδικάζει τοὺς ὀπαδοὺς του.

Ἐκεῖ πλησίον τῆς ὄχθης ἀνεγνώρισε τὴν πτωχικὴν καλύβην τῆς χήρας ἐκείνης θείας του, εἰς τὴν ὁποίαν, κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν λαμπρῶν γάμων του, ἠρνήθη μικρὰν ἐλεημοσύνην. Ἐλπίς σωτηρίας λάμπει τότε εἰς τοὺς δακρυῤῥοοῦντας ὀφθαλμούς του, ἀλλὰ διστάζει ἐνθυμούμενος τὴν πρὸς τὴν πτωχὴν θείαν του σκληρὰν διαγωγὴν του. Ἡ ἀπελπίσια ὅμως τὸν σπρώχνει ἐμπρὸς, καὶ πλήρης αἰσχύνης καὶ δειλίας κτυπᾷ τὴν θύραν τῆς χήρας.

Ἡ ἐμφάνισις του ἐκπλήττει τὴν θείαν του, καὶ συγχρόνως ὑπενθυμίζει αὐτὴν ὅτι κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων του δύο τέκνα τῆς ἔθαψεν ὡς ἐκ τῆς σκληρότητος αὐτοῦ. Ἄλλὰ βλέπουσα τὰ δάκρυά του, ἀκούσασα τὰ δυστυχήματά του, καὶ μανθάνουσα τὸν κίνδυνον εἰς τὸν ὅποιον εὕρισκετο, λησμονεῖ τὸ παρελθόν, καὶ ἡ καρδία τῆς συγκινεῖται ὑπὲρ τοῦ ἀπηλπισμένου ἀνεψιοῦ τῆς. Ὅσον ὁ πλοῦτος καὶ αἰ εὐτυχίαι σκληροῦν τὴν καρδίαν, τόσον ἡ πτωχεία καὶ τὰ παθήματα καθιστῶσιν αὐτὴν τρυφερὰν καὶ εὐαίσθητον!

Γενναίως λοιπὸν προσφέρει τὴν καλύβην τῆς ἄσυλον εἰς τὸν καταδιωκόμενον Λάμπρον, προθύμως δὲ δίδει πρὸς αὐτὸν τροφήν καὶ κλίνην, καὶ ἐπὶ τέλους ἐνδυμασίαν πτωχικὴν τοῦ

υιοῦ τῆς, τὴν ὁποίαν ἐνδύθει ὁ Λάμπρος διὰ τὴν καταστροφὴν ἀγνώριστος, ἀνεχώρησε κρυφίως ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα, ὅπως μεταβῆ εἰς Κέρκυραν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς Βενετίαν πρὸς ἀνεύρεσιν πόρου ζωῆς. Ἄλλ' εἰς τὴν Σαϊάδα, καθ' ἣν στιγμὴν ἐπρόκειτο τὴν ἐπιβῆ εἰς πλοῖον, ἀνεγνωρίσθη, συνελήφθη, καὶ ἤδη στενάζει ἐντὸς τῶν φυλακῶν.

Ὁ ἄγνωστος, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τὸν ὁποῖον εἶδετε εἰσερχόμενον εἰς τὴν οἰκίαν μου, ἦτο ὁ Λάμπρος· πατὴρ δὲ αὐτοῦ ἦτο ὁ φιλάργυρος Ἀργύρης. Ἀμφότεροι ἦσαν πλουσιώτατοι, καὶ ὁμῶς ἀμφότεροι ἔζησαν καὶ ἐτελείωσαν δυστυχεῖς ὡς ἐκ τῆς κακῆς χρήσεως τοῦ πλοῦτου των. Τὰ σοφὰ παραγγέλματα τῶν προγόνων μας «Μηδὲν ἄγαν» καὶ «Πᾶν μέτρον ἄριστον» ἦσαν ἄγνωστα εἰς αὐτούς.

Ἡ φρόνιμος οἰκονομία τῶν ἐξόδων, ἡ ὀλιγάρκεια, ἡ λιτότης, εἶναι ἡ μεσαία ὁδὸς, ἣτις κατὰ τὸν Ἀριστοτέλην, μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν· ἀλλ' ἡ φιλαργυρία ἀφ' ἐνός, καὶ ἡ πολυτέλεια, καὶ ἡ ἀσωτεία ἀφ' ἑτέρου, εἶναι τὰ δύο ἄκρα, αἱ δύο ὑπερβολαί, αἵτινες ἀναγκαιῶς φέρουν εἰς κρημνοὺς καὶ βάραθρα. Εἰς τὰς ὑπερβολὰς αὐτάς ὑποπίπτουν δυστυχῶς ὅσοι, στερούμενοι ἀνατροφῆς, παιδείας καὶ εὐγενῶν αἰσθημάτων, ἔχουν τὸν πλοῦτον καὶ τὴν ὑλικὴν καὶ κτηνώδη ζωὴν ἀποκλειστικὰ ἀντικείμενα τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ διαλογισμῶν των.

ΑΚΜΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΜΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.

Ἡ φιλαργυρία, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, προξενεῖ εἰς τὴν κοινωνίαν βλάβην ἀρνητικὴν, διότι ὁ πάσχων τῆς φιλαργυρίας τὸ πάθος στερεῖ τοὺς συμπολίτας τοῦ διαφόρων ἀγαθοεργιῶν, τὰς ὁποίας διὰ τῶν χρημάτων τοῦ ἠδύνατο τὰς τοῖς παρέξῃ.

Ἄλλὰ πολὺ ὀλεθριωτέρα τῆς φιλαργυρίας εἶναι ἡ πολυτέλεια καὶ ἡ ἀσωτεία· διότι οἱ πολυτελεῖς καὶ οἱ ἄσωτοι ὄχι μόνον δὲν ὠφελοῦν, ἀλλὰ καὶ διαφθείρουν ἑαυτοὺς καὶ τὰς κοινωνίας ἐντὸς τῶν ὁποίων ζῶσι. Πανώλης κολλητικωτάτη καὶ

καταστρεπτική είναι τῷ ὄντι ἡ πολυτέλεια, ἥτις θυγάτηρ οὖσα τῆς κουφοῦσας, ἀναδεικνύεται ἐπὶ τέλους μήτηρ τῆς διαφθορᾶς, τῆς παρακμῆς, καὶ τῆς δυστυχίας τῶν ἔθνῶν.

Ὅτε εἰς τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας ἀπεστρέφοντο τὴν πολυτέλειαν, αἱ δὲ ἰδιωτικαὶ οἰκίαι τῶν σημαντικωτέρων πολιτῶν ἦσαν σεμναί, τὰ ἐνδύματά των ἀπλᾶ, ἡ τροφή των λιτὴ, καὶ ἡ δίψα τοῦ χρυσοῦ ἀγνωστος, ὁ δὲ Ἄρειος Πάγος κατεδίκαζεν ὡς ἐπικινδύνους εἰς τὴν κοινωνίαν πάντας τοὺς ἀργοὺς πολίτας, καὶ ἐθεώρει ὡς ἔγκλημα πᾶν δυσανάλογον καὶ ὑπέμετρον ἔξοδον, τότε καὶ τὰ ἦθη ἦσαν σεμνὰ, καὶ τὰ αἰσθήματα εὐγενῆ καὶ γενναῖα, καὶ ὁ πατριωτισμὸς μέγας καὶ ἡρωϊκός· τότε ἡ Ἑλλὰς ἤκμασε, δοξασθεῖσα εἰς τὸν Μαραθῶνα καὶ εἰς τὴν Σαλαμίνα, τότε ὁ βουλευτὴς τῶν Ἀθηνῶν Λυκίδης, τολμήσας νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς χρηματικὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου, ἐλιθοβολήθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐσώθη θριαμβεύσασα εἰς τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν.

Ὅτε εἰς τὴν Σπάρτην ἡ πολυτέλεια ἦτο αὐστηρῶς ἐξωρισμένη, ὁ βίος λιτός, καὶ τὰ ἦθη σεμνὰ, τότε ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ τριακόσιοι ἀπηθανατίζοντο εἰς τὰς Θερμοπύλας, καὶ ἡ νεᾶνις Γοργῶ, « Πάτερ θέλει σὲ διαφθεῖρει διὰ τῶν χρημάτων ὁ ξένος, » ἐφώναζε πρὸς τὸν πατέρα της, ὁ δὲ Κλεομένης ἀπέρριπτεν ἀμέσως καὶ τὰς προτάσεις καὶ τὰ δῶρα τοῦ Ἀρισταγόρου.

Ἄλλ' ὅτε ὁ περσικὸς χρυσὸς καὶ ἡ ἀσιατικὴ πολυτέλεια ἤρχισαν νὰ μολύνωσι τὸν ἐλεύθερον ἀέρα τῆς Ἑλλάδος, τότε ὁ νικητὴς τοῦ Μαρδονίου Πausanίας ἐγένετο αἰφνιδίως αἰσχροὺς προδότης τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας· τότε τὰ ἀγνὰ ἦθη τῶν Ἑλλήνων διεφθάρησαν, ὁ πατριωτισμὸς μετεβλήθη εἰς ἐγωισμόν καὶ φιλαρχίαν, ὁ δὲ Πελοποννησιακὸς καὶ οἱ μετ' αὐτὸν ἐμφύλιοι πόλεμοι ἤρχισαν νὰ κατασλάβωσι τὸ μεγαλεῖον τῶν προγόνων μας, καὶ νὰ προετοιμάζωσι τὴν παρακμὴν καὶ τὴν πτώσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ὅτε δὲ ἀκολούθως τὸ Μακεδονικὸν χρυσίον τοῦ Φιλίππου εἰσέδυσεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὁ δὲ Δημάδης καὶ οἱ λοιποὶ ὅμοιοι

του, φοροῦντες πορφύρας καὶ λαμπρὰ ἐνδύματα, ἀλειμμένοι δὲ μὲ πολύτιμα μύρα, ἀνήγειραν ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν οἰκίας ἰδιωτικὰς πολυτελεστέρας τῶν δημοσίων οἰκοδομῶν, τὰς δὲ γυναῖκας τῶν κατεστόλιζον, καὶ ἐκ τῆς Σικελίας ἐπροσκάλουν μαγεῖρους, τότε ἡ αὐτονομία τῆς Ἑλλάδος ἐτάφη ζῶσα εἰς τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας!

Ὁ Γεροστάθης εἰπὼν ταῦτα ἐστέναξε βαθέως. Μετὰ μικρὰν δὲ διακοπὴν ἐξηκολούθησεν οὕτως.

Ἔκτοτε, παιδίᾳ μου, μίαν ἡμέραν καλὴν δὲν εἶδεν ἡ δυστυχὴς Ἑλλάς. Τὰ ἔθνη ἄνευ ἀρετῆς, ἄνευ γενναίων αἰσθημάτων, ἄνευ πατριωτισμοῦ, δὲν δύνανται νὰ ἴδωσιν ἡμέρας καλὰς καὶ εὐτυχεῖς! Ὅσακις δὲ τὰ πλούτη οὐδεμίαν ἄλλην ἐνασχόλησιν ἔχουσι παρὰ τὴν διατροφὴν τῆς πολυτελείας καὶ ἀσωτείας, τὰ ἦθη διαφθείρονται, ἡ ἀρετὴ ἐμπαίζεται, τὸ φρόνημα ταπεινοῦται, αἱ δυνάμεις χαννόνονται, καὶ ἡ καταστροφὴ εἶναι βεβαία.

Ἄς δοξάσωμεν ἐν τούτοις τὸν Θεὸν, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρων, διότι εἰς τὸ πῆσμα τῆς πολυχρονίου δουλείας, ἀνεφάνησαν εἰς τὸν μαῦρον καὶ σκοτεινὸν ὀρίζοντά μας ἀστέρες τινὲς φαεινοὶ, τοὺς ὁποίους μᾶς ἔστειλεν ὁ πανάγαθος, ὅπως παρηγορήσῃ τὴν πατρίδα, φωτίσῃ δὲ καὶ τοὺς πλουσίους εἰς τὴν εὐθείαν καὶ ἀληθῆ ὁδόν.

Ἄλλὰ δυστυχῶς οἱ Ζωσιμαῖοι καὶ οἱ ἔνδοξοι μιμηταὶ τῶν, αὐτοὶ οἱ λαμπροὶ τῶ ὄντι ἀστέρες τῆς νέας Ἑλλάδος, εἶναι σπάνιοι ὡς οἱ κομῆται. Εἶναι ἐξαιρέσεις ἔντιμος τοῦ γενικοῦ κανόνος τῶν πλουσίων. Ἄν ποτε ὅμως ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία καὶ ἡ Χριστιανικὴ ἀνατροφή ἐξευγενίσωσι τὰς ψυχὰς μας, ὥστε ἡ ἐξαιρέσις νὰ γείνη κανὼν καὶ ὁ κανὼν ἐξαιρέσις, τότε, τότε θέλουσιν γελάσει βεβαίως τὰ μαραμμένα χεῖλη τῆς φίλης πατρίδος, καὶ θέλομεν ἰδεῖ πάλιν ἡμέρας λαμπρὰς καὶ εὐτυχεῖς.

Ὁ Κάτων, βλέπων τοὺς πολυτελεῖς καὶ ἀσώτους πολίτας τῆς πατρίδος τοῦ Ῥώμης, ὀρθότατα ἔλεγεν, ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ σωθῇ ἐπὶ τέλους ἡ Ῥώμη, εἰς τὴν ὁποίαν, ὡς ἐκ τῆς πολυτελείας ἐν ὀψάριον ἐπωλεῖτο ἀκριβώτερα ἐνὸς βοός.

Εἶναι δὲ ὁμολογούμενον, ὅτι μία ἐκ τῶν αἰτιῶν αἰτινες ἐ-

πέφεραν καὶ τὴν παρακμὴν καὶ τὴν πτώσιν τῆς Ῥωμαϊκῆς κοσμοκρατορείας ἦτο ἡ μεγίστη πολυτέλεια καὶ ἀσωτεία, αἷτινες διεδέχθησαν τὴν λιτότητα καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς ἀρχαίας Ῥωμαϊκῆς δημοκρατίας.

Καὶ ὁ Πλάτων, διὰ τὰ ὑποδείξει τὴν ἐκ τῆς πολυτελείας διαφθοράν, μᾶς λέγει ὅτι ἐὰν ζυγίσωμεν τὴν ἀρετὴν μὲ τὸ χρυσίον, θέλομεν ἰδεῖ ὅτι ὅσον περισσότερο χρυσίον θέτομεν ἐπὶ τῆς πλάστιγγος, τόσον ἡ πλάστιγγὸς τῆς ἀρετῆς ἐλαφρότερα θέλει ἀναβαίνει· ἀπ' ἐναντίας δὲ ἡ ἀρετὴ θέλει γίνεσθαι βαρυτέρα καὶ ἡ πλάστιγγὸς αὐτῆς θέλει καταβαίνει, ὅσον ὀλιγότερον χρυσίον θέτομεν ἐπὶ τῆς ἄλλης πλάστιγγος.

Τοὺς λόγους τοῦ Πλάτωνος ἐπεβεβαίωσαν οἱ θεοὶ λόγοι τοῦ Ἰησοῦ, ὅστις πρὸς τοὺς ἀφωσιωμένους εἰς τὸ χρυσίον λέγει ὅτι οὐδεὶς δύναται νὰ δουλεύῃ δύο Κυρίους· «Οὐ δύνασθε Θεῶν δουλεύειν καὶ Μαμμωνᾶ» (*).

— Λοιπὸν κακὸν καὶ ὀλέθριον πρᾶγμα εἶναι ὁ πλοῦτος, ἀνέκραξε τότε τις ἐξ ἡμῶν, ἐὰν οὔτε μὲ τὴν ἀρετὴν, οὔτε μὲ τὸν ἀληθῆ Χριστιανισμὸν δύναται νὰ συμβιβασθῇ.

— "Ὁχι, φίλε, ἀπήντησεν ὁ γέρων, τὸ χρυσίον οὔτε καλὸν οὔτε κακὸν εἶναι· ἀλλ' ἡ χρῆσις τοῦ χρυσίου δύναται νὰ ᾖ καλὴ ἢ κακὴ, ἐνάρετος καὶ χριστιανικὴ.

Ἐνόσω τὸ ξίφος μένει ἐντὸς τῆς θήκης οὔτε βλάπτει, οὔτε ὠφελεῖ, ἀλλ' ἂν τὸ μεταχειρισθῇ πρὸς δολοφονίαν, γίνεσθαι αἰσχρὸς δολοφόνος· ἂν δὲ τὸ γυμνώσῃ πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας, ἀναφαίνεσαι ἔνδοξος ἥρωας.

Παρομοίως, ἐὰν μεταχειρίζεσαι τὸν πλοῦτόν σου πρὸς ὠφελίαν τῶν συμπολιτῶν σου καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῆς πατρίδος σου, θέλεις ἀποκτήσει τὸν εὐγενέστερον καὶ ἐνδοξότερον τῶν ἐπιγείων τίτλων, ἀνακηρυττόμενος εὐεργέτης τῆς πατρίδος· ἀλλ' ἐὰν φυλάττῃς τὸν πλοῦτόν σου νεκρὸν καὶ ἄχρηστον ἐν-

(*) Μαμμωνᾶς λέξις Ἑβραϊκῆ, σημαίνουσα τὸ χρυσίον καὶ κατὰ τινὰς ὄνομα εἰδώλου τινὸς τῶν Συρίων, παριστάνοντος τὸν θεὸν τοῦ Πλούτου.

τός κιβωτίου, ἢ ἂν σπαταλᾷς αὐτὸν εἰς πολυτελείας, ἀσω-
τείας, καὶ ἀνοήτους ἐπιδείξεις, θέλεις ὀνομασθῆ ἰάτρης τοῦ
Μαμμωνᾶ, ἐγωῖστῆς, ἀντίχριστος, ἢ αἰσχρὸς διαφθορεὺς τῶν
συμπολιτῶν σου.

Ἄλλὰ σεῖς, παιδία μου, διὰ νὰ κάμετε καλὴν χρῆσιν τοῦ
πλοῦτος σας, ἂν ποτε ἢ φιλοπονία καὶ ἢ τύχη σᾶς χαρίσωσι
πλοῦτον, ἀπαιτεῖται ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας νὰ θερμάνετε καὶ ἐξευ-
γενίσετε τὴν καρδίαν σας διὰ τῶν θείων παραγγελμάτων τῆς
ἱερᾶς θρησκείας μας, καὶ διὰ τῶν εὐγενῶν αἰσθημάτων τῶν
ἐνδόξων προγόνων μας. Ἐὰν ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ
παιδεία διατηρῶσι θερμὴν τὴν ψυχὴν σας, δυσκόλως τὸ χρυ-
σίον θέλει δυνηθῆ νὰ καταστήσῃ αὐτὴν σκληρὰν, ἀναίσθητον,
καὶ ψυχρὰν ἐνώπιον τοῦ πλησίον, ἐνώπιον τῆς πατρίδος.

Ἄλλ' ἐὰν ὁ πλοῦτος πρόκηται νὰ διαφθείρῃ τὴν ψυχὴν σας,
καὶ νὰ σᾶς καταστήσῃ ἢ φιλαργύρους ὡς τὸν Ἀργύρην, ἢ ἀ-
σώτους καὶ πολυτελεῖς ὡς τὸν Λάμπρον, καὶ ἐπομένως ἐγωῖ-
στάς, σκληροκαρδίους, ὑπερηφάνους, καὶ ἐπὶ τέλους κακοήθεις
καὶ διαφθορεῖς τῶν συμπολιτῶν σας εὐχομαι καὶ παρακαλῶ
τὸν Ὑψιστον ποτὲ νὰ μὴ πλουτήσετε.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ὑπεσχέθη τότε, ὅτι θέλει μᾶς διηγηθῆ
περὶ τοῦ Ἀριστείδου, τοῦ Σωκράτους, τοῦ Φωκίωνος, καὶ τοῦ
Ἐπαμεινώνδου, περὶ αὐτῶν τῶν ἀρχετύπων τῆς Ἑλληνικῆς ἀ-
ρετῆς καὶ δόξης, διὰ νὰ ἴδωμεν ὅτι οὔτε τὴν πολυτέλειαν οὔ-
τοι ἠγάπησαν, οὔτε τὸν πλοῦτον ἀπὸ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν πα-
τρίδα ἐπροτίμησαν. Ἴδου δὲ ὅσα περὶ τοῦ Ἀριστείδου μᾶς εἶ-
πεν ὁ ἀγαθὸς γέρον κατα τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Η ΑΦΙΛΟΧΡΗΜΑΤΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ.

Δικαίως ὁ Πλάτων θαυμάζει τὸν Ἀριστείδην ὑπὲρ πάντα
ἄλλον πολιτικὸν ἄνδρα τῶν Ἀθηνῶν, διὰ τὴν ἔμφρονα καὶ ἐ-
νάρετον διαγωγὴν του καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ πολιτι-
κοῦ του σταδίου.

Ὁ Ἀριστείδης, παρευρεθεὶς καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἐνδόξους κατὰ
τῶν Περσῶν μάχας, ὄχι μόνον ἀνδρείως ἠγωνίσθη, ἀλλ' εἰς ἐ-

κάστην ἐξ αὐτῶν ἔδωκε καὶ εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους του μεγάλα καὶ σωτήρια μαθήματα ἀρετῆς καὶ πατριωτισμοῦ.

Εἰς τὸν Μαραθῶνα μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι δὲν εἶναι ἐντροπὴ οὔτε ἐξευτελισμὸς, ἀλλὰ μάλιστα ἐντιμον εἰς ἡμᾶς καὶ σωτήριον εἰς τὴν πατρίδα, τὸ νὰ παραχωρῶμεν τὰ πρωτεῖα εἰς τοὺς φρονιμωτέρους καὶ ἰκανωτέρους ἡμῶν.

Εἰς δὲ τὴν μάχην τῆς Σαλαμῖνος μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι εἰς τὸν ἱερὸν βωμὸν τῆς πατρίδος πᾶν προσωπικὸν πάθος πρέπει προθύμως νὰ θυσιάζωμεν, πᾶσαν ἔχθραν νὰ λησμονῶμεν, καλὸν ἀντὶ κακοῦ ν' ἀνταποδίδωμεν, πᾶν δὲ προτέρημα καὶ πᾶσαν ὑπεροχὴν τοῦ ἐχθροῦ μας δημοσίως ν' ἀναγνωρίζωμεν.

Εἰς δὲ τὴν μάχην τῶν Πλαταιῶν μᾶς ἐδίδαξεν, ὅτι εἶναι μωρία τὸ νὰ ζητῶμεν τιμὴν ἀπὸ τὰς θέσεις, διότι αἱ θέσεις δὲν τιμῶσι τοὺς κατέχοντας αὐτάς, ἀλλ' ἡ ἰκανότης καὶ ἡ ἀρετὴ τιμῶσι τὰς θέσεις, καὶ ὅτι ἄνευ ἐνώσεως καὶ ὁμονοίας οὐδὲν μέγα ἔργον κατορθοῦται ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος.

Μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος, ὅτε τὰ Ἀθηναϊκὰ στρατεύματα ἐπανῆλθον ἀμέσως εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀφῆκαν τὸν πτωχὸν μὲν, ἀλλ' ἐνάρετον Ἀριστείδην νὰ φυλάξῃ τοὺς αἰχμαλώτους Πέρσας καὶ τὰ πλουσιώτατα λάφυρα.

Ἐν τῷ μέσῳ δὲ τόσης ἀφθονίας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιτηρήσεως, ἄνευ οὐδενὸς ἐλέγχου, οὔτε αὐτὸς ἠθέλησε νὰ ἐγγίσῃ τι ἐκ τῶν λαφύρων, οὔτε εἰς ἄλλον ἐσυγχώρησε νὰ σφετερισθῇ τι ἐξ αὐτῶν.

« Χρεωστούμεν, ἔλεγε πρὸς τοὺς συμπολίτας του, νὰ ὑπηρετῶμεν τὴν πατρίδα, οὐχὶ διὰ νὰ πλουτήσωμεν ἢ διὰ νὰ δοξασθῶμεν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐκπληρώσωμεν τὰ πρὸς αὐτὴν ἱερὰ τοῦ πολίτου καθήκοντα, ἔστω καὶ ἀμισθί, ἔστω καὶ ἄνευ δόξης. »

Εἰς τὴν εὐγενῆ του ψυχὴν ὁ θεῖος ἔρωσ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς πατρίδος ἐμηνόνηζε πᾶν ἄλλο αἴσθημα, ἐπομένως καὶ τῶν χρημάτων τὴν ἀγάπην, καὶ τῆς δόξης τὴν δίψαν.

Ἐάν ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ πλεῖστοι τῶν συμπολιτῶν του

δὲν ἦσαν τοιοῦτοι, ἀλλὰ φιλοχρήματοι, τρυφηλοὶ, καὶ πολυτελεῖς, ἢ ἔνδοξος μάχη τῶν Πλαταιῶν δὲν ἤθελε σώσει τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν Περσικὸν ζυγὸν, ἢ δὲ Ἑλληνικὴ ἐλευθερία, τὰ φῶτα καὶ ὁ πολιτισμὸς ἤθελον ἐκλείψει ἕκτοτε διὰ παντός.

Ὁ Ξέρξης, ἀναχωρήσας κατησχυμμένος εἰς τὴν Ἀσίαν, ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν στρατηγὸν τοῦ Μαρδόνιον, διὰ τὴν ὑποδουλώσῃ τοὺς ἐλευθέρους Ἕλληνας. Ὁ δὲ Μαρδόνιος, νομίζων ὅτι εὐκολώτερον ἦτο τὴν ὑποδουλώσῃ αὐτοὺς διὰ τοῦ χρυσοῦ, παρὰ διὰ τῶν ὄπλων, ἀπέστειλε πρέσβυν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες τότε δυστυχεῖς, πένητες καὶ ἄστεγοι εἶχον ἐπανέλθῃ εἰς τὰς Ἀθήνας, τὰς ὁποίας τὸ πῦρ καὶ ὁ σίδηρος τοῦ Ξέρξου εἶχον ἐρημώσῃ καὶ καταστρέψει.

Ὁ πρέσβυς τοῦ Μαρδονίου ἐπρότεινε λοιπὸν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι: «ὁ Μαρδόνιος εἶναι ἕτοιμος ν' ἀνακτίσῃ δι' ἐξόδων»
 » του ὅλας τὰς καταλακείσας οἰκίας των καὶ τοὺς κατα-
 » στραφέντας ναοὺς των, τὰ τοῖς χορηγήσῃ δὲ ἄφθονα χρή-
 » ματα, καὶ τὰ τοὺς καταστήσῃ κυρίου τῶν ἄλλων Ἑλλή-
 » νων, ἐὰν ἤθελον τὰ καταθέσῃ τὰ ὄπλα των.»

Οἱ Σπαρτιαῖται, γνωρίζοντες τὴν ἄκραν πτωχείαν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον καταστήσει οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐκ τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως καὶ τῆς ἐρημώσεως τῶν ἀγρῶν των, ἐφοβήθησαν μήπως ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ των παραδεχθῶσι τὰς χρηματικὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου. Ὅθεν στείλαντες συγχρόνως πρέσβεις εἰς τὰς Ἀθήνας, παρεκάλουν τοὺς Ἀθηναίους ν' ἀπορρίψῃσι τὰς Περσικὰς προτάσεις, καὶ τὰ ἐξακολουθήσωσιν ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος.

Τότε ὁ Ἀριστείδης, ἐκφράζων καὶ τὰ ἰδικά του καὶ τῶν συμπολιτῶν του τὰ αἰσθήματα, ἔδωκε τὴν ὠραίαν ἐκείνην καὶ ἀξιοθαύμαστον ἀπάντησιν, ἣτις καὶ μόνη ἦτο ἰκανὴ ν' ἀπαθανατίσῃ τὸ ὄνομά του. Ἴδου ἡ πατριωτικωτάτη αὕτη ἀπάντησις τοῦ πτωχοῦ Ἀριστείδου.

« Συγχωροῦμεν εἰς τοὺς Πέρσας τὰ νομίζωσιν, ὅτι τὰ πάν-
 » τα δύνανται τὰ ἐξαγορασθῶσι διὰ τοῦ πλοῦτου καὶ τῶν χρη-
 » μάτων· διότι αὐτοὶ ὄντες βάρβαροι, οὐδὲν πολυτιμώτερον

» τοῦ χρυσίου γνωρίζουν· ἀλλ' ἀγανακτοῦμεν κατὰ τῶν Σπαρ-
 » τιατῶν, οἵτινες ἀποβλέποντες εἰς τὴν πτωχείαν καὶ δυστυ-
 » χίαν μας, λησμονοῦν τὴν Ἑλληνικὴν ἀρετὴν καὶ φιλοτιμίαν
 » μας. Ἄς πληροφορηθῶσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅτι οὔτε δι' ὄλον
 » τὸ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὸ ἐντὸς αὐτῆς χρυσίον ἤθελον ποτὲ πω-
 » λῆσει οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἄς μάθη
 » δὲ καὶ ὁ Μαρδόνιος ὅτι, μόνον ὅταν ὁ ἥλιος παύσῃ τὸν δρό-
 » μον του, θέλομεν παύσει καὶ ἡμεῖς ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ πα-
 » τρίδος καὶ ἐλευθερίας.»

Μετὰ τὴν γενναίαν ταύτην ἀπάντησιν, ἡ ἔνδοξος μάχη τῶν Πλαταιῶν συνεκροτήθη, ὁ Μαρδόνιος κατεστράφη καὶ ἡ Ἑλλάς ἐσώθη.

Ἄλλ' ἂν ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ συμπολιταὶ του ἦσαν πρὸ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἀθηνῶν πλούσιοι συνειθισμένοι εἰς λαμπρὰς οἰκίας, εἰς στολισμοὺς, εἰς πολυποίκιλα γεύματα, καὶ ἐν γένει εἰς τὴν πολυτέλειαν καὶ ἀσωτίαν, ὁ ἐγωϊσμὸς βεβαίως ἤθελον ὑπερισχύσει ἐνώπιον τῆς τιμῆς καὶ τῆς πατρίδος, προθύμως δὲ ἤθελον τότε προδώσει καὶ ἐλευθερίαν καὶ πατρίδα καὶ παρὸν καὶ μέλλον, παραδεχόμενοι τὰς προτάσεις τοῦ Μαρδονίου, ὅπως ἐπανεέλθωσιν εἰς τὰ ἀγαπητὰ των πλοῦτη καὶ εἰς τῆς πολυτελείας τὰς ἕξεις των.

Ἡ ἀφιλοχρηματία λοιπὸν καὶ ἡ αὐτάρκεια τοῦ Ἀριστείδου καὶ τῶν Ἀθηνῶν, ἐνίσχυσαν τὴν ἀρετὴν των καὶ διέσωσαν τὴν Ἑλλάδα.

Ἄλλ' ὁ Ἀριστείδης διὰ τῆς πραότητος καὶ ἀφιλοχρηματίας του προσεῖλκυσε εἰς τὴν πατρίδα του τὴν συμπάθειαν καὶ τὴν ἀγάπην ὄλων τῶν Ἑλληνικῶν νήσων καὶ πόλεων, αἵτινες, μὴ ὑποφέρουσαι τὴν πλεονεξίαν, τὰς ἀρπαγάς, καὶ τὴν ὑπεροψίαν τοῦ Σπαρτιατοῦ Πausανίου, ἐγκατέλιπον τὴν ἀρχηγίαν τὴν Σπάρτης, καὶ εἰς τοὺς Ἀθηναίους προσεκολλήθησαν ἕνεκα τῆς ἀρετῆς τοῦ Ἀριστείδου.

Ὅτε δὲ αἱ συμμαχικαὶ πόλεις ἐπρόκειτο νὰ φορολογηθῶσιν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἕνεκα τοῦ πολέμου, ὅλαι ἐκ συμφώνου τὸν ἀφιλοχρήματον Ἀριστείδην ἐζήτησαν, ὅπως προσδιορίσῃ καὶ

συνάξει τοὺς φόρους αὐτῶν. Πτωχὸς δὲ ἀναχωρήσας τότε ἐξ Ἀθηνῶν, πτωχότερος ἐπανήλθεν, ἀπάσας μὲν τὰς φορολογηθείσας πόλεις εὐχαριστήσας πληρέστατα, τὴν δὲ πατρίδα του ὑπηρετήσας πιστῶς καὶ ἐντίμως.

Πρὸς δὲ τὸν Θεμιστοκλέα, ὅστις ἔλεγεν ὅτι μεγίστη ἀρετὴ τοῦ καλοῦ στρατηγοῦ εἶναι τὸ νὰ προβλέπῃ καὶ προλαμβάνῃ τὰ ἐχθρικά σχέδια· «Ναί, ἀναγκαῖον μὲν εἶναι τοῦτο, ἀλλ' ἐπίσης ἀναγκαῖον καὶ στρατηγικὸν εἶναι, εἶπεν ὁ Ἀριστείδης, καὶ ἡ ἐγκράτεια τῶν χειρῶν,» ὑποδεικνύων ὅτι, διὰ νὰ ἦναί τις καλὸς στρατηγός, ἀπαιτεῖται πρὸς τοῖς ἄλλοις νὰ ἦναι οὐχὶ φιλοχρήματος, ἀλλὰ φιλόπατρις.

Ὁ ἐν τῷ ὀλίγῳ ἀναπαυόμενος πτωχὸς Ἀριστείδης εἶχε θεῖον πλουσιώτατον εἰς τὰς Ἀθήνας, Καλλίαν ὀνομαζόμενον. Αὐτὸν ἐκατηγόρησάν ποτε οἱ ἐχθροὶ του ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, διὰ νὰ παροξύνωσι δὲ κατ' αὐτοῦ τοὺς δικαστὰς, ἀνέφεραν μετὰ τῶν ἄλλων ὅτι, ἐνῶ ὁ Καλλίας ἦτο πλουσιώτατος, ἄφινε τὸν πτωχὸν ἀνεψιὸν του Ἀριστείδην, τὸν παρὰ πάντων τῶν Ἑλλήνων τιμώμενον, νὰ κρυόνη, νὰ πεινᾷ καὶ νὰ στερηθῆται μετὰ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων του καὶ αὐτὰ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα.

Οἱ δικασταὶ πραγματικῶς ἠγανάκτησαν, ἀκούσαντες ταῦτα· ἀλλ' ὁ Καλλίας προεκάλεσεν ἀμέσως ἐνώπιον αὐτῶν τὸν Ἀριστείδην, ὅπως μαρτυρήσῃ τὴν ἀλήθειαν.

Παρουσιασθεὶς δὲ ὁ Ἀριστείδης ἐβεβαίωσεν ὅτι πολλάκις ὁ Καλλίας πολλὰ τῷ ἐπρόσφερεν, ἀλλ' αὐτὸς εὐχαριστούμενος εἰς τὰ ὀλίγα του, δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ τὰ προσφερόμενα, διότι ἡ πτωχεία, κατ' αὐτὸν, δὲν φέρει ἀτιμίαν, παρὰ μόνον ὅταν τις καταντᾷ εἰς αὐτὴν διὰ τῆς διαφθορᾶς καὶ ἀσωτείας του, καὶ διότι πολὺ ἐντιμότερον ἐθεώρει τὸ νὰ ὑποφερῇ τις γενναίως τὴν πενίαν του, παρὰ νὰ ἦναι πλούσιος μεταχειριζόμενος κακῶς τὸν πλοῦτόν του.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς οἱ ἀκροαταὶ ἀνεχώρησαν ἐκ τοῦ δικαστηρίου, ὡς βεβαιοῖ ὁ Πλούταρχος, προτιμῶντες νὰ ἦναι

πτωχοὶ καὶ ὀλιγαρχεῖς, ὡς ὁ Ἀριστείδης, παρὰ πλούσιοι καὶ πολυτελεῖς, ὡς ὁ Καλλίας.

Εὐχομαι καὶ ἐγὼ, παιδίᾳ μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, νὰ ζήσητε καὶ σεῖς μᾶλλον πτωχοὶ ἀλλ' ἐνάρετοι ὡς ὁ Ἀριστείδης, παρὰ πλούσιοι καὶ ἐγωῖσται καὶ φιλάργυροι, ὡς ὁ Ἀργύρης, ἢ πολυτελεῖς καὶ διεφθαρμένοι ὡς ὁ υἱὸς τοῦ Λάμπρος.

Ο ΠΤΩΧΟΣ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ.

Ἐὰν ὁ πτωχὸς Ἀριστείδης, μᾶς εἶπεν ἡμέραν τινὰ ὁ Γεροστάθης, ἐδόξασε τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας, καὶ αἱ Θῆβαι ὑπὸ πτωχοῦ ἐπίσης ἐλαμπρύνθησαν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος.

Ὁ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Ἐπαμεινώνδας ἀνῆκεν εἰς πτωχὴν ἀλλ' ἔντιμον οἰκογένειαν. Ἐκ νεαρᾶς τοῦ δὲ ἡλικίας προτίμησε τὸν ἠθικὸν ἀπὸ τὸν ὑλικὸν πλοῦτον, διότι ἐφρόνει, ὅτι φωτίζων τὸν νοῦν καὶ καλλιεργῶν τὴν καρδίαν του, ἠδύνατο νὰ κατασταθῇ ὠφελιμώτερος εἰς τὴν Πατρίδα του παρὰ γινόμενος πλούσιος φιλάργυρος, ἢ πλούσιος πολυτελής.

Ἐπροσπάθησε λοιπὸν, νέος ἔτι ὢν, νὰ διδαχθῇ παρὰ τινος Πυθαγορικοῦ φιλοσόφου τὰς ὑψηλὰς περὶ ἀρετῆς ιδέας τοῦ Πυθαγόρου. Καθ' ὅλην δὲ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του, ἡ ἀρετὴ, αὐτὸ τὸ ἐφόδιον τῆς νεότητός του, ἐχαρακτήρισε καὶ ἐστόλισεν ὅλας τὰς πράξεις τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός.

Ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἀνάπτυξις τῶν σπόρων, τοὺς ὁποίους κατὰ τὴν παιδικὴν καὶ νεανικὴν τοῦ ἡλικίαν σπείρει εἰς τὴν ψυχὴν του. Εὐτυχῆς λοιπὸν καὶ ἔνδοξος ἀνεδείχθη ὁλος ὁ βίος τοῦ Ἐπαμεινώνδου, διότι ἐκ νεότητός του σπόρους σωφροσύνης καὶ ἀρετῆς ἐνέσπειρεν εἰς τὴν ψυχὴν του.

Ἀγαπῶν ὁ νέος Ἐπαμεινώνδας τὴν σωμασίαν, τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν λιτότητα, ὅπως δι' αὐτῶν καταστήτη τὸ σῶμά του ὑγιὲς καὶ ἀνδρεῖον πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πατρίδος του, δὲν ἔπαυε συμβουλευόμενος πάντοτε τοὺς ἐμπειροτέρους καὶ ἰκανωτέρους αὐτοῦ, καὶ μελετῶν τὰ χρέη τοῦ καλοῦ πολίτου, τοῦ καλοῦ στρατιώτου, τοῦ καλοῦ πολιτικοῦ. Ἦτα δὲ ὡς ἐπὶ

τὸ πλεῖστον σιωπηλὸς, προτιμῶν νὰ ἀκροάζεται καὶ νὰ μανθάνῃ παρά νὰ λαλῇ.

Τοιοιτοτρόπως ὁ Ἐπαμεινώνδας ἀνεφάνη εἰς ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων καὶ μεγαλειτέρων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἀγαπήσας τὴν πατρίδα του ὅσον ὁ Λεωνίδας, καὶ τὴν ἀρετὴν ὅσον ὁ Ἀριστείδης.

Τελειοποιήσας δὲ τὴν πολεμικὴν τέχνην, ἀνεδείχθη ἀνώτερος ὅλων τῶν μεγάλων στρατηγῶν τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὰ Λεῦκτρα καὶ εἰς τὴν Μαντινείαν ἐταπείνωσε τὴν στρατιωτικὴν ὑπεροχὴν τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ἐλευθέρωσε τὰς Θήβας καὶ τὴν Ἑλλάδα ὅλην ἀπὸ τὴν Σπαρτιατικὴν δεσποτείαν, ἀνύψωσε τὴν πατρίδα του εἰς βαθμὸν εἰς τὸν ὅποιον οὐδέποτε οὔτε πρὸ αὐτοῦ οὔτε μετ' αὐτὸν ἀνυψώθη.

Καὶ ὅμως ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας ἔζησε καὶ ἀπέθανε πτωχὸς, ὡς Ἀριστείδης, διότι ἀγαπῶν τὴν πατρίδα δὲν εὐκαίρησε ν' ἀγαπήσῃ ποτὲ τὸ χρυσίον.

Ἡ οἰκία του ἦτο ναὸς καὶ ἄσυλον τῆς πτωχείας καὶ τῶν ἀρετῶν, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἔζη ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ.

Ἡγεμῶν τις τῆς Θεσσαλίας τῷ ἐπρόσφερε ποτε ὡς δῶρον πεντήκοντα χρυσᾶ νομίσματα· ἀλλ' ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἀγαπῶν πολὺ πλεόν τῶν χρημάτων τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀνεξαρτησίαν καὶ τῆς πατρίδος του τὴν τιμὴν, ἀπεποιήθη τὸ δῶρον τοῦ ζένου ἡγεμόνος, προτιμήσας νὰ δανεισθῇ παρά τις συμπολίτου του πεντήκοντα δραχμὰς, ὅπως προμηθευθῇ τὰ ἀναγκαῖα ἐφόδια του διὰ τινὰ ἐκστρατείας.

Ἐκ τῶν πλουσίων Θηβαίων, ἄλλοι μὲν τιμῶντες τὸν ἀνδρα, ἄλλοι δὲ χάριν ἐπιδείξεως, πολλάκις τῷ ἐπρόσφεραν ἐκ τῶν χρημάτων των· ἀλλ' ὁ ὀλιγαρχὴς Ἐπαμεινώνδας, ὅχι μόνον δὲν ἐδέχετο τὰς προσφορὰς των, ἀλλὰ συγχρόνως κατέπειθεν αὐτοὺς νὰ δίδωσι τὰ χρήματά των πρὸς περίθαλψιν τῶν πραγματικῶς δυστυχοῦντων Θηβαίων· τοιοιτοτρόπως δὲ καὶ τοὺς πτωχοὺς συμπολίτας του, ἂν καὶ πτωχὸς, περιέθαλπε, καὶ τοὺς πλουσίους ἠνάγκαζε νὰ γίνωνται ἐπωφελεῖς.

Ὅτε δὲ ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας Ἀρταξέρξης τῷ ἔστειλε

σημαντικὴν πρσότητα χρημάτων διὰ νὰ δεχθῆ προτάσεις του τινάς, Ἐὰν αἱ προτάσεις τοῦ Ἀρταξέρξου, εἶπε πρὸς τὸν ἀπεσταλμένον, εἶναι σύμφωνοι μὲ τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος μου, δὲν ἔχω ἀνάγκη νὰ χρημάτων διὰ νὰ τὰς παραδεχθῶ· ἀλλ' ἐὰν ἀντιβαίνωσιν εἰς τὸ συμφέρον καὶ τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος μου, ὅλος ὁ χρυσὸς τοῦ βασιλείου του δὲν θέλει μὲ καταπείσει νὰ προδώσω τὰ πρὸς τὴν πατρίδα μου χρέη.

Μὴ ἔχων δὲ ὁ Ἐπαμεινώνδας παρὰ ἓνα καὶ μόνον τρίβωνα, δὲν ἐλαμπροφόρει ὡς ἄλλος Ἀσιανός, οὔτε χρυσοστόλιστος καὶ κομπάζων ἐπαρουσιάζετο εἰς τὸ δημόσιον ὁ μέγας στρατηγὸς τῶν Θηβῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος ὅλης. Εἰς δὲ τὰς ἐκστρατείας του οὔτε αὐτὸς κατεδέχετο ν' ἀργυρολογήσῃ γυμνόνων ἐχθροὺς ἢ φίλους, οὔτε εἰς τὸν στρατὸν του ἐσυγχώρει ποτὲ τὴν φιλοχρηματίαν, τὴν ὁποίαν δικαίως ἐθεώρει μητέρα τῆς ἀρπαγῆς καὶ τῆς ἀδικίας.

Ὁ φιλοχρήματος στρατιώτης, ὁ ἀγαπῶν τὰ χρήματα ὑπὲρ τὴν πατρίδα του, δὲν δύναται ν' ἀναφανῆ στρατιώτης γενναῖος, οὔτε προθύμως θυσιάζεται ὑπὲρ πατρίδος· ἀπ' ἐναντίας φιλόζωοι καὶ δειλοὶ εἶναι συνήθως τῶν χρημάτων οἱ φίλοι.

Ὅτε εἰς μάχην τινὰ ἔμαθεν ὁ Ἐπαμεινώνδας ὅτι ὁ ὑπασπιστής του ἐπώλησεν αἰχμάλωτον ἔνεκα χρηματολογίας, Ἀπόδος μοι τὴν ἀσπίδα μου, εἶπε πρὸς τὸν ὑπασπιστὴν του, καὶ ὑπάγε μακρὰν ἐμοῦ· αἱ χεῖρές σου, μολυνθεῖσαι διὰ τοῦ χρυσοῦ, κατέστησαν ἀνάξια καὶ τὴν ἀσπίδα μου νὰ φέρωσι, καὶ τὴν πατρίδα νὰ ὑπερασπίζωνται.

Τοιοῦτος ἦτο ὁ Θηβαῖος Ἐπαμεινώνδας, τὸν ὁποῖον πάντες δικαίως θαυμάζουν ὡς ἀρχέτυπον ἀρετῆς καὶ πατριωτισμοῦ.

Ο ΠΛΟΥΣΙΟΣ ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ.

Εἷς ἐκ τῶν πλουσίων Θηβαίων, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάτης, ὅστις παρεκάλει τὸν πτωχὸν Ἐπαμεινώνδαν νὰ συμμερισθῆ τὰ πλοῦτη του, ἦτο ὁ Πελοπίδας, ὁ μέγας καὶ ἄξιος φίλος τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός.

Ὁ Πελοπίδας, νέος ὢν ἔτι, εὐρέθη κύριος μεγάλης περιουσίας, διότι ἀνῆκεν εἰς πλουσίαν οἰκογένειαν τῶν Θεσῶν. Ἀλλὰ σχετισθεὶς εὐτυχῶς μετὰ τοῦ πεπαιδευμένου καὶ ἐναρέτου Ἐπαμεινώνδου, καὶ ὑπ' αὐτοῦ ὀδηγούμενος, ἤρχισεν ἐκ νεότητός του νὰ βοηθῆ προθύμως πάντα συμπολίτην του ἄξιον περιθάλψεως, καὶ τοιοιτοτρόπως κατὰ τὴν ὀρθοτάτην τοῦ Πλούταρχου παρατήρησιν, ἀνεφάνη κύριος καὶ οὐχὶ δοῦλος τῶν χρημάτων του.

Ὁ Ἀριστοτέλης ἔλεγεν, ὅτι ἐκ τῶν πλουσίων, οἱ μὲν δὲν μεταχειρίζονται τὸν πλοῦτόν των, ὄντες φιλάργυροι, οἱ δὲ κακομεταχειρίζονται τὰ πλούτη των, ὄντες ἄσωτοι καὶ εἰς τὰς ἡδονὰς ὑποδεδουλωμένοι. Ἀλλ' ὁ πλούσιος Πελοπίδας οὔτε ἐκ τῶν πρώτων, οὔτε ἐκ τῶν δευτέρων πλουσίων ἦτο· ἀνῆκε δὲ εἰς τὴν ἐντιμον ἐκείνην καὶ ὀλιγάριθμον τάξιν τῶν πλουσίων, οἵτινες εὐτύχησαν νὰ ἐνώσωσι τὸν πλοῦτον μετὰ τῆς ἀρετῆς.

Ὅτε δὲ ἡ χρηματικὴ περιουσία τοῦ Πελοπίδου ἤρχισε νὰ ἐλαττοῦται, φίλοι του τινὲς ἐσυμβούλευον αὐτὸν λέγοντες, ὅτι κακῶς πράττει παραμελῶν τὴν περιουσίαν του, πρᾶγμα ἀναγκαιότατον. Ἀλλ' ὁ Πελοπίδας, δεικνύων πρὸς αὐτοὺς τυφλόν τινα καὶ χωλόν, διαβαίνοντα τότε τυχαίως ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας του, τοῖς εἶπε· Ναὶ, φίλοι μου, ἀναγκαῖα εἶναι τὰ χρήματα εἰς τὸν Νικόδημον αὐτόν, τὸν τυφλὸν καὶ χωλόν, τὸν μὴ δυνάμενον νὰ ἐργασθῆ.

Ἐνῶ δὲ ἠτογενναῖος καὶ ἐλευθέριος πρὸς τοὺς ἄλλους, πρὸς τὸν ἑαυτόν του ἦτο οἰκονόμος, λιτώτατος καὶ ὀλιγαρκής· διότι, καθὼς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἂν ὁ φίλος τοῦ Ἐπαμεινώνδας δὲν ἐπέισθη νὰ συμερισθῆ τὸν πλοῦτον τοῦ Πελοπίδου, ὁ Πελοπίδας ὅμως προθύμως συνεμερίσθη τὴν ὀλιγαρκείαν καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ φίλου του.

Ἐνδεδυμένος πάντοτε ἀπλούστατα, ἀποστρεφόμενος τοὺς καλλωπισμοὺς, τὰς ἐπιδείξεις, καὶ τοὺς κομπασμοὺς, ἔχων πάντοτε τράπεζαν λιτὴν, τίμιος δὲ καὶ ἄοκνος πάντοτε εἰς τοὺς ὑπὲρ πατρίδος ἀγῶνας, συνεδόξασε μετὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδου τὰς Θήβας, καὶ συναπηθανατίσθη μετ' αὐτοῦ.

Ὁ Πελοπίδας κατώρθωσε νὰ ἐλευθερώσῃ τὴν πατρίδα του ἀπὸ τὴν δουλείαν τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ν' ἀνυψώσῃ αὐτὴν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης της, συναγωνισθεὶς μετὰ τοῦ Ἐπαμεινώνδου εἰς τὰ Λεῦκτρα· ἀπέθανε δὲ μαχόμενος ἡρωϊκῶς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν τυραννουμένων Θεσσαλῶν.

Καὶ ὅμως ὁ πρῶτος αὐτὸς πολίτης, ὁ πρῶτος ἄρχων καὶ στρατηγὸς τῶν Θηβῶν, ὁ πλούσιος Πελοπίδας πολλάκις ἔλεγεν, ὅτι «ἤθελεν αἰσχυρῆ, ἐάν ποτε ἐξώδευε διὰ τὸ ἄτομόν» του περισσότερα, ἀφ' ὅσα πρὸς συντήρησίν του ἐξοδεύει ὁ πτωχότερος τῶν Θηβαίων.»

Ὅποια διαφορὰ ἤθῶν! ἀνέκραζεν ὁ Γεροστάθης· οἱ σημερινοὶ πλούσιοι ἐντρέπονται ἂν δὲν σπαταλῶσι τὰ πλούτη των εἰς ἀνοήτους καὶ περιττὰς πολυτελείας, οἱ δὲ σημερινοὶ μας πτωχοὶ, πιθηκίζοντες τοὺς πλουσίους, ἐντρέπονται μὴ ἐξοδεύοντες ὡς ἐκεῖνοι πολλὰ, ἐνῶ ὁ πλούσιος Πελοπίδας ἐντρέπετο νὰ ἐξοδεύσῃ περισσότερα τῶν ὅσων ἐξώδευον οἱ πτωχοί.

Ἐξ ὧτων περὶ τοῦ Ἐπαμεινώνδου καὶ τοῦ φίλου του Πελοπίδου σᾶς ἐδιηγήθη, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, παρατηρεῖτε ὅτι καὶ οἱ δύο ὠφέλησαν καὶ ἐδόξασαν τὴν πατρίδα των, καὶ ἀπθηνάτισαν τὰ ὀνόματά των, διότι ἀμφοτέροι ἐκ νεότητός των ἠσπασθήσαν τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν φιλοπατρίαν, ὡς ἀχώριστα τοῦ βίου των ἐφόδια.

Καὶ ὁ μὲν Ἐπαμεινώνδας μᾶς διδάσκει ὅτι ἡ ἀρετὴ καὶ ἄνευ πλούτου ὠφελεῖ καὶ δοξάζει, ὁ δὲ Πελοπίδας μᾶς διδάσκει, ὅτι ὁ πλοῦτος μόνον μετὰ τῆς ἀρετῆς ἀποκαθίσταται ἐπωφελὴς καὶ ἔντιμος.

Τὴν ἀρετὴν λοιπὸν καὶ τὴν φιλοπατρίαν ἀσπασθῆτε καὶ σεῖς ἐκ νεότητός σας, ἀπῆλθά μου παιδία, διὰ νὰ παρηγορήσητε τὴν τεθλιμμένην πατρίδα σας, εἴτε πτωχοὶ εἴτε πλούσιοι ζήσετε.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ἀρετῆς, ἴσως ἔχετε περιέργειαν νὰ μάθετε τί ἐφρόνει περὶ τοῦ πλούτου ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς, ὁ θεὸς Σωκράτης, ὅστις καὶ ἐναρέτως ἔζησε, καὶ μάρτυς τῆς ἀρετῆς ἀπέθανε.

—Ναὶ, ναὶ, ἀπεκρίθημεν ὅλοι, παρακαλοῦντες τὸν ἀγαθὸν

γέροντα νὰ μᾶς διηγηθῆ καὶ περὶ τοῦ Σωκράτους. Ἴδου δὲ ὅσα περὶ αὐτοῦ τότε μᾶς εἶπεν.

ΟΙ ΚΑΤΑ ΣΩΚΡΑΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΣ ΘΗΣΑΥΡΟΙ.

Ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς, ὅστις ὀλόκληρον τὸν βίον του ἀφιέρωσεν εἰς τὴν ἠθικὴν βελτίωσιν καὶ τῶν συγχρόνων καὶ τῶν μεταγενεστέρων του, ἔζησε καὶ ἀπέθανε πτωχός. Ἐνῶ μεταξὺ τῶν φίλων καὶ μαθητῶν του ἦσαν πολλοὶ πλούσιοι, τοὺς ὁποίους ἐπλούτιζεν ἠθικῶς, αὐτὸς ποτὲ δὲν ἠθέλησε νὰ πλουτήσῃ ἐξ αὐτῶν ὑλικῶς.

Τὴν ἐγκράτειαν ὠνόμαζεν ὁ Σωκράτης κρηπίδα ἣτοι θεμέλιον τῆς ἀρετῆς. Ἐγκράτειαν δὲ λέγων ἐννόει, οὐχὶ μόνον τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τὰς ἀτάκτους σωματικὰς ἡδονὰς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποχὴν ἀπὸ τὴν λύσσαν τῆς χρηματολογίας.

Οἱ πλεονέκται, ἔλεγεν, ὄντες καὶ πολυτελεῖς, καὶ φιλήδονοι, καὶ ἀκρατεῖς, καὶ ἄσωτοι, εἶναι κακοῦργοι ἐπικινδυνωδέστατοι, διότι καὶ ἑαυτοὺς βλάπτουν, διαφθείροντες καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν των, καὶ τὰς οἰκογενείας των καταστρέφουν, καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας ζημιόουν καὶ διαφθείρουν διὰ τοῦ ὀλεθρίου παραδείγματός των.

Ὅτε ὁ Ἀντιφῶν, ὁ σοφιστῆς, ἐπέπληττε τὸν Σωκράτην διὰ τὴν ἀφιλοκέρδειάν του, διὰ τὰ ἀπλούστατα ἐνδύματά του, καὶ διὰ τὴν λιτὴν τροφήν του, «Τίς ἐξ ἡμῶν τῶν δύο, ἡρώτησεν αὐτὸν ὁ Σωκράτης, δύναται εὐκολώτερα νὰ στρατεύσῃ καὶ νὰ ὑπερασπισθῆ τὴν πατρίδα, ἢ νὰ ἀνθέξῃ εἰς πολυχρόνιον πολιορκίαν, σὺ, ὁ εἰς τὴν πολυτέλειαν συνειθίσας, ἢ ἐγώ, ὁ εἰς τὰ ὀλίγα καὶ τὰ πρόχειρα εὐχαριστούμενος; Σὺ, ὦ Ἀντιφῶν, νομίζεις ὅτι εὐδαιμονία εἶναι ἡ τρυφή καὶ ἡ πολυτέλεια· ἀλλ' ἐγὼ φρονῶ ὅτι τὸ μηδενὸς χρεῖαν ἔχειν εἶναι θεῖον, καὶ ἐπομένως ὅτι ὅσον τις μετριάζει τὰς ἀλόγους ἐπιθυμίας καὶ τὰς ἀνάγκας του, ἴσως ὅσον περισσότερον πλησιάζει εἰς τὴν θεότητα, καὶ εἰς τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν».

Ὅτε δὲ ὁ Σωκράτης ἔμαθεν ὅτι νέος τις, Εὐθύδημος καλού-

μενος, ἐπλούτιζε τὴν βιβλιοθήκην του μὲ συγγράμματα ἀνδρῶν σοφῶν, «Χαίρω, εἶπεν, ὦ Εὐθύδημε, διότι ἀπεφάσισας ν' ἀποκτήσης θησαυροὺς σοφίας, οἵτινες εἶναι οἱ ἀληθεῖς θησαυροί, ἐπειδὴ δι' αὐτῶν πλουτεῖ τις μὲ ἀρετὴν, ἐνῶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον μόνον οὐδέποτε ἐβελτίωσαν τοὺς ἀνθρώπους».

Ἄλλοτε δὲ πρὸς τὸν Κριτόβουλον ἔλεγεν· «Ὁ πλοῦτος, φίλε, ἄνευ φρονήσεως καὶ ἀρετῆς ὄχι μόνον δὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβέστατος ἀποκαθίσταται, διότι τότε δὲν χρησιμεύει παρά πρὸς ἐνίσχυσιν καὶ διατροφήν τῆς πολυτελείας, τῆς ἀσωτείας καὶ τῆς κακοηθείας, γινόμενος οὕτω δηλητήριο καταστρεπτικὸν καὶ θανατηφόρον. Ὅσοι λοιπὸν, ὦ Κριτόβουλε, δὲν ἠξέουρον ἢ δὲν δύνανται νὰ μεταχειρισθῶσι καλῶς τὰ πλούτη των, ἤθελον πράξει φρονίμως ν' ἀποχωρισθῶσιν αὐτὰ, πρὶν ἢ καταστρέψωσι δι' αὐτῶν καὶ ἑαυτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους».

Πολλάκις δὲ ἔλεγεν ὁ Σωκράτης πρὸς τοὺς συμπολίτας του, ὅτι ὅσοι γονεῖς προσπαθοῦν νὰ πλουτίσωσι τὰ τέκνα των διὰ τοῦ χρυσίου, ἀμελοῦντες νὰ πλουτίσωσιν αὐτὰ πρότερον διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας, ὁμοιάζουν ἐκείνους, οἵτινες δίδοντες πολλὴν τροφήν εἰς τοὺς ἵππους των, ἀμελοῦν τὴν γύμνασιν αὐτῶν. Καθὼς δὲ οἱ ἵπποι οὕτοι γίνονται μὲν εὐτραφεῖς καὶ παχύτατοι, ἀλλ' ἀνίκανοι εἰς ὑπηρεσίαν, οὕτω καὶ τὰ μὴ καλῶς ἀνατεθραμμένα τέκνα, ὅσον παχεῖα καὶ ἂν ἀποβῇ ἡ περιουσία των, μένουσιν ἄνευ προσωπικῆς τινος ἀξίας, ἄχρηστα καὶ ἀνωφελῆ, ἐπικίνδυνα καὶ ἐπιβλαβῆ.

Ἀκολουθήσατε καὶ σεῖς, παιδιά μου, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, τὴν σοφὴν συμβουλὴν τοῦ Σωκράτους. Ἀγαπήσατε τοὺς ἀληθεῖς θησαυροὺς. Ἀποκτήσατε παιδείαν καὶ ἀρετὴν, ὥστε, ἐὰν διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς οἰκονομίας πλουτήσετε ποτέ, νὰ μὴ ὁμοιάσετε τοὺς παχεῖς καὶ ἀνικάνους εἰς ὑπηρεσίαν ἵππους, ἀλλὰ νὰ κατασταθῆτε ὠφέλιμοι καὶ χρήσιμοι καὶ πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς, καὶ πρὸς τὰς οἰκογενείας σας, καὶ πρὸς τὴν φίλην πατρίδα σας. Ἐὰν δὲ δὲν πλουτήσητε ἠθικῶς, ἀλλὰ

μόνον ὑλικῶς, θέλετε διακινδυνεύσει νὰ πάθητε ὅ,τι ἔπαθεν ὁ δυστυχῆς Μίδας. Ἐπειδὴ δὲ περὶ αὐτοῦ οὐδέποτε εἶχομεν ἀκούσει, παρεκαλέσαμεν τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ τίς ἦτο καὶ τί ἔπαθεν ὁ Μίδας· ὁ δὲ γέρων ἐδιηγῆθη τὰ ἑξῆς.

Ο ΜΙΔΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΟΥ.

Εἰς τὴν Φρυγίαν τῆς μικρᾶς Ἀσίας ἐβασίλευέ ποτε ὁ Μίδας, ἀνὴρ πλουσιώτατος· κατὰ τὰς μυθικὰς παραδόσεις τῶν Ἑλλήνων, ὁ Μίδας ἐφιλοξένησέ ποτε εἰς τὸ βασιλείον του τὸν Σειληνόν, τὸν παιδαγωγὸν τοῦ Βάκχου.

Ὁ Βάκχος, ὁ θεὸς τοῦ οἴνου, εὐγνωμονῶν διὰ τὴν πρὸς τὸν παιδαγωγὸν του φιλόφρονα φιλοξενίαν τοῦ βασιλέως, ὑπεσχέθη πρὸς αὐτὸν ὅτι προθύμως θέλει τῷ δώσει ὅποιανδήποτε χάριν ζητήσῃ.

Ὁ Μίδας, ἂν καὶ πλουσιώτατος, δὲν εὐχαριστεῖτο ὅμως εἰς ὅσα πλούτη εἶχε. Πάσχων ὁ δυστυχῆς τὴν ἀσθένειαν τῶν πλουτομανῶν πλουσίων, περὶ τῶν ὁποίων ὁ κωμικὸς Ἀριστοφάνης εἰς τὴν κωμῶδιάν του, τὴν ἐπιγραφομένην «Πλοῦτος» λέγει τὰ ἑξῆς·

- « Οὐδεὶς ἐκ τῶν πλουτομανῶν ἐχόρτασε τὸν πλοῦτον,
- » Ἄν δεκατρία τάλαντα κερδήσῃ ἀνελπίστως,
- » Αὐτὰ νὰ γίνουν δεκαεξὶ ἐπιποθεὶ ἀμέσως.
- » Ἄν ἀποκτήτῃ δεκαεξί, σαράντα τότε θέλει.
- » Ἀλλέως, λέγει, ἡ ζωὴ ἀφόρητος τῷ εἶναι».

Ὅθεν εἰς τὴν ἑξαψιν τῆς πλουτομανίας του ἐζήτησεν ὁ Μίδας παρὰ τοῦ Βάκχου ὡς χάριν πᾶν ὅ,τι ἐγγίξει νὰ γίνεταί χρυσίον. Ὁ δὲ Βάκχος ἀμέσως ἔδωκεν εἰς τὸν Μίδαν τὴν ζητηθεῖσαν χάριν.

Ἐννοεῖται δὲ εὐκόλως ὅτι ὁ Μίδας ἀποκτήσας αὐτὴν τὴν χάριν, ἔγεινεν ὁ πλουσιώτερος τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ὁ δυστυχέστερος πάντων· διότι, ἅμα ἐγγιζομένη παρ' αὐτοῦ ἡ τροφὴ, μετεβάλλετο εἰς χρυσίον· διὰ τοῦ χρυσοῦ δὲ δὲν ἠδύνατο βεβαίως οὔτε νὰ τραφῇ, οὔτε νὰ ζήσῃ. Βασανιζόμενος λοιπὸν ὑπὸ τῆς πείνης, καὶ κινδυνεύων νὰ καταστραφῇ

ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀφθόνου ἀλλ' ἀχρήστου χρυσίου του, συνησθάνθη τὴν ἀφροσύνην του καὶ ἐπομένως ἔσπευτε νὰ παρακαλέσῃ τὸν Βάκχον νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν χάριν, τὴν ὁποίαν τῷ εἶχε δώσει.

Ὁ Βάκχος, εἰσακούσας τὴν δέησίν του, παρήγγειλεν αὐτὸν νὰ λουσθῇ εἰς τὰς πηγὰς τοῦ ποταμοῦ Πακτωλοῦ. Τοιοῦτοτρόπως ὁ μὲν Μίδαξ ἐλευθερώθη ἀπὸ τὴν χάριν, ἡ δὲ ἄμμος τοῦ Πακτωλοῦ, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐλούσθη, ἐχρυσώθη ἔκτοτε, ὡς ἀναφέρει ἡ Μυθολογία.

Ἐκλεχθεὶς δὲ ποτε δικαστὴς ὁ Μίδαξ μεταξὺ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῦ Πανός, διὰ νὰ ἀποφασίσῃ τίς ἐκ τῶν δύο τούτων θεῶν ἦτο καλλίτερος μουσικὸς, ἐπροτίμησε τὸν αὐλὸν τοῦ βοσκοῦ Πανός ἀπὸ τὴν λύραν τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ προστάτου τῶν Μουσῶν.

Τότε ὀργισθεὶς ὁ Ἀπόλλων κατὰ τῆς ἀμαθείας καὶ ἀπειροκαλίας τοῦ πλουσίου ἀλλὰ βαναύσου αὐτοῦ δικαστοῦ, μετέβαλε πρὸς τιμωρίαν τὰ αὐτὰ του εἰς αὐτὰ ὄνου.

Ὁ Μίδαξ ἄμα ἰδὼν τὴν μεταβολὴν ταύτην τῶν αὐτίων του, αἰσχυρόμενος ἐπροσπάθει νὰ κρύπτῃ αὐτά. Ἄλλ' ὑπηρέτης του τις κατὰ τύχην τὰ εἶδε, καὶ οὕτω τὸ μυστικὸν ἐγένετο ἐπὶ τέλους γνωστὸν.

Αὐτὰ διηγεῖται ἡ Ἑλληνικὴ Μυθολογία, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης· ἀλλ' ὅστις ἐπλασε τὸν μῦθον αὐτὸν, ἠθέλησε νὰ μᾶς διδάξῃ πολλὰ ὠφέλιμα μαθήματα, καὶ ἰδίως τὰ ἐξῆς·

Ἔστι ἀνόητος καὶ ἐπικίνδυνος εἶναι ἡ πλουτομανία.

Ἔστι ὁ πλοῦτος καὶ περιττὸς καὶ ἐπιβλαβὴς καθίσταται εἰς ὄσους δὲν ἤξεύρουν ἢ δὲν ἠμποροῦν νὰ τὸν μεταχειρίζωνται.

Ἔστι ὅσοι, καταγινομένοι μόνον εἰς τὴν ἀπόκτησιν πλούτου, μένου ἀμαθεῖς καὶ ἄμουσοι, γίνονται ἀξιοὶ ὀνικῶν αὐτίων. Καὶ ἐπὶ τέλους ὅτι, ὅσον καὶ ἂν προσπαθῶμεν νὰ κρύπτωμεν τὰ ἐλαττώματά μας, αὐτὰ μίαν ἡμέραν θέλου φανερωθῇ, καὶ ἐπομένως ὅτι φρονιμώτερον εἶναι νὰ διορθῶμεν παρὰ νὰ κρύπτωμεν αὐτά.

Εὐχομαι δὲ, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρων, νὰ μὴ ὑποπέσητε

ποτέ εἰς τὴν βασανιστικὴν ἀσθένειαν τῆς πλουτομανίας, διὰ νὰ μὴ παραμελήσῃτε καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν σας καὶ καταντήσῃτε καὶ σεῖς, ὡς ὁ Μίδαο, πλούσιοι, ἀλλὰ μὲ αὐτὰ ὄνου.

Ἡμέραν δέ τινα, ὅτε ἐνθυμηθέντες ἀνεφέραμεν τὸν Μίδαο καὶ τὰ αὐτὰ του, ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν.

«Ἡ ὑπερβολικὴ ἀγάπη τῶν χρημάτων, ἀντὶ χρημάτων φέρεται συνήθως πτωχείαν, ἢ δὲ ἀφιλοχρηματία φέρει πλοῦτον.»

— Πῶς εἶναι τοῦτο δυνατόν! εἶπομεν πρὸς τὸν Γεροστάθην· πῶς εἶναι δυνατόν νὰ γείνη ποτέ πλούσιος ὅστις δὲν ἀγαπᾷ τὰ χρήματα καὶ πτωχὸς ὅστις ἀγαπᾷ αὐτά;

Ὁ δὲ γέρων ἀπήντησεν·

— Ὅστις ἀγαπᾷ ὑπερβολικὰ τὴν υἰεῖαν του, καταντᾷ ὑποχονδριακὸς καὶ φιλάσθετος.

Ὅστις ἀγαπᾷ ὑπερβολικὰ τὰ πρωτεῖα καὶ τὰς δόξας, ἀντὶ δόξης καὶ πρωτείων, ἀποκτᾷ ἀτιμίαν καὶ κατασχύνην, ὡς ὁ Πausανίας τῆς Σπάρτης.

Ὅστις ἀγαπᾷ ὑπερβολικὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ μόνον περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του φροντίζει, ἀντὶ νὰ ὠφεληθῇ βλάπτεται ὑπὸ τοῦ ἐγωΐσμοῦ του, καθιστάμενος μισητὸς καὶ ἀποτρόπαιος.

Παρομοίως καὶ ἡ ὑπερβολικὴ ἀγάπη τῶν χρημάτων πολυλάκις σπρώχνει τὸν ἄνθρωπον εἰς ἀτιμα μέσα ἀργυρολογίας, εἰς ἀπάτας, καταχρήσεις, κλοπὰς, πλαστογραφίας, ληστείας καὶ φόνους. Τὰ ἐγκλήματα δὲ ταῦτα συνεπιφέρουν φυλακίσεις καὶ καταδίκας, καὶ ἐπομένως στέρησιν καὶ πλοῦτου, καὶ τιμῆς, καὶ ἐλευθερίας καὶ ζωῆς.

Διὰ νὰ μᾶς πείσῃ δὲ ἔτι μᾶλλον περὶ τῆς ἀληθείας τῶν λόγων του ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς.

Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ ΑΔΑΜΑΝΤΟΠΩΛΟΥ.

Πλούσιός τις ἀδαμαντοπώλης λαβὼν πρό τινων χρόνων μεθ' ἑαυτοῦ μεγάλην ποσότητα ἀδαμάντων καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων, ἀνεχώρησε μετὰ τοῦ ὑπηρετοῦ του ἐκ Λονδίνου, διὰ νὰ πωλήσῃ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀγγλίας ἐκ τῶν λίθων

του. Ἄλλ' ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του εὐρέθη εἰς τι ἀπόκρυφον μέρος φονευμένος, οἱ δὲ ἀδάμαντες, οἱ πολύτιμοι λίθοι, καὶ ὁ ὑπηρέτης του ἐγένοντο ἄφαντοι.

Εἰς μάτην ἡ Ἀστυνομία ἐπροσπάθησε ν' ἀνακαλύψῃ τὸν ὑπηρέτην, τὸν φονέα, καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ φονευθέντος.

Ἄλλὰ μετὰ τινὰ ἔτη ἡ ἀστυνομία ἀποκέντρου τινὸς ἐπαρχίας ἐνόμισεν ἔκ τινων ἐνδείξεων ὅτι ἀνεκάλυψε τὸν φονέα, καὶ ἐπομένως ἔφερεν αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου.

Ὁ πρόεδρος μετὰ τὴν συζήτησιν, ἀφοῦ ἐσύναξε τὰς ψήφους, αἵτινες ἦσαν καταδικαστικαί, ἀντὶ ν' ἀπαγγεῖλῃ τὴν καταδίκην, καταβαίνει ἀπὸ τὴν προεδρικὴν του ἑδραν, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς γενικῆς ἐκπλήξεως τῶν περιεστώτων λαμβάνει τὴν θέσιν τοῦ κατηγορουμένου· μὲ τρέμουσαν δὲ φωνὴν, καὶ μὲ ὠχρότατον πρόσωπον ἀπαγγέλλει τὰ ἑξῆς·

«Κύριοι, κηρύττω τὸν κατηγορούμενον ἄθῳον. Ὁ φονεὺς τοῦ ἀδαμαντοπώλου ἦτο ὁ ὑπηρέτης του, ὁ δὲ ὑπηρέτης... ἤμην ἐγώ! Τὸ αἰσχρὸν πάθος τῆς φιλοχρηματίας διέφθειρε τὴν ψυχὴν μου, ἐσχότισε τὸν νοῦν μου, καὶ μ' ἐσπρωξεν εἰς τὴν δολοφονίαν τοῦ ἀγαθοῦ κυρίου μου. Ἐκτοτε διὰ τῆς πολυτίμου περιουσίας τοῦ φονευθέντος ἐπλούτησα, καὶ διὰ τοῦ πλούτου μου ἔφθασα εἰς τὴν προεδρείαν τοῦ δικαστηρίου τούτου. Οἱ πτωχοὶ ἐζήλευον τὰ πλούτη καὶ τὴν εὐτυχίαν μου, καὶ πάντες μ' ἐμακάριζον. Ἄλλ' ἐγὼ ἀπὸ τὴν στιγμήν ἐκείνην τοῦ ἐγκλήματος οὐδεμίαν στιγμήν εὐτυχίας ἤξιώθην. Ἡ σκιά τοῦ κυρίου μου, νύκτα καὶ ἡμέραν παροῦσα πάντοτε ἐνώπιόν μου, δὲν ἔπαυσε νὰ μὲ βασανίζῃ· τὰ πλούτη μου αἵματωμένα πάντοτε ἐπαρουσιάζοντο ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου· οἱ ἔλεγχοι τῆς συνειδήσεως ἀκαταπαύστως κατεσπάραττον τὴν βδελυρὰν ψυχὴν μου, καὶ κόλασις διηγεκῆς ἦτο ἡ ἐπὶ τῆς γῆς ζωὴ μου. Καὶ ἀντέσχον μὲν μέχρι τῆς σήμερον, ἀλλ' αἱ δυνάμεις μου ἐξηντλήθησαν, καὶ ἡ ζωὴ μου κατήντησεν ἀνυπόφορος. Ἐπικαλοῦμαι λοιπὸν τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν αὐστηρότητα τοῦ νόμου ἐναντίον τῆς πλουτομανίας καὶ τῆς βδελυρίας μου. Εὐδαίμονες καὶ μακάριοι ὅσοι, ἐργαζόμενοι τιμίως, κερδίζουν διὰ τοῦ

ιδρωτός τοῦ προσώπου των τὸν ἐπιούσιον ἄρτον, χαίροντες συνείδησιν ἀγνήν καὶ καθάραν! Δυστυχεῖς δὲ καὶ αἰωνίως κατηραμένοι οἱ ἐξ ἀδικιῶν πλουτοῦντες!»

Ταῦτα εἶπεν ὁ πρόεδρος, καὶ ἔπεσεν ἡμιθανής· ἀγωνία δὲ φρικώδης καὶ σπασμοὶ τρομεροὶ τὸν ἐκυρίευσαν, ἐν τῷ μέσῳ δὲ αὐτῶν παρέδωκεν εἰς τὸν Πλάστην τὴν ἔνοχον ψυχὴν του.

Ὅλη ἡ περιουσία τοῦ προέδρου ἀπεδόθη τότε εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀδαμαντοπώλου· ὁ δὲ φιλοχρήματος ὑπηρέτης, ἀφοῦ δυστυχῆς καὶ ἄθλιος ἔζησεν, ἀφῆκε καὶ τὰ τέκνα του γυμνὰ περιουσίας, καὶ πλήρη πατρικῆς καταισχύνης.

Τὸ διήγημα τοῦτο, καὶ ἰδίως ὁ σκληρὸς θάνατος τοῦ προέδρου, κατετάραξε τὰς νεανικὰς μας καρδίας, σκυθρωποὺς δὲ καὶ μελαγχολικοὺς μᾶς κατέστησεν. Ὁ ἀγαθὸς γέρων ἐνόησε τὴν θέσιν μας· ὅθεν ἀναλαβὼν τὴν συνήθη φαιδρὰν φυσιογνωμίαν του, μᾶς ἐδιηγήθη ἀμέσως τὸ ἐξῆς εὐχάριστον ἀνέκδοτον.

Ο ΚΤΗΜΑΤΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΕΝΟΙΚΙΑΣΤΗΣ.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν οἱ μεγάλοι κτηματῖαι ἐνοικιάζουσι πολυετῶς τὰς γαίας των, ἀλλὰ συνήθως κρατοῦν τὰ δάση τῶν ὑποστατικῶν των, διὰ νὰ κυνηγῶσιν ἐντὸς αὐτῶν.

Ἐνοικιαστὴς δὲ χωραφίων ἐπαρουσιάσθη ἡμέραν τινα εἰς τὸν ἰδιοκτήτην αὐτῶν, παραπονούμενος ὅτι τῷ ἐπροξενήθη σημαντικὴ ζημία, ὅτε πρὸ τινῶν ἡμερῶν ὁ κτηματῖας καὶ οἱ φίλοι του, κυνηγοῦντες εἰς τὸ παρὰκείμενον δάσος, εἰσῆρχοντο μετὰ τῶν ἵππων καὶ σκύλων των εἰς τὰ χωράφια, καὶ κατεπάτουσι τὰ σπαρτά του.

Ὁ κτηματῖας, ὢν ἀγαθὸς καὶ δίκαιος, « Ἄς ἐκτιμηθῇ ἡ ζημία σου, εἶπε πρὸς τὸν ἐνοικιαστὴν, καὶ θέλω σὲ ἀποζημιώσει ».

Ἄλλ' ὁ χωρικὸς, ἔχων ἤδη ἐκτιμημένην τὴν ζημίαν του, ἐπαρουσίασεν ἀμέσως εἰς τὸν κύριον τῶν χωραφίων τὴν ἔκθεσιν τῶν πραγματογνωμόνων, οἵτινες ἐπροσδιόριζον τὴν ζημίαν εἰς πεντήκοντα φλωρία, τὰ ὅποια προθύμως ἐπλήρωσεν ὁ κτηματῖας.

Ἄλλὰ μετὰ τινὰς μῆνας ἰδοὺ πάλιν παρουσιάζεται ὁ χω-

ρικός ἀρχίζων ἐκ νέου τὴν περὶ τῶν καταπατηθέντων χωραφίων ἱστορίαν. Ὁ κτηματίας στενοχωρεῖται, περιμένων ὅτι νέας ἀπαιτήσεις θέλει τῷ παρουσιάσει ὁ ἐνοικιαστής του, ἀλλ' ἀνελπίστως ἀκούει παρὰ τοῦ πτωχοῦ χωρικοῦ, ὅτι κατὰ τὸ θέρος τὰ χωραφιά του ἀνεφάνησαν ὑγιέστατα καὶ πλουσιώτατα, ὥστε οὐδεμίαν πραγματικὴν ζημίαν εἶχεν ὑποφέρει ἀπὸ τὴν καταπάτησίν των, καὶ ὅτι ἐπομένως ἦλθε διὰ νὰ τῷ ἐπιστρέψῃ τὰ πεντήκοντα φλωρία, τὰ ὅποια ἐξάγων ἀπὸ τὸν κόλπον του θέτει ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ κτηματίου.

Ἡ τιμιότης αὕτη καὶ ἡ ἀφιλοχρηματία τοῦ ἐνοικιαστοῦ ἐξέπληξαν τὸν κτηματίαν, ὅστις, σφίγγων τὴν δεξιὰν τοῦ χωρικοῦ καὶ συγχάριζον αὐτὸν ἀπὸ καρδίας διὰ τὴν ἀρετὴν του, ἐπρόσθεσεν ἀμέσως εἰς τὰ πεντήκοντα φλωρία καὶ ἄλλα πενήκοντα, καὶ παρεκάλεσε τὸν ἐνοικιαστήν του νὰ δεχθῇ αὐτὰ πρὸς ἀνατροφὴν τῶν τέκνων του· συγχρόνως δὲ ἐζήτησε τὸν μεγαλύτερον υἱὸν αὐτοῦ, ὅπως τὸν ἀναθρέψῃ δι' ἰδίων ἐξόδων εἰς τὸ καλῆτερον γεωργικὸν σχολεῖον τῆς Ἀγγλίας.

Μίαν δὲ καὶ μόνην χάριν ἐζήτησε παρὰ τοῦ τιμίου χωρικοῦ, καὶ αὕτη ἦτο τὸ νὰ διηγηθῇ εἰς τὰ τέκνα του τὴν αἰτίαν, διὰ τὴν ὁποίαν ὁ κτηματίας ἀνεδέχθη τὴν προστασίαν των· «διότι εἶμαι βέβαιος, εἶπεν, ὅτι τὰ τέκνα σου θέλουν ὠφεληθῆ εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου των πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦτο τῆς τιμιότητος καὶ τῆς ἀφιλοκερδείας σου, παρὰ ἀπὸ τὴν ἰδικήν μου χρηματικὴν βοήθειαν.»

Ἡ ΧΗΡΑ ΑΝΘΟΠΩΛΗΤΡΙΑ.

Μετὰ τὸ ἀνωτέρω ἀνέκδοτον, τὸ ὅποῖον πολὺ μᾶς εὐχαρίστησε καὶ διὰ τὴν τιμιότητα τοῦ ἐνοικιαστοῦ, καὶ διὰ τὴν καλοκάγαθίαν τοῦ κτηματίου, μᾶς ἐδιηγήθη καὶ τὸ ἀκόλουθον.

Δυστυχῆς τις χήρα ἐπροσπάθει νὰ διατηρῇ καὶ ἑαυτὴν καὶ τὰ δύο ὄρφανὰ τέκνα της, πωλοῦσα ἄνθη εἰς τινὰ ὁδὸν τῶν Παρισίων.

Ἡμέραν τινὰ ὁ ἥλιος ἐπλησίαζεν εἰς τὴν δύσιν του, καὶ οὐδεὶς εἶχε ζητήσῃ ἀπὸ τὰ ἄνθη τῆς χήρας· περιλύπος δὲ ἐσυλ-

λογίζετο ἡ ἀθλία ὅτι νηστικὰ ἐπρόκειτο νὰ κοιμηθῶσι κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην τὰ φίλτατα τέκνα της.

Ὅτε δὲ πρὸς τὸ ἐσπέρας ἀπηλπισμένη ἠτοιμάζετο νὰ λάβῃ τὸ καλάθιον καὶ τὰ τέκνα της καὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν καλύβην της, γέρων τις συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς θυγατρὸς του, διέρχεται ἐνώπιόν της, καὶ βλέπων τὰ ἄνθη, σταματᾷ διὰ νὰ ἀγοράσῃ ἐξ αὐτῶν. Ἀλλὰ μὴ εὐρίσκων τὰ ἄνθη ἀρκετὰ ὠραῖα, λέγει πρὸς τὴν θυγατέρα του νὰ προχωρήσωσιν. Ἐν τούτοις ἐν δάκρυον τῆς χήρας, εἰς στεναγμός, καὶ ἀπελπιστικοὶ τινες ψιθυρισμοὶ της ὑποδεικνύουν εἰς τὴν θυγατέρα τοῦ γέροντος τὴν δεινὴν θέσιν αὐτῆς. Ἡ κόρη λοιπὸν συγκινηθεῖσα, ἀφίνει νὰ πέσῃ κρυφίως ἀπὸ τὴν χεῖρά της ἐν διπλωμένον χαρτίον, καὶ συγχρόνως σπεύδει ἀκολουθοῦσα τὰ βήματα τοῦ πατρὸς της.

Ἐν ἐκ τῶν τέκνων τῆς χήρας, παρατηρήσαν τὸ χαρτίον, τὸ παρουσιάζει εἰς τὴν μητέρα του, ἣτις ἀνοίξασα αὐτὸ βλέπει ὅτι ἦτο γραμμάτιον τραπεζικόν, ἀξίας ἑκατὸν φράγκων· ἀμέσως δὲ τρέχει κατόπιν τοῦ γέροντος διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ γραμμάτιον εἰς τὴν κόρην του, ὑποθέτουσα ὅτι ἐν ἀγνοία τὸ ἔχασεν. Ἡ κόρη, θέλουσα νὰ κρύψῃ ἀπὸ τὸν πατέρα της τὴν ἐλενημοσύνην της, λέγει πρὸς τὴν χήραν ὅτι τὸ γραμμάτιον ἐκεῖνο δὲν ἦτο ἰδικόν της, καὶ ὅτι ἐπομένως ἠδύνατο νὰ τὸ κρατήσῃ.

Ἀλλ' ἡ δυστυχὴς ἀνθοπωλήτρια ἐπιμένει νὰ ἐπιστρέψῃ τὸ γραμμάτιον, βεβαιοῦσα ὅτι τὸ τέκνον της εἶδεν ὅτι ἔπεσεν ἀπὸ αὐτῆν. Ὁ γέρων ἐννοήσας τότε τὰ διατρέχοντα, λέγει πρὸς τὴν χήραν ὅτι, ἐπειδὴ ἡ κόρη του δὲν θέλει τὸ γραμμάτιον, τὸ λαμβάνει εὐχαρίστως αὐτός. Ἡ εὐαίσθητος θυγάτηρ ἐρυθριᾷ τότε καὶ ἀδημονεῖ· ἀλλὰ πρὶν προφθάσῃ νὰ κατακρίνη καθ' ἑαυτὴν τὴν σκληρότητα τοῦ πατρὸς της, παρατηρεῖ αὐτὸν ἐξάγοντα ἐκ τοῦ χαρτοφυλακίου του ἐν ἄλλο γραμμάτιον ἐκ πεντακοσίων φράγκων, τὸ ὁποῖον ἐγχειρίζει εἰς τὴν πτωχὴν, λέγων πρὸς αὐτήν· «Ἡ θυγάτηρ μου ἠθέλησε νὰ βοηθήσῃ τὴν πτωχεῖάν σου, ἀλλ' ἐγὼ ἀνταμείβω τὴν τιμιότητα καὶ ἀρετὴν σου.»

Εἶπέτε μοι τώρα, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ποῖος ἐκέρδησε,

ποῖος ὠφελήθη, ποῖος εὐτύχησε περισσότερο, ὁ φιλοχρήματος ὑπηρέτης τοῦ ἀδαμαντοπώλου, ἢ ὁ ἀφιλοχρήματος γεωργός καὶ ἡ ἀφιλοχρήματος ἀνθοπωλήτρια; — Βέβαια ὁ γεωργός καὶ ἡ ἀνθοπωλήτρια, ἀπεκρίθημεν. — Ἄν ὁ γεωργός ἦτο φιλοχρήματος, καὶ ἐκράτει ἀδίκως τὰ πενήκοντα φλωρία τοῦ κτηματίου, ἤθελε βεβαίως στερηθῆ τὰ ἄλλα πενήκοντα, τὰ ὅποια διὰ τὴν τιμιότητα καὶ ἀρετὴν του ἔλαβεν· ἂν ἡ πτωχὴ χήρα ἦτο φιλοχρήματος, καὶ σιωπῶσα ἐκράτει τὸ γραμματίον τῶν ἑκατὸν φράγκων, ἤθελε βεβαίως στερηθῆ τὰ πεντακόσια φράγκα, τὰ ὅποια ὁ γέρον ἐχάρισεν εἰς αὐτήν, θαυμάσας τὴν τιμιότητά της!

Ἴδου λοιπὸν, παιδίά μου, διατι σὰς ἔλεγα ὅτι ἡ ἀφιλοχρηματία καὶ ἀρετὴ δίδουν χρήματα, ἐνῶ ἡ φιλοχρηματία καὶ κακοθεία τὰ ἀφαιροῦν.

Ἄλλ' ὁ συμμαθητής μας Ἀθανάσιος ἠρώτησε τότε τὸν Γεροστάθην, ἂν δὲν ἦναι δυνατὸν νὰ ἦναί τις καὶ φίλος τῶν χρημάτων καὶ συγχρόνως τίμιος.

— Ναί, φίλε Ἀθανάσιε, ἀπήντησεν ὁ γέρον, δύναται τις ν' ἀγαπᾷ καὶ τὰ χρήματα καὶ τὴν τιμὴν του· ἀλλ' ἂν τυχὸν ἀγαπήσῃ τὰ χρήματα περισσότερο ἢ ἐξίσου μὲ τὴν τιμὴν του, τότε πλέον δὲν εἶναι τίμιος, ἀλλ' εἶναι φιλοχρήματος, αἰσχροκερδής, πλουτομανής, καὶ ἄτιμος.

Τοιοῦτοι δὲ φιλοχρήματοι ἄνδρες οὐδὲ φιλοπάτριδες δύνανται ποτὲ νὰ ἦναι. Ὁ φιλόπατρις Φωκίων, καθὼς καὶ πάντες οἱ ἀληθεῖς φίλοι τῆς πατρίδος των, ἦσαν ἀφιλοχρήματοι.

Περὶ τοῦ ἐναρέτου δὲ τούτου ἀνδρός, τὸν ὅποῖον ὡς παλαιὸν του φίλον ἠγάπα, μᾶς ἐδιηγήθη τότε τὰ ἑξῆς.

Ο ΑΦΙΛΟΚΕΡΔΗΣ ΦΩΚΙΩΝ.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς πολιτικῆς κακοθείας καὶ διαφθορᾶς, ἣτις προητοίμασε τὴν κατάργησιν τῆς Ἑλληνικῆς αὐτονομίας, ἀνέλαμψεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ ἀρετὴ τοῦ Φωκίωτος, ὡς φανὸς φωτεινότατος ἐν τῷ μέσῳ σκοτεινοτάτου ὀρίζοντος. Οὐδὲν ἐκ τῶν ὀλεθρίων ἐλαττωμάτων τῶν συγχρόνων του εἶχεν ὁ Φωκίων, ὅστις δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ χρηστὸς ἐπωνομάσθη.

Ἐκ νεαρᾶς του ἡλικίας ἠκροάσθη εἰς τὴν Ἀκαδημίαν καὶ τὸν Πλάτωνα τὸν μαθητὴν τοῦ Σωκράτους, καὶ τὸν Ξενοκράτην τὸν μαθητὴν τοῦ Πλάτωνος. Διὰ τῶν διδασκαλιῶν δὲ τῶν μεγάλων αὐτῶν φιλοσόφων ἐμόρφωσε τὴν καρδίαν του ἐνάρετον καὶ ἀνεπίδεκτον διαφθορᾶς.

Ὁ Φωκίων ἦτο ἐκ τῶν πτωχῶν ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ὁ Σωκράτης ὠνόμαζεν ἀληθεῖς πλουσίους· διότι, ὄντες αὐτάρχεις καὶ ὀλιγαρχεῖς, καὶ εἰς τὰ παρόντα εὐχαριστοῦνται, καὶ ὑπὸ τῆς πλεονεξίας δὲν κατατρῶγονται.

Οἱ ἀπληστοὶ πλούσιοι, οἱ διψῶντες πάντοτε πλοῦτον, βεβαίως οὔτε εὐτυχεῖς, οὔτε ἀλήθως πλούσιοι εἶναι. Ἀσυγκρίτως εὐτυχέστεροι καὶ πλουσιώτεροι τούτων εἶναι οἱ εἰς τὰ ὀλίγα των εὐχαριστούμενοι πτωχοί. Τοιοῦτος δὲ ἦτο καὶ ὁ Φωκίων, ὅστις ζῶν σωφρόνως ἀπεστρέφετο καὶ τὴν πολυτέλειαν, καὶ τὴν ἀσωτείαν, καὶ τὴν φιλοχρηματίαν.

Ἡ ψυχὴ του, καθὼς λέγει ὁ Πλούταρχος, ἦτο φιλόανθρωπος καὶ γλυκυτάτη, ἀλλὰ τὸ πρόσωπόν του ἦτο πάντοτε σοβαρὸν καὶ σκυθρωπὸν. Τὰ διεφθαρμένα ἦθη τῶν συμπολιτῶν του ἔθλιβον βεβαίως τὴν πατριωτικὴν του καρδίαν, ὥστε τὸ πρόσωπόν του δυσκόλως ἠδύνατο νὰ γελάσῃ, «Οἱ εὐθυμοὶ καὶ γελῶντες πολιτικοὶ μας, ἔλεγε, πολλάκις διὰ τοῦ γέλωτός των ἐπροξένησεν δάκρυα εἰς τὴν πατρίδα· ἀλλ' ἡ σοβαρὰ μου ὄφρυς οὐδέποτε ἐλύπησε τὰς Ἀθήνας.»

Τόσον δὲ ἐσέβοντο πάντες οἱ σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων τὴν ἀφιλοχρηματίαν καὶ ἀρετὴν τοῦ Φωκίωνος, ὥστε, ὁσάκις οἱ νησιῶται ἐμάνθανον ὅτι αὐτὸς ἤρχετο στρατηγός, ἐστεφανωμένοι καὶ χαίροντες ἐξήρχοντο μὲ τὰ πλοῖα των εἰς προὔπαντησίν του. Ὅσάκις δὲ ἄλλος στρατηγός ἀντ' αὐτοῦ διευθύνετο εἰς τὰς νήσους, οἱ κάτοικοι αὐτῶν, φοβούμενοι τὰς καταχρήσεις καὶ τὰς διαρπαγὰς, ἔφραττον τοὺς λιμένας των καὶ εἰς τὰ τείχη των ὠχυρόνοντο, φέροντες καὶ κλείοντες ἐντὸς αὐτῶν καὶ τὰ ποίμνια, καὶ τοὺς δούλους, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τοὺς παῖδάς των.

Οὐχὶ δὲ μόνον οἱ σύμμαχοι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Φίλιππος

τῆς Μακεδονίας, τὸν ὅποσον ὁ Φωκίων εἶχε νικήσει εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐτέβeto καὶ ἐθαύμαζε τὸν ἄνδρα. Καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος τόσον ἐτίμα καὶ ἠγάπα τὸν Φωκίωνα, ὥστε καὶ ἐπιστολὰς φιλικωτάτας τῷ ἔγραφε, καὶ πλουσιώτατον δῶρον ἑκατὸν τάλαντων τῷ ἔστειλεν. Ἄλλ' ὁ Φωκίων ἠρώτησε τοὺς φέροντας τὸ δῶρον, διατι ὁ Ἀλέξανδρος εἰς μόνον αὐτὸν ἐκ τῶν Ἀθηναίων στέλλει τόσα τάλαντα; Ὅτε δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Ἀλεξάνδρου τῷ εἶπον, ὅτι μόνον αὐτὸν κρίνει ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγαθόν, — Ἄς μὲ ἀφήσῃ λοιπὸν, ἀπεκρίθη ὁ Φωκίων, οὐχὶ μόνον νὰ φαίνωμαι, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς νὰ ἦμαι τοιοῦτος.

Ἄλλ' ὅτε οἱ ἀπεσταλμένοι εἶδον τὴν λιτότητα καὶ τὴν πτωχικὴν ἀπλότητα τῆς οἰκίας του, καὶ τὴν μὲν ἐνάρετον σύζυγόν του ζυμόνουσαν, αὐτὸν δὲ τὸν μέγαν πολίτην καὶ στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων ἀντλοῦντα ὕδωρ ἀπὸ τὸ πηγάδιόν του, ἔτι μᾶλλον παρεκίνουν αὐτὸν νὰ δεχθῇ τὰ δῶρα τοῦ Ἀλεξάνδρου, λέγοντες ὅτι εἶναι ἀπρεπές, φίλος ὢν τοῦ βασιλέως, νὰ ζῆ τόσον πενιχρά.

Ὁ Φωκίων, δείξας τότε πρὸς αὐτοὺς γέροντά τινα πένητα, τοῖς εἶπεν.

« Αὐτὸς εἶναι πολὺ πτωχότερος ἐμοῦ, καὶ ὅμως ζῆ εὐχαριστημένος. Ἐὰν δεχθῶ τὰ ἑκατὸν τάλαντα, ἢ δὲν θέλω τὰ μεταχειρισθῆ, μὴ ἔχων ἀνάγκην αὐτῶν, καὶ τότε εἰς μάτην θέλω λάβει τόσον χρυσίον, ἢ θέλω τὰ μεταχειρισθῆ, καὶ τότε θέλω ἐκθέσει ἐνώπιον τῶν συμπολιτῶν μου καὶ ἐμὲ αὐτὸν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον. »

Ὁ Φωκίων ἤθελεν οὐχὶ μόνον νὰ ἦναι τίμιος, ἀλλ' οὔτε ἀφορμὴν τινα ὑποψίας νὰ δώσῃ ποτὲ κατὰ τῆς τιμιότητός του. « Φοβοῦ τὰς διαβολὰς, λέγει ὁ Ἰσοκράτης, καὶ ψευδεῖς ὄσιν. » Ὁ Φωκίων λοιπὸν, ἀποβαλὼν τὸ χρυσίον τοῦ Ἀλεξάνδρου, καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν του ἐνώπιον τοῦ Μακεδόνα διετήρησε, καὶ τὴν τιμὴν του ἀκεραίαν καὶ ἀκηλίδωτον ἐνώπιον τῶν συμπολιτῶν του διεφύλαξεν.

Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, ἂν καὶ ἐθαύμασε τὴν ἀφιλοχρημασίαν

καὶ ἀρετὴν τοῦ ἀνδρός, τῷ ἔγραψεν ὅτι « δὲν θεωρεῖ φίλους τοῦ ἐκείνους πρὸς τοὺς ὁποίους δὲν δύναται νὰ κάμῃ χάριν τινα. » Τότε δὲ ὁ Φωκίων προθύμως ἐζήτησε χάριν παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου, οὐχὶ ὅμως χάριν προσωπικὴν, ἀλλὰ χάριν τιμῶσαν καὶ τὸν Φωκίωνα καὶ τὸν Ἀλεξάνδρον· τῷ ἐζήτησε νὰ ἐλευθερώσῃ τέσσαρας πεπαιδευμένους Ἑλληνας, τοὺς ὁποίους ἐκράτει φυλακισμένους εἰς τὰς Σάρδεϊς. Καὶ οἱ φυλακισμένοι ἀμέσως ἠλευθερώθησαν.

Ἡ ἀφιλοκέρδεια καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ Φωκίωνος ἀνεφάνησαν καὶ ὅτε ὁ Ἄρπαλος ὁ θησαυροφύλαξ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Φωκίωνα ἐπτακόσια τάλαντα διὰ νὰ διαφθείρῃ καὶ αὐτὸν, ὡς εἶχεν ἤδη διαφθείρει πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων διὰ τοιούτων χρηματικῶν προσφορῶν.

Ἄλλ' ὁ Φωκίων οὐχὶ μόνον ἀπέκρουσε τὴν προσφορὰν τοῦ Ἄρπαλου, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἠπέιλησεν αὐτὸν ὅτι θέλει κακοπάθει, ἐὰν δὲν παύσῃ διαφθείρων τοὺς Ἀθηναίους. Ὁ Ἄρπαλος τότε φοβηθεὶς περιστάλη, ἐθαύμασε δὲ τὸν Φωκίωνα ὡς τεῖχος ὠχυρωμένον ὑπὸ τῆς ἀρετῆς, καὶ πανταχόθεν ἀπόρρητον ὑπὸ τοῦ χρυσίου.

Ὁ εἰ δὲ ὁ Μένυλλος, ὅστις ἦτο φρούραρχος τῶν Μακεδόνων εἰς τὰς Ἀθήνας, ἀγαπῶν καὶ σεβόμενος τὸν πτωχὸν Φωκίωνα, τῷ ἐπρόσφερε δῶρα καὶ χρήματα, ὁ Φωκίων τῷ εἶπεν· « Οὐτε σὺ, Μένυλλε, εἶσαι καλῆτερος τοῦ Ἀλεξάνδρου, οὔτε ἄλλος τις λόγος ὑπάρχει διὰ νὰ δεχθῶ παρὰ σοῦ ὅτι παρ' ἐκείνου δὲν ἐδέχθην. » Ὁ Μένυλλος τότε παρεκάλει τὸν Φωκίωνα νὰ δεχθῇ τὴν προσφορὰν διὰ τὸν υἱὸν τοῦ Φῶκον· ἀλλ' ὁ Φωκίων ἀπεποιήθη, εἰπὼν· « Ἄν ὁ Φῶκος γείνη σὺφρων, θέλει ἀρκεσθῆ εἰς τὴν μικρὰν πατρικὴν του κατ' ἄστασιν· ἀλλ' ἂν γείνη ἄσωτος καὶ πολυτελής καὶ πλεονέκτης, οὐχὶ μόνον τὰ ἰδικά σου δῶρα, ὦ Μένυλλε, ἀλλ' οὐδεμίαν περιουσίαν θέλει ἐξαρκέσει πρὸς χορτασμὸν τῆς κακοηθείας του. »

Διὰ τῶν σοφῶν αὐτῶν λόγων τοῦ ὁ Φωκίων ἐβεβαίωσε τὴν μεγάλην ταύτην ἀλήθειαν, ὅτι ἀληθῶς πλοῦσιοι καὶ εὐτυχεῖς

εἶναι μόνον οἱ ἐνάρετοι καὶ αὐτάρκεις, οἱ δυνάμενοι νὰ περιορίζωσι τὰς ἀτάκτους ἐπιθυμίας των, καὶ οὐχὶ ὅσοι, πολιορκούμενοι ἀπὸ ἀτελευτήτους ἐπιθυμίας, ζῶσιν ἐντὸς διηνεκοῦς ἀγωνίας πλουτισμοῦ, ἧτις δὲν ὑποδεικνύει παρὰ διη-εκῆ στέρησιν.

ΙΠΠΟΣ ΑΧΑΛΙΝΩΤΟΣ.

Ὁ Ἀθανάσιος μετὰ τοὺς εἰρημένους λόγους τοῦ Γεροστάθου ἠρώτησεν αὐτόν· — Πῶς εἶναι δυνατὸν, περιορίζωντις τὰς ἐπιθυμίας του, καὶ μὴ εὐχαριστῶν αὐτὰς νὰ ἦναι ποτὲ εὐτυχής; Ἐγὼ, εἶπεν, ἤθελα θεωρήσει τὸν τοιοῦτον ὡς σιδηροδέσμιον καὶ ἐπομένως δυστυχῆ.

— Ἐὰν, φίλε Ἀθανάσιε, τῷ ἀπεκρίθη ὁ γέρον, ἤθελες ἱππεύσει ἵππον ζωηρὸν καὶ ἄγριον, πότε ἤθελες εἶσθαι εὐτυχέστερος, ἀσφαλέστερος, καὶ ἐπαινετώτερος, ἂν, μὴ θέλων ἢ μὴ δυνάμενος νὰ χαλιναγωγῆσῃς τὸν ἄγριον ἵππον σου, ἄφινες αὐτὸν ἀχαλίνωτον καὶ ἀπεριόριστον νὰ σὲ ρίψῃ εἰς κρημνοὺς καὶ εἰς βάραθρα, ἢ ἂν, περιορίζων καὶ χαλιναγωγῶν τὰς ἀγρίας ὀρέξεις καὶ τὰς ὀρμὰς τοῦ ἵππου σου, ἤθελες διευθύνει αὐτὸν εἰς τὴν εὐθεῖαν καὶ ὀμαλὴν ὁδόν;

— Βεβαίως, ἀπήντησεν ὁ Ἀθανάσιος, εὐτυχέστερος καὶ ἀσφαλέστερος ἤθελα εἶσθαι, ἂν ἠμπόρουν νὰ περιορίζω τὸν ἵππον μου.

— Μάθε λοιπὸν ὅτι ὁ ἵππος εἶναι τὸ σῶμά σου, ὁ δὲ ἱππεὺς εἶναι ὁ νοῦς σου. Ἄν ὁ νοῦς δὲν χαλινόνῃ τὰς ὀρμὰς καὶ τὰς ὀρέξεις τοῦ σώματός σου, εἰς κρημνοὺς καὶ εἰς βάραθρα βεβαίως θέλεις πέσει, καὶ εὐτυχής δὲν θέλεις ζῆσει.

Σημείωσον δὲ, ὅτι ὅσον πλουσιώτερος εἶναι τις, τόσον πλέον ἄγριος, ὀρμητικὸς καὶ ἀχαλίνωτος εἶναι ὁ ἵππος του. Καὶ ἐνθυμοῦ πάντοτε ὅτι τοιοῦτος ἀχαλίνωτος ἵππος κατέστρεψε τὸν δυστυχῆ Λάμπρον τῶν Ἰωαννίνων.

Ο ΤΥΦΛΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ.

Ἐὰν ἤξευρα, εἶπεν ὁ Ἀθανάσιος, ὅτι μένων πτωχὸς ἤθελα δοξασθῆ καὶ ἐγὼ, ὡς ὁ Ἀριστείδης καὶ ὁ Φωκίων, βεβαίως δὲν

ἤθελα ἐπιθυμήσει νὰ γείνω πλούσιος· ἀλλὰ σήμερον βλέπομεν, ὅτι μόνον ὅσοι ἔχουν πολλὰ χρήματα τιμῶνται καὶ εὐτυχοῦν.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ Ἀθανασίου ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὸν Γεροστάθην νὰ μᾶς εἴπῃ τὰ ἐξῆς·

— Ἡ ἐπιθυμία τοῦ πλούτου, ὡς ὄργανου πολλῶν ἀγαθῶν, δὲν εἶναι ἀξιοκατάκριτος, φίλε Ἀθανάσιε, ἀλλ' ἀξιοκατάκριτος εἶναι ὅστις νομίζει ὅτι μόνον οἱ πλούσιοι τιμῶνται καὶ εὐτυχοῦν.

Οἱ ἀρχαῖοί μας παρίστανον τὸν θεὸν τοῦ πλούτου, ποτὲ μὲν ὡς υἱὸν τῆς Τύχης, ποτὲ δὲ ὡς υἱὸν τῆς Εἰρήνης, καὶ ἄλλοτε ὡς υἱὸν τῆς Ἐργάνης Ἀθηνᾶς, ἥτοι τῆς φρονίμου ἐργασίας· ἀλλὰ φρονίμως ἔλεγον ὅτι εἶναι θεὸς τυφλὸς, διότι δίδει τὰ ἀγαθὰ του καὶ εἰς ἀξίους καὶ εἰς ἀναξίους, καὶ εἰς φρονίμους καὶ εἰς ἀφρονες, καὶ εἰς τιμίους καὶ εἰς ἀτίμους, μὴ δυνάμενος ὡς ἐκ τῆς τυφλώσεώς του νὰ διακρίνη τοὺς καλοὺς ἀπὸ τοὺς κακοὺς.

Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀληθὲς ὅτι μόνον ὅσοι εἶναι πλούσιοι τιμῶνται καὶ εὐτυχοῦν, διότι οἱ ἀνάξιοι καὶ ἀφρονες πλούσιοι ζῶσι περιφρονημένοι καὶ δυστυχεῖς.

Οἱ πλούσιοι, Ἀργύρης, Λάμπρος, καὶ οἱ ὅμοιοί των, βεβαίως οὔτε ἐτιμήθησαν ποτὲ οὔτε ἠτύχησαν.

Ὁ δὲ σοφὸς Κοραῆς ζῆ πτωχικὰ καὶ λιτώτατα εἰς Παρισίους· καὶ ὅμως εἶναι εὐτυχέστατος· τιμᾶται δὲ καὶ θέλει τιμᾶσθαι αἰωνίως παρ' ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ γένους ὡς μέγας εὐεργέτης αὐτοῦ, οὐχὶ βεβαίως διὰ τὰ πλούτη, τὰ ὅποια δὲν ἔχει, ἀλλὰ διὰ τοὺς ἀξιεπαίνους κόπους, τοὺς ὁποίους καταβάλλει ὅπως φωτίσῃ τοὺς ὁμοθενεῖς του, καὶ ἐξάψῃ εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν τὴν ἀρετὴν, τὸν Ἑλληνισμόν, καὶ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος. Ἀλλὰ καθὼς δύνανται ἄνδρες αὐτάρκεις καὶ ἐνάρετοι, ἂν καὶ πτωχοὶ, νὰ ζῶσιν ὅμως εὐτυχεῖς καὶ παρὰ πάντων τιμώμενοι, τοιοῦτοτρόπως δύνανται καὶ ὁ πλοῦτος ν' ἀναφανῆ ὄργανον μεγάλων καλῶν. Τοιοῦτος δὲ ἀνεφάνη εἰς τὰς ἐναρέτους χεῖρας τῶν μεγάλων Ζωσιμάδων.

Οἱ Ζωσιμάδαὶ ὅμως δὲν τιμῶνται, δὲν δοξάζονται, δὲν ἀγαπῶνται διὰ τὰ πλούτη των, ἀλλὰ διὰ τὴν φρόνησιν, τὴν

φιλανθρωπίαν, καὶ τὸν πατριωτισμὸν, τὸν ὁποῖον δεικνύουν, μεταχειριζόμενοι τὰ χρήματά των ἐπ' ἀγαθῶ τῶν συμπολιτῶν των καὶ τῆς μεγάλης πατρίδος των.

Βεβαίως ὁ πλοῦτος μόνος δὲν ἀποτελεῖ τὴν εὐτυχίαν τοῦ ἀνθρώπου· ἀλλ' εἶναι πλοῦτον, τὸ ὁποῖον καλῶς μὲν πλοιαρχούμενον, δύναται νὰ φέρῃ εἰς τὸν λιμένα τῆς εὐτυχίας, κακῶς δὲ πλοιαρχούμενον, καὶ αὐτὸ κατασυντρίβεται, καὶ τοὺς ἐπιβάτας του εἰς ὄλεθρον φέρει.

Πρὶν ἀποκτήσετε λοιπὸν τὸ πλοῖον, φροντίσατε, φωτίζοντες διὰ τῶν γραμμάτων τὸν νοῦν, καὶ καλλιεργοῦντες διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς τὴν καρδίαν, νὰ κατασταθῆτε πρότερον ἄξιοι νὰ πλοιαρχήσετε πρεπόντως αὐτὸ, ὅπως ἀποφύγετε τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους καὶ κατὰ τὴν ἀπόκτησιν, καὶ μετὰ τὴν ἀπόκτησιν αὐτοῦ θέλετε ἐκτεθῆ.

Ἐπιθυμοῦντες δὲ ν' ἀποκτήσετε χρήματα, ἔχετε κατὰ νοῦν τὸ μὴ δὲν ἄγαν, διὰ νὰ μὴ καταντήση ἡ ἐπιθυμία σας ὑπερβολικὴ, καὶ οὕτω κυριευθῆτε ἀπὸ τὰ πάθη τῆς πλεονεξίας καὶ τῆς πλουτομανίας, τὰ ὁποῖα ὀδηγοῦν εἰς τὸ ψεῦδος, εἰς τὸ ἔγκλημα καὶ εἰς τὴν καταστροφὴν.

Μὴ ἐπιθυμήσετε δὲ ποτὲ χρήματα διὰ τὰ χρήματα, ἀλλ' ἐπιθυμήσατε αὐτὰ ὡς μέσα, δι' ὧν θέλετε κατασταθῆ ἀνεξάρτητοι, καὶ διὰ τῶν ὁποίων θέλετε δυνηθῆ ν' ἀποδείξετε τὰς καλὰς διαθέσεις τῆς ψυχῆς σας.

Ἐπιθυμοῦντες πλοῦτον, μὴ λησμονῆτε προσέτι, ὅτι μόνον ὁ πλοῦτος ὁ ἀποκτώμενος διὰ τῆς ἐργασίας, διὰ τοῦ κόπου, διὰ τῆς οικονομίας καὶ τῆς τιμιότητος, εἶναι πλοῦτος ἔντιμος, εὐχάριστος καὶ διαρκής.

Ἀποστραφῆτε λοιπὸν τὰ αἰσχρὰ καὶ ἄτιμα κέρδη, τὰ ὁποῖα καὶ τὴν συνείδησίν σας θέλουν κατατυραννεῖ πάντοτε, καὶ ἐνώπιον τῶν συμπολιτῶν σας αἰσχροκερδεῖς καὶ κακοήθεις θέλουν σὰς χαρακτηρίσει· «Ζημίαν αἶροῦ μᾶλλον, ἔλεγεν ὁ σοφὸς τῆς Σπάρτης Χίλων, ἢ κέρδος αἰσχρόν· τὸ μὲν γὰρ ἄπαξ σὲ λυπήσει, τὸ δὲ αἰεὶ».

Ἄμα δὲ ἀποκτήσαντες πλοῦτον, ἔχετε κατὰ νοῦν ὅτι ἄ-

πεκτίσαστε υπηρέτην εὐδιάθετον νὰ ὑπηρετῇ μᾶλλον τὴν κακίαν παρά τὴν ἀρετὴν. Μὴ λησμονῆτε τότε, ὅτι ὁμοῦ μὲ τὸν πλοῦτον ἀπειροὶ κίνδυνοι καὶ ἐχθροὶ σας περιεκύκλωσαν, δηλαδὴ ἡ φιλαργυρία, ἡ πολυτέλεια, ἡ ἀσωτεία, ὁ ἐγωϊσμός, ἡ πρὸς τὸν πλησίον καὶ τὴν πατρίδα ἀδιαφορία, καὶ ἐπὶ τέλος τῶν νεοπλοῦτων τὸ γελοῖον πάθος τῆς ὑπερηφανείας καὶ τῆς οἰήσεως.

Ἄλλ' ἐὰν προφυλαττόμενοι ἐμφρόνως ἐναντίον ὅλων αὐτῶν τῶν κινδύνων τοὺς ὁποίους ὁ πλοῦτος μεθ' ἑαυτοῦ φέρει, ἐξοδεύετε φρονίμως τὰ χρήματά σας πρὸς βελτίωσιν τῶν ψυχικῶν καὶ ἠθικῶν δυνάμεών σας, καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῶν τέκνων σας, τῶν συγγενῶν, τῶν συμπολιτῶν καὶ τῆς πατρίδος σας, θέλετε διέλθει βεβαίως βίον εὐτυχῆ, ἀγαπώμενοι καὶ τιμώμενοι παρά πάντων καὶ ζῶντες καὶ μετὰ θάνατον.

Αὐτὰ, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, εἶναι τὰ οὐσιωδέστερα ἐξ ὅσων περὶ πλοῦτου μᾶς εἶπεν ὁ ἀγαθὸς γέρων· ἀλλὰ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐκθέσεώς μου ταύτης πρέπει νὰ προσθέσω καὶ τοὺς ἀκολουθοῦς στίχους αὐτοῦ.

- « Ὁ Πλοῦτος χωρὶς φρόνησιν καὶ εὐγενῆ καρδίαν,
- » Οὔτε ὑπόληψιν γεννᾷ, ἀλλ' οὔτε εὐτυχίαν.
- » Ἄν ὅμως πλοῦτος κί' ἀρετὴ εἰς σὲ συνενωθῶσι,
- » Βυδαίμων κ' εὐπόληπτος θελεῖς διαβιώσει. »

Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ ΤΟΥ ΕΓΚΕΦΑΛΟΥ.

« Τὸ γινῶθι σαυτὸν χρήσιμον καὶ πρὸς
» νοουθεσίαν τῶν ἀλαζόνων »

(Βίαντος).

Πῶραία καὶ δροσερὰ ἀνοιξίς εἶχεν ἐπανέλθει, καὶ τὰ τερπνὰ ἄνθη κατεστόλιζον ἤδη καὶ τὰς πεδιάδας καὶ τοὺς λόφους, ὅτε εἰς ἓκ τῶν προὔχόντων τῆς Ἄρτας ἦλθε μετὰ τοῦ υἱοῦ του εἰς τὴν κωμόπολιν μας.

Ὁ κύρ Θάνος (οὕτως ὠνομαζέτο ὁ προῦχων), εἶχεν υἷὸν μονογενῆ, καλούμενον Θεόδωρον, ἀσθενήσαντα βαρέως εἰς Ἄρταν· ὅτε δὲ ἀνέλαθεν ὀλίγον, οἱ ἰατροὶ ἐσυμβούλευσαν τὸν πατέρα του, πρὸς ἀλλαγὴν τοῦ ἀέρος καὶ πρὸς πλήρη ἀνάρρωσιν τοῦ Θεοδώρου, νὰ μεταβῇ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν ὑγιεινοτάτην κωμόπολιν μας.

Ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης, πρὸς τὸν ὁποῖον ἦτο συστημένος ὁ κύρ Θάνος, ἐφρύντισεν ἀμέσως νὰ εὐρῆ δι' αὐτὸν κατάλληλον κατοικίαν εἰς τὴν ὑγιεστέραν τῆς κωμοπόλεως θέσιν, καὶ πολλὰς ἄλλας φροντίδας προθύμως κατέβαλεν ὁ γέρον, φιλοξενῶν τὸν κύρ Θάνον μετὰ τοῦ υἱοῦ του, οὐχὶ διὰ λόγων καὶ προσποιήσεων, ἀλλὰ δι' ἔργων καὶ ἀφελεστάτου τρόπου.

ΤΟ ΑΡΧΟΝΤΟΠΟΛΙΟΝ ΤΗΣ ΑΡΤΑΣ.

Ἐτρεχεν ἤδη τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας του ὁ νέος Θεόδωρος, ἀλλ' ὡς ἐκ τοῦ μικροῦ ἀναστήματός του πολὺ νεώτερος ἐφαίνετο. Τὸ πρόσωπόν του ἦτο μᾶλλον εὐειδές, ἀλλ' ἦν χλωμὸν καὶ μαραμένον, ὑπεδείκνυε τὴν φιλάσθενον κράσιν του. Ἐνδύετο δὲ πάντοτε λαμπρὰ καὶ πολυτελεῖ φορέματα, τὰ ὅποια συχὰ ὑπομειδιῶν παρετήρει, ἐνασμενιζόμενος εἰς τὴν λαμπρότητά των, καὶ τεχνηέντως ἐπεδείκνυεν αὐτὰ πρὸς τοὺς διαβάτας, διὰ νὰ προκαλῆ οὕτω τὸν θαυμασμόν των.

Τὸ ὕφος του ἦτο μᾶλλον βαρὺ καὶ σοβαρόν· ἐκράτει δὲ συνήθως τοὺς μὲν ὤμους ὑψωμένους, τὸν δὲ τράχηλον καὶ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ἄνω, τὰς ὀφρῦς κυρτωμένας καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμικλείστους, προσπαθῶν οὕτω καὶ ὑψηλότερος ἀφ' ὅσον ἡ φύσις τὸν ἐπλάσε νὰ φαίνεται, καὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ὡς ὄντα κατώτερα δῆ^α ἐν αὐτοῦ, νὰ μὴ βλέπη.

Ὁ Γεροστάθης, ἐπιθυμῶν πάντοτε νὰ γίνεται ὠφέλιμος πρὸς τοὺς φίλους καὶ τοὺς γνωρίμους του, ἤρχισεν ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας νὰ δίδῃ συμβουλὰς πρὸς τὸν πατέρα τοῦ Θεοδώρου περὶ τῆς ὑγείας τοῦ υἱοῦ του. Παρεκίνει λοιπὸν αὐτὸν ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ μαλακὰ στρώματα καὶ προσκέφαλα τοῦ Θεοδώρου δι' ἄλλων σκληροτέρων καὶ ἐπομένως ὑγιεστέρων, νὰ ἐξυπναῖ

δὲ τὸν υἱὸν τοῦ ἐνωρὶς καθ' ἑκάστην αὐγὴν, νὰ γυμνάζῃ τὸ σῶμα αὐτοῦ διὰ τακτικῶν περιπάτων καὶ ἄλλων σωμασκιῶν, καὶ ἐπὶ τέλους νὰ τῷ δίδῃ τροφήν λιτὴν καὶ ἀπλουστάτην.

Προθύμως ἐπροσπάθει ὁ κύρ Θάνος νὰ πραγματοποιήσῃ τὰς συμβουλὰς τοῦ γέροντος, καθ' ὅσον μάλιστα ἐσυμφώνουν πληρέστατα μ' ὅσα οἱ ἰατροὶ τῆς Ἄρτας τὸν εἶχον παραγγεῖλει. Ἄλλ' ὁ δυστυχὴς πολλὰς δυσκολίας ἐδοκίμαζε, διότι ὁ Θεόδωρος τοῦ καὶ μαλθακός, καὶ ὀκνηρός, καὶ δυσκίνητος ἦτο, καὶ τὸν πρωϊνὸν ὕπνον εἰς ἄκρον ἠγάπα, καὶ πρὸς τὴν λαίμαργίαν ἔρρεπεν.

Ὁ Γεροστάθης προσέτι ἔλεγε πρὸς τὸν κύρ Θάνον, ὅτι εἰς τὴν υγείαν τοῦ σώματος ὠφελεῖ καὶ μικρὰ διανοητικὴ ἐνασχόλησις μετ' ἄλλων συνομηλικῶν· ἐπομένως τὸν ἐσυμβούλευε νὰ στέλλῃ τὸν Θεόδωρον εἰς τὸ σχολεῖον, διὰ ν' ἀκροάζεται τὰ μαθήματα τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας καὶ Γεωγραφίας, νὰ γυμνάζεται δὲ μετ' ἡμῶν εἰς τὸ μονόζυγον καὶ τὰ ἄλλα γυμνάσια, τὰ ὁποῖα εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου εἶχομεν, καὶ νὰ μᾶς συνοδεύῃ ἐνίοτε εἰς τοὺς ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως περιπάτους.

Μετὰ πολλὰς παρακλήσεις καὶ προτροπὰς τοῦ πατρὸς τοῦ κατεπεῖσθη ὁ Θεόδωρος νὰ ἔρχεται ἐνίοτε εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ σχολείου· ἀλλ' εἰς τὴν γυμναστικὴν καὶ εἰς τοὺς περιπάτους οὐδέποτε ἠθέλησε νὰ μᾶς συνοδεύσῃ.

Ἐκ τοῦ τρόπου δὲ, μὲ τὸν ὁποῖον ἐφέρετο πρὸς ἡμᾶς τὸ ἀρχοντάπουλον αὐτὸ τῆς Ἄρτας καὶ ἔκ τινων κοντοσυλλάβων ἀποκρίσεων τοῦ εἰς τὰς ἐρωτήσεις, τὰς ὁποίας τῷ ἀπευθύναμεν περὶ τοῦ σχολείου καὶ τῶν μαθημάτων τῆς Ἄρτας, εὐκόλως ἐννοήσαμεν ὅτι μεγίστην ιδέαν εἶχε περὶ τῶν γνώσεων τοῦ, καὶ ὅτι ἐπεριφρόνει καὶ ἡμᾶς ὡς πτωχοὺς καὶ ἀμαθεῖς, καὶ τὸ σχολεῖον τῆς κωμοπόλεως ὡς κατώτερον τοῦ σχολείου τῆς μεγαλοπόλεως Ἄρτας.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐκ τοῦ ὕφους καὶ ἐκ τῶν ὀμιλιῶν τοῦ Θεοδώρου ἐπίεσθημεν ὅτι ἦτο ὑπερήφανος καὶ οἰηματίας, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ πολὺ περιωρισμένου πνεύματος.

Εἶχε δίκαιον ὁ Γεροστάθης λέγων πολλάκις πρὸς ἡμᾶς, ὅτι

οὐκ ὑπερήφανοι εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ κουτοὶ καὶ ὅτι ἡ ὑπερηφάνεια εἶναι ἀδυναμία τοῦ ἐγχεφάλου.

Ἡμέραν τινὰ ἐξερχόμενοι μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς τὸν συνήθη περίπατον, ἀπηντήσαμεν εἰσερχόμενον εἰς τὴν κωμόπολιν τὸν Θεόδωρον εἰς γελοιωδεστάτην, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἐλεεινὴν κατάστασιν κρατῶν τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω, καὶ τὸ ἐπανωφόριόν του σφιγκτὰ περιμαζωμένον, ἐβάδιζε δρομαίως, ὃν ὁ ἄθλιος ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν καταλασπωμένος.

Ἦρχισαν τότε τινὲς ἐξ ἡμῶν νὰ γελῶσιν, ἴσως δὲ ὁ γέλωσ αὐτὸς προήρχετο ἐκ τῆς εὐχαριστήσεως, τὴν ὁποίαν προξενεῖ ἡ θεὰ τῆς ταπεινωμένης ὑπερηφανείας. Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης ἐπέπληξε τοὺς γελῶντας, εἰπὼν ὅτι εἰς τὰς εὐγενεῖς καὶ καλῶς ἀνατεθραμμένας καρδίας τὰ παθήματα τῶν ἄλλων, συμπάθειαν καὶ οὐχὶ γέλωτα πρέπει νὰ προξενῶσιν.

Ἀμέσως δὲ διευθύνθη ὁ γέρων πρὸς τὸν κακῶς ἔχοντα Θεόδωρον, διὰ νὰ πληροφορηθῇ τὴν αἰτίαν τῆς ἐλεεινῆς καταστάσεώς του. Ἄλλ' ὁ Θεόδωρος, ἀντὶ νὰ δώσῃ ἀπάντησιν, ἔσπευτε τὰ βήματά του διευθυνόμενος πρὸς τὴν οἰκίαν του.

Ο ΜΙΚΡΟΣ ΚΩΣΤΑΣ.

Ὀλίγον μακρὰν τοῦ Θεοδώρου παρετηρήσαμεν παιδίον πτωχόν, δεκαετὲς περίπου, ἐπίσης καταλασπωμένον καὶ κλαῖον. — Ἀπὸ τὸ παιδίον ἐκεῖνο θέλομεν μάθει τὰ διατρέξαντα, εἶπεν ὁ Γεροστάθης· καὶ ἐπροχωρήσαμεν μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸ πτωχὸν παιδίον.

— Τί ἔχεις, παιδάκι μου, καὶ κλαίεις; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Ἐκεῖνο τὸ ἀρχοντόπουλον . . . μ' ἔδωκεν ἓνα γρόνθον . . . εἰς τὸ στῆθος, καὶ ἀπὸ τὸν πόνον . . . ἀκόμη δὲν ἤμπορῶ νὰ πάρω . . . τὴν ἀναπνοήν μου. — Καὶ τί ἔκαμες, καὶ σ' ἐκτύπησε τόσο δυνατὰ; ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων. — Τί ἔκαμα! ἀπηντήσῃ τὸ παιδίον· καὶ δὲν βλέπεις πῶς ἐχώθηκα εἰς τὴν λάσπην διὰ νὰ τὸν ἐκβάλω ἀπὸ τὸ χανδάκι, ὅπου εἶχε πέσει; αὐτὸ ἔκαμα! καὶ ἐκεῖνος δι' ἀνταμοισίην μ' ἔδωκε τὸν

γρόνθον! Καὶ τὸ παιδίον, λέγον αὐτὰ, ἐκράτει τὸ στήθος καὶ ἐξηκολούθει κλαῖον πικρῶς.

— Ἀλλὰ δὲν μὲ λέγεις, παιδίον μου, τῷ εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πῶς τὸ ἀρχοντόπουλον ἔπεσεν εἰς τὸ χανδάκι;

— Λοιπὸν πρέπει νὰ σὰς εἰπῶ ἀπ' ἀρχῆς ὅλην τὴν ἱστορίαν, ἀπήντησε τὸ παιδίον.

— Ναί, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, νὰ μὰς εἰπῆς ὅλην τὴν ἀλήθειαν.

— Ἐγὼ ψεύματα ποτὲ δὲν λέγω, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον· ἡ μάνα μου μὲ εἶπεν, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἀγαπᾷ τοὺς ψεύστας. Μάθετε λοιπὸν ὅλην τὴν ἀλήθειαν. Ἡ μάνα μου μ' ἔστειλεν εἰς τὰ χωράφια νὰ συνάξω ὀλίγα ἄγρια ραδίκια, διὰ νὰ δειπνήσωμεν τὸ βράδυ· ἐνῶ ἐγὼ ἐσύναξα τὰ ραδίκια, εἶδα τὸ ἀρχοντόπουλον εἰς ἓν ἄλλο χωράφι καὶ ἔπαιζε τὸ τόπι του, (οὕτως ὠνόμαζε τὸ παιδίον τὴν ἐλαστικὴν σφαῖραν τοῦ Θεοδώρου). Δὲν ἤξεύρω, ἐπρόσθεσε τὸ παιδίον, ἂν τὸ ἀρχοντόπουλον ἐπίτηδες διὰ νὰ μὲ κτυπήσῃ, ἢ χωρὶς νὰ θέλῃ, ἔρριψε τὸ τόπι του εἰς τὸ χωράφι, ὅπου ἤμουν ἐγώ. Ἐν χανδάκι γεμάτον λάσπην ἐχώριζε τὸ χωράφι μου ἀπὸ τὸ χωράφι του, καὶ τὸ ἀρχοντόπουλον ἄρχισε νὰ φωνάζῃ νὰ τοῦ ρίψω τὸ τόπι του, ἐγὼ ὁμως δὲν τοῦ ἔδωκα ἀπόκρισιν.

— Πολὺ κακὰ ἔκαμες, εἶπεν ὁ Γεροστάθης διακόπτων τὴν διήγησιν τοῦ παιδίου· ὁ Θεὸς ὄχι μόνον τοὺς ψεύστας δὲν ἀγαπᾷ, ἀλλ' ἀποστρέφεται καὶ ὅσους δὲν κάμνουν καλόν, ὅσακις ἠμποροῦν νὰ τὸ κάμωσι.

— Καὶ αὐτὸ μὲ τὸ εἶπεν ἡ μάνα μου, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον· ἀλλ' ἂν ἤκουες πῶς μ' ἐφώναζε τὸ ἀρχοντόπουλον; — Πῶς; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. — Βρὲ σὺ παληόπαιδο! ἦτο ὁ πρῶτός του λόγος. Ἐγὼ δὲν ἀπεκρίθηκα, καὶ ἐκεῖνος τότε μὲ εἶπε, — Βρὲ σὺ, κουφάλας εἶσαι; ἐν ἀρχοντόπουλον σὲ ὀμιλεῖ, ρίψε με τὸ τόπι μου. — Τὸν ἀπεκρίθηκα τότε ὅτι δὲν εἶμαι κουφάλας, καὶ πολὺ καλὰ ἀκούω· ἀλλ' ὅτι ἀπὸ τοὺς λόγους του δὲν φαίνεται ἀρχοντόπουλον, καὶ ἐξηκολούθησα νὰ μαζεύω ραδίκια. — Πῶς! ἀνόητε, μὲ εἶπεν ἐκεῖνος, δὲν φαίνομαι ἀρχον-

τόπουλον! δὲν βλέπεις τὰ φορέματά μου; ὁ πατέρας μου εἶναι ὁ πρῶτος τῆς Ἄρτας, καὶ σὺ δὲν ἀκούεις τὴν προσταγὴν μου; Ἐγὼ τότε ἐγέλασα καὶ ἄλλην ἀπόκρισιν δὲν τοῦ ἔδωκα. Αὐτὸς ὁμῶς ἐθύμωσε καὶ ἤρχισε νὰ μὲ ὑβρίζει καὶ νὰ μὲ φοβερίζει ὅτι θὰ σπάσῃ τὸ κεφάλι μου· ἠθέλησε λοιπὸν νὰ πηδῆσῃ τὸ χανδάκι, ἀλλὰ δὲν ἠμπόρεσε· καὶ ἔπεσε μέσα, καὶ ἐχώθηκεν εἰς τὴν λάσπην ἕως εἰς τὸν λαιμόν. Τότε ἤρχισε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ φωνάζῃ, διότι ἐκόλλησε καὶ δὲν ἠμποροῦσε νὰ ἐβγῆ. Ἐγὼ τὸν ἐλυπήθηκα, καὶ ἀμέσως ἔτρεξα νὰ τὸν βοηθῆσω· ἀφοῦ ἐχώθηκα καὶ ἐγὼ εἰς τὸ χανδάκι, κατώρθωσα μὲ πολὺν κόπον νὰ τὸν ἐβγάλω· τοῦ ἔδωκα τότε καὶ τὸ τόπι του, καὶ τὸν εἶπα ἄλλην φορὰν νὰ μὴ ὑβρίζει καὶ νὰ μὴ ὑπερφηφανεύεται. Ἐκεῖνος ὁμῶς δι' εὐχαρίστησιν μ' ἔδωκεν ἕνα δυνατὸν γρόνθον εἰς τὸ στήθος, καὶ ἀμέσως ἔφυγεν.

Ὁ Γεροστάθης ἠρώτησε τὸ παιδίον πῶς ὀνομάζεται, καὶ ἂν ἔχη πατέρα. — Κώστας, ἀπεκρίθη· ὁ πατέρας μου ἀπέθανε, καὶ ἄφησε τὴν πτωχὴν τὴν μάνα μου μὲ τέσσαρα ὄρφανά· ἐγὼ εἶμαι τὸ μεγαλύτερον.

Ὁ Γεροστάθης ἠρώτησε προσέτι τὸν Κώσταν, ἂν ἔχη ἄλλα φορέματα διὰ νὰ ὑπάγῃ ν' ἀλλάξῃ. — Ὅχι, ἀπεκρίθη κλαῖον τὸ πτωχὸν παιδίον, ποῦ νὰ εὔρω τὰ ἄλλα!

Ὁ συμμαθητὴς μας Πέτρος παρεκάλεσε τότε τὸν Γεροστάθην νὰ τὸν συγχωρήσῃ νὰ συνοδεύσῃ τὸν Κώσταν εἰς τὴν οἰκίαν του, διότι ἡ μήτηρ του εἶχε φυλαγμένα ὀλίγα παλαιὰ ἐνδύματά του, καὶ θέλει τὴν παρακαλέσει νὰ τὰ δώσῃ εἰς τὸν πτωχὸν Κώσταν.

Ὁ Γεροστάθης ἐπήνεσε τὸν Πέτρον διὰ τὴν καλὴν του καρδίαν, καὶ τῷ ἔδωκε τὴν ἄδειαν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν οἰκίαν του, μετὰ τοῦ Κώστα, ὅστις συνάξας ἀμέσως τὰ ραδίκια ἠκολούθησε τὸν Πέτρον εἰς τὴν κατοικίαν του. Ἡμεῖς δὲ μετὰ τοῦ καλοῦ μας φίλου ἐξηκολουθήσαμεν τὸν περίπατόν μας.

Η ΑΣΘΕΝΒΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ.

Σιωπηλὸς καὶ σκεπτικὸς ἐπροχώρει ὁ Γεροστάθης· σιωπηλοὶ

δὲ ἐβαδίζαμεν καὶ ἡμεῖς, καταπνίγοντες τὸν γέλωτα, τὸν ὁποῖον μᾶς ἐπροξένει ἡ ἀνάμνησις τοῦ λασπωμένου Θεοδώρου.

— Ἴδου, μᾶς εἶπε μετ' ὀλίγον ὁ Γερσεστάθης, καὶ ἄλλο δυσάρεστον παρακολούθημα τοῦ πλούτου, ὡσάντις δὲν συνοδεύεται ὑπὸ καλῆς ἀνατροφῆς, ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ οἷησις, ἣτις ἐρρίψεν εἰς τὴν λάσπην τὸν Θεόδωρον διὰ τὸν ταπεινώση. Εἶθε τὸ σημερινὸν πάθημα νὰ τῷ γείνη μάθημα!

Ἡ ὑπερηφάνεια, ἐξηκολούθησε λέγων, εἶναι ἀσθένεια τοῦ ἐγκεφάλου· οὐδεὶς, ἔχων δυνατὸν καὶ ὑγιᾶ νοῦν, ὑποπίπτει εἰς τὸ πάθος αὐτό.

Οἱ ἀρχαῖοί μας Ἕλληνες, θέλοντες φαίνεται, νὰ ὑποδείξωσιν ὅτι ἡ ἀνόητος ὑπερηφάνεια εἶναι ἀσθένεια ἐγκεφαλικὴ καὶ ἐπικίνδυνος ὡς ἡ λοιμικὴ, ὀρθῶς ὠνομάζον καὶ τὴν μὲν καὶ τὴν δὲ τύφην.

Ἡ ἀσθένεια αὕτη δὲν εἶναι κολλητικὴ ὡς ἡ τῆς πολυτελείας, ἀλλ' εἶναι γελοία, ὁμοιάζουσα ἄλλην τινὰ ἀσθένειαν τοῦ ἐγκεφάλου, τὴν καλουμένην μονομανίαν, ἣτις κάμνει τοὺς πάσχοντας νὰ πιστεῦσιν ὅτι εἶναι ἡ βασιλεῖς, ἡ αὐτοκράτορες, ἢ προφῆται, ἢ ὅτι ἔχουν μύτην ὑάλινον, ἢ ὄφιν μέγαν ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῶν. Οὕτω καὶ οἱ πάσχοντες τὴν ἀσθένειαν τῆς ὑπερηφανείας, φαντάζονται ὅτι ἔχουν ἀξίαν καὶ προτερήματα, τὰ ὅποια πραγματικῶς δὲν ἔχουν.

Εἶναι προσέτι ἀσθένεια ἀποτρόπαιος ἡ ὑπερηφάνεια· διότι πάντες ἀποφεύγουν καὶ ἀποστρέφονται τοὺς πάσχοντας τὸ πάθος αὐτό.

Ἐπὶ τέλος ἡ ἀσθένεια αὕτη, εἶναι καὶ ἐπικίνδυνος, διότι οἱ ὑπερήφανοι, ἔχοντες μικρὰν ἰδέαν περὶ τῶν ἄλλων, μεγάλην δὲ περὶ ἑαυτῶν, προσπαθοῦν συνήθως νὰ πετάξωσιν ὑπὲρ τὰς δυνάμεις των, καὶ πίπτοντες ἐλεεινῶς καταστρέφονται.

Αὐτὴν τὴν ἐπικίνδυνον ἀσθένειαν πάσχει καὶ ὁ δυστυχὴς Θεόδωρος, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρων· ἡ φιλανθρωπία ὅμως ἀπαιτεῖ νὰ μὴ τὸν περιγελῶμεν, νὰ μὴ τὸν ἐμπαίζωμεν· τῷ δυστυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα, ἔλεγεν ὁ σοφὸς Χίλων· ἀλλὰ λυπούμενοι αὐτὸν, ὡς προσπαθήσωμεν νὰ τὸν σώσωμεν, εἰ δυ-

νατόν, ἀπὸ τὴν τοιαύτην ἀσθένειάν του· ἴσως δὲ τὸ κατορθώσωμεν, διότι ἀκόμη εἶναι νέος, καὶ ἡ ἀσθένεια δὲν ἔλαβεν ἴσως καιρὸν νὰ ριζωθῇ εἰς τὴν ψυχὴν του.

Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν τώρα ἡσυχον τὸν Θεόδωρον, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πεδιάδα· καὶ σεῖς μὲν ἀρχίσατε τοὺς γυμναστικούς σας ἀγῶνας ἐγὼ δὲ θέλω συνάξει ἄνθη διὰ νὰ πλέξω στεφάνους μὲ τοὺς ὁποίους θέλω στεφανώσῃ ὅσους ἀναφανῶσι νικηταὶ εἰς τὸ τρέξιμον, εἰς τὸ πῆδημα, καὶ εἰς τὸν δίσκον.

Οἱ στέφανοι τοὺς ὁποίους μᾶς ὑπεσχέθη ὁ Γεροστάθης, ἠρέθισαν τὴν νεανικὴν φιλοτιμίαν μας, ὥστε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐτρέξαμεν ταχύτερα, ἐπηδήσαμεν δὲ διαστήματα μεγαλύτερα, καὶ ἐρρίψαμεν τὸν δίσκον πολὺ μακρύτερα παρὰ τὸ σῦνηθες. Ὁ δὲ ἀθλοθέτης γέρων ἐστεφάνωσε τοὺς νικητὰς ἐν τῷ μέσῳ ζητωκραυγῶν· ἐπανήλθομεν δὲ εἰς τὴν κωμόπολιν πολὺ πλέον εὐτυχεῖς καὶ εὐχαριστημένοι παρὰ τὸν Θεόδωρον, ὅστις δὲν κατεδέχετο νὰ συγγυμναθῇ καὶ νὰ συνδιασκεδάσῃ μετὰ τῶν πτωχῶν ἡμῶν τέκνων τῆς κωμοπόλεως.

Ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κωμόπολιν, ὁ Γεροστάθης ἐπροσκάλεσε τινὰς ἐξ ἡμῶν νὰ τὸν συνοδεύσωμεν· ἀποχαιρετήσας δὲ τοὺς ἄλλους μικροὺς φίλους του, ἐδιευθύνθη πρὸς τὴν κοιτίαν τοῦ κυρ Θάνου, λέγων ὅτι πρέπει νὰ ὑπάγωμεν, ὅπως ἴδωμεν μήπως ἐπαθῆ τι κακὸν ὁ Θεόδωρος ὡς ἐκ τῆς πτώσεώς του εἰς τὸ χανδάκιον, καθ' ὅσον μάλιστα ἦτο καὶ ἀδύνατος καὶ φιλάσθενος.

Η ΕΣΠΕΡΙΝΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ.

Ἐμβάντες εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κυρ Θάνου, εὔρομεν αὐτὸν μὲν ἀναγινώσκοντα, τὸν δὲ υἱὸν του καθήμενον πλησίον του καὶ ἀκροαζόμενον. Χαίρων ὑπεδέχθη ὁ κυρ Θάνος τὸν Γεροστάθην καὶ ἡμᾶς· ἀλλ' ὁ Θεόδωρος ἐφάνη μᾶλλον δυσηρεστημένος, ὅτε μᾶς εἶδεν εἰσερχομένους.

Ὁ Γεροστάθης, πλησιάζας ἀμέσως τὸν Θεόδωρον, ἤρχισε μὲ γλυκεῖς λόγους νὰ τὸν προσελκύῃ, διασκεδάζων οὕτω καὶ

τὴν δυσπαρέσκειαν καὶ τὴν ἐντροπὴν, τὴν ὁποίαν ἡ ἐπίσκεψίς μας ἐπροξένει εἰς αὐτόν.

— Εὖγε, φίλε Θεόδωρε, τῷ εἶπεν ἄξιόλογα διασκεδάζεις τὰς ἐσπερινὰς σου ὥρας, ἀκροαζόμενος τὸν καλὸν σου πατέρα ἀναγινώσκοντα. Τί καλὸν βιβλίον ἀνεγίνωσκεν ὁ πατήρ σου ;

— Τὴν ἱστορίαν τοῦ Σουλίου, ἀπεκρίθη σοβαρῶς ὁ Θεόδωρος.

— Εἶδες, φίλε, πόσον ἀνδρεῖοι, πόσον γενναῖοι εἶναι οἱ ἔνδοξοι Σουλιῶται ! ἐπανελάβεν ὁ Γεροστάθης· καὶ σὺ, τέκνον μου, ἐπίσης ἀνδρεῖος, γενναῖος καὶ ἔνδοξος θέλεις γείνει, ἀν᾿ ἀσπασθῆς τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν σωμασκίαν.

Ὁ Θεόδωρος, ἀκούσας ὅτι δύναται νὰ γείνη ἔνδοξος, ἐφάνη εὐχαριστημένος, καθ' ὅσον μάλιστα ὁ Γεροστάθης ἀπέφυγε ν' ἀναφέρῃ περὶ τῆς πρό τινων ὥρῶν συναντήσεώς μας· ἀλλ' ἡ εὐχαρίστησις του διεκόπη, ὅτε ὁ πατήρ του λαβὼν τὸν λόγον εἶπε· — Ναι, πολὺ καλὴ εἶναι ἡ σωμασκία, καὶ πολὺ ὠφελεῖ τὸν Θεόδωρόν μου, ἀλλ' ἐξ αἰτίας αὐτῆς θέλων νὰ πηδήσῃ σήμερον ἐν χανδάκιον, ἔπεσεν εἰς αὐτὸ, καὶ εἰς κακὴν κατάστασιν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν.

— Μήπως ἐκτύπησες, φίλε Θεόδωρε ; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης. Ἄλλ' ὁ Θεόδωρος ἐσιώπα, ὁ δὲ πατήρ του ἀπήντησεν·

— Ὅχι, δόξα τῷ Θεῷ, αὐτὸς δὲν ἔπαθε τίποτε, ἀλλ' ἤφανίσθησαν τὰ ἐνδύματά του, καὶ κατεπικράνθη ὁ Θεόδωρός μου· τὸν εἶπα ὁμως ὅτι θέλω παραγγείλει ἄλλα λαμπρότερα.

Ὁ Γεροστάθης τότε παρετήρησεν, ὅτι πολὺ περιττὰ θεωρεῖ τὰ πολυτελεῖ καὶ λαμπρὰ φορέματα, ὅχι μόνον διότι δὲν αὐξάνουν τὴν ἀξίαν τοῦ φοροῦντος αὐτὰ, ἀλλὰ μάλιστα διότι ὅσον λαμπρότερα εἶναι, τόσο αὐξάνουν τὴν ματαιότητα καὶ τὴν οἴησιν, καὶ τόσο περισσότερον μᾶς λυποῦν ὅταν λασπωθῶσιν.

Εἰς ἐκ τῶν νεωτέρων σοφῶν, ἐξηκολούθησε λέγων, ἐρωτηθεὶς πῶς πρέπει νὰ ἐνδύμεθα, ἀπεκρίθη « ὅτι καὶ ἄνδρες καὶ » γυναῖκες δὲν πρέπει νὰ ζητῶμεν εἰς τὰ ἐνδύματα παρὰ τὴν » ἀπλότητα, τὴν κοσμιότητα, καὶ τὴν καθαριότητα· νὰ προσπαθῶμεν δὲ νὰ ἐνδύμεθα τοιοῦτοτρόπως, ὥς οὐ-

»δεις νὰ ἐνθουῆται ὅποια ἦσαν τὰ ἐνδύματά μας.» Ἐπομένως ὁ σοφὸς αὐτὸς κατέκρινε πᾶσαν παράδοξον ἢ ἐπιτετηθευμένην, ἢ πολυτελῆ, ἢ ζωηράν καὶ ποικιλόχρουν ἐνδυμασίαν, δυναμένην νὰ προσηλώσῃ τὴν προσοχὴν τῶν περιεστώτων.

Ἐπάρχουν τινὲς νέαι καὶ νέοι, οἵτινες κατὰ μίμησιν τοῦ παγωνίου κομπάζουν εἰς τὴν ὠραιότητά των, καὶ ἀφοσιώνονται εἰς τοὺς ἐξωτερικοὺς στολισμοὺς των γινόμενοι οὕτω γελοιωδέστατοι διὰ τὴν κουφόνοιάν των· δὲν γνωρίζουν ὅτι οἱ ἐξωτερικοὶ στολισμοὶ δὲν προσθέτουν οὔτε ἀξίαν οὔτε ὑπόληψιν, καὶ ὅτι τὸ μὲν φυσικὸν κάλλος εὐκόλως μαραιίνεται ἢ ὑπὸ τῆς ἀσθενείας, ἢ ὑπὸ τῆς ἡλικίας, τὰ δὲ λαμπρὰ φορέματα εὐκόλως φθείρονται ἢ ὑπὸ τῆς λάσπης, ἢ ὑπὸ τῆς πολυκαιρίας, καὶ ὅτι μόνον τὸ ψυχικὸν κάλλος εἶναι ἀμάραντον· ἀλλὰ ψυχικὸν κάλλος καὶ ὑπερφηρᾶνεια δὲν δύνανται νὰ συνυπάρξωσιν.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς, στραφεὶς πρὸς τὸν Θεόδωρον, εἶπε — Τὰ λαμπρὰ σου ἐνδύματα βεβαίως δὲν σὲ ὠφέλησαν σήμερον εἰς τὸ πῆδημα τοῦ χανδακίου, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας ἴσως σὲ ἔβλαψαν· ἂν ἀντὶ λαμπρῶν ἐνδυμάτων εἶχες γυμνασμένον τὸ σῶμά σου, ἤθελες πηδήσῃ τὸ χανδάκιον χωρὶς νὰ πέσῃ εἰς αὐτὸ, κινδυνεύων οὕτω νὰ συντρίψῃς τὴν χεῖρα ἢ τὸν πόδα σου. Εἶσαι σύμφωνος, φίλε Θεόδωρε;

— Ὅχι, δὲν εἶμαι διόλου σύμφωνός, ἀπήντησεν ὁ Θεόδωρος· ἂν ἔπεσα εἰς τὸ χανδάκιον, δὲν πταίουν τὰ λαμπρὰ μου φορέματα, ἀλλὰ πταίει ἐν πτωχὸν βρωμόπαιδον, τὸ ὅποῖον ἐπρόσταξα νὰ με ῥίψῃ τὴν σφαῖράν μου καὶ δὲν με ὑπήκουσεν, ὥστε ἠναγκάσθην νὰ πηδήσω καὶ νὰ πέσω.

— ὦ! τί κακὸν παιδίον! ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης· καὶ πῶς τῷ ἔδωκες τὴν προσταγὴν σου, φίλε Θεόδωρε; — Βρὲ σύ! τὸν εἶπα· ῥίψε με τὴν σφαῖράν μου. Ἐκεῖνος δὲν ἀπεκρίθη, ἀλλ' ἐγέλασεν, ἐγὼ δὲ ἐθύμωσα, καὶ θελήσας νὰ πηδήσω τὸ χανδάκιον ἔπεσα μέσα.

— Καὶ διατί, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἀντὶ νὰ τὸ παρακαλέσῃς εὐγενικῶς νὰ σοὶ ῥίψῃ τὴν σφαῖράν σου, ἐπροτίμησες νὰ τὸ προσταξῆς μὲ τὸ βρὲ σύ;

— Νὰ τὸ παρακαλέσω εὐγενικά! εἶπε μετὰ θαυμασμοῦ ὁ Θεόδωρος· ἐν παληόπαιδον μὲ ξεσχισμένα φορέματα δὲν ἔπρεπεν ἀμέσως νὰ μὲ ὑπακούσῃ, ἐνῶ πολὺ καλὰ ἔβλεπεν ἀπὸ τὰ ἐνδύματά μου ὅτι δὲν ἤμουν ὁμοίος του;

— Βλέπεις λοιπὸν, Θεόδωρε, ὅτι τὰ ἐνδύματα πταίου; Τὸ πτωχὸν παιδίον ἐφόρει πτωχικά· σὺ δὲ, ὡν υἱὸς πλουτοῦ καὶ ἐνδεδυμένος λαμπρά, ἐνόμισες ὅτι διὰ τοῦτο ἦτο καὶ ἀνώτερος ἐκείνου· διὰ τοῦτο, ἀντὶ νὰ τὸ παρακαλέσῃς, τὸ ἐπρόσταξες μὲ τὸ βαρβαρικὸν βρὲ σὺ, δι' αὐτὸ καὶ ἐκεῖνο ἀντὶ νὰ ὑπακούσῃ ἐγέλασε, καὶ δι' αὐτὸ καὶ σὺ ἔπεσες εἰς τὸ χανδάκιον.

Μόνον οἱ βάρβαροι, φίλε Θεόδωρε, καὶ οἱ τύραννοι ὑβρίζουν, καὶ περιφρονητικῶς προστάζουν τοὺς σκλάβους τῶν· ἀλλ' οὔτε τὸ πτωχὸν παιδίον ἦτο σκλάβος σου, οὔτε σὺ ἔπρεπε ποτὲ νὰ καταδεχθῆς νὰ λάβῃς τὸ ὕφος βαρβάρου καὶ κακοαναθρεμμένου τυράννου.

Καὶ σὺ καὶ τὸ πτωχὸν παιδίον εἶσθε ὅμοια καὶ ἰσότημα πλάσματα τοῦ Θεοῦ· κανὲν δικαίωμα δὲν ἔχει ὁ εἷς νὰ περιφρονῇ τὸν ἄλλον· ὅλοι ὡς ἀδελφοὶ ἰσότημοι πρέπει νὰ ἀγαπώμεθα, διότι ὅλοι εἴμεθα τέκνα τοῦ αὐτοῦ ὑψίστου πατρὸς ὁποιαδήποτε καὶ ἀνῆναι τὰ ἐνδύματά μας καὶ ἡκατάσασίς μας.

Εἰπέ μοι, φίλε Θεόδωρε, ἀν υἱὸς τις πατρὸς πλουσιωτέρου τοῦ ἰδικοῦ σου καὶ πολὺ πλέον λαμπροστολισμένος ἀπὸ σὲ, ἤθελε σὲ προστάξει μὲ τὸ ὑβριστικὸν βρὲ σὺ, ἤθελε σὲ ἀρέσει; ἤθελες λάβει συμπάθειαν πρὸς αὐτόν; ἤθελες τὸν ὑπακούσει; ἤθελες προθύμως τὸν βοηθήσει;

— Ὅχι βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ Θεόδωρος· ἀλλ' ἐγὼ δὲν εἶμαι πτωχὸς καὶ ξεσχισμένος, ὡς τὸ παιδίον ἐκεῖνο.

— Ἐὰν λοιπὸν, ὃ μὴ γένοιτο, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἠθέλετε ποτὲ δυστυχῆσαι καὶ χάσει ὀλόκληρον τὴν περιουσίαν σας, καὶ ἤθελες καταντήσει εἰς τόσῃν ἔνδειαν, ὥστε ἡμίγυμνος καὶ ἀνυπόδυτος νὰ ζητῆς εἰς τοὺς δρόμους ἐλεημοσύνην, ποῖον ἀρχοντόπουλον ἤθελες προτιμήσει, ἤθελες ἀγαπήσει, ἤθελες σεβασθῆ καὶ συντρέξει, τὸ φουσκωμένον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἤ-

θελε σέ ὑβρίσει καί σέ περιφρονήσει μέ τό βρέ σὺ, ἢ ἐκεῖνο τό ὁποῖον, αἰσθανόμενον συμπάθειαν, ἤθελε σέ ὀμιλήσει γλυκά καί εὐγενικά, καί ἤθελε σέ παρηγορήσει μέ μικράν τινα βοήθειαν ;

Ὁ Θεόδωρος ἐσιώπησεν ἐπί τινας στιγμάς, καί ἐσυλλογίζετο· ὁ δὲ γέρον τὸν ἠρώτησε διατί δὲν ἀποκρίνεται.

Μετὰ συστολῆς δὲ εἶπε τότε ὁ Θεόδωρος· — Ἐχετε δίκαιον· βλέπω ὅτι δὲν ἐφέρθη καλὰ πρὸς τό πτωχὸν παιδίον.

Ἄλλὰ δὲν καταλαμβάνω πῶς εἶναι δυνατόν ποτέ νὰ χάσωμεν τὴν κατάστασίν μας, καί νὰ καταντήσω ψωμοζήτητος εἰς τοὺς δρόμους!

— Ὅσον δύσκολος καί κοπιαστικὴ εἶναι, φίλε μου, ἡ τιμία ἀπόκτησις τῶν χρημάτων, τόσον εὐκολος εἶναι ἡ ἀπώλειά των. Ἀπαιτεῖται φρόνησις, ἀπαιτεῖται πολυκαιρία, φιλοπονία, τιμιότης, οἰκονομία, λιτότης, καί ὀλιγάρκεια πρὸς ἀπόκτησιν καί διατήρησιν τοῦ πλοῦτου· ἀλλὰ πολλάκις εἰς τὰ κιβώτια τῶν πλουσίων ὁ πλοῦτος ἀνοίγει τρεῖς ὀλεθρίας τρύπας, καί δι' αὐτῶν ὁ μὲν πλοῦτος εὐκόλως ἐξέρχεται, ἀντ' αὐτοῦ δὲ εἰσέρχεται ἡ ἔνδεια καί ἡ δυστυχία. Αἱ δὲ τρύπαι αὗται εἶναι ἡ πολυτέλεια, ἡ ἀσωτεία καί ἡ ὑπερηφάνεια.

Ὁ Γεροστάθης ἠρώτησε τότε τὸν Θεόδωρον ἂν ἀνέγνωσε ποτέ τὴν ἱστορίαν τοῦ Κροῖσου καί τοῦ Σόλωνος. Ὁ Θεόδωρος ἀπεκρίθη ὅτι τὴν ἀνέγνωσεν, ἀλλὰ δὲν τὴν ἐνθυμεῖται. Ὁ δὲ κύρ Θάνος, ὅστις μετὰ προσοχῆς καί εὐχαριστήσεως ἤκουε τοὺς λόγους τοῦ Γεροστάθου, τὸν παρεκάλεσε νὰ μᾶς εἴπη τὴν ἱστορίαν αὐτὴν· καί ὁ γέρον προθύμως ἐδιηγήθη τὰ ἐξῆς.

Ο ΚΡΟΙΣΟΣ ΚΑΙ Ο ΣΟΛΩΝ.

Ὁ Κροῖσος, βασιλεὺς τῆς Λυδίας εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν, τόσον πλούσιος ἦτο, ὥστε τὰ πλοῦτη του κατήντησαν παροιμιώδη· κομπάζων δὲ εἰς τοὺς ἀπείρους θησαυρούς του, ἐνόμιζεν ὅτι ἦτο ὁ εὐτυχέστερος τῶν ἀνθρώπων.

Λέγεται ὅτι ὁ Σόλων, ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, εἰς τῶν ἑπτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Κροῖσου,

ὑπῆγεν εἰς τὰς Σάρδεϊς πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ βαθυπλούτου τούτου βασιλέως.

Ὁ Κροῖσος ἐνόμιζεν ὅτι τὰ πλοῦτη του ἤθελον θαμβώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὸν νοῦν τοῦ πτωχοῦ αὐτοῦ Ἕλληνοσ. Ἄφοῦ λοιπὸν κατὰ διαταγὴν του ἐδείχθησαν εἰς τὸν Σόλωνα ὄλοι οἱ μεγάλοι θησαυροὶ, καὶ οἱ πολύτιμοι λίθοι, καὶ τὰ λαμπρὰ ἐνδύματα, καὶ τὰ πολυτελέστατα κειμήλια, καὶ ὁ ἀφθονοσ χρυσοσ, ὅστις τὰ πάντα κατεχρῦσονεν, ἠρώτησε τὸν Σόλωνα, ἂν ἐγνώρισέ ποτε ἄλλον τινὰ εὐτυχέστερον αὐτοῦ.

Ὁ δὲ Σόλων ἀπεκρίθη ὅτι ἐγνώρισε τὸν Ἀθηναῖον Τέλλον, ὅστις, ζήσας ἐντίμως καὶ ἐν ἀνέσει, καὶ ἀναθρέψας καλῶσ τὰ τέκνα του, ἀπέθανεν ἐνδόξωσ μαχόμενοσ ὑπὲρ τῆσ πατρίδοσ του. Ὁ Κροῖσος δυσαρεστηθεὶσ ἀπὸ τὴν ἀπάντησιν ταύτην, ἐκ τῆσ ὁποῖασ ἐφαίνετο ὅτι ὁ Σόλων δὲν ἐμέτρα τὴν εὐτυχιάν μετὸν πλοῦτον, ἠρώτησε καὶ ἐκ δευτέρου τὸν σοφὸν τῆσ Ἑλλάδοσ, ἐὰν μετὰ τὸν Τέλλον ἐγνώρισεν ἄλλον εὐδαιμονέστερον.

—Ναί, ἀπήντησε καὶ τότε ὁ Σόλων· ἐγνώρισα τοὺσ Ἀργεῖουσ ἀδελφοὺσ Κλέσβιν καὶ Βίτωνα, τιμωμένουσ καὶ θαυμαζομένουσ παρὰ πάντων διὰ τὴν ἀδελφικὴν των ἀγάπην, καὶ διὰ τὴν πρὸσ τὴν γραῖαν μητέρα των ἀξιεπαῖνον ἀφοσίωσιν των, ἀποθανόντασ δὲ θάνατον γλυκύτατον καὶ ἄλυπον ἐν τῷ μέσῳ τῆσ γενικῆσ ἀγάπησ τῶν συμπολιτῶν των.

Ὁ ὑπερήφανοσ καὶ διὰ τὰ πλοῦτη του καὶ διὰ τὴν βασιλικὴν του δύναμιν Κροῖσοσ, ὀργισθεὶσ τότε κατὰ τοῦ Σόλωνοσ, εἶπε πρὸσ αὐτόν· —Καὶ πῶσ, ὦ Σόλων, δὲν κατατάττεισ καὶ ἐμὲ μετὰξὺ τῶν εὐδαιμόνων ἀνθρώπων τῆσ γῆσ;

Ὁ Σόλων, ὅστις ἀπεστρέφετο τὴν κολακείαν, καὶ ὅστις ἐφρόνει ὅτι εἰσ τοὺσ βασιλεῖσ δὲν πρέπει νὰ λέγωμεν τὰ εὐχάριστα ἀλλὰ τὰ ἄριστα ἐπ' ἀγαθῷ καὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων καὶ τῶν ἐπικρατειῶν των, ἀπήντησε εἰσ τὸν Κροῖσον· ὅτι «τὸ μέλλον τοῦ βίου εἶναι ἄδηλον καὶ ἀβέβαιον, καὶ δι' αὐτὸ οὐδεὶσ πρέπει νὰ μεγαλαυχῆ καὶ ὑπερηφανεύηται διὰ τὴν παροῦσαν εὐτυχιάν του· εὐδαιμόνων δὲ ἀληθῶσ εἶναι ὁ τελειόνων εὐδαιμόνωσ τὸν βίον του· διότι ὁ βίοσ τοῦ

ἀνθρώπου ὁμοιάζει τοὺς ἀγῶνας· καθὼς δὲ πρὶν τελειώσῃ ὁ ἀγὼν οὐδένα σφρανοῦμεν, οὐδὲ νικητὴν ἀνακηρύττομεν, οὕτω μηδένα πρέπει νὰ μακαρίζωμεν πρὸ τοῦ τέλους τοῦ βίου του ».

Οἱ σοφοὶ αὐτοὶ λόγοι τοῦ Σόλωνος, ἀντὶ νὰ σφραγίσωσι τὸν ὑπερήφανον βασιλέα, παρώργισαν ἔτι μᾶλλον αὐτὸν, ὥστε δυσαρεστημένος ἀπέπεμψε τῆς Αὐλῆς του τὸν σοφὸν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν τούτοις ὁ ὑπερηφανεύμενος διὰ τὰ πλούτη καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν εὐτυχίαν του Κροῖτος ἀπέκτησε δύο υἱοὺς, ἐξ ὧν ὁ μὲν ἦτο βωβὸς, ὁ δὲ, νέος ὢν ἔτι, ἐφονεύθη. Ἀκολουθῶς δὲ ἡ ὑπερηφάνεια καὶ τὰ πλούτη του ἔσπρωξαν αὐτὸν εἰς πόλεμον κατὰ τοῦ Κύρου, βασιλέως τῶν Περσῶν. Κατὰ τὸν πόλεμον δὲ αὐτὸν νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ Κύρου, ἔχασε τὸ πλουσιώτατον βασιλείον του, τὴν πρωτεύουσάν του τὰς Σάρδεις, καὶ ὅλους τοὺς θησαυροὺς καὶ τὰ πλούτη του· συλληφθεὶς δὲ αἰχμάλωτος ἐκινδύνευσεν νὰ χάσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του ὀδυνηρότατα, διότι ὁ Κύρος διέταξε νὰ τὸν καύσωσι ζῶντα ἐνώπιόν του.

Ἡ πυρὰ ἤτοιμάσθη, καὶ ὁ Κροῖτος ἐτέθη ἐπ' αὐτῆς· ἀλλ' ἐνῶ ἐπρόκειτο ν' ἀνάψωσι τὸ πῦρ, ἐνθυμηθεὶς τοὺς σοφοὺς λόγους τοῦ Σόλωνος, ἐφώναζεν ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ του τρεῖς Σόλων, Σόλων, Σόλων !

Ὁ Κύρος ἠρώτησε τότε τίς ἦτο αὐτός ὁ θεὸς ἢ ὁ ἀνθρωπος, τὸν ὅποιον ὁ Κροῖτος ἐπὶ τῆς πυρᾶς ἐπεκαλεῖτο ;

Ὅτε δὲ ὁ Κροῖτος ἐδιηγήθη τὴν μετὰ τοῦ Σόλωνος συνέντευξίν του, καὶ τοὺς σοφοὺς λόγους, τοὺς ὁποίους παρὰ τοῦ Ἑλλήνου ἐκείνου εἶχεν ἀκούσει, ὁ Κύρος, πολὺ φρονιμώτερος τοῦ Κροῖτου, συνησθάνθη ὅλην τὴν ὀρθότητα τῶν λόγων τοῦ Σόλωνος, καθ' ὅσον μάλιστα ἡ ὀδυνηρὰ θέσις τοῦ Κροῖτου ἐπεβεβαίονε τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν· φοβηθεὶς δὲ μήπως ποτὲ καὶ αὐτὸς δυστυχῆσῃ καὶ καταστραφῇ, συνῆλθεν εἰς ἑαυτὸν, καὶ ἀμέσως διέταξε νὰ καταβιβάσωσιν ἐκ τῆς πυρᾶς τὸν Κροῖτον, πρὸς τὸν ὅποιον ἐχάρισε τὴν ζωὴν, τὴν ὁποίαν εἰς τὴν παραφορὰν τῆς νίκης καὶ τῆς ὑπερηφανείας του ἐπρόκειτο τόσον ἀπανθρώπως νὰ τῷ ἀφαιρέσῃ.

Τοιοιουτρόπως ὁ σοφὸς Σόλων καὶ τὸν Κροῖσον ἔσωσεν ἀπὸ τὴν πυρᾶν, καὶ τὸν Κύρον ἐσωφρόνισε.

— Βλέπεις, φίλε Θεόδωρε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, πόσον εὐκόλως χάνονται ὡς ἐκ τῆς ὑπερηφανείας καὶ πλοῦτη, καὶ θησαυροὶ, καὶ ὀλόκληρα βασιλεία; Ἄν ὁ Κροῖσος δὲν ἐμεγαλαύχει διὰ τὰ πλοῦτη του, ἂν ἡ ὑπερηφάνεια δὲν τὸν ἐτύφλωνεν, ὥστε καὶ τοῦ ἐχθροῦ του τὰς δυνάμεις νὰ περιφρονήσῃ, καὶ τὰς ἰδικάς του νὰ θεωρήσῃ πολὺ ἀνωτέρας ἐκείνων, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἐπιχειρισθῆ τὸν πόλεμον, δὲν ἤθελεν ἐπομένως ταπεινωθῆ, δὲν ἤθελε στερηθῆ τὸ πᾶν, κινδυνεύσας καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν του.

Καὶ δὲν εἶναι μόνον ὁ Κροῖσος, ὅστις ἐκ τῆς ὑπερηφανείας του ἐδυστύχησε· πολλοὶ ἄλλοι ἄνδρες, καὶ πόλεις, καὶ ἔθνη, ἅμα ὑποκύψαντες εἰς τῆς ὑπερηφανείας τὸν τυφῶδη πυρετὸν, ἔπεσαν καὶ διὰ παντὸς ἐδυστύχησαν.

Ο ΜΕΓΑΣ ΝΑΠΟΛΕΩΝ ΚΑΙ Η ΑΓΙΑ ΕΛΕΝΗ.

Ἄλλ' ἄς ἀφήσωμεν, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, τοὺς ἀρχαίους, διότι ἔχομεν σύγχρονον καταπληκτικὸν παράδειγμα, τὸν μέγαν Ναπολέοντα.

Αὐτὸς πρὸ ὀλίγων χρόνων δὲν ἦτο εἰμὴ ἀπλοῦς ἀξιωματικὸς τοῦ Γαλλικοῦ στρατοῦ· κατώρθωσε δὲ διὰ τῶν μεγάλων στρατιωτικῶν προτερημάτων του ν' ἀναγορευθῆ Ἀυτοκράτωρ τῆς Γαλλίας καὶ Βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας, νὰ ὑποτάξῃ εἰς τὰς θελήσεις του ὅλην τὴν κεντρικὴν καὶ μεσημβρινὴν Εὐρώπην, καὶ ν' ἀνυψώσῃ ἐπὶ τῶν θρόνων τῆς Ὀλλανδίας, τῆς Ἰσπανίας, τῆς Βεσφαλίας, τῆς Νεαπόλεως, καὶ τῆς Σβηκίας βασιλεῖς τοὺς ἀδελφοὺς του, τοὺς γαμβροὺς του, καὶ τοὺς στρατηγούς του.

Ἄλλ' ἐπὶ τέλους νικηθεὶς εἰς τὸ Βατερλώ τοῦ Βελγίου, ἐστερήθη καὶ θρόνους, καὶ πλοῦτη, καὶ δόξαν, καὶ σύζυγον, καὶ μονογενῆ υἱὸν, καὶ συγγενεῖς, καὶ φίλους, καὶ ἠναγκάσθη νὰ προσφύγῃ εἰς τὸ ἔλεος τῶν ἀσπόνδων ἐχθρῶν του τῶν Ἄγγλων.

Ἄλλ' ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις, ἀντὶ νὰ δώσῃ ἄσυλον εἰς τὸν πρόσφυγα Ναπολέοντα, ὡς ὁ Ξέρξης εἰς τὸν Θεμιστοκλέα, τὸν

συνέλαβε, καὶ εἰς τὴν ἐρημόνησον τοῦ Ὀκεανοῦ, τὴν καλουμένην Ἀγίαν Ἑλένην, ἐξώρισε καὶ ἐφυλάκισεν αὐτὸν, ὅστις καὶ βασιλεῖς εἶχεν ἐκθρονίσει, καὶ ἔθνη ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν του εἶχε καθυποτάξει.

Ἐν τούτοις, ἂν ἡ φιλοδοξία, ἡ δίψα τῶν κατακτῆσεων, καὶ ἡ ὑπερηφάνεια δὲν ἤθελον παρασύρει τὸν μέγαν Ναπολέοντα, ἴσως δὲν ἤθελε πέσει... καὶ τότε... ἴσως ὁ μεγαλοφυῆς ἐκεῖνος ἀνὴρ ἤθελε συντελέσει δραστηρίως εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ γένους ἡμῶν.

ΑΙ ΑΡΧΑΙΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙΣ.

Αἱ πλουσιώταται καὶ λαμπραὶ μητροπόλεις τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἡ Σιδῶν, ἡ Τύρος, ἡ Καρχηδῶν, ὡς ἐκ τοῦ πλούτου καὶ τῆς ὑπερηφανείας των κατεστράφησαν.

Ἡ κοσμοκράτωρ καὶ ὑπερήφανος Ῥώμη ἔγεινεν ἐπὶ τέλους παρανάλωμα τῶν Βανδάλων. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, μετὰ τὰς ἐνδόξους νίκας των κατὰ τῶν Περσῶν, καὶ μετὰ τὰ Περσικὰ των λάφυρα, ὑπερηφανευθέντες καὶ θελήσαντες νὰ κατασταθῶσι πρῶτοι τῶν Ἑλλήνων, ὑπεδουλώθησαν ὑπὸ τῆς Σπάρτης· τὴν δὲ ὑπερήφανον Σπάρτην ἔταπείνωσεν ἔπειτα ὁ Ἐπαμεινώνδας, μέχρις οὗ ἅπασα ἡ ὑπερήφανος Ἑλλάς ταπεινωθεῖσα, κατέστη Μακεδονικὴ, ἀκολουθῶς Ῥωμαϊκὴ, καὶ ἐπὶ τέλους Τουρκικὴ ἐπαρχία.

Ὁ κῦρ Θεός, ὅστις σιωπηλὸς καὶ μετὰ προσοχῆς ἠκροάζετο τὸν Γεροστάθην, τῷ ἀπήθυνε τότε τὴν ἀκόλουθον παρατήρησιν. — Συμφωνῶ ὅτι κακὸν καὶ ψυχρὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ ὑπερηφάνεια, καὶ βλέπω ὅτι ὅλοι αὐτοὶ ὡς ἐκ τῆς ὑπερηφανείας των παρεσύρθησαν εἰς ἀνοήτους πολέμους, καὶ δι' αὐτὸ κατεστράφησαν· ἀλλ' ἐλπίζω εἰς τὸν Θεόν, ὅτι οὐτ' ἐγὼ, οὐτε ὁ Θεόδωρός μου θέλομεν ποτὲ ἐπιχειρηθῆ πολέμους, καὶ ὅτι ἐπομένως θέλομεν δυνηθῆ νὰ διατηρήσωμεν τὴν μικρὰν κατάστασιν, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς μᾶς ἐχάρισεν.

Ἡ παρατήρησις αὕτη ἤρρεσεν ὑπερβολικὰ εἰς τὸν Θεόδωρον

ὅστις εἰρωνικῶς ἐπρόσθεσεν. — Ὡ, βέβαια, κὺρ Γεροστάθη· ἡμεῖς οὔτε πολέμους, οὔτε ἐχθροὺς θέλομεν ποτέ κάμει διὰ νὰ δυστυχήσωμεν.

Ὁ δὲ ἀγαθὸς γέρων χαμογελῶν, ἀπήντησε· — Τοῦτο ἐπιθυμῶ καὶ εὐχομαι καὶ ἐγὼ ἐκ ψυχῆς· πάντοτε εὐτυχεῖς καὶ εὐχαριστημένοι νὰ ἦσθε, καὶ ποτέ νὰ μὴ ἐπιχειρησῆτε πολέμους ὀλεθρίους. Ἀλλὰ λυποῦμαι, φίλε Θεόδωρε, διότι παρατηρῶ ὅτι ἔχεις ἤδη μεγίστην πολεμικὴν διάθεσιν.

— Πῶς; ἠρώτησεν ὁ Θεόδωρος. Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπήντησεν· — Ἴδου πῶς νομίζων ὅτι, ἐπειδὴ εἶσαι υἱὸς πλουσίου, εἶσαι καὶ ἀνώτερος τοῦ πτωχοῦ παιδίου, τὸ ὅποῖον εἶδες σήμερον, ἐπεριφρόνησας καὶ ὕβρισας αὐτό. Ἀλλ' ἡ ὕβρις, φίλε, εἶναι πόλεμος κατὰ τῶν καλῶν ἠθῶν· ἐπομένως καὶ πόλεμον ἔκαμες σήμερον καὶ ἐχθρὸν ἀπέκτησας τὸ πτωχὸν παιδίον· ὡς ἐκ τοῦ πολέμου δὲ τούτου καὶ ἐταπεινώθης, πεσὼν εἰς τὸ χανδάκιον, καὶ ἐζημιώθης καταλασπώσας τὰ λαμπρά σου φορέματα.

Καὶ ὁ μὲν Θεόδωρος ἔμεινε συλλογιζόμενος, ὁ δὲ γέρων ἐξηκολούθησε λέγων·

— Ἡ ὑπερηφάνεια δὲν γεννᾷ μόνον πολέμους ἐνόπλους· κατὰ δυστυχίαν γεννᾷ καὶ ἄλλου εἶδους πολέμους, πολὺ πλεόν ἐπικινδύνους καὶ ὀλεθρίους.

Ὁ ὑπερήφανος περιφρονῶν καὶ αὐθαδιάζων, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῆς χρηστοτηθείας καὶ τῆς καλῆς συμπεριφορᾶς· μὴ καταδεχόμενος νὰ ἐργαζῆται, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῆς φιλοπονίας· θέλων πρὸς ἐπίδειξιν νὰ ἐξοδεύῃ πολλὰ, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῆς ὀλιγαρκείας καὶ τῆς οἰκονομίας· μὴ ἀναγνωρίζων ἄλλους φρονιμωτέρους αὐτοῦ, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῶν καλῶν συμβουλῶν· καὶ ἐπὶ τέλους νομίζων ὅτι γνωρίζει ὅσα δὲν γνωρίζει, κηρύττει πόλεμον κατὰ τῆς φρονήσεως, τῆς φιλομαθείας καὶ τῆς προόδου.

Τοιοιουτρόπως ἐπισύρων ὁ ὑπερήφανος καθ' ἑαυτοῦ τόσους ἐχθροὺς, ἐξ ἀνάγκης καταστρέφεται, καὶ ἐπὶ τέλους δυστυχεῖ.

Ἄν μὲ ἐγγυηθῆς, φίλε Θεόδωρε, ὅχι μόνον ὅτι θέλεις ἀποφύγει τοὺς τοιούτους πολέμους, ἀλλ' ὅτι μάλιστα θέλεις προ-

σπαθήσει νὰ ζήσης πάντοτε φίλος καὶ σύμμαχος ὄλων αὐτῶν τῶν μεγάλων δυνάμεων, τὰς ὁποίας σοὶ ἀνέφερα, τότε καὶ ἐγὼ σοὶ ἐγγυῶμαι ὅτι ποτὲ δὲν θέλεις δυστυχῆσει, ποτὲ δὲν θέλεις περιφρονηθῆ, ἀλλ' εὐτυχῶν καὶ παρὰ πάντων ἀγαπώμενος καὶ τιμώμενος θέλεις διέλθει τὸν βίον μακάριος.

Ἄν εἴμεθα ἀληθεῖς χριστιανοί, εἰς πᾶν βῆμα τῆς ζωῆς μας, εἰς πᾶν κίνημα, εἰς πάντα λογισμόν μας, ὡς ἐνθυμώμεθα καὶ ὡς πιστεύωμεν τὴν μεγάλην ἐκείνην καὶ θεϊαν ἀλήθειαν, τὴν ὁποίαν μεταξὺ πολλῶν ἄλλων μᾶς ἐδίδαξεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς, εἰπὼν εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ Εὐαγγέλιον· «ὅστις ὑψώσει ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.»

Οἱ θεῖοι αὐτοὶ λόγοι ἐπεβεβαίωσαν τὸ «Κύριος τοῖς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται,» ἐπεσφραγίσθησαν δὲ διὰ τοῦ μεγάλου καὶ θείου παραδείγματος, τὸ ὁποῖον ἔδωκε πρὸς ἡμᾶς ὁ Ἰησοῦς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐπὶ γῆς παρουσίας του· διότι καὶ ἐγεννήθη, καὶ ἔζησε, καὶ ἀπέθανε ταπεινῶς καὶ τοὺς πόδας δὲ τῶν πτωχῶν αὐτοῦ μαθητῶν ἔνιψεν ἐπὶ τέλους, διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ ἐμπράκτως τὸ σωτήριον μάθημα τῆς μετριοφροσύνης, καὶ τὸ ἱερὸν χρέος τοῦ ν' ἀγαπῶμεν καὶ περιποιώμεθα οὐχὶ μόνον τοὺς ὁμοίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς κατωτέρους ἡμῶν. Φαίνεται δὲ ὅτι ὁ αὐτὸς κατὰ τῆς ὑπερηφανείας νόμος διέπει καὶ τὴν ἔμφυχον καὶ τὴν ἀψυχον φύσιν· διότι καὶ ὁ ἄνεμος τὰ ὑψηλότερα δένδρα ἐκρίζονει καὶ ρίπτει κατὰ γῆς, καὶ ὁ κεραυνὸς τὰς ὑψηλοτέρας πάντοτε κορυφὰς κτυπᾷ καὶ κατακαίει, καὶ ὁ σεισμὸς τὰ ὑψηλότερα κτίρια κλονίζει καὶ καταστρέφει.

Τόσον δὲ μεγάλη καὶ φανερά ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται καὶ τιμωρεῖ τοὺς ὑπερηφάνους, ὥστε καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς χρόνους τῆς πολυθείας καὶ εἰδωλολατρείας, πρὶν ἢ διδαχθῶσιν οἱ ἄνθρωποι τὴν ἀληθῆ λατρείαν τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ καὶ τὰ θεῖα τοῦ χριστιανισμοῦ παραγγέλματα, ὁ Εὐριπίδης, ὁ τραγικὸς ποιητὴς, ἐδίδασκε τοὺς Ἕλληνας τὴν ἀλήθειαν ταύτην λέγων·

«Ὁ Ζεὺς κολαστὴς τῶν ἄγαν ὑπερφρόνων.»

Παράδειγμα δὲ τῆς μετριοφροσύνης τῶν ἀρχαίων σοφῶν μᾶς ἀναφέρει ὁ Πλούταρχος τὸ ἑξῆς.

Ο ΧΡΥΣΟΥΣ ΤΡΙΠΟΥΣ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΤΑ ΣΟΦΟΙ

Ἐνῶ τινες Κῶοι ἔσυρον ἐκ τῆς θαλάσσης τὸ δίκτυόν των, Μιλήσιοί τινες ἠγόρασαν ὅσα δι' αὐτοῦ ἤθελον σύρει.

Ἄλλὰ τὸ δίκτυον μεταξὺ τῶν ὀψαρίων ἀνέσυρε καὶ χρυσοῦν Τρίποδα, τὸν ὁποῖον ἔλεγον ὅτι ἡ Ἑλένη τοῦ Μενελάου εἶχε ρίψει ἐντὸς τῆς θαλάσσης, ὅτε ἐκ τῆς Τρωάδος ἐπανήρχετο εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Ἐγεννήθη τότε φιλονεικία μεταξὺ τῶν πωλητῶν καὶ ἀγοραστῶν περὶ τοῦ χρυσοῦ αὐτοῦ Τρίποδος· διότι οἱ μὲν διετήνουντο ὅτι μόνον ὀψάρια ἐπώλησαν, οἱ δὲ ὅτι ἠγόρασαν πᾶν τὸ περιχόμενον ἐντὸς τοῦ δικτύου. Τὴν φιλονεικίαν δὲ ταύτην οἰκειοποιήθησαν ἐπομένως ἡ Μίλητος ἀφ' ἑνός, καὶ ἡ Κῶς ἀφ' ἑτέρου. Ἄλλὰ τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος διέλυσε τὴν διαφορὰν, διότι ἐρωτηθεῖσα ἡ Πυθία ἀπήντησεν ὅτι ὁ Τρίπους ἔπρεπε νὰ δοθῆ εἰς τὸν σοφώτατον πάντων.

Ὅθεν οἱ Κῶοι προθύμως ἐπρόσφεραν τὸν χρυσοῦν Τρίποδα εἰς τὸν Θαλῆν, ἂν καὶ Μιλήσιον, διότι αὐτὸν ἐσέβοντο περισσότερο μεταξὺ τῶν τότε ἐπτὰ Σοφῶν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Θαλῆς ὁμῶς δὲν ἐδέχθη τὴν προσφορὰν, εἰπὼν ὅτι σοφώτερον αὐτοῦ θεωρεῖ τὸν Βίαντα ἀλλὰ καὶ ὁ Βίας ἀπέστειλε τὸν Τρίποδα εἰς ἄλλον ἐκ τῶν ἐπτὰ Σοφῶν. Τοιοῦτοτρόπως ὁ Τρίπους περιῆλθε καὶ τοὺς ἐπτὰ Σοφούς, ἀλλ' οὐδεὶς ἐδέχθη αὐτὸν, διότι ἡ μετριοφροσύνη, θυγάτηρ τῆς ἀληθοῦς σοφίας, δὲν ἐσυγχώρει εἰς οὐδένα ἐξ αὐτῶν νὰ νομισθῆ σοφώτερος τῶν ἄλλων.

Ὅθεν ὁ χρυσοῦς Τρίπους ἀφιερῶθη ὑπὸ τῶν Κῶων εἰς τὸν Θεὸν Ἀπόλλωνα, ὡς τὸν σοφώτατον πάντων.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Η ΠΥΘΙΑ.

Τὴν αὐτὴν μετριοφροσύνην τῶν ἐπτὰ ἀρχαίων Σοφῶν τῆς Ἑλλάδος, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἀπέδειξε καὶ ὁ σοφὸς Σωκρά-

της. Ἐρωτηθὲν τὸ μαντεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος, τίς εἶναι ὁ σοφώτερος τῶν Ἑλλήνων, ἀπήντησε διὰ τῆς Πυθίας, ἧτις ἦτο ἡ ἱερίσά του, ὅτι «Σοφὸς μὲν Σοφοκλῆς, σοφώτερος δ' Εὐριπίδης, ἀλλὰ σοφώτερος πάντων Σωκράτης ἐστί».

Δὲν ὑπερηφανεύθη ὁ ἀληθῶς σοφὸς Σωκράτης ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης, ἀλλ' ἔλεγεν ὅτι ὠνομάσθη σοφώτερος τῶν ἄλλων, διότι αὐτὸς ἐγνώριζεν ὅτι δὲν γνωρίζει τίποτε, λέγων «ἐν οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα,» ἐνῶ οἱ ἄλλοι νομίζοντες ὅτι γνωρίζουν ὅσα πραγματικῶς ἠγνόουν, δὲν ἐγνώριζον τὴν ἀμάθειάν των.

Αὐτὴν τὴν ἀξίεπαινον μετριοφροσύνην του ἐπροσπάθει ὁ ἐνάρετος ἐκεῖνος ἀνὴρ νὰ ἐμπνέη καὶ εἰς ὅσους ἐκ τῶν φίλων του ἔβλεπεν ἐπιρρεπεῖς εἰς τὸ ὀλέθριον ἐλάττωμα τῆς οἰήσεως καὶ τῆς ὑπερηφανείας. Πολλάκις δὲ ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς ὅτι, καθὼς ὁ ἀὴρ φουσκώνει τοὺς ἀσκούς, παρομοίως καὶ ἡ ὑπερηφάνεια φουσκώνει τοὺς ἀνοήτους· «τοὺς κενοὺς ἀσκούς τὸ πνεῦμα διίστησι, τοὺς δὲ ἀνοήτους ἡ ὑπερηφάνεια.»

Εἶχε δίκαιον ὁ σοφὸς Σωκράτης· μόνον οἱ κενοὶ νοὸς γεμίζουν ὑπερηφάνειαν· ἀλλ' ὅσοι ἔχουν νοῦν ὑγιᾶ καὶ κρίσιν ὀρθὴν ποτὲ δὲν ὑπερηφανεύονται.

Ἐνθυμούμενοι λοιπὸν τὸν Κροῖσον, φίλε Θεόδωρε, ἅς μὴ ὑπερηφανεύωμεθα διὰ τὰ πλούτη μας· ἐνθυμούμενοι τὸν μέγαν Ναπολέοντα, ἅς μὴ ἐπαιρώμεθα εἰς τὴν ὑψηλὴν θέσιν μας· μιμούμενοι δὲ τὸν Σωκράτην, ἅς μὴ ὑπερηφανεύωμεθα, ἅς μὴ φουσκώνωμεν, ὅσην παιδείαν, ὅσην σοφίαν καὶ ἂν ἀποκτήσωμεν· οἱ ἔχοντες ἀληθῆ παιδείαν, συναισθάνονται τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰ λάθη εἰς ὅσα ὑπόκεινται, καὶ ἐπομένως οὐδέποτε ὑπερηφανεύονται· μόνον οἱ ἡμιμαθεῖς καὶ ἀνάγωγοι καὶ κουφόνοες ἐπαίρονται, καὶ προσπαθοῦν ν' ἀναδείξωσι τοὺς μὲν ἄλλους ἀμαθεῖς, ἑαυτοὺς δὲ σοφωτέρους τῶν ἄλλων.

Ἄλλὰ σὺ, φίλε Θεόδωρε, ὅσον πεπαιδευμένος καὶ ἂν γείνης, ἐνθυμοῦ τὸν χρυσοῦν τρίποδα καὶ τοὺς ἐπτὰ σοφοὺς, ἐνθυμοῦ τὸ Σωκρατικὸν «ἐν οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα» ποτὲ δὲ μὴ συσταλῆς νὰ εἶπης ἐλευθέρως καὶ καθαρά ὅτι δὲν γνωρίζεις

πρᾶγμα τι τὸ ὁποῖον πραγματικῶς δὲν γνωρίζεις, ἢ νὰ ἀνεγνωρίσης λάθος τι, εἰς τὸ ὁποῖον ὡς ἄνθρωπος ὑπέπεσας.

Ο ΜΑΚΕΔΩΝ ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΑΙ Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΤΟΥ.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας Φίλιππος, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, ἀφοῦ, ὀργανίσας τὸν στρατὸν του κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Θηβαίων, ἐστερεώθη ἐπὶ τοῦ Μακεδονικοῦ θρόνου του, ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ καθυποτάξῃ ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν του καὶ τὴν κυρίως λεγομένην Ἑλλάδα, ἣτις δυστυχῶς εἶχεν ἤδη παραλύσει ὡς ἐκ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν καὶ τῆς διαφθορᾶς τῶν χαρακτήρων.

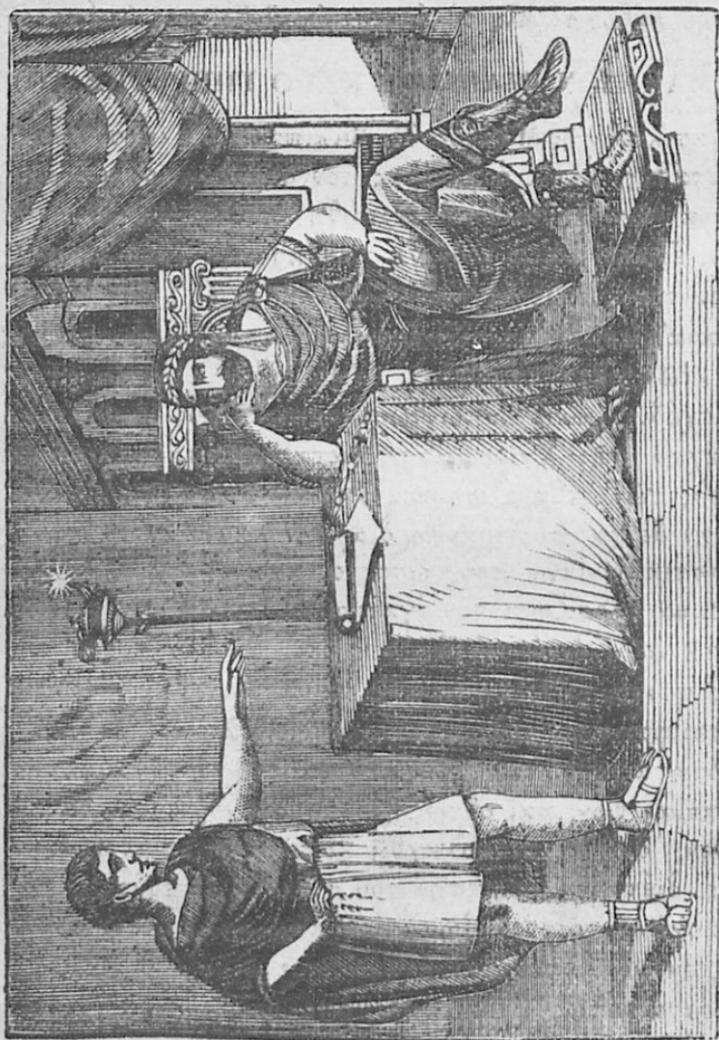
Τὸ σχέδιον αὐτὸ κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους ὁ Φίλιππος εἰς τὴν μάχην τῆς Χαιρωνείας, κατατροπώσας ἐν αὐτῇ τοὺς στρατοὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων.

Τόσῃ δὲ χαρὰν ἠσθάνθη διὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην καὶ ἀποφασιστικὴν νίκην του, ὥστε οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερηφανείας ἤρχισαν νὰ σκοτίζωσι τὸν ἐγκέφαλόν του. Ἄλλ' ἔχων δυνατὸν καὶ ὑγιᾶ νοῦν, ἐνόησεν ἀμέσως ὅτι ἂν ἐκυριεύετο ὑπὸ τοῦ πάθους τούτου, ἤθελεν ἐκτεθῆ εἰς μεγάλους κινδύνους, ἤθελεν ἴσως περιφρονῆσει τοὺς ἐχθροὺς του, ἤθελε πρᾶξει κατ' αὐτῶν σκληρότητας, ἤθελεν ἐξάψει καθ' ἑαυτοῦ τὴν ἀγανάκτησιν καὶ ἀπελπισίαν των, καὶ οὕτως ἤθελε διακινδυνεύσει τὸ πᾶν.

Ὅθεν, διὰ νὰ προφυλαχθῆ κατὰ τοῦ ἐπικινδύνου αὐτοῦ πάθους, διέταξεν ὑπηρετὴν του τινὰ νὰ εἰσέρχεται καθ' ἑκάστην αὐγὴν ἐντὸς τοῦ δωματίου του, καὶ νὰ τῷ λέγῃ· «Φίλιππε, ἐνθυμοῦ ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος.»

Τοιοιουτρόπως ὁ Φίλιππος, ὑπενθυμιζόμενος ὅτι εἶναι ἄνθρωπος θνητὸς, καὶ ὑποκείμενος εἰς ὅλας τὰς μεταβολὰς καὶ τὰς περιπετείας τῆς τύχης, ἐπεριόριζε τὴν πρὸς τὴν ὑπερηφάνειαν ῥοπὴν του, καὶ ἐπρολάμβανε τοὺς καθημερινούς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ὑπερηφάνεια ἠδύνατο νὰ τὸν σπρώξῃ.

Παρακάλεσον καὶ σὺ, φίλε Θεόδωρε, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, τὸν καλὸν σου πατέρα νὰ σὲ ὑπενθυμίζῃ καθ' ἑκάστην αὐγὴν ὅτι εἶσαι ἄνθρωπος, καὶ ὅτι, ἂν τυχὸν εἶσαι πλούσιος, πεπαι-



Φίλιππε, ἄνθρωπος εἶ.

δευμένος, ώρατος, ἢ πνευματώδης, υπάρχουν καὶ ἄλλοι πολὺ πλουσιώτεροι, ώραιότεροι, πνευματωδέστεροι, καὶ μᾶλλον πεπαιδευμένοι. Τότε δὲ ἔσο βέβαιος ὅτι θέλεις ἀποφύγει τὸν περίγελων καὶ τὴν ἀποσροφήν, καὶ τοὺς ἐχθρούς καὶ τοὺς κινδύνους, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ὑπερηφάνεια ἐκθέτει τοὺς ἀνοήτους φίλους αὐτῆς.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ὁ Γεροστάθης, παρατηρήσας τὸ ὠρολόγιόν του, εἶπεν ὅτι ἦτο ἀργά, καὶ ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀναχωρήσωμεν εἰς τὰ ἴδια. Ἐκαλονύκτισε λοιπὸν τὸν κύρ Θάνον καὶ τὸν μικρὸν Θεόδωρον, καὶ διηυθύνθη πρὸς τὴν θύραν ἀκολουθούμενος παρ' ἡμῶν. Ἄλλ' ἀφοῦ ἤνοιξε καὶ εἶδεν ὅτι οὐδεὶς ἦτο ἔξω τῆς θύρας, ἐπανῆλθεν εἰς τὸ δωματίον καὶ μεσιγαλὴν φωνήν μᾶς εἶπεν.

— Ἐλησμόνησα, φίλοι μου, νὰ σᾶς εἶπω ὅτι εἶναι πολὺ ἄτοπον καὶ ἀπρεπές, ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες νὰ ὑπερηφανευώμεθα καὶ νὰ φουσκώνωμεν, ἀναισθητοῦντες εἰς τὴν παροῦσαν κατάστασιν καὶ ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ἄλλων ὁμογενῶν ἀδελφῶν μας.

Ἄν λοιπὸν ἐννοήσωμεν ποτὲ ὅτι οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερηφάνειας ἀρχίζουν νὰ μᾶς σκοτίζωσιν, ἄς ἐνθυμώμεθα ἀμέσως ὁποῖαν θέσιν κατεῖχε ποτε εἰς τὸν κόσμον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος, καὶ ὁποῖαν κατέχει σήμερον, καὶ τότε οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερηφάνειας θέλουν βεβαίως διαλύεσθαι, ἄλλαι δὲ σκέψεις, καὶ ἄλλαι φροντίδες, καὶ ἄλλοι ἀγῶνες θέλουν ἐνασχολεῖ τὸν νοῦν μας.

Οἱ πρόγονοὶ μας ἀφοῦ ἠλευθερώθησαν ἀπὸ τὴν ἐπικειμένην δουλείαν τῶν Περσῶν, ἀφοῦ κατετρόπωσαν τοὺς Ἀσιανούς, τότε κατετροπώθησαν καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῆς ἰδίας αὐτῶν ὑπεροψίας καὶ ὑπερηφάνειας.

Ἡ ἀντιζηλία, ἡ διχόνοια, ἡ περιφρόνησις τῶν ἄλλων, ἡ ἀνόητος περὶ ἑαυτῶν πεποιθήσις, ἡ αὐθάδεια, αἱ πατραγαθίαι, καὶ ἡ περὶ τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μελλοντος ἀναλγησία καὶ ἀδιαφορία, ὅλαι αὐταὶ αἱ πισταὶ ἀκόλουθοι τῆς ὑπερηφάνειας κατέσκαψαν μετὰ τοὺς ἐνδόξους Περσικοὺς πολέμους τὰ θεμέλια τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας καὶ κατεκρήμνισαν τὸ δυστυχὲς ἔθνος εἰς τὰ δεσμὰ τῆς δουλείας.

Τὰ παθήματα λοιπὸν τῶν προγόνων ἄς μᾶς γείνωσι μαθή-

μακα, ὡς καταπνίξωμεν πάντα πειρασμὸν ὑπερηφανείας, συλλογιζόμενοι ὅτι ἡ ὑπερηφάνεια γεννᾷ αὐθάδεια, ἡ αὐθάδεια ἔχθρους, καὶ οἱ ἔχθροὶ καταστροφὴν.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Γεροστάθου ἡ συναναστροφή διελύθη, καὶ ἕκαστος ἀνεχώρησεν εἰς τὰ ἴδια.

Ἐκτοτε δὲ παρατηρήσαμεν μεγίστην μεταβολὴν εἰς τὸ ἀρχοντόπουλον τῆς Ἄρτας. Ἡ κεφαλὴ του, αἱ ὀφρυὲς καὶ οἱ ὠμοὶ του ἔλαβον τὴν φυσικὴν των θέσιν, ἡ συμπεριφορὰ του κατέστη εὐγενὴς καὶ εὐπροσήγορος, τὰ δὲ ἐνδύματά του σεμνὰ καὶ ἀπλούστατα. Ἐπὶ τέλος δὲ τόσον οἰκειώθημεν μετ' αὐτοῦ, ὥστε ὡς καλοὶ φίλοι καὶ ἀδελφοὶ ἠγαπώμεθα. Ὁ Θεόδωρος ἐφαίνετο τότε πολὺ πλεόν εὐχαριστημένος καὶ εὐτυχὴς, πρὸ ὅτε οἱ καπνοὶ τῆς ὑπερηφανείας ἐσκότιζον τὸν ἐγκέφαλόν του.

Πολλάκις δὲ εἰς τοὺς περιπάτους καὶ τὰς γυμναστικὰς διασκεδάσεις ἐλέγαμεν μετὰ τοῦ φίλου μας Θεοδώρου τοὺς ἀκολούθους στίχους τοῦ γέροντος.

«Καπνοὺς ὁ ὑπερήφανος ἔς τὴν κεφαλὴν του ἔχει·
καὶ πάσχων τὸν ἐγκέφαλον φρονεῖ ὅτι ὑπερέχει.»

ΤΑ ΠΡΟΤΕΡΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΒΩΒΟΥ.

«Ἡ γλῶσσά σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ.»
(Χλινοσ).

ἘΠΕΡΧΟΜΕΝΟΙ αὐγὴν τινα εἰς πρῶνόν περίπατον μετὰ τοῦ ἀγαθοῦ προστάτου μας Γεροστάθου, ἀπηντήταμεν εἰσερχόμενον εἰς τὴν κωμόπολιν νέον πτωχόν, κρατοῦντα ῥάβδον εἰς τὴν ἀριστεράν, διὰ τῆς δεξιᾶς δὲ ζητοῦντα ἐλεημοσύνην.

Ὁ Γεροστάθης, ἅμα ἰδὼν τὸν πτωχόν νέον, ἐδιευθύνθη πρὸς αὐτὸν, ἡμεῖς δὲ παρηκολουθήσαμεν.

— Πόθεν ἔρχεσαι; ἐρωτᾷ αὐτὸν ὁ Γεροστάθης. Ἄλλ' ὁ πτωχός, ἐξακολουθῶν νὰ ἐκτείνῃ τὴν δεξιάν του πρὸς ἐλεημοσύνην, ἀνοίγει τὸ στόμα του, μᾶς δεικνύει αὐτὸ διὰ τῆς ῥάβδου

του, καὶ ἀφίνει νὰ ἐξέλθωσιν ἀναρῆροί τινες φωναὶ, ἐκ τῶν ὁποίων ἀμέσως ἐνοήσαμεν ὅτι ὁ δυστυχῆς ἦτο βωβός.

Ἠθέλησε νὰ βεβαιωθῆ τότε ὁ Γεροστάθης ἀν' ἦτο μόνον βωβός ἢ συγχρόνως καὶ κωφός· διότι, ὡς μᾶς εἶπε, τινὲς στεροῦνται μόνον τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης, ἀλλ' ἄλλοι πολὺ δυστυχέστεροι, γεννῶνται εἰς τὸν κόσμον καὶ βωβοὶ καὶ κωφοὶ, καὶ αὐτοὶ ὀνομάζονται κωφάλαλοι.

Ἠρώτησε λοιπὸν ὁ ἀγαθὸς γέρων τὸν βωβὸν ποῦ ὑπάγει; Ἄλλ' ὁ πτωχὸς οὐδὲν σημεῖον ἔκαμεν, ἐκ τοῦ ὁποίου νὰ φανῆ ὅτι ἤκουσε τὴν ἐρώτησιν τοῦ Γεροστάθου· οὗτος δὲ ἐπανελάβεν αὐτὴν, φωνάζων δυνατώτερα πλησίον εἰς τὸ αὐτίον τοῦ πτωχοῦ. Ἄλλ' ἐκεῖνος, ἐξακολουθῶν νὰ ζητῆ ἐλεημοσύνην καὶ νὰ ἐκφέρῃ ἤχους ἀνάρθρους, μᾶς ἔδειξε καὶ τὰ αὐτία του, ὥστε ἐβεβαιώθημεν ὅτι ὁ δυστυχῆς ἦτο κωφάλαλος.

Ὁ Γεροστάθης σκεφθεὶς ὀλίγον, ἐστράφη πρὸς τὸν συμμαθητὴν μας Κωνσταντῖνον, καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ ὀδηγήσῃ τὸν κωφάλαλον εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ νὰ εἶπῃ νὰ τῷ δώσωσιν ὀλίγον φαγητὸν, καὶ νὰ τὸν κρατήσωσιν ἐκεῖ μέχρι οὗ ὁ Γεροστάθης ἐπανεῖλθῃ.

Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος διὰ χειρονομιῶν καὶ ἄλλων κινήματων ἔπεισε τὸν πτωχὸν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γεροστάθου, ἐνῶ ἡμεῖς ἐπροχωρήσαμεν μετὰ τοῦ γέροντος εἰς τὸν περίπατόν μας.

Περίεργοι δὲ ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην, διατί παρήγειλε νὰ μείνῃ ὁ κωφάλαλος εἰς τὴν οἰκίαν του μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς του;

— Ἐσκέφθην, μᾶς ἀπήντησεν ὁ γέρων, ν' ἀπαλλάξω εἰ δυνατὸν τὸν πτωχὸν ἐκεῖνον ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῆς ἀργίας καὶ τῆς ζητείας, καὶ νὰ τὸν ἀποκαταστήσω διὰ τινος ἐργασίας χρήσιμον καὶ εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰς ἄλλους. Ἄν παρήρχοντο ἡμέραι τινὲς, καὶ ὁ δυστυχῆς δὲν ἐτύγχανεν ἐλεήμονας διαβάτας, ἴσως ἤθελε καταντήσῃ κλέπτῃς, ἢ ληστῆς, ἢ φονεὺς.

— Καὶ ποῖον ἄλλο ἔργον δύναται νὰ ἔχῃ ἓνας πτωχὸς κωφάλαλος παρὰ νὰ ζητῆ ἐλεημοσύνην; ἠρώτησέ τις ἐξ ἡμῶν.

— Ναι, παιδιά μου, εἶπεν ὁ γέρον, εἰς τὰ βάρβαρα καὶ ἀπολίτευτα ἔθνη ἡ ζήτηεὶα δυστυχῶς εἶναι ἡ μόνη ἐνασχόλησις τῶν τυφλῶν καὶ τῶν κωφάλαων· ἀλλ' εἰς τὰ πολιτισμένα ἔθνη ὑπάρχουν συστημένα φιλανθρωπικὰ καταστήματα πρὸς παρηγορίαν καὶ περίθαλψιν τῶν τυφλῶν καὶ κωφάλαων· ἐντὸς δὲ τῶν καταστημάτων αὐτῶν ὄχι μόνον διάφορα ἐργόχειρα διδάσκονται, ἀλλὰ καὶ γράμματα μαθαίνουνσιν οἱ δυστυχεῖς οὗτοι.

Διὰ βιβλίων, τὰ ὅποια ἔχουν τὰ γράμματα ἐξέχοντα ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ χαρτίου, διδάσκονται οἱ τυφλοὶ, ἐγγίζοντες αὐτὰ διὰ τῶν δακτύλων των, νὰ τὰ διακρίνωσι καὶ νὰ τὰ ἀναγινώσκωσιν.

Οἱ δὲ κωφάλαοι διδάσκωνται νὰ γράψωσι καὶ διὰ τῆς γραφῆς ἢ καὶ διὰ σημείων τὰ ὅποια μαθαίνουν νὰ κάμνωσι διὰ τῶν δακτύλων, κατορθῶνουν ν' ἀνταποκρίνωσιν καὶ ἐνὶ ὄψει ν' ἀποκτιῶσι τὰς πλέον ἀφηρημένας καὶ ὑψηλὰς ιδέας.

Πρὸς βεβαίωσιν δὲ τῶν λόγων του μᾶς ἐδιηγήθη τὸ ἑξῆς.

ΠΟΙΟΝ ΤΟ ΕΥΑΡΕΣΤΟΤΕΡΟΝ ΑἴΣΘΗΜΑ.

Περιηγητὴς περιέρχων καὶ φιλάνθρωπος ἐπεσκέφθη ποτὲ σχολεῖον κωφάλαων· διὰ νὰ γνωρίσῃ δὲ τὴν διανοητικὴν αὐτῶν ἱκανότητα ἔγραψεν ἐπὶ τινος πίνακος τὴν ἀκόλουθον ἐρώτησιν, καὶ ἐζήτησεν ἐπ' αὐτῆς τὴν ἀπάντησιν τῶν κωφάλαων. Ποῖον εἶναι τὸ εὐαρεστότερον αἴσθημα εἰς τὸν ἄνθρωπον;

Οἱ κωφάλαοι, ἀφοῦ ἀνέγνωσαν καθ' ἑαυτοὺς τὸ ζήτημα, ἔλαβον τὰς πλάκας των, καὶ σκεφθέντες ὀλίγον, ἔγραψαν ἕκαστος χωριστὰ τὴν ἀπάντησίν του· καὶ ὁ μὲν ἔγραψε «τὸ αἴσθημα τῆς χαρᾶς,» ὁ δὲ «τὸ αἴσθημα τῆς ἐλπίδος,» ἄλλος δὲ «τὸ αἴσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης,» καὶ ἄλλος ὅτι τὸ εὐαρεστότερον αἴσθημα τοῦ ἀνθρώπου εἶναι «τὸ αἴσθημα τῆς μετανοίας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.»

Ἐκ τῶν ὠραίων αὐτῶν καὶ εὐστόχων ἀπαντήσεων βλέπετε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, εἰς ποῖον βαθμὸν διανοητικῆς ἀναπτύξεως καὶ παιδείας δύνανται νὰ φθάσωσιν οἱ κωφάλαοι.

Ἄλλ' ἂν καὶ αὐτοὶ οἱ τυφλοὶ καὶ κωφάλαλοι διδάσκωνται καὶ φωτίζωνται, ὅποια ἐντροπή δι' ὅσους ἔχουν παρὰ Θεοῦ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς γλώσσης καὶ τῶν αὐτίων των τὴν χρῆσιν νὰ μένωσιν ἑγράμματοι καὶ ἄλαλοι, τυφλοὶ εἰς τὸ ζωογόνον φῶς τῆς παιδείας, καὶ κωφοὶ εἰς τὰς σωτηρίους συμβουλὰς τῶν καλῶν βιβλίων!

Ἄλλ' οἱ βωβοὶ, ἂν καὶ δυστυχεῖς διὰ τὴν ἔλλειψιν τοῦ προφορικοῦ λόγου, εἶναι ὅμως ἐλεύθεροι ἀπὸ πολλὰς ἄλλας δυστυχίας, εἰς τὰς ὅποιας ὑπόκεινται οἱ ἔχοντες τὴν χρῆσιν τῆς γλώσσης των.

Εἶχε πολὺ δίκαιον ὅστις εἶπεν ὅτι, «οὐδὲν κακὸν ἄμικτον καλοῦ.» Εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον αἱ δυστυχίαι εἶναι πάντοτε ἀναμεμιγμέναι μὲ εὐτυχίας. Εἰς πᾶσαν δυστυχίαν σκεφθῆτε ὀλίγον καὶ θελετε εὐρεῖ καλὸν τι συνοδεῦον ἢ παρακολουθοῦν αὐτῇ· ἀπ' ἐναντίας δὲ πᾶσαν εὐτυχίαν συνοδεύει ἢ παρακολουθεῖ καὶ τι κακόν. Ἐπομένως εἰς μὲν τὰς δυστυχίας ἄς παρηγορώμεθα, εἰς δὲ τὰς εὐτυχίας ἄς μὴ ἀφαρπαζώμεθα.

— Καὶ ποῖα εἶναι τὰ κακὰ, ἀπὸ τὰ ὅποια εἶναι ἐλεύθεροι οἱ βωβοί; ἠρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην.

— Πολλὰ, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, εἶναι τὰ δυστυχήματα καὶ ἐλαττώματα, τῶν ὁποίων ὄργανον εἶναι ἡ γλῶσσα. Διὰ τῆς γλώσσης ψευδόμεθα, διαβάλλομεν, συκοφαντοῦμεν, ἀπατῶμεν, κολακεύομεν, φλυαροῦμεν, κακολογοῦμεν, ὑβρίζομεν, περιγελοῦμεν, φιλονεικοῦμεν, περιαυτολογοῦμεν, προδίδομεν μυστικά. Εὐτυχεῖς λοιπὸν οἱ βωβοί, ὄντες ἐλεύθεροι ὄλων αὐτῶν τῶν γλωσσικῶν κοκορηθειῶν, ὄλων αὐτῶν τῶν ἐλαττωμάτων, τὰ ὅποια καὶ κακίστην ἀνατροφὴν ἀποδεικνύουν, καὶ εἰς μυρίους κινδύνους μᾶς ἐκθέτουν.

Βεβαίως ἤθελα προτιμήσει νὰ ἦμαι βωβός, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, παρὰ ψεύστης, ἢ κακολόγος, ἢ κόλαξ, ἢ προδότης μυστικῶν, τὰ ὅποια φίλοι μοὶ ἐνεπιστεύθησαν.

Ποτέ, παιδίά μου, μὴ καταδεχθῆτε νὰ καταφύγετε εἰς τὸ ψεῦδος, τὸ ὅποϊον εἶναι ἑγκλημα, καὶ συγχρόνως θύρα πολλῶν ἐγκλημάτων.

Ἀγαπήσατε πάντοτε τὴν ἀλήθειαν, διὰ νὰ ἀγαπήσῃ καὶ ὑμᾶς ὁ Θεός. Μόνον ὅστις δὲν σέβεται ἑαυτὸν καὶ δὲν φροντίζει περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὑπολήψεως δύναται νὰ ψευδολογήσῃ· ἀλλ' ὁ ἀληθῶς φιλότιμος εἶναι πάντοτε καὶ φιλαλήθης. Ὅλοι τιμῶσι καὶ ἀγαπῶσι τοὺς φιλαλήθεις· ἀπ' ἐναντίας ὅλοι ἀποστρέφονται καὶ περιφρονοῦν τοὺς ψευδολόγους.

Οἱ ψεῦσται καταντῶσι νὰ μὴ πιστεύωνται καὶ ὁσάκις τυχὸν λέγωσι τὴν ἀλήθειαν· καὶ αὕτη εἶναι μία ἐκ τῶν μεγάλων τιμωριῶν τῶν ψευδολόγων.

Τοιουτοτρόπως ἐτιμωρήθη ὁ δυστυχῆς υἱὸς φίλου μου τινός, τοῦ ὁποίου τὴν ἱστορίαν θέλω σᾶς διηγηθῆ, διὰ ν' ἀποστραφῆτε ἔτι μᾶλλον τὸ ψεῦδος.

Η ΤΙΜΩΡΙΑ ΤΟΥ ΨΕΥΔΟΛΟΓΟΥ ΑΝΤΩΝΙΟΥ.

Φίλος μού τις εἶχεν υἱὸν ὀνομαζόμενον Ἀντώνιον, ὅστις παιδιόθεν ἔκλινεν εἰς τὴν ψευδολογίαν. Οἱ γονεῖς του ἀπὸ ὑπερβολικὴν ἀγάπην δὲν ἐφρόντισαν νὰ τὸν συμβουλεύσωσι κατὰ τῆς πρώτης ψευδολογίας, τὴν ὁποίαν ἤκουσαν παρ' αὐτοῦ, ἀλλ' οὔτε νὰ τὸν ἐπιπλήξωσι διὰ τὴν δευτέραν καὶ νὰ τὸν τιμωρήσωσι διὰ τὴν τρίτην. Ἐλησμόνησαν οἱ δυστυχεῖς, ὡς ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς καὶ ἐπομένως σφαλερᾶς φιλοστοργίας των ὅτι τὸ δένδρον, ὅταν μεγαλώσῃ στραβόν, δυσκόλως λυγίζει.

Ὅσάκις ὁ Ἀντώνιος, ἀπολογούμενος διὰ τινὰ ἀταξίαν του, ἢ διὰ τινὰ ζημίαν τὴν ὁποίαν ἐπροξένησε, κατέφευγεν εἰς ψευδολογίας, οἱ γονεῖς του ἐνόμιζον ὅτι ὁ υἱὸς των ἦτο φιλότιμος, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ὠμολόγει τὰ σφάλματά του· συγχρόνως δὲ ἐθεώρουν αὐτὸν πνευματώδη καὶ εὐφυῆ, διότι εὐκόλως ἐφεύρισκε ψεύδη πρὸς ὑπεράσπισίν του.

Ὅσάκις δὲ ἔλεγε ψεύδη διὰ ν' ἀπατᾷ αὐτοὺς ἢ ἄλλους, καὶ ἔπειτα νὰ γελάῃ διὰ τὴν εὐπιστίαν των, οἱ γονεῖς του, ἐνόμιζον ὅτι ὁ Ἀντώνιος ἦτο φίλος τῶν ἀθῶων ἀστεϊσμῶν. Δὲν ἠγανάκτουν λοιπόν, οὐδὲ ἐλυποῦντο, οὐδὲ ἀνησυχουν, ἀλλὰ μᾶλλον εὐηρεστοῦντο, ἀκούοντες τὰς ψευδολογίας τοῦ μικροῦ Ἀντωνίου.

Τοιοτουτρόπως ὁ Ἀντώνιος, αὐξάνων κατὰ τὴν ἡλικίαν, συνηύξανε καὶ κατὰ τὴν ψευδολογίαν, ὥστε καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς οἰκογενείας του ἀπέκτησε βαθμηδὸν τὸ ἀτιμον ἐπώνυμον τοῦ ψεύστου.

Οἱ γονεῖς του ἤνοιξαν ἐπὶ τέλους τοὺς ὀφθαλμούς των ἤρχισαν δὲ τότε καὶ νὰ συμβουλευῶσι, καὶ νὰ ἐπιπλήττωσι, ἐνίοτε δὲ καὶ νὰ τιμωρῶσι τὸν Ἀντώνιον διὰ τὰς ψευδολογίας του· ἀλλὰ καθὼς ὅλα τὰ ἐλαττώματα, οὕτω καὶ τὸ ψεῦδος δυσκόλως ἐκριζώνεται, ἀφοῦ ἅπαξ διὰ τῆς συνηθείας δυναμώσῃ ἡ ρίζα του. Ὁ Ἀντώνιος, ἂν καὶ εἶχεν ἀρχίσει νὰ συναισθάνεται ἐντροπὴν ἐπονομαζόμενος παρὰ πάντων ψεύστης, συνειθίσας ὁμῶς εἰς τὴν ψευδολογίαν, ἐδυσκολεύετο ν' ἀσπασθῇ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐξηκολούθει ψευδολογῶν.

Ἡμέραν τινὰ οἱ γονεῖς του ἔλειπον, ὁ δὲ Ἀντώνιος ἐξῆλθεν εἰς τὸν κῆπον μόνος πρὸς διασκέδασιν. Μετ' ὀλίγον οἱ ὑπηρέται ἀκούουν φωνὰς τοῦ Ἀντωνίου, κράζοντος αὐτοὺς κατ' ὄνομα· ἀλλὰ πολλάκις ἐσυνείθιζε νὰ κράζῃ αὐτοὺς ἄνευ τινὸς αἰτίας, διὰ νὰ γελάῃ καὶ ἐμπαίζῃ αὐτοὺς. Ὅτε λοιπὸν ἤκουσαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην τὰς φωνὰς του ἐκ τοῦ βάθους τοῦ κήπου ἀντὶ νὰ τρέξωσι πρὸς αὐτόν· « Ἴδου πάλιν, εἶπον, ὁ ψεύστης μᾶς φωνάζει, διὰ νὰ μᾶς γελάσῃ· ἄς φωνάζῃ ὅσον θέλει· » καὶ ἐξηκολούθησαν τὰς οἰκιακὰς των ὑπηρεσίας.

Ἀλλὰ μετὰ τινὰς στιγμὰς αἱ φωναὶ τοῦ Ἀντωνίου ἔπαυσαν, αὐτὸς δὲ δὲν ἐπανήρχετο εἰς τὸν οἶκον, οὔτε ἐφαίνετο περιπατῶν ἐντὸς τοῦ κήπου. Οἱ ὑπηρέται λοιπὸν ὑποπτευθέντες ἐξῆλθον πρὸς ἀνεύρεσίν του· ἀλλ' ὁ Ἀντώνιος πούποτε δὲν ἐφαίνετο, οὐδ' ἀπεκρίνετο εἰς τὰς προσκλήσεις αὐτῶν.

Ἐντρομοὶ τότε οἱ ὑπηρέται ἐνθυμοῦνται τὴν μικρὰν λίμνην, ἥτις εὐρίσκετο εἰς τὸ βάθος τοῦ κήπου· τρέχουν λοιπὸν δραμαίως πρὸς αὐτήν, καὶ μένουσι οἱ δυστυχεῖς ὡς ἀπολιθωμένοι, βλέποντες ἀντὶ τοῦ Ἀντωνίου πλέοντα ἐπὶ τοῦ ὕδατος κλῶνον, ὅστις ἐφαίνετο νεωστὶ ἀπεσπασμένος ἐκ δένδρου, τοῦ ὁποίου οἱ κλάδοι ἐκτείνοντο ἐπὶ τῆς λίμνης.

Ἐνόησαν ὁμῶς ὅτι ὁ Ἀντώνιος, ἀναβάς ἐπὶ τοῦ δένδρου

καὶ πίπτων, ἐπρόφθασε νὰ κρεμασθῆ ἀπὸ τὸν κλῶνον ἐκεῖνον, καὶ ὅτι τότε ἐφώναζεν αὐτοὺς πρὸς βοήθειάν του, μέχρις οὗ ὁ κλῶνος ἔσπασε, καὶ ὁ Ἀντώνιος ἐβυθίσθη ἐντὸς τῆς λίμνης. Πραγματικῶς δὲ, εἰσελθόντες ἀμέσως εἰς τὴν λίμνην, ἀνεῦρον ἀναίσθητον τὸ σῶμα τοῦ Ἀντωνίου.

Κατὰ τὴν θλιβερὰν ἐκείνην στιγμὴν εἰσῆρχοντο εἰς τὴν οἰκίαν τῶν οἱ γονεῖς αὐτοῦ. Φαντασθῆτε τὴν λύπην τῶν, τὴν ἀπελπισίαν τῶν, καὶ τὰ πικρὰ τῶν δάκρυα.

Ἄλλὰ ποτὲ δὲν πρέπει νὰ συγχωρῶμεν εἰς τὸ αἶσθημα τῆς λύπης ἢ τῆς χαρᾶς νὰ μηδενίζῃ τὴν ἐνέργειαν τοῦ λογικοῦ μας.

Ὁ πατὴρ τοῦ Ἀντωνίου ἐν τῷ μέσῳ τῆς λύπης καὶ τῆς ἀπελπισίας του ἐνθυμήθη τὸν ἰατρὸν· δραμαίως λοιπὸν τρέχει πρὸς αὐτόν. Ὁ ἰατρὸς φθάνει, καὶ ἀμέσως ἀρχίζει νὰ τρίβῃ δραστηρίως τὸ ἀναίσθητον σῶμα τοῦ Ἀντωνίου, μεταχειριζόμενος καὶ ἄλλα τινὰ ἰατρικὰ μέσα πρὸς ἀναζωογόνησιν τοῦ πνιγέντος· ἀλλὰ σημεῖον ζωῆς δὲν παρουσιάζεται, καὶ ὁ ἰατρὸς ὑποπτεύεται μήπως δυστυχῶς προσεκλήθη πολὺ ἀργά. Ἐξακολουθεῖ ὅμως δραστηρίως τὰς φιλανθρώπους προσπάθειάς του, μέχρις οὗ αἰσθάνεται μικράν τινα ἀναπνοὴν τοῦ Ἀντωνίου, ὅστις βαθμηδὸν ἐπανέρχεται ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ζωὴν.

Ἐκτοτε ὁ δυστυχὴς Ἀντώνιος ἠσθάνθη φρίκην κατὰ τῆς ψευδολογίας· τὰ χεῖλη του οὐδέποτε πλέον ἐψεύσθησαν, καὶ ἐντὸς τῆς λίμνης ἀπέπλυνεν ὅλην τὴν ρυπαρότητα, τὴν ὁποίαν τὸ ψεῦδος τῷ ἐπροξένει.

Καὶ, παιδίά μου, ἐξηκολούθησεν ὁ Γεροστάθης, τὸ ψεῦδος εἶναι μαῦρος ἀνθραξ, ἀμαυρόνων τὴν ὑπόληψιν τῶν ψευδομένων.

Ἄς ἀγαπήσωμεν λοιπὸν τὴν ἀλήθειαν, αὐτὸν τὸν καθαρὸν καὶ λαμπρὸν ἀδάμαντα, ὅστις καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων μᾶς καθιστᾷ ἀγαπητούς. Τότε δὲ μᾶς ἐδιηγήθη τὰ ἀκόλουθα.

Η ΦΙΛΑΛΗΘΕΙΑ ΑΝΤΑΜΕΙΒΟΜΕΝΗ.

Ἄγαθὴ τις μήτηρ, ξενιτεύουσα ποτὲ τὸν υἱὸν της, ἔρραψεν ἐντὸς τῶν ἐνδυμάτων του, χάριν ἀσφαλείας, φλωρία τινὰ,

διὰ νὰ μεταχειρισθῆ αὐτὰ ὁ υἱὸς τῆς ἐν ὄρα ἀνάγκης· ἀποχαιρετοῦσα δὲ αὐτὸν τῷ παρήγγειλε, «ποτέ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ νὰ μὴ εἴπη ψεῦδος, διὰ νὰ τὸν προστατεύῃ καὶ ἀγαπᾷ ὁ Θεός».

Ἡ συνοδεία μετὰ τῆς ὁποίας ἀνεχώρησεν ὁ νέος, ἔπεσε κατὰ δυστυχίαν εἰς χεῖρας ληστῶν οἵτινες, ἀφοῦ ἐλήστευσαν ὅλους τὰς ταξιδιώτας, ἔλαβον καὶ τὸ μικρὸν δισάκκιον τοῦ νέου, τὸν ὁποῖον συγχρόνως ἠρώτησαν ἂν ἔχη καὶ ἐπ' αὐτοῦ χρήματα.

Ὁ εὐπειθὴς καὶ καλὸς υἱὸς ἐνθυμήθη τὴν παραγγελίαν τῆς μητρὸς του, καὶ ἰδίως ὅτι ὁ Θεὸς προστατεύει τοὺς φιλαλήθεις· ὅθεν ἄνευ τινὸς δισταγμοῦ λέγει πρὸς τοὺς ληστὰς, ὅτι ἔχει καὶ φλωρία τινὰ ῥαμμένα εἰς διάφορα μέρη τῶν ἐνδυμάτων του. Οἱ λησταί, ἂν καὶ ἐνόμισαν ὅτι ἀστειεύεται, ἀνέφεραν ὁμῶς τοὺς λόγους αὐτοῦ εἰς τὸν ἀρχηγόν των.

Ὁ ἀρχιληστὴς ἐρωτᾷ τότε τὸν νέον, ἂν ἀληθῶς ἔχη φλωρία ῥαμμένα ἐντὸς τῶν ἐνδυμάτων του. Ὁ δὲ φιλαλήθης νέος ἀπαντᾷ ὅτι αὐτὸς ποτέ δὲν λέγει ψεύματα. Σχίζονται λοιπὸν τὰ ἐνδύματά του ὑπὸ τῶν ληστῶν πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας καὶ πραγματικῶς ἀνευρίσκονται τὰ κεκρυμμένα φλωρία τοῦ νέου.

Ἐκπεπληγμένοι δὲ οἱ λησταί ἐρωτῶσιν αὐτὸν, πῶς ἄνευ τινὸς βίας ἀπεράσισε νὰ φανερώσῃ τὰ φλωρία του.

Ἡ μήτηρ μου, ἀπεκρίθη ὁ νέος, μὲ παρήγγειλε ποτέ νὰ μὴ λέγω ψεύματα, καὶ ὡς καλὸς υἱὸς χρεωστῶ ὑπακοὴν εἰς τοὺς λόγους τῆς μητρὸς μου. Ὁ Θεός, μὲ εἶπεν ἡ μήτηρ μου, δὲν ἀγαπᾷ τοὺς ψεύστας, καὶ ἐγὼ θέλω νὰ μὲ ἀγαπᾷ ὁ Θεός.

Οἱ λησταί ἔμειναν ἄφωνοι καὶ συλλογισμένοι· οἱ ἀφελεῖς λόγοι τοῦ νέου διεπέρασαν τὴν σκληρὰν ψυχὴν των. Μετὰ τινὰς δὲ στιγμὰς ὁ ἀρχιληστὴς εἶπεν — "Ἄν αὐτὸς ὁ νέος ἦναι τόσον ὑπήκοος εἰς τὰς παραγγελίας τῆς μητρὸς του, εἶναι ἐντροπὴ ἡμεῖς νὰ μὴ ὑπακούωμεν εἰς τὰς παραγγελίας τοῦ Θεοῦ, ὅστις βέβαια οὔτε ληστείας, οὔτε κλοπὰς, οὔτε ἐγκλήματα θέλει· ἂν ὁ Θεὸς ἀποστρέφεται τοὺς ψεύστας, πολὺ πλεονάζει."

ποστρέφεται τοὺς κακούργους ὅθεν ἀπὸ σήμερον ἀποχαιρετῶ καὶ σὰς καὶ τὸν ληστρικὸν βίον.

Οἱ δὲ λησταὶ ἀμέσως ἐφώναζαν ὅτι θέλουν ἀκολουθήσει τὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχηγοῦ των. Ὅλα λοιπὸν τὰ ληστευθέντα ἀπεδόθησαν τότε εἰς τοὺς ταξειδιώτας. Ὁ δὲ φιλαλήθης νέος, διασώτας διὰ τῆς φιλαληθείας του καὶ τοὺς ληστὰς ἀπὸ τὴν ληστείαν, καὶ τὸ δισσάκκιον καὶ τὰ φλωρία του, ἐξηκολούθησε τὸ ταξειδιὸν του, καὶ πιστὸς πάντοτε εἰς τὴν παραγγελίαν τῆς μητρὸς του ἀποκατέστη ἐπὶ τέλους εὐτυχής.

Τῆς κακοήθους ψευδολογίας, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, θυγατέρες κακοηθέστεραι εἶναι ἢ κολακεία, ἢ συκοφαντία, ἢ ἀπάτη καὶ ἢ διαβολή.

Βεβαίως οἱ ἔπαινοι, τοὺς ὁποίους ἢ πονηρὰ καὶ κόλαξ ἀλώπηξ ἔλεγε πρὸς τὸν κόρακα περὶ τοῦ ὠραίου χρώματός του καὶ τῆς ὠραίας φωνῆς του, διὰ ν' ἀνοιξῆ τὸ στόμα του, καὶ οὕτως ἀρπάσῃ τὸ ὅποῖον ἐκράτει κρέας, δὲν ἦσαν εἰμὴ ψευδολογίαι.

Ἄς μὴ πιστεύωμεν λοιπὸν τοὺς αἰσχροὺς καὶ ἀναιδεῖς κόλακας, οἵτινες μᾶς φορτόνουν ἐπαίνους, τοὺς ὁποίους δὲν ἀξιζομεν, διὰ νὰ μᾶς ἀπατῶσιν. Ἀλλὰ, διὰ νὰ μὴ πίπτωμεν εἰς τὰς παγίδας τῶν κολάκων, πρέπει νὰ γνωρίζωμεν καλὰ τὸν ἑαυτὸν μας, καὶ νὰ μὴ νομίζωμεν ἀνοήτως ὅτι ἔχομεν προτερήματα καὶ ἀρετὰς, τὰς ὁποίας πραγματικῶς δὲν ἔχομεν. Τὸ γνῶθι σαυτὸν εἶναι λοιπὸν ἀντιφάρμακον καὶ κατὰ τῆς κολακείας.

Ὁ ἀρχαῖος φιλόσοφος Ἀντισθένης ὀρθῶς ἔλεγεν, ὅτι οἱ κόλακες εἶναι πολὺ χειρότεροι ἀπὸ τοὺς κόρακας, διότι οὗτοι μὲν κατατρώγουν τὰ πτώματα τῶν ἀποθανόντων, ἐκεῖνοι δὲ τρώγουν τὰς ψυχὰς τῶν ζώντων.

Ἐὰν δὲ ἦναι μωρία τὸ νὰ πιστεύωμεν τοὺς κόλακας, βεβαίως εἶναι αἰσχρότης τὸ νὰ ἦναί τις κόλαξ, ἢ ἀπατεῶν, ἢ ψεύστης· καὶ ὅμως ἐσχάτως ἀνεγίνωσκα βιβλίον ξένου τινὸς περιηγητοῦ, ὅστις μᾶς στολίζει μ' ὅλα αὐτὰ τὰ λαμπρὰ ἐπιθετα.

Ο ΞΕΝΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΤΗΣ.

— Τί λέγει ὁ περιηγητής; ἠρωτήσαμεν περίεργοι τὸν Γεροστάθην. Αὐτὸς δὲ μᾶς ἀπήντησε τὰ ἑξῆς.

— Περιηγηθεὶς τὴν Εὐρωπαϊκὴν καὶ Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, ἔγραψε περὶ αὐτῆς, περὶ τῶν Τούρκων, καὶ περὶ τῶν σημερινῶν Ἑλλήνων· λέγει δὲ περὶ ἡμῶν καὶ καλὰ καὶ κακά.

Μᾶς θαυμάζει, διότι ὑπὸ ἀλλοεθνεῖς καὶ ἑτεροθρήσκους ἠμπορέσαμεν νὰ διατηρήσωμεν τὴν θρησκείαν μας, τὴν γλῶσσάν μας, καὶ τὸν ἔθνησμόν μας· μᾶς ἐπαινεῖ διὰ τὴν πρὸς τὰ γράμματα κλίσιν μας καὶ διὰ τὴν συντήρησιν τόσων Ἑλληνικῶν σχολείων καθ' ὅλην τὴν Τουρκίαν, τὰ ὅποια διέσωσαν καὶ διασώζουσι τὸν ἑλληνισμόν καὶ τὴν ἐθνικότητά μας. Ἀλλὰ συγχρόνως μᾶς ὀνομάζει κόλακας χαμερπεῖς τῶν δυνατῶν τῆς ἡμέρας, ψεύστας, ἀπατεῶνας, κρυψίνοας, φθονερούς, καὶ ἐπιβρέπεῖς εἰς τὴν διαβολὴν καὶ τὴν κακολογίαν.

— Ὡ τὸν ἀχρεῖον, ἐφώναξε τότε μετ' ἀγανακτήσεως ὁ συμμαθητής μας Ἰωάννης· καὶ δὲν ἐντρέπεται νὰ μᾶς ὑβρίζῃ τόσον αἰσχυρῶς! Ἄν ἔτυχε νὰ γνωρίσῃ εἰς τὰς περιηγήσεις του κόλακά τινα, ἢ ψεύστην, ἢ ἀπατεῶνα, ἦτο δίκαιον νὰ κακολογήσῃ ὀλόκληρον τὸ ἔθνος μας, καὶ νὰ λησμονήσῃ ὁποίων ἐνδόξων προγόνων ἀπόγονοι εἴμεθα;

Ὁ Γεροστάθης χαμογελῶν ἀπήντησεν·

— Ἐπαινῶ τὴν Ἑλληνικὴν φιλοτιμίαν σου, φίλτατε Ἰωάννη, ἀλλ' ἀποδοκιμάζω τὴν ἀγανάκτησίν σου. Ὅσάκις μᾶς κακολογῶσι δὲν πρέπει ν' ἀγανακτῶμεν, οὔτε εἰς ἀντικακολογίας νὰ καταφεύγωμεν, διότι δι' αὐτῶν θέλομεν προκαλεῖ νέας καὶ ἴσως χειροτέρας καθ' ἡμῶν κακολογίας. Ἀλλὰ κακολογούμενοι πρέπει νὰ ἐξετάζωμεν ἡσύχως καὶ ἀπαθῶς, ἂν πραγματικῶς ἔχωμεν τὰς ἐλλείψεις καὶ τὰς κακίας, τὰς ὁποίας μᾶς προσάπτουν· καὶ ἂν εὕρωμεν ὅτι δυστυχῶς τὰς ἔχομεν, πρέπει νὰ προσπαθῶμεν ν' ἀποπλύνωμεν αὐτάς, ἀγανακτοῦντες οὐχὶ κατὰ τῶν κακολογούντων, ἀλλὰ καθ' ἡμῶν αὐτῶν. Μόνον τοιοῦτοτρόπως δυνάμεθα νὰ καταπαύσω-

μεν τὰς καθ' ἡμῶν κακολογίας, καὶ οὐχὶ ἀγανακτοῦντες καὶ ἀνθυβρίζοντες.

Ἄς μὴ μᾶς φαίνεται δὲ παράδοξον ἢ ἀδίκον, φίλτατε Ἰωάννη, ἀν' ἐξ αἰτίας ὀλίγων κατηγορεῖται ὀλόκληρον τὸ ἔθνος.

Ὅλιγοι ἦσαν καὶ μεταξὺ τῶν προγόνων μας οἱ ἄριστοι ποιηταὶ, φιλόσοφοι, γλύπται καὶ ἀρχιτέκτονες· ὀλίγοι οἱ Μιλτιάδαι, οἱ Θεμιστολεῖς, οἱ Κίμωνες, οἱ Ἐπαμεινῶνδαι καὶ οἱ μεγάλοι Ἀλέξανδροι, καὶ ὅμως ἡ δόξα αὐτῶν τῶν ὀλίγων ἐπεχύθη ἐφ' ὅλου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους· ὥστε ὀλόκληρος ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ φυλὴ ἐδοξάσθη καὶ ὀλονὲν θαυμάζεται διὰ τὴν ὠραίαν ποίησίν της, διὰ τὴν ὑψηλὴν φιλοσοφίαν της, διὰ τὴν καλλιτεχνίαν της, καὶ διὰ τὰ λαμπρὰ στρατιωτικὰ της ἔργα.

Ἄλλ' ἡ δόξα καὶ αἱ ἀρεταὶ τῶν προγόνων δὲν δύνανται δυστυχῶς νὰ καλύψωσι τὴν ἀδοξίαν καὶ τὰς κακίας, ἢ τὰ ἐλαττώματα τῶν ἀπογόνων. Ἀπ' ἐναντίας, ὅσον ἐνάρετοι, σοφοὶ, φιλόκαλοι, καὶ φιλοπάτριδες ἦσαν οἱ πρόγονοι, τόσον πλέον καταφανὴς καὶ ἀξιοκατάκριτος ἀποκαθίσταται ἡ διαφθορὰ, ἡ ἀπαιδευσία, ἡ ἀφιλοκαλία καὶ ἡ πρὸς τὴν πατρίδα ἀδιαφορία τῶν ἀπογόνων.

Ὁ κακοῆθης καὶ ἀμαθὴς υἱὸς πατρὸς ἐναρέτου καὶ πεπαιδευμένου εἶναι ἀσυγκρίτως πλέον ἀξιοκατάκριτος παρὰ τὸν ἀμαθῆ καὶ κακοῆθην υἱὸν ἀμαθοῦς καὶ κακοῆθους πατρὸς.

Ὅσακις λοιπὸν ἀκούωμεν κατηγορίας, ἅς μὴ προτείνωμεν πατραγαθίας πρὸς ἀντίκρουσιν αὐτῶν, ἀλλ' ἅς προσπαθῶμεν τὴν διόρθωσιν καὶ βελτίωσίν μας, ἀν' αἱ κατηγορίαι ἔχωνται ἀληθείας.

Τοῦτο μᾶς συμβουλεύουν καὶ οἱ ἔνδοξοι πρόγονοί μας. Ἄς ἐκτελῶμεν δὲ τὰς συμβουλὰς των, ἅς μιμώμεθα τὰς καλὰς καὶ ἐναρέτους πράξεις των, καὶ τότε μόνον θέλομεν κατασταθῆ ἄξιοι ἀπόγονοί των καὶ θέλομεν ἀποστομῶσαι τὰς καθ' ἡμῶν κακολογίας.

Ο ΕΠΙΚΤΗΤΟΣ, Ο ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΛΑΤΩΝ.

Ὁ Ἐπίκτητος, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, γεννη-

θείς εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἦτο ἐκ τῶν ἐνδοξοτέρων Στωϊκῶν φιλοσόφων τῆς Ἑλλάδος.

Ὅτε δὲ ἠρωτήθη πῶς δύναται τις νὰ προφυλαχθῆ κατὰ τῶν κακολόγων, ἀπεκρίθη· — Ἐὰν διορθώσωμεν τὰ σφάλματα, διὰ τὰ ὁποῖα μᾶς κακολογοῦν, ἢ καθ' ἡμῶν κακολογία βεβαίως θέλει παύσει.

Ὁ Ἀναξίμανδρος ἐκ τῆς Μιλήτου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἰς τῶν ἀρχαιοτέρων φιλοσόφων τῆς Ἰωνικῆς Σχολῆς, ὅτε τις εἶπε πρὸς αὐτὸν ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ παιδία γελῶσιν, ὡσάκις τὸν ἀκούωσι τραγωδοῦντα, ἀντὶ νὰ θυμώσῃ, ἀπεκρίθη· — «Λοιπὸν » διὰ νὰ μὴ γίνωμαι γελοῖος, πρέπει νὰ μάθω νὰ τραγωδῶ » καλῆτερα.»

Ὁ δὲ Πλάτων ὁ Ἀθηναῖος, ἀκούσας ὅτι ἔχει πολλοὺς ἐχθροὺς κακολογοῦντας αὐτόν· «Θέλω φροντίσει, εἶπε, νὰ καταστήσω τὴν διαγωγὴν μου τοιαύτην, ὥστε οὐδεὶς νὰ μὴ πιστεύῃ τὰς κακολογίας τῶν ἐχθρῶν μου». Ὅσάκις δὲ παρετῆρει εἰς ἄλλους ἐλάττωμά τι ἢ σφάλμα, ἀντὶ νὰ κακολογῆ αὐτοῦς, ἐπρωτίμῃ νὰ ἐξετάζῃ μήπως καὶ αὐτὸς ὑπόκειται εἰς τὸ ἴδιον σφάλμα ἢ ἐλάττωμα, ὅπως διορθώσῃ αὐτό.

Ο ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΑΙ ΟΙ ΑΘΗΝΑΙΟΙ ΡΗΤΟΡΕΣ.

Ὁ Φίλιππος, ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας, ἔλεγεν ὅτι ἦτο εὐγνώμων πρὸς τοὺς ῥήτορας τῶν Ἀθηναίων, διότι ἐνεκκ αὐτῶν ἐπροσπάθησε νὰ βελτιώσῃ καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις του, διὰ ν' ἀποδεικνύῃ ψευδομένους καὶ ἀναξίους πίστεως τοὺς κακολογοῦντας αὐτὸν ῥήτορας.

Ἡ ἰσχυροτέρα ἀσπίς κατὰ τῶν βελῶν τῆς κακολογίας, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, εἶναι, παιδία μου, ἢ καθαρὰ συνείδησις. Ἡ κακολογία, ἢ διαβολή, ἢ συκοφαντία κατὰ τῶν ἐχόντων τὴν συνείδησίν των καθαρὰν, ὁμοιάζουν καπνὸν μαῦρον, ἀμαυρόνοντα πρὸς ὥραν ἀδάμαντα λαμπρὸν, τοῦ ὁποίου ὅμως ἢ λαμπρότης διὰ μικρᾶς τριβῆς ἐπανέρχεται ζωηροτέρα.

Οἱ σπινθηρες τῆς κακολογίας, τῆς διαβολῆς, τῆς συκοφαντίας εὐκόλως σβύνονται, ἂν διὰ τῆς κακῆς διαγωγῆς μας δὲν φουσῶμεν καὶ δὲν ἐξάπτωμεν αὐτοὺς εἰς πυρκαϊάν.

Ὁ συμμαθητῆς μας Ἀθανάσιος παρετήρησε τότε ὅτι, ἐὰν ἡ κακολογία συντελῆ εἰς τὴν βελτίωσίν μας, δὲν βλάπτει, ἀλλ' ὠφελεῖ, καὶ ἐπομένως ὅτι οἱ κακολογοῦντες δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἀξιοκατάκριτοι, ἀλλ' ἀξιεπαῖνοι.

— Καὶ τὰ ἱατρικὰ, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, συντελοῦν εἰς τὴν ὑγείαν μας, καὶ ὅμως τὰ ἀποστρεφόμεθα, φίλε Ἀθανάσιε, ὡς πικρὰ καὶ ἀηδέστατα· τοιουτοτρόπως ἀποστρεφόμεθα καὶ τοὺς κακολόγους, ἂν καὶ οἱ κακολογούμενοι δύνανται εἶναι νὰ διορθωθῶσι καὶ ὠφελῆθῶσιν ἐξ αὐτῶν.

Οἱ κακολογοῦντες ὅμως δὲν κακολογοῦν διὰ νὰ ὠφελήσωσιν, ἀλλ' ἢ διὰ νὰ βλάψωσιν, ἢ διότι εὐρίσκουν εὐχαρίστησιν ἐν τῇ κακολογίᾳ των.

Ἐκτὸς τούτου, ὁ συνειθίσας εἰς τὸ ὀλέθριον τῆς κακολογίας ἐλάττωμα δὲν περιορίζεται εἰς τὴν ἀπαθῆ κατάκρισιν τῶν ἀληθῶν σφαλμάτων, ἀλλὰ πολλάκις προσβάλλει ἀδίκως τὴν τιμὴν καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἄλλων ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῶν. Πολλοὶ δὲ δυστυχῶς πιστεύουν τὰς κακολογίας ἀνεξετάστως, καὶ ὁ κακολογούμενος οὕτω θυσιάζεται πρὶν μάθῃ ὅτι ἐκακολογήθη, ἢ πρὶν προφθάσῃ ν' ἀποδείξῃ τὸ ψεῦδος τῆς κατ' αὐτοῦ κακολογίας.

Ἀλλὰ καὶ ἑαυτοὺς πολλάκις καταστρέφουν οἱ κακολογοῦντες τοὺς ἄλλους· διότι ὅλοι κοινῶς ἀποφεύγουν καὶ ἀποστρέφονται αὐτούς. Ἐνίοτε δὲ οἱ κακολογούμενοι, ὄντες εὐερέθιστοι καὶ ἐκδικητικοὶ, καταφεύγουν εἰς ἀντικακολογίας, εἰς ὕβρεις, εἰς ξυλοκοπήματα, εἰς πληγώσεις, καὶ εἰς φόνους κατὰ τῶν κακολογούντων αὐτούς.

Ὅτε ὁ Γεροστάθης ἐτελείονε τοὺς ἀνωτέρω λόγους, ὁ Κωνσταντῖνος, ὅστις εἶχεν ὀδηγήσει τὸν βωβὸν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γεροστάθου, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν συνοδείαν μας. Ὁ γέρων δὲ τότε μᾶς προσεκάλεσε νὰ καθήσωμεν ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλου πλατάνου, καὶ μᾶς ἐδιηγῆθη τὸ ἐξῆς.

Ο ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΙ Η ΚΟΡΑΛΙΑ.

Ἐμπορός τις εὐκατάστατος συστημένος πρὸ χρόνων εἰς Τεργέστην, ὑποπέσας εἰς ἀλλεπάλληλα δυστυχήματα, ἐπὶ τέλους ἐπτώχευσε καὶ μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν ἀφήσας εἰς ἄκραν πενίαν χήραν φιλάσθενον, υἷον εἰκοσαετῆ, ὀνομαζόμενον Δημήτριον, καὶ τέσσαρα ἄλλα ἀνήλικα τέκνα.

Ἄλλ' ἐὰν τὰ χρήματα χάνωνται, τὰ δὲ κτήματα καταστρέφονται, ἡ παιδεία ὁμως καὶ ἡ καλὴ ἀνατροφή διασώζονται πρὸς παρηγορίαν τῶν δυστυχούντων.

Ὁ Δημήτριος, ἂν καὶ ἔμεινεν ἄνευ τινὸς πατρικῆς περιουσίας, εἶχεν ὁμως λάβει παρὰ τοῦ καλοῦ πατρὸς του καὶ ἀνατροφὴν καλὴν τῆς καρδίας του, καὶ παιδείαν τοῦ νοός του, ἐπιδώσας ἰδίως εἰς τὴν Μουσικὴν καὶ εἰς τὴν σπουδὴν τῶν Εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν.

Ὅτε λοιπὸν, ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς του, εἶδε τὴν ἀπελπισίαν τῆς δυστυχοῦς μητρὸς του, παρεκάλει αὐτὴν νὰ μὴ λυπηθῆται, λέγων ὅτι ἐσκόπευε νὰ μετέλθῃ τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἤλπιζε νὰ προσπορίζεται τὰ ἀναγκαῖα πρὸς διατήρησιν καὶ τῆς καλῆς του μητρὸς καὶ τῶν φιλάτων του ἀδελφῶν.

Ἐντὸς ὀλίγου ἐσυστήθη τῷ ὄντι εἰς τινὰ τῶν πρώτων οἰκογενειῶν τῆς Τεργέστης, ὅπου ἤρχισε νὰ διδῆ μαθήματα τῆς Μουσικῆς καὶ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης εἰς τὴν θυγατέρα των Ἀσπασίαν.

Διὰ τῆς οἰκογενείας δὲ ταύτης ἐσυστήθη καὶ εἰς ἄλλας· καὶ οὕτως ἡ εὐγενὴς ἐπιθυμία τοῦ Δημητρίου ἐξεπληρώθη, διότι κατώρθωσε διὰ τῶν μαθημάτων του νὰ διατηρῆ ἐν ἀνέσει καὶ τὴν φιλάσθενον μητέρα του καὶ τοὺς ἀνήλικας ἀδελφούς του.

Ἄλλ' ἡ εὐχαρίστησις αὕτη τοῦ Δημητρίου καὶ τῆς οἰκογενείας του δὲν διήρκεσε δυστυχῶς ἐπὶ πολὺ, ἕνεκα τῆς κακολογίας φλυάρχου τινὸς νέας, ὀνομαζομένης Κοραλίας.

Ἐν τῶν σημαντικωτέρων ἐλαττωμάτων τῆς γλώσσης εἶναι καὶ ἡ φλυαρία, ἐπειδὴ ὁ φλύαρος καὶ ἀπεχθὴς ἀποκαθίστα-

ται κατακουράζων τοὺς ἀκροατάς του, καὶ ἀνοησίας ἀναγκάζεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ λέγη, κεντώμενος ὑπὸ τῆς γλωσσομανίας τοῦ, διότι ὁ νοῦς του δὲν δύναται νὰ προφθάσῃ τὴν ταχύτητα τῆς γλώσσης του. Καθὼς δὲ ὅσον ἐλαφρότερον εἶναι τὸ φορτίον, τόσον ταχύτερα τρέχει ὁ ἵππος, τοιοῦτοτρόπως ὅσον περισσότερο τρέχει ἢ γλώσσα, τόσον ἐλαφρότερα καὶ ἀνοητότερα εἶναι τὰ λεγόμενα παρ' αὐτῆς.

Οἱ φλύαροι, διὰ νὰ δίδωσι τροφήν εἰς τὴν γλωσσαλίαν των, καταφεύγουν προσέτι καὶ εἰς ψευδολογίας, καὶ εἰς κακολογίας, καὶ εἰς ἐμπαιγμούς.

Ἡ Κοραλία δὲν ἐγνώριζεν ὅτι ὁ ὠραιότερος στολισμὸς τῶν νεανίδων εἶναι ἡ σεμνὴ σιωπὴ· ὅθεν καὶ φλύαρος καὶ κακολόγος ἦτο. Ἡ δὲ γλώσσά της ἔχαιρε χαρὰν μεγάλην μόνον ὡσάν τις ἢ Κοραλία ἐκοιμᾶτο, διότι τότε μόνον ἄφινε τὴν γλώσσαν της ἡσυχον καὶ ἀτάραχον.

Πολλὰ ὀλίγαι κυρίαι τῆς Τεργέστης, καὶ αὐταὶ πολλὰ σπανίως, ἐπεσκέπτοντο τὴν Κοραλίαν, διότι καὶ τὴν φλυαρίαν της ἐφροῦντο, καὶ τὴν κακολογίαν της ἀπεστρέφοντο. Ἄλλ' ἢ Κοραλία, μὴ ὑποφέρουσα νὰ μένη μόνη καὶ σιωπηλὴ, καθ' ἡμέραν ἐξήρχετο εἰς ἐπισκέψεις, διὰ νὰ εὕρισκῃ καὶ ἀφορμὰς καὶ ἀκροατάς τῆς πολυλογίας καὶ τῆς κακολογίας της.

Ὅτε ὁ Δημήτριος ἀνέλαβε τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, ἡ Κοραλία ἐχάρη, διότι τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἐπρόσφερε νέαν ὕλην εἰς τὴν ἀκούραστον γλώσσαν της. Ἐκτοτε, περιφερομένη κατὰ τὸ σῆμα ἀπὸ οἰκίαν εἰς οἰκίαν, περὶ τοῦ Δημητρίου καὶ περὶ τῶν μαθητηρίων αὐτοῦ ἐξηκολούθει πολυλογοῦσα.

— Πῶς ἀποφασίζετε νὰ δέχεσθε τὸν Δημήτριον εἰς τὰς οἰκίας σας; ἔλεγε μεταξὺ τῶν ἄλλων ἡ Κοραλία· γνωρίζω πολὺ καλὰ ὅτι εἶναι μέθυσος· τὸν εἶδα νὰ ῥοφᾷ τὸ ῥακίον μὲ πολλὴν ὄρεξιν· ἀντὶ δὲ νὰ ἐξοδεύῃ τὰ μηνιαῖα, τὰ ὅποια τῷ δίδετε, πρὸς περίθαλψιν τῆς οικογενείας του, αὐτὸς βεβαίως τὰ ἐξοδεύει εἰς τὰ καπηλεῖα. Πρέπει δὲ νὰ ἴηται καὶ πολὺ ἀσυνείδητος, διότι διδάσκει Μουσικὴν καὶ Γαλλικὰ, ἐνῶ οὔτε Μουσικὴν οὔτε Γαλλικὰ γνωρίζει. Ἦξεύρω ὅτι ἔχει φίλους ἕνα Μουσικόν

καὶ ἓνα Γάλλον, οἱ ὁποῖοι φαίνεται τὸν προετοιμάζουσι εἰς τὰ ἄθλια μαθήματα, τὰ ὅποια παραδίδει. Τὸν ἤκουσα ἡμέραν τινὰ νὰ ὀμιλῇ Γαλλικὰ· ὁ Θεὸς νὰ τὰ κάμη Γαλλικὰ. Ἐξεκαρδίσθη ἀκούουσα τὴν ἀθλιεστάτην καὶ γελοίαν προφορὰν τῶν Γαλλικῶν του. Ὁ Δημήτριος, ἐπρόσθεσεν ἡ Κοραλία, ἐλπίζει νὰ νυμφευθῇ τὴν Ἀσπασίαν· τὸ ἐνόησα ἀπὸ διαφόρους λόγους, τοὺς ὁποίους περὶ αὐτῆς μὲ εἶπεν· ἀπορῶ δὲ πῶς οἱ γονεῖς τῆς Ἀσπασίας τὸν δέχονται εἰς τὴν οἰκίαν των· τοιοῦτος γαμβρὸς βέβαια δὲν τοὺς προξενεῖ πολλὴν τιμὴν.

Τοιαῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ ἐφλυάρει ἡ Κοραλία, οὐδὲν προσωπικὸν πάθος ἢ ἔχθραν ἔχουσα κατὰ τοῦ ἀγαθοῦ Δημητρίου, ἀλλὰ παρασυρομένη ἀπὸ τὴν κακίστην ἔξιν τῆς φλυαρίας καὶ κακολογίας. Δὲν ἤργησαν δὲ ταῦτα πάντα, διαδιδόμενα ἀπὸ γυναικεῖον εἰς γυναικεῖον στόμα, νὰ φθάσωσι καὶ εἰς τὰς ἀκοὰς τῆς μητρὸς τῆς νέας Ἀσπασίας, ἥτις, ὑπερήφανος καὶ ὀργίλη, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ ποία ἦτο ἡ πηγὴ τῶν τοιούτων κακολογιῶν, ἀμέσως εἰδοποίησε τὸν Δημήτριον ὅτι τοῦ λοιποῦ ἡ θυγάτηρ της δὲν θέλει λαμβάνει μαθήματα παρ' αὐτοῦ. Τὸ παράδειγμά της δὲ ἔσπευσαν ν' ἀκολουθήσωσι καὶ ὄλαι αἱ λοιπαὶ κυριαί, τῶν ὁποίων τὰ τέκνα ἐδίδασκεν ὁ δυστυχῆς Δημήτριος.

Ἐξαίφνης λοιπὸν ὁ Δημήτριος βλέπει ἑαυτὸν ἄνευ μαθητῶν καὶ ἄνευ χρημάτων πρὸς περίθλαψιν τῆς οἰκογενείας του. Βαθυτάτη δὲ μελαγχολία διαδέχεται τὴν προτέραν εὐχαριστήσιν του, καθ' ὅσον μάλιστα δὲν ἐγνώριζεν ὁ δυστυχῆς τὴν αἰτίαν τῆς τοιαύτης αἰφνιδίας καὶ ταυτοχρόνου ἐγκαταλείψεώς του παρ' ὅλων τῶν μαθητῶν του.

Ἡ φιλάσθενος μήτηρ του συμμερίζεται τὴν μελαγχολίαν τοῦ υἱοῦ της, ἀπελπίζεται, κλαίει, χάνει τὸν ὕπνον της, καὶ ἐντὸς ὀλίγου μεταβαίνει εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, συσταίνουσα διὰ τῶν τελευταίων λόγων καὶ βλεμμάτων της εἰς τὴν ἀγάπην καὶ προστασίαν τοῦ Δημητρίου τὰ ἀνήλικα τέκνα της.

Ἀπερίγραπτος ἦτο τότε ἡ λύπη τοῦ Δημητρίου· ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς θλίψεώς του οὐδὲ μίαν στιγμὴν ἔπαυσε περιποιού-

μενος τούς μικρούς ἀδελφούς του, προσπαθῶν συγχρόνως νὰ εὕρῃ νέον τινὰ πόρον ζωῆς, καὶ ἐξετάζων νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν τῆς δυστυχίας του. Ἐχων δὲ καθαρὰν τὴν καρδίαν, ἤλπιζε πάντοτε εἰς τὸν πολυεὐσπλαγχνον Θεόν, καὶ αἱ ἐλπίδες του δὲν ἐψεύσθησαν.

Ἐπληροφορήθη ἐπὶ τέλους ὅτι ἡ αἰτία τῆς δυστυχίας του ἦτο ἡ κακολογία τῆς φλυάρχου Κοραλίας, διότι αὐτὴ εἶχε διαδώσει ὅτι ἦτο μέθυσος καὶ ἀμαθής, καὶ ὅτι δῆθεν ἐκαυχᾶτο ὡς μελλόνυμφος τῆς Ἀσπασίας.

Ἡ δυστυχία τοῦ Δημητρίου ἀποδεικνύει τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τοῦ Ἰσοκράτους· «φοβοῦ τὰς διαβολὰς καὶ νὰ ψευδεῖς ᾧσιν». Ἀλλ' αἱ κατηγορίαι τῆς Κοραλίας ἀπεδείχθησαν ἐπὶ τέλους ψευδές γαται, διότι ἀνεφάνη ὅτι ὁ Δημήτριος οὐδέποτε ἠγάπησε τὸ κρασίον, καὶ ὅτι πάντοτε ἀπεστράφη τὰ πνευματώδη ποτά· ὅτι δὲ μίαν καὶ μόνην φοράν, πάσχωιν σφοδρὸν κωλικόπονον, κατὰ συμβουλήν φίλου του, ἔπιεν ὀλίγον ῥακίον τὸ ὁποῖον πραγματικῶς τὸν ὠφέλησε· τοῦτο δὲ ἰδοῦσα ἡ Κοραλία, ἔπλασεν ἀμέσως ὅτι ἦτο μέθυσος.

Ἀπεδείχθη ἐπίσης ὅτι ὁ Μουσικὸς καὶ ὁ Γάλλος ἦσαν φίλοι του, τούς ὁποίους ἐσυναναστρέφετο οὐχὶ διὰ νὰ τὸν προετοιμάζωσιν εἰς τὰ μαθήματά του, ἀλλὰ διὰ νὰ τελειοποιῆται ἐκ τῆς συναναστροφῆς των, διότι καὶ τὴν Μουσικὴν καὶ τὴν Γαλλικὴν πολὺ καλὰ ἐγνώριζεν.

Ἦναγκάσθη δὲ ἡ ἀπερίσκεπτος Κοραλία νὰ ὁμολογήσῃ ἐνώπιον διαφόρων ἀξιοτίμων ὑποκειμένων, ὅτι οὐδὲν ἄλλο περὶ τῆς Ἀσπασίας εἶχεν εἰπεῖ πρὸς αὐτὴν ὁ Δημήτριος, παρ' ὅτι εἶναι νέα ἔχουσα καλλίστην ἀνατροφήν, ὅτι προοδεύει εἰς τὰς σπουδὰς τῆς, ὅτι ἔχει καρδίαν ἀγαθὴν, καὶ ὅτι βεβαίως θέλει καταστήσει εὐτυχῆ τὸν μέλλοντα σύζυγόν τῆς.

Ταῦτα πάντα οἱ φίλοι τοῦ Δημητρίου ἐκοινοποίησαν ἀμέσως εἰς Τεργέστην. Γενικὴ δὲ κατακραυγὴ καὶ ἀγανάκτησις ἐγεννήθη τότε κατὰ τῆς κακολόγου Κοραλίας· γενικὴ δὲ συμπάθεια ἀνεφάνη καθ' ὅλην τὴν πόλιν ὑπὲρ τοῦ ἀδίκου θύματος τῆς.

Ἐμπορος λοιπὸν πλούσιος ἐζήτησεν ὡς γραμματέα τοῦ ἐμπορικοῦ του καταστήματος τὸν καλὸν ἀγαθὸν Δημήτριον. Διὰ τῆς τιμιότητος δὲ, τῆς ἐπιμελείας, καὶ τῆς ἰκανότητός του, τόσον ἐπροόδευσε εἰς τὴν εὐνοίαν τοῦ ἐμπόρου, ὥστε μετὰ τινα χρόνον καὶ γαμβρός του καὶ κληρονόμος τῆς περιουσίας αὐτοῦ ἀποκατέστη.

Ἄλλ' ἡ Κοραλία, μισημένη καὶ ἐγκαταλελειμμένη παρὰ πάντων, ἀφοῦ ἐξώδευσε τὴν μικρὰν πατρικὴν της περιουσίαν, ἔμεινε ἀπορος καὶ δυστυχῆς. Κλαίουσα δὲ καὶ μετανοοῦσα, διότι διὰ τῆς γλώσσης της καὶ ἑαυτὴν κατέστρεψε, καὶ τὴν μητέρα τοῦ Δημητρίου ἐθανάτωσε, καὶ τὸν Δημήτριον εἶχε δυστυχῆσει, κατήντησε τόσον μελαγχολικὴ καὶ σιωπηλὴ, ὥστε πολλοὶ τὴν ἐξελάμβανον ὡς βωβὴν. Ὁ ἀμνηστίακος ὁμως Δημήτριος, πληροφορηθεὶς τὴν δυστυχίαν της καὶ συγχρόνως τὴν μετάνοιάν της, εὐσπλαγχνίσθη καὶ ἀνέλαβεν αὐτὴν ὑπὸ τὴν προστασίαν του.

Τὴν ἱστορίαν αὐτὴν, ἐπρόσθεσε ὁ Γεροστάθης, ἤκουσα παρὰ τοῦ ἰδίου Δημητρίου, ὅστις σήμερον, ὢν εὐκατάστατος καὶ εὐυπόληπτος, ζῆ εἰς Τεργέστην ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἀξιοτίμου οἰκογενείας του, ἔχων ἀποκαταταστημένους ἄριστα καὶ ὅλους τοὺς μικροτέρους ἀδελφούς του.

Ἦτο πρώτη Μαρτίου, ὅτε ὑπῆγα εἰς τὸ γραφεῖόν του διὰ νὰ τὸν ἀποχαιρετήσω μεταβαίνων εἰς τὴν πατρίδα. Ἐκεῖ εἶδα εἰσερχομένην μετὰ πολλῆς συστολῆς γυναῖκα μαυροφορεμένην ἔρωτήσας δὲ περὶ αὐτῆς τὸν ἀγαθὸν Δημήτριον, ἔμαθον παρ' αὐτοῦ ὅτι ἐκείνη ἦτο ἡ δυστυχῆς Κοραλία, ἣτις ἤρχετο εἰς τὸ γραφεῖόν του κατὰ μῆνα, διὰ νὰ λαμβάνῃ τὴν μηνιαίαν περίθαλψίν της.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην ὁ Γεροστάθης, παρατηρήσας τὸν ἥλιον καὶ τὸ ὥρολόγιόν του, μᾶς εἶπεν ὅτι ἦτο ὥρα νὰ ἐπιστρέψωμεν, ἡμεῖς μὲν διὰ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὸ σχολεῖον, αὐτὸς δὲ διὰ νὰ φροντίσῃ περὶ τοῦ βωβοῦ, ὅστις τὸν ἐπερίμενε εἰς τὴν οἰκίαν του.

Ἐνῷ δ' ἐπεστρέφαμεν, ὁ Ἀθανάσιος πλησιάσας τὸν Γεροστάθην εἶπε·

— Πολὺ παράδοξον μ' ἐφάνη ν' ἀκούσω ὅτι ὁ Δημήτριος, ὁ σεις, ὡς μᾶς εἶπετε, εἶχε καλὴν ἀνατροφήν, κατήντησεν εἰς τόσους ἐπαίνους τοῦ ἑαυτοῦ του, διηγούμενος τὴν ἱστορίαν του, διότι ἐξ αὐτῆς ἀναφαίνεται καὶ καλὸς υἱὸς, καὶ καλὸς ἀδελφὸς, καὶ πεπαιδευμένος, καὶ ἐπιμελής, καὶ ἀμνησίκακος, καὶ ἐλεήμων.

— ὦ! βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ Γεροστάθης, ἂν ὁ Δημήτριος ἦτο τόσον περιαιτολόγος, ὥστε νὰ σωρεύσῃ τόσους ἐπαίνους ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ του, ἤθελα τὸν ἀποστραφῆ, καὶ ἀντὶ νὰ τὸν συστήσω εἰς τὴν ἀγάπην καὶ εἰς τὸν σεβασμὸν σας, ἤθελα σᾶς παρουσιάσει αὐτὸν ὡς τύπον περιαιτολογίας, τὴν ὁποίαν πᾶς φρόνιμος πρέπει ν' ἀποφεύγῃ, διὰ νὰ μὴ γίνεταί καὶ γελοῖος καὶ μισητός.

Ἄλλ' ὁ Δημήτριος, φίλε Ἀθανάσιε, μόνον ξηρὰ τὰ περιστατικά τοῦ βίου του μ' ἐδιηγῆθη μὲ πολλὴν ἀφέλειαν καὶ μετριοφροσύνην. Τὰ περιστατικά ὅμως ἦσαν τοιαῦτα, ὥστε διηγούμενος ἐγὼ αὐτὰ, δὲν ἠδυνήθην νὰ μὴ προσθέσω τοὺς δικαίους ὑπὲρ τοῦ Δημητρίου ἐπαίνους.

Ὁ καυχώμενος καὶ ὁ ἐπαινῶν τὸν ἑαυτόν του βεβαίως δεικνύει ὅτι δὲν ἔχει ἀρκετὴν κρίσιν· ἀλλ' ὁ Δημήτριος ἐκ νεότητός του ἀπέδειξε πολλὴν φρόνησιν, καὶ ἀκολουθῶν τὴν συμβουλὴν τοῦ Αἰσώπου, εἶχε πάντοτε ἔμπροσθεν, καὶ οὐχὶ ὀπίσθεν, τὸν σάκκον τῶν ἐλαττωμάτων του, διὰ νὰ τὰ βλέπῃ, καὶ νὰ τὰ διορθῶνῃ, καὶ διὰ νὰ μὴ παρεκτρέπεται εἰς περιαιτολογίας, λησμονῶν αὐτὰ· εἰς δὲ τὸν ὀπίσθεν σάκκον ἔθετε τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων, διὰ νὰ μὴ βλέπῃ αὐτὰ, καὶ λαμβάνῃ οὕτως ἀφορμὰς πρὸς περίγελων καὶ κακολογίαν. Ἄλλ' οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων πράττουν δυστυχῶς τὸ ἐναντίον.

Ο ΚΥΡ ΑΛΕΞΗΣ.

Ὅτε ἐπλησιάζομεν εἰς τὴν κωμόπολιν, ἀπηντήσαμεν τὸν κύρ Ἀλέξην, καθήμενον ἐπὶ ὄνου φορτωμένου ὄρνιθας, καὶ παρακολουθούμενον ὑπὸ τοῦ ὄνηλάτου.

— ὦρα καλή, κύρ Ἀλέξης, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Γεροστάθης. — Ὑπάγω εἰς Ἰωάννινα, ἀπεκρίθη ὁ κύρ Ἀλέξης, διὰ νὰ διαλύσω ἐκεῖ τὰς διαφορὰς, τὰς ὁποίας μετὰ τῶν γειτόνων μου ἔχω· διότι δὲν ἤμπόρεσα νὰ τοὺς καταπείσω περὶ τῶν δικαίων μου. . . . — Ἐνῶ δὲ ἤτοιμάζετο ν' ἀρχίσῃ ὁ κύρ Ἀλέξης τὴν διήγησιν τῶν φιλονεικῶν, τὰς ὁποίας μετὰ τῶν γειτόνων του εἶχεν, ὁ Γεροστάθης ἠύχθη εἰς αὐτὸν καλὸν κατευόδιον καὶ καλὰ τέλη, καὶ τὸν ἀπεχαιρέτησε.

Στραφεῖς δὲ μετ' ὀλίγον πρὸς ἡμᾶς ὁ ἀγαθὸς γέρων μᾶς εἶπεν· — Ἐλησμόνησα νὰ εὐχῆθῶ εἰς τὸν κύρ Ἀλέξην νὰ μὴ καταντήσῃ εἰς φιλονεικίας καὶ μὲ τὸν ἀγωγιάτην του περὶ τῆς σκιάς τοῦ ὄνου του, καθὼς τὸ ἔπαθεν ὁ ἀρχαῖος Ἀθηναῖος, ὅστις ταξιδεύων ἐν καιρῷ θέρους, ἐφιλονεῖκε μὲ τὸν ὀνηλάτην του ἂν ἡ σκιά τοῦ ὄνου ἀνῆκεν εἰς αὐτὸν ἢ εἰς τὸν ὀνηλάτην.

Οἱ βωβοὶ, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, εἶναι ἐλεύθεροι καὶ τοῦ ἐλαττώματος τούτου τῆς φιλονεικίας, τὸ ὅποῖον καὶ ἀπεχθεῖς μᾶς καθιστᾷ, καὶ εἰς κινδύνους μᾶς ἐκθέτει, καὶ γελοίους πολυλάκεις μᾶς ἀναδεικνύει.

Ὅσοι ὑπόκεινται εἰς τὸ πάθος τῆς φιλονεικίας, ἀποδεικνύουν ὅτι ἔχουν καὶ τὸ ἐλάττωμα τοῦ πείσματος, τὸ ὅποῖον, ὡς ἄλλοτε σᾶς εἶπα, εἶναι ἐλάττωμα ἰδίων τῶν ὄνων, καὶ οὐχὶ τῶν καλῶς ἀνατεθραμμένων ἀνθρώπων. Οἱ φρόνιμοι ἠξεύρουσιν ὅτι ὡς ἄνθρωποι δύνανται νὰ σφάλωσιν· ἐπομένως δὲν φιλονεικοῦν, ἐπιμένοντες πεισματωδῶς εἰς τὰς ιδέας των, διότι δυνατὸν νὰ ἦναι καὶ λανθασμένοι.

Εἶναι οἷσιν ἢ ψευδοφιλοτιμία ἀξιοκατάκριτος τὸ νὰ θεωρῆ τις τὰς κρίσεις του ἀλανθάστους, καὶ φιλονεικῶν νὰ ἐπιμένῃ εἰς αὐτάς, ἀποκρούων πεισματωδῶς τὰς τῶν ἄλλων.

Τὸ καταλληλότερον ὄπλον κατὰ τῆς φιλονεικίας εἶναι ἡ σιωπὴ, οὐδέποτε δὲ ἡ ἀντιλογία, διότι αὕτη οὐδὲν ἄλλο κατορθώνει, παρὰ νὰ δίδῃ τροφήν εἰς τὸ ἀνόητον πάθος τῶν ἀγαπώντων τὴν πεισματώδη φιλονεικίαν.

Ἄς ἀποφεύγωμεν λοιπὸν τὰς φιλονεικίας καὶ τὰς ἀντιλογίας, καὶ ἄς προσπαθῶμεν νὰ ἤμεθα συμβιβαστικοὶ καὶ εἰ-

ρηνικοί πρὸς πάντας, κατὰ τὰς παραγγελίας τοῦ Εὐαγγελίου.

Ὁ κύρ Ἀλέξης, ἂν ἐσυμβίβαζε τὰς διαφορὰς του φιλικῶς καὶ εἰρηνικῶς, ἤθελεν εἶσθαι βέβαια καὶ χριστιανὸς ἀληθής, καὶ ἄνθρωπος φρονιμώτερος. Ἀλλὰ ἐπιμένων εἰς φιλονεικίας καὶ κρισολογίας, καὶ τὴν θεῖαν ἐντολὴν παραβιάζει, καὶ τοὺς γείτονάς του θέλει καταστήσει ἐχθρούς του, καὶ τὸν καιρὸν του θέλει χάσει, καὶ τὰς τακτικὰς ὑποθέσεις του θέλει παραμελήσει, καὶ τὰ χρήματά του θέλει ἐξοδεύσει, καὶ τὰς ὀρνιθὰς του θέλει στερηθῆ, καὶ ἐπὶ τέλους ἴσως δὲν θὰ κατορθώσῃ τίποτε.

— Ἐγὼ ἤξεύρω, εἶπε τότε ὁ Πέτρος, ὅτι ὁ κύρ Ἀλέξης θέλει κατορθώσει τοὺς σκοπούς του εἰς Ἰωάννινα· διότι μίαν ἡμέραν ὁ πατήρ μου τὸν ἐσυμβούλευε νὰ συμβιβασθῆ καὶ νὰ μὴ τρέχῃ εἰς Ἰωάννινα, ἐπειδὴ αἱ ἀπαιτήσεις του εἶναι προφανῶς ἀδίκαι· ἐκεῖνος δὲ πλησιάσας τὸ στόμα του εἰς τὸ αὐτίον τοῦ πατρὸς μου, τῷ εἶπε κρυφίως, ὅτι δίδων εἰς τινὰ Τοῦρκον ἰσχυρὸν τῶν Ἰωαννίνων χίλια γρόσια εἶναι βέβαιος, ὅτι οἱ γείτονές του καταδικάζονται. Αὐτὰ τὰ εἶπε μυστικᾶ, ἀλλ' ἐγὼ τὰ ἤκουσα· ὁ δὲ πατήρ μου τὸν ἐπέπληξε τότε ἔτι περισσότερον.

Ὁ Γεροστᾶθης, ἐνόσφ ἔλεγεν αὐτὰ ὁ Πέτρος, ἐσκυθρόπαζεν· ὅτε δὲ ἐτελείωσεν, εἶπε πρὸς αὐτὸν μὲ ὕφος σοβαρὸν.

Ὅσον ἀξιεπίαινος εἶναι ὁ πατήρ σου, ὅστις ὡς καλὸς ἰερεὺς καὶ ὡς ἀληθὴς χριστιανὸς, ἐσυμβούλευσε συμβιβασμὸν καὶ εἰρήνην, καὶ ἐπέπληξε τὸν κύρ Ἀλέξην διὰ τοὺς αἰτχρούς σκοπούς τῆς δωροδοκίας, ἄλλο τόσον ἀξιοκατάκριτος εἶσαι σὺ, φίλε Πέτρε, ὅστις καὶ τὴν κρυφομιλίαν ἐπροσπάθησας ν' ἀκούσῃς καὶ τὸ μυστικὸν τὸ ὁποῖον ἤκουσας, ἠθέλησες σήμερον νὰ προδώσῃς.

Ἡ περιέργεια εἶναι ἀξιεπίαινος ὁσάνκις πρόκειται νὰ μάθωμεν πράγματα ὠφέλιμα καὶ σπουδαῖα· ἀλλ' ὁσάνκις οὐδένα τοιοῦτον σκοπὸν ἔχει, εἶναι ἀξιομειπτος καὶ ὄχληρὰ πολυπραγμοσύνη. Καταντᾶ δὲ κακοῦθεια μεγίστη, ὁσάνκις προσπαθεῖ τις ν' ἀκούσῃ ἢ νὰ μάθῃ τὰ μυστικὰ τῶν ἄλλων ἐ-

ναντίον τῆς θελήσεώς των. Οἱ τοιοῦτοι λέγονται ὡτακουσται, ὀλίγον διαφέροντες ἀπὸ τοὺς κλέπτας, διότι καὶ αὐτοὶ κρυφίως κλέπτουν τὰ μυστικά σου, ὡς οἱ κλέπται τὴν περιουσίαν σου.

Ἄλλ' ἡ προδοσία τῶν μυστικῶν εἶναι βεβαίως ἐν ἐκ τῶν αἰσχροτέρων γλωσσικῶν ἐλαττωμάτων. Ἀποφεύγετε λοιπὸν καὶ τοῦτο καθὼς καὶ πᾶν ἄλλο γλωσσικὸν ἐλάττωμα. Ὁ νοῦς καὶ ἡ ἀρετὴ ἄς ὀδηγῶσι πάντοτε καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ τὰς πράξεις σας ἀλλέως, εὐτυχεῖς οἱ βωβοί!

Εἶχομεν ἤδη φθάσει εἰς τὴν κωμόπολιν, ὅτε ὁ Γεροστάθης μᾶς ἔλεγε τὰ ἀνωτέρω. Καὶ αὐτὸς μὲν τότε μᾶς ἀπεχαιρέτησε, διευθυνθεὶς εἰς τὴν οἰκίαν του· ἡμεῖς δὲ παρηγοροῦντες τὸν φίλον μας Πέτρον καταλυπημένον καὶ κατακόκκινον ὄντα, ὑπήγαμεν εἰς τὸ σχολεῖον.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΜΑΘΗΜΑ.

Ὅποια παράδοξος σύμπτωσις. Τὸ Ἑλληνικὸν μάθημα τῆς ἡμέρας ἐκείνης διελάμβανε διάφορα Ἑλληνικά ῥητὰ, τὰ ὅποια ἐπεβεβαίοναν ὅσα περὶ τῶν γλωσσικῶν ἐλαττωμάτων κατὰ τὸν πρῶτον περίπατον μᾶς εἶχεν εἶπει ὁ γέρον. Ἴσως ὁ Γεροστάθης, διευθυνόμενος εἰς τὴν οἰκίαν του, συνεννοήθη μετὰ τοῦ διδασκάλου, ὅπως κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μᾶς παραδῶσθαι ἐπίτηδες τὰ ἀκόλουθα·

Ἡ γλῶσσα πολλοὺς εἰς ὄλεθρον ἤγαγεν.

Γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει.

Πυθαγόρας ἔλεγε δύο ταῦτα ἐκ τῶν Θεῶν τοῖς ἀνθρώποις δεδῶθαι κάλλιστα, τὸ τε ἀληθεύειν καὶ τὸ εὐεργετεῖν.

Χίλων, εἰς τῶν ἐπ' ἀσφῶν, προσέταττε γλῶττης κρατεῖν, μὴ κακολογεῖν τοῖς πλησίον, ἀτυχούσι μὴ ἐπιγελαῖν.

Ζήνων πρὸς τὸ φλυαροῦν μεράκιον· Διὰ τοῦτο, εἶπε, δύο ὦτα ἔχομεν, στόμα δὲ ἓν, ἵνα πλείω μὲν ἀκούωμεν, ἥττονα δὲ λέγομεν.

Σιμωνίδης ἔλεγεν, ὅτι λαλήσας μὲν πολλάκις μετενόησε, σιωπήσας δὲ οὐδέποτε.

Ἄλλ' ὁ διδάσκαλος δὲν περιωρίσθη εἰς τὴν ξηρὰν ἐξήγησιν τῶν τεμαχίων τούτων, καὶ εἰς τοὺς ξηροτέρους κανόνας τῆς γραμματικῆς· ἀλλ' ἀφοῦ μᾶς ἐξήγησε τὰ ῥητὰ, καὶ ἐπ' αὐ-

τῶν μᾶς ἔκαμε τεχνολογικὰς καὶ ὀρθογραφικὰς παρατηρήσεις, ἤρχισε νὰ μᾶς ἀναπτύσσει διὰ διαφόρων παραδειγμάτων τὴν ὀρθότητα καὶ τὴν σοφίαν τῶν ἀνωτέρω τεμαχίων.

Συγχρόνως δὲ μᾶς ἐδιηγήθη καὶ περὶ τῶν διαφόρων ἐνδόξων ἀνδρῶν, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἀνεφέροντο εἰς τὸ Ἑλληνικὸν μας μάθημα.

Ο ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ ΚΑΙ ΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΤΟΥ.

Ὁ Πυθαγόρας, μᾶς εἶπεν, ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἑλληνικὴν νῆσον Σάμον περὶ τὰ 530 πρὸ Χριστοῦ. Ὁ πατήρ του ἦτο δακτυλιογλύπτῃς, καὶ ὁ Πυθαγόρας, ὡς καλὸς υἱὸς, ἐδιδάχθη τὴν τέχνην τοῦ πατρὸς του.

Ἀκολούθως ἐμαθήτευσεν ὑπὸ τὸν Φερεκιδῆν, φιλόσοφον γεννηθέντα εἰς τὴν νῆσον Σύρον. Περιηγήθη δὲ καὶ διάφορα μέρη, ἰδίως δὲ τὴν Αἴγυπτον, διὰ νὰ ἐκπαιδευθῆ καὶ αὐξήσῃ ἔτι μᾶλλον τὰς γνώσεις του, ἀναδειχθεὶς οὕτως εἰς ἓκ τῶν ἐνδοξοτέρων φιλοσόφων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Πρῶτος ὁ Πυθαγόρας ὠνομάσθη φιλόσοφος, ἐκ μετριοφροσύνης, θεωρήσας οἴησιν τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ Σοφοῦ, τὴν ὁποίαν οἱ πρὸ αὐτοῦ εἶχον. Ἀποκατασταθεὶς δὲ εἰς τὴν μεσημβρινὴν Ἰταλίαν, ἣτις κατὰ τοὺς τότε χρόνους, ὡς ἓκ τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν τῆς Μεγάλῃ Ἑλλάδι ὠνομάζετο, ἐπωνομάσθη ἀρχηγὸς τῆς Ἰταλικῆς σχολῆς, τὴν ὁποίαν ἐκεῖ ἐσύστησεν.

Ὁ Πυθαγόρας, λευκοφορεμένος πάντοτε, διεκρίνετο διὰ τὴν μεγίστην αὐτοῦ καθαριότητα καὶ διὰ τὴν σεμνότητα τοῦ ἤθους του. Ὅσάκις ἤσθάνετο ἑαυτὸν θυμωμένον, οὔτε ἔλεγεν οὔτε ἔπραττε τι διαρκούντος τοῦ θυμοῦ του. Δὲν ἔπινεν εἰμὴ καθαρὸν νερὸν, καὶ δὲν ἔτρωγεν εἰμὴ ἄρτον, μέλι, ὀπώρας καὶ χόρτα, συσταίνων διὰ τοῦ παραδείγματός του τὴν ἐγκράτειαν ὡς ἀναγκαίαν εἰς τὴν υἰείαν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς. Ἐθαύμαζε τὰ ἓκ τῆς φιλίας καλὰ, λέγων ὅτι μεταξὺ φίλων τὰ πάντα κοινά. Ἀπῆτει δὲ ἀπὸ τοὺς μαθητάς του, κατὰ τὰ πρῶτα μάλιστα ἔτη τῆς μαθητείας των, σιωπὴν, διότι

σιωπῶντες ἠδύναντο καὶ ν' ἀκροάζονται περισσότερο, καὶ νὰ σκέπτονται ὠριμώτερα. Ἐσυμβούλευε προσέτι αὐτοὺς νὰ γυμνάζωσι καθ' ἡμέραν τὸ σῶμά των διὰ νὰ γίνωνται ὑγιεῖς καὶ ἀνδρεῖοι, νὰ σέβωνται τὸ θεῖον, ν' ἀγαπῶσι τοὺς γονεῖς των, καὶ νὰ τιμῶσι τοὺς γέροντας.

Διὰ νὰ συνειθίσῃ δὲ ὁ Πυθαγόρας τοὺς μαθητάς του εἰς τὴν ἐξάσκησιν τῆς ἀρετῆς, ἐσυμβούλευεν αὐτοὺς καθ' ἑσπέραν νὰ ἐξετάζωσι κατ' ἰδίαν τὰς πράξεις καὶ τὰς ἐλλείψεις των, ὅπως γίνονται τὴν ἐπιούσαν καλῆτεροι. Τὴν χρυσὴν αὐτὴν συμβουλὴν τοῦ Πυθαγόρου ἐπιθυμῶ ν' ἀκολουθῆτε καὶ σεις, μᾶ, εἶπεν ὁ διδάσκαλος, καὶ θέλω σᾶς τὴν ἐκθέσει διὰ τινων στίχων, ὅπως ἐντυπωθῆ ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν μνήμην σας. Μᾶς ὑπηγόρευσε δὲ καὶ ἐγράψαμεν τοὺς ἐξῆς στίχους·

- « Ὅποτε εἰς τὴν κλίνην σου ὑπάγεις τὸ ἑσπέρας,
- » Τὰς πράξεις σου ἐξέταζε ἐκείνης τῆς ἡμέρας.
- » Ἐκπλήρωσας τὰ χρέη σου ὅλα μετ' ἀκριβείας,
- » Ἢ μήπως δὲν ἐτέλεσας κανὲν ἐξ ἀμελείας;
- » Ἄν παρημέλησες τυχὸν κανὲν ἐκ τῶν χρεῶν σου,
- » Συγγνώμην καὶ διόρθωσιν ζήτει ἀπ' τὸν Θεόν σου. »

ΖΗΝΩΝ Ο ΣΤΩΙΚΟΣ.

Ὁ Ζήνων, μᾶς εἶπεν ὁ διδάσκαλος, ἐγεννήθη εἰς τὸ Κίτιον, πόλιν τῆς νήσου Κύπρου. Ἐρχόμενος δὲ εἰς Ἀθήνας ἐναυάγησε πλησίον τοῦ Πειραιῶς, καὶ χάσας ὄλην του τὴν περιουσίαν ἀνέβη εἰς τὴν πόλιν, ὅπου προσεκολλήθη εἰς τὸν Κυνικὸν φιλόσοφον Κράτην.

Ἄλλ' ἀκλουθῶς, ἀποσπασθεὶς ὁ σεμνὸς Ζήνων ἀπὸ τοὺς Κυνικοὺς φιλοσόφους, ἀποκατέστη ἀρχηγὸς νέας φιλοσοφικῆς σχολῆς, ἥτις ἐπωνομάσθη Στωϊκὴ ὡς ἐκ τῆς Ποικίλης Στοᾶς τῶν Ἀθηνῶν ὅπου ἐδίδασκεν. Ἦτο δὲ ἡ Ποικίλη Στοὰ λαμπρότατον κτίριον, κατεστολισμένον διὰ τῶν ὠραίων εἰκόνων τοῦ Πολυγνώτου καὶ ἄλλων ἐνδόξων ζωγράφων τῆς ἀρχαιότητος.

Τόσον δὲ εὐφραίνετο ὁ Ζήνων ἀπὸ τὴν σπουδὴν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, ὥστε πολλάκις εὐχαρίστει τοὺς ἀνέμους, οἵτινες

διὰ τοῦ ναυαγίου τὸν κατέστησαν πτωχὸν, καὶ οὕτως ἠνάγκασαν αὐτὸν ν' ἀφιερωθῆ εἰς τὰς ἠθικὰς μελέτας.

Ὁ Ζήνων ἀπέφευγε τὴν πολυφαγίαν, τὰ συμπόσια, τὰς σωματικὰς ἡδονὰς καὶ ἀσωτείας, τὴν πολυλογίαν καὶ τὴν οἴησιν· ἐδίδασκε δὲ τὴν ἀρετὴν, οὐχὶ μόνον διὰ τῶν λόγων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς σεμνῆς καὶ ἐναρέτου διαγωγῆς του. Τόσον ἐγκρατῆς δὲ καὶ σώφρων ἦτο, ὥστε οἱ Ἀθηναῖοι ὁσάκις ἤθελον νὰ ὑπερεπαινέσωσιν τινὰ διὰ τὴν σωφροσύνην του, παρομιωδῶς ἔλεγον ὅτι εἶναι καὶ Ζήνωνος ἐγκρατέστερος.

Εὐρεθεὶς ποτε εἰς γεῦμα, εἰς τὸ ὁποῖον παρευρίσκοντο πρέσβεις τοῦ βασιλέως Πτολεμαίου, δὲν ὠμίλησε καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ γεύματος· ἐρωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν πρέσβεων, τί νὰ εἴπωσι περὶ αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα των, ἀπεκρίθη «ὅτι ὑπάρχει εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ ἄνθρωπος ἡξεύρων νὰ σιωπῆ».

Οἱ Ἀθηναῖοι, ἂν καὶ μὴ Ἀθηναῖον, καὶ ζῶντα ἐσεβάσθησαν καὶ ἠγάπησαν τὸν Ζήωνα, καὶ μετὰ θάνατον τὸν ἐτίμησαν, διότι διὰ τῶν διδασκαλιῶν του, καὶ πολὺ πλεον διὰ τοῦ ἐναρέτου βίου του, ὠφέλησεν οὐσιωδῶς τὴν νεολαίαν τῶν Ἀθηναίων.

Ἐνόσω ἔζη, εἰς αὐτὸν παρεκατέθετον τὰς κλεῖς τῆς Ἀκροπόλεως, ὅπου ἐφυλάττοντο ὅλοι οἱ θησαυροὶ τῶν Ἀθηναίων. Μετὰ δὲ τὸν θάνατόν του τὸν ἐτίμησαν διὰ ψηφίσματος, ὡς εὐεργέτην τῆς πόλεως μὲ χρυσοῦν στέφανον καὶ μὲ δημόσιον τάφον εἰς τὸν Κεραμεικόν, ὅπου ἐθάπτοντο οἱ ἐνδοξοὶ πολῖται.

ΟΙ ΕΠΤΑ ΣΟΦΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΓΝΩΜΙΚΑ ΤΩΝ.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῆς Ἑλλάδος ἑπτὰ ἄνδρες, ἐπρόσθεσεν ὁ διδάσκαλος, διεκρίθησαν διὰ τὴν μεγίστην φρόνησίν των, διὰ τὰς γνώσεις των, καὶ ἰδίως διὰ τὰ σοφώτατα πρακτικὰ παραγγέλματα, δι' ὧν ἐπροσπάθησαν νὰ προαγάγωσι τὴν βιωτικὴν τέχνην, καὶ ἐπομένως τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν τῶν ἀνθρώπων. Αὐτοὶ δὲ ἦσαν οἱ ἑπτὰ Σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος.

Μᾶς ὑπηγόρευσε δὲ τότε καὶ ἐγράψαμεν τὰ ἀκόλουθα·

1) Πιπτακὸς ὁ Μιτυληναῖος μεγίστην τῶν εὐτυχιῶν ἐθεώρει τὴν πρὸς τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἐχθροὺς ἀγαθοποιίαν· ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἐξῆς·

Μέτρω χρῶ.—Μὴ πλούτει κακῶς.—Ἀνιαρὸν ἀργία.—Χαλεπὸν τὸ εὖ γνῶναι.—Βλαβερὸν ἀκρασία.—Βαρὺ ἀπαιδευσία.—Μὴ πᾶσι πίστευε.—Ἄργος μὴ ἴσθι μηδ' ἂν πλουτῆς.—Μὴ τὴν ὄψιν καλωπίζου, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἴσθι καλός.

2) Κλεόβουλος ὁ Ῥόδιος ἐφρόνει ὅτι ἀρίστη τῶν πολιτειῶν εἶναι ἐκείνη τῆς ὁποίας οἱ πολῖται ὄντες φιλότιμοι, φοβοῦνται μᾶλλον τὴν κατάκρισιν παρὰ τὴν τιμωρίαν τοῦ νόμου· ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἐξῆς·

Πᾶν μέτρον ἄριστον.—Γονεῖς δεῖ αἰδεῖσθαι.—Τέκνα παιδεύειν.—Εὖ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχὴν.—Γλῶσσαν εὐφημον.—Γλώττης κρατεῖν.—Εὐσέβειαν φυλάσσειν.—Βία μηδὲν πράττειν.—Ἐχθρὰς διαλύειν.—Ἄρετῆς οἰκτεῖον ἀδικίαν μισεῖν.—Τὸν τοῦ δήμου ἐχθρὸν πολέμιον νομίζειν.—Μὴ ἐπιγελαῖν τῷ σκώπτοντι.—Εὐποροῦντα μὴ ὑπερήφανον εἶναι, ἀποροῦντα μὴ ταπεινοῦσθαι.

3) Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἐσυμβούλευε νὰ μὴ πράττωμεν πᾶν ὅ,τι ἡθέλομεν κατακρίνει τοὺς ἄλλους πράττοντας· ἔλεγε δὲ καὶ τὰ ἐξῆς·

Κτῆσαι αἰδία.—Κακοπραγοῦντα μὴ οὐεῖδιζε.—Παρακαταθήκας ἀπόδος.—Ἀσφαλὲς τὸ μέλλον.—Ἄπληστον τὸ κέρδος.—Φίλει τὴν παιδείαν, τὴν σωφροσύνην, τὴν φρόνησιν, τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν οἰκονομίαν, τὴν τέχνην, τὴν εὐσέβειαν.

4) Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἐσυμβούλευε τὰ ἐξῆς·

Μηδὲν ἄγαν.—Μὴ ψεύδου, ἀλλ' ἀλήθευε.—Τὰ σπουδαῖα μελέτα.—Μὴ κακοῖς ὀμίλει.—Νοῦν ἡγεμόνα ποιοῦ.—Πρῶτος ἴσθι.—Ἡδονὴν φεύγε, ἥτις λύπην τίκει.—Ἀρχεσθαι μαθὼν ἀρχεῖν ἐπιστήσῃ.—Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστα, ἀλλὰ τὰ βέλτιστα.

5) Βίας ὁ Πριηνεὺς ἐθεώρει δυστυχῆ ἐκεῖνον μόνον, ὅστις δὲν δύναται νὰ ὑποφέρῃ γενναίως τὴν δυστυχίαν του· ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἐξῆς·

Νόει τὸ πραττόμενον.—Βραδέως ἐγχείρει, ὃ δ' ἂν ἄρξῃ διαβεβαιοῦ.—Μίσει τὸ ταχὺ λαλεῖν.—Ἀνάξιον ἄνδρα μὴ ἐπαίνει διὰ πλοῦτον.—Ἐβεις πόνῳ ἐγκράτειαν, πλούτῳ φιλίαν, σιγῇ κόσμον.

6) Περίανδρος ὁ Κορίνθιος ἐβεβαίονεν ὅτι διὰ τῆς

μελέτης καὶ τῆς ἐργασίας τὰ πάντα κατορθοῦνται·
ἐσυμβούλευε δὲ τὰ ἐξῆς·

Μελέτα τὸ πᾶν.—Αἱ μὲν ἡδοναὶ θνηταί, αἱ δ' ἀρεταὶ ἀθάνατοι.—
Ἐπισηφάλες προπέτεια.—Κέρδος αἰσχρὸν φύσεως κατηγορία.—Εὐτυ-
χῶν μὲν μέτριος ἴσθι, ἀτυχῶν δὲ φρόνιμος.—Παρασκευάζε σεαυτὸν
ἄξιον τῶν γονέων. Λόγων ἀπορρήτων ἐκφορὰν μὴ ποιοῦ.—Κώλυε
τοῦ μελλόντος ἀμαρτάνειν.—Ζῶν μὲν ἐπαινοῦ, ἀποθανόντων δὲ μακαρί-
ζου.—Φίλοις εὐτυχουσί καὶ ἀτυχούσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι.

7) Χίλων ὁ Λακεδαιμόνιος ἐσυμβούλευε τὰ ἐξῆς·

Γνώθι σαυτὸν.—Μὴ κακολόγει τοὺς πλησίον.—Πρεσβύτερον σέβου.—
Τῷ δυστυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα.—Θυμοῦ κράτει.—Μὴ ἐπιθύμει ἀδύνατα.
—Νόμοις πείθου.—Ἀδικούμενος διαλλάσσου.—Ἡ γλῶσσά σου μὴ
προτρεχέτω τοῦ νοῦ.—Ζημίαν αἰροῦ μᾶλλον ἢ κέρδος αἰσχρὸν, τὸ μὲν
γὰρ ἄπαξ σὲ λυπήσει, τὸ δὲ αἰεὶ.—Ἐπὶ τὰ δαίπνα τῶν φίλων βραδέως
πορεύου, ἐπὶ δὲ τὰς ἀτυχίας ταχέως.

Ἀφοῦ ὁ διδάσκαλος μᾶς ὑπηγόρευσε καὶ ἐγράψαμεν τὰ ἀ-
νωτέρω, μᾶς ἔδωκε πρὸς ἀντιγραφὴν καὶ τὰ ἐξῆς σύντομα,
ἀλλ' ὥρατα γνωμικὰ, τὰ ὅποια, ὡς εἶπεν, εἰς τοὺς ἑπτὰ Σο-
φοῦς ἐπίσης ἀποδίδονται.

Θεοὺς σέβου.—Θνήσκε ὑπὲρ πατρίδος.—Ἀκούσας νόει.—Ἄρχε
σεαυτοῦ.—Φίλοις βοήθει.—Πρόνοιαν τίμα.—Σοφίαν ζήλου.—Ψέγε μη-
δένα.—Ἐπαινέει ἀρετὴν.—Πράττε δίκαια.—Κακίας ἀπέχου.—Ἴδια φύ-
λασσε.—Ἀλλοτριῶν ἀπέχου.—Εὐφημος ἴσθι.—Χρόνον φείδου.—Ἵρα
τὸ μέλλον.—Ἐχῶν χαρίζου.—Δόλον φοβοῦ.—Γνοὺς πράττε.—Σοφοῖς
χρῶ.—Εὐεργεσίας τίμα.—Φθόνει μηδενί.—Διαβολὴν μίσει.—Δικαίως
κτῶ.—Ἀγαθοὺς τίμα.—Αἰσχύνην σέβου.—Χάριν ἐκτέλει.—Τύχην
στέργε.—Ἐριν μίσει.—Κρίνε δίκαια.—Χρῶ χρήμασι.—Λέγε εἰδώς.—
Ὁμίλει πρῶτος.—Φιλοφρόνει πᾶσι.—Πέρασ ἐπιτέλει μὴ ἀποδειλιῶν.—
Εὐπροσήγορος γίνου.—Πράττε ἀμετανοήτως.—Ἀμαρτάνων μετανόει.—
Φίλιαν φύλασσε.—Εὐγνώμων γίνου.—Ὁμόνοιαν δίωκε.—Ἀρρήτων μὴ
λέγε.—Ἐπὶ βῶμη μὴ καυχῶ.—Πλούτει δικαίως.—Μανθάνων μὴ κά-
μνε.—Κινδύνευε φρονίμως.—Νεωτέρους δίδασκε.—Πλούτῳ ἀπίστει.—
Σεαυτὸν αἰδοῦ.—Ἀτυχοῦντι συνάχθου.—Τύχη μὴ πίστευε.—Παῖς ὢν
κόσμιος ἴσθι, ἡβῶν ἐγκρατής.

Ἡ ΕΥΤΥΧΗΣ ΗΜΕΡΑ.

Ὁλόκληρον τὸ μάθημα τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἰς ἄκρον μᾶς
εὐχαρίστησε· διότι οὔτε ξηρὸν, οὔτε ψυχρὸν καὶ ἄψυχον, ἀλλὰ

καὶ ζωηρόν καὶ ποικίλον καὶ διδακτικώτατον ἦτο. Ἐκτοτε δὲ καὶ ἐγὼ καὶ οἱ συμμαθηταί μου ἠγαπήσαμεν ἔτι μᾶλλον καὶ τὸν διδάσκαλον καὶ τὴν σπουδὴν τῶν Ἑλληνικῶν.

Ἀνυπομόνως δὲ ἐπεριμέναμεν νὰ φθάσῃ ἡ ἐσπέρα διὰ νὰ ὑπάγωμεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Γεροστάθου, ὄντες βέβαιοι ὅτι πολὺ ἤθελε χαρῆ ὁ ἀγαθὸς γέρων, ἂν ἐμάνθανε τὴν εὐχαρίστησιν, τὴν ὁποίαν τὸ Ἑλληνικὸν μάθημα μᾶς εἶχε προξενήσει· προσέτι δὲ ἡμεθα καὶ περίεργοι νὰ πληροφορηθῶμεν τί ἔπραξε περὶ τοῦ βωβοῦ, τὸν ὁποῖον εἴχομεν ἀπαντήσει εἰς τὸν πρωϊνὸν περίπατον.

Φιλοφρονέστατα μᾶς ὑπεδέχθη καὶ κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης· καθὼς δὲ ἐσυνείθιζε πάντοτε ἤρχισε νὰ μᾶς ἐρωτᾷ καὶ περὶ τῶν μαθημάτων, καὶ περὶ τῶν γυμναστικῶν μας ἀγώνων.

Ἀνέκφραστος δὲ ἦτο ἡ χαρὰ τοῦ γέροντος ὅτε μᾶς ἤκουσε διηγουμένους μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ ζωηρότητος τὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ μας μαθήματος.

Μᾶς ἐβεβαίωσε δὲ ὅτι, ὅσον προχωροῦμεν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς, τόσον περισσοτέρας καλλονὰς θέλομεν ἀνακαλύπτει, καὶ τόσον περισσοτέρας εὐχαριστήσεις θέλομεν ἀπολαμβάνει, διότι ὁ διδάσκαλος ἔχει σκοπὸν διὰ τῶν παραδόσεων του νὰ ἐξελληνίσῃ οὐχὶ μόνον τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ αὐτῆς μας, ἀλλὰ ἰδίως τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν μας.

Ἀκολούθως ἠρωτήσαμεν καὶ ἡμεῖς τὸν Γεροστάθην, τί ἀπέγεινεν ὁ κωφάλαλος τοῦ πρωϊνοῦ περιπάτου μας; Εὐχαρίστως δὲ ἐμάθαμεν ὅτι τὸν ἐσύστησεν εἰς τινὰ ἀρτοποιόν, ὅπως ζυμόνων καὶ κοσκινίζων ἀπολαμβάνῃ τροφήν, κατοικίαν καὶ μικρὸν τινὰ μισθόν. Μᾶς εἶπε δὲ ὅτι ζωηρὰ χαρὰ ἐζωγραφήθη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ δυστυχοῦς βωβοῦ, ὅτε τὸν εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἀρτοποιεῖον, καὶ διὰ χειρονομιῶν τῶ ἐξήγησεν ὅτι ἐκεῖ ἐργαζόμενος ἤθελε ζῆ ἡσύχως καὶ ἀνέτως.

— Ἀλλὰ βεβαίωθητε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ἀσυγκρίτως μεγαλητέραν ἠδονὴν καὶ ἀγαλλίασιν ἠσθάνθη ἐγὼ σήμερον, ἐπιτυχῶν νὰ ἐλευθερώσω ἓνα δυστυχῆ ἀπὸ τὰ δεινὰ

καὶ τοὺς κινδύνους τῆς πτωχείας, τῆς ἀργίας, καὶ τῆς ζητείας. Τοιαύτας ἡδονὰς εὐχομαι ν' ἀγαπήσετε καὶ νὰ αἰσθανθῆτε καὶ ὑμεῖς, καλοὶ μου φίλοι, διότι αὐταὶ εἶναι αἱ ἀληθεῖς ἡδοναὶ, αἵτινες ἀθῶαι, εὐγενεῖς, διαρκεῖς καὶ πάντοτε γλυκύταται, ζωογονοῦν τὸν βίον, ὠραίαν δὲ καὶ σκόπιμον καθιστῶσι τὴν ἐπὶ τῆς γῆς ὑπαρξίν μας· ἐνῶ αἱ ἡδοναὶ τοῦ σώματος, οὔσαι στιγμιαῖαι, κτηνώδεις, ἐπικίνδυνοι καὶ πολλακίς θανατηφόροι, εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ αἰσχυραὶ, καὶ διὰ τοῦτο φίλαι τοῦ σκότους.

Εὐτυχῆς τῶ ὄντι ἦτο ἡ σημερινή μου ἡμέρα! θέλει δὲ εἶσθαι ἐκ τῶν εὐτυχεστέρων τοῦ βίου μου, ἂν κατ' αὐτὴν συνετέλεσα εἰς τὸ νὰ προφυλάξω καὶ ὑμᾶς, τοὺς μικροὺς μου φίλους, ἀπὸ τὰ διάφορα τῆς γλώσσης ἐλαττώματα, τῶν ὁποίων τὴν ἀσχημίαν καὶ τοὺς κινδύνους μᾶς ὑπενθύμισεν ἡ μετὰ τοῦ βωβοῦ συνάντησίς μας.

Ὅτε δὲ ἐτελείωσεν ἡ ἑσπερινή μας συναναστροφή, ὁ ἀγαθὸς γέρον μᾶς ἀπεχαιρέτησε διὰ τοῦ ἀκολούθου διστίχου.

« Ἡ γλῶσσα εἶναι δίκοπον καὶ τρομερὸν μαχαῖρι.

» Ἄν δὲν προσέχωμεν αὐτὴν, πολλὰς πληγὰς μᾶς φέρει. »

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΜΕΡΟΥΣ.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ.

ΥΓΕΙΑ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ.



Η ΠΡΩΤΗ ΑΓΑΠΗ.

«Τοιοῦτος γίνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἷους ἂν εὖξαιο
» περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παῖδας.»
(Ἰσοκράτους).

ΜΕΤΑ τὴν θεῖαν λειτουργίαν ἐκάστης Κυριακῆς ἐπεσκεπτόμεθα συνήθως τὸν Γεροστάθην, ὅστις πάντοτε εὕρισκεν εὐχάριστόν τι καὶ ὠφέλιμον νὰ μᾶς εἶπῃ.

Ἦτο δὲ Κυριακὴ τῶν Βατίων, ὅτε, ἐπισκεφθέντες τὸν ἀγαθὸν γέροντα, εὔρομεν αὐτὸν συνομιλοῦντα μετὰ τοῦ συμμαθητοῦ μας Κωνσταντίνου, τὸν ὁποῖον ἀγαπήσας πρό τινος καιροῦ διὰ τὴν φιλομάθειάν του, εἶχε προσλάβει ὡς ψυχοῦιόν.

Ὁ πατὴρ τοῦ Κωνσταντίνου εἶχε μετοικήσει μετὰ τῆς λοιπῆς οἰκογενείας του εἰς Σκόδραν. Ὁ δὲ Κωνσταντῖνος, ὑπηρετῶν ἕκτοτε τὸν Γεροστάθην, ἐξηκολούθει συγχρόνως μετ' ἄκρας ἐπιμελείας καὶ τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου.

Ὅτε εἰσῆλθομεν εἰς τὸ δωμάτιον τοῦ Γεροστάθου, ἡ μετ' αὐτοῦ ὀμιλία τοῦ Κωνσταντίνου διεκόπη· παρατηρήσαμεν δὲ τὸν Κωνσταντῖνον σπρώχοντα πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἐκάθητο ὁ γέρον, χρήματά-τινα, τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Ὁ Γεροστάθης, ἅμα ἰδὼν ἡμᾶς εἰσερχομένους, — Εἰς πολὺ καλὴν ὥραν ἦλθετε, φίλοι μου, μᾶς εἶπεν· ἔχω νὰ σᾶς κοινοποιήσω εἰδήσιν, ἣτις βεβαίως θέλει σᾶς χαροποιήσῃ, καὶ ἔτι μᾶλλον θέλει αὐξήσῃ τὴν πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον ἀγάπην σας.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἅμα ἀκούσας τὸ ὄνομά του, συσταλὴς ἐξῆλθε τοῦ δωματίου.

— Ἐξεύρετε, παιδιά μου, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρον, ὅτι τὴν προσεχῆ Κυριακὴν θέλομεν εορτάσει τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ. Γνωρίζετε προσέτι μὲ πόσῃ προθυμίᾳ με ὑπηρετεῖ ὁ Κωνσταντῖνος. Ἐνόμιζα λοιπὸν σήμερον δίκαιον νὰ τῷ δώσω ὀλίγα χρήματα, διὰ νὰ προμηθευθῇ ἐνδύματα νέα διὰ τὸ Πάσχα· ἀλλ' ἀπεποιήθη νὰ λάβῃ αὐτὰ ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν ἔχει ἀνάγκην νέων ἐνδυμάτων. Ὅτε δὲ ἐγὼ ἐπέμενα, ἤξεύρετε τί με εἶπεν; — Ὑπακούω, τὰ λαμβάνω, καὶ σὰς εὐχαριστῶ· ἀλλὰ σὰς παρακαλῶ θερμῶς νὰ τὰ στείλετε ἐκ μέρους μου πρὸς τοὺς πτωχοὺς γονεῖς μου· διότι, ὅτε αὐτοὶ ἦσαν ἐδῶ, ἐβοήθουν τὸν πατέρα μου εἰς τὸ ἐπάγγελμά του· ἀλλὰ κατὰ τὸ παρὸν οὐδεμίαν ἄλλην βοήθειαν δύναμαι νὰ τῷ δώσω. — Καὶ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἐσυνόδευσαν δάκρυα καρδίας, συναισθανομένης βαθύτατα τὸ ἱερὸν καὶ τρυφερώτατον αἶσθημα τῆς υἱικῆς ἀγάπης.

Οἱ λόγοι τοῦ Κωνσταντίνου μ' ἐνθύμησαν τὴν νεότητά μου, τοὺς γονεῖς μου, καὶ συνεκίνησαν καὶ τὴν ἰδικήν μου γεροντικὴν καρδίαν. Πόσον ἠγάπων καὶ ἐγὼ τοὺς γονεῖς μου, πόσον τοὺς ἐσεβόμην, πόσον εὐτυχῆς ἦμην ὡσάκις ἠμπόρουν νὰ τοὺς εὐχαριστῶ! Ἀνεκφραστός ἦτο ἡ χαρὰ, τὴν ὁποίαν ἠσθάνθη, ὅτε εἰς τὴν ξενιτείαν μου ἤξιώθη διὰ τῶν πρώτων μου κόπων νὰ κερδίσω μικρὸν χρηματικὸν ποσόν, καὶ ἐξ αὐτοῦ νὰ στείλω μέρος πρὸς τὴν καλὴν μητέρα μου, ὡς σημεῖον τῆς πρὸς αὐτὴν ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης μου. Αἱ εὐχαὶ καὶ αἱ εὐλογίαι τῆς με κατέστησαν ἔκτοτε εὐτυχῆ!

Μιμούμενοι τὸν ἀγαθὸν Κωνσταντῖνον προσπαθήσατε καὶ σεῖς, φίλοι μου, νὰ κατασταθῆτε ἄξιοι τῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν τῶν γονέων σας. Εἰς αὐτοὺς, μετὰ τὸν Θεόν, χρεωστεῖτε τὴν ὑπαρξίν σας, τὸ παρελθόν, τὸ παρὸν, τὸ μέλλον σας, ἐν ἐνὶ λόγῳ τὸ πᾶν.

Βρέφη γυμνά, πεινῶντα, καὶ ἀδύνατα, ἡ μήτηρ σας πρώτη θερμῶς σὰς ἐνέδυσε, καὶ μετὰ τὸ γάλα τῆς σὰς ἔθρεψε, καὶ εἰς τὰς ἀγγάλας τῆς σὰς περιέθαλψε, καὶ διὰ τῶν φιλοστόργων φροντίδων τῆς τὴν ἀδυναμίαν σας ἐπροστάτευσεν. Ἀσθενῆ

καὶ πᾶσχοῦσα ἡ μήτηρ σας ἐφρόντισε νὰ σᾶς θεραπεύσῃ νύκτας ὀλοκλήρους ἀγρυπνοῦσα εἰς τὸ προσκέφαλόν σας, μὲ τὴν μίαν χεῖρα τὸ ἱατρικὸν κρατοῦσα, καὶ μὲ ἄλλην τὰ σιωπηλά της δάκρυα σπογγίζουσα.

Κλονιζόμενα ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων ποδῶν σας αὐτὴ σᾶς ὑπεστήριξε, καὶ σᾶς ἐνεθάρρουνεν εἰς τὰ πρῶτα ἀβέβαια βήματά σας.

Ψελλίζοντα φωνὰς ἀνάρθρους, αὐτὴ πρώτη σᾶς ἐδίδαξε τὴν γλῶσσαν, τὴν ὁποίαν δι' αὐτὸ καὶ μητρικὴν ἀποκαλεῖτε.

Ἐγειρόμενα δὲ τὴν αὐγὴν ἐκ τῆς κλίνης, ἡ μήτηρ σας πρώτη σᾶς ἐδίδαξε τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀληθοῦς Θεοῦ, καὶ σταυρόνουσα μὲ σέβας τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ ἀθώου σας στήθους, αὐτὴ πρώτη σᾶς ἐδίδαξε πρὸς ἀνατολὰς στρεφόμενα νὰ ἐπικαλῆσθε τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν.

Τὸ πᾶν, τὸ πᾶν, παιδίά μου, χρεωστεῖτε εἰς τοὺς καλοὺς γονεῖς σας· αὐτοὶ ἐκοπίασαν διὰ τὸ παρελθόν, καὶ κοπιᾶζουσι διὰ τὸ παρόν σας, ἀγωνιζόμενοι πάντοτε ὅπως προετοιμάσωσι καὶ τὸ μέλλον σας εὐχάριστον καὶ εὐτυχές.

Τέκνα, τὰ ὁποῖα δὲν ἀγαπῶσι, δὲν σέβονται, δὲν τιμῶσι τοὺς γονεῖς των, καὶ τὰ ὁποῖα ἐπομένως δὲν προσπαθοῦν νὰ δεῖξωσι τὴν πρὸς αὐτοὺς εὐγνωμοσύνην των, ὑπακούοντα εἰς τὰς θελήσεις των καὶ περιθάλποντα τὰς ἀνάγκας, τὰς ἀδυναμίας, τὴν ἀσθένειαν, τὸ γῆρας αὐτῶν εἶναι θηρία, εἶναι ἐκτρώματα· ἔχοντα δὲ καρδίαν ἀνεπίδεκτον ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης, θέλουσι ζῆσει βεβαίως δυστυχῆ καὶ ἄθλια.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι τόσο ἐπικινδύνουσι εἰς τὴν πατρίδα ἐθεώρουσι τοὺς ἀχαρίστους υἱοὺς, ὥστε οὔτε ἄρχοντας τῆς πόλεως ἐδιόριζον ποτὲ ἐξ αὐτῶν, οὔτε ἐπὶ τοῦ βήματος ἐσυγχώρουσι αὐτοὺς ν' ἀναβῶσι καὶ ν' ἀγορεύσωσι περὶ τῶν κοινῶν συμφερόντων, διότι ὅστις δὲν ἀγαπᾷ τοὺς γονεῖς του, οὔτε τὴν γεννήσασαν αὐτὸν πατρίδα δύναται ποτὲ νὰ ἀγαπήσῃ, καὶ ἐπομένως οὔτε διὰ τῶν ἔργων ἢ διὰ τῶν λόγων του δύναται ποτὲ νὰ ὠφελήσῃ αὐτήν.

« Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα

εὖ σοι γένηται,» λέγει μία ἐκ τῶν δέκα ἐντολῶν τοῦ Ὑψίστου.

«Ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν κατὰ πάντα, τοῦτο γάρ ἐστιν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ,» λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

«Εὐχαὶ γονέων στηρίζουσι θεμέλια οἴκων,» μᾶς λέγουν τὰ ἱερά βιβλία μας.

Ὁ δὲ θεάνθρωπος Ἰησοῦς, διὰ νὰ μᾶς διδάξῃ διὰ τοῦ θείου αὐτοῦ παραδείγματος τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς ὑπακοὴν καὶ ἀφοσίωσιν, καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίας του προθύμως καὶ ἄνευ ἀντιλογίας ἐξῆλθε τοῦ Ἱεροῦ, καὶ ἠκολούθησε τὴν μητέρα του καὶ τὸν Ἰωσήφ εἰς τὴν Ναζαρέτ, ὧν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς, ὡς λέγει τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ὅτε ἐπρόκειτο ν' ἀποχωρισθῇ τὴν μητέρα του καὶ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ νὰ ἐκπνεύσῃ, εἰς τὸν ἐπιστήθιον φίλον του Ἰωάννην θερμῶς τὴν ἐσύστησε.

Καὶ ὁ οὐρανὸς λοιπὸν καὶ ἡ γῆ ἀποστρέφονται τὰ ἄστρογα, τὰ ἀπειθῆ, τὰ ἀγνώμονα τέκνα.

Ὁ δὲ σοφὸς Πιττακὸς δικαίως ἔλεγεν, ὅτι ὁποῖας προσφορὰς προσφέρομεν πρὸς τοὺς γονεῖς τοιαύτας πρέπει νὰ περιμένωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς τὰ γηρατεῖα ἀπὸ τὰ τέκνα μας. «Οἴους ἐράνους εἰσενέγκῃς τοῖς γονεῦσι, τοιούτους αὐτὸς ἐν τῷ γῆρα παρὰ τῶν τέκνων προσδέχου.»

Πρὸς βεβαίωσιν δὲ τούτου θέλω σὰς διηγηθῆ, μας εἶπεν ὁ Γεροσάθης, περιστατικόν τι συμβὰν ἐσχάτως εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Ο ΠΑΠΠΟΣ, Ο ΥΙΟΣ, ΚΑΙ Ο ΜΙΚΡΟΣ ΘΩΜΑΣ.

Πτωχὸς γέρον συνέζη μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ μονογενοῦς του υἱοῦ, παρὰ τοῦ ὁποῖου ἤλπιζε περίθλαψιν καὶ παρηγορίαν εἰς τὰ ἐσχατα καὶ ἀσθενῆ γηρατεῖά του.

Ἄλλ' ἀφοῦ διὰ τινὰ καιρὸν διέθρεψεν ὁ υἱὸς τὸν γέροντα πατέρα του, δυσαρεστηθεὶς ἡμέραν τινὰ τοῦ χειμῶνος κατ' αὐτοῦ, τῷ λέγει ὅτι πρέπει ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς οἰκίας του, διότι δὲν δύναται πλέον νὰ τὸν διατηρῇ. — Καὶ πῶς θέλω ζήσει;

ἔρωτ᾽ αὐτὸν ὁ δυστυχῆς γέρων. — Ζητῶν ἐλεημοσύνην, τῷ ἀπαντᾷ ὁ σκληροκάρδιος υἱός.

Ἡ ὁμιλία αὕτη ἐγένετο ἐνώπιον τοῦ ὀκταετοῦς Θωμᾶ, ὁστις ἀγαπῶν τὸν πάππον του, ἐπερίμενε τεθλιμμένος νὰ ἴδῃ ὁποῖα θέλει εἶσθαι ἢ ἔκβασις τῶν σκληρῶν λόγων τοῦ πατρὸς του.

Ὁ γέρων ἐστέναξε βαθέως, ἐδάκρυσε, καὶ παρεκάλεσε τὸν ἔγγονόν του Θωμᾶν νὰ τῷ φέρῃ ἐκ τοῦ παρακειμένου δωματίου ἐν μάλλινον κάλυμμα, διὰ νὰ ἔχη αὐτὸ ὡς στρῶμα καὶ ἐφάπλωμα εἰς τὴν πλανητικὴν καὶ ὑπαιθρον ζωὴν του.

Ὁ Θωμᾶς ἔτρεξεν ἀμέσως πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς τοῦ πάππου του· ἀλλὰ φέρων τὸ περικάλυμμα, ἀντὶ νὰ δώσῃ αὐτὸ εἰς τὸν πάππον του, τὸ ἔδωκεν εἰς τὸν πατέρα του, πρὸς τὸν ὁποῖον, μὲ τὰ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, εἶπε νὰ κόψῃ αὐτὸ εἰς δύο. — Καὶ διατί; τὸν ἠρώτησεν ὁ πατήρ του. — Διότι εἶναι πολὺ μεγάλον, ἀπήντησεν ὁ Θωμᾶς· τὸ ἥμισυ θέλει εἶσθαι ἀρκετὸν διὰ τὸν πάππον μου, τὸ δὲ ἄλλο ἥμισυ ἴσως χρειασθῆς σὺ, πάτερ, ὅταν καὶ σὺ γηράσῃς, καὶ ἐγὼ σὲ διώξω τότε ἐκ τῆς οἰκίας μου, καθὼς καὶ σὺ διώκεις σήμερον τὸν γέροντα πατέρα σου.

Οἱ ἀφελεῖς οὗτοι λόγοι βαθυτάτην ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν εἰς τὸν ἀχάριστον καὶ σκληροκάρδιον υἱόν. Συνελθὼν δὲ εἰς ἑαυτὸν, ἔπεσε γονυπετῆς ἐνώπιον τοῦ γέροντος πατρὸς του, καὶ χύων δάκρυα μετανοίας, ἐζήτηε συγγνώμην, ὑποσχόμενος καλητέραν εἰς τὸ μέλλον διαγωγὴν.

Σωφρονισθεὶς δὲ ἔκτοτε ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ παιδός του, ἐξηκολούθησε διατρέφων καὶ περιθάλπων τὸν ἀσθενῆ καὶ γηραλέον πατέρα του, μέχρις οὗ ὁ γέρων μετέβη εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, εὐλογῶν καὶ τὸν μετανοήσαντα υἱόν του καὶ τὸν ἀγαπητόν του Θωμᾶν.

Πόσον διάφορος τοῦ ἀχαρίστου τούτου υἱοῦ ἦτο ὁ ἀρχαῖος Αἰνείας! ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης.

Ο ΑΙΝΕΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΠΑΤΗΡ ΤΟΥ.

Ὁ Αἰνείας ἦτο εἷς ἐκ τῶν σημαντικωτέρων ἡρώων, οἵτινες

μετὰ τοῦ Ἐκτορος γενναίως ὑπερασπίσθησαν τὴν Τρωάδα κατὰ τῆς δεκαετοῦς πολιορκίας τῶν Ἑλλήνων. Διηγοῦνται δὲ ὅτι, ἀφοῦ ἐκυρίευσαν ἐπὶ τέλους τὴν Τρωάδα οἱ Ἕλληνες, εὐσπλαχνισθέντες τὴν δυστυχίαν τῶν νικηθέντων, ἐκήρυξαν ὅτι ἕκαστος ἐξ αὐτῶν ἠδύνατο νὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἐν ἑκ τῶν πολυτιμοτέρων του καὶ ν' ἀναχωρήσῃ.

Ὁ Αἰνεΐας παραβλέψας πᾶν ἄλλο ἐκ τῶν πολυτιμοτέρων ὑπαρχόντων του, ἔλαβεν ἀνὰ χεῖρας τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐφεσίου Θεότητός του, ὅπως ἔχη αὐτὴν βοηθόν, καὶ ἠτοιμάζετο νὰ ἐξέλθῃ.

Ἄλλ' οἱ Ἕλληνες, εὐχαριστηθέντες διὰ τὴν εὐσέβειαν τοῦ ἀνδρός, ἐσυγχώρησαν τότε εἰς αὐτὸν νὰ λάβῃ καὶ δεύτερον ἐκ τῶν πολυτιμοτέρων ἀντικειμένων του. Ὁ δὲ Αἰνεΐας, ἀγαπῶν μετὰ τὸν Θεὸν τὸν πατέρα του Ἀγχίσην, ὄντα ὑπέργῃρων, ἀσθενῆ καὶ τυφλόν, ἔλαβεν ἀμέσως καὶ αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων του καὶ ἐκίνησε παραβλέψας πάντα ἄλλον θησαυρόν. Τόσον δὲ ἐθέλχθησαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὴν ἀρετὴν ταύτην τοῦ Αἰνεΐου, ὥστε τῷ ἀπέδωκαν ἀμέσως ὅλην τὴν πολυτιμίαν του περιουσίαν, ἀποδείξαντες οὕτως, ὅτι τοὺς εὐσεβεῖς καὶ φιλοστόργους υἱοὺς καὶ αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ των τιμῶσι καὶ σέβονται.

Ἐκ τῶν ἀρχαίων προγόνων μας, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ γέρον, οἱ Σπαρτιάται διεκρίνοντο διὰ τὸ πρὸς τοὺς γονεῖς καὶ ἐν γένει διὰ τὸ πρὸς τοὺς γέροντας σέβας των· καὶ διὰ τοῦτο οἱ Σπαρτιάται ἦσαν καὶ περισσότερον παντὸς ἄλλου λαοῦ ἀφωσιωμένοι εἰς τὴν πατρίδα των.

Ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς ἀγάπη εἶναι ἡ πρώτη ἀγάπη, τὴν ὁποῖαν ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται ἐπὶ τῆς γῆς, εἶναι δὲ καὶ τὸ πρῶτον δεῖγμα τῆς ἀγαθῆς, τῆς εὐαισθήτου καὶ ἐναρέτου καρδίας. Ὁ ἀγαπῶν τοὺς γονεῖς του δύναται ν' ἀγαπήσῃ καὶ τοὺς ἀδελφούς του, καὶ τοὺς συγγενεῖς του, καὶ τοὺς φίλους του, καὶ τοὺς συμπολίτας του, καὶ τὴν κοινὴν μητέρα, τὴν πατρίδα. Ἄλλ' ὁ μὴ αἰσθανόμενος εὐγνωμοσύνην, σέβας, καὶ ἀγάπην πρὸς τοὺς γεννήσαντας καὶ ἀναθρέψαντας αὐτὸν γο-

νεῖς, πῶς εἶναι ποτὲ δυνατὸν ν' ἀγαπήσῃ ἄλλους, νὰ εὐγνωμονήσῃ πρὸς εὐεργέτας, νὰ σεβασθῇ ἀνωτέρους, καὶ ν' ἀφοσιωθῇ πρὸς τὴν πατρίδα;

Ὁ Πλούταρχος ἀναφέρει τὸ ἐξῆς ὥραϊον παράδειγμα τῆς πρὸς τοὺς γονεῖς Σπαρτιατικῆς ἀφοσιώσεως.

Η ΣΠΑΡΤΙΑΤΙΣ ΧΕΙΛΩΝΙΣ.

Ἐβασίλευε ποτὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν Σπάρτην ὁ Λεωνίδα, ὁμώνυμος τοῦ ἐνδόξου ἥρωος τῶν Θερμοπυλῶν· ἔχων δὲ θυγατέρα, ὀνομαζομένην Χειλωνίδα, ἐνύμφευσεν αὐτὴν μετὰ τοῦ Κλεομβρότου, καταγομένου ἐπίσης ἀπὸ βασιλικὸν γένος.

Ἄλλ' ὁ Κλεόμβροτος, ὢν δοξομανὴς, ἐνήργησεν ὥστε ὁ Λεωνίδα, ὑποβληθεὶς εἰς δίκην, νὰ στερηθῇ τὸ βασιλικὸν του ἀξίωμα, καὶ ἀντ' ἐκείνου ν' ἀναβῇ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Σπάρτης.

Ὁ Λεωνίδα, φοβηθεὶς τότε τὴν καταδρομὴν τῶν ἐχθρῶν του, κατέφυγεν ἰκέτης εἰς τὸν ἐν Σπάρτῃ ναὸν τῆς Χαλκιοῦκου Ἀθηνᾶς. Ἡ δὲ Χειλωνίς, τόσον ἠγάπα τὸν γέροντα πατέρα της, καὶ τόσον συνεκινήθη ὑπὸ τῆς δυστυχίας αὐτοῦ, ὥστε ἀπεφάσισεν ἀμέσως νὰ ἐγκαταλείψῃ καὶ τὸν βασιλεῖα σύζυγόν της, καὶ ὅλας τὰς βασιλικὰς τιμὰς καὶ δόξας· πενηθοροῦσα δὲ καὶ μὲ λυμένην κόμην νὰ τρέξῃ εἰς τὸν ναὸν, διὰ νὰ συνηκετεύσῃ μετὰ τοῦ πατρὸς της, καὶ παρηγορήσῃ αὐτὸν εἰς τὴν δυστυχίαν καὶ ἀπομόνωσίν του.

Ὅτε δὲ ὁ Λεωνίδα ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἐκ τοῦ ναοῦ μακρὰν τῆς Σπάρτης, ἡ θυγάτηρ του Χειλωνίς προθύμως ἐσυνόδευσεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐξορίαν του, περιποιουμένη τὰ γηρατειᾶ του, καὶ παρηγοροῦσα τὴν θλίψιν του, προτιμήσασα νὰ συμμερισθῇ τὴν δυστυχίαν τοῦ ἐξορίστου πατρὸς της, παρὰ τὴν δόξαν καὶ τὰς τιμὰς τοῦ βασιλέως συζύγου της.

Ὅτε δὲ ὁ Λεωνίδα καὶ ἡ θυγάτηρ του ἐπανῆλθον εἰς τὴν Σπάρτην, ὁ Κλεόμβροτος κατέφυγεν ἰκέτης εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Λεωνίδα, λαβὼν στρατιώτας, ἐδιευθύνθη

πρὸς τὸν ναὸν, ὅπως τιμωρήσῃ τὸν ἐπίβουλον Κλεόμβροτον.
 Ἄλλὰ μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς καὶ τοῦ Λεωνίδου καὶ ὄλων τῶν Σπαρτιατῶν, ὅτε, ἐμβάντες εἰς τὸν ναὸν, εὔρον ἐκεῖ τὴν Χειλωνίδα πενθηφοροῦσα πάλιν καὶ κλαίουσα, ἐναγκαλιζομένην τὸν ἰκέτην σύζυγόν της, καὶ πλησίον της ἔχουσαν τὰ δύο ἀθῶά της τέκνα.

Ἡ Χειλωνίς, ἀναφανεῖσα ἄπαξ φιλόστοργος καὶ εὐαίσθητος θυγάτηρ, ἀνεφάνη ἐπίσης καὶ σύζυγος ἀφοσιωμένη καὶ ἐνάρετος. Ἦρχισε λοιπὸν νὰ παρακαλῇ θερμῶς τὸν βασιλέα πατέρα της ὑπὲρ τῆς ζωῆς τοῦ δυστυχοῦς συζύγου της.

Ἄπαντες δὲ συνεκινήθησαν καὶ ἐδάκρυσαν, καὶ πάντες ἐθαύμασαν τὴν ἀρετὴν τῆς Χειλωνίδος.

Ὁ δὲ πατὴρ της Λεωνίδας τὸν μὲν Κλεόμβροτον διέταξε νὰ φύγῃ ἀμέσως μακρὰν τὴν Σπάρτην, τὴν δὲ θυγατέρα του ἐπροσκάλεσεν εἰς τὴν Σπάρτην, διὰ νὰ συμμερισθῇ μετ' αὐτοῦ τὰς τιμὰς τοῦ θρόνου.

Ἄλλ' ἡ ἐνάρετος Χειλωνίς, τροτιμήσασα καὶ τότε νὰ συμμερισθῇ τὴν δυστυχίαν τοῦ συζύγου της παρὰ τὴν δόξαν τοῦ πατρὸς της, ἔθεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Κλεομβρότου τὸ ἐν ἐκ τῶν τέκνων της, λαβοῦσα δὲ καὶ αὐτὴ εἰς τὰς ἰδικὰς της τὸ ἄλλο, ἐπροσκύνησε τὸν βωμὸν τοῦ θεοῦ, καὶ μελαγχολικῆ, ἀλλὰ μὲ βῆμα σταθερὸν ἠκολούθησε τὸν σύζυγόν της εἰς τὴν ἐξορίαν του.

Ὅλοι οἱ ἔνδοξοι καὶ οἱ ἀληθῶς μεγάλοι ἄνδρες διεκρίθησαν διὰ τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς των ἀγάπην. Ὅσάκις καρδία, συναισθανομένη ζωηρῶς τὸ ἱερὸν αἴσθημα τῆς υἱικῆς ἀγάπης, διευθύνῃ τὸν βίον μας, ἡ ἀγάπη τῶν συγχρόνων καὶ μεταγενεστέρων βεβαίως μᾶς συνοδεύει, ὃ δὲ βίος εὐκόλως τότε ἀποκαθίσταται εὐδαίμων καὶ ἔνδοξος.

Ο ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΚΑΙ ΟΙ ΓΟΝΕΙΣ ΤΟΥ.

Ὁ Ἐπαμεινώνδας, αὐτὸς ὁ μέγας πολίτης καὶ εὐεργέτης τῶν Θεβῶν, διεκρίθη διὰ τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς του ἀγάπην, χαίρων ὅσάκις ἐκεῖνοι ἔχαιρον, καὶ εὐτυχῶν ὅσάκις ἐκεῖνοι ηὐτύχουν.

Ὅτε εἰς τὰ Λεῦκτρα τῆς Βοιωτίας ἐνίκησε τὴν λαμπρὰν κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν νίκη, στραφεὶς πρὸς τοὺς φίλους του εἶπεν ὅτι «κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦτο εὐδαίμων, οὐχὶ διό-»
 »τι ἐνίκησεν, ἀλλὰ διότι θέλουν χαρῆ οἱ γέροντες γονεῖς του,
 »μανθάνοντες τὴν νίκη τοῦ υἱοῦ των.»

Οἱ λόγοι αὐτοὶ ἀποδεικνύουν πόσον τρυφερὰ ἦτο ἡ καρδιά του πρὸς τοὺς γεννήσαντας καὶ ἀναθρέψαντας αὐτόν. Ἄν ὁ Ἐπαμεινώνδας ἦτο σκληροκάρδιος πρὸς τοὺς γονεῖς του, δὲν ἤθελε βεβαίως ἀναφανῆ εὐεργέτης καὶ προστάτης ὄλων τῶν πτωχῶν καὶ δυστυχῶν συμπολιτῶν του, οὕτε ἤθελεν ἀναδειχθῆ τέκνον ἀφωσιωμένον εἰς τὴν πατρίδα του, τὴν ὁποίαν, ὡς οὐδεὶς ἄλλος, διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀνδρίας του ἐδόξα-σε, καὶ ὑπὲρ τῆς ὁποίας καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του εἰς τὴν Μαντιεῖαν ἥρωϊκῶς ἐθυσίασεν.

Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΙ Η ΟΛΥΜΠΙΑΣ.

Καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, διεκρίθη διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα του Ὀλυμπιάδα ἀγάπην καὶ ἀφοσίωσίν του.

Ἡ Ὀλυμπιάς ἦτο δυστυχῶς χαρακτῆρος δυστρόπου καὶ αὐστηροῦ· ἐπεθύμει δὲ νὰ ἐπεμβαίνῃ καὶ ν' ἀναμιγνύεται εἰς τὰ τῆς βασιλείας τοῦ υἱοῦ τῆς Ἀλεξάνδρου. Καὶ ὅμως ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ὡς καλὸς υἱὸς, ὑπέφερε πρῶτος καὶ τὰς δυστροπίας καὶ τὰς ἐπιπλήξεις, καὶ τὰς ἐπεμβάσεις τῆς μητρὸς του.

Ὅτε ὁ Ἀντίπατρος, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀφήσει τοποτηρητὴν του εἰς τὴν Μακεδονίαν, τῷ ἔγραψεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐπιστολὴν ἐκτεταμένην καὶ πλήρη παραπόνων κατὰ τῆς Ὀλυμπιάδος, ὁ Ἀλέξανδρος, ἀναγνούς τὴν ἐπιστολὴν, εἶπε· «Δὲν γνωρίζει ὁ Ἀντίπατρος ὅτι ἐν μόνον δάκρυον τῆς μητρὸς μου ἀρκεῖ νὰ σβύσῃ μυρίας τοιαύτας ἐπιστολάς;»

Πολλὰ δὲ δῶρα καὶ πολλὰ ἐκ τῶν πολυτίμων λαφύρων, τὰ ὁποῖα ἐκυρίευεν εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν ἀγῶνάς του, συχνάκις ἀπέστελλε πρὸς τὴν μητέρα του, δεικνύων οὕτως, ὅτι ποτὲ δὲν ἔπαυεν ἐνθυμούμενος καὶ ἀγαπῶν αὐτήν.

Τοιαῦτα πρὸς τὴν μητέρα του αἰσθήματα ἔχων ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ἀνατραφείς δὲ ἐναρέτως ὑπὸ τοῦ παιδαγωγοῦ του Λεωνίδου καὶ τοῦ σοφοῦ Ἀριστοτέλους, ἀνεφάνη ἀνὴρ εὐαίσθητος, εὐγνώμων, εὐεργετικός καὶ μεγαλόδωρος οὐχὶ μόνον πρὸς τοὺς διδασκάλους καὶ πρὸς τοὺς φίλους του, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς αἰχμαλώτους του· ὥστε ἐὰν ἢ ἀνδρία καὶ ἢ ἔξοχος στρατηγικὴ ἱκανότης κατέστησαν μέγαν τὸν Ἀλέξανδρον, ἢ ἀγαθότης ὅμως τῆς ψυχῆς του κατέστησεν αὐτὸν ἀγαπητὸν καὶ ζῶντα καὶ μετὰ θάνατον.

Ο ΚΗΠΟΣ ΚΑΙ Η ΚΑΡΔΙΑ.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ τὰς ἀνωτέρω διηγήσεις του μᾶς ὠδήγησεν εἰς τὸν κήπὸν του διὰ νὰ μᾶς δείξῃ τὰς γεωργικὰς προόδους τοῦ συμμαθητοῦ μας Ἰωάννου.

Μᾶς ἔδειξε δὲ διάφορα νεόφυτα δένδρα ὑγιέστατα καὶ ἀνθισμένα, διάφορα λαμπρότατα ἀνθη, καὶ ἄλλα ἀξιόλογα προϊόντα, τὰ πάντα φυτευθέντα, σπαρθέντα, καὶ καλλιεργηθέντα ὑπὸ τοῦ φίλου μας Ἰωάννου. Παρὼν δὲ ὁ Ἰωάννης παρετήρει μειδιῶν καὶ χαίρων τὰ ἔργα του, καθὼς μειδιᾷ καὶ χαίρει φιλόστοργος πατήρ, ὅσάκις τρυφερῶς ἀτενίζει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῶν καλῶς ἀνατετραμμένων τέκνων του.

Ὁ Γεροστάθης βλέπων ὅτι ἐθαυμάζομεν τὰς ὠραιότητας τοῦ κήπου του, μᾶς ἠρώτησεν ἂν εὐρίσκωμεν ὁμοιοτήτά τινα μεταξὺ τοῦ κήπου του καὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Ἡμεῖς δὲ μὲ ἀπορίαν ἀντηρωτήσαμεν ποία ποτὲ ὁμοιότης δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ ἐνὸς κήπου καὶ ἐνὸς ἀνθρώπου;

— Μεγάλῃ, ἀπήντησεν ὁ Γεροστάθης. Αἱ καλαὶ καὶ ἐνάρετοι πράξεις, αἵτινες στολίζουν τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, εἶναι τὰ καλὰ προϊόντα καὶ τὰ ὠραῖα ἀνθη τὰ στολίζοντα τοὺς κήπους. Καὶ καθὼς, ἐὰν τὸ ἔδαφος τοῦ κήπου εἶναι ἀμμῶδες ἢ πετρωδες, ὁ κήπος δὲν εὐδοκιμεῖ, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ ἔχων καρδίαν σκληρὰν καὶ ἀναίσθητον, δὲν δύναται νὰ εὐδοκηθῇ καὶ ἀληθῶς νὰ εὐτυχήσῃ. Καθὼς δὲ, ὅσον εὐφορος καὶ εὐγνώμων καὶ ἂν ᾖ τῆς γῆς τοῦ κήπου, ὁ κήπος δὲν προοδεύει, ἂν

κηπουρός ἄξιος δὲν ἐπιμεληθῆ καὶ καλλιέργησῃ αὐτὸν, τοιο-
τοτρόπως δύναται τις νὰ ἔχῃ μὲν ἐκ φύσεως καρδίαν ἀγαθὴν,
καὶ ὅμως νὰ μὴ διαπρέψῃ εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου του, διότι
δυστυχῶς παρημέλησε τὴν προσήκουσαν καλλιέργειαν καὶ ἐκ-
παίδευσιν τῆς ψυχῆς του.

Ἡ καρδία τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καθὼς τὸ ἀπέδειξεν ἡ
πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα ἀγάπη του, ἦτο φύσει εὐαίσθητος καὶ
καλὴ, ὅσον καλὴ καὶ εὐφορος εἶναι ἡ γῆ τοῦ κήπου μου.

Καθὼς δὲ ὁ κῆπός μου ἐπέτυχε δύο ἐπιμελεῖς κηπουροὺς,
ἐμὲ καὶ τὸν Ἰωάννην, παρομοίως καὶ ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέτυχε,
νέος ὢν, δύο ἀξιολόγους κηπουροὺς, τὸν Λεωνίδα καὶ τὸν Ἀ-
ριστοτέλην, πρὸς καλλιέργειαν καὶ μόρφωσιν τοῦ νοῦς καὶ τῆς
καρδίας του.

Καθὼς δὲ ἡ φυσικὴ εὐφορία ἀφ' ἐνός, καὶ ἡ καλλιέργεια ἀφ'
ἐτέρου τοῦ κήπου μου παρήγαγον αὐτὰ τὰ ποικίλα ἄνθη, αὐ-
τὰ τὰ θάλλοντα δένδρα, αὐτὰ τὰ ὠραῖα προϊόντα, τοιοτοτρό-
πως καὶ ἡ ἐκ φύσεως ἀγαθὴ ψυχὴ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐκπαιδευ-
θεῖσα ὑπὸ τοῦ παιδευτοῦ καὶ τοῦ διδασκάλου του, παρή-
γαγε τὰς εὐεργετικὰς, τὰς ἐναρέτους, τὰς φιλανθρώπους πρά-
ξεις, αἵτινες ὠραΐζουν τὸν βίον αὐτοῦ.

Ἴδου, φίλοι μου, ἡ ὁμοίότης τὴν ὁποίαν ἐγὼ εὐρίσκω μετα-
ξὺ τοῦ κήπου μου καὶ τῆς καρδίας τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου.
Ἄλλ' ὑπάρχει μεταξύ αὐτῶν καὶ διαφορὰ τις οὐσιώδης· διότι
ἡ μὲν καλλονὴ τοῦ κήπου μου εἶναι φθαρτὴ καὶ πρόσκαιρος,
τὸ δὲ κάλλος τῶν ἐναρέτων πράξεων τοῦ Ἀλεξάνδρου θέλει
διαμεῖνει ἀμάραντον καὶ ἀθάνατον.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω λόγων τοῦ Γεροστάθου, ὁ συμμαθητὴς
μας Ἀθανάσιος ἐξήγαγε τὸ ἀκόλουθον συμπέρασμα. — Λοι-
πὸν δὲν ἀρκεῖ ν' ἀγαπᾷ τις τοὺς γονεῖς του καὶ νὰ ἔχῃ ἐκ φύ-
σεως καλὴν καρδίαν διὰ νὰ εὐτυχῆσῃ.

— Ὅχι βέβαια, ἀπήντησεν ὁ Γεροστάθης· δὲν ἀρκεῖ μόνον
καλὴ γῆ διὰ νὰ ὑπάρξῃ καὶ καλὸς κῆπος, ἀπαιτεῖται καὶ
καλλιέργεια τῆς καλῆς γῆς. Τοῦτο δὲ μᾶς ἀποδεικνύει ὁ βίος
τοῦ Ῥωμαίου Κοριολάνου.

Ο ΚΟΡΙΟΛΑΝΟΣ ΚΑΙ Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ.

Ὁ Κοριολάνος κατήγετο ἀπὸ εὐγενῆ οἰκογένειαν τῆς ἀρχαίας Ῥώμης. Ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας ἠσπᾶσθη τὸ στρατιωτικὸν στάδιον· ἐθαυμάζετο δὲ διὰ τὴν ἀποχὴν τοῦ ἀπὸ τὰς ἡδονᾶς καὶ τὴν ἀφιλοχρηματίαν, διὰ τὴν καρτερίαν τοῦ εἰς τοὺς κόπους, διὰ τὴν ἀνδρίαν τοῦ, καὶ ἰδίως διὰ τὴν πρὸς τὴν μητέρα τοῦ μεγίστην ἀγάπην τοῦ.

Ὅσακις ἡ μήτηρ τοῦ, ἐπαινούμενον ἢ ἐστεφανωμένον, μὲ δάκρυα χαρᾶς εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ἔσφιγγεν αὐτὸν εἰς τὰς μητρικὰς τῆς ἀγκάλας, ὁ Κοριολάνος ἐθεώρει τότε ἑαυτὸν ἀληθῶς εὐτυχῆ.

Ἐφρόντιζε δὲ, ὡς καλὸς υἱὸς, νὰ διπλασιάζῃ τὸ πρὸς τὴν μητέρα τοῦ σέβας καὶ τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην καὶ ὑπακοὴν τοῦ, προσφέρων εἰς αὐτὴν καὶ τὸ σέβας, καὶ τὴν ἀγάπην, καὶ τὴν ὑπακοὴν, τὴν ὁποῖαν πρὸς τὸν ἀποθανόντα πατέρα τοῦ ἔχρεώσται.

Ὁ Κοριολάνος ἐνυμφεύθη, διότι ἡ μήτηρ τοῦ τὸ ἠθέλησεν. Ἄλλὰ καὶ ἀφοῦ ἔγεινε σύζυγος καὶ πατήρ, ἐξηκολούθησε συν-οικῶν μετὰ τῆς μητρὸς τοῦ καὶ περιποιούμενος αὐτὴν μεθ' ὅλης τῆς υἱικῆς τρυφερότητος.

Ἐξ ὅλων αὐτῶν προκύπτει ὅτι ἡ καρδία τοῦ Κοριολάνου δὲν ἦτο κακὴ· ἀλλὰ δυστυχῶς ἐκ νεαρᾶς τοῦ ἡλικίας ἔμεινεν ἀνευ ἀνατροφῆς τινος καὶ παιδείας· ὥστε μετὰ τῶν προτερημάτων, τὰ ὁποῖα ἡ φύσις τῷ ἐ χάρισε, τῷ ἔμειναν καὶ πολλὰ ἔλαττώματα· ὡμοιάζε λοιπὸν γῆν εὐφόρον μὲν, ἀλλ' ἀκαλλιέργητον, ἥτις μετὰ τῶν αὐτοφυῶν ὠραίων ἀνθῶν παρουσιάζει καὶ ἀκάνθας καὶ τριβόλους.

Ὁ Κοριολάνος ὑπέκειτο εἰς τὸ ὀλέθριον πάθος τοῦ θυμοῦ, ὥστε ἀπέκτησε πολλοὺς ἐχθρούς· ἠγάπα τὰς πεισματώδεις φιλονεικίας, καὶ ἐπομένως οἱ συμπολιταὶ τοῦ τὸν ἀπέφευγον· ἔκαυχᾶτο δὲ διὰ τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν τοῦ, ἀγνοῶν ὅτι οὐχὶ ἡ καταγωγὴ, ἀλλ' ἡ διαγωγὴ τιμᾶ ἢ ἀτιμάζει· ἐπὶ τέλους, ὑπερηφανευόμενος διὰ τὰς ἀνδραγαθίας τοῦ, ἐπεριφρόνει

τοὺς συμπολίτας του, ἀγνοῶν ὅτι διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης ἤθελεν ἀνυψωθῆ εἰς τὴν εὐνοίαν τοῦ λαοῦ.

Ἐὰν ὁ Κοριολάνος ἐκ τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ἀνετρέφετο πρεπόντως, ἴσως μέγας δὲν ἤθελεν ἔχει τὰ ἔλαττώματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἐπὶ τέλος ἐκορύφωσαν τὴν κατ' αὐτοῦ ἀγανάκτησιν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ, καὶ ἐπροκάλεσαν τὴν ἐκ τῆς Ῥώμης ἐξορίαν του.

Ἐξορισθεὶς δὲ ἀπὸ τὴν Ῥώμην, οὔτε τὸν Θεμιστοκλέα μας οὔτε τὸν Ἀριστείδην μας ἐμιμήθη.

Ὁ ὀργίλος καὶ ὑπερήφανος χαρακτήρ του ἐπροκάλεσε τὸ βδελυρὸν πάθος τῆς ἐκδικήσεως. Προσφυγὼν εἰς τοὺς Βουλούσκους, ἐχθροὺς τῶν Ῥωμαίων, καὶ τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν, ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς πατρίδος του. Ὅτε δὲ ἔφθασεν ἐνώπιον τῆς Ῥώμης καὶ ἐπαπεῖλει τὴν καταστροφὴν αὐτῆς, οἱ Ῥωμαῖοι ἔντρομοι τῷ ἀπέστειλαν διαφόρους πρεσβείας, ὅπως ἀποτρέψωσιν αὐτὸν ἀπὸ τοὺς ὀλεθρίους σκοπούς του. Ἄλλ ὁ Κοριολάνος ἐπέμενε ἀκαμπτος εἰς τὴν ἐκπόρθησιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος.

Τότε ἡ μήτηρ του, παραλαβοῦσα μεθ' ἑαυτῆς τὴν σύζυγον καὶ τὰ δύο τέκνα τοῦ Κοριολάνου, καὶ τεθεῖσα ἐπὶ κεφαλῆς τῶν σημαντικωτέρων γυναικῶν τῆς Ῥώμης, ἐξῆλθε τῶν τειχῶν παρουσιασθεῖσα δὲ εἰς τὸ ἐχθρικὸν στρατόπεδον, εἶπε πρὸς τὸν υἱὸν της.

— Κοριολάνε, ἐὰν ἐπιμένῃς νὰ εἰσέλθῃς ἐχθρικῶς εἰς τὴν Ῥώμην, θέλεις πατήσῃς πρότερον ἐπὶ τοῦ πτώματος τῆς μητρὸς σου· διότι βεβαίως δὲν θέλω ὑποφέρει ποτὲ νὰ ζήσω καὶ νὰ ἴδω τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ὁ υἱός μου θέλει θριαμβεύσει κατὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος. Συλλογίσθητι ὅτι δὲν εἶναι ἴδιον μεγάλου καὶ ἀγαθοῦ ἀνδρὸς νὰ ἀποκαθίσταται δούλος τῆς ὀργῆς του, τῆς μνησικακίας του, τῶν παθῶν του. Ἐὰν δὲ εἶσαι φιλόστοργον τέκνον μου, σεβάσθητι τὴν μητέρα σου, καὶ ὑπάκουσον εἰς αὐτὴν, ἵκετεύουσάν ὑπὲρ τῆς Ῥώμης, τῆς μεγάλης μητρὸς σου.

Γονυπετεῖς δὲ ἔπεσαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Κοριολάνου καὶ ἡ μήτηρ καὶ ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα του.

Ὁ Κοριολάνος τότε ἐγείρων τὴν μητέρα του, καὶ σφίγγων τὴν δεξιάν της, — Ἐνίκησας, εἶπεν, ὦ μητερ, νίκην εὐτυχῆ μὲν διὰ τὴν πατρίδα, ἀλλ' ὄλεθρίαν εἰς τὸν υἱόν σου ἀναχωρῶ, ἐπρόσθεσε, μακρὰν τῆς Ῥώμης νικημένος ὑπὸ τῆς μητρὸς μου.

Καὶ ἡ πολιορκία διελύθη ἀμέσως.

Τοιουτοτρόπως ἡ ἀγάπη καὶ τὸ σέβας τοῦ Κοριολάνου πρὸς τὴν μητέρα του ἔσωσαν καὶ τὴν Ῥώμην ἀπὸ τὴν καταστροφὴν της, καὶ τὸν Κοριολάνον ἀπὸ τὸ αἰώνιον αἶσχος, τὸ ὁποῖον ἤθελε περικαλύψει τὴν μνήμην του, ἂν ἤθελον ἐκτελεσθῆ οἱ κατὰ τῆς πατρίδος πατροκτόνοι σκοποὶ του, τοὺς ὁποίους ὡς ἐκ τῆς ἀπαιδευσίας καὶ τῆς κακῆς ἀνατροφῆς του εἶχε συλλάβει.

Ο ΒΑΣΙΓΚΤΩΝ ΚΑΙ Η ΜΗΤΗΡ ΤΟΥ.

Καὶ ὁ μέγας πολίτης τῆς Ἀμερικῆς Βάσιγκτων, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἔδωκε δείγματα τῆς πρὸς τὴν μητέρα του ἀγάπης καὶ ὑπακοῆς.

Περὶ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἐπεθύμησε ν' ἀφιερωθῆ εἰς τὸ ναυτικὸν στάδιον, τὸ ὁποῖον χωρὶς ποτε νὰ γνωρίσῃ ὑπερβολικὰ ἠγάπησεν.

Ἡ μήτηρ του, ἥτις καὶ τὸν υἱόν της δὲν ἤθελε ν' ἀποχωρισθῆ καὶ τοὺς κινδύνους καὶ τὰ δεινὰ τοῦ ναυτικοῦ βίου κάλλιον τοῦ ἀπείρου υἱοῦ της ἐγνώριζεν, ἀπέκρουε τὰ σχέδια τοῦ νέου Βασιγκτῶνος· ἀλλ' αὐτὸς ἐπιμένων, συμφωνεῖ μετὰ τινος πλοιάρχου ὅπως παραλάβῃ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖόν του, ἔτοιμον ἤδη πρὸς ἀπόπλουν· μετακομίσας δὲ τὸ μικρὸν κιβώτιόν του εἰς τὴν λέμβον, ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς μητρὸς του διὰ ν' ἀποχαιρετήσῃ αὐτὴν καὶ λάβῃ τὴν εὐχὴν της. Ἀλλ' ἡ μήτηρ του σιωπῶσα ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

Τὰ σιωπηλὰ αὐτὰ δάκρυα τόσῃ ἐντύπωσιν ἐπροξένησαν εἰς τὴν εὐαίσθητον ψυχὴν τοῦ νέου Βασιγκτῶνος, ὥστε ἀμέ-

σως ἐπαναφέρει τὸ κιβώτιον ἀπὸ τὴν λέμβον εἰς τὴν οἰκίαν, ἀποχαιρετᾷ τὸν πλοίαρχον, καὶ θυσιάζει προθύμως τὸν ναυτικὸν ἔρωτα ἐνώπιον τῆς υἱικῆς του ἀγάπης.

Ἡ θυσία αὕτη τοῦ εὐαίσθητου υἱοῦ, καὶ ἐπομένως ἡ εὐλογία καὶ αἱ εὐχαὶ τῆς φιλοστόργου μητρός του ἠξίωσαν ἐπὶ τέλους τὸν Βασιγκτῶνα ν' ἀναφανῆ ὁ πρῶτος πολίτης τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ νὰ ἐπονομασθῆ πατὴρ τῆς πατρίδος.

Ἄν ὁ νέος Βάσιγκτων, μὴ ἀγαπῶν τὴν μητέρα του, δὲν ὑπήκουεν εἰς τὰ μητρικὰ δάκρυά της, ἀλλ' ἠσπάζετο τὸ ριψοκίνδυνον στάδιον τοῦ ναύτου, καὶ βίον ἴσως ἄσημον καὶ δυστυχῆ ἤθελε ζῆσει, καὶ δυστυχέστερον ἴσως θάνατον ἐντὸς τῶν κυμάτων ἤθελεν εὔρει, καὶ τὴν πατρίδα του δὲν ἤθελεν ἐλευθερώσει, καὶ τὸ ὄνομά του δὲν ἤθελεν ἀπαθανκτίσει.

Ἀγαπᾶτε λοιπὸν καὶ σεῖς, παιδία μου, τοὺς γονεῖς σας, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης. Ἡ ἀγάπη σας ὅμως ἄς μὴ ᾔηται νεκρά, ἀλλὰ ζωντανὴ καὶ ἀκμαίαν διατηρεῖτε αὐτὴν διὰ τῆς διαγωγῆς σας, διὰ τῆς ὑπακοῆς σας, καὶ διὰ τῶν καλῶν σας ἔργων.

Ὁ συμμαθητὴς σας Κωνσταντῖνος δι' ἔργου ἀπέδειξε σήμερον τὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς γονεῖς του ἀγάπην του. Δι' ἔργων λοιπὸν καὶ σεῖς προσπαθήσατε ν' ἀναφανῆτε υἱοὶ καλοὶ καὶ φιλόστοργοι, ἄξιοι τῶν εὐχῶν τῶν γονέων σας καὶ τῶν εὐλογιῶν τοῦ Ὑψίστου.

Ἐχετε δὲ πάντοτε κατὰ νοῦν ὅτι οἱ γονεῖς σας, διατρέχοντες ἤδη πρὸ καιροῦ τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς, εἰς τὴν ὁποίαν σεῖς τώρα κατὰ πρῶτον ἐμβαίνετε, γνωρίζουν πολὺ κάλλιον ὑμῶν τοὺς κινδύνους, τὰ βάραθρα καὶ τοὺς κρημνοὺς τῆς δυσκόλου ταύτης ὁδοῦ. Ὅθεν προθύμως ὑπακούετε εἰς τὰς συμβουλὰς των, ὅπως φωτίζετε τὴν νεανικὴν ἀπειρίαν σας διὰ τῆς πείρας ἐκείνων· οὕτω δὲ θέλετε διατρέξει ἀσφαλέστερον τὸ δύσβατον καὶ κινδυνῶδες στάδιον τοῦ βίου.

Ὁ ἀγαθὸς γέρων μᾶς ὑπηγόρευσεν ἀκολούθως τοὺς ἐξῆς στίχους.

- « Οἱ πρῶτοι εὐεργέται μας εἶν' οἱ καλοὶ γονεῖς μας,
 » Ἄς ἀγαπήσωμεν αὐτοὺς ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς μας.
 » Διὰ τῆς πείρας οἱ γονεῖς, διὰ τῶν συμβουλῶν των,
 » Τὴν ἀπειρίαν σώζουσι τῶν εὐπειθῶν υἱῶν των.
 » Λοιπὸν ἄς ὑπακούωμεν καὶ ἄς εὐγνωμονῶμεν,
 » Δι' ἔργων δὲ ἄς δείχνωμεν ὅτι αὐτοὺς τιμῶμεν. »

ΜΙΑ ΨΥΧΗ ΕΙΣ ΔΥΟ ΣΩΜΑΤΑ.

« Φίλοις εὐτυχοῦσι καὶ ἀτυχοῦσιν
 ὁ αὐτὸς ἴσθι. » (Περικλῆους).

ΣΩΜΑΤΑ τὰς ἀρχὰς τῆς συστάσεως τοῦ σχολείου μας συχνά-
 κιν συνέβαινον μεταξύ τῶν μαθητῶν λογομαχίαι, ὕβρεις, ξυ-
 λοκοπήματα καὶ λιθοβολισμοί. Τούτων δὲ συνέπειαι δυσάρε-
 ρστοὶ ἦσαν ἐνδύματα ἐσχισμένα, βιβλία μελανωμένα, μύται
 αἵματωμένα, ὀφθαλμοὶ φλογισμένοι, κεφαλαὶ πληγωμένα,
 καὶ ἐπομένως πάθη, ἔχθραι, ἐκδικήσεις καὶ ἀντεκδικήσεις.

Ἄλλ' ὁ ἀγαθὸς προστάτης μας Γεροστάθης διὰ τῶν φρονι-
 μων συμβουλῶν του καὶ διὰ τῆς πραότητος τοῦ χαρακτηῆρός
 του, ἐπροσπάθησε νὰ καταπαύσῃ τὴν τοιαύτην τῶν πραγμά-
 των κατάστασιν, καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ μεταξύ ὄλων ἡμῶν τὴν ἀ-
 γάπην, τὴν ὁμόνοιαν καὶ τὴν ἁρμονίαν.

Ποτὲ δὲν εἶδομεν τὸν Γεροστάθην ὀργισμένον, ἐξημμένον
 ἢ σκληρὸν πρὸς τινὰ ἐξ ἡμῶν εἰς ὅποιανδήποτε ἀτοπήματα
 καὶ ἂν ἐξετραχηλιζόμεθα· ἀλλὰ μὲ ὑπομονὴν, μὲ φρόνησιν καὶ
 μὲ ἡσυχίαν μᾶς ἐξήγει τὰ σφάλματά μας καὶ τὰς δυσάρε-
 στοὺς συνεπείας αὐτῶν, προσπαθῶν νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὸν νοῦν
 καὶ εἰς τὴν καρδίαν μας τὴν συναίσθησίν των, τὴν μετάνοιαν
 καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς διορθώσεως.

Διὰ τοῦ λόγου, ἔλεγεν, ἐκριζώνονται διὰ παντὸς, ἐνῶ
 διὰ τοῦ τρόπου μόνον προσωρινῶς καταθλίβονται τὰ σπέρ-
 ματα τῆς κακῆς διαγωγῆς. Ὅθεν, κεντῶν εὐστόχως τὴν φι-

λοτιμίαν μας πρὸς τὴν ἀρετὴν, ποτὲ δὲν μᾶς ἀπεύθυνεν ὕβρεις, κακολογίας, ἢ βραδυσμούς.

Ἐγνώριζεν ὁ ἀγαθὸς γέρον ὅτι ἡ καρδία τῶν παιδίων ὁμοιάζει τὸ μαλακὸν κηρίον, τὸ ὁποῖον εὐκόλως λαμβάνει πᾶσαν ἐξωτερικὴν ἐντύπωσιν, καὶ ὅτι ὡς ἐκ τούτου αἱ παιδικαὶ καρδίαι σχηματίζονται κατὰ τὰ καλὰ ἢ κακὰ παραδείγματα, τὰ ὁποῖα ἐνώπιόν των ἔχουν· διότι τὰ παιδιά εἴτε χάριν παιδείας καὶ πολλάκις ἀνεπαισθήτως καὶ ἀκουσίως μιμοῦνται τοὺς λόγους, τὰ κινήματα, τὰς πράξεις, τὸ ὕφος καὶ τὰς διαθέσεις τῶν μεγαλητέρων των, ἰδίως δὲ τῶν γονέων καὶ διδασκάλων των· καὶ οὕτω διὰ τῆς μιμήσεως ἀποκτῶσι βαθμηδὸν τὴν συνήθειαν τῶν ὄσων μιμοῦνται· ἐπὶ τέλους δὲ ἡ ἕξις κατανατᾷ εἰς αὐτὰ δευτέρα φύσις.

Ὅθεν ὁ Γεροστάθης ὄχι μόνον ἀπέφευγε τοῦ νὰ μᾶς δίδῃ ἀφορμὰς κακῶν ἔξεων, θυμόνων, ὑβρίζων ἢ ζυλοκοπῶν, ἀλλὰ ἐπισφραγίζων τὰς συμβουλὰς του διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματος του, καθίστανεν ἀποτελεσματικωτέραν τὴν ἠθικὴν μᾶς βελτίωσιν.

Πολλάκις μᾶς ὑπενθύμιζεν ὁ γέρον τὰς δύο μεγάλας ἐντολάς, ἐντὸς τῶν ὁποίων, ὡς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, ἐμπεριέχονται ὅλα τὰ χρέη τοῦ ἀληθοῦς χριστιανοῦ· «Ἀγαπήσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης καρδίας. — Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν.» Τὴν διπλὴν δὲ ταύτην ἀγάπην μᾶς ἔλεγεν ὅτι πρέπει νὰ δεικνύωμεν διὰ τῆς καθημερινῆς διαγωγῆς καὶ τῶν καθημερινῶν ἔργων μας.

Δὲν ἀρκεῖ, μᾶς ἐπρόσθετε, νὰ παρευρίσκεσθε εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν, ἢ ἐξ ἀπλῆς συνηθείας, ἢ διότι οἱ γονεῖς καὶ οἱ διδάσκαλοι σᾶς παρήγγειλαν νὰ ἐκκλησιάζεσθε εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἰψίστου· ἀλλ' ἀπαιτεῖται νὰ εἰσέρχεσθε μὲ τὴν πρόθεσιν καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ ἐξέλθετε ἠθικώτεροι καὶ χριστιανικώτεροι πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον ἀπαιτεῖται νὰ προσέχετε εἰς τοὺς θεῖους λόγους, τοὺς ὁποίους ἐκεῖ ἀκροάζεσθε, καὶ κατὰ τοὺς θεῖους αὐτοὺς λόγους νὰ κανονίζετε τὴν καθημερινὴν διαγωγὴν σας, τὰς καθημερινὰς πράξεις σας.

Ἐάν λοιπὸν προσέχετε εἰς τὴν θεῖαν λειτουργίαν, θέλετε ἀκούει τὸν ἱερέα τοῦ Ὑψίστου ὑπενθυμίζοντα πάντοτε τὸ θεῖον θέλημα καὶ λέγοντα πρὸς ἡμᾶς· « Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους. — Εἰρήνη πᾶσιν. » Ἄς ἀγαπώμεθα λοιπὸν ἀμοιβαίως, ὡς ζῶμεν ἐν ἀδελφικῇ εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ, ἐάν θέλωμεν οὐχὶ μόνον νὰ ὀνομαζώμεθα, ἀλλὰ καὶ πραγματικῶς νὰ ἦμεθα χριστιανοί.

Αὐτὰ συχνάκις μᾶς ἐπανελάμβανεν ὁ Γεροστάθης μ' ὄλην τὴν χαρακτηρίζουσαν αὐτὸν πραρότητα καὶ γλυκυτάτην ἐκφραστικότητα.

Ο ΚΛΩΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΕΜΑΤΙΟΝ.

Ἡμέραν τινὰ περιδιαβάζοντες μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν ἐξοχὴν, εἶδομεν γέροντα ὅστις ἔκοπτε κλώνους ἰτέας.

Ὁ Γεροστάθης μᾶς ὠδήγησε πρὸς τὸν γέροντα, τὸν ὁποῖον χαιρετήσας φιλοφρόνως, ἠρώτησεν εἰς τί καταγίνεται.

— Κόπτω κλώνους διὰ νὰ πλέξω καλάθια, ἀπεκρίθη ὁ γέρον.

— Πολὺ φρόνιμα κάμνεις, τῷ εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης· εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον ὅστις δὲν ἐργάζεται, ἢ ἀποθνήσκει τῆς πείνης, ἢ ζῆ ἀτίμως· ὁ δὲ ἀτιμος βίος εἶναι πολὺ χειρότερος τοῦ θανάτου.

Λαβὼν δὲ τὴν ἄδειαν τοῦ γέροντος, ἐπῆρεν ἓνα ἐκ τῶν λεπτῶν κλώνων, καὶ παρουσιάσας αὐτὸν εἰς ἡμᾶς, ἠρώτησεν ἂν δυνάμεθα νὰ τὸν σπάσωμεν.

Ἐγελάσαμεν διὰ τὴν παράδοξον ταύτην ἐρώτησιν τοῦ Γεροστάθου· καὶ λαβὼν τις ἐξ ἡμῶν τὸν κλώνον, ἔσπασεν αὐτὸν ἀμέσως διὰ τῶν δύο δακτύλων του.

Τότε ὁ Γεροστάθης ἐπῆρεν εἰς τὴν παλάμην του συνάμα πολλοὺς κλώνους, τοὺς ὁποίους ἀφοῦ περιέδεσε διὰ λεπτοῦ σχοινοῦ μᾶς ἠρώτησεν ἂν δυνάμεθα νὰ σπάσωμεν καὶ τὸ δεμάτιον τοῦτο.

— Ὅχι βέβαια, ἀπεκρίθημεν· πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ σπάσωμεν αὐτοὺς ἠνωμένους ὅλους ὁμοῦ;

— Ἴδου, μάς εἶπε τότε ὁ γέρον, τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐνώσεως, τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὁμοιοῦσας.

Ἐὰν οἱ ἀδελφοί, οἱ συγγενεῖς, οἱ συμμαθηταί, οἱ συμπολίται, οἱ ὁμοσθηεῖς, οἱ ὁμόφυλοι εἶναι ἠνωμένοι, ἀγαπώμενοι ἀμοιβαίως καὶ ὁμοσούντες, βεβαίως θέλουν κατασταθῆ δυνατοὶ καὶ ἄθραυστοι, ὡς αὐτοὶ οἱ λεπτοὶ κλώνοι, συνενωθέντες εἰς τὸ δεμάτιον τοῦτο· ὄντες δὲ τότε ἰσχυροὶ, εὐκόλως θέλουσιν ἀνθέξει εἰς τὰς καταδρομὰς τῆς τύχης ἢ τῶν ἀνθρώπων, καὶ θέλουν θριαμβεύσει, καὶ θέλουν εὐδαιμονήσει.

Ἄλλ' ἐὰν δυστυχῶς ἡ διχόνοια, ἡ ζηλοτυπία, τὸ μῖσος, ἡ φιλοπρωτία, ὁ φθόνος, ἡ ψευδοφιλοτιμία, ἡ ἰδιοτέλεια διαχωρίζουσι καὶ ἀπομονώνωσιν αὐτοὺς, εὐκόλως τότε ἕκαστος θέλει κατασυντριφθῆ, ὡς διὰ τῶν δύο δακτύλων σας ἐσυντρίφθη ὁ μεμονωμένος κλώνος, τὸν ὅποιον σὰς ἐπαρουσίασα.

Ἡ ἐνωσις λοιπὸν, καὶ ἐπομένως ἡ ἀγάπη, ἡ ὁμόνοια, ἡ σύμπραξις αὐξάνει τὰς δυνάμεις· ὁ δὲ διαχωρισμὸς, ἡ διχόνοια, ἡ ἀντενέργεια, ἡ ἀπομόνωσις ἐλαττώνει καὶ καταστρέφει αὐτάς. Ὅσον δὲ αἱ ἠθικαὶ καὶ φυσικαὶ δυνάμεις ἔθνοὺς τινὸς αὐξάνουν, τόσον μεγαλύτερα καὶ ἐπωφελέστερα εἶναι τὰ ἔργα του, καὶ βεβαιότερα ἡ εὐδαιμονία του.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς ἀποχαιρετῶν τὸν γέροντα, παρήγγειλεν αὐτὸν νὰ τῷ στείλῃ εἰς τὴν οἰκίαν του δύο καλάθια.

Ἐν τούτοις τὸ εὐθραυστον τοῦ κλώνου, καὶ τὸ ἄθραυστον τοῦ δεματίου, οἱ χριστιανικοὶ λόγοι τοῦ Γεροστάθου, καὶ κυρίως ἡ ζῶσα πράξις τοῦ ἀνδρός, τὴν ὁποίαν καθ' ἡμέραν ὡς ὑπογραμμὸν ἐνώπιόν μας εἶχομεν, κατέστησαν βαθμηδὸν καὶ ἡμᾶς πράξουσ, εἰρηνικοὺς, εὐπροσηγόρους, καὶ ὡς ἀδελφοὺς ἡγαπημένους.

Ἄλλ' ἂν καὶ ὅλοι ὡς ἀδελφοὶ ἡγαπώμεθα, δύο ὅμως ἐκ τῶν συμμαθητῶν μας, ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας, διεκρίνοντο ἰδίως διὰ τὴν μεγίστην φιλίαν, ἣτις συνέδεε τὰς τρυφεράς των καρδίας. Περὶ αὐτῶν δὲ θέλω ἐκθέσει ὀλίγα τινα, τὰ ὅποια ἕκτοτε ἐντυπωμένα ἔμειναν εἰς τὴν μνήμην μου.

ΟΙ ΔΥΟ ΜΙΚΡΟΙ ΦΙΛΟΙ.

Ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας ἦσαν συμμαθηταὶ καὶ σχεδὸν συνομήλικες.

Οἱ γονεῖς των, πτωχοὶ μὲν, ἀλλὰ τίμιοι ἄνθρωποι καὶ ἀληθεῖς χριστιανοί, ἦσαν γείτονες, ὥστε τὰ τέκνα των ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἐσχετίσθησαν καὶ ἠγαπήθησαν.

Εἰς τὰ ἡμέρα καὶ ἰλαρὰ πρόσωπά των ἐφαίνετο ζωγραφημένα ἢ πραότης καὶ ἢ ἀγαθότης τῶν καρδιῶν των. Πληρεστάτη ἀρμονία φρονημάτων καὶ ἐπιθυμιῶν ὑπῆρχε πάντοτε μεταξύ αὐτῶν, ἀδελφικὴ δὲ ἀγάπη καὶ στενὴ φιλία διαρκῶς συνήνοεν αὐτοῖς.

Πολλὰ δὲ δείγματα ἀληθοῦς φιλίας ἔδιδον ἀμοιβαίως οἱ δύο αὐτοὶ συμμαθηταὶ μας, τῶν ὁποίων αἱ καρδίαι βεβαίως ἦσαν εὐγενεῖς, διότι τὸ ἱερὸν αἴσθημα τῆς φιλίας, ὡς ὁ Γεροστάθης ἔλεγε, μόνον αἱ εὐγενεῖς καὶ ἐνάρετοι καρδίαι δύνανται νὰ αἰσθανθῶσιν.

Δὲν ἐπερίμενε ὁ Φίλιππος νὰ λάβῃ χάριν παρὰ τοῦ Ἀνδρέου διὰ τὴν ἀνταποδώσιν αὐτῆν· ἀλλ' οὔτε ὁ Ἀνδρέας ἐπερίμενε ποτὲ τὴν ἀνταπόδοσιν τῆς χάριτός του, διὰ νὰ προβῇ εἰς ἄλλην νέαν χάριν. Τοιοῦτους λεπτοὺς ὑπολογισμοὺς δὲν γνωρίζει ἡ ἀληθὴς φιλία.

Ὁ ἀληθὴς φίλος προσέτι αἰσθάνεται τὰς δυστυχίας τοῦ φίλου πολὺ ζωηροτέρας ἀπὸ τὰς ἰδίας αὐτοῦ· καὶ διὰ τοῦτο προθύμως θυσιάζεται ὑπὲρ τοῦ δυστυχοῦντος φίλου του. Τοιοῦτοι δὲ φίλοι ἦσαν ὁ Ἀνδρέας καὶ ὁ Φίλιππος.

Ἡμέραν τινά, ὅτε κατὰ τὸ σῆνηθες ὅλοι ἐξῆλθομεν μετὰ τοῦ Γεροστάθου εἰς περίπατον, ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας, συνδιαλεγόμενοι καὶ βραδέως περιπατοῦντες, ἔμειναν ὀπισθεν ἡμῶν, οἵτινες προχωρήσαντες εἶχομεν ἀναβῆ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὠραίου λόγου.

Ἐκεῖθεν στρέψαντες τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ νὰ ἴδωμεν τὴν τερπνοτάτην θέαν τῆς πεδιάδος, διεκρίναμεν τὸν μὲν Ἀνδρέαν ἀναβαίνοντα ἐπὶ ὑψηλοῦ δένδρου, τὸν δὲ Φίλιππον προχω-

ροῦντα πρὸς τινὰ μάνδραν. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, βλέπομεν τὸν Φίλιππον ὀπισθοδρομοῦντα δρομαίως καὶ ἐντρόμως κραυγάζοντα, διότι κατόπιν αὐτοῦ τρέχων μέγας σκύλος ὀργίλως ἐγαύγιζε. Συγχρόνως δὲ βλέπομεν τὸν Ἀνδρέαν πίπτοντα μὲ τὴν ταχύτητα τῆς ἀστραπῆς ἐκ τοῦ δένδρου, καὶ τρέχοντα μεταξὺ τοῦ φίλου του καὶ τοῦ σκύλου. Ἐκεῖ δὲ σταθεῖς ἀτρόμητος ἐνατενίζει θαρρᾶλέως τὸν σκύλον, καὶ σκύπτει διὰ νὰ λάβῃ λίθον κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' ὁ σκύλος ἅμα ἰδὼν τὸν νέον τοῦτον ἐχθρὸν ὀπλιζόμενον καὶ γενναίως περιμένοντα αὐτὸν, στρέφει ἀμέσως τὰ νῶτα καὶ κατησχυμμένος ἐπανέρχεται εἰς τὴν μάνδραν του.

Ἐνῶ δὲ ταῦτα ἐλάμβανον χώραν, ὁ Γεροστάθης ἤρχισε νὰ καταβαίνει τὸν λόφον, τρέχων πρὸς βοήθειαν τῶν μικρῶν αὐτῶν φίλων, παρακολουθούμενος παρ' ὄλων ἡμῶν. Ἀλλ' ὅτε εἶδομεν τὸν θρίαμβον τοῦ Ἀνδρέου, καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ Φιλίππου, ὁ Γεροστάθης χειροκροτῶν ἐφώναξεν. — Εὐγε! Εὐγε! Ἀνδρέα! Ἡμεῖς δὲ πλήρεις χαρᾶς, καὶ ζητωκραυγάζοντες, ἐτρέξαμεν πρὸς τὸν Ἀνδρέαν καὶ τὸν Φίλιππον.

Πλησιάζας καὶ ὁ ἀγαθὸς γέρον ἐσφιγξέ τὴν χεῖρα τοῦ Ἀνδρέου, καὶ τῷ εἶπε. — Σήμερον ἀνεφάνης, φίλτατε Ἀνδρέα, καὶ φίλος ἀληθῆς, καὶ Ἕλλην γενναῖος· ἐνῶ ἦτο ἀσφαλέστατος ἐπὶ τοῦ δένδρου, ἐπροτίμησας νὰ κινδυνεύσῃς διὰ νὰ σώσῃς τὸν φίλον σου. Ἰδοῦ, παιδία μου, ἐπρόσθεσε, τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐνώσεως καὶ τοῦ διαχωρισμοῦ. Ὁ Φίλιππος καὶ ὁ Ἀνδρέας χωρισθέντες ἀπὸ ἡμᾶς, διεκινδύνευσαν νὰ κακοπάθωσιν· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ φιλία, ἣτις συνενώνει αὐτούς, ἔσωσε τὸν Φίλιππον ἀπὸ τὸν καταδιωγμὸν τοῦ ὀργισμένου σκύλου. Ἡ ἡμέρα αὕτη ἄς διαμείνῃ ἐντυπωμένη εἰς τὴν μνήμην σας, ὅπως ἀγαπᾶτε πάντοτε τὴν ἑνωσιν καὶ τὴν ὁμόνοιαν, ἀποστραφῆτε δὲ τὴν διαίρεσιν καὶ τὰς διχονοίας.

Ἐπειδὴ δὲ πρέπει νὰ τιμῶμεν τὴν ἀρετὴν καὶ αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν μας, πολλῶν δὲ μᾶλλον τῶν φίλων μας, σᾶς προτείνω νὰ πλέξῃτε δύο στεφάνους, τὸν μὲν ἀπὸ κλάδους δρυὸς, τὸν δὲ ἀπὸ κλάδους μυρσίνης, διὰ νὰ προσφέρωμεν αὐτούς πρὸς τὸν

Ἀνδρέαν, τὸν μὲν πρὸς τιμὴν τῆς ἀνδρίας του, τὸν δὲ πρὸς τιμὴν τῆς φιλίας, τὴν ὁποίαν ἀπέδειξε σήμερον πρὸς τὸν Φίλιππον.

Ναί, ναί, ἐφωνάξαμεν ἅπαντες, καὶ ἀμέσως ἐτρέξαμεν πρὸς ἀνεύρεσιν κλάδων δρυὸς καὶ μυρσίνης· ἀλλὰ προθυμότερος πάντων ἐφαίνετο ὁ μικρὸς Φίλιππος σκιρτῶν ἀπὸ χαρὰν διὰ τὴν ὁποίαν ἐπρόκειτο νὰ λάβῃ τιμὴν ὁ φίλτατός του Ἀνδρέας.

Ὁ Γεροστάθης καὶ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην, καθὼς καὶ εἰς ἄλλας πολλὰς, ἐπροσπάθει νὰ μᾶς συνειθίσῃ ν' ἀναγνωρίζωμεν καὶ νὰ τιμῶμεν τοὺς καλητέρους ἡμῶν, σβύνων εἰς τὰς ἀπαλὰς καρδίας μας πάντα σπινθῆρα ψευδοφιλοτιμίας, φθόνου, ἀντιζηλίας καὶ διχονοίας.

Πολλάκις μᾶς ἀνέφερον ὅτι ἡ κυριωτέρα αἰτία, ἣτις κατέστρεψε τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἦτο ἡ ἀντιζηλία, ὁ φθόνος, ἡ διχονοία, καὶ ἡ διαίρεσις τῶν προγόνων μας. Τὸ δημοκρατικὸν πνεῦμα τῆς ἰσότητος, τὸ ὁποῖον παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν ἐπεκράτει, παρέσυρεν αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ μὴν ἀνέχωνται τοὺς ὑπερέχοντας. Ὅθεν, ὅσῳκις ἐξοχοὶ ἄνδρες ἐπαρουσιάζοντο, ἀμέσως ἀντιζηλῖαι, φθόνοι καὶ καταδρομαὶ παρηκολούθουν αὐτούς. Ἀλλ' ὅπου οἱ διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἰκανότητά των ἐξέχοντες, ἀντὶ νὰ ἐνισχύωνται, κατατρέχονται ὑπὸ τῶν φθονερῶν καὶ ἰδιοτελῶν συμπολιτῶν των, ἐκεῖ βεβαίως ἡ πατρὶς δυστυχεῖ καὶ καταρρέει.

Ἐν τούτοις ἐτοιμάσαμεν τοὺς δύο στεφάνους, καὶ ἐφέραμεν αὐτοὺς πρὸς τὸν Γεροστάθην, ὅστις ἐν ὀνόματι ὄλων ἡμῶν τοὺς ἐπρόσφερε πρὸς τὸν συμμαθητὴν μας Ἀνδρέαν.

Ὁ Ἀνδρέας μετὰ συστολῆς καὶ συγκινήσεως πολλῆς εὐχάριστησε καὶ τὸν γέροντα καὶ ὄλους ἡμᾶς· λαβὼν δὲ μόνον τὸν ἐκ δρυὸς στέφανον, εἶπε πρὸς τὸν Γεροστάθην — Ὁ στέφανος τῆς φιλίας δὲν ἀνήκει εἰς ἐμὲ, ἀλλ' εἰς τὸν Φίλιππον· διότι ἀν ἐγὼ αἰσθάνωμαι φιλίαν πρὸς αὐτὸν, τὴν φιλίαν μου ταύτην χρεωστῶ εἰς τὴν καλὴν καρδίαν καὶ τὸν γλυκύτατον χαρακτῆρα τοῦ Φιλίππου. Ὁ Φίλιππος εἶναι ἡ πρώτη αἰτία τῆς φιλίας, ἣτις μᾶς συνδέει, καὶ εἰς αὐτὸν ἐπομένως ἀνήκει ὁ στέφανος τῆς μυρσίνης.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ Ἀνδρέου εἰς ἄκρον ἐχαροποίησαν τὸν Γεροστάθην· ὅθεν προθύμως ἐπρόσφερε τὸν ἄλλον στέφανον πρὸς τὸν Φίλιππον. Τοιοῦτοτρόπως δὲ εὐχαριστήθη ἡ εὐγενὴς ἐπιθυμία τοῦ Ἀνδρέου, ὅστις ὡς ἀληθὴς φίλος ἐπεθύμει νὰ συμμερισθῆ μετὰ τοῦ Φιλίππου τὴν δόξαν τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Ὁ Γεροστάθης, ἀφοῦ ἐπαίνεσε τὸν Ἀνδρέαν διὰ τὴν ἀγαθὴν του ψυχὴν, ἐπρόσθεσεν ὅτι ἡ πρὸς τὸν Φίλιππον γενναία διαγωγή τοῦ Ἀνδρέου ὁμοιάζει πολὺ τὴν διαγωγὴν τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην εἰς τὴν μάχην τῆς Ποτίδαιας, καὶ ἐδιηγήθη τὰ ἑξῆς.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ, Ο ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ ΚΑΙ Ο ΞΕΝΟΦΩΝ.

Ὁ ἐνάρετος Σωκράτης πολλάκις ἔλεγεν ὅτι τὸ πολυτιμότερον καὶ χρησιμώτερον ἀφ' ὅσα κτήματα δύναται τις ν' ἀποκτήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι εἰλικρινὴς καὶ πιστὸς φίλος. Πολλάκις δὲ παρεκίνει τοὺς ἀκροατάς του νὰ προσπαθῶσι διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ἀγαθοεργιῶν των τὴν ἀπόκτησιν καὶ διατήρησιν τοιοῦτου πολυτίμου θησαυροῦ.

Ἄλλ' ὁ Σωκράτης δὲν ἦτο ἐκ τῶν πολλῶν ἐκείνων, οἵτινες ἄλλα διδάσκουν καὶ ἄλλα πράττουν. Δὲν ἦτο ἐξ ἐκείνων οἵτινες, κατὰ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, θέλουν κληθῆ ἑλάχιστοι ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, διδάσκοντες τὰς ἐντολάς, ἀλλὰ μὴ φυλάττοντες αὐτάς. Ἀπ' ἐναντίας ὁ Σωκράτης ἦτο ἐκ τῶν μεγάλων ἐκείνων ἀνδρῶν, οἵτινες οὐχὶ μόνον διδάσκουν ἀλλὰ καὶ πράττουν τὸ ἀγαθόν, καὶ περὶ τῶν ὁποίων ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· «Ὁς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται.»

Τοιοῦτος ὦν ὁ Σωκράτης, ἐνίσχυε πάντοτε τὰς διδασκαλίας του διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ. Ἐγνώριζεν ὁ σοφὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ, ὅτι τὸ καλὸν παράδειγμα ὠφελεῖ πολὺ περισσότερον παρὰ τὰς συμβουλὰς καὶ διδασκαλίας, καὶ ὅτι ἀπεναντίας τὰ κακὰ παραδείγματα πολλάκις καταστρέφουν καὶ αὐτῶν τῶν ὠραιότερων συμβουλῶν τὰ ἀποτελέσματα.

“Ὅθεν καὶ τὴν περὶ φιλίας διδασκαλίαν τοῦ ἐπεσφράγιζε διὰ τῆς καθημερινῆς διαγωγῆς του· διότι διὰ τῆς πραότητος τοῦ χαρακτῆρός του, διὰ τῆς ἐναρέτου ἀφιλοκερδείας του, καὶ διὰ τῶν ὠφελίμων ἠθικῶν καὶ πατριωτικῶν συμβουλῶν του κατώρθωσε ν’ ἀποκτήσῃ φίλους πολλούς.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων προσοικειώθη καὶ τὸν νέον Ἀλκιβιάδην, ὅπως καταστήτῃ αὐτὸν χρήσιμον εἰς τὴν πατρίδα, διορθῶν τὰ ἐλαττώματα τῆς πολυτελείας, τῆς ὑπερηφανείας, τῆς δοξομανίας καὶ τῆς ἀστασίας, τὰ ὅποια δυστυχῶς ἀσχῆμιζον τὸν βίον τοῦ εὐφυοῦς καὶ ζωηροῦ τούτου νέου τῶν Ἀθηναίων.

“Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐξεστράτευσαν εἰς τὴν Ποτίδαιαν, πόλιν τῆς Μακεδονίας, συνεξεστράτευσεν καὶ ὁ Σωκράτης μετὰ τοῦ φίλου του Ἀλκιβιάδου. Ἀμφότεροι κατὰ τὴν μάχην ἠνδραγάθησαν· ἀλλ’ ὁ νέος Ἀλκιβιάδης πληγωθεὶς ἔπεσεν· οἱ δὲ ἐχθροὶ βεβαίως ἤθελον αἰχμαλωτίσει ἢ φονεῦσαι αὐτὸν, ἀν’ ὃ Σωκράτης γενναίως δὲν τὸν ὑπερασπίζετο, διακινδυνεύσας προθύμως τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ζωὴν πρὸς σωτηρίαν τοῦ φίλου του.

Καθ’ ἣν δὲ ἡμέραν ἐπρόκειτο νὰ δώσωσιν οἱ στρατηγοὶ τὰ βραβεῖα τῆς ἀνδρίας εἰς τὸν ἀριστεύσαντα κατὰ τὴν μάχην ταύτην, πρῶτος ὁ Σωκράτης ἐμαρτύρει ὑπὲρ τῆς ἀνδρίας τοῦ Ἀλκιβιάδου, ὅπως δοθῶσιν εἰς τὸν νέον αὐτὸν φίλον του ὁ στέφανος καὶ ἡ πανοπλία, ἐνῶ ταῦτα δικαιοματικῶς εἰς τὸν Σωκράτην ἀνῆκον. Ἀλλ’ ὁ Σωκράτης ἐπεθύμει διὰ τῆς βραβεύσεως ν’ αὐξήσῃ τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὸν ζῆλον τοῦ νέου Ἀλκιβιάδου εἰς τὰ ὑπὲρ πατρίδος καλὰ ἔργα· ὡς ἀληθῆς δὲ φίλος πᾶσαν εὐτυχίαν τῶν φίλων του ὡς ἰδίαν αὐτοῦ εὐτυχίαν ἐθεώρει.

Βλέπετε λοιπὸν, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ὅτι ἡ διαγωγή τοῦ Ἀνδρέου πρὸς τὸν Φίλιππον δικαίως μ’ ἐνθύμισεν τὴν διαγωγὴν τοῦ Σωκράτους πρὸς τὸν Ἀλκιβιάδην.

Ἀλλ’ ὁ Σωκράτης καὶ πρὸς τὸν μαθητὴν καὶ φίλον του Ξενοφῶντα τὰ αὐτὰ γενναῖα καὶ φιλικὰ αἰσθήματα ἀπέδειξεν.

Εἰς τὴν μάχην, τὴν συγκροτηθεῖσαν μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ

Βοιωτῶν εἰς τὸ Δῆλιον, πόλιν τῆς Βοιωτίας, παρευρέθη καὶ ὁ Σωκράτης μετὰ τοῦ Ξενοφῶντος. Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι νικηθέντες ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καταδιωκόμενος μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ὁ Ξενοφῶν, ἔπεσεν ἐκ τοῦ ἵππου του καὶ ἐκινδύνευε νὰ αἰχμαλωτισθῇ ἢ νὰ φονευθῇ. Ἀλλ' ὁ φίλος του Σωκράτης, ἂν καὶ πεζὸς, ὄρμηξ γενναίως πρὸς βοήθειαν τοῦ κινδυνεύοντος φίλου του, ἀρπάζει αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὤμων του, καὶ τρέχων ὀρμαίως διασώζει μακρὰν τῶν ἐχθρῶν τὸν φίλον του Ξενοφῶντα.

Διὰ τοιούτων γενναίων ἔργων, διὰ τοιαύτης αὐταπαρνήσεως, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, διακρίνονται οἱ ἀληθεῖς φίλοι καὶ αἱ ἀληθῶς ἐνάρετοι καὶ εὐγενεῖς ψυχαί. Ἀλλὰ τοιούτους φίλους σπανίως κατὰ δυστυχίαν μᾶς ἀναφέρει ἡ ἱστορία. Ἐκ τῶν σπανίων δὲ τούτων φίλων ἦσαν καὶ οἱ Θηβαῖοι Ἐπαμεινώνδας καὶ Πελοπίδας.

Η ΦΙΛΙΑ ΤΟΥ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΟΥ ΚΑΙ ΠΕΛΟΠΙΔΟΥ.

Ὁ γέρον Πλούταρχος, λυπούμενος διὰ τὰς διχονοίας, τὰς ζηλοτυπίας καὶ τοὺς φθόνους, οἷτινες δυστυχῶς διεχώρισαν τοὺς πλείστους πολιτικούς καὶ στρατιωτικούς ἀνδρας τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, δικαίως ἐπαινεῖ καὶ ἀγαλλόμενος θαυμάζει τὴν εὐγενῆ φιλίαν, ἣτις, ἐπ' ἀγαθῶ τῶν Θησῶν, ἦνωσε τὸν Πελοπίδαν καὶ Ἐπαμεινώνδαν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου των.

Ὁ Πελοπίδας καὶ ὁ Ἐπαμεινώνδας ἀσπασθέντες ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τὴν ἀρετὴν, καὶ ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἔρωτος τῆς πατρίδος ἀμφοτέρω ἐμπνεόμενοι, δὲν ἠγωνίζοντο ὑπὲρ ἀτομικῶν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν κοινῶν τῆς πατρίδος συμφερόντων· οὕτω δὲ ἠδυνήθησαν νὰ ζήσωσι πάντοτε φίλοι εἰλικρινεῖς καὶ ἀχώριστοι, συστρατηγοὶ ὁμονοοῦντες, καὶ συνάρχοντες συμφωνότατοι, ἐπιτυγχάνοντες διὰ τῶν κοινῶν προσπαθειῶν καὶ ἀγώνων των νὰ εἰδῶσι τὴν πατρίδα των ἐλευθέραν καὶ εὐδαίμονα, καὶ πρῶτην τῶν Ἑλληνίδων πόλεων.

Διηγοῦνται ὅτι εἰς τινὰ μάχην ὁ Πελοπίδας, ἀγωνιζόμενος

ὑπὲρ πατρίδος καὶ λαβῶν ἑπτὰ πληγὰς, ἔπεσεν ἡμιθανὴς ἐπὶ σωροῦ πληγωμένων. Ἄλλ' ὁ Ἐπαμεινώνδας, ἂν καὶ ἐθεώρει φονευμένον ἤδη τὸν ἑπτάκις πληγωθέντα Πελοπίδαν, τρέχει ὁμως ἀμέσως πρὸς ὑπεράσπισιν, ἂν ὄχι τῆς ζωῆς, τοῦλάχιστον τοῦ σώματος καὶ τῶν ὄπλων τοῦ συμπολίτου καὶ συστρατιώτου του. Ἀγωνίζεται δὲ γενναίως, πληγόνεται καὶ αὐτὸς εἰς μὲν τὸ στήθος διὰ λόγχης, εἰς δὲ τὸν βραχίονα διὰ ξίφους, ἀλλ' ἐπιμένει, καὶ ἐπὶ τέλος σώζει ὄχι μόνον τὸ σῶμα καὶ τὰ ὄπλα, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν τοῦ ἐνδόξου Πελοπίδου.

Τινὲς λέγουσιν, ὅτι τὸ περιστατικὸν τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν καὶ γένεσιν εἰς τὴν παραδειγματικὴν φιλίαν τῶν δύο τούτων μεγάλων ἀνδρῶν. Ἀλλὰ τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι, ἂν ἀμφότεροι δὲν εἶχον καδίας ἐναρέτους καὶ εὐγενεῖς, καὶ ὑπὸ ἀληθοῦς πατριωτισμοῦ φλογιζομένας, οὔτε ὁ Ἐπαμεινώνδας ἤθελε διακινδυνεύσει γενναίως ὑπὲρ τοῦ Πελοπίδου, οὔτε ὁ Πελοπίδας ἤθελεν ἀναφανῆ φίλος σταθερὸς καὶ εἰλικρινὴς τοῦ μεγάλου Ἐπαμεινώνδου.

Εἰς τοὺς μυθικοὺς καὶ ἡρωϊκοὺς χρόνους τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἀναφέρονται παραδείγματα φίλων πιστῶν συχνότερα, παρὰ εἰς τὴν μεταγενεστέραν ἱστορικὴν ἐποχὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ τούτου δὲ ἐσυμπέραναν ὅτι, διὰ τὴν ἀνάψην τὸ ἱερὸν πῦρ τῆς φιλίας, ἀπαιτοῦνται ἤθη ἀρχαϊκὰ, ἀθῶα καὶ εἰλικρινῆ, καὶ ὅτι ὅσον τὰ ἤθη φθείρονται, τόσοσπον σπανιώτερον ἀποκαθίσταται τὸ ὠραῖον καὶ λαμπρὸν φαινόμενον τῆς ἀληθοῦς φιλίας.

Εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους τῆς Ἑλλάδος, ὡς ζεύγη παραδειγματικῆς φιλίας μνημονεύονται ὁ Κᾶστωρ καὶ ὁ Πολυδεύκης, ὁ Θησεὺς καὶ ὁ Πειρίθους, ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Πάτροκλος, ὁ Ὀρέστης καὶ ὁ Πυλάδης.

Ἡ δὲ Ἑλληνικὴ ἱστορία ὡς παραδειγματικὴν ἀναφέρει καὶ τὴν φιλίαν, ἣτις ἦν ὡνε τὸν Δάμωνα μετὰ τοῦ Φιντίου καὶ περὶ αὐτῶν μᾶς ἐδιηγήθη τὰ ἐξῆς.

ΔΑΜΩΝ ΚΑΙ ΦΙΝΤΙΑΣ.

Ὁ Δάμων καὶ Φιντίας ἦσαν μαθηταὶ τῆς Πυθαγορικῆς

Σχολῆς· ἔζων δὲ εἰς τὰς Συρακούσας, προτεύουσαν τῆς νήσου Σικελίας.

Ὁ Φιντίας κατηγορηθεὶς ὡς ἔνοχος συνωμοσίας κατὰ τοῦ Διονυσίου, τυράννου τῶν Συρακουσῶν, κατεδικάσθη εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου. Ἄλλ' ἔχων ἀνάγκην νὰ διαθέσῃ πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ τὰ οἰκογενειακά του συμφέροντα, ἐζήτησε τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Διονυσίου ν' ἀπομακρυνθῆ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας τῶν Συρακουσῶν πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς οἰκογενείας του. Ὑπεσχέθη δὲ νὰ παρουσιάσῃ ἀντ' αὐτοῦ ἄλλον εἰς τὸ δεσποτήριον, ἀναδεχόμενον νὰ θανατωθῆ ἂν αὐτὸς κατὰ τὴν προσδιορισθησομένην ἡμέραν δὲν ἤθελεν ἐμφανισθῆ!

Ὁ τύραννος, τοῦ ὁποίου ἡ καρδιά δὲν ἐγνώριζεν εἰμὴ τὸ αἶσθημα τοῦ ἐγωϊσμοῦ, τοῦ συμφέροντος, τῆς ἰδιοτελείας, καὶ τοῦ φόβου, ἦτο πεπεισμένος ὅτι τοιοῦτον ἐγγυητὴν ἦτο ἀδύνατον νὰ εὔρῃ ὁ Φιντίας· ἐπὶ τῇ πεποιθήσει δὲ ταύτῃ, εἶπεν ὅτι τῷ παραχωρεῖ τὴν ζητηθεῖσαν ἄδειαν, ἂν δυνηθῆ νὰ παρουσιάσῃ ἄλλον ἀναδεχόμενον τὴν καταδίκην ἐν ἑλλείψει αὐτοῦ.

Μεγίστη δὲ ἦτο τοῦ Διονυσίου ἡ ἐκπληξις, ὅτε εἶδε παρουσιαζόμενον εἰς τὸ δεσποτήριον τὸν φίλον τοῦ Φιντίου Δάμων, προθύμως δὲ ἀναδεχόμενον τὴν θέσιν τοῦ φίλου του.

Ὁ Φιντίας ἐπομένως ἀποφυλακίζεται, καὶ ἐλεύθερος ἀναχωρεῖ πρὸς ἐντάμωσιν τῆς οἰκογενείας του· τὰ δὲ δεσμὰ του εὐχαρίστως ἀναλαμβάνει ὁ φίλος του Δάμων.

Ἄλλ' ἡ προσδιορισμένη διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς ἡμέρα φθάνει, καὶ ὁ Φιντίας δὲν φαίνεται ἐπιστρέφων. Ὅτε δὲ ἡ ὥρα τῆς ἐκτελέσεως ἐπλησίασεν, ἀντὶ τοῦ ἀπόντος Φιντίου, ἀπάγεται ὁ Δάμων σιδηροδέσμιος εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης.

Ὁλος ὁ λαὸς τῶν Συρακουσῶν ἀγανακτεῖ τότε καὶ φρυάττει κατὰ τῆς αἰσχρᾶς προδοσίας τοῦ Φιντίου, βλέπων τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου ἑτοιμον ἤδη νὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ ἀθώου τραχῆλου τοῦ Δάμωνος. Ὁ δὲ τύραννος σαρκαστικῶς μειδιᾷ, ἐμπαίζων καὶ τὴν μωρίαν τοῦ Δάμωνος, καὶ τὴν ψευδοφιλίαν τοῦ Φιντίου.

Μόνος ὁ Δάμων ἀτάραχος καὶ φαιδρὸς βλέπει πλησιάζουσαν τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν διὰ τῆς ἰδικῆς του ζωῆς ἤλπιζε νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν τοῦ φίλου του· ἀλλ' ἡ χαρὰ του δὲν ἦτο πλήρης, διότι, γνωρίζων καλῶς τὴν ἀρετὴν τοῦ Φιντίου, ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἐπερίμενε τὴν ἐμφάνισίν του.

Ἐπὶ τέλους ὁ δῆμιος ἐτοιμάζεται καὶ λαμβάνει ἀνὰ χεῖρας τὸν πέλεκυν, ἡ δὲ τρομερὰ στιγμὴ ἐπίκειται, ὅτε ἐξαίφνης κραυγαὶ θορυβῶδεις ἀκούονται λέγουσαι· — Ὁ Φιντίας, ὁ Φιντίας! Συγχρόνως δὲ ἀσθμαίνων καὶ δρομαῖος διασχίζει ὁ Φιντίας τὰ πλήθη, καὶ μετὰ δακρῶν κίπτει εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φίλου του Δάμωνος, καὶ ζητεῖ νὰ λάβῃ τὴν θέσιν του ὑπὸ τὸν πέλεκυν τοῦ δημίου· ἀλλ' ὁ Δάμων διαφιλονεικεῖ τὴν θέσιν ταύτην ὡς ἀνήκουσαν ἤδη εἰς αὐτόν. Ὁ Φιντίας τότε ἐπαναλαμβάνει ζωηρότερον τὴν ἀπαίτησίν του, ὁ δὲ Δάμων ἐπιμένει σταθερῶς εἰς τὴν ἀρνήσιν του.

Ἐκθαμβοὶ δὲ καὶ δακρυρροοῦντες θεωροῦν πάντες τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν τοῦτο θέαμα τῆς περὶ θανάτου πάλης τῶν δύο φίλων. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ σκληροκάρδιος τύραννος συγκινεῖται ἐπὶ τέλους καὶ θαυμάζει τὸ ὕψος καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀληθοῦς φιλίας, τῆς ὁποίας τὴν δύναμιν οὐδέποτε οὔτε εἶχεν αἰσθανθῆ, οὔτε εἶχε φαντασθῆ. Ἀναγκάζεται λοιπὸν νὰ σεβασθῇ τὴν ὑπαρξίν τοιοῦτου ἱεροῦ δεσμοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ πέλεκυς τοῦ δημίου του ἐπρόκειτο νὰ διαρρήξῃ, καὶ ἐπομένως χαρίζων τὴν ζωὴν εἰς τὸν Φιντίαν, καὶ τὸν Φιντίαν εἰς τὸν φίλον του Δάμωνα, καταπαύει τὴν εὐγενῆ των πάλην, καὶ ζητεῖ ὡς χάριν νὰ συμπαραλάβωσι τοῦ λοιποῦ καὶ αὐτὸν ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ δεσμοῦ τῆς φιλίας των, ἧτις ἀπετέλει τὰς δύο ἐναρέτους ψυχὰς των, ψυχὴν μίαν ἐντὸς δύο σωμάτων.

Τὸ ἀνωτέρω διήγημα εἰς ἄκρον εὐηρέστησε τὰς νεανικὰς μας καρδίας· ἕκτοτε δὲ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν θερμῶς ἐπεθύμησε ν' ἀποκτήσῃ, εἰ δυνατόν, φίλον ἀληθῆ ὡς τὸν Σωκράτην, τὸν Ἐπαμεινώνδαν ἢ τὸν Δάμωνα.

Ἐκτοτε δὲ δίδοντες ἀφορμὰς εἰς τὸν ἀγαθὸν γέροντα νὰ μᾶς ὀμιλῇ περὶ φιλίας, πολλάκις ἠκούσαμεν παρ' αὐτοῦ τὰ ἑξῆς.

« Εἶναι ἀνάξιος φιλίας ὅστις ἀλλάζει τοὺς φίλους του συχνὰ ὡς τὰ ὑποκάμισά του.

» Πρὶν συνδέσῃς μετὰ τινος φιλικὰς σχέσεις, σπούδασον μετὰ προσοχῆς τὰς διαθέσεις αὐτοῦ, μήπως ἀντὶ φίλου ἀληθοῦς ἀποκτήσῃς ἰδιοτελεῖν τινα κόλακα, ἢ ψευδόφιλον, ἢ κακοήθη σύντροφον.

» Βραδέως μὲν ἀπόκτα φίλον, ἀλλ' ἢ φίλια σου ἄς διαμένῃ σταθερὰ καὶ διαρκῆς.

» Εἰς τὰς δυστυχίας τῶν φίλων των δοκιμάζονται οἱ ἀληθεῖς φίλοι.

» Τίμα τὴν περιουσίαν σου διὰ νὰ βοηθήσῃς φίλον σου τινὰ σπουδαῖον δυστυχοντα.»

Εἰς τὸν Γεροστάθην δὲ ὀφείλω καὶ τὸν ἀκόλουθον περὶ φιλίας ἀληθέστατον στίχον·

« Δῶρον Θεοῦ πολύτιμον εἶν' ἢ πιστὴ φίλια.

» Εἰς τοὺς κακοὺς δὲν δίδεται τοιαύτη εὐτυχία »

ΗΔΟΝΗ ΓΛΥΚΥΤΑΤΗ.

« Ἀκολουθεῖ ἐλευθεριότητι ἢ φιλανθρωπία καὶ
 » τὸ ἐλεητικὸν εἶναι.» (Ἀριστοτέλους.)

ΔΥΓΗΝ τινὰ τοῦ Μαΐου ἐπρόκειτο ὁ Γεροστάθης νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς πλησιόχωρον ἐξοχὴν, γέμουσαν ἀγρίων τριανταφύλλων. Ὅλοι δὲ κατὰ τὴν προσδιωρισμένην ὥραν ἤμεθα παρόντες εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐκτὸς τοῦ συμμαθητοῦ μας Πέτρου, ὅστις δὲν ἐφαίνετο.

— Παράδοξος ἢ ἀργοπορία τοῦ Πέτρου, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων. Αὐτὸς ἐξυπνᾷ πάντοτε τόσον ἐνωρὶς, ὥστε εἶναι καὶ ὁ ὑγιέστερος τοῦ σχολείου μας. Ἀλλὰ σήμερον φαίνεται τὸν ἐγέλασεν ὁ δόλιος ὕπνος τῆς ἀνοίξεως. Ἐντούτοις ἄς υπάγωμεν, καὶ διαβαίνοντες ἀπὸ τὴν κατοικίαν του τὸν ἐξυπνοῦμεν, καὶ τὸν ὑπενθυμίζομεν ὅτι ὁ πολὺς καὶ μάλιστα ὁ πρωϊνὸς ὕπνος χανόνει καὶ τὸ σῶμα καὶ τὸν νοῦν.

Ἐξήλθομεν λοιπὸν διευθυνόμενοι εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πέτρου· ἀλλὰ διαβαίνοντες ἔμπροσθεν τῆς Ἐκκλησίας, παρετηρήσαμεν ὅτι ἡ θύρα τῆς ἤτο ἡμῖκλειστος· συγχρόνως ἠκούσαμεν ἔξω-

θεν τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου. Πλησιάσαντες τότε ἐν σιωπῇ καὶ ἡσυχίᾳ περὶ τὴν θύραν, διεκρίναμεν ὅτι ὁ Πέτρος ἐδίδασκε τινὰ νὰ συλλαβίζῃ. Ὁ Γεροστάθης, ἀφοῦ χαμογελῶν ἠκροάσθη ὀλίγον τὴν διδασκαλίαν τοῦ Πέτρου, ἐσπρωξέ τὴν θύραν καὶ εἰσῆλθε παρακολουθούμενος παρ' ἡμῶν.

Ὁ Πέτρος, ἅμα ἰδὼν ἡμᾶς, ἔκλεισε τεταραγμένος τὴν ὀποιάν ἐκράτει φυλλάδα, ἐσηκώθη, καὶ μετὰ συστολῆς ἐζήτησε συγχώρησιν διότι ἐβράδυνε νὰ ἔλθῃ, μὴ ἐννοήσας ὅτι παρῆλθεν ἡ προσδιωρισμένη ὥρα.

— Καὶ ἡμεῖς, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἐνομίζαμεν ὅτι ἀκόμη κοιμᾶσαι.

— Ὅχι, ἀπεκρίθη· εἶμαι ἐξυπνος πρὸ δύο ὥρῶν. Πλησίον δὲ τοῦ Πέτρου ἴστατο μικρὸν παιδίον, τοῦ ὁποίου ἡ φυσιογνωμία δὲν μᾶς ἦτο ἄγνωστος, ἀλλὰ δὲν ἐνθυμούμεθα ποῦ καὶ πότε εἶχομεν ἰδεῖ αὐτό.

— Καὶ ποῖον εἶναι αὐτὸ τὸ καλὸν παιδίον; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης.

Ὁ δὲ Πέτρος ἀπήντησε· — Δὲν ἐνθυμεῖσθε τὸν Κώσταν, ὅστις ἔσωσε τὸν Ἀρτινὸν Θεόδωρον ὅτε ἔπεσεν ἐντὸς τοῦ χάνδακος καὶ ἐχώθη εἰς τὴν λάσπην;

Ἦτο τῶντι πολὺ δύσκολον ν' ἀναγνωρίσωμεν τὸν μικρὸν Κώσταν, διότι καθ' ἣν ἡμέραν τὸν εἶδομεν κλαίεντα καὶ ἀκολουθοῦντα τὸ ὑπερήφανον ἀρχοντόπουλον, εἶχε καὶ τὸ πρόσωπον καὶ τὸ σῶμά του καταλασπωμένα, γυμνοὺς τοὺς πόδας, ἐνδύματα δὲ ῥυπαρὰ καὶ ἐσχισμένα· ἐνῷ ὁ μικρὸς μαθητὴς τοῦ Πέτρου ἦτο ἤδη καθ' ὅλα καθαρῶτατος, οὔτε ἀνυπόδητος ἦτο πλέον, ἀλλ' οὔτε ῥακενδύτης.

Ἐξήλθομεν ἐν τούτοις ἐκ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπροχωρήσαμεν πρὸς τὴν ἐξοχὴν· διαφόρους δὲ καθ' ὕδον ἐρωτήσεις περὶ τοῦ Κώστα ἀπηύθυνεν ὁ Γεροστάθης πρὸς τὸν Πέτρον· θελω δὲ διηγηθῆ ἐν περιλήψει τὸ ἐξαγόμενον τῆς συνομιλίας των.

Ο ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΤΩΧΟΣ ΜΑΘΗΤΗΣ ΤΟΥ.

Ἄνεφερα προηγουμένως τὴν μεταξὺ τοῦ ὑπερηφάνου Θεο-

δώρου καὶ τοῦ πτωχοῦ Κώστα σκηνήν, καθ' ἣν, ἐνῶ ὁ Θεόδωρος ὄχι μόνον ἐξέδρισε βαρβαρικῶς τὸν Κώσταν, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν ξυλοκοπήσῃ ἠθέλησεν, ὁ Κώστας ἅμα ἰδὼν αὐτὸν πεσόντα καὶ κινδυνεύοντα ἐντὸς τῆς λάσπης, ἀμέσως ἔτρεξε πρὸς βοήθειάν του καὶ νὰ τὸν σώσῃ κατώρθωσεν.

Ἡ χριστιανικὴ αὕτη διαγωγὴ τοῦ μικροῦ Κώστα καὶ ἡ ἀφέλεια, μὲ τὴν ὁποίαν ἐβεβαίωσε τότε τὸν Γεροστάθην, ὅτι κατὰ συμβουλήν τῆς μητρὸς του ποτὲ δὲν λέγει ψεύματα, ἐπέσυραν τὴν πρὸς αὐτὸν συμπάθειαν τοῦ ἀγαθοῦ Πέτρου.

Ἄμα λοιπὸν ἀκούσας ὁ Πέτρος ὅτι ὁ πτωχὸς Κώστας δὲν εἶχεν ἄλλα ἐνδύματα ἐκτὸς τῶν λασπωμένων καὶ ἐσχισμένων, τὰ ὁποῖα ἐφόρει, ὠδήγησεν αὐτὸν εἰς τὴν οἰκίαν του καὶ παρεκάλεσε τοὺς καλοὺς του γονεῖς νὰ δώσωσιν εἰς τὸν Κώσταν τινὰ ἐκ τῶν ἰδικῶν του ἐνδυμάτων.

Οἱ γονεῖς τοῦ εὐσπλαγγνικοῦ Πέτρου προθύμως εἰσήκουσαν τὴν παράκλησίν του. Ὁ δὲ Πέτρος, ἀφοῦ ἐφρόντισε νὰ πλυθῇ ὁ Κώστας, τὸν ἐνέδυσε τὰ καθαρὰ του φορέματα, τῷ ἐσύστησε στενωῶς τὴν καθαριότητα, τῷ ἔδωκε καὶ ἐν ψωμίον μὲ τὴν ἀδειαν τοῦ πατρὸς του, καὶ ἀκολούθως ἐσυνόδευσεν αὐτὸν εἰς τὴν πτωχικὴν του καλύβην.

Ἡ καλὴ μήτηρ τοῦ Κώστα, ἰδοῦσα τὸν υἱὸν τῆς οὕτω μεταμορφωμένον, καὶ μαθοῦσα παρ' αὐτοῦ τὰ διατρέξαντα, ἔχυσε δάκρυα χαρᾶς καὶ εὐγνωμοσύνης· εὐχαρίστησε τὸν Ὑψιστον, καὶ εὐχήθη πᾶν ἀγαθὸν καὶ πᾶσαν εὐτυχίαν εἰς τὸν καλὸν Πέτρον. Τὰ δὲ μικρὰ τῆς παιδία, ἅμα ἰδόντα τὸν Κώσταν κρατοῦντα τὸ ψωμίον, ἐπερικύλωσαν πηδῶντα καὶ χαίροντα τὸν ἀδελφόν των, καὶ τῷ ἐζήτουν ἀνά ἐν τεμάχιον.

— Ποτὲ, ἔλεγεν ὁ Πέτρος, ἡ καρδία μου δὲν ἠσθάνθη ἡδονὴν γλυκυτέραν ἀπὸ τὸ γλυκύτατον καὶ ἡδονικώτατον αἴσθημα, τὸ ὅποιον μοὶ ἐπροξένησεν ἡ διαγωγὴ μου τῆς ἡμέρας ἐκείνης.

Ἐπιστρέψας ὁ Πέτρος εἰς τὴν οἰκίαν του, ἐδιηγήθη εἰς τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα του τὴν κατανοκτικὴν σκηνήν τῆς καλύβης, τὴν ἀγαθότητα τῆς πτωχῆς γυναικὸς, τὰς ἐγκαρδίους εὐχὰς καὶ εὐλογίας τῆς, τὰ δάκρυα τῆς εὐγνωμοσύνης τῆς,

καὶ τὴν ζωηρὰν χαρὰν τῶν πειναλέων τέκνων τῆς, ὅτε εἶδον τὸν Κώσταν φέροντα τὸ ψωμίον.

Ἀκολούθως δὲ παρεκάλεσε τοὺς γονεῖς του νὰ στέλλωσι δι' αὐτοῦ καθ' ἡμέραν εἰς τὴν μητέρα τοῦ Κώστα ἓν ψωμίον, ὑποσχόμενος ὅτι αὐτὸς θέλει τρώγει εἰς τὸ ἐξῆς ὀλιγώτερον, καὶ ὅτι συγχρόνως θέλει προσέχει τὰ ἐνδύματά του περισσότερον, ὅπως οἰκονομῶσι τοιουτοτρόπως οἱ γονεῖς του τὸ ψωμίον τῆς πτωχῆς οἰκογενείας.

Ὁ ἀγαθὸς ἱερεὺς καὶ ἡ φιλάνθρωπος σύζυγός του συνεκινήθησαν, κατεφίλησαν αὐτὸν καὶ τῷ ὑπεσχέθησαν τὸ ζητηθὲν ψωμίον. Ἄλλ' ἡ ἀγαθὴ καρδιά τοῦ Πέτρου δὲν ὑπέφερε νὰ βλέπῃ τὸν Κώσταν ἀργὸν καὶ ἀγράμματον. Ὅθεν ἐπρότεινεν εἰς αὐτὸν ὅτι ἀναδέχεται εὐχαρίστως νὰ τὸν μάθῃ ν' ἀναγινώσκῃ καὶ νὰ γράφῃ, ἂν καὶ ἐκεῖνος ἀνεδέχeto νὰ βοηθῆ τακτικῶς τὸν κανδυλάπτῃν εἰς τὴν καθαριότητα τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἔργα αὐτοῦ.

Ὁ Κώστας προθύμως ἐδέχθη καὶ ἐπραγματοποίησε τὴν πρότασιν ταύτην. Ἐκτοτε δὲ τακτικώτατα καὶ μετὰ τοῦ κανδυλάπτου εἰργάζετο εἰς τὰ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ εἰς τὸν νάρθηκα καθ' ἑκάστην αὐγὴν ὑπὸ τοῦ Πέτρου ἐδιδάσκετο. Οὐδεὶς δὲ ἐγνώριζε τὴν μυστικὴν ταύτην ἐλεημοσύνην τοῦ Πέτρου, μέχρις οὗ τυχαίως μετὰ τοῦ Γεροστάθου ἀνεκαλύψαμεν αὐτὴν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην.

Ἡ τοιαύτη πρὸς τὸν Κώσταν καὶ τὴν οἰκογένειάν του διαγωγὴ τοῦ Πέτρου εἰς ἄκρον εὐχαρίστησε τὸν φιλάνθρωπον Γεροστάθην, καὶ ἡμεῖς δὲ ἔκτοτε ἐδιπλασιάσαμεν τὴν πρὸς τὸν ἀγαθὸν Πέτρον ἀγάπην μας· ἐπεριμέναμεν δὲ ἀνυπομόνως νὰ παρουσιασθῇ περίστασις κατάλληλος, ὅπως μιμηθῶμεν τὸ καλὸν παράδειγμα, τὸ ὁποῖον ὁ Πέτρος μᾶς ἔδωκεν.

Ὁ Γεροστάθης ἐννοήσας τὴν καλὴν διάθεσιν τὴν ὁποίαν εἰς τὰς καρδίας μας ἐγέννησεν ἡ διαγωγὴ τοῦ Πέτρου, καὶ θέλων ἔτι μᾶλλον νὰ ἐνισχύσῃ αὐτὴν, ἐπαίνεσε τὸν Πέτρον διὰ τὰ ἐλεήμονα αἰσθημάτά του, καὶ τὸν ἐβεβαίωσεν ὅτι, ἂν ἐξακολουθήσῃ νὰ ἔχῃ πάντοτε τὴν αὐτὴν πρὸς τοὺς πτωχοὺς εὐ-

σπλαγχνικὴν διάθεσιν, θέλει ἀποκατασταθῆ ἄνθρωπος τέλειος.

Ἴδου δὲ, μᾶς εἶπε, ποῖον ὁ Ἰησοῦς θεωρεῖ ἄνθρωπον τέλειον.

Ο ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΕΛΕΙΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ.

Ἡμέραν τινὰ, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, παιδία ὠδηγήθησαν εἰς τὸν Ἰησοῦν, ὅπως εὐλογήσῃ αὐτὰ καὶ προσευχηθῆ ὑπὲρ αὐτῶν. Ὁ Ἰησοῦς εὐλογήσας αὐτὰ, εἶπεν, «ὅτι τῶν τοιούτων εἶναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν,» διότι αἱ καρδίαι τῶν παιδίων εἶναι εὐαίσθητοι, καθαρὰ καὶ ἀμίαντοι ἀπὸ τᾶς κακίας καὶ τὰ πάθη, καὶ ἐπομένως ἄξιαι τῆς θείας ἀγάπης.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐπαρουσιάσθη καὶ νεανίσκος, ὁστις ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν. — «Τί ἀγαθὸν νὰ πράξω διὰ νὰ ἔχω ζωὴν αἰώνιον;»

Ὁ δὲ Ἰησοῦς τῷ ἀπήντησεν. — Ἐὰν θέλῃς νὰ εἰσέλθῃς εἰς τὴν αἰώνιον ζωὴν, φύλαξον τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ.

— Ὅλας ἐκ νεότητός μου ἐφύλαξα, ἀπεκρίθη ὁ νέος· τί ἄλλο λοιπὸν μοὶ μένει;

Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἀπεκρίθη. — Ἐὰν θέλῃς νὰ γείνης τέλειος, ὕπαγε πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου, καὶ δός εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἀντὶ τῶν ἐπιγείων αὐτῶν ὑπαρχόντων θέλεις ἀποκτήσει οὕτω θησαυρὸν αἰώνιον καὶ ἄφθαρτον εἰς τοὺς Οὐρανοὺς.

Βοηθοῦντες λοιπὸν τοὺς πτωχοὺς, ὅχι μόνον αἰσθανόμεθα ἡδονὴν καὶ εὐχαρίστησιν γλυκυτάτην, ἀλλὰ καὶ τέλειοι γινόμεθα, διότι διὰ τῆς ἐλεημοσύνης ἀποκτῶμεν θησαυρὸν αἰώνιον, ὁ δὲ θησαυρὸς οὗτος εἶναι ἡ θεία ἀγάπη, τὸ θεῖον ἔλεος.

Δανεῖζει Θεῶ ὁ ἐλεῶν πτωχὸν, εἶπεν ὁ σοφὸς Σολομῶν εἰς τὴν Γραφήν, ὁ δὲ Ἰησοῦς μᾶς λέγει· Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. Ὅλον δὲ τὸν ἐπιγῆς βίον του διήλθεν ὁ Ἰησοῦς ἐλεῶν καὶ ἀγαθοποιῶν τοὺς πτωχοὺς, τοὺς πάσχοντας, τοὺς ἀσθενεῖς, ὅπως καὶ διὰ τοῦ ζῶντος παραδείγματός του μᾶς διδάξῃ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην καὶ ἐλεημοσύνην.

Τοιουτοτρόπως ἡ ἐλεήμων τυφλὴ ὄχι μόνον εἰς τὴν μέλ-
λουςαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν πλουσιοπαρόχως ἐ-
λεήθη παρὰ τοῦ Ὑψίστου· διότι τιμωμένη καὶ ἀγαπωμένη
παρὰ πάντων, ἔζησεν ἐν ἀνέσει, ἐξακολουθοῦσα πάντοτε διὰ
τῆς ἐλεημοσύνης νὰ παρηγορῇ τοὺς πτωχοὺς, νὰ ἠδύνη τὴν
ψυχὴν της, καὶ νὰ εὐαρεστῇ τὸν πλάστην της.

Μετὰ τὴν διήγησιν ταύτην, ὁ Ἀθανάσιος εἶπε πρὸς τὸν
γέροντα· — "Ἄλλοτε, νομίζω, μᾶς εἶπετε, ὅτι δίδοντες ἐλεη-
μοσύνην ἐνθαρρύνομεν τὴν ἀργίαν καὶ τὴν ὀκνηρίαν.

Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπήντησεν· — Ὅσάκις τις καταφεύγει εἰς
τὴν ζητείαν ὡς ἐκ τῆς ἀργίας καὶ ὀκνηρίας του, βεβαίως εἶ-
ναι ἀνάξιος ἐλεημοσύνης.

Ὁ τρέφων τοὺς ἀργοὺς καὶ ὀκνηροὺς δὲν ἐλεεῖ, ἀλλ' ἀμαρ-
τάνει, παραβιάζων τὴν παραγγελίαν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου,
κατὰ τὸν ὁποῖον «οἱ μὴ βουλόμενοι ἐργάζεσθαι μὴ ἐ-
σθιέτωσαν.»

Ἐλεημοσύνη διδομένη εἰς τοὺς ὀκνηροὺς εἶναι ἄδικος ζημία
τῶν ἀληθῶς ἀξίων ἐλεημοσύνης.

Ἡ μόνη κατάλληλος πρὸς τοὺς ἀργοὺς ἐλεημοσύνη εἶναι ἡ
πρὸς αὐτοὺς χορήγησις οὐχὶ χρημάτων ἢ τροφῆς, ἀλλ' ἐργα-
σίας, ὅπως δι' αὐτῆς κερδίζωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

Ἄλλ' εἶναι καὶ πολλοὶ πτωχοὶ οἵτινες, ἂν καὶ ἐργάζωνται
ἐπιμελῶς, δὲν ἐπαρκοῦν οἱ δυστυχεῖς εἰς τὰ ἔξοδα τῶν οἰκο-
γενειῶν των. Ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι, οἵτινες ὡς ἐκ τοῦ γήρατος
ἢ τῆς ἀσθενοῦς ἢ ἀναπήρου σωματικῆς καταστάσεώς των εἶ-
ναι φυσικῶς ἀνίκανοι πρὸς ἐργασίαν. Οἱ τοιοῦτοι ἀναντιρρή-
τως εἶναι ἀξιοὶ συμπαθείας καὶ περιθάλψεως.

Αὐτὰ μ' ἔλεγε φίλος μου ἱερεὺς τῆς Μόσχας, τοῦ ὁποίου
τὰς ἀξιομιμητοὺς ἐλεημοσύνας εὐχαρίστως θέλω σᾶς διηγηθῆ.

Ο ΙΕΡΕΥΣ ΤΗΣ ΜΟΣΧΑΣ.

Εἰς τὴν Μόσχαν τῆς Ῥωσσίας ἐγνώρισα ἱερέα σεβάσμιον
διὰ τὴν χριστιανικὴν ἀρετὴν καὶ παιδείαν του, διακρινόμενον
δὲ ἰδίως διὰ τὴν ἐλεήμονα ψυχὴν του.

Ποτέ πτωχὸς ἄξιος ἐλέους δὲν ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ ἐναρέτου ἐκείνου ἱερέως χωρὶς νὰ ἐλεηθῆ.

Οἱ παρηγορητικοὶ μάλιστα λόγοι, αἱ χριστιανικαὶ συμβουλαὶ, μετὰ τῶν ὁποίων ἐσυνόδευε τὰς ἐλεημοσύνας του, ἐδιπλασίαζον τὴν ἀξίαν αὐτῶν.

Ἄλλ' ὅσάκις πτωχὸς δυνάμενος ὅπως δῆποτε νὰ ἐργασθῆ, ἐπαρουσίαζετο ζητῶν ἐλεημοσύνην, — Διατί δὲν ἐργάζεσαι; ἦταν οἱ πρῶτοι λόγοι τοῦ ἱερέως. Μετ' αὐτοὺς δὲ ἀμέσως ἐπρόσθετεν· — Ὁ δυνάμενος καὶ μὴ θέλων νὰ ἐργασθῆ, εἶναι ἀνάξιος ἐλεημοσύνης.

— Δὲν εὐρίσκω ἐργασίαν, ἦτο ἡ πρόχειρος ἀπάντησις τῶν πτωχῶν.

— Λοιπὸν, τοῖς ἔλεγε τότε, ἀντὶ νὰ σοὶ δώσω ἐλεημοσύνην, πρέπει νὰ σοὶ εὕρω ἐργασίαν, ὅπως διὰ τοῦ κόπου σου καὶ τοῦ ἰδρωτός τοῦ προσώπου σου κερδίῃς καὶ φάγῃς τὸν ἄρτον σου. Ἐπομένως ἄλλους μὲν ἐκ τῶν πτωχῶν τούτων παρήγγελλε νὰ σχίζωσι ξύλα, ἄλλους νὰ σπένωσι πέτρας, ἄλλους νὰ μεταφέρωσιν ὕδωρ, ἄλλους νὰ ἀνοίγωσιν αὐλακας, ἄλλους νὰ κόπτωσι ξηρὰ δένδρα, καὶ μετὰ τὰς ἐργασίας των ταύτας πλουσιοπαρόχως ἀντήμειβε τοὺς κόπους αὐτῶν.

Ἡμέραν τινὰ ἐνθυμοῦμαι, μὴ ἔχων πρόχειρον ἐργασίαν νὰ δώσῃ ἀντὶ ἐλεημοσύνης εἰς τινὰ πτωχὸν ὑγιῆ καὶ δυνάμενον νὰ ἐργασθῆ, παρήγγειλεν αὐτὸν νὰ μεταφέρῃ ἀπὸ τὴν μίαν γωνίαν τῆς αὐλῆς του εἰς τὴν ἄλλην σωρὸν καυσίμων ξύλων.

Ἀφοῦ ὁ πτωχὸς μετέφερε τὰ ξύλα καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ ἱερέως ὡς ἀνταμοιβὴν τοῦ κόπου του ἓν ρούβλιον, ἠρώτησεν αὐτὸν ἂν ἔχη καὶ ἄλλην ἐργασίαν νὰ τῷ δώσῃ. Ὁ δὲ ἀγαθὸς ἱερεὺς, μὴ ἔχων ἐργασίαν, ἀλλ' ἐπιθυμῶν νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἐργατικὴν διάθεσιν τοῦ πτωχοῦ, διέταξεν αὐτὸν, ἐπὶ λόγῳ ὅτι μετενόησε διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν ξύλων του, νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὰ εἰς τὴν προτέραν των θέσιν· καὶ μετὰ τὴν δευτέραν αὐτῆν μεταφορὰν ἔδωκε καὶ δεύτερον ρούβλιον εἰς τὸν πτωχόν.

Τοιοῦτοτρόπως δὲ καὶ τοὺς ἀργοὺς ἐσυνείθιζεν εἰς τὴν ἐργασίαν, καὶ τὴν ἐργασίαν ἐπωφελεῖ καὶ ἐπομένως εὐάρεστον καθί-

στανεν, ὅπως ἔτι μᾶλλον συνοικειόνη μετ' αὐτῆς τοὺς πτωχοὺς.

Αὐτὴ, μ' ἔλεγεν, εἶναι ἡ ἀληθὴς ἐλεημοσύνη, τὴν ὁποίαν ὀφείλομεν εἰς τοὺς ἐξ ὀκνηρίας ἢ ἐξ ἀργίας πτωχοὺς.

Ἄλλὰ δὲν περιωρίζετο ὁ ἐνάρετος ἱερεὺς εἰς τὰς τοιαύτας ἐφημέρους καὶ διαβατικὰς ἐλεημοσύνας. Ἰδίως ἐφρόντιζε νὰ εὐρίσκη μονίμους καὶ διαρκεῖς ἐργασίας πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν πτωχῶν.

Ὁ Γεροστάθης τότε ἐπρόσθεσεν ὅτι, ἐὰν οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων, τῶν κωμοπόλεων καὶ τῶν χωρίων ἐμιμῶντο τὸ χριστιανικὸν παράδειγμα τοῦ ἱερέως τῆς Μόσχας, ὁ ἀριθμὸς τῶν πτωχῶν, τῶν ἐπαιτῶν, τῶν ἀργῶν, ἤθελε βεβαίως σμικρυνθῆ οὐσιωδῶς, καὶ τὸ κοινωνικὸν σῶμα ἤθελεν ἀπαλλαγῆ ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἐπικινδύνους πληγὰς του.

Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ καὶ θεραπείαν τῶν κοινωνικῶν αὐτῶν πληγῶν, μᾶς εἶπεν, ὅτι εἰς τὰ πολιτισμένα ἔθνη οἱ εὖποροι πολῖται συνεισφέρουν καὶ συσταίνουσι νοσοκομεῖα πρὸς νοσήλευσιν τῶν ἀσθενῶν, πτωχοκομεῖα πρὸς περίθαλψιν καὶ ἐνασχόλησιν τῶν ἀπύρτων, ὄρφανοτροφεῖα, καταστήματα διανέμοντα τροφὴν εἰς ἐνδεεῖς οἰκογενείας, καταστήματα τῶν τυφλῶν καὶ ἀλλῶν, γεροντοκομεῖα, ἐργοστάσια τῶν πτωχῶν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα θεάρεστα καταστήματα.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ ἐλεημοσύνης, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν καὶ τὸν προπάτορά μας, τὸν ἐνδοξὸν καὶ ἐλεήμονα Κίμωνα.

Ἡ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΤΗΣ ΤΟΥ ΚΙΜΩΝΟΣ.

Ἀφοῦ ὁ Μιλτιάδης εἰς τὸν Μαραθῶνα, ὁ Θεμιστοκλῆς εἰς τὴν Σαλαμῖνα, καὶ ὁ Ἀριστείδης εἰς τὰς Πλαταιὰς ἀπέκρουσαν τοὺς εἰσβαλόντας εἰς τὴν Ἑλλάδα βαρβάρους, ἀνεφάνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Κίμων, ὅστις συνήνωσεν εἰς ἑαυτὸν καὶ τὴν στρατηγικὴν ἱκανότητα τοῦ πατρὸς του Μιλτιάδου, καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ Θεμιστοκλέους, καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ

Ἀριστείδου.

Ὁ Κίμων, τὸν ὁποῖον περιγράφουν εὐεῖδῃ τὸ πρόσωπον, ὁ

ψηλοῦ ἀναστήματος, καὶ μὲ κόμην μακρὰν καὶ οὐλὴν, εἶχε χαρακτηῖρα γλυκύτατον, διάθεσιν εὐεργετικὴν, καὶ πατριωτισμὸν ἔνθερμον.

Ἄφοῦ οἱ βάρβαροι ἀπεκρούσθησαν γενναίως εἰς τὴν Σαλαμίνα καὶ εἰς τὰς Πλαταιάς, ὁ Κίμων καταδιώξας καὶ κατατροπώσας αὐτὰς δραστηρίως καὶ εἰς τὴν Θράκην καὶ εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἠλευθέρωσεν ὄλους τοὺς ἐκεῖ Ἑλληνικοὺς λαοὺς ἀπὸ τὰ βάρβαρα ὄπλα καὶ τὴν Περσικὴν δυναστείαν.

Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐρυμέδοντος, ποταμοῦ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἐντὸς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας, καὶ τὰ λείψανα τοῦ μεγάλου Περσικοῦ στόλου κατέστρεψε, κυριεύσας διακόσια ἐχθρικά πλοῖα, καὶ τὰ λείψανα τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ ἐξωλόθρευσε, ἀποβιβάσας αὐθημερὸν εἰς τὴν ξηρὰν τὰ στρατεύματά του.

Ἡ κατὰ τὴν ἔνδοξον ἐκείνην ἡμέραν διπλῆ νίκη τοῦ Κίμωνος κατὰ τε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν δικαίως ἐξωραϊσθὴ λαμπροτέρα καὶ ἀπὸ τὴν ναυμαχίαν τῆς Σαλαμίνας, καὶ ἀπὸ τὴν πεζομαχίαν τῶν Πλαταιῶν.

Ἐκ τῶν ἀλλεπληλῆλων δὲ κατὰ τῶν βαρβάρων νικῶν του ἀπέκτησεν, οὐχὶ δι' ἑαυτὸν, ἀλλ' ἐπ' ἀγαθῶ τῆς πατρίδος καὶ πρὸς θεραπείαν τῶν συμπολιτῶν του, χρήματα ἰκανά, διὰ τῶν ὁποίων καὶ τὸ νότιον τεῖχος τῆς Ἀκροπόλεως κατασκεύασε, καὶ τὴν ἀγορὰν φιλοκάλως μὲ πλατάνους κατεφύτευσε, καὶ τὴν Ἀκαδημίαν μὲ ὕδατα καὶ συσκίους περιπάτους κατεστόλισεν.

Πρῶτος δὲ αὐτὸς εἰς τὰς Ἀθήνας ἀνεφάνη προστάτης τῶν ὠραίων τεχνῶν, αἵτινες, ὡσάκις συνειθίζωσι τὰ αἰσθητήρια καὶ τὴν ψυχὴν εἰς τὸ αἰσθημα τοῦ ὑψηλοῦ καὶ ἀληθῶς ὠραίου, ἐξημερόνουν καὶ ἐξωραίζουσαν καὶ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τῶν ἔθνῶν.

Ὅχι μόνον δὲν ἠθέλησε ν' ἀποκτήσῃ πλοῦτος, ἀλλὰ καὶ τα ὅσα ἀπέκτησε, τὰ ἀπέκτησε διὰ νὰ τὰ μεταχειρίζεται· τὰ μετεχειρίζετο δὲ διὰ νὰ τιμᾶται εὐεργετῶν τοὺς συμπολίτας του. Κτᾶσθαι μὲν τὰ χρήματα ὡς χρῆ-



Εὐφορῶν ὁ Κίμων πρὸς τοὺς πολίτας ἀνήλισκε.

το, χρῆσθαι δὲ ὡς τιμῶτο,» δικαίως ἔλεγε περὶ αὐτοῦ Γοργίας ὁ Λεοντῖνος.

Ἐκ νεότητός του ἐγεύθη τὴν πικρίαν τῆς πτωχείας, διότι καὶ τὸν πατέρα του Μιλτιάδην εἶδε ν' ἀποθάνῃ ἐν τῇ φυλακῇ, μὴ ἔχοντα ὡς ἐκ τῆς ἐντίμου πενίας του νὰ πληρώσῃ πεντήκοντα τάλαντα, εἰς τὰ ὅποια εἶχε καταδικασθῆ, καὶ αὐτὸς δὲ ὢν ἐνδεής, ἠναγκάσθη νὰ διαδεχθῆ εἰς τὴν φυλακὴν τὸν ἀποθανόντα πατέρα του, μέχρις οὗ ὁ γαμβρὸς του Καλλίας τὸν ἠλευθέρωσε, πληρώσας ἀντ' αὐτοῦ τὸ πατρικόν του χρέος.

Τὰ παθήματα ταῦτα ἀφ' ἑνός, καὶ ἡ γλυκύτης τῆς πρὸς αὐτὸν εὐεργεσίας τοῦ Καλλίου ἀφ' ἑτέρου, ἠνοιξαν τὴν θύραν τῆς ἐλεημοσύνης εἰς τὴν εὐαίσθητον καρδίαν τοῦ νέου Κίμωνος· ὥστε γενναίως ἀφιέρωσε πᾶν ὅ,τι ἐν τῷ ἀπέκτησε πρὸς περίθαλψιν τῶν πτωχῶν συμπολιτῶν του.

Ὅθεν καὶ τοὺς ἀγρούς καὶ τοὺς κήπους του εἶχεν ἀνοικτούς εἰς τε τοὺς συμπολίτας του καὶ τοὺς ξένους, ὅπως οἱ πτωχοὶ ἐλευθέρως λαμβάνωσιν ἐκ τῶν καρπῶν καὶ ὀπωρικῶν του· καὶ καθ' ἡμέραν εἰς τὸν οἶκόν του εἶχε δεῖπνον, λιτὸν μὲν, ἀλλ' ἄφθονον· ὅστις δὲ τῶν πτωχῶν συνδημοτῶν του ἤθελεν, ἐλευθέρως εἰσῆρχετο καὶ ἀνεξόδως ἐδείπνει. Δὲν ἐκάλει εἰς τὰ γεύματά του, ὡς οἱ σημερινοὶ πλούσιοι, πλουσίους πρὸς ἐπίδειξιν πολυτελείας καὶ ματαιοφροσύνης, ἀλλὰ πτωχοὺς καὶ πεινῶντας πρὸς παρηγορίαν τῆς ἐνδείας των.

Ὅσάκις δὲ ἐξήρχετο τῆς οἰκίας του ἐσυνοδεύετο ὑπὸ ὑπηρέτων, δι' αὐτῶν δὲ καὶ ἐνδύματα ἐχορήγει εἰς τοὺς ῥακενδύτας γέροντας, καὶ χρήματα σιωπηλῶς, ἀλλὰ γενναίως, διένεμεν εἰς τοὺς ἀναξιοπαθοῦντας συμπολίτας του.

Τοιοῦτος ἦτο ὁ Κίμων, ὥστε δικαίως ὁ Πλούταρχος, θαυμάζων καὶ ἐπαινῶν τὴν ἐλευθεριότητα τοῦ ἀνδρός, λέγει ὅτι διὰ τῶν ἀγαθοεργιῶν του ἐπανέφερεν εἰς τὰς Ἀθήνας τὸν μυθολογούμενον χρυσοῦν αἰῶνα τοῦ Κρόνου.

Ἄλλ' ἐγὼ, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, θαυμάζω τὸν Κίμωνα καὶ δι' ἄλλον λόγον, ὅστις ἴσως σὰς φανῆ παρὰ δόξος. Τὸν

θαυμάζω διότι ἐνῶ ἦτο υἱὸς ἐνδόξου πατρὸς, τοῦ Μιλτιάδου, ἀνεφάνη υἱὸς ἐνδοξότερος τοῦ πατρὸς του.

— Ἀλλὰ τοῦτο ἦτο πολὺ φυσικόν, παρετήρησέ τις ἐξ ἡμῶν. Παράδοξον ἤθελεν εἶσθαι ἂν, ἔχων πατέρα τοιοῦτον, δὲν ἀνεφαίνετο υἱὸς ἄξιος τοῦ πατρὸς του.

— Οὕτως ἔπρεπε νὰ ἦναι, ἀπήντησεν ὁ γέρον, καὶ ὅμως, ἐὰν ἐξαιρέσωμεν τὸν Κίμωνα τοῦ Μιλτιάδου, δὲν ἐνθυμοῦμαι ἄλλον υἱὸν ἐνδόξου πατρὸς, ἀναφανέντα ἄξιον τοῦ πατρὸς του.

Ὁ Φωκίων ἀποθανῶν ἀφῆκεν υἱὸν τὸν Φῶκον, ὁ Ἀριστείδης τὸν Λυσίμαχον, ὁ Θεμιστοκλῆς καὶ ὁ Σωκράτης ἀφῆκαν ἐπίσης υἱούς· ἀλλ' οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν διεκρίθη, οὐδεὶς ἀνεδείχθη ἀνώτερος ἢ ἴσος τοῦ πατρὸς του. Θέλετε καὶ ἄλλο πρόχειρον παράδειγμα; Ἐνθυμηθῆτε ποίων ἐνδόξων προγόνων τέκνα εἴμεθα ἡμεῖς οἱ σημερινοὶ Ἕλληνες· καὶ ὅμως τοσοῦτον κατωτέρους καὶ διαφέροντας ἐκείνων μᾶς εὐρίσκουν τινές, ὥστε καὶ αὐτὴν τὴν γνησιότητα τῆς καταγωγῆς μας ἐτόλμησαν νὰ διαφιλονεικήσωσι.

Τὰ ἀναφυόμενα ὑπὸ τὴν σκιὰν μεγάλων δένδρων φυτὰ δυσκόλως εὐδοκιμοῦν, διότι τὰ μεγάλα δένδρα καὶ τὴν ὑγρασίαν τῆς γῆς ἀπορροφῶσι διὰ τῶν μεγάλων ριζῶν των, καὶ τὰς ζωγόνους ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἐμποδίζουσι διὰ τῆς μεγάλης σκιᾶς των.

Παρόμοιόν τι συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς μεγάλων πατέρων. Ἐπαναπαύονται συνήθως οἱ τοιοῦτοι ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν πατραγαθῶν των· νομίζουσι ὅτι ἢ προσωπικὴ δόξα τῶν πατέρων των εἶναι ἰκανὴ νὰ λαμπρύνῃ καὶ τὴν προσωπικὴν αὐτῶν ἀδοξίαν· ἐπομένως γινόμενοι οἰηματῖαι καὶ ὑπερήφανοι, ἀντὶ νὰ προσπαθήσωσιν ὅπως δι' ἰδίων ἀγώνων καὶ ἔργων, δι' ἰδίων πρὸς τὴν πατρίδα εὐεργεσιῶν καὶ ἐκδουλεύσεων διακριθῶσι καὶ αὐτοὶ, ὡς διεκρίθησαν οἱ πατέρες αὐτῶν, διάγουν μὲν βίον ἀμελεῆ καὶ ἄδοξον, ἀποθνήσκουν δὲ θάνατον πολὺ ἀδοξότερον.

Μόνον τὸ λαμπρὸν καὶ ἄφθονον φῶς τοῦ ἡλίου δύναται, ἀντανακλῶμενον ἐπὶ τῆς σελήνης καὶ τῶν ἄλλων σκοτεινῶν οὐρανίων σωμάτων, νὰ φωτίζῃ καὶ νὰ λαμπρύνῃ αὐτά. Ἀλλ' ἡ

λάμψις τῶν γονέων δὲν δύναται δυστυχῶς νὰ λαμπρύνῃ σκοτεινὰ καὶ ἄδοξα τέκνα· ἀπ' ἐναντίας ἔτι μᾶλλον σκοτεινότεραν ἀναδεικνύει τὴν ἀδοξίαν αὐτῶν.

Ἄς μὴ ἐπαναπαυώμεθα λοιπὸν καὶ ἡμεῖς εἰς πατραγαθίας, ἄς μὴ ζῶμεν μόνον καυχώμενοι εἰς τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἀνδρίας, διανοίας καὶ τέχνης τὰ ἔξοχα ἔργα· ἄς μὴ ἐλπίζωμεν ὅτι ἡ δόξα τῶν προγόνων θέλει δοξάσει καὶ ἡμᾶς, ζῶντας ἀδόξως· ἀλλὰ κατὰ τὸ ὠραῖον παράδειγμα τοῦ Κίμωνος, ἄς προσπαθήσωμεν δι' ἰδίων ἔργων, δι' ἰδίων κόπων, ἀγώνων καὶ ἀρετῶν, ν' ἀναφανῶμεν ἡμέραν τινὰ ἔνδοξα τέκνα ἐνδόξων προγόνων.

Ὁ Γεροστάθης τότε ἐσιώπησεν, ἡμεῖς δὲ ἐβαδίζομεν πλησίον αὐτοῦ ἀναλογιζόμενοι τὰ περὶ τοῦ Κίμωνος. Εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι εἰς πολλῶν ἐκ τῶν συμμαθητῶν μου τὰς καρδίας εἶχεν ἤδη γεννηθῆ ἀγάπη καὶ σέβας πρὸς τὸν ἔνδοξον ἐκεῖνον ἄνδρα, καὶ ἐπιθυμία ζωηρὰ τοῦ ν' ἀναδειχθῶμεν καὶ ἡμεῖς ἄνδρετοι καὶ τροπαιοῦχοι κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος, ἔνδρετοι δὲ καὶ εὐεργετικοὶ πρὸς τοὺς συμπολίτας ἡμῶν.

Μετά τινα διακοπὴν ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπε.

— Ἄλλὰ πάντοῦ καὶ πάντοτε ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουν ἄνθρωποι κακῶς ἀνατετραμμένοι, οἵτινες μὴ θέλοντες, ἢ μὴ δύναμενοι νὰ πράξωσιν ἔργα καλὰ, φθονοῦν, διαβάλλουν, ἐμπαίζου, κακολογοῦν τὰς ἀγαθοεργίας τῶν ἄλλων. Τοιοῦτοι φθονεροὶ καὶ κακεντρεχεῖς εἶπον καὶ περὶ τοῦ Κίμωνος ὅτι κατέφυγεν εἰς ἀγαθοεργίας, ὅπως δι' αὐτῶν περιποιούμενος καὶ κολακεύων τὸν λαόν, ἀπολαμβάνῃ τὴν εὐνοίαν αὐτοῦ.

Ὁ ἀγαθὸς ὅμως Πλούταρχος, διὰ ν' ἀποδείξῃ ὅτι αἱ ἐλεημοσύναι τοῦ Κίμωνος ἦσαν ἀπόρροια τῆς φιλανθρώπου ψυχῆς του, καὶ οὐχὶ μέσον κολακείας καὶ δημαγωγίας, ὀρθότατα μᾶς ὑπενθυμίζει, ὅτι ὁ Κίμων δὲν ἀνῆκεν εἰς τὸ δημοκρατικόν, ἀλλ' εἰς τὸ ἀριστοκρατικόν κόμμα τῶν Ἀθηνῶν, ὃν φανερὰ κηρυγμένος ὑπὲρ τοῦ Σπαρτιατικοῦ πολιτεύματος, κατὰ τὸ ὁποῖον οὐχὶ ὁ ἄπειρος καὶ ὁ ἀμαθὴς λαός, ἀλλ' οἱ ἄριστοι καὶ ἐκλεκτοὶ τῶν πολιτῶν ἐκυβέρνησαν τὴν Σπάρτην. Ὡν λοι.

πὸν τοιοῦτος, οὔτε κόλαξ τοῦ λαοῦ ἠδύνατο νὰ ἦναι, οὔτε τὰς ἀγαθοεργίας του ἐπομένως ἐνήργει χάριν δημαγωγίας.

Ἄλλ' ἐγὼ, εἶπε τότε τις ἐξ ἡμῶν εἰς τὸν Γεροστάθην, ἀν ἤμην πλούσιος, ἤθελον μὲν εὐχαρίστως δίδει ἐλεημοσύνας εἰς τοὺς πτωχοὺς, ὅχι ὅμως φανερὰ ὡς ὁ Κίμων.

— Εὖγε, φίλε, ἀπεκρίθη ὁ γέρον. Σὺ ὅμως εἶσαι Χριστιανός, καὶ ὁ Πέτρος, ὅστις εἰς τὸν νάρθηκα κρυφίως ἐδίδασκε τὸν πτωχὸν Κώσταν, εἶναι ἐπίσης Χριστιανός, καὶ μάλιστα υἱὸς σεβασμίου ἱερέως τοῦ Χριστοῦ· ἀλλ' ὁ Κίμων, γεννηθεὶς πολλὰ ἔτη πρὸ Χριστοῦ, δὲν ἠδύνατο νὰ γνωρίζῃ τὰς χριστιανικὰς τοῦ Εὐαγγελίου παραγγελίας· «Προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ἡμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι. — Σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνῶτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου. — Ἡ ἐλεημοσύνη σου ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ, αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ».

Ὅστις δίδει τὴν ἐλεημοσύνην του φανερὰ, διὰ νὰ φαίνεται καὶ θαυμάζεται ὡς ἐλεήμων, αὐτὸς βεβαίως οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχει οὔτε ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων οὔτε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ὁ τοιοῦτος δὲν ἀγαπᾷ τὸν πτωχόν, ἀλλὰ τὸν ἑαυτὸν του, δὲν ἀγαπᾷ τὴν ἐλεημοσύνην ὡς χριστιανικὴν ἀρετὴν, ἀλλ' ὡς μέσον ἐπιδειξέως καὶ κομπασμοῦ. Ὅλοι δὲ αἱ καλαὶ πράξεις, ὡσάκις χρησιμεύωσιν ὡς μέσα ἰδιοτελῶν καὶ κατακριτέων σκοπῶν, παύουν ἀμέσως τοῦ νὰ ἦναι ἐνάρετοι, βεβηλώνονται, καὶ εἰς κακίας μεταμορφόνται. Ἀληθὴς ἐνάρετος εἶναι μόνον ὅστις ἐνεργεῖ σθεθερῶς τὴν ἀρετὴν διὰ τὴν ἀγνὴν ἀγάπην αὐτῆς.

Αὐτὰ μᾶς εἶπε κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης, ἐπιθυμῶν νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μικρῶν φίλων του τὴν χριστιανικὴν καὶ προπατορικὴν συγχρόνως ἀρετὴν τῆς ἐλεημοσύνης.

Ἐνθυμοῦμαι δὲ καὶ τοὺς ἀκολούθους στίχους τοῦ γέροντος. περὶ τῶν τριῶν χαρίτων τῆς ἀρετῆς ταύτης·

α Τρεῖς εἰν' αἱ θεῖαι χάριτες τῆς ἐλεημοσύνης,

β Κ' αἱ τρεῖς ὠραῖαι ὡς τὸ φῶς τῆς Ἰλαρᾶς σελήνης.

» Παρηγορία τοῦ πτωχοῦ, καὶ ἡδονὴ γλυκεῖα
 » Τοῦ ἐλεοῦντος, καὶ Θεοῦ ἐξ ὕψους εὐλογία. »

Ο ΘΕΙΟΣ ΝΟΜΟΣ.

« Τὸν μηδὲν εὖ πράττοντα οὔτε χρησιμὸν
 οὔτε θεοφιλῆ εἶναι, ἔφη Σωκράτης. »

(Ξενοφῶντος).

ἮΤΟ ἡμέρα Σαββάτου, ὅτε, τελειώσαντες ἑνωρὶς τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, ἀπήλθομεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου, ὅπως περιδιαβάσωμεν εἰς τὴν κήπὸν του, ἢ ἐξέλθωμεν μετ' αὐτοῦ εἰς περίπατον.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ προσθέσω, ὅτι ὅσον περισσότερον ἐπροσδευόμεν εἰς τὰ μαθήματα, καὶ ὅσον περισσότερον ἐσυναστροφόμεθα τὸν Γεροστάθην, τόσον ἠῤῥξανεν ἡ ἐπιθυμία τῆς ἠθικῆς βελτιώσεώς μας, τόσον δὲ γλυκυτέρας εὐρίσκαμεν τὰς συνδιαλέξεις τοῦ γέροντος.

Ἄλλὰ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀντὶ νὰ ἀκροασθῶμεν ἡμεῖς τὸν Γεροστάθην, ἠθέλησεν αὐτὸς πρῶτος ν' ἀκροασθῆ ἡμᾶς. Ἐγνώριζεν ὅτι κατὰ Σάββατον ἐπαρουσιάζαμεν εἰς τὸν διδάσκαλον συνθέσεις, καὶ ὅτι ἡ καλητέρα κατὰ τε τὴν καλλιγραφίαν, καλλιπέειαν, ὀρθογραφίαν καὶ σύνταξιν ἐβραβεύετο.

Ἀφοῦ λοιπὸν μὲ τὸν συνήθη του φιλόφρονα τρόπον μᾶς ὑπεδέχθη.

— Τίνος σύνθεσις ἐβραβεύθη σήμερον; μᾶς ἠρώτησεν.

— Τοῦ Γεωργίου, ἀπεκρίθημεν. Ἦτο δὲ ὁ Γεώργιος ὁ συμμαθητῆς μας ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου τὰ φιλότιμα δάκρυα κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν δημοσίων ἐξετάσεων εἶχον δώσει ἀφορμὴν εἰς τὸν ἀγαθὸν γέροντα νὰ μᾶς ὁμιλήσῃ περὶ φιλοτιμίας.

— Καὶ περὶ τίνος ἐγράψατε; ἠρώτησεν ὁ Γεροστάθης τὸν Γεώργιον. — Περὶ τοῦ Θεσεῶς, ἀπεκρίθη αὐτός. Κατ' αἴτησιν δὲ τοῦ Γεροστάθου, ἀνέγνωσε μετὰ συστολῆς τὴν ἀκόλουθον

σύνθεσίν του, τῆς ὁποίας ἀντίγραφον διετήρησα, διότι κατὰ διαταγὴν τοῦ διδασκάλου, ἅπαντες ἀντεγράψαμεν τὰς βραβευομένας συνθέσεις.

Η ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΤΟΥ ΘΗΣΕΩΣ.

Ὁ Θησεύς, υἱὸς τῆς Αἴθρας καὶ τοῦ Αἰγέως, βασιλέως τῶν Ἀθηναίων, ἐγεννήθη εἰς τὴν Τροιζῆνα τῆς Πελοποννήσου. Νέος ὢν ἔτι ἀνετράφη ὑπὸ τοῦ λογίου πάππου του Πιθέως. Ἀλλ' ἡ δόξα τοῦ Ἡρακλέους κατέκαιε τὴν φιλότιμον ψυχὴν τοῦ νέου Θησεῶς· προθύμως καὶ μετὰ προσοχῆς ἠκροάζετο πάντοτε ὅσους ἐδιηγοῦντό τι περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τῶν ἄθλων τοῦ Ἡρακλέους· νύκτα δὲ καὶ ἡμέραν, οὐδὲν ἄλλο ἐσκέπτετο, εἰ μὴ πῶς νὰ δοξασθῆ καὶ αὐτὸς ὡς ἐκεῖνος, δι' ἔργων καλῶν καὶ μεγάλων.

Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους ἐκείνους χρόνους τοῦ σκότους καὶ τῆς ἀνομίας τὸ βάρβαρον καὶ αἰσχροτάτον ἔγκλημα τῆς ληστείας ἐμόλυνε δυσυχῶς καὶ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα. Ὁ δὲ νέος Θησεύς, ἀποφασίσας νὰ μεταβῆ ἐκ Τροιζῆνος, ὅπου ἀνετρέφετο, εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ὁ πατήρ του ἐβασίλευεν, ἔβαλε κατὰ νοῦν νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὅλους τοὺς καθ' ὁδὸν ληστὰς ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ μήτηρ του καὶ ὁ πάππος του, φοβούμενοι τοὺς κινδύνους τοῦ διὰ ξηρᾶς ταξιδίου, παρεκίνουσαν αὐτὸν νὰ μεταβῆ διὰ θαλάσσης εἰς Ἀθήνας. Ἀλλ' ὁ γενναῖος Θησεύς, ἐπιθυμῶν ν' ἀναφανῆ ἐφάμιλλος τοῦ Ἡρακλέους, ἀνεχώρησε διὰ ξηρᾶς. Εἰς δὲ τὴν Ἐπίδαυρον κατέστρεψε τὸν ληστὴν Περιφῆτην· εἰς τὸν Ἴσθμὸν τὸν ἀπάνθρωπον Σίνιν, τὸν καὶ Πυτιοκάμπτην ἐπονομασθέντα· εἰς τὰ Μέγαρα τὸν ἄσπλαγγνον Σκίρωνα· εἰς τὴν Ἐλευσίνα τὸν Κερκύονα· ἐπὶ τέλους δὲ ἐξολοθρεύσας καὶ τὸν ληστὴν Προκρούστην, ἐνδόξως εἰσῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ἐκεῖ μαρθάνει ὅτι ταῦρος ἄγριος, Μαραθῶνιος καλούμενος, ἐζημίονε καὶ κατέστρεφε καθ' ἡμέραν τοὺς κατοίκους τῆς Ἀττικῆς. Ἐξέρχεται λοιπὸν πρὸς καταδίωξιν αὐτοῦ, τὸν συλ.

λαμβάνει ζῶντα, καὶ ὑποχείριον τὸν φέρει ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν ἐν τῷ μέσῳ δὲ τῶν ἀνευφημιῶν τοῦ λαοῦ θυσιάζει αὐτὸν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα.

Τότε εἶχον ἐλθεῖ εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς Κρήτης, διὰ νὰ λάβωσι τὸν φόρον τῶν ἑπτὰ νέων καὶ τῶν ἑπτὰ παρθένων. Εἰς τὸν σκληρὸν αὐτὸν φόρον εἶχε καθυποβάλλει τοὺς Ἀθηναίους ὁ Μίνως ὁ Βασιλεὺς τῆς Κρήτης, διὰ νὰ τιμωρήσῃ τὴν εἰς Ἀθήνας συμβᾶσαν δολοφονίαν τοῦ υἱοῦ του Ἀνδρόγεω.

Οἱ ἑπτὰ οὗτοι νέοι καὶ αἱ ἑπτὰ παρθένοι, ἀπαγόμενοι εἰς Κρήτην, κατεκλείοντο ἐντὸς τοῦ ἐκεῖ λαβυρίνθου, ὅπου, κατὰ τὰς μυθικὰς διηγήσεις, κατετρώγοντο ὑπὸ τοῦ Μινωταύρου, θηρίου κατοικοῦντος ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου.

Τὰ δεκατέσσαρα αὐτὰ θύματα ἐπροσδιωρίζοντο εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ κλήρου. Ὅτε δὲ ὁ Θεσεὺς εἶδε, κατὰ τὴν κλήρωσιν, τὰ δάκρυα καὶ τὴν ἀγανάκτησιν τῶν δυστυχῶν τέκνων, καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν ἀπελπισίαν τῶν δυστυχεστέρων γονέων, τόσον σφοδρῶς συνεκινήθη, ὥστε αὐθορμήτως ἐζήτησε νὰ λάβῃ τὴν θέσιν ἐνὸς τῶν κληρωθέντων, ἐπ' ἐλπίδι ὅτι ἤθελε κατορθώσῃ νὰ φονεύσῃ ἐντὸς τοῦ λαβυρίνθου τὸν Μινώταυρον, καὶ οὕτω νὰ ἐλευθερώσῃ τοὺς συμπολίτας του ἀπὸ τὸν πικρότατον αὐτὸν φόρον.

Ἄπαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμασαν καὶ ἠγάπησαν τὸν νέον Θεσεά διὰ τὴν γενναίαν αὐτὴν πρότασίν του· ὁ δὲ Αἰγεὺς, ὅτε εἶδε τὸν υἱὸν του σταθερὸν εἰς τὴν ἐπικίνδυνον, ἀλλὰ φιλόανθρωπον ἀποφασίν του, εὐχηθεὶς εἰς αὐτὸν ἐπιτυχίαν, τὸν παρήγγειλεν ἂν ἐπανέλθῃ ζῶν ἐκ τῆς Κρήτης, ἀντὶ τοῦ μαύρου πανίου τὸ ὅποσον εἶχε πάντοτε τὸ πλοῖον τὸ φέρον τὰ θύματα, νὰ ὑψώσῃ πανίον λευκὸν, ὡς σημεῖον τῆς σωτηρίας των.

Ὁ Θεσεὺς φθάσας εἰς Κρήτην ἐφόνευσεν εὐτυχῶς τὸν Μινώταυρον, καὶ ἐξελθὼν ἐκ τοῦ λαβυρίνθου ὀδηγούμενος ἀπὸ τὸν μίτον τῆς Ἀριάδνης, ἐπανῆλθε σῶος εἰς τὰς Ἀθήνας μετὰ τῶν διασωθέντων καὶ εὐγνωμονούντων συντρόφων του. Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαρᾶς των, λησμονοῦν νὰ ὑψώσωσι τὸ λευ-

κὸν ἀντὶ τοῦ μαύρου πανίου. Ἴδὼν δὲ τοῦτο μακρόθεν ὁ Αἰγεύς, καὶ νομίσας ὅτι ὁ υἱὸς του ἐχάθη, ἔπεσε καὶ ἐπνίγη εἰς τὴν θάλασσαν, ἣτις ἔκτοτε ὠνομάσθη Αἰγαῖον πέλαγος.

Τὸν Θησεά καὶ ζῶντα καὶ μετὰ θάνατον ἐτίμησαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες, κατατάζαντες αὐτὸν μεταξὺ τῶν μεγάλων ἡρώων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ὁ Κίμων μετὰ πολλοὺς χρόνους μετέφερεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τὴν νῆσον Σκύρον, ὅπου ὁ Θησεύς εἶχεν ἀποθάσει, τὰ ὄστα καὶ τὰ ὄπλα του.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μετὰ λαμπρᾶς πομπῆς ὑπεδέχθησαν καὶ ἔθαψαν αὐτὰ, καθιερώσαντες καὶ θυσίας καὶ ἑορτὰς πρὸς τιμὴν τοῦ Θησεῶς· πρὸς διαιώνισιν δὲ τῆς μνήμης τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ ἥρωος, τοῦ εὐεργέτου καὶ βασιλέως των, ἀνήγειραν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὸ μέχρι τοῦδε σωζόμενον Θησεῖον.

— Εὖγε, εἶπεν ὁ Γεροστάθης πρὸς τὸν συμμαθητὴν μας Γεώργιον· δικαίως ἐβραβεύθη ἡ σύνθεσις σου.

Ὁ Γεώργιος ἐρυθριάσας, καὶ ἀπὸ συστολῆν καὶ ἀπὸ εὐχαρίστησιν, ἀπεκρίθη μὲ τὴν συνήθη του εἰλικρίνειαν καὶ μετριοφροσύνην, ὅτι ἡ σύνθεσις τὴν ὁποίαν ἀνέγνωσε, δὲν ἦτο ὅποια αὐτὸς κατὰ πρῶτον τὴν ἔγραψεν, ἀλλ' ὅποια ἐδιορθώθη ὑπὸ τοῦ διδασκάλου.

Ὁ Γεροστάθης ἔλαβε τότε ἀνὰ χεῖρας τὴν σύνθεσιν τοῦ Γεωργίου διὰ νὰ ἴδῃ τὰς διορθώσεις, ἀφοῦ δὲ τὴν διέτρεξε, μᾶς εἶπε.

— Σκληρὸς τφόντι καὶ ἀποτρόπαιος ἦτο ὁ φόρος τῶν ἐπτὰ νέων καὶ τῶν ἐπτὰ νεανίδων, τὸν ὅποσον ἐπροκάλεσεν ἡ ἐν Ἀθήναις συμβᾶσα δολοφονία τοῦ Ἀνδρόγεω. Ἡ ἐγκληματικὴ ἀρπαγὴ τῆς Ἑλένης ὑπὸ τοῦ Πάριδος κατέστρεψε τὴν Τρωάδα, καὶ ἡ ἐγκληματικὴ δολοφονία τοῦ Ἀνδρόγεω κατήσχυε τὰς Ἀθήνας, κατεπίκρανε τόσους γονεῖς, κατέστρεψε τόσους ἀθώους νέους καὶ τόσας νεάνιδας τῶν Ἀθηναίων. Μακρὰν, μακρὰν, παιδία μου, ἀπὸ τὰς ἀδικίας καὶ ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα, διότι αἱ συνέπειαι των εἶναι τρομεραὶ, εἶναι ἀκαταλόγιστοι. Ἀλλὰ ποία ἦτο ἡ αἰτία, μᾶς ἠρώτησεν ὁ γέρον, διὰ τὴν ὁ-

ποίησαν ὁ Θησεύς καὶ ζῶν καὶ μετὰ θάνατον ἠγαπήθη καὶ ἐδοξάσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ὄλων τῶν Ἑλλήνων;

— Ἡ μεγάλη ἀνδρία του, ἀπήντησεν ἀμέσως τις ἐξ ἡμῶν, ἐνῶ οἱ ἄλλοι ἐσυλλογιζόμεθα τί ἀπάντησιν νὰ δώσωμεν.

— Καὶ νομίζεις, φίλε, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρον, ὅτι δύναται ποτὲ μόνη ἡ σωματικὴ ἀνδρία, ὅσον μεγάλη καὶ ἂν ἦναι, νὰ ἐπισύρῃ ἀγάπην, τιμὴν καὶ δόξαν ἀληθῆ;

Ἡ σωματικὴ ἀνδρία εἶναι, καθὼς καὶ ὁ πλοῦτος, μέσον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐκτελοῦνται μεγάλα ἔργα, μεγάλα εὐεργεσία· ἀλλ' ὅσάκις, ἔχων τις τὰ μέσα ταῦτα, δὲν μεταχειρίζεται αὐτὰ πρεπόντως, ὄχι μόνον δὲν ἀγαπᾶται καὶ δὲν τιμᾶται, ἀλλὰ καὶ βδελυκτὸς πολλακίς ἀποκαθίσταται.

Ὁ Θησεύς λοιπὸν ἠγαπήθη καὶ ἐτιμήθη, οὐχὶ διὰ τὴν ἀνδρίαν του, ἀλλὰ διὰ τὴν φιλανθρωπικὴν του διάθεσιν, ἣτις μεταχειρισθεῖσα τὴν ἀνδρίαν του ἐπ' ἀγαθῶ τῶν συμπατριωτῶν του, καὶ ἀπὸ τὰ θηρία καὶ ἀπὸ τοὺς ληστὰς, καὶ ἀπὸ τὸν αἰσχροὺν φόρον τοῦ Μινωταύρου γενναίως ἠλευθέρωσεν αὐτούς.

Καθὼς δὲ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἡρακλέους ἀνέδειξε τὸν Θησεά ἥρωα καὶ εὐεργέτην τῶν συμπολιτῶν του· καθὼς τὸ Μαραθῶνιον τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου ἀνέδειξεν ἐπίσης ἔνδοξον εἰς τὴν Σκλαμῖνα τὸν φιλότιμον Θεμιστοκλέα· καθὼς οἱ Ὀμηρικοὶ ἔπαινοι τοῦ ἀνδρείου Ἀχιλέως ἀνέδειξαν μέγαν τὸν Ἀλέξανδρον τῆς Μακεδονίας· καθὼς τὰ ἔνδοξα στρατηγικὰ ἔργα τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐφιλοτίμησαν καὶ μέγαν στρατηγὸν τῆς Ρώμης ἀνέδειξαν τὸν Ἰούλιον Καίσαρα, τοιοῦτοτρόπως τὰ λαμπρὰ παραδείγματα τῶν προγόνων μας ἄς ἀνάπτωσι καὶ εἰς τὰς ἰδικὰς μας ψυχὰς τοὺς σπινθηρας τῆς Ἑλληνικῆς φιλοτιμίας, ὅπως καὶ ἡμεῖς, ὡς ἐκεῖνοι, προθύμως εὐεργετῶμεν τοὺς συμπολίτας καὶ τὴν πατρίδα διὰ τῆς ἀνδρίας, διὰ τῆς ἀρετῆς, διὰ τῆς παιδείας, διὰ τῶν χρημάτων, διὰ τῶν κόπων, καὶ ἰδίως διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματος, τὸ ὁποῖον πᾶς ἀγαθὸς πολίτης ὀφείλει καὶ εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ εἰς τοὺς μεταγενεστέρους αὐτοῦ.

Οί πλεῖστοι τῶν μεγάλων καὶ ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος διὰ τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῶν εὐεργεσιῶν των ἀνεδείχθησαν τοιοῦτοι.

Ὁ Κίμων, ὁ Σωκράτης, ὁ Ἐπαμεινώνδας, ὁ Πελοπίδας, ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, διὰ τῶν φιλανθρωπικῶν των αἰσθημάτων, διὰ τῆς εὐεργετικῆς ἐλευθεριότητός των, διὰ τῶν ἀξιεπαίνων ἀγῶνων των ὠφέλησαν τοὺς φίλους, τοὺς συμπολίτας καὶ τὴν πατρίδα των, καὶ δι' αὐτὸ ἐδοξάζθησαν καὶ ἀπηθανατίσθησαν.

Διὰ τῆς φιλανθρωπίας ἠθέλησεν ἰδίως νὰ διακριθῆ καὶ ὁ μέγας πολίτης τῶν Ἀθηνῶν, ὁ ἐνδοξος Περικλῆς, περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Γεροστάθης μᾶς ἐδιηγῆθη τότε τὰ ἐξῆς.

ΤΟ ΑΛΗΘΕΣ ΠΡΟΤΕΡΗΜΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ.

Ὁ Περικλῆς, ὁ ἰκανώτερος πολιτικὸς ἀνὴρ τῶν ἀρχαίων Ἀθηνῶν, ἀνεφάνη πολίτης ὠφελιμώτατος εἰς τὴν πατρίδα του, εὐτυχήσας ν' ἀνατραφῆ παιδιόθεν ὑπὸ τοῦ Ζήνωνος τοῦ Ἐλεάτου, φιλοσόφου φιλοπάτριδος, καὶ ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Ἀναξαγόρου, τὸν ὁποῖον διὰ τὴν μεγίστην σύνεσίν του, Νοῦν ἐπώνομασαν οἱ Ἕλληνες.

Τεσσαράκοντα ὀλόκληρα ἔτη κατώρθωσεν ὁ Περικλῆς διὰ τῆς πολιτικῆς του φρονήσεως καὶ ἰκανότητος νὰ διευθύνῃ τὰ δημόσια πράγματα τῆς πατρίδος του, διασώζων τοιοιτοτρόπως αὐτὴν ἀπὸ τὴν καταστροφὴν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀνηλεῶς ὠθεῖτο ὑπὸ τῶν διεφθαρμένων καὶ ἔμπαθῶν δημοκόπων.

Ἄλλ' ὁ Περικλῆς, καὶ ὡς στρατηγὸς πολλάκις ὠδήγητε τοὺς συμπολίτας του εἰς διαφόρους μάχας, καὶ πολλάκις νικηφόρος ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐννεα τρόπαια στήσας κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος του.

Ἄλλ' οὔτε εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ στρατηγικὴν ἰκανότητά του, οὔτε εἰς τὰς νίκας καὶ τὰ πολλὰ τρόπαιά του ἐπαίρετο ὁ μέγας Περικλῆς. Προτέρημα μεγαλύτερον ὅλων αὐτῶν ἐθεώρει τὴν φιλανθρωπίαν τῆς ψυχῆς του, τὴν πρὸς τοὺς συμπολί-

τας ἀγάπην του, τὴν καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς του ἡμερότητα καὶ ἐπιείκειάν του.

Ὅτε ἤρχισεν ὁ δυστυχῆς δι' ὅλην τὴν Ἑλλάδα ἐμφύλιος Πελοποννησιακὸς πόλεμος, λοιμὸς θανατηφόρος ἐνέσκηψεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἴσως διὰ τοῦ λοιμοῦ τούτου ἠθέλησεν ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ὁμονοίας νὰ τιμωρήσῃ τὴν ἀδελφικὴν ἐκείνην ἀλληλοσφαγίαν τῶν Ἑλλήνων.

Προβληθεὶς τότε καὶ ὁ Περικλῆς, ἔκειτο κλινῆρης καὶ ἔπνεε τὰ λείσθια· οἱ δὲ φίλοι του, παρακαθήμενοι εἰς τὴν κλινὴν του καὶ νομίζοντες αὐτὸν ἀναισθητοῦντα, ἠρίθμουν τὰς ἐκστρατείας καὶ τὰ τρόπαιά του, ἐσυλλυποῦντο δὲ καὶ ἑαυτοὺς καὶ τὴν πατρίδα διὰ τὴν στέρξιν τοιοῦτου ἀνδρός.

Ἄλλ' αὐτὸς, ἀκούσας ἐντὸς τοῦ βύθους του τὰ παρὰ τῶν φίλων του λεγόμενα, τοῖς εἶπεν· Αἱ νίκαι καὶ τὰ τρόπαια εἶναι πολλάκις δῶρα τῆς τύχης· οὐδεὶς Ἀθηναῖος ἐφόρεσε ποτὲ ἐξ αἰτίας μου μαῦρον ἰμάτιον. Ἴδου τὸ μόνον ἀληθὲς προτέρημά μου.

Τὴν πρὸς τοὺς συμπολίτας του ἀγάπην ἐθεώρει λοιπὸν ὁ μέγας Περικλῆς ὡς τὴν μεγίστην τῶν ἀρετῶν του, καὶ διὰ τῶν τελευταίων του λόγων, ὡς διὰ διαθήκης, αὐτὴν ἐτύστησεν εἰς τοὺς συγχρόνους καὶ μεταγενεστέρους αὐτοῦ.

Ἄν καὶ ὁ Περικλῆς εἶχεν εἰς τὰς Ἀθήνας δύναμιν ἀνωτέραν πολλῶν βασιλέων, ἂν καὶ διεχειρίσθη μεγάλας χρηματικὰς ποσότητας διὰ τε τὰς ἐκστρατείας καὶ τὰς δημοσίους οἰκοδομὰς τῆς πόλεως, τόσον τίμιος ὅμως ἀνεφάνη, ὥστε οὔτε μίαν δραχμὴν, ὡς βεβαιοῖ ὁ Πλούταρχος, κατεδέχθη ποτὲ νὰ προσθέσῃ ἐκ τοῦ δημοσίου εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ περιουσίαν. Ἀπ' ἐναντίας ζῶν μετ' οἰκονομίας καὶ ἀποστρεφόμενος τὴν σπατάλην καὶ τὴν πολυτέλειαν, προθύμως περιέθαλπεν ἐξ ἰδίων τοὺς πτωχοὺς αὐτοῦ συμπολίτας.

Ἐπιθυμῶν δὲ διὰ τῆς ἐργασίας νὰ ὠφελήσῃ τοὺς συμπολίτας του καὶ συγχρόνως νὰ προαγάγῃ τὰς κοινὰς καὶ τὰς ὠραίας τέχνας, ἐπεχείρησε καὶ ἀνήγειρεν εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ τῶν ἀρίστων καλλιτεχνῶν τῆς ἐποχῆς του τὰ ἀμίμητα ἐκεῖνα

ἔργα τοῦ Παρθενῶνος, τῶν Προπυλαίων, καὶ τοῦ Ὠδείου, συ-
στῆσας εἰς τὸ μεγαλοπρεπές αὐτὸ θέατρον καὶ ἀγῶνας μουσικῆς.

Εἶναι ὁμολογούμενον ὅτι ἡ Ζωγραφία, ἡ Γλυπτικὴ, ἡ Ἀρ-
χιτεκτονικὴ, ἡ Ποίησις, καὶ ἡ Μουσικὴ, ὁσάκις διὰ τοῦ αἰ-
σθήματος τοῦ ἀληθῶς ὠραίου καὶ καλοῦ κρούωσι τὰς ὑψηλὰς
καὶ εὐγενεῖς χορδὰς τῆς ψυχῆς, ἀνυψοῦν τὸ φρόνημα, ἐξευ-
γενίζουσι τὴν καρδίαν, καὶ πολιτίζουσι τὰ ἔθνη. Ἄλλ' ὁσάκις
αἱ ὠραῖαι αὗται τέχναι, λησιμονοῦσαι τὴν εὐγενῆ ἀποστολήν,
τὴν ὁποίαν πρὸς ἠθοποίησιν καὶ ἀνύψωσιν τῶν ἐθνῶν ἔχουσι,
περιορίζονται εἰς τὸ νὰ καθηδύνωσι τὰ αἰσθητήρια μόνον καὶ
νὰ ὑποθάλωσι τὴν φιληδονίαν καὶ τὰ αἰσχροῦ πάθη, ἀντὶ
ὠραίων δυσειδεῖς ἀποκαθίστανται.

Ὅταν ὁ θρησκευτικὸς ὕμνος καὶ τὸ ἠρωϊκὸν ἄσμα μετα-
βάλλονται εἰς βακχικὰς ἢ ἐρωτικὰς ᾠδὰς, ἢ δὲ ὑψηλὴ τρα-
γωδία καὶ ἠθοποιὸς κωμῳδία εἰς κακοήθη δράματα, εἰς φθο-
ροποιὰ μυθιστορήματα καὶ εἰς θηλυπρεπεῖα μελοδράματα· ὅταν
τὸ σεμνὸν ἄγαλμα τῆς Παρθένου Ἀθηνᾶς ἀντικαθίσταται ὑπὸ
τινος ἀσέμνου Ἀφροδίτης, ἢ δὲ εἰκὼν τοῦ ἀκολάστου Πάριδος
ἀντικαθίσταται τὰς ἠρωϊκὰς εἰκόνας τοῦ Μιλτιάδου καὶ τοῦ Λεω-
νίδου, τότε βεβαίως καὶ τὰ φρόνηματα ἐκφαυλίζονται, καὶ
αἱ καρδίαι ἀποχαυνοῦνται, καὶ τὰ ἦθη φθείρονται, καὶ τὰ ἔθ-
νη παρακμάζουσι, παραλύουσι καὶ πίπτουσι.

Ἄλλ' ὁ ἔμφρων καὶ μέγας Περικλῆς διὰ τοῦ σεμνοῦ καὶ
μεγαλοπρεποῦς ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς, διὰ τοῦ σεβαστοῦ
Παρθενῶνος, καὶ διὰ τῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτοῦ ἀμιμήτων
θρησκευτικῶν καὶ ἠρωϊκῶν ἀναγλύφων τοῦ Φειδίου, ἠ-
θέλησε καὶ τῶν συγχρόνων του τὸ φρόνημα καὶ τὸ αἶσθημα
πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν πατρίδα ν' ἀνυψώσῃ, καὶ τῶν μεταγε-
νεστέρων τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν Ἑλληνισμὸν νὰ
διαϊωνίσῃ.

Ὁ Περικλῆς προσέτι ἐθαυμάσθη καὶ διὰ τὴν ἔξοχον αὐτοῦ
εὐγλωττίαν. Ἐκφωνῶν ποτε ἐπιτάφιον λόγον πρὸς ἔπαινον
τῶν ὑπὲρ πατρίδος πεσόντων, ὠνόμασεν αὐτοὺς ἀθανάτους,
ὡς τοὺς Θεοὺς, διότι πεσόντες ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος, κα-

τέστησαν ἄξιοι νὰ τιμῶνται ὡς οἱ εὐεργετοῦντες τὴν ἀνθρωπότητα ἀθάνατοι Θεοί.

Ἐνῷ δὲ ὁ Γεροστάθης ἐτελείονε τὰ ἀνωτέρω περὶ Περικλέους, εἰσῆλθε πρὸς ἐπίσκεψίν του ὁ ἱερεὺς τῆς κωμοπόλεως, τὸν ὁποῖον μὲ σέβας καὶ μὲ φιλοφροσύνην ὑπεδέχθη ὁ γέρων· ἅπαντες δὲ ἐπροσηλώθημεν ἀμέσως πρὸς χαριετισμὸν τοῦ ἀγαθοῦ διδασκάλου μας.

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ ΤΗΣ ΚΩΜΟΠΟΛΕΩΣ.

Ἦτο πραγματικῶς ὁ ἱερεὺς οὗτος ἀνὴρ ἀγαθός, ἐνάρετος, σεβάσμιος, καὶ κατὰ πάντα ἄξιος τῆς ἐκλογῆς τοῦ Γεροστάθου, ὅστις ὡς ἐφημέριον καὶ συγχρόνως ὡς διδάσκαλον εἶχε προσκαλέσει αὐτὸν εἰς τὴν κωμόπολιν.

Ἦτο πάντοτε καθαρὸς καὶ κόσμιος κατὰ τε τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐνδύματα, γλυκὺς καὶ εὐπροσήγορος, μετριοφρων καὶ ταπεινός, ὀλιγαρκῆς καὶ λιτώτατος, φιλόανθρωπος καὶ ἀφιλοχρήματος, ἐλεήμων καὶ εὐεργετικὸς, παρήγορος τῶν δυστυχούντων, συνδιαλλακτῆς τῶν διχονοούντων, σύμβουλος δὲ καὶ ὁδηγὸς παντὸς παρεκτρεπομένου ἀπὸ τὴν ὁδὸν, τὴν ὁποῖαν ἐπὶ τῆς γῆς μᾶς ἐχάραξεν ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς· ἐν ἐνὶ λόγῳ, συνησθάνετο πληρέστατα τὴν θεῖαν καὶ ὑψηλὴν ἀποστολήν, τὴν ὁποῖαν πᾶς ἱερεὺς τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ λογικοῦ ποιμνίου του ἔχει.

Καθ' ἐκάστην κυριακὴν ἀπήγγελλεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν συντόμους, καθαρούς, καὶ γλυκυτάτους λόγους, δι' ὧν ἀνέπτυσσε καὶ ἐσύσταινε τὰς ὠραιότητας τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, ἐκθέτων συγχρόνως καὶ τὰς ἀσχημίας τῶν ἀντιθέτων κακιῶν.

Ἐπροσπάθει δὲ πάντοτε νὰ ἐνσπείρῃ ἐντὸς τοῦ πρακτικοῦ βίου τὰς θείας ἀρχὰς τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅπως οἱ ἀκροαταὶ του διάγωσι χριστιανικῶς καὶ ἐν τῷ μέτρῳ τῶν καθημερινῶν ἀσχολιῶν τοῦ βίου των.

Καὶ εἰς τὸ σχολεῖον δὲ διὰ τῶν παραδόσεών του ὑπὲρ τῆς ἠθικῆς βελτιώσεώς μας ἠγωνίζετο, προσπαθῶν νὰ ἐγχαράξῃ

τάς θείας ἐντολάς καὶ τὴν χριστιανικὴν ἠθικὴν εἰς τὰς νεανικὰς ἡμῶν καρδίας.

Ἄλλ' οὔτε διὰ τῶν διδασκῶν του, οὔτε διὰ τῶν παραδόσεων του ὠφέλει τόσον, ὅσον διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματός του· διότι προσελκύνει διὰ τῆς γλυκείας καὶ ἀμέμπτου διαγωγῆς του τὸ σέβας καὶ τὴν ἀγάπην μικρῶν τε καὶ μεγάλων, ἐδεικνυεν οὕτω καὶ διευκόλυνεν εἰς πάντας τὴν ὁδὸν τοῦ χριστιανικοῦ βίου.

Καὶ νέοι, καὶ ἄνδρες, καὶ γέροντες, ὡς ὄντα μιμητικά, ὁσάκις ἔχωμεν ἐνώπιον ἡμῶν καλὰ παραδείγματα, εὐκολώτερα βαδίζομεν τῆς ἀρετῆς τὴν ὁδόν. Εὐτυχεῖς λοιπὸν αἱ κοινῶνίαι, εἰς τὰς ὁποίας οἱ ἄρχοντες, οἱ ἱερεῖς, οἱ διδάσκαλοι, οἱ συγγραφεῖς, οἱ ποιηταὶ, οἱ καλλιτέχναι, καὶ τὰ θέατρα δὲν παρουσιάζουν εἰμὴ ὑποδείγματα ἐκλεκτὰ καὶ ὠραῖα ἀρετῆς καὶ φρονήσεως.

Ἄφοῦ δὲ ὁ σεβάσμιος οὗτος ἐφημέριος εἰσῆλθε καὶ ἐκάθησεν, ἠρώτησε τὸν Γεροστάθην περὶ τίνος ἦτο ὁ λόγος.

— Ἐδιηγούμην εἰς τοὺς μικροὺς μου φίλους, τῷ ἀπεκρίθη ὁ γέρον, τοῦ Περικλέους τὰς εὐεργετικὰς πρὸς τοὺς συμπολίτας του πράξεις.

Ὁ δὲ ἱερεὺς ἐπρόσθεσε τὰ ἑξῆς.

Η ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΠΛΗΣΙΟΝ ΑΓΑΠΗ.

Πόσον τῷ ὄντι εὐτυχέστεροι τῶν ἄλλων χριστιανῶν εἴμεθα ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες, ἔχοντες διπλοῦν κέντρον πρὸς τὴν ἠθικὴν βελτιώσιν μας, τὰς ἀρετὰς τῶν προγόνων ἀφ' ἑνός, καὶ τὰς θείας διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ ἀφ' ἑτέρου!

Πῶς νὰ μὴ γείνωμεν φιλόανθρωποι καὶ εὐεργετικοί, ἐὰν ἀληθῶς εἴμεθα καὶ Ἕλληνες καὶ χριστιανοί!

Οἱ ἔνδοξοι πρόγονοί μας, Περικλῆς, Κίμων, Σωκράτης, Ἐπαμεινώνδας, τὴν ἀγαθοποιίαν μᾶς διδάσκουν. Ὁ δὲ φιλόανθρωπος Ἰησοῦς καὶ διὰ τῶν πράξεών του, καὶ διὰ τῶν θείων του λόγων τὴν ἀγάπην τοῦ πλησίου κυρίως μᾶς παραγγέλλει, ὡς τὸν μέγαν καὶ θεῖον νόμον, ἐκ τοῦ ὁποίου πηγάζουν

ὄλα τὰ λοιπὰ χριστιανικὰ καθήκοντα καὶ ἀρεταί· διότι πραγματικῶς, ὁ ἀγαπῶν ἀληθῶς τὸν πλησίον του ἀναφαίνεται καὶ εὐπροσήγορος, καὶ ἀγαθός, καὶ δίκαιος, καὶ ἐλεήμων, καὶ εὐεργετικός, καὶ φιλόπατρις.

«Πάντες ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. — Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτὸν», μᾶς λέγει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον. Ὅτε δὲ ἐπλησίαζε νὰ θυσιασθῇ ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ διὰ τὴν ἀγάπην καὶ σωτηρίαν μας, τὴν αὐτὴν παραγγελίαν, ὡς τὴν τελευταίαν διαθήκην του, ἐπανάλαβεν, εἰπὼν εἰς τοὺς μαθητάς του· «Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους».

Ἄλλ' ἡ ἀγάπη τοῦ πλησίον δὲν συνίσταται μόνον εἰς τὸ «ὁ σὺ μισεῖς ἐτέρω μὴ ποιήσης», δηλαδή εἰς τὸ νὰ μὴ πράττωμεν πρὸς τοὺς ἄλλους ὅ,τι δὲν θέλομεν οἱ ἄλλοι νὰ πράττωσι πρὸς ἡμᾶς· διότι διὰ νὰ ἴηαι πλήρης καὶ ἀληθής ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, ἀπαιτεῖται καὶ νὰ πράττωμεν πρὸς τοὺς ἄλλους πᾶν ὅ,τι θέλομεν νὰ πράττωσιν οἱ ἄλλοι πρὸς ἡμᾶς. «Καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως».

Δὲν ἀρκοῦν λοιπὸν αἱ ἀρνητικαὶ ἀρεταὶ διὰ νὰ μᾶς καταστήσωσιν ἀληθεῖς χριστιανούς. Δὲν ἀρκεῖ ἡ ἀποχή ἀπὸ τὴν ἀδικίαν, τὴν ψευδολογίαν, τὴν ἀπάτην καὶ τὰς λοιπὰς κακίας· ἀπαιτεῖται δι' ἔργων θετικῶν νὰ δεικνύωμεν τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην μας· ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου, εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, εἰσελεύσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. — Ἀδελφοί μου δέ εἰσιν, οἱ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιῶντες», οὐχὶ δὲ οἱ ἀκούοντες καὶ μὴ ποιῶντες, ἢ οἱ διδάσκοντες καὶ μὴ ἐκτελοῦντες.

Ἔργα λοιπὸν καλὰ πρὸς τὸν πλησίον ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν ὁ Ἰησοῦς καὶ οὐχὶ νεκρὰν ἀγάπην. Καὶ διὰ τοῦτο λέγει ὅτι «πᾶν δένδρον, τὸ ὅποιον δὲν κάμνει καλοὺς καρπούς, ἐκκόπτεται καὶ εἰς τὸ πῦρ ῥίπτεται»· διὰ τοῦτο δὲ ἀποστέλλων καὶ τοὺς Ἀποστόλους του εἰς τὸν κόσμον, ἀγαθοποιίας παρήγγειλεν εἰς αὐτούς.

Ὁ Γεροστάθης μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως ἠκραζέτο τὸν ἱερέα. Ὅτε δὲ ὁ ἱερεὺς ἐτελείωσεν, ὁ ἀγαθὸς γέρων ἐπρόσθεσε τὰ ἐξῆς.

Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ ἀγαθοποιΐα, ὅχι μόνον τὸν Θεὸν εὐαρεστεῖ καὶ τὸν εὐεργετούμενον εὐφραίνει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν εὐεργετοῦντα καθηδύνει.

Πολλάκις δὲ ἡ εὐγενὴς ἡδονή, τὴν ὁποίαν ἡ εὐεργεσία προξενεῖ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ εὐεργετοῦντος εἶναι τόσον μεγάλη, ὥστε χάριν αὐτῆς καὶ χρήματα προθύμως θυσιάζει, καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν του διακινδυνεύει ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλησίον του. Ἐδιηγήθη δὲ τότε ὁ γέρων τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον.

Ο ΧΩΡΙΚΟΣ Ο ΕΠΟΝΟΜΑΣΘΕΙΣ ΣΩΤΗΡ.

Ἐπλημμύρισέποτε ὁ ποταμὸς τῆς Ἰταλίας Ἀδίγης, καὶ διὰ τοῦ ὀρμητικοῦ ρεύματός του κατεκρήμνισε τὰς δύο ἄκρας τῆς γεφύρας τῆς πόλεως Βερόνης, κειμένης εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τούτου. Ἐμνευε δὲ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ σαλευόμενος ὁ μέσος θόλος τῆς γεφύρας, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἔκειτο μικρὰ καλύβη, κατοικουμένη ὑπὸ πτωχῆς οἰκογενείας.

Ἀπομονωθείσα οὕτως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ ἡ δυστυχὴς οἰκογένεια, ἐπερίμενε ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ἀγωνιώσα τὴν κατακρήμνισιν τοῦ θόλου, καὶ ἐπομένως τὸν ὀλεθρόν της· ὅθεν διὰ κραυγῶν, ὀδυρμῶν, καὶ ἀπελπιστικῶν κινήματων, ἐπεκαλεῖτο βοήθειαν ἐκ τῆς ὄχθης.

Πολλοὶ κάτοικοι τῆς Βερόνης, συναθροισθέντες εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ ἔβλεπον περίλυποι τὴν δεινὴν αὐτὴν θέσιν τῆς οἰκογενείας, καὶ ἀφ' ἐνὸς μὲν ἤκουον τοὺς ὀλολυγμοὺς τῶν ἀδυνάτων τέκνων, ἀφ' ἑτέρου δὲ παρετήρουν τὰ ἀπελπιστικὰ καὶ ἰκετικὰ κινήματα τῶν δυστυχῶν ἐκείνων γονέων.

Ἄλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἐμβῇ εἰς πλοιάριον, καὶ νὰ τρέξῃ πρὸς σωτηρίαν τῶν κινδυνευόντων. Ἡ ὀρμὴ καὶ τὰ κύματα τοῦ ποταμοῦ ἦσαν τρομερὰ, καὶ μέγας ὁ κίνδυνος τοῦ πλοιαρίου, τὸ ὅποῖον ἤθελε τολμήσει νὰ πλησιάσῃ τὸν ἤδη κλονιζόμενον καὶ κινδυνεύοντα θόλον.

Εἰς μάτην πλούσιος κάτοικος τῆς Βερόνης ἐπροκήρυξεν ἀμέσως βραβεῖον ἑκατὸν φλωρίων εἰς ὅποιον ἤθελε σώσει τὴν κινδυνεύουσαν οἰκογένειαν.

Οὔτε τὸ βραβεῖον αὐτὸ, ἀλλ' οὔτε ὁ ὅλον ἐν ἀυξάνων κίνδυνος παρεκίνησαν τινὰ ἐκ τῶν περιεστώτων νὰ διακινδυνεύσῃ πρὸς διάσωσιν τῶν πτωχῶν ἐκείνων.

Ἄλλ' οἱ γενναῖοι καὶ εὐεργετικοὶ ἄνδρες, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἂν καὶ σπάνιοι, ποτὲ ὅμως δὲν ἔλειψαν ἀπὸ τῆν γῆν ὁ πανάγαθος Θεὸς τοὺς ἀποστέλλει ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν, ὅπως μᾶς ὑπενθυμίζωσι τὴν θείαν φιλανθρωπίαν του, καὶ δι' αὐτῶν, ὡς διὰ φωτεινῶν λύχνων, μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀγαθοποιίας καὶ αὐταπαρνήσεως.

Χωρικός τις ἔτυχε διαβαίνων ἐκεῖθεν· ἰδὼν δὲ τὸν κόσμον συνηθροισμένον, ἠρώτησε τὴν αἰτίαν τῆς συρροῆς ταύτης· ὅτε δὲ τῷ ἔδειξαν τὸν κίνδυνον τῆς οἰκογενείας καὶ τῷ εἶπον τὸ θετὸν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτῆς βραβεῖον, πηδᾷ ἀμέσως ἐντὸς πλοιαρίου, λαμβάνων δὲ τὰ κωπία εἰς τὰς στιβαρὰς χεῖρας, ἀρχίζει ν' ἀντικρούῃ τὰ ὀρμητικὰ τοῦ ρεύματος κύματα, προσπαθῶν μετὰ μεγάλου ἀγῶνος καὶ κόπου νὰ πλησιάσῃ τὸν σαλευόμενον θόλον.

Οἱ θεαταὶ ἐν τούτοις ἐταλάνιζον τὸν δυστυχεῖ χωρικόν, ὅστις δι' ἑκατὸν φλωρία, ὡς ἔλεγον, ἀπεφάσισε νὰ διακινδυνεύσῃ τὴν ζωὴν του.

Ἄλλ' ὁ γενναῖος χωρικός μετὰ πολὺν ἀγῶνα καὶ κίνδυνον κατορθώνει ἐπὶ τέλους νὰ παραλάβῃ ἐντὸς τοῦ πλοιαρίου τὴν οἰκογένειαν, καὶ σώαν ν' ἀποβιβάσῃ αὐτὴν εἰς τὴν ὄχθην ἐν τῷ μέσῳ τῆς χαρᾶς ὄλων τῶν περιεστώτων.

Ὅλοι θαυμάζουν καὶ συγχαίρουσιν τότε τὸν φιλόφρονον χωρικόν· ὁ δὲ προτείνας τὸ βραβεῖον τῶν ἑκατὸν φλωρίων, προθύμως προσφέρει αὐτὰ εἰς τὸν σωτήρα τῆς δυστυχοῦς οἰκογενείας· ἀλλ' αὐτὸς, — Δὲν πωλῶ, λέγει, κύριε, τὴν ζωὴν μου διὰ χρήματα· εἶμαι χριστιανός, καὶ ὡς τοιοῦτος ἐξεπλήρωσα τὸ χριστιανικὸν καθήκον τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης. Ἀρετὴ ἀμοιβὴ μοὶ εἶναι ἢ εὐχαρίστησις, τὴν ὁποίαν ἢ πράξις μου

μοὶ ἐπροξένησεν. Εἶμαι μὲν πτωχὸς ἀλλὰ διὰ τῶν κόπων καὶ τῆς ἐργασίας μου ἐξοικονομῶ τὰς ἀνάγκας μου. Δὸς λοιπὸν, παρακαλῶ, τὰ ἑκατὸν φλωρία σου εἰς αὐτὴν τὴν πτωχὴν οἰκογένειαν, ἣτις ἔχει μεγαλητέραν ἀνάγκην αὐτῶν.

Τὰ φλωρία ἐδόθησαν ἀμέσως εἰς τὴν πτωχὴν οἰκογένειαν· ὁ χωρικός ἐπωνομάσθη ἔκτοτε παρὰ πάντων Σωτήρ, αἱ δὲ εὐχαὶ καὶ εὐλογίαι τῆς εὐγνωμονούτης οἰκογενείας συνώδευσαν αὐτὸν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του.

Ὀλόκληρον τὸ ἀκροατήριον τοῦ Γεροστάθου ἐνθουσιάσθη ὑπὲρ τοῦ χωρικοῦ ἐκείνου· ὅλοι ἐθαυμάσαμεν καὶ ἠγαπήσαμεν τὸν σωτήρα, καὶ ὅλοι εὐχήθημεν εἰς ὁμοίαν περίστασιν νὰ μιμηθῶμεν τὸ ἠραϊκὸν παράδειγμα τῆς φιλανθρωπίας, τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ τῆς ἀφιλοχρηματίας του.

Ἄλλ' ὁ μὴ εὐεργετῶν τὸν πλησίον του, ἐπρόσθεσεν ὁ ἀγαθὸς γέρων, ὅχι μόνον τὴν γλυκυτάτην ἡδονὴν τῆς εὐεργεσίας στερεῖται, ἀλλὰ πολάκις βλάπτει καὶ τὸν ἴδιον ἑαυτόν του, καθὼς μᾶς διδάσκει ὁ μῦθος τοῦ Αἰσώπου περὶ τοῦ σκληροκαρδίου ἵππου, ὅστις μὴ θελήσας νὰ λάβῃ ἐγκαίρως μέρος ἐκ τοῦ φορτίου τοῦ συνοδοιπόρου του ὄνου, ὅπως ἐλαφρώσῃ αὐτὸν, ἐπροκάλεσε τὸν θάνατόν του, καὶ τότε ἠναγκάσθη παρὰ τοῦ κυρίου του νὰ λάβῃ οὐχὶ μόνον ὀλόκληρον τὸ βαρὺ φορτίον τοῦ ὄνου, ἀλλὰ καὶ τὸ δέρμα αὐτοῦ.

Ὅσάκις λοιπὸν δύνασθε νὰ συνδράμετε, νὰ ὠφελήσετε, νὰ παρηγορήσετε, νὰ εὐεργετήσετε τινὰ, μὴ τὸ ἀμελήσετε, διὰ νὰ μὴ μετανοήσετε, ὡς μετενόησεν ὁ σκληροκαρδὸς ἵππος. Ἔστε δὲ βέβαιοι ὅτι βοηθοῦντες τοὺς πάσχοντας, βοηθεῖτε ὑμᾶς αὐτούς. Ἀκούσατε τὸ ἀκόλουθον ἀνέκδοτον, τὸ ὅποῖον μ' ἐδιηγήθησαν ὅτε διέτριβον εἰς τὴν Μόσχαν.

Ο ΧΩΡΙΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ IBAN.

Πτωχὸς, ἀλλὰ καλοκάγαθος οἰκογενειάρχης Ῥώσος, ἐκατοῖκει εἰς μικρὰν καλύβην χωρίου τινὸς τῆς Μόσχας.

Ἐνῶ δὲ ἐσπέραν τινὰ κατεγίνετο περιποιοῦμενος ἀφ' ἑνὸς τὴν πάσχουσαν σύζυγόν του, καὶ ἀφ' ἑτέρου φροντίζων τὰ ἐξ

μικρὰ τέκνα του, ἀκούει κτύπους εἰς τὴν θύραν τῆς καλύβης του. Ἀνοίγει ἀμέσως, ἄνθρωπος δὲ ἄγνωστος καὶ πενιχρὰ ἐνδεδυμένος παρουσιάζεται ζητῶν φιλοξενίαν.

— Εἰς κακὴν ὥραν ἦλθες, φίλε, τῷ ἀπικντᾶ ὁ πτωχὸς χωρικός· ἡ σύζυγός μου πάσχει βαρέως, ἡ δὲ καλύβη μου δὲν ἔχει παρὰ δύο δωμάτια· εἰς τὸ ἐν κοίτεται ἡ σύζυγός μου, τὸ δὲ ἄλλο κατέχεται ἀπὸ τὰ ἕξ παιδιὰ μου. Εἴσελθε ὁμῶς, καὶ θέλω προσπαθῆσαι νὰ σὲ ἐξοικονομήσω. Ὁ μακαρίτης πατήρ μου μ' ἔλεγε πάντοτε· « κάμνε καλὸν καὶ ὁ Θεὸς μετὰ σοῦ. »

Ὁ χωρικός ὠδήγησε τότε τὸν ξένον του εἰς τὸ δωμάτιον, ὅπου ἠτοιμάζοντο νὰ κοιμηθῶσι τὰ τέκνα του· τὸν παρεκάλεσε δὲ νὰ περιμείνῃ μίαν στιγμὴν, καὶ ἀμέσως ἔστρεξε νὰ ἴδῃ πῶς εἶναι ἡ πάσχουσα σύζυγός του· μετ' ὀλίγον δὲ ἐπανῆλθε, φέρων πρὸς τὸν ξένον του ἄρτον καὶ λάχανα ξυνά, διότι, ὡς εἶπε, δὲν εἶχε καλυτέρα τροφήν νὰ τῷ προσφέρῃ.

Ἐνῶ δὲ ὁ ξένος ἐδείπνει, ὁ χωρικός ἔβαλε τὰ τέκνα του νὰ προσευχηθῶσι, καὶ ἀκολούθως νὰ κοιμηθῶσι πλησιέστερα παρὰ τὸ σῦνηθες, διὰ νὰ οἰκονομήσῃ τόπον καὶ διὰ τὸν ἄγνωστον ξένον του· δείξας δὲ πρὸς αὐτὸν τὴν ὁποίαν τῷ ἠτοίμασε κλίνην, ἔστρεξε πάλιν πρὸς τὴν ἀσθενῆ σύζυγόν του.

Ἐπεσεν ἐν τούτοις ἐπὶ τῆς κλίνης ὁ ξένος διαλογιζόμενος τὴν πρὸς αὐτὸν καλοκάγαθίαν τοῦ πτωχοῦ οἰκοδεσπότη, τὴν πρὸς τὰ τέκνα του τρυφερότητά του, τῆς ἀνησυχίας του διὰ τὴν πάσχουσαν σύζυγόν του, τὴν καθυριότητα καὶ τάξιν τῆς πτωχικῆς καλύβης, καὶ τὸν ἥτυχον ὕπνον τῶν ἕξ πλησίον του ἀθῶων παιδιῶν. Αὐτὰ δὲ διαλογιζόμενος, εἶδεν ἐπαυερχόμενον τὸ φῶς τῆς ἡμέρας.

Ἐγερθεὶς τότε, καὶ ἐτοιμαζόμενος νὰ ἀναχωρήσῃ, βλέπει εἰσερχόμενον τὸν χωρικὸν, κρατοῦντα βρέφος νεογέννητον καὶ λέγοντα πρὸς αὐτόν.

— Ἴδου, φίλε, νέος υἱός, τὸν ὁπεῖον ὁ Θεὸς μοὶ ἀπέστειλε κατὰ τὴν νύκτα ταύτην· εὐχήθητι ὑπὲρ τῆς ζωῆς καὶ εὐτυχίας αὐτοῦ.

Ὁ δὲ ξένος λαβὼν τὸ βρέφος εἰς τὰς χεῖρας καὶ παρατηρήσας αὐτὸ, ἐβεβαίωσε τὸν πατέρα μετὰ προφητικῆς πεποιθήσεως, ὅτι τὸ νεογέννητον ἐντὸς ὀλίγου θέλει φέρει εὐδαιμονίαν εἰς ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειαν Ἀλλ' ὁ χωρικός οὐδεμίαν προσοχὴν ἔδωκεν εἰς τὴν προφητείαν ταύτην.

Ἀναχωρῶν δὲ ὁ ξένος ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνην του πρὸς τὸν χωρικόν, καὶ πρὸς ἀμοιβὴν τῷ ὑπεσχέθη ὅτι θέλει τῷ προμηθεύσει ἀνάδοχον.

Ἀλλὰ τὴν ἐπιούσαν ὁ χωρικός, λησμονήσας καὶ τὸν ξένον του, καὶ τὰς προφητείας, καὶ τὰς ὑποσχέσεις του, ἤτοιμάζετο νὰ μεταβῇ εἰς τὸν ναὸν τοῦ χωρίου διὰ νὰ βαπτίσῃ τὸ βρέφος του.

Ἐξαίφνης ὅμως ἡ Αὐτοκρατορικὴ φρουρὰ παρουσιάζεται ἐνώπιον τῆς καλύβης τοῦ χωρικοῦ, καὶ μετ' ὀλίγον ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰθὺν μετὰ λαμπρᾶς συνοδείας ἐμφανίζεται, ζητῶν παρὰ τοῦ ἐκπεπληγμένου χωρικοῦ τὸ βρέφος του διὰ νὰ βαπτίσῃ αὐτό.

— Ἐγὼ εἶμαι, φίλε, λέγει ὁ Αὐτοκράτωρ πρὸς τὸν χωρικόν, ὁ χθεσινός σου ξένος. Σὲ ὑπεσχέθη ἀνάδοχον, καὶ ἰδοὺ ἐκπληρῶ τὴν ὑπόσχεσίν μου. Διὰ νὰ γνωρίσω τὰ χριστιανικὰ αἰσθήματα τῶν κατοίκων τοῦ χωρίου τούτου, πολλῶν θύρας ἔκρυστα χθὲς τὸ ἑσπέρας ζητῶν τροφήν καὶ ἄσυλον, ἀλλὰ σὺ μόνον ἐξεπλήρωσας τὸ χριστιανικὸν χρέος τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης ὅθεν ἀνταμείβων σήμερον τὴν ἀρετὴν σου, ἐκπληρῶ καὶ ἐγὼ τὸ πλεον εὐάρεστον τῶν ἡγεμονικῶν καθηκόντων μου. Τὸ νεογέννητον τέκνον σου θέλω βαπτίσει, καὶ θέλω ἀναθρέψῃ δι' ἐξόδων μου, καὶ ἂν, ὡς ἐλπίζω, ἀναδειχθῇ ἄξιος καὶ τίμιος νέος, θέλω τὸν προβιβάσει εἰς τὰ ἀνώτερα ἀξιώματα τῆς Αὐλῆς μου. Σὺ δὲ θέλεις ἔχει εἰς τὸ ἐξῆς καὶ οἰκίαν εὐρυχωροτέραν ἀπὸ αὐτὴν τὴν καλύβην, καὶ κτήματα καὶ ποίμνια, ὅπως εὐκολώτερον ἐξασκήσῃ τὰ φιλόθροπα αἰσθήματα τῆς καλῆς σου καρδίας. Τοιοῦτοτρόπως, ἐπρόσθεσεν ὁ Αὐτοκράτωρ χαμογελῶν, πραγματοποιεῖται ἡ χθεσινὴ μου προφητεία.

Φαντασθήτε τὴν χαρὰν καὶ τὴν ἔκπληξιν τοῦ πτωχοῦ χωρικοῦ, ὅστις βεβαίως ἐνόμιζεν ὅτι ὠνειρεύετο. Ἀλλὰ τὸ γλυκὺ ὄνειρόν του προσεχῶς ἐπραγματοποιήθη πληρέστατα, διότι καὶ ὁ υἱὸς του ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος, καὶ κτήματα, καὶ ποιμνία πολλὰ, καὶ κατοικίαν εὐρύχωρον ἀπέκτησε. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη τοῦ χωρικοῦ πλουσιοπάροχον ἀμοιβὴν ἔλαβε, καὶ πρὸς τοὺς σκληροκαρδίους συγχωρίους αὐτοῦ διδακτικώτατον μάθημα ἐδόθη.

Ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ ἀγαθοποιία, παρετήρησεν ἀκολούθως ὁ Γεροστάθης, γεννᾷ καὶ ἄλλο ἐπίσης εὐγενές καὶ ὠραῖον αἴσθημα, τὸ αἴσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης, ἣτις καὶ τὸν εὐεργετηθέντα τιμᾷ, καὶ τὸν εὐεργέτην εὐχαριστεῖ.

Ἐὰν δὲ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀγαθοποιία τοῦ πλησίον ἦναι χρέος ἱερὸν παντὸς ἀνθρώπου, ἀσυγκρίτως ἱερώτερον χρέος εἶναι βεβαίως ἡ ἀγάπη, τὸ σέβας, καὶ ἡ εὐγνωμοσύνη τῶν εὐεργετούμενων πρὸς τοὺς εὐεργέτας αὐτῶν.

Καὶ αὐτὰ τὰ ἄλογα ζῶα, καὶ αὐτὰ τὰ ἄγρια θηρία αἰσθάνονται τὸ αἴσθημα τῆς εὐγνωμοσύνης· οἱ ἀγνώμονες λοιπὸν εἶναι θηριωδέστεροι καὶ αὐτῶν τῶν ἀγρίων θηρίων.

Τότε δὲ ὁ ἀγαθὸς γέρων ἐδιηγῆθη τὰ ἑξῆς.

Ο ΛΕΩΝ ΚΑΙ Ο ΑΝΔΡΟΚΛΗΣ.

Ὁ Ἀνδροκλῆς ἦτο δούλος πλουσίου τινὸς Ῥωμαίου, διατρέχοντας εἰς τὴν Ἀφρικὴν· ἀλλὰ μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ τὰς καθημερινὰς μαστιγώσεις καὶ τὰ βασανιστήρια τοῦ σκληροῦ κυρίου του, ἐδραπέτευσεν ἐκ τῆς οἰκίας του διὰ ν' ἀναπνεύσῃ ἐλεύθερον ἀέρα εἰς τὰ βουνὰ, εἰς τὰ δάση, εἰς τὰ σπήλαια, καὶ εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Ἀφρικῆς. Τιοαύτη εἶναι ἡ σκληρὰ τύχη τῶν ἀπηλιπισμένων δούλων. Προκρίνουν πολλάκις νὰ ζῶσι μεταξὺ ἀγρίων θηρίων, παρὰ ὑπὸ τὴν μάστιγα τῶν ἀγριοτέρων τυράννων των.

Ἐνῶ δὲ ἡμέραν τινὰ ἀνεπαύετο ὁ δραπέτης Ἀνδροκλῆς ὑπὸ τὴν ὄρεσσαν σκιὰν σπηλαίου τινὸς, ἔντρομος βλέπει ἄγριον λέοντα εἰσερχόμενον ἐντὸς τοῦ σπηλαίου. — Ἐτετέλεσται! εἶπε

τότε καθ' ἑαυτὸν, καὶ ἀπνευστὶ ἐπερίμενε τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ κατασπαραχθῆ ὑπὸ τοῦ τρομεροῦ θηρίου.

Ἄλλ' ὁ λέων χωλαίνων πλησιάζει ἡσύχως τὸν Ἀνδροκλῆν, καὶ ὑφόνων τὸν πόδα του δεικνύει αὐτὸν πρὸς τὸν ἀπολιθωμένον δραπέτην, ὡς νὰ ἐζήτει βοήθειαν.

Ὁ Ἀνδροκλῆς τότε παρατηρήσας ἄκανθαν ἐμπηγμένην εἰς τὸν πόδα τοῦ λέοντος, μὲ τρέμουσαν χεῖρα ἀποσύρει αὐτήν, καὶ οὕτως ἐλευθερόνει τὸν λέοντα ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὑπέφερε πόνους.

Ὁ δὲ λέων, διὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν πρὸς τὸν εὐεργέτην του εὐγνωμοσύνην του, ἤρχισε νὰ γλύφῃ αὐτὸν ἡμέρως διὰ τῆς γλώσσης του. Ὁ Ἀνδροκλῆς τότε, συνελθὼν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐκ τοῦ τρόμου του, συνοικειώθη βαθμηδὸν μετὰ τοῦ εὐγνώμονος θηρίου, καὶ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας συνέζησε καὶ συνετράφη μετ' αὐτοῦ ἐντὸς τοῦ σπηλαίου.

Ἄλλ' αὐγὴν τινὰ ἐξελθὼν πρὸς ἀνεύρεσιν τροφῆς, συλλαμβάνεται ὑπὸ τινων Ῥωμαίων στρατιωτῶν, καὶ δέσμιος ἀπάγεται εἰς τὴν Ῥώμην, ὅπου εἶχεν ἤδη μεταβῆ ὁ κύριός του. Ἐκεῖ δὲ μετὰ τινὰ καιρὸν καταδικάζεται νὰ γείνη βορὰ τῶν θηρίων.

Καθὼς ἡ ταυρομαχία διασκεδάζει σήμερον τοὺς Ἴσπανοὺς, τοιοῦτοτρόπως τὸ ἀποτρόπαιον θέαμα τῆς θηριομαχίας διασκεδάζε ποτε τὸν Ῥωμαϊκὸν λαόν. Ἄλλ' ἡ σκληρὰ αὕτη πάλη μεταξύ ἀγρίων θηρίων καὶ δυστυχῶν ἀνθρώπων, εὐαρεστοῦσα τοὺς Ῥωμαίους, οὐχὶ μόνον τὸ σκληρικάρδιον αὐτῶν ἀπεδείκνυεν, ἀλλὰ καὶ τὴν θηριωδίαν ἐδίδασκεν εἰς αὐτούς.

Εὐτυχεῖς αἱ κοινωνίαι, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ὅπου τὰ θεάτρα καὶ ἐν γένει τὰ δημόσια θεάματα ἄλλον σκοπὸν δὲν ἔχουν παρὰ τὴν θελκτικὴν διαμόρφωσιν τῶν τε ἰδιωτικῶν καὶ δημοσίων ἡθῶν, καὶ τὴν εὐγενῆ ἀνύψωσιν τοῦ νοῦς καὶ τῆς καρδίας τῶν θεατῶν!

Ἐνώπιον λοιπὸν τοῦ περιεστῶτος Ῥωμαϊκοῦ λαοῦ ὁ κατὰδικος Ἀνδροκλῆς ἐκτίθεται εἰς τῆς θηριομαχίας τὸ ἀμφιθέατρον· ἀφ' ἑτέρου δὲ πειναλέος καὶ ἄγριος λέων ἀπολύεται κατὰ τοῦ τρέμοντος καὶ ἡμιθανοῦς ἤδη καταδίκου. Ὁρμαῖ

τότε ὁ λέων ὅπως κατασπαράξει τὸ θῦμά του καὶ χορτάτη τὴν πεῖνάν του, ἀλλ' ἅμα πλησιάσας τὸν Ἀνδροκλῆν, παρατηρεῖ αὐτὸν μετὰ προσοχῆς, ὀπισθοδρομεῖ, καταπραῦνει τὸ ἄγριον ὕφος του, καὶ μετ' ὀλίγον πλησιάζει πάλιν αὐτὸν, οὐχὶ πλέον διὰ νὰ κατασπαράξει, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀσπασθῇ τὸν παλαιὸν του φίλον καὶ εὐεργέτην.

Οἱ θεαταὶ δικαίως ἐκπλήττονται ἐνώπιον τοῦ παραδόξου τούτου θεάματος. Ὁ δὲ Ἀνδροκλῆς, ἀναγνωρίζων τὸν εὐγνώμονα τῆς Ἀφρικῆς φίλον του, ἀφόβως ἐναγκαλίζεται αὐτὸν, καὶ διηγεῖται εἰς τοὺς ἐκπεπληγμένους θεατὰς τὰ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ λέοντος εἰς τὸ σπήλαιον τῆς Ἀφρικῆς διατρέξαντα.

Οἱ Ῥωμαῖοι συνεμερίσθησαν τότε τὴν πρὸς τὸν Ἀνδροκλῆν εὐσπλαγχίαν τοῦ εὐγνώμονος θηρίου, καὶ ἐπομένως τῷ ἐχάρισαν τὴν ζωὴν, ὁμοῦ δὲ μὲ αὐτὴν τῷ ἐχάρισαν καὶ τὸν φίλον του λέοντα.

Ὅποσον αἰσχος, ἐφώναξεν ὁ Γεροστάθης, θηρίον νὰ διδάσκη εὐσπλαγχίαν εἰς λογικοὺς καὶ πολιτισμένους ἀνθρώπους!

Ὅποια δὲ θηριωδία πρέπει νὰ ἐμφωλεύη εἰς τὰς ἀγνώμονας ψυχάς, ὅταν καὶ αὐτὰ τὰ θηρία τῆς Ἀφρικῆς ἀναφάνωνται τόσον εὐγνώμονα!

Τὸ διήγημα τοῦτο, ὡς μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, δὲν εἶναι μῦθος, ἀλλ' ἱστορικὴ ἀλήθεια· ὁ Πλειστονίκης, μάρτυς αὐτόπτης τοῦ συμβάντος, ἐδιηγήθη αὐτὸ εἰς τὸν Αὐλον Γέλλιον, συγγραφέα τῆς Ῥώμης, ὅστις μᾶς τὸ μετέδωκεν, ὅπως, ἐνθυμούμενοι τὸν λέοντα τοῦ Ἀνδροκλέους, φρυάττωμεν ἐνώπιον τῆς ἀγνωμοσύνης.

Ἄλλ' οἱ σοφοὶ πρόγονοί μας ἐφρόνουν ὅτι, ἂν ὁ εὐεργετούμενος πρέπει νὰ ἐνθυμῆται τὴν εὐεργεσίαν, ὁ εὐεργετῶν, ἀπ' ἐναντίας, πρέπει νὰ λησμονῆ αὐτήν.

Ὅσον εὐκολώτερα λησμονεῖ ὁ εὐεργετῶν τὴν εὐεργεσίαν του, τόσον ἡ ἀξία αὐτῆς αὐξάνει, καὶ τόσον ζωηρότερα συναισθάνεται αὐτήν ὁ εὐεργετούμενος. Ἀπ' ἐναντίας, ἂν ὁ εὐεργετῶν ἐνθυμῆται καὶ ἀναφέρῃ τὰς εὐεργεσίας του καυχώμε-

νος δι' αὐτάς, καὶ τῶν εὐεργεσιῶν ἡ ἀξία ἐξαφανίζεται, καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τὸ αἶσθημα ἐξασθενεῖ καὶ ἐκπνέει.

Τοιουτοτρόπως ἴσως ἐξηγεῖται, παιδία μου, μᾶς εἶπε λυπημένος ὁ ἀγαθὸς γέρον, ἢ πρὸς τὸ ἔθνος μας ἀδιαφορία καὶ ψυχρότης, διὰ νὰ μὴ εἶπω ἀποστροφή καὶ καταφορά πολλῶν Εὐρωπαίων. Πολλάκις ἐν τῇ ἀπελπισίᾳ μας, διὰ νὰ ἐξυπνίσωμεν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν συμπάθειάν των, ὑπενθυμίζομεν αὐτοὺς ὅτι εἰς τὰ ἀθάνατα συγγράμματα τῶν προγόνων μας χρεωστοῦν τὰ φῶτα καὶ τὸν πολιτισμὸν των, καὶ ὅτι διὰ τῆς ὥραιας Ἑλληνικῆς γλώσσης μας ἐδιδάχθησαν τὴν θεῖαν καὶ ἀληθῆ τοῦ Χριστοῦ ἕρησκεῖαν. Ἄλλ' ἐνθυμίζοντες τὰς παρελθούσας ταύτας εὐεργεσίας, καὶ ἐλληνοκοποῦντες, ἀντὶ νὰ διεγείρωμεν φιλελληνισμόν, ἴσως προσβάλλομεν τὴν φιλαυτίαν αὐτῶν καὶ ἐξάπτομεν τὴν πρὸς ἡμᾶς ἀποστροφὴν των.

Ἄς ἀποσιωπῶμεν λοιπὸν τὰς παρελθούσας εὐεργεσίας, τοσούτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον οὐχὶ ἡμεῖς, ἀλλ' οἱ προπάτορες ἡμῶν ἐπρόσφεραν αὐτάς εἰς τὴν Εὐρώπην.

Ἄς προσπαθήσωμεν δὲ οὐχὶ διὰ τῶν πατραγαθιῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἰδίας ἡμῶν διαγωγῆς νὰ προσελκύσωμεν τὴν ἀγάπην, τὴν ὑπόληψιν, τὸ σέβας, καὶ τὴν εὐγενῆ συνδρομὴν τῶν χριστιανικῶν λαῶν καὶ κυβερνήσεων.

Δύσκολον εἶναι τὸ ἔργον, ἐπρόσθεσε στενάζων ὁ Γεροστάθης· ἀλλ' ὁ Δημοσθένης μᾶς ἐδίδαξεν ὅτι δὲν ὑπάρχει δυσκολία, τὴν ὁποίαν ἢ σταθερὰ θέλησις καὶ ἢ φιλοπονία δὲν δύνανται νὰ ὑπερνικήσωσιν.

Ἄς φωτίζωμεν ἐν τούτοις καὶ ἄς αὐξάνωμεν τὰς διανοητικὰς καὶ σωματικὰς μας δυνάμεις. Ἄς ἀγαπήσωμεν τοὺς κόπους καὶ τὴν ἐργασίαν. Ἄς ἐξευγενίζωμεν τὰ αἰσθηματὰ μας διὰ τοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἄς ἐξημερόνωμεν τὴν ψυχὴν μας διὰ τοῦ γλυκυτάτου χριστιανισμοῦ, καὶ ἰδίως διὰ τοῦ θείου Νόμου τῆς ἀγάπης. Ναί, ἄς ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, καὶ τότε ἡ εὐδαιμονία καὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῆς φίλης πατρίδος θέλει εἶσθαι βεβαία.

Καθὼς ὁ Θεὸς ἐπέχυσε τὸ θερμαντικὸν εἰς τὴν φύσιν, ὅπως

δι' αὐτοῦ ζωογονῆται ὁ ὕλικός κόσμος, τοιοῦτοτρόπως ἐπέβαλε καὶ εἰς τὸν ἠθικὸν κόσμον τὴν ἀμοιβαίαν ἀγάπην, ὅπως ζωογονούμενοι δι' αὐτῆς ζῶμεν εὐδαίμονες. Καθὼς δὲ τὸ παγετώδες ψῦχος ἀπονεκρῶνει ἅπασαν τὴν περὶ τοὺς πόλους φύσιν, οὕτω καὶ ὁ ἐγωϊσμός, αὐτὸς ὁ ψυχρὸς ἀντίπους τῆς πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπης, ἀπομονώνει καὶ καταστρέφει καὶ ἄτομα καὶ ἔθνη.

Ἄλλ' ἀγαπῶντες τὸν πλησίον, ἐξ ἀνάγκης πρέπει ν' ἀγαπῶμεν καὶ τὰς δύο σεμνὰς θυγατέρας τῆς Ἀγάπης, ἧτοι τὴν Εὐεργεσίαν καὶ τὴν Δικαιοσύνην.

Ο ΑΓΑΘΟΣ ΤΙΤΟΣ.

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ρώμης Τίτος, τόσην ἀγαθότητα καὶ φιλανθρωπίαν εἶχεν, ὥστε ὑπάγων ἐσπέραν τινὰ εἰς τὴν κλίνην του, λυπούμενος ἔλεγεν.

— Ἡ σημερινή μου ἡμέρα ἐχάθη ἐπὶ ματαίῳ· οὐδεμίαν ἀφορμὴν εὐεργεσίας τινὸς ἔλαβον σήμερον.

Ἄς μὴ προφασίζώμεθα δὲ λέγοντες ὅτι ἡμεῖς δὲν εἴμεθα Αὐτοκράτορες, οὔτε πλούσιοι, οὔτε ἰσχυροὶ, καὶ ἐπομένως ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ εὐεργετῶμεν.

Ἐὰν ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη καὶ ἀγαθοποιία δὲν ᾔτο εὐκολωτάτη εἰς πάντα ἄνθρωπον, ὁ δίκαιος καὶ προνοητικὸς Θεὸς βεβαίως δὲν ἤθελεν ἐπιβάλλει αὐτὴν ὡς ἀπαραίτητον χρέος παντὸς χριστιανοῦ.

Μέτα εὐεργεσίας δὲν εἶναι μόνον ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δύναμις. Μυρία ἄλλα μέσα ἀγαθοποιίας μᾶς ἐχάρισεν ὁ Πανάγαθος. Μυρίας δὲ εὐεργεσίας ἐπιδαφιλεύει καθ' ἑκάστην εἰς ἡμᾶς, ὅπως καὶ ἡμεῖς μιμούμενοι τὸ θεῖον παράδειγμά του προθύμως εὐεργετῶμεν ἀλλήλους.

Ἦθελε δὲ εἶσθαι μωρία ἀσυγχώρητος ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ τοῦ εὐμεταβλήτου κόσμου νὰ εἴπη τις, ὅσον πλούσιος, ὅσον εὐτυχὴς καὶ μέγας καὶ ἂν ᾔνοι, ὅτι δὲν ἔχει, οὔτε θέλει λάβει ποτὲ ἀνάγκην βοήθειας, καὶ ὅτι περιττὸν ἐπομένως εἶναι νὰ βοηθῆ ἄλλους.

"Απειροί εἶναι αἱ περιπέτειαι τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, καὶ ἀτελεύτητοι αἱ ἀμοιβαῖαι τῶν ἀνθρώπων ἀνάγκαι. Ἄλλὰ δύο εἶναι αἱ μεγάλαι καὶ διαρκεῖς ἀνάγκαι παντὸς ὁποιοῦδήποτε ἀνθρώπου, ἡ εὐάρεστος συναίσθησις τῆς ἰδίας αὐτοῦ συνειδήσεως, καὶ ἡ ἀγάπη τῶν ἄλλων. Μόνον δὲ βοηθοῦντες καὶ εὐεργετοῦντες, δυνάμεθα νὰ θεραπεύσωμεν τὰς δύο ταύτας ἀναποφεύκτους ἀνάγκας. Ἄς λυπώμεθα λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, ὡς ὁ ἀγαθὸς Τίτος, ὡσάκις ὑπάγοντες εἰς τὴν κλίνην ἐνθυμώμεθα ὅτι ἐχάσαμεν τὴν ἡμέραν ἄνευ τινὸς ἀγαθοποιίας· διότι ἄνευ ἀγαθοποιίας οὔτε ἀγάπην, οὔτε ὑπόληψιν, οὔτε ἐσωτερικὴν εὐχαρίστησιν δυνάμεθα ποτὲ ν' ἀποκτήσωμεν.

Ἄλλὰ διὰ ν' ἀσπασθῶμεν τὴν ἀγαθοποιίαν, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πρέπει προηγουμένως ν' ἀγαπήσωμεν τὴν δικαιοσύνην. «Τὸ μὴ δὲν ἀδικεῖν καὶ φιλάνθρωπους ποιεῖ» ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ μας. Τὸ πρῶτον βῆμα τῆς ἀγάπης εἶναι βεβαίως ἡ δικαιοσύνη, τὸ δὲ δεύτερον ἡ εὐεργεσία. Ἄνθρωπος, ὅστις δὲν σέβεται ὡς ἱερὰ καὶ ἀπαραβίαστα τὸ πρόσωπον, τὴν ἰδιοκτησίαν, τὴν τιμὴν, τὴν ὑγείαν, καὶ τὴν ζωὴν τῶν ὁμοίων του, ἀνθρωπος ἐν ἐνὶ λόγῳ ἄδικος καὶ ἰκανὸς νὰ κακοποιήσῃ, βεβαίως οὔτε φιλάνθρωπος, οὔτε εὐεργετικὸς δύναται ποτὲ νὰ ᾔηται.

Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰησοῦς πρὸς μὲν τοὺς ἀδίκους εἶπεν·

« Ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν· » περὶ δὲ τῶν δικαίων, « Μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην, ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται. »

Ἄνευ χρηστῶν ἠθῶν, ἄνευ ἀγάπης, ἄνευ δικαιοσύνης, καὶ αὐτὴ ἡ ζωογονοῦσα τὰ ἔθνη ἐλευθερία μεταβάλλεται εἰς ἀκολασίαν, ἣτις ἐπὶ τέλους φέρει τὴν κακοδαιμονίαν ἢ διὰ τῆς ἐσωτερικῆς τυραννίας, ἢ διὰ τῆς ἐξωτερικῆς ὑποδουλώσεως.

Ὁ Γεροστάθης ἐνθυμήθη τότε τοὺς τριάκοντα τυράννους τῶν Ἀθηνῶν, τὴν ἀρετὴν τοῦ Σωκράτους, καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Ἀριστείδου. Ἴδου δὲ ὅσα περὶ αὐτῶν μᾶς εἶπεν.

ΟΙ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΤΥΡΑΝΝΟΙ ΚΑΙ Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ.

Μετὰ τὸν δυστυχῆ Πελοποννησιακὸν πόλεμον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπολέσαντες τὴν ἀρχαίαν τῶν ἀρετῶν, συναπώλεσαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν, ὑπὸ τὸν ζυγὸν τριάκοντα σκληρῶν τυράννων ὑποβληθέντες. Τότε δὲ τὰ μεγαλύτερα κακουργήματα, αἱ ἀναιδέστεραι ἀρπαγαὶ, οἱ ἀπανθρωπότεροι φόνοι, αἱ τρομερώτεραι ἀδικίαι ἐπλημύρισαν τὰς Ἀθήνας.

Ὅλος σχεδὸν ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν εἶχε τότε ἐξαχρειωθῆ· ἀλλ' ὁ ἐνάρετος Σωκράτης ἀνεφάνη διαμαρτύρητις ζῶσα καὶ κατὰ τῆς διαφθορᾶς τῶν συγχρόνων του, καὶ κατὰ τῆς ἀπανθρωπίας τῶν τριάκοντα.

Θέλοντες οἱ τύραννοι νὰ συλλάβωσι καὶ νὰ φονεύσωσιν ἀδίκως μεταξὺ ἄλλων καὶ τινὰ Λέοντα Σαλαμίνιον, διέταξαν τὸν Σωκράτην καὶ ἄλλους τέσσαρας Ἀθηναίους νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν Σαλαμίνα, πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς παρανόμου συλλήψεως τοῦ Λέοντος.

Καὶ οἱ μὲν τέσσαρες Ἀθηναῖοι ὑπέεικοντες μετέβησαν ἀμέσως, ἀλλ' ὁ ἐνάρετος Σωκράτης δὲν ἠθέλησε νὰ ὑπακούσῃ εἰς παρανόμους διαταγὰς, καταφρονήσας γενναίως καὶ τὴν ὀργὴν καὶ τὰς ἀπειλὰς τῶν αἰμοβόρων τυράννων· ἐπροτίμησε δὲ νὰ διακινδυνεύσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν του, παρά νὰ γείνη ὄργανον ἀδικίας καὶ παρανομίας.

Τοιαύτην μεγαλοψυχίαν καὶ αὐταπάρνησιν ἐμπνέουσιν εἰς τὰς εὐγενεῖς ψυχὰς τὰ ἱερά αἰσθήματα τῆς φιλάνθρωπίας καὶ τῆς δικαιοσύνης.

Τὴν αὐτὴν δὲ μεγαλοψυχίαν ἀνέδειξεν ὁ φιλοδίκαιος Σωκράτης καὶ ὅτε, ὢν μέλος τῆς Βουλῆς τῶν πεντακοσίων, ἐπρόκειτο νὰ δικάσῃ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἀθηνῶν, οἵτινες εἶχον κατατροπώσει τὸν ἐχθρικὸν στόλον τῶν Λακεδαιμονίων εἰς τὰς Ἀργινούσας πλησίον τῆς Μιτυλήνης.

Ὁ παράφορος ὄχλος, ἐξαπτόμενος ὑπὸ τῶν ῥαδιούργων καὶ κακοηθεστάτων δημαγωγῶν, ἀπήτει τὴν θανατικὴν καταδίκην τῶν στρατηγῶν, ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι δὲν ἐφρόντισαν

νά διασώσωσι μετὰ τὴν ναυμαχίαν τοὺς πεσόντας εἰς τὴν θάλασσαν.

Εἰς μάτην οἱ στρατηγοὶ ἐπεκαλοῦντο τὴν τρομερὰν τρικυμίαν, ἣτις εἶχε καταστήσει ἀδύνατον τὴν διάσωσιν τῶν πεσόντων. Οἱ Βουλευταὶ ἔντρομοι ὑπέκυψαν εἰς τὴν παραφορὰν καὶ τὰς ἀπειλάς τοῦ ὄχλου. Μόνος δὲ ὁ Βουλευτὴς Σωκράτης ἀτρόμητος ἀνέκραξεν, ὅτι ἐνόσφ' ἔζη βεβαίως δὲν θέλει μολύνει διὰ τῆς ἀδικίας τὴν συνείδησίν του, διακινδυνεύσας καὶ πάλιν τὴν ζωὴν του χάριν τῆς δικαιοσύνης.

Οἱ στρατηγοὶ ἐν τούτοις κατεδικάσθησαν εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου· ἀλλὰ μετὰ τινὰς χρόνους μετανοήσαντες οἱ Ἄθηναῖοι διὰ τὴν ἀδικὸν καταδίκην, ἐδικαίωσαν τὸν Σωκράτην, τιμωρήσαντες τοὺς κατηγοροὺς τῶν θανατωθέντων στρατηγῶν.

Τοιοιοῦτοτρόπως μετανοήσαντες κατεδίωξαν καὶ τοὺς κατηγοροὺς τοῦ Σωκράτους, ἀφοῦ καὶ αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ ἐπότισαν τὸ κώνειον τοῦ θανάτου.

Ἄλλ' αἱ τοιαῦται παράκαιροι καὶ ἀνωφελεῖς μετάνοιαι δὲν ἀποπλύνουν τὸ αἰώνιον αἴσχος τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων. Τὸ κυριώτερον χαρακτηριστικὸν τῆς φρονήσεως εἶναι ἡ πρόνοια· ἡ δὲ μετάνοια δὲν ἀποδεικνύει εἰμὴ τὴν παρελθούσαν ἀφροσύνην.

Ἄλλ' ἐὰν ἡ τότε ἀφροσύνη, ἡ τότε διαφθορὰ τῶν Ἀθηναίων, κατεπύκρναν τὰ σπλάγχνα τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἐμφάνισις ὅμως τοῦ Σωκράτους ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος ἐπαρηγόρησε τὴν πατρίδα, καὶ συνεκάλυψε τὴν ἀδοξίαν αὐτῆς.

Περὶ δὲ τοῦ δικαίου Ἀριστείδου μᾶς ἐδιηγήθη τὰ ἐξῆς:

Ο ΔΙΚΑΙΟΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ.

Ὁ Ἀριστείδης ἐκ νεαρῆς του ἡλικίας ἀνέδειξε χαρακτῆρα σεμνὸν καὶ σταθερὸν, ἀγάπην ἔνθερον πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην, καὶ ἀποστροφὴν κατὰ τῆς ψευδολογίας, τῆς ἀπάτης καὶ τῆς κολακείας. Οὔτε χάριν ἀστεϊσμοῦ δὲν κατε-

δέχετο, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, νὰ προσφύγη ποτέ εἰς τὰ δυσειδῆ ταῦτα ἐλαττώματα.

Τὸ πολιτικὸν ἀξίωμα, τὸ ὁποῖον καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του σταθερῶς ἠσπάσθη, ἦτο ὅτι ὁ ἀγαθὸς πολίτης πρέπει νὰ λέγη καὶ νὰ πράττη μόνον τὰ χρηστὰ καὶ τὰ δίκαια. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ἠξιώθη τὴν θείαν ἐπωνυμίαν τοῦ δικαίου.

Διηγοῦνται ὅτι ἐνήγαγέ ποτέ τινα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου. Ὁ δὲ δικαστὴς, ἅμα ἀκούσας τὸν Ἀριστείδην, γνωρίζων τὴν φιλαλήθειαν καὶ τὸ φιλοδίκαιον αὐτοῦ, ἠθέλησεν ἀμέσως νὰ καταδικάσῃ τὸν ἀντιδίκόν του ἄνευ τινὸς ἀπολογίας. Ἄλλ' ὁ Ἀριστῆδεις θερμῶς παρεκάλεσε τὸν δικαστὴν νὰ μὴ σχηματίσῃ μηδὲ νὰ ἐκδώσῃ ἀπόφασιν, πρὶν ἢ ἀκούσῃ καὶ τοὺς λόγους τοῦ ἀντιδίκου του. Τοιαύτη ἦτο ἡ πρὸς τὴν δικαιοσύνην ἀγάπη του. Δὲν ἀνείχετο νὰ ἐνεργηθῇ οὔτε παρ' αὐτοῦ, οὔτε παρ' ἄλλων ἀδικία καὶ κατ' αὐτῶν τῶν ἐναντίων του· ἀδικία δὲ μεγίστη βεβαίως ἠθέλεν εἶσθαι νὰ καταδικάσῃ ὁ δικαστὴς ἄνθρωπον χωρὶς προηγουμένως ν' ἀκούσῃ αὐτόν.

«Τίμιος μὲν καὶ ὁ μηδὲν ἀδικῶν, εἶπεν ὁ Πλάτων, ἀλλ' ὁ μὴ ἐπιτρέπων τοῖς ἀδικουῦσιν ἀδικεῖν πλέον ἢ διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἐκείνου.»

Διπλασίας τιμῆς ἄξιος ἦτο λοιπὸν καὶ ὁ Ἀριστείδης, διότι καὶ αὐτὸς δὲν ἠδίκηει, καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέτρεπεν ἀπὸ τὰς ἀδικίας.

Τόσῃν δὲ ὑπόληψιν καὶ σέβας ἔτρεφον πρὸς αὐτόν οἱ συμπολιταὶ του διὰ τὸν φιλοδίκαιον χαρακτῆρά του, ὥστε ἀντὶ νὰ προσφεύγωσιν εἰς τὰ δικαστήρια, ἔτρεχον εἰς τὸν Ἀριστείδην πρὸς διάλυσιν τῶν διαφορῶν των.

Ἐνῶ δὲ ἡμέραν τινα ἐδίκαζε δύο πολίτας, ὁ εἷς ἐξ αὐτῶν, διὰ νὰ τὸν διερεθίσῃ κατὰ τοῦ ἀντιδίκου του, ἀνέφερεν ὅτι πολλάκις ὁ ἀντιδίκός του ἠδίκησε καὶ τὸν Ἀριστείδην. Ἄλλ' αὐτὸς, κατασιγάζων ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης πᾶν ἰδιαίτερον αὐτοῦ πάθος, εἶπε πρὸς τὸν δικαζόμενον· «Ἀντὶ ν' ἀναφέρῃς τὰς πρὸς ἐμὲ ἀδικίας τοῦ ἀντιδίκου σου, εἶπέ

κάλλιον ποίαν ἀδικίαν ἔπραξεν αὐτὸς πρὸς σέ, διότι σήμερον ὁ ἀντίδικός σου δὲν δικάζεται μετ' ἐμοῦ, ἀλλὰ μετὰ σοῦ.»

Δικαίως λοιπὸν, ὅτε εἰς τὸ θέατρον τῶν Ἀθηναίων παριστάνετο ἡ τραγωδία τῶν ἑπτὰ ἐπὶ Θήβας τοῦ ποιητοῦ Αἰσχύλου, καὶ εἰς τῶν ὑποκριτῶν εἶπεν ὅτι ὁ Ἀμφιάραος,

Οὐ γὰρ δοκεῖν δίκαιος ἀλλ' εἶναι θέλει,
ὄλοι οἱ θεαταὶ ἔστρεψαν τὰ βλέμματά των πρὸς τὸν Ἀριστείδην, δεικνύοντες οὕτως ὅτι εἰς αὐτὸν μάλιστα ἤρμοζεν ὁ στίχος τοῦ Αἰσχύλου.

Τὸ φιλοδίκαιον τοῦ Ἀριστείδου ἀνεφάνη καὶ ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπρότεινεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι συνέλαβε σχέδιον, τὸ ὅποῖον ἂν τῷ ἐπέτρεπον νὰ ἐκτελέσῃ ἤθελεν ἀποβῆ ὠφελιμώτατον εἰς τὰς Ἀθήνας.

Ὁ Ἀριστείδης, μαθὼν παρὰ τοῦ Θεμιστοκλέους ὅτι τὸ σχέδιον τοῦτο συνίστατο εἰς τὸ νὰ καύσωσιν ἐξ ἀφνης τοὺς στόλους ὄλων τῶν ἄλλων Ἑλληνίδων πόλεων, καὶ οὕτω νὰ μείνωσιν οἱ Ἀθηναῖοι θαλασσοκράτορες καὶ κύριοι τῆς Ἑλλάδος ὅλης, ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ δήμου, καὶ εἶπε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι τὸ σχέδιον φαίνεται μὲν ὠφελιμώτατον, ἀλλ' εἶναι ἀδικιώτατον. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἐνάρετοι τότε ὄντες καὶ φιλοδίκαιοι, ἀποστρεφόμενοι δὲ τὰς ἐξ ἀδικιῶν ὠφελείας καὶ τὰ ἐπ' ἀδικημάτων στηριζόμενα ψευδῆ μεγαλεῖα, ἀπέκρουσαν ἀμέσως τὸ σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους.

Ἡ δικαιοσύνη ἀνυψοῖ τὰ ἔθνη, εἶπεν ὁ σοφὸς Σολομῶν, καὶ ἡ ἀδικία καταστρέφει αὐτά. Εἶθε ἡ μεγάλη αὕτη ἀλήθεια νὰ ὀδηγῇ πάντοτε καὶ λαοὺς καὶ κυβερνῶντας!

Δι' ἀδικιῶν, δι' ἀρπαγῶν, διὰ δολιοτήτων δύνανται βεβαίως νὰ ὠφεληθῶσι καὶ νὰ μεγαλυθῶσι πρὸς ὥραν καὶ ἄτομα καὶ ἔθνη· ἀλλὰ τῆς κακίας ἢ τιμωρία δὲν βραδύνει. Ἡ ἀδικία γεννᾷ τύψεις συνειδότος, ἐχθροὺς, ἀπομόνωσιν, ἀντεκδικήσεις, καὶ ἐπὶ τέλος καταστροφὴν. Μόνα τὰ διὰ τῆς φιλοπονίας, τῆς ἀγαθοεργίας, καὶ τῆς δικαιοσύνης ἀποκτώμενα ὠφε-

λήματα και μεγαλεῖα εἶναι διαρκῆ, βέβαια, και γλυκύτατα.

Διὰ τοῦτο και ὁ μέγας διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς και πιστός φίλος τῆς δικαιοσύνης, ὁ Σωκράτης, ἐδίδασκειν ὅτι ποτέ πρᾶξις ἀδικος δὲν δύναται νὰ ἦναι και ἀληθῶς ὠφέλιμος, ἀλλ' ὅτι μόνον τὸ δίκαιον εἶναι και πραγματικῶς ὠφέλιμον. Ἐνόσῳ οἱ Ἀθηναῖοι ἠκολούθουν τὰς ἀναλλοιώτους ταύτας ἀρχὰς τῆς ἀρετῆς, ὡς κόρην δὲ ὀφθαλμοῦ ἐφύλαττον τοὺς νόμους τοῦ Σόλωνος, ἡ ἐλευθερία συνεβασίλευε μετὰ τῆς εὐνομίας και τῆς ἀρετῆς. Ἄλλ' ὅτε ἡ ἀρετὴ ἐξέλιπε, τότε και ἡ ἐλευθερία ἐξέκλινεν εἰς ἀκολασίαν, ἡ δὲ τυραννία διεδέχθη τὴν ἐλευθερίαν, και ἡ ἀδικία τὴν δικαιοσύνην· τότε δὲ και τοὺς νικηφόρους στρατηγούς των ἀδίκως κατεδίκαζον εἰς θάνατον, και τὸν ἐνάρετον Σωκράτην και τὸν χρηστὸν Φωκίωνα ἀπανθρώπως ἐπότιζον τὸ κώνειον.

Ἐκτοτε, παιδία μου, ἐπρόσθεσε τεθλιμμένος ὁ γέρον, ἡμέραν καλὴν δὲν εἶδε πλέον ἢ δυστυχῆς Ἑλλάς, συμποτισθεῖσα και αὐτὴ μετὰ τῶν φιλτάτων της τέκνων, Σωκράτους και Φωκίωνος, τὸ κώνειον τῆς κακοδαιμονίας.

Προσπαθήσατε λοιπὸν σεῖς τὰ νέα τέκνα της, αἱ νέα ἐλπίδες της, ἀνατρεφόμενοι και ζῶντες χριστιανικῶς και ἐναρέτως, νὰ φέρετε εἰς τοὺς κόλπους αὐτῆς οὐχὶ τὸν ψευδῆ πολιτισμὸν, ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν, τὴν δικαιοσύνην και τὴν ἀγάπην, ὅπως ζήσῃ πάλιν ἔνδοξος και εὐδαίμων ἡ σήμερον τεθλιμμένη πατρίς.

Ἐγχαράξατε ἐπομένως εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας σας τοὺς ἀκολουθούς στίχους.

« Ἀγάπα τὸν πλησίον σου, ποτέ μὴ ἀδικήσῃς,
 « Καὶ ἔσο εὐεργετικὸς, διὰ νὰ εὐτυχῆσῃς ».

Η ΥΠΕΡΤΑΤΗ ΑΡΕΤΗ.

«Οὔτε ἀνταδικεῖν δεῖ, οὔτε κακῶς ποιεῖν οὐδένα, οὐδ' ἂν ὀτιοῦν πάσῳ ὑπ' αὐτῶν». (Σωκράτους).

ΔΝΕΦΕΡΑ ἄλλοτε ὅτι ἐκ τῶν πρώτων φροντίδων τοῦ Γεροστάθου, ὅτε ἐσύστησε τὸ ἐν τῇ κωμοπόλει σχολεῖον, ἦτο νὰ στήσῃ εἰς τὴν αὐλὴν αὐτοῦ διάφορα γυμναστικά ὄργανα, ὅπως δι' αὐτῶν διατηρῶμεν καὶ αὐξάνωμεν τὰς σωματικὰς μας δυνάμεις, καὶ οὕτως ἐνισχύωμεν τοῦ τε σώματος καὶ τοῦ νοῦς τὴν υἰεῖαν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος.

Ἐνῷ δὲ ἡμέραν τινὰ ἡμεθα ὄλοι συνηγμένοι εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου, καὶ ἐγυμναζόμεθα παρόντων τῶν διδασκάλων καὶ τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου, συνέβησαν τὰ ἀκόλουθα μεταξύ τοῦ συμμαθητοῦ μας Παύλου καὶ τῆς ἀδελφῆς του Εὐφροσύνης.

Ο ΠΑΥΛΟΣ ΚΑΙ Η ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ.

Ὁ ὀκταετής Παῦλος ἦτο ἔξυπνος καὶ ζωηρός, εἶχε δὲ καλὴν καὶ εὐαίσθητον καρδίαν, ἀλλ' ἐνίοτε, ὡς ἐκ τῆς ζωηρότητός του, παρεξέτρεπετο εἰς πράξεις ἀτόπους, διὰ τὰς ὁποίας ἀκολούθως ἔχυνε δάκρυα μετανοίας καὶ λύπης.

Ἡ ἀδελφή του Εὐφροσύνη, νεᾶνις δεκαετής, γλυκεῖα καὶ φιλάδελφος, ἤρχετο τακτικώτατα κατὰ τὴν ὥραν τῆς γυμναστικῆς, ὅπως μετὰ τὴν σωμασίαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς συνοδεύῃ αὐτὸν εἰς τὴν πατρικὴν τῶν οἰκίαν.

Ἐνῷ δὲ ἐπερίμενον ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σχολείου θεωροῦσα τὰς διάφορους γυμνάσεις μας, ὁ Παῦλος ἀποτυχῶν εἰς τινὰ ἐπὶ τοῦ μονοζύγου στροφῆν, ἔπεσεν ἐπὶ τῆς ἄμμου. Ἡ ἀποτυχία καὶ ἡ πτώσις του ἐπροκάλεσαν τὸν γέλωτα ὄλων ἡμῶν, τὸν ὅποιον συνεμερίσθη καὶ ἡ ἀδελφή του.

Ἄλλ' ὁ Παῦλος ἐντραπείς διὰ τὴν ἀποτυχίαν του, καὶ θυμώσας διὰ τὸν γέλωτα, πλησιάζει τὴν Εὐφροσύνην εἰσέτι γελῶσαν, καὶ ὀργίλως καταφέρει κατὰ τοῦ προσώπου τῆς

σφοδρὸν γρόνθον, ὅστις καὶ πόνον καὶ αἰμορραγίαν τῇ ἐπροξένησεν.

Κρατοῦσα τότε τὸ αἰμοσταγὲς πρόσωπόν της, καὶ ὑψωμένην τὴν δεξιάν της, τρέχει κατόπιν τοῦ φεύγοντος Παύλου διὰ νὰ κτυπήσῃ αὐτόν.

Ἄλλ' ὁ Γεροστάθης προφθάνει, καὶ συλλαμβάνων αὐτὴν ἀπὸ τὴν χεῖρα, λέγει πρὸς αὐτήν· — Ἄν θέλῃς νὰ τιμωρήσῃς, κόρη μου, τὸν Παῦλον, καὶ νὰ ἐκδικηθῆς, πρέπει νὰ φιλήσῃς, καὶ οὐχὶ νὰ κτυπήσῃς αὐτόν.

Ἡ Εὐφροσύνη στρέφουσα μὲ ἀπορίαν καὶ θαυμασμόν τὰ βλέμματά της πρὸς τὸν Γεροστάθην· — Νὰ τὸν φιλήσω! λέγει, ἐνῶ αὐτὸς τόσον δυνατὰ μ' ἐκτύπησε!

Ναί! νὰ τὸν φιλήσῃς, ἐπαναλαμβάνει ὁ γέρον! Ἄν τὸν κτυπήσῃς, θ' ἀναφανῆς καὶ σὺ κακὴ ὡς αὐτός· ἀντὶ δὲ νὰ τὸν διορθώσῃς διὰ τοῦ κτυπήματος, θέλεις τὸν ἐξάψῃς ἔτι μᾶλλον, καὶ εἰς τὴν ἐξάψιν του ἴσως σὲ κακοποιήσῃ ἔτι περισσότερο.

Ἄν τὸν κτυπήσῃς, ἀντὶ νὰ τὸν κάμῃς νὰ σ' ἀγαπήσῃ καὶ νὰ φέρεται ἀδελφικῶς πρὸς σέ, θέλεις αὐξήσει τὴν ἀποστροφὴν του, καὶ θέλεις χειροτερεύσει τὴν κακίαν του διαγωγὴν.

Ἄν ὅμως, Εὐφροσύνη μου, τὸν φιλήσῃς, θ' ἀναφανῆς σὺ καλητέρα ἐκείνου. Διὰ τοῦ καλοῦ σου παραδείγματος θέλεις τὸν σωφρονίσει, διὰ τῆς πραότητος καὶ γλυκύτητός σου θέλεις τὸν κάμῃ νὰ συναισθανθῆ τὸ σφάλμα του, νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ σὲ ἀγαπήσῃ, γενόμενος καὶ ἐκεῖνος γλυκὺς καὶ πρᾶος. Ἰδέ τον μὲ πόσῃ λύπῃ παρατηρεῖ τὸ αἵματωμένον πρόσωπόν σου! ἤρχισεν ἤδη νὰ μετανοῇ! τρέξε λοιπὸν καὶ φίλησέ τον, δὸς καλὸν ἀντὶ κακοῦ, φίλημα ἀντὶ κτυπήματος, καὶ οὕτω θέλεις θριαμβεύσει.

Ἐνόσῃ ὁ Γεροστάθης ὠμίλει, ὁ θυμὸς τῆς μικρᾶς Εὐφροσύνης βαθμηδὸν ἐπραύνετο· μόλις δὲ ὁ γέρον ἐτελείωσε, καὶ ἡ Εὐφροσύνη τρέχει, ἐναγκαλίζεται, καὶ καταφιλεῖ τὸν ἀδελφόν της.

Τὸ ἀγαθὸν αὐτὸ φίλημα προκαλεῖ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ

Παύλου δάκρυα μετανοίας, και συγχρόνως ἀδελφικώτατον ἀντιφίλημα· ἡ δὲ Εὐφροσύνη, σφογγίζουσα τὰ δάκρυά του, παρεκάλει αὐτὸν νὰ μὴ κλαίῃ, λέγουσα ὅτι δὲν πονεῖ πλέον.

Ὁ Γεροστάθης τότε ἔπλυνε τὸ πρόσωπον τῆς Εὐφροσύνης διὰ ψυχροῦ ὕδατος, ὅπως παύσῃ τὸ σιάζον αἷμα· ἡ δὲ Εὐφροσύνη λαλοῦσα τὴν δεξιάν τοῦ ἀδελφοῦ της, ἐδιευθύνθη μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν οἰκίαν των. Ἄπαντες δὲ ἐθαυμάσαμεν ἰδόντες ἰδίους ὀφθαλμοῖς πόσῃ δύναμιν, πόσον ὕψος, καὶ πόσον ὠραῖα ἀποτελέσματα ἔχει ἡ ἀνταπόδοσις καλοῦ ἀντι κακοῦ.

Ὅτε δὲ μετὰ τὴν γυμναστικὴν ἐξήλθομεν εἰς περίπατον μετὰ τοῦ Γεροστάθου, εἷς ἐξ ἡμῶν τῶ εἶπεν ὅτι πολὺ ὠραῖον ἦτο τὸ πρὸς τὴν Εὐφροσύνην μάθημά του· ὁ δὲ ἀγαθὸς γέρων ἀπήντησε.

ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΜΑΘΗΜΑ.

— Τὸ καλὸν ἀντὶ κακοῦ δὲν εἶναι ἰδικόν μου μάθημα· εἶναι μάθημα σωτήριον τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, εἶναι ἡ θειοτέρα παραγγελία ἀφ' ὅσας μᾶς ἔδωκεν ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς. Καὶ ὅμως πόσοι, ὀνομαζόμενοι Χριστιανοί, τυφλωμένοι ἀπὸ τὰ πάθη των, λησμονοῦν καὶ παραβιάζουν τοὺς θείους τούτους λόγους, τοὺς ὁποίους ὁ Χριστὸς μᾶς εἶπεν.

« Ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, ἀγαθοποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς, καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων καὶ καταδιωκόντων ὑμᾶς. Οὕτω θέλετε ἀναφανῆ τέκνα τοῦ ἐν οὐρανοῖς Πατρὸς, ὅστις ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπίσης ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ ἐπὶ τῶν πονηρῶν, καὶ ὅστις βρέχει τὴν δρόσον τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐπὶ τῶν δικαίων καὶ ἐπὶ τῶν ἀδίκων. Ἐὰν ἀγαπάτε μόνον τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, ποῦς θέλει εἶσθαι ὁ μισθὸς ὑμῶν; ἀγαπάτε καὶ εὐεργετεῖτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, ὅπως γίνητε τέλειοι ὡς ὁ Θεὸς ὁ πατὴρ ὑμῶν ».

Τοὺς δὲ θείους αὐτοὺς λόγους ἐπεσφράγισεν ὁ Ἰησοῦς διὰ

τοῦ θείου αὐτοῦ παραδείγματος· διότι, ὅτε ὁ ὄχλος τῶν Ἰουδαίων ἐν τῇ μανιώδει παραφορᾷ του κατεδίωξε τὸν Σωτῆρα ἡμῶν, τὸν ἐσυκοφάντησε, τὸν ἐνέπαιξε, καὶ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ τὸν ἐσταύρωσε, δὲν ἠγανάκτησεν ὁ Θεάνθρωπος κατὰ τῶν θανασίμων αὐτῶν ἐχθρῶν του, δὲν ἐπεθύμησεν ἐκδίκησιν, δὲν ἐπεκαλέσθη τὴν τιμωρίαν τῶν φονέων του παρὰ τοῦ Παντοδυνάμου Πατρὸς του· ἀλλ' ἐν τῇ θείᾳ αὐτοῦ ἀγαθότητι παρεκάλεσε τὸν Ὑψίστον νὰ συγχωρήσῃ τοὺς φονεῖς του, διότι δὲν ἤξεύρουσαν τί κάμνουν. « Πάτερ, εἶπεν, ἄφες αὐτοῖς, οὐ γὰρ οἶδασι τί ποιοῦσιν. »

Ἴδου ἡ ὑπερτάτη ἀρετὴ, τὴν ὁποίαν μᾶς διδάσκει ἡ γλυκυτάτη θρησκεία μας. Προσπαθήσατε ἐξ αὐτῆς τῆς τρυφερᾶς ἡλικίας σας νὰ αἰσθανθῆτε τὸ θεῖον κάλλος τῆς ἀρετῆς ταύτης, καὶ ἐπομένως νὰ ἐγκολπωθῆτε αὐτὴν καθ' ὅλον τὸ στάδιον τοῦ βίου σας.

Πολλοὺς κακεντρεχεῖς θέλετε δυστυχῶς ἀπαντήσῃ κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς σας· ἄλλοι θέλουν σᾶς ἀπατήσῃ, ἄλλοι θέλουν προσβάλλει τὴν ὑπόληψίν σας· ἀλλ' ὑμεῖς ἔστε πάντοτε γενναῖοι καὶ ἀληθεῖς χριστιανοί· μὴ μισήσετε αὐτοὺς, μὴ ζητήσετε ἐκδίκησιν, μὴ ἀνταποδόσετε κακὸν ἀντὶ κακοῦ· ἀγαπήσετε ἀπ' ἐναντίας αὐτοὺς, ἀνταποδόσατε κακὸν ἀντὶ κακοῦ, καὶ οὕτω θέλετε θριαμβεύσει.

Τὰ ἀποτρόπαια πάθη τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐκδικήσεως εἶναι ὅλως ἀσυμβίβαστα μὲ τὴν θρησκείαν τοῦ χριστιανοῦ καὶ μὲ τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου. Γλυκεῖα ἴσως, ἀλλὰ βραχυτάτη εἶναι ἡ ἡδονὴ τῆς ἐκδικήσεως· πικρόταται ὅμως, διαρκεῖς καὶ ἀκαταλόγιστοι εἶναι αἱ συνέπειαι τῆς.

« Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου ψώμιζε αὐτὸν, εἰάν διψᾷ πότιζε αὐτὸν, » μᾶς εἶπε καὶ ὁ σοφὸς Σολομών.

Ἄλλὰ καὶ ὑπὸ τὸ κράτος τῆς εἰδωλολατρείας καὶ τῆς πολυθείας ἀνεφάνησαν ἄνδρες γλυκεῖς, πρᾶοι, καὶ ἀμνησίκακοι, ἀνταποδόσαντες πολλάκις καλὸν ἀντὶ κακοῦ.

Μᾶς ἐδιηγῆθη δὲ τότε ὁ γέρων διάφορα Ἑλληνικὰ ἀνέκδοτα, ἐξ ὧν θέλω ἐκθέσει ἐνταῦθα ὅσα διετήρησεν ἡ μνήμη μου.

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΛΚΑΝΔΡΟΣ.

Ἐνῷ ὁ νομοθέτης τῆς Σπάρτης Λυκοῦργος εὕρισκετο ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν ἀγορὰν, νεανίας τις ὀξύθυμος καὶ αὐθάδης, Ἄλκανδρος καλούμενος, ἐπιπίπτει κατ' αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς βακτηρίας του ἐξορύττει ἓνα τῶν ὀφθαλμῶν του.

Δὲν ἐξήφθη ὁ ἔμφρων Λυκοῦργος, δὲν ἠγανάκτητεν, οὐδὲ τὴν βακτηρίαν του ὕψωσε διὰ ν' ἀνταποδώσῃ κτύπημα ἀντὶ κτυπήματος, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ· ἀλλ' ἀτάραχος παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, ἔδειξε τὸ καθημαγμένον πρόσωπόν του καὶ τὸ τυφλωμμένον ὄμμα του.

Ἡ ἀταραξία αὕτη καὶ ἡ πραότης τοῦ Λυκοῦργου συνεκίνησε καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς του· ὅθεν παρεδόθη ἀμέσως εἰς τὰς χεῖράς του ὁ νέος Ἄλκανδρος, ὅπως τιμωρήσῃ αὐτὸν κατ' ἀρέσκειαν.

Εὐχαρίστως ὁ Λυκοῦργος παρέλαβεν εἰς τὴν οἰκίαν του τὸν Ἄλκανδρον· ἀλλὰ, καθὼς μᾶς βεβαιώνει ὁ Πλούταρχος, ὄχι μόνον δὲν ἐκακοποίησεν αὐτὸν, ἀλλ' οὐδὲ λόγον ψυχρὸν τῷ ἀπεύθυνεν. Ἀπ' ἐναντίας, καταστήσας τὸν ἐχθρὸν του φίλον ἐπιστήθιον διὰ τῶν περιποιήσεων καὶ συμβουλῶν του, ἀπέδωκεν αὐτὸν εἰς τὴν πατρίδα πολίτην ἐνάρετον καὶ σωφρονέστατον.

Ἴδου ἀμνησικακία, ἰδου ἀρετή! Ἄλλ' ἂν ὁ Λυκοῦργος, ὢν ἐκδικητικὸς, ἠγανάκτει κατὰ τοῦ αὐθάδους Ἄλκανδρου καὶ ἐκτύπα αὐτὸν, ὁ Ἄλκανδρος βεβαίως ἤθελε γενῆ αὐθαδέστερος, ὁ δὲ Λυκοῦργος ἴσως ἔχανε καὶ τὸν ἕτερον ὀφθαλμὸν, ἢ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του. Ἡ πραότης ὅμως καὶ ἡ ἀνταπόδοσις καλοῦ ἀντὶ κακοῦ καὶ τὸν Ἄλκανδρον ἐσωφρόνισε, καὶ τὸν Λυκοῦργον ἀνέδειξε πολὺ πλεόν ἀξιαγάπητον καὶ ἀξιόσεβαστον.

Ο ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ ΚΑΙ Ο ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΣ.

Ὅτε εἰς τὸν Πελοπίδαν, τὸν μέγαν στρατηγὸν τῶν Θηβαίων, κατεμήνυσαν ὅτι ἐχθρὸς του τις στρατιώτης ἐκακο-

λόγει αὐτόν, ἀντὶ ν' ἀγανακτήσῃ καὶ νὰ τιμωρήσῃ τὸν ὑβριστήν, ἰδοὺ τί ἀπήντησεν.

Οὔτε τὰς κακολογίας, οὔτε τὰς κατ' ἐμοῦ ὑβρεῖς τοῦ στρατιώτου ἤκουσα ποτὲ διὰ νὰ τιμωρήσω αὐτόν· ἀλλὰ τὰς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίας αὐτοῦ εἶδον ἰδίαις ὀφθαλμοῖς εἰς τὸ πεδῖον τῆς μάχης, καὶ ἐπομένως δὲν δύναμαι παρὰ νὰ θαυμάζω καὶ ν' ἀγαπῶ τοιοῦτον στρατιώτην.

Διὰ τῆς γενναίας δὲ ταύτης ἀπαντήσεώς του ἀνταποδώσας ἔπαινον ἀντὶ ὑβρεως, καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὸ σέβας τοῦ στρατιώτου προσεῖλκυσε καὶ τὰς κακολογίας αὐτοῦ διὰ παντὸς κατέπαυσεν.

Ο ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΥΒΡΙΖΟΜΕΝΟΣ.

Ἡμέραν τινὰ εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηναίων, ἐνῶ ὁ Περικλῆς κατεγίνετο εἰς τὰ ἔργα του, ἄνθρωπος κακοήθης ἤρχισε νὰ ἐξυβρίζῃ αὐτόν· ἀλλ' ὁ μέγας ἀνὴρ, ἀταράχως καὶ σιωπηλῶς ἀκούων τὰς ὑβρεῖς, ἐξηκολούθησεν ἐργαζόμενος. Ὅτε δὲ ἐνύκτωσε καὶ ὁ Περικλῆς ἐπέστρεφεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ὁ αὐθάδης ἐκεῖνος παρηκολούθησεν αὐτόν ὑβρίζων καὶ κακολογῶν. Ἀλλ' ὁ Περικλῆς δὲν ἐθύμωσεν, οὔτε τὴν τιμωρίαν τοῦ ὑβριστοῦ ἐπροκάλεσεν. Ἀπ' ἐναντίας, εἰσελθὼν εἰς τὴν οἰκίαν του, παρήγγειλεν ἕνα τῶν ὑπηρετῶν του νὰ λάβῃ φῶς, καὶ συνοδεύσῃ τὸν ὑβριστήν μέχρι τῆς κατοικίας του ἵνα μὴ κακοπάθῃ εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτός.

« Συγγνώμη τιμωρίας ἀμείνων· τὸ μὲν γὰρ ἡμέρου φύσεως, τὸ δὲ θηριώδους, » εἶπεν ὀρθότατα ὁ σοφὸς Πιττακός· ἡ δὲ φύσις τοῦ Περικλέους, οὔσα τῶνόντι ἡμερωτάτη καὶ οὐχὶ θηριώδης, ἐπροτίμησε τὴν συγγνώμην ἀπὸ τὴν ἐκδίκησιν.

Προσπαθήσατε, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, διὰ τῆς φιλεργίας, τῆς τιμιότητος καὶ τῆς ἀρετῆς νὰ κατασταθῆτε ἄτρωτοι ἀπὸ τὰ βέλη τῆς κακολογίας, τῆς ὑβρεως καὶ τῆς διαβολῆς· τότε δὲ καὶ ἡ γενναϊότης, καὶ ἡ ἀμνησικακία, καὶ ἡ συγ-

γνώμη, και ἡ ἀνταπόδοσις καλοῦ ἀντὶ κακοῦ εὐκολώτερα θέλουσιν στολίσει τὸν βίον σας.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΠΡΟΑΠΟΣΤΟΛΟΣ.

Καὶ ὁ Σωκράτης ἐδίδασκεν ὅτι ποτὲ δὲν πρέπει ν' ἀνταποδίδωμεν κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἀδικίαν ἀντὶ ἀδικίας, βλάβην ἀντὶ βλάβης. — Ὅταν κακοποιῆς τὸν πλησίον σου, εἶσαι ἀδικος, ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, ὅποιοιδήποτε κακὸν ἢ ἀδικίαν καὶ ἂν ὑπέφερες παρ' αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ Σωκράτης, ὅσα διὰ τῶν λόγων του ἐδίδασκε, καὶ διὰ τῶν ἔργων του πάντοτε ἐπεσφράγιζε. Πολλάκις λοιπὸν εἰς τὸν βίον του ἀπέδειξε καὶ τὴν πραότητα καὶ τὴν ἀνοχήν του.

Ἡ κακὴ του τύχη τῷ ἔδωκε σύζυγον τὴν Ξανθίππην, γυναῖκα εἰς ἄκρον ὀξύθυμον καὶ διεστραμμένην, πολλάκις αὐθαδιάζουσαν καὶ βαναύσως φερομένην κατὰ τοῦ σεβασμίου ἐκείνου ἀνδρός· ἀλλὰ μετὰ πραότητος ὑποφέρων τὰ πάντα ὁ Σωκράτης, σὺδέποτε ἠθέλησε νὰ ἐκδικηθῆ κατ' αὐτῆς, καὶ ν' ἀνταποδώσῃ ὕβριν ἀντὶ ὕβρεως, κακὸν ἀντὶ κακοῦ.

Ἡμέραν τινὰ, ἐνῶ ἡ παράφορος γυνὴ μανιωδῶς ἐκραύγαζε καὶ βροντοφώνως ἐξύβριζε τὸν ἀγαθὸν σύζυγόν της, αὐτὸς ἀτάραχος ἐξῆρχετο τῆς οἰκίας του. Ἡ Ξανθίππη τότε λαβοῦσα ἀγγεῖον πλήρες, ἐκένωσεν αὐτὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ συζύγου της. Ἄλλ' ὁ Σωκράτης, ἀντὶ ν' ἀγανακτήσῃ, γελῶν εἶπε· «μ ε τ ἄ τ ἄ ς β ρ ο ν τ ἄ ς ἐ π ἔ ρ χ ε τ α ι β ρ ο χ ῆ», διδάσκων οὕτω τὴν ὑπομονὴν, τὴν πραότητα, τὴν ἀμνησικακίαν.

Ἄλλοτε κακοήθης τις ἐκτύπησε σφοδρῶς τὸν Σωκράτην κατὰ πρόσωπον, ὥστε καὶ κατεπληγώθη καὶ ἐξογκώθη τὸ πρόσωπόν του· ὁ δὲ Σωκράτης ἀφοῦ ἀταράχως ὑπέφερε τὴν προσβολήν, ἔγραψεν ἐπὶ τοῦ προσώπου του τὸ ὄνομα τοῦ κακοήθους ἐκείνου, ὡς ἐπὶ τῶν ἀνδριάντων γράφεται τὸ ὄνομα τοῦ γλύπτου, καὶ αὐτὴ ἦτο ἡ μόνη ἐκδίκησις τοῦ ἐναρέτου ἀνδρός.

Ὅτε δὲ ὁ κωμικὸς ποιητὴς τῶν Ἀθηνῶν Ἀριστοφάνης, θέλων νὰ ἐμπαίξῃ τοὺς σοφιστὰς, εἰσήγαγε τὸ πρόσωπον τοῦ

Σωκράτους εἰς τὴν κωμωδίαν τοῦ τὴν ὀνομαζομένην Νεφέλας, ὁ Σωκράτης, παρευρεθείς εἰς τὸ θέατρον, οὐχὶ μόνον ἀταράχως ἐθεώρει τὸ πρόσωπόν τοῦ ἀδίκως ἐμπαιζόμενον ὑπὸ τοῦ κωμικοῦ, ἀλλ' ἅμα ἐννοήσας ὅτι ξένοι τινὲς θεαταὶ ἐπεθύμουν νὰ γνωρίσωσι προσωπικῶς τὸν ἐπὶ τῆς σκηνῆς κωμωδούμενον Σωκράτην, ἠγέρθη εἰς τὴν θέσιν τοῦ, ὅπως εὐκολώτερον τὸν ἴδωσιν οἱ περίεργοι ξένοι, ἀποδείξας τοιοῦτοτρόπως ὅτι ἡ ἀληθὴς ἀρετὴ εἶναι ἀνωτέρα πάσης ὑβρεως καὶ παντὸς ἐμπαιγμοῦ.

Ὅτε δὲ οἱ διεφθαρμένοι συμπολιταὶ τοῦ, μὴ ἀνεχόμενοι αὐτὸν στηλιτεύοντα τὴν κακίαν καὶ διδάσκοντα τὴν ἀρετὴν, τὴν δικαιοσύνην, καὶ τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος τὸν κατεδικασάν νὰ πῆ τὸ κώνειον. « Οὐδὲν πάθος, εἶπεν ὁ Σωκράτης, οὐδὲν αἴσθημα ἐκδικήσεως αἰσθάνομαι κατὰ τῶν κατηγόρων καὶ δικαστῶν μου· οὔτε ν' ἀνταδικῶμεν, οὔτε νὰ κακοποιῶμεν πρέπει τινα, ὅτι δῆποτε καὶ ἂν πάσχωμεν ὑπ' αὐτοῦ. » Καὶ διὰ τῶν χριστιανικωτάτων αὐτῶν λόγων ἐπεσφράγισεν ἐν τῇ φυλακῇ τὸν ἐνάρετον αὐτοῦ βίον.

Ὁρθότατα λοιπὸν εἰπόν τινες ὅτι ὁ Σωκράτης δὲν εὐτύχησε νὰ γεννηθῇ χριστιανός, ἀνεφάνη ὅμως ἀληθὴς προαπόστολος τοῦ χριστιανισμοῦ, διότι διὰ τῆς ἐναρέτου διδασκαλίας καὶ διαγωγῆς τοῦ προητοίμασε τὰ πνεύματα πρὸς εὐκολωτέραν παραδοχὴν τῶν θείων τοῦ χριστιανισμοῦ ἀρχῶν.

Η ΤΕΛΕΓΤΑΙΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΑ ΤΟΥ ΦΩΚΙΩΝΟΣ.

Τὸ κώνειον τοῦ Σωκράτους, μᾶς εἶπε τότε ὁ Γεροστάθης, μ' ἐνθυμίζει τὸ κώνειον τοῦ Φωκίωνος· διότι καὶ αὐτὸς ὁ χρηστός πολίτης τῶν Ἀθηνῶν διὰ τοῦ κωνείου ἀπέθανεν εἰς τὴν φυλακὴν.

Ποτὲ ὁ Φωκίων δὲν ἐκακοποίησε συμπολίτην τοῦ, ἀλλ' οὔτε ἐθεώρησε ποτέ τινα ὡς ἐχθρόν τοῦ· πολλάκις μάλιστα, ὡς μᾶς βεβαιώνει ὁ Πλούταρχος, ἐβοήθησε καὶ γενναίως ὑπερησπίσθη ἀνθρώπους, οἵτινες τὸν εἶχον βλάβει.

“Οτε εἰς τὰς Ἀθήνας ἔφθασεν ἡ εἰδήσις τοῦ θανάτου τοῦ Φιλίππου, βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὁ λαὸς τῶν Ἀθηνῶν τόσον ἐχάρη, ὥστε ἠτοιμάζετο νὰ προσφέρῃ θυσίας εἰς τοὺς θεούς. Ἀλλ’ ὁ ἔμφρων καὶ ἀμνησίκακος Φωκίων τοὺς ἐμπόδισεν, εἰπὼν ὅτι εἶναι ἀγενὲς νὰ ἐπιχαίρωσιν εἰς τὸν θάνατον ἐνὸς ἐχθροῦ.

Πιστὸς δὲ ὁπαδὸς τοῦ Σωκράτους, ἠγάπα νὰ λέγῃ εἰς τοὺς συμπολίτας του τὴν ἀλήθειαν, ὅσον πικρὰ καὶ ἂν ἦτο αὕτη. Ἐνώπιον δὲ τῆς ἀληθείας καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του προθύμως ἐθυσίαζε.

Συμβουλευὼν ποτὲ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ βλέπων αὐτοὺς δυσταρεστομένους καὶ θορυβοῦντας, εἶπε πρὸς αὐτούς. Δύνασθε μὲν, ὦ Ἀθηναῖοι, νὰ μὲ βιάσαστε νὰ πράξω ὅ,τι δὲν θέλω, ἀλλὰ ποτὲ δὲν θέλετε δυνηθῆναι νὰ μὲ ἀναγκάσετε νὰ σᾶς ὀμιλήσω ἐναντίον τῆς πεποιθήσεώς μου. »

“Οτε δὲ ὁ ῥήτωρ τῶν Ἀθηνῶν Ὑπερίδης ἠρώτησε δημοσίως τὸν εἰρηνικὸν Φωκίωνα, πότε θέλει ἀποφασίσαι νὰ συμβουλεύσῃ τοὺς Ἀθηναίους εἰς πολέμον, ὁ Φωκίων μ’ ὄλην τὴν παρρησίαν ἀπήντησεν. «Ὅταν ἴδω τοὺς μὲν νέους ἀνδρείους καὶ φίλους τῆς πειθαρχίας, τοὺς δὲ πλουσίους προθύμως συνεισφέροντας ὑπὲρ πατρίδος, καὶ τοὺς πολιτικοὺς μὴ κλέπτοντας τὰ δημόσια.»

Ὁ Φωκίων συνήνονε τὴν γλυκύτητα καὶ ἡμερότητα τοῦ χαρακτῆρός του μὲ ὕφος αὐστηρὸν κατὰ τῶν διεφθαρμένων συμπολιτῶν του· εὐφυῶς δὲ λέγει ὁ Πλούταρχος ὅτι ὠμοίαζε γλυκὺν ἀλλὰ δυνατὸν οἶνον, ὅστις καὶ εὐαρεστεῖ καὶ ὠφελεῖ τοὺς πίνοντας, ἐνῶ οἱ γλυκεῖς καὶ ἀδύνατοι οἶνοι συνήθως εἶναι ἐπιβλαβεῖς, ὡς οἱ κόλακες καὶ οἱ δημαγωγοί.

Ἀλλὰ καθὼς οἱ μεθύοντες δὲν αἰσθάνονται ἐν τῇ μέθῃ τῶν τὴν ποιότητα τοῦ οἴνου τὸν ὁποῖον πίνουσι, τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τότε, ἐν τῇ μέθῃ τῆς διαφθορᾶς τῶν, δὲν ἠδύναντο νὰ ἐκτιμήσωσι τὴν φρόνησιν τῶν συμβουλῶν τοῦ Φωκίωνος. Αἱ ἀλήθειαι μάλιστα, τὰς ὁποίας ἔλεγε πρὸς αὐτοὺς,

παρώξυνον κατ' αὐτοῦ τοὺς διεφθαρμένους συμπολίτας του, ἀπαράλλακτα καθὼς τὸ μέλι παροξύνει τὰς πληγὰς, τὸ δὲ φῶς τοὺς πάσχοντας ὀφθαλμούς.

Ὅθεν οἱ Ἀθηναῖοι κακῶς διατεθειμένοι κατὰ τοῦ χρηστοῦ Φωκίωνος, καὶ ῥαδιουργούμενοι ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων καὶ ξένων ἐχθρῶν του, οἵτινες οὔτε τὴν ἀρετὴν, οὔτε τὸν πατριωτισμὸν τοῦ ἀνδρὸς ἀνείχοντο, κατεδίκασαν ἐπὶ τέλους αὐτὸν εἰς τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου.

Ὅτε δὲ ἐπρόκειτο νὰ πῆν τὸ κώνειον καὶ ν' ἀποθάνῃ, ἐρωτηθεὶς ποία εἶναι ἡ τελευταία αὐτοῦ παραγγελία πρὸς τὸν υἱὸν του Φῶκον, εἶπε· «Νὰ μὴ μνησικακήσῃ ποτὲ κατὰ τῶν Ἀθηναίων διὰ τὸν ἄδικον θάνατόν μου,» καὶ διὰ τῆς χρηστῆς ταύτης παραγγελίας του ἐτελείωσε τὸν ἐνδοξὸν βίον του. Τοιαύτη ἦτο ἡ ἀγαθότης καὶ ὁ πατριωτισμὸς τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς, ὥστε ὄχι μόνον αὐτὸς δὲν ἠγανάκτησε κατὰ τῶν φονέων του, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν υἱὸν του ἀποθνήσκων ἀμνησικακίαν ἐσύστησεν.

Τὰ αἰσχροῦ, τὰ ὀλέθρια, τὰ ἀντιχριστιανικὰ πάθη τῆς μνησικακίας, τοῦ μίσους καὶ τῆς ἐκδικήσεως, τὰ ὅποια ποτὲ δὲν ἐμόλυναν τὴν ὠραίαν ψυχὴν τοῦ Φωκίωνος, ποτὲ, παιδιὰ μου, μᾶς εἶπε ζωηρῶς ὁ Γεροστάθης, ποτὲ ἄς μὴ μολύνωσι καὶ τὰς ἰδικὰς σας καρδίας, ὅ,τι δῆποτε καὶ ἂν ὑποφέρετε ἀπὸ τὴν κακίαν τῶν ἀνθρώπων.

Ο ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΟΝΕΙΟΝ ΓΑΛΑ.

Μετά τινα διακοπὴν ὁ Γεροστάθης μᾶς εἶπεν ὅτι ὁ Φωκίων τὸν ἐνθύμιζε τὸν σύγχρονόν του Δημοσθένην, τὸν μέγαν ῥήτορα τῶν Ἀθηνῶν, ὅστις πλήρως ζωηροῦ πατριωτισμοῦ, ἐνδόξως ἠγωνίσθη διὰ τῆς ἀνδρικήας αὐτοῦ εὐγλωττίας ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας καὶ κατὰ τῶν κατακτητικῶν σχεδίων τοῦ Φιλίππου.

Κατηγορηθεὶς καὶ ὁ Δημοσθένης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του καὶ καταδικασθεὶς ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ νὰ ζῆ εἰς τὰ ξένα.

Ἄλλ' ἂν καὶ τὸ σῶμά του ἦτο μακρὰν τῆς πατρίδος του, ὁ νοῦς ὅμως καὶ ἡ καρδιά του ἦσαν πάντοτε εἰς τὰς Ἀθήνας. Πολλάκις δὲ, ὡς μᾶς βεβαιώνει ὁ Πλούταρχος, ἐκ τῆς Τροιζῆνος καὶ τῆς Αἰγίνης, ὅπου ἔζη ἐξόριστος, ἔστρεφε τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρης δακρύων πρὸς τὴν καταδικάσασαν αὐτὸν πατρίδα.

Ἐνῶ διήρκει ἡ ἐξορία του ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἡ εἰδησις τοῦ θανάτου τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ἐνθαρρυνθέντες δὲ ἐκ τῆς εἰδήσεως ταύτης οἱ Ἀθηναῖοι, ἠθέλησαν ν' ἀναστατώσωσι τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις κατὰ τῆς Μακεδονικῆς δυναστείας, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔστειλαν πρέσβεις εἰς διαφόρους πόλεις.

Ὁ δὲ φιλόπατρις Δημοσθένης, λησμονῶν τὴν κατ' αὐτοῦ καταφορὰν τῶν συμπολιτῶν του, ἔτρεξε προθύμως πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν πρέσβεων τῆς πατρίδος του.

Εἰς τὴν Ἀρκαδίαν τότε ὁ Πυθέας ἀντικρούων τοὺς πρέσβεις τῶν Ἀθηνῶν, εἶπε μετὰξὺ ἄλλων ὅτι «καθὼς εἶναι ἀξιολύπητος οἰκία τις, εἰς τὴν ὁποίαν βλέπομεν εἰσαγόμενον τὸ γάλα τῆς ὄνου, τὸ ὁποῖον πρὸς τροφήν τῶν φθισιῶντων δίδεται, ἐπίσης ἀξιολύπητοι εἶναι καὶ αἱ πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας βλέπομεν εἰσερχομένους πρέσβεις ἐξ Ἀθηνῶν.»

Ὁ δὲ ἐξόριστος Δημοσθένης ἀπαντῶν εἰς τὸν Πυθέαν, καὶ ὑπερασπιζόμενος τοὺς συμπολίτας του, εὐφυῶς καὶ πατριωτικώτατα εἶπε· «καθὼς τὸ ὄνειον γάλα εἰσάγεται εἰς τὰς οἰκίας πρὸς θεραπείαν τῶν ἀσθενούντων, τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ πρέσβεις τῶν Ἀθηνῶν εἰσέρχονται εἰς τὰς Ἑλληνικὰς πόλεις πρὸς σωτηρίαν αὐτῶν.

Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἔμαθον τοὺς πατριωτικοὺς αὐτοὺς λόγους, ἀμέσως ἀπεφάσισαν τὴν ἀνάκλησίν του, καὶ ἔστειλαν ἐπίτηδες τριήρη, διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ αὐτὸν εἰς τὴν πατρίδα του.

Καθ' ἣν δὲ ἡμέραν ὁ ἐξόριστος ἔφθασεν εἰς Πειραιᾶ, ὅλη ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν κατέβη εἰς τὸν λιμένα πρὸς ὑποδοχὴν

τοῦ Δημοσθένους· ἀνατείνας δὲ τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, ἀνέκραξεν ὅτι, «ἡ ἡμέρα ἐκείνη ἦτο ἡ εὐτυχεστέρα τῆς ζωῆς του.» Ἴδου ἡ ἀμοιβή, ἡ δόξα καὶ ὁ θρίαμβος τῆς ἀμνησικακίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ!

Ἐν τούτοις ἡ ὥρα εἶχε παρέλθει, καὶ ὁ Γεροστάθης ἠθέλησε νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν κωμόπολιν. Ἐνῶ δὲ ἐπεστρέφομεν, μᾶς ἐδιηγήθη καὶ τὰ ἐξῆς περὶ Ἀριστείδου καὶ Κίμωνος.

Η ΑΜΝΗΣΙΚΑΚΙΑ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ.

Ὁραῖον παράδειγμα ἀμνησικακίας καὶ πρᾶοτήτος παρουσιάζει, παιδιά μου, καὶ ὁ βίος τοῦ δικαίου Ἀριστείδου.

Ὁ Ἀριστείδης διὰ τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀφιλοχρηματίας, τῆς φρονήσεως, καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ του μεγίστην ὑπόληψιν καὶ ἐπιρροὴν εἶχεν ἀποκτήσει ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν· ἀλλὰ τινες παρέστησαν ὡς ἐπικίνδυνον εἰς τὸ δημοκρατικὸν πολιτεύμα τὴν τοιαύτην τοῦ Ἀριστείδου ὑπεροχὴν, καὶ οὕτω κατέπεισαν τὸν λαὸν νὰ ἐξοστρακίσῃ τὸν δίκαιον αὐτὸν ἄνδρα ἐπὶ δεκαετίαν μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν.

Ὅτε δὲ οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἐξορίαν του ἔγραφον ἐπὶ τῶν ὄστράκων τὸ ὄνομά του διὰ νὰ δώσωσι τὴν κατ' αὐτοῦ ψήφον των, χωρικός τις ἀγράμματος ἐπλησίασεν αὐτὸν, καὶ παρυσιάσας τὸ ὄστράκον του, τὸν παρεκάλεσε νὰ γράψῃ ἐπ' αὐτοῦ τὸ ὄνομα Ἀριστείδης.

— Καὶ τί κακὸν ἔπαθες ποτὲ ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου; ἠρώτησε τότε τὸν χωρικὸν ὁ Ἀριστείδης.

— Οὐδὲν, ἀπεκρίθη ὁ χωρικός, οὐδὲ γνωρίζω τὸν ἄνθρωπον· ἀλλ' ἐνοχλοῦμαι ἀκούων ἀπανταχοῦ ὀνομαζόμενον αὐτὸν δίκαιον.

Ὁ Ἀριστείδης δὲν ἠγανάκτησε κατὰ τοῦ χωρικοῦ, οὐδὲ νὰ μεταβάλλῃ τὴν γνώμην αὐτοῦ κατεδέχθη, ἀλλὰ σεβασθεὶς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ψήφου, ἔγραψεν ἀμέσως ἐπὶ τοῦ ὄστράκου τὸ ὄνομά του, καὶ ἐπέστρεψεν αὐτὸ εἰς τὸν χωρικόν.

Ἐξερχόμενος δὲ ἐξόριστος ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ὕψωσε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, οὐχὶ διὰ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν ὀργὴν τῶν

θεῶν κατὰ τῶν ἀχαρίστων συμπολιτῶν του, ἀλλὰ διὰ νὰ εὐ-
 χηθῆ διαρκῆ καὶ μόνιμον εὐτυχίαν εἰς τὴν ἐξορίζουσαν αὐτὸν
 πατρίδα. «Εἶθε, εἶπεν, οἱ συμπολιτῆταί μου, εὐτυχουῦ-
 ντες πάντοτε, νὰ μὴ ἀναγκασθῶσι ποτὲ νὰ ἐνθυμη-
 θῶσι τὸν Ἀριστείδην!»

Τοιαῦται χριστιανικαὶ τῶντι εὐχαὶ μόνον ἀπὸ καρδίας εὐ-
 γενεῖς ἀμνησικακούς καὶ φιλοπάτριδας δύνανται νὰ ἐξέλθωσιν.

"Ἄν καὶ ἡμεῖς, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, δὲν μορφώσωμεν
 τοιαύτας τὰς καρδίας μας, οἱ μὲν ἐχθροὶ δικαίως θέλουν μᾶς
 ἀποκαλεῖ ἀναξίους ἀπογόνους τῶν ἐνδόξων προγόνων μας, ἡ
 δὲ πατρίς ματαίως θέλει περιμένει ἡμέρας νέας δόξης καὶ
 εὐτυχίας.

Οὐχὶ δὲ μόνον διὰ τῶν λόγων καὶ τῶν εὐχῶν του, ἀλλὰ καὶ
 δι' ἔργων ἀπέδειξεν ὁ Ἀριστείδης τὴν ἀμνησικακίαν τῆς ἐνα-
 ρέτου ψυχῆς του, καὶ τὴν εὐγενῆ διάθεσιν τοῦ ν' ἀνταποδίδῃ
 καλὸν ἀντὶ κακοῦ.

"Ὅτε εὐρισκόμενος ἐξόριστος εἰς Αἴγιαναν, εἶδεν ἐκεῖθεν τὸν
 Περσικὸν στόλον πλησιάζοντα εἰς τὴν Σαλαμίνα, φοβηθεὶς μή-
 πως οἱ συμπολιτῆταί του, κατακλειόμενοι ἐξαίφνης, καταστρα-
 φῶσιν, ἀποφασίζει ἀμέσως νὰ διακινδυνεύσῃ καὶ αὐτὴν τὴν
 ἰδίαν του ζωὴν πρὸς σωτηρίαν τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ ἀντιπά-
 λου του Θεμιστοκλέους. Ἐμβαίνει λοιπὸν εἰς πλοίαριον, καὶ
 βρηθούμενος ὑπὸ τοῦ σκότους τῆς νυκτός, ἀτρόμητος διαπλέει
 ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Περσικοῦ στόλου· φθάνων δὲ εἰς τὴν Σαλα-
 μίνα ἀνακοινώνει ἀμέσως πρὸς τὸν ἐχθρόν του Θεμιστοκλέα τὴν
 προτέγγισιν τοῦ Περσικοῦ στόλου καὶ τὸν ἐπικείμενον κίνδυ-
 νον, ὅπως ὡς ναύαρχος διατάξῃ τὰ δέοντα.

"Ὅτε δὲ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐξήγησε πρὸς αὐτὸν ὅτι ἡ προσέγ-
 γισις τῶν Περσῶν ἦτο ἴδιον αὐτοῦ στρατήγημα, ὅπως ἀναγκά-
 σῃ αὐτούς νὰ πολεμήσωσιν ἐντὸς τῶν στενῶν, ὁ Ἀριστεί-
 δης παρεδέχθη ὡς ὀρθότατον τὸ σχέδιον τοῦ Θεμιστοκλέους,
 ἂν καὶ σχέδιον τοῦ ἀντιζήλου καὶ ἀντιπάλου του, καὶ ὑπε-
 στήριξεν αὐτὸ ὅλαις δυνάμεσιν ἐνώπιον τῶν Ἑλλήνων. Τὰ πο-
 ταπὰ καὶ ὀλέθρια αἰσθήματα τῆς ἀντιζηλίας, τῆς ψευδοφι-

λοτιμίας, τοῦ φθόνου, ἦσαν ὅλως ἄγνωστα εἰς τὴν εὐγενῆ ψυχὴν τοῦ Ἀριστείδου.

Τείνας δὲ τότε τὴν δεξιάν του πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα, εἶπε τοὺς ὠραίους ἐκείνους λόγους, τοὺς ὁποίους πᾶς ἀληθὴς Ἕλλην πρέπει νὰ διατηρῇ ζωηροὺς εἰς τὴν μνήμην του, ὡς ἂν περὶ πατρίδος πρόκειται· «Ἄς ἀφήσωμεν κατὰ μέρος, ὃ Θεμιστόκλεις, τὰς ματαίας καὶ νεανικὰς ἀντιζηλίας· ἄς σωφρονισθῶμεν ἄς θυσιάσωμεν προθύμως τὰ πάθη μας ἐνώπιον τῆς πατρίδος, καὶ ἄς φιλοτιμηθῶμεν νὰ συντελέσωμεν ἀμφοτέρωθεν εἰς τὴν σωτηρίαν αὐτῆς, σὺ μὲν στρατηγῶν, ἐγὼ δὲ προθύμως ὑπακούων καὶ συμβουλεύων».

Ὁ Θεμιστοκλῆς συγκινηθεὶς ἠσπᾶσθη τὸν ἀντίπαλόν του, καὶ ὠφελθεὶς ἀπὸ τὴν ἀνδρίαν, ἀπὸ τὴν εἰλικρινῆ συνδρομήν, καὶ ἀπὸ τὰς φρονίμους συμβουλὰς του, κατώρθωσε τὴν λαμπρὰν ἐκείνην ναυμαχίαν τῆς Σαλαμῖνος, ἣτις καὶ τὴν Ἑλλάδα ἔσωσε, καὶ τὸν Θεμιστοκλέα ἀπῆθανάτισεν.

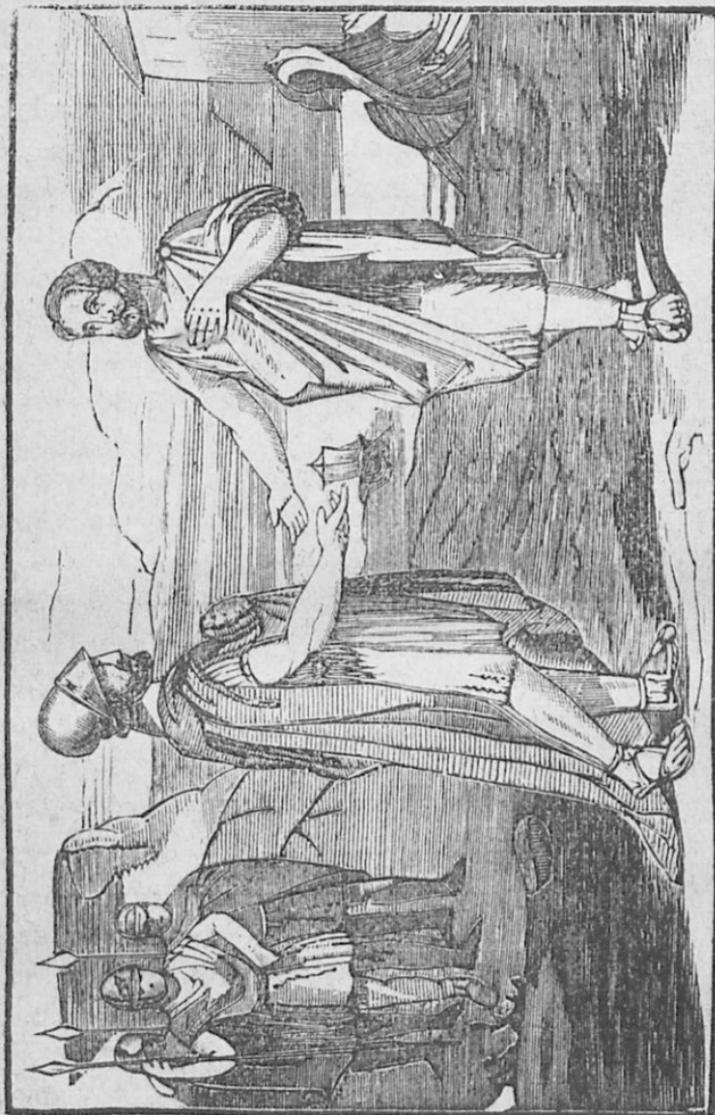
Ὁ ἐξόριστος λοιπὸν Ἀριστείδης, οὐχὶ μόνον κακὸν ἀντικακοῦ δὲν ἀνταπέδωκεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του διεκινδύνευσεν, καὶ ἀνδρείως ἠγωνίσθη πρὸς σωτηρίαν τῆς πατρίδος του καὶ πρὸς δόξαν τοῦ ἐχθροῦ του Θεμιστοκλέους.

Ἄν δὲν ἀποκτήσωμεν καὶ ἡμεῖς, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, τοιοῦτους ἐναρέτους, φιλοπάτριδας καὶ ἀμνησικάκους ἀνδρας, θυσιάζοντας προθύμως τὰ ἰδιαίτερα πάθη των εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος, ἄς μὴ ἐλπίζωμεν, παιδία μου, ἐθνικὴν εὐημερίαν.

Η ΕΚΔΙΚΗΣΙΣ ΤΟΥ ΕΞΟΡΙΣΤΟΥ ΚΙΜΩΝΟΣ.

Καθὼς ὁ Ἀριστείδης ἐξωρίσθη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην του, τοιοῦτοτρόπως μετὰ τινὰς χρόνους ἐξωρίσθη καὶ ὁ ἔνδοξος Κίμων ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἦτο φίλος τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ ἐπομένως ἐπικίνδυνος εἰς τὰς Ἀθήνας.

Καθὼς δὲ ὁ Ἀριστείδης, οὐχὶ μόνον δὲν ἠγανάκτησε κατὰ τῆς πατρίδος του ἐξορισθεὶς, ἀλλ' εὐχάηθη, ἠγωνίσθη καὶ διε-



Ἀφέντες τὰς ἀντιζηλίας ἀγωνισθῶμεν ὑπὲρ πατρίδος.

κινδύνευσε πρὸς σωτηρίαν αὐτῆς, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ Κίμων, μιμούμενος τὸ ἀξιότιμον παράδειγμα τοῦ ἐναρέτου ἐκείνου ἀνδρὸς καὶ προσωπικοῦ φίλου του, δὲν ἐμνησικακήσῃ κατὰ τῶν συμπολιτῶν του, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς καλὸν ἀντὶ κακοῦ ἠθέλησε νὰ τοῖς ἀνταποδώσῃ. Ἐνῶ ἦτο ἐξορίστος, μάχη μεταξὺ Ἀθηναίων καὶ Σπαρτιατῶν ἐπρόκειτο νὰ συγκροτηθῇ εἰς τὴν Βοιωτίαν.

Ἴδου περίστασις ἀρμοδία πρὸς ἐκδίκησιν, εἶπεν ὁ Κίμων καὶ ἐνδυθεὶς ἀμέσως τὴν πανοπλίαν του, τρέχει εἰς τὸ στρατόπεδον, οὐχὶ τῶν φίλων του Σπαρτιατῶν ἀλλὰ τῶν ἐχθρῶν του Ἀθηναίων, ὅπως συναγωνισθῇ καὶ θυσιασθῇ μετ' αὐτῶν ὑπὲρ πατρίδος.

Οἱ Ἀθηναῖοι ὁμῶς ἀπέκρουσαν τὴν αὐθόρμητον ταύτην καὶ γενναίαν συνδρομὴν τοῦ ἐξορίστου Κίμωνος, καὶ διέταξαν αὐτὸν ν' ἀπομακρυνθῇ τοῦ στρατοπέδου των.

Ἄλλὰ καὶ τότε ὁ Κίμων δὲν ἀγανακτεῖ κατὰ τῶν ἀχαρίστων καὶ δυσπίστων συμπολιτῶν του ἀπ' ἐναντίας παρακαλεῖ θερμῶς ἑκατὸν πιστοὺς ὁμόφρονας καὶ ἀφωσιωμένους εἰς αὐτὸν φίλους του ν' ἀγωνισθῶσι γενναίως, ὅπως ἡ πατρίς θριαμβεύσῃ.

Οἱ ἑκατὸν αὐτοὶ φίλοι του, ὑπακούσαντες εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Κίμωνος καὶ ἀγωνισθέντες ἀνδρείως, ἔπεσαν ἅπαντες εἰς τὴν μάχην θύματα ἔνδοξα τοῦ πατριωτισμοῦ των. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀμέσως τότε διέταξαν τὴν εἰς Ἀθήνας ἐπάνοδον τοῦ Κίμωνος, ἐννοήσαντες ὅτι, ἂν ὁ Κίμων ἠγάπα τὴν ἀρετὴν καὶ τὰ αὐστηρὰ ἦθη τῶν Σπαρτιατῶν, τὴν πατρίδα του ὁμῶς ἐλάτρευεν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἐπίγειον ἀγαθόν.

Ἄποια διαφορὰ μεταξὺ Κίμωνος, Ἀριστείδου, Φωκίωνος καὶ Δημοσθένους καὶ τινων ἐκδικητικῶν ἀνδραρίων, τὰ ὅποια τυφλωμένα ἀπὸ φιλαρχίαν, φιλοχρηματίαν καὶ φθόνον, διὰ νὰ εὐχαριστήσωσι τὰ μοχθηρὰ των πάθη, ἐξυβρίζουν ἐν τῇ παραφορᾷ των, συκοφαντοῦν, προδίδουν, ληστεύουν, καὶ δολοφονοῦν οὐχὶ μόνον τοὺς ἀντιπάλους, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρον τὸ ἔθνος των!

Διὰ τοῦ ἀκολούθου δὲ διστίχου μᾶς ἐκαλονύκτισεν ὁ γέρων
κατὰ τὴν ἐσπέραν ἐκείνην.

« Ἐσο γενναῖος πάντοτε, μνησικακός μὴ ᾗσαι,
» Δίδε καλὸν, ἀντὶ κακοῦ, καὶ οὕτως ἐλδικῆσαι. »

Ο ΙΕΡΩΤΕΡΟΣ ΕΡΩΣ.

« Καὶ μείζον' ὅστις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πάτρας
» φίλον νομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω. »
(Σοφοκλέους).

ΚΑΤΑ τὴν εἰκοστὴν πέμπτην Μαρτίου 1820, ἡμέραν τοῦ
Εὐαγγελισμοῦ, ἐν ἔτος ἀκριβῶς πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐθνεγερ-
σίας, προσεκάλεσεν ὁ Γεροστάθης μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν
εἰς τὸ γεῦμά του τοὺς δέκα μεγαλητέρους μαθητὰς τοῦ σχο-
λείου, μεταξὺ δὲ αὐτῶν συνηριθμεῖτο εὐτυχῶς καὶ ὁ γράφων
τὰς παρούσας ἀναμνήσεις.

Πολλὰ μᾶς ἐδιηγήθη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ ἀγαθὸς
γέρων, καὶ μάλιστα περὶ τοῦ ἐνδόξου παρελθόντος, περὶ τῆς
παρακμῆς, καὶ περὶ τῆς θλιβερᾶς πτώσεως τοῦ ἔθνους μας.

Ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ πατριωτισμὸς, μᾶς εἶπεν, ἐδόξασαν καὶ ἀ-
νύψωσαν τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Ἡ πολυτέλεια, ἡ φιλοπρω-
τία καὶ ἡ διαφθορὰ ἐπέφεραν τὴν παρακμὴν της. Ἡ διχόνοια
καὶ οἱ ἐμφύλιοι σπαραγμοὶ ἐπροκάλεσαν τὰς ἐξωτερικὰς ἐπεμ-
βάσεις, καὶ ἐπομένως τὴν ὑπὸ τοὺς Ῥωμαίους ὑποδούλωσιν
αὐτῆς. Ὁ Ἑλληνισμὸς ὅμως κατέκτησε βαθμηδὸν τοὺς Ῥω-
μαίους κατακτητὰς, καὶ ἐξελληνίσας τὴν ἐν Κωνσταντινουπό-
λει συστηθεῖσαν Ῥωμαϊκὴν Αὐτοκρατορίαν, Ἑλληνικὴν
ἐπὶ τέλους ἀνέδειξεν αὐτήν.

Ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ Ἑλληνικὴ μας Αὐτοκρατορία, παρα-
μελήσασα καὶ τῶν ἐθνικῶν δυνάμεων τὴν ἐξάσκησιν, καὶ τοῦ

ἔθνικοῦ φρονήματος τὴν ἀνύψωσιν, καὶ τῆς φιλοπατρίας τὰ ζώπυρα, παρήκμασεν, ἐξ-ησθένησε καὶ κατεστράφη.

Ὁ ἀληθῶς φιλόπατρις χρεωστεῖ ὄχι μόνον νὰ μὴ βλάβη τὴν πατρίδα του διὰ τῆς κακοθεσίας καὶ τῶν παθῶν του, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀρετῆς, τῶν κόπων, τῶν ἀγώνων καὶ τῶν θυσιῶν του χρεωστεῖ ν' ἀποκαθίσταται πάντοτε ὠφέλιμος εἰς αὐτήν. Οἱ ἔνδοξοι πρόγονοί μας ἐκληροδότησαν εἰς ἡμᾶς παραδείγματα ἀξιοθαύμαστα καὶ ἀξιομίμητα ἀληθοῦς πατριωτισμοῦ.

Διὰ νὰ ἰδῆτε δὲ καὶ θαυμάσετε τὸ ὕψος καὶ τὸ κάλλος τῆς φιλοπατρίας των, θέλω σᾶς διηγηθῆ τινὰ ἐκ τῶν παραδειγμάτων τούτων, εὐελπὶς ὅτι τὸ ἱερὸν πῦρ, τὸ ὁποῖον ἐθέρμανε τὰς καρδίας τῶν προγόνων μας πρὸς δόξαν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, θέλει θερμάνει καὶ τὰς ἰδικὰς σας καρδίας πρὸς πατριωρίαν τῆς φίλης πατρίδος.

Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΔΡΟΥ.

Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους οἱ Ἀθηναῖοι, πρὶν ἢ δημοκρατηθῶσιν, ἔζων ὑπὸ βασιλεῖς. Ὅτε δὲ ἐβασίλευεν εἰς Ἀθήνας ὁ Κόδρος, οἱ Δωριεῖς, εἰσβαλόντες ἐκ τῆς Πελοποννήσου καὶ κυριεύσαντες τὰ Μέγαρα, ἐπαπέιλουν καὶ τὰς Ἀθήνας. Ὁ δὲ χρησμὸς ὑπέσχετο εἰς αὐτοὺς ἐπιτυχίαν καὶ θρίαμβον κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἂν ἤθελον διαφυλάξει τὴν ζωὴν τοῦ βασιλέως Κόδρου.

Ὁ Κόδρος, μαθὼν τὸν χρησμὸν, ἀποφασίζει ἀμέσως νὰ θυσιάσῃ καὶ θρόνον καὶ ζωὴν, πρὸς σωτηρίαν τῆς φίλης πατρίδος του.

Ὅθεν ἐνδυθεὶς ὡς χωρικός προσέρχεται ἀγνωστος εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν· ἐκεῖ δὲ διερεθίζων καὶ προκαλῶν τοὺς στρατιώτας, κατορθώνει ἐπὶ τέλος νὰ πληρωθῆ καιρίως ὑπ' αὐτῶν, καὶ οὕτω ν' ἀποθάνῃ τὸν ὑπὲρ πατρίδος θάνατον, τὸν ἐνδοξότερον καὶ γλυκύτερον παντὸς ἄλλου θανάτου.

Οἱ Δωριεῖς, ἅμα πληροφορηθέντες ὅτι ὁ φονευθεὶς χωρικός ἦτο ὁ βασιλεὺς Κόδρος, καὶ ὅτι ὁ κατὰ τὸν χρησμὸν ὄρος τῆς

ἐπιτυχίας των ἐματαιώθη, ἀπηλπίσθησαν καὶ ἀνεχώρησαν, αἱ δὲ Ἀθηναὶ ἐσώθησαν.

Μεγίστη εἶναι, παιδία μου, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, ἡ δύναμις τοῦ καλοῦ παραδείγματος! Καὶ διὰ τοῦτο πιστεύω ὅτι τὸν εὐγενῆ πατριωτισμὸν τοῦ Κόδρου, καὶ τὴν ὑπὲρ πατρίδος γενναίαν θυσίαν τῆς ζωῆς του ἐπροκάλεσεν ἡ πρὸ αὐτοῦ πατριωτικὴ θυσία τῆς Ἀγραύλου.

Ποία ἦτο ἡ Ἀγραυλος, καὶ ποία ἡ πατριωτικὴ τῆς θυσία; ἠρωτήσαμεν τότε τὸν Γεροστάθην. Αὐτὸς δὲ μᾶς ἀπεκρίθη.

Ἡ ΘΥΣΙΑ ΤΗΣ ΑΓΡΑΥΛΟΥ.

Ἡ Ἀγραυλος ἦτο θυγάτηρ τοῦ Κέκροπος, τοῦ πρώτου θεμελιωτοῦ καὶ βασιλέως τῶν Ἀθηνῶν. Ἐνῶ δὲ αὕτη ἔζη εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐχθροὶ κατεπολέμουν τὴν πόλιν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κινδυνεύοντες ἠρώτησαν τὸ μαντεῖον τί πρέπει νὰ πράξωσιν, ὅπως νικήσωσι καὶ σωθῶσι.

Τὸ δὲ μαντεῖον ἀπήντησεν ὅτι τότε μόνον θέλουν νικήσει καὶ σωθῆ οἱ Ἀθηναῖοι, ὅταν ἀθρομήτως θυσιασθῇ τις ἐξ αὐτῶν ὑπὲρ πατρίδος.

Ἡ εὐγενὴς βασιλόπαις Ἀγραυλος, συναίσθανομένη σφοδρὸν τὸν ἔρωτα τῆς πατρίδος, γενναίως ἀποφασίζει νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν εἰρημένον χρησμὸν, καὶ νὰ θυσιάσῃ ἀθρομήτως τὴν ζωὴν τῆς πρὸς σωτηρίαν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος. Ἀναβαίνει λοιπὸν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν, καὶ ἐκ τοῦ ὕψους αὐτῆς ἀφόβως κατακρημνίζεται, ὅπως διὰ τοῦ θανάτου τῆς δώσῃ ζωὴν καὶ νίκην εἰς τὴν φίλην πατρίδα τῆς.

Εὐγνωμονοῦντες οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἥρωϊκὴν ταύτην θυσίαν τῆς Ἀγραύλου, καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ δικαιωνίσωσι τὸν πατριωτισμὸν τῆς, ἐσύστησαν καὶ ἐώρταζον ἕκτοτε εἰς τὰς Ἀθήνας ἑορτὴν δημόσιον, Ἀγραύλια καλουμένην. Ἀνήγειραν δὲ πρὸς τιμὴν τῆς φιλοπάτριδος ἠρωίδος ἐν τῇ Ἀκροπόλει καὶ ναὸν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ὅλοι οἱ νέοι τῶν Ἀθηνῶν ἐρκίζοντο ὅτι θέλουν ὑπερασπίζεσθαι μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς τοὺς

συμπολίτας των, τὴν θρησκείαν των, τὴν πατρίδα των, καὶ τοὺς νόμους αὐτῆς.

Ο ΟΡΚΟΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ.

Ὁ Γεροστάθης τότε, λαβὼν ἐκ τῆς βιβλιοθήκης τοῦ βιβλίον, μᾶς ἀνέγνωσεν ἑλληνιστί, καὶ ἀκολούθως μᾶς ἐξήγησε τὸν ὄρκον, τὸν ὁποῖον εἰς τὰς Ἀθήνας οἱ παῖδες, γινόμενοι ἔφηβοι, ὠρκίζοντο. Ἴδου καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι τὰ διαλαμβανόμενα ἐντὸς τοῦ ὄρκου τούτου.

«Δὲν θέλω καταισχύνει ποτὲ τὰ ὄπλα τῆς πατρίδος. Δὲ θέλω ποτὲ ἐγκαταλείπει εἰς τὴν μάχην τὴν τάξιν καὶ τὸν παραστάτην μου. Θέλω ἀγωνίζεσθαι πάντοτε ὑπὲρ τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς βελτιώσεως τῆς πατρίδος. Θέλω τιμᾶ καὶ ὑπερασπίζεσθαι τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ὅσια τῆς πατρίδος. Θέλω ὑπακούει προθύμως εἰς τοὺς ἐμφρόνως κρίνοντας, καὶ θέλω εἶσθαι εὐπειθῆς εἰς τῆς πατρίδος τοὺς νόμους, καταδιώκων πάντα παραβάτην αὐτῶν. Οἱ δὲ θεοὶ ἄς ἦναι μάρτυρες τούτων.»

Τοιοῦτον ὄρκον, τοιαύτας ἱερὰς ὑποσχέσεις χρεωστεῖτε εἰς τὴν πατρίδα καὶ ὑμεῖς, φίλατοι νέοι, μᾶς εἶπεν ὁ Γεροστάθης. Ὑποσχεθῆτε καὶ σεῖς ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ὅτι θέλετε ἀγωνισθῆ, ὅπως παραδώσετε τὴν πατρίδα εἰς τὰ τέκνα σας εὐτυχεστέραν καὶ ἐνδοξοτέραν ἀφ' ὅσον θέλετε παραλάβει αὐτὴν ἀπὸ τοὺς πατέρας ὑμῶν. Ὑποσχεθῆτε ὅτι θέλετε διατηρεῖ πάντοτε τὸν βραχίονά σας ἀνδρεῖον καὶ ἀφωσιωμένον εἰς τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ἐλευθερίας, τῆς τιμῆς, καὶ τῶν νόμων τῆς πατρίδος, ἔτοιμοι πάντοτε νὰ κατασυντρίψετε ἐπιθέσεις ἀδίκους, καὶ παρανομίας αἰσχράς. Ὑποσχεθῆτε ἐπίσης ὅτι ποτὲ δὲν θέλετε ἀνεχθῆ νὰ ἴδῃτε τὴν ἱερὰν θρησκείαν τῶν πατέρων σας ἐπιβουλεομένην ἢ περιφρονουμένην. Ὑποσχεθῆτε ἐπὶ τέλους ὅτι προθύμως θέλετε καὶ σεῖς ὑπακούει εἰς τοὺς ἰκανωτέρους ὑμῶν, καὶ ὅτι γενναίως θέλετε καταδιώκει πάντας τοὺς παραβιάζοντας τοὺς νόμους τῆς πατρίδος. Ἔστε δὲ βέβαιοι, ὅτι, ἐὰν τηρήσετε τὰς ὑποσχέσεις σας ταύτας, δὲν θέλει βραδύνει νὰ εὐδαιμονήσῃ καὶ νὰ δοξασθῆ ἡ πατρίς.

Μετὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς μεγαλοφώνως τὸν ὄρκον τῶν νέων

ὠρκίσθημεν πάντες, καὶ τὴν γενναιότητα τῆς Ἀγραύλου δὲν ἐπαύομεν θαυμάζοντες.

Ὁ δὲ Γεροστάθης ἐπρόσθεσεν ὅτι καὶ ἄλλαι πολλαὶ Ἑλληνίδες, ἐμπνεόμεναι ἀπὸ τὸ εὐγενές καὶ ὑψηλὸν αἴσθημα τοῦ πατριωτισμοῦ, καὶ τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα καὶ τὸ γυναικεῖον φύλον ἐτίμησαν καὶ ἐδόξασαν. Μᾶς ἐδιηγῆθη δὲ τὰ ἐξῆς περὶ τῆς Τελεσίλλας, τῆς Ἀρχιδαμίας καὶ τῆς Κρατησικλείας.

Ἡ ΑΡΓΕΙΑ ΤΕΛΕΣΙΛΛΑ.

Ἡ Τελέσιλλα, Λυρικὴ ποιήτρια ἐξ Ἀργους, εἶχε καρδίαν εὐαίσθητον, ἐξευγενισθεῖσαν διὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς μαθήσεως· ἔχουσα δὲ τοιαύτην καρδίαν, ἠγάπα θερμῶς τὴν πατρίδα τῆς. Ὅθεν, ὅτε οἱ Ἀργεῖοι εἶχον πόλεμον κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν, ἡ Τελέσιλλα κατώρθωσε νὰ σχηματίσῃ τάγμα ἐξ Ἀργείων γυναικῶν, καὶ τεθεῖσα ἐπὶ κεφαλῆς αὐτοῦ, συνηγωνίσθη ἀνδρείως μετὰ τῶν συμπολιτῶν τῆς, ἐξάπτουσα τὸν πατριωτισμὸν καὶ τὴν γενναιότητα αὐτῶν διὰ τε τῆς ποιητικῆς τῆς λύρας καὶ διὰ τοῦ ἰδίου αὐτῆς παραδείγματος. Τοιουτοτρόπως οἱ Σπαρτιαῖται ἐνικήθησαν, καὶ εἰς τὴν Τελέσιλλαν προσεφέρθη ὁ στέφανος τῆς νίκης. Ἐντὸς δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀφροδίτης ἀνήγειραν οἱ Ἀργεῖοι τὸ ἄγαλμα τῆς ἡρωίδος φέρον τὰ ἐμβλήματα τῆς ποιήσεως καὶ τοῦ ἡρωϊκοῦ πατριωτισμοῦ τῆς.

Ὁρθότατα ἔλεγεν ὁ σοφὸς Σόλων, ὅτι «ἐκεῖναι αἱ πόλεις εὐδαίμονοῦν, εἰς τὰς ὁποίας οἱ μὲν ἀγαθοὶ τιμῶνται, οἱ δὲ κακοὶ τιμωροῦνται.» Ἐνόσω οἱ Ἕλληνας ἐτίμων τὴν ἀρετὴν καὶ τὸν πατριωτισμὸν, ἀπαθανατίζοντες δι' εἰκόνων καὶ ἀνδριάντων τὰς Τελεσίλλας τῶν καὶ τοὺς ἄλλους εὐεργέτας τῆς πατρίδος, ἡ Ἑλλὰς ἠτύχει καὶ ἐδοξάζετο· παρήκμασε δὲ καὶ κατεστράφη, ὅτε οἱ μὲν μοχθηροὶ καὶ διεφθαρμένοι, οἱ ἀμαθεῖς καὶ οἱ ἄρπαγες Κλέωνες καὶ Δημάδαι ἐτιμήθησαν, οἱ δὲ ἐνάρετοι Σωκράται καὶ Φωκίωνες ἔπιον ἐν τῷ δεσποτικῷ τῷ κώνειοι.

ΑΙ ΣΠΑΡΤΙΑΔΕΣ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΥΡΡΟΥ.

Ὁ Πύρρος, ὅστις ἐβασίλευεν εἰς τὴν Ἠπειρον περὶ τὰ 300 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἀνεφάνη ὁ μεγαλύτερος στρατιωτικὸς ἀνὴρ τῆς ἐποχῆς του. Δις ἐνίκησε τοὺς Μακεδόνας, καὶ ἐπὶ τῆς Μακεδονίας ἐβασίλευσε.

Μεταβὰς δὲ μετὰ τῶν στρατῶν του εἰς τὴν Ἰταλίαν, εἰς διαφόρους μάχας κατετρόπωσε τοὺς Ῥωμαίους· ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἠναγκάσθη νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν Ἠπειρον, καὶ τότε ἐξεστράτευσεν εἰς τὴν Πελοπόννησον· πολιορκήσας δὲ τὴν Σπάρτην, ἐπαπείλει ἔφοδον κατ' αὐτῆς.

Τότε αἱ γυναῖκες τῆς Σπάρτης, μαθηῦσαι ὅτι ἡ Γερουσία ἐπρόκειτο νὰ διασώσῃ αὐτὰς εἰς τὴν Κρήτην, ὅλαι μετ' ἀγανακτήσεως ἀπέκρουσαν τὴν τοιαύτην ἀπόφασιν. Ἡ δὲ Ἀρχιδάμια ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν καὶ ξίφος κρατοῦσα, ἐπαρουσιάσθη ἐνώπιον τῆς Γερουσίας, καὶ ἐβεβαίωσεν αὐτὴν ὅτι, ἐὰν ἡ Σπάρτη πρόκηται νὰ χαθῆ, οὐδεμία Σπαρτιάτις θέλει νὰ ἐπιζήσῃ. Ἀμέσως δὲ μικραὶ καὶ μεγάλαι, παρθένοι καὶ σύζυγοι μετέβησαν εἰς τὰ προχώματα τῆς Σπάρτης, ὅπου οἱ στρατιῶται εἶχον ἀρχίσει νὰ κατασκευάζωσι τάφρον μεγάλην πρὸς ἀντίκρουσιν τῆς περιμενομένης ἐφόδου τοῦ Πύρρου· ἐργασθεῖται δὲ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς νυκτὸς δραστηρίως, ἀπεπεράτωσαν αὐταὶ τὴν τάφρον, ὅπως δώσωσιν εἰς τοὺς ἀνδρας καιρὸν ἀναπαύσεως πρὸς ἀνάκτησιν τῶν δυνάμεων τῶν κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐφόδου.

Ὅτε δὲ τὴν αὐγὴν ἡ ἔφοδος ἤρχισεν, αἱ Σπαρτιάτιδες μένουσαι εἰς τὴν μάχην πλησίον τῶν στρατιωτῶν ὑπηρετοῦν αὐτοὺς, προσφέρουσαι βέλη, ἀκόντια, τροφήν καὶ ὕδωρ· συγχρόνως δὲ ἐπεριποιοῦντο τοὺς πληγωμένους, καὶ ἐνεψύχονον τοὺς μαχομένους λέγουσαι πρὸς αὐτούς· «Ἐνδοξος θέλει εἶσθαι ἡ νίκη σας, ἐὰν μαχομένοι νικήσετε ἐνώπιον τῆς Σπάρτης ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς πατρίδος· γλυκύτατος δὲ θέλει εἶσθαι ὁ θάνατός σας, ἐὰν μαχομένοι ὑπὲρ πατρίδος, πέσητε εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν μητέρων, τῶν γυναικῶν καὶ τῶν θυγατέρων σας.»

Τοιουτοτρόπως ἡ Σπάρτη ἐσώθη διὰ τῆς μεγαλοψυχίας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν γυναικῶν τῆς· ὁ δὲ Πύρρος ἀποκρουσθεὶς, ἠναγκάσθη ν' ἀναχωρήσῃ.

Τόσον θαυμασία εἶναι ἡ δύναμις τοῦ πατριωτισμοῦ, ὥστε καὶ αὐτὰς τὰς γυναῖκας ἀναδεικνύει ἀνδρείας, μεγαλοψύχους καὶ τῆς πατρίδος σωτήρας.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω μᾶς ἐδιηγήθη ὁ γέρον καὶ τὸ ἐξῆς.

Ἡ ΚΡΑΤΗΣΙΚΛΕΙΑ Εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Ὅτε ἡ Σπάρτη ἐπολέμει κατὰ τῆς Ἀχαικῆς συμμαχίας καὶ κατὰ τοῦ Ἀντιγόνου βασιλέως τῆς Μακεδονίας, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Κλεομένης ἠναγκάσθη νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν συμμαχίαν τοῦ Πτολεμαίου, βασιλέως τῆς Αἴγυπτου. Ὁ δὲ Πτολεμαῖος ὑπεσχέθη μὲν βοήθειαν εἰς τὸν Κλεομένην, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦ νὰ τῷ στείλῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον ὁμήρους τὰ τέκνα καὶ τὴν μητέρα του Κρατησίκλειαν.

Ἐυστέλλετο ἐπίτινα καιρὸν ὁ Κλεομένης νὰ κοινοποιήσῃ εἰς τὴν γραῖαν μητέρα του τὴν πρότασιν τοῦ Πτολεμαίου. Πολλάκις εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Κρατησίκλειας διὰ νὰ τῇ ἀνακοινώσῃ ὅποιαν θυσίαν ἀπαιτεῖ παρ' αὐτῆς τὸ συμφέρον τῆς Σπάρτης· ἀλλ' ἡ πρὸς τὴν μητέρα του ἀγάπη τῷ ἐπέβαλλε σιωπὴν.

Ἐπὶ τέλος ὁμως ὁ ἔρως τῆς πατρίδος ὑπερίσχυσε, καὶ ὁ Κλεομένης ἐκοινοποίησεν εἰς τὴν Κρατησίκλειαν τὴν πρότασιν τοῦ Πτολεμαίου.

Ἡ δὲ φιλόπατρις Σπαρτιάτις ἀπήντησεν· « Ἐὰν αὐτὸ τὸ σῶμά μου, στελλόμενον εἰς τὴν Αἴγυπτον ἢ ἀλλαχοῦ, δύναται νὰ ὠφελήσῃ τὴν Σπάρτην, στείλέ το, στείλέ το τὸ ταχύτερον, πρὶν ἢ διαλυθῇ ὑπὸ τοῦ γήρατος, μένον ἐνταῦθα ἄχρηστον καὶ ἀνωφελές εἰς τὴν πατρίδα του. »

Ὅτε δὲ ἡ Κρατησίκλεια, μεταβάσα εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ Κλεομένης δὲν ἐτόλμα νὰ συμβιβασθῇ μετὰ τῶν Ἀχαιῶν, φοβούμενος μήπως ἡ μήτηρ καὶ τὰ τέκνα του κακοποιηθῶσιν ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου, ἔγραψεν ἀμέσως πρὸς

τὸν Κλεομένην τὰ ἀξιοθαύμαστα ταῦτα λόγια· «Πρᾶξε τὰ πρόποντα καὶ τὰ συμφέροντα εἰς τὴν Σπάρτην· μὴ καταδεχθῆς δὲ ποτὲ νὰ βλαφθῇ ἡ πατρίς χάριν μιᾶς γραΐας καὶ τιῶν παιδαρίων.

Τοιαῦται ἦσαν αἱ ἀρχαῖαι Ἑλληνίδες! Ἐχοντες δὲ οἱ πρόπατορές μας τοιαύτας μητέρας, δικαίως διεκρίθησαν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔθνος διὰ τὴν μεγίστην φιλοπατρίαν των. Αἱ μητέρες, ὄχι μόνον νήπια τρέφουν τὰ τέκνα των, ἀλλὰ καὶ οἱ πρῶτοι διδάσκαλοι, καὶ οἱ πρῶτοι παιδαγωγοὶ αὐτῶν εἶναι. Αἱ δὲ πρῶται ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας εἰς τὴν τρυφερωτέραν ἡλικίαν λάβωσι τὰ παιδιά κανονίζουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ λόκληρον τὸν βίον αὐτῶν.

Εὐτυχεῖς λοιπὸν αἱ κοινωνίαι εἰς τὰς ὁποίας αἱ μητέρες, ἀφοῦ μὲ τὸ γλυκὺ γάλα τοῦ στήθους των θρέψωσι τὰ τέκνα των, ποτίζουν ἀκολούθως αὐτὰ καὶ μὲ τὸ ἔτι γλυκύτερον γάλα τῆς ἀρετῆς, τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλοπατρίας.

Καὶ σεῖς λοιπὸν, παιδιά μου, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης, προσπαθήσατε ν' ἀναφανῆτε τέκνα ἄξια τοιούτων μητέρων, καὶ ἀπόγονοι ἄξιοι τοῦ Μιλτιάδου, τοῦ Λεωνίδου, τοῦ Θεμιστοκλέους, τοῦ Ἄριστείδου καὶ τοῦ Κίμωνος, ἔτοιμοι πάντοτε, ὡς ἐκεῖνοι, νὰ ὑπερασπισθῆτε ἐναντίον παντὸς ἐποιουδήποτε ἐχθροῦ τὴν αὐτονομίαν, τὴν ἐλευθερίαν, καὶ τὴν πάτριον θρησκείαν σας. Χαράξατε δὲ εἰς τὴν καρδίαν σας τὰ ἔνδοξα ὀνόματα τοῦ Θρασυβούλου καὶ Πελοπίδου, οἵτινες προθύμως διεκινδύνευσαν τὴν ζωὴν των, ὁ μὲν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἀθηναίων, ὁ δὲ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Θεβῶν.

Μᾶς ἐδιηγῆθη δὲ τότε τὰ ἐξῆς περὶ τῶν δύο τούτων ἐνδόξων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ο ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΤΥΡΑΝΝΩΝ.

Ἐνθυμεῖσθε βεβαίως ἀπὸ τὸ μάθημα τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας πῶς ἔτελείωσεν ὁ ὀλέθριος Πελοποννησιακὸς πόλεμος.

Ὁ στρατηγὸς τῆς Σπάρτης Λύσανδρος, ἀφοῦ κατέστρεψε

τὸν Ἀθηναϊκὸν στόλον, ἐκυρίευσεν τὸν Πειραιᾶ, κατηδάφισεν τὰ μακρὰ τείχη, καὶ καταλύσας τὸ ὀλέθριον πολίτευμα τῶν Ἀθηναίων, καθυπέταξεν αὐτοὺς ὑπὸ τὸν σκληρὸν ζυγὸν τῶν Τριάκοντα Τυράννων.

Ἄλλ' ὁ Θρασύβουλος, μὴ ἀνεχόμενος νὰ ἔχη πατρίδα δούλην καὶ ὑπὸ αἰμοδόρων τυράννων κατασπαραττομένην, ἀποφασίζει γενναίως τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτῆς. Ὄθεν συνεννοεῖται μυστικῶς μετ' ἄλλων φυγάδων, καὶ συγχρόνως μετὰ τῶν ἐν Ἀθήναις συμπολιτῶν του· προσελκύσας δὲ καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν συνδρομὴν Θηβαίων τινῶν, κυριεύει ἐξαίφνης τὴν Φυλὴν, χωρίον ὄχυρόν τῆς Ἀττικῆς. Ἀποκρούων δὲ γενναίως τοὺς μισθωτοὺς στρατιώτας τῶν Τριάκοντα, μεταβαίνει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ ὄχυρόνεται εἰς τὴν Μουνυχίαν, ἐπαπειλῶν ἐκεῖθεν τοὺς Τριάκοντα Τυράννους. Ἄλλ' οἱ Τύραννοι, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θρασυδέειλοι, φεύγουν τότε ἔντρομοι μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν, καὶ οὕτως ὁ Θρασύβουλος ἐπαναφέρει τὴν αὐτονομίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὴν πατρίδα του, ἀπαλλάττων αὐτὴν ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς αὐθαιρεσίας καὶ ἀπὸ τὰ βάσανα τῆς τυραννίας.

Ο ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΝΩΝ ΤΑΣ ΘΗΒΑΣ.

Τὸ ἀξιομίμητον παράδειγμα τοῦ φιλοπάτριδος Θρασυβούλου ἐμμήθη καὶ ὁ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Πελοπίδας. Δοξομανῆς, ἀλλ' ἀφιλότιμος, ὁ Θηβαῖος Λεοντίδας ἐθυσίασεν ἐνώπιον τῆς φιλαρχίας του τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος του, καὶ διὰ προδοσίας αἰσχροῦ παρέδωκε τὸ φρούριον τῶν Θηβῶν, τὴν Καδμείαν, εἰς Σπαρτιατικὴν φρουράν. Στηριζόμενος δὲ ἐπὶ τῆς Σπαρτιατικῆς ταύτης κατοχῆς, ἐκυβέρνα ἀτίμως καὶ παράνομως τὴν πατρίδα του.

Ὁ Πελοπίδας καὶ τινες ἄλλοι φιλοπάτριδες Θηβαῖοι, μὴ ὑποφέροντες τὸ αἰσχος τοῦτο τῆς Σπαρτιατικῆς κατοχῆς, ἐγκατέλιπον τὰς Θήβας καὶ προσέφυγον εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἄν καὶ νέος τότε ὁ Πελοπίδας, φλεγόμενος ὁμως ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ τῆς πατρίδος ἔρωτος ἀπεφάσισε τὸ πᾶν νὰ διακινδυνεύσῃ πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Θηβῶν.

Ὅθεν, ποτέ μὲν ὑπενθυμίζων εἰς τοὺς συμπολίτας του τὸ ἔνδοξον τοῦ Θρασυβούλου ἀνδραγάθημα, ποτέ δὲ λέγων πρὸς αὐτοὺς ὅτι, αἰσχρὸν καὶ ἀνόσιον εἶναι νὰ παραμελῇ ὁ πολίτης τὴν πατρίδα του ἀτιμαζομένην ὑπὸ ξένων ὄπλων, καὶ ἄλλοτε ὅτι προτιμώτερος ὁ ἔντιμος θάνατος παρὰ τὴν ἀτιμον ζωὴν, δὲν ἔπαυσε προετοιμάζων καὶ ἐξάπτων καθ' ἡμέραν τοὺς Θηβαίους πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς δούλης πατρίδος του. Ὅτε δὲ τὰ πατριωικὰ του σχέδια ὠρίμασαν, μεταβάς μετὰ τῶν φίλων του εἰς τὰς Θήβας, καὶ διακινδυνεύσας τὸ πᾶν, κατώρθωσε καὶ τὸν αἰσχρὸν προδότην Λεοντίδαν νὰ καταστρέψῃ, καὶ τὴν Σπαρτιατικὴν φρουρὰν ν' ἀποδιώξῃ, καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν φίλην πατρίδα του.

Δικαίως λοιπὸν οἱ Ἕλληνες ὠνόμαζον τὴν λαμπρὰν ταύτην καὶ πατριωτικὴν πράξιν τοῦ Πελοπίδου ἀδελφὴν τῆς τοῦ Θρασυβούλου.

Ἐκτοτε ὁ Πελοπίδας δὲν ἔπαυσεν ἀγωνιζόμενος καὶ διακινδυνεύων μετὰ τοῦ ἐπιστηθίου φίλου του Ἐπαμεινώνδου, ὑπὲρ τῆς δόξης καὶ τῆς εὐδαιμονίας τῆς φιλότατης πατρίδος του. Τοιοῦτος δὲ ἦτο ὁ πατριωτισμὸς καὶ ἡ αὐταπάρνησις του, ὥστε ὅτε ποτέ ἡ σύζυγός του μετὰ δακρύων παρεκάλει αὐτὸν, ἐξερχόμενον εἰς ἐκστρατείαν, νὰ προσέχῃ τὴν ζωὴν του, «ὦ γύναι, εἶπε πρὸς αὐτὴν, χρέος τῶν ἀρχηγῶν εἶναι νὰ φροντίσωσι περὶ τῆς ζωῆς τῶν ἄλλων καὶ οὐχὶ περὶ τῆς ἰδικῆς των.»

Ἀκολούθως ὁ Γεροστάθης μᾶς ὠμίλησε καὶ περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Σωκράτους, τὸν ὁποῖον τοσούτῳ μᾶλλον πατριωτικὸν ἐθεώρει, καθ' ὅσον ὁ ἐνάρετος οὗτος ἀνὴρ δὲν ἀπέθανεν εἰς τὸν ἐνθουσιώδη βρασμὸν μάχης τινός, ἀλλ' ἠτύχως καὶ ἐσκεμμένως ἐντὸς τῆς φυλακῆς ἐπροτίμησε νὰ πῖῃ τὸ κώνειον, παρὰ νὰ βλάψῃ τὴν φιλότατην πατρίδα του, παραβιάζων τοὺς νόμους αὐτῆς διὰ τῆς δραπετεύσεώς του.

Ἴδου δὲ ὅσα περὶ αὐτοῦ μᾶς ἐδιηγήθη.

Ο ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΕΝ Τῷ ΔΕΣΜΩΤΗΡΙῷ.

Ἐνῷ ὁ Σωκράτης, καταδικασμένος εἰς θάνατον, ἐπερίμενε ἀταράχως ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ἐπρόκειτο νὰ πῆ τὸ θανατηφόρον κώνειον, οἱ φίλοι καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ, μὴ ὑποφέροντες νὰ ἴδωσι τὸν ἐνάρετον διδάσκαλόν των ἀποθνήσκοντα ἀδίκως, προητοιμάσαν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ὅλα τὰ μέτα τῆς δραπετευσέως του, καὶ τῆς εἰς Θεσσαλίαν ἀσφαλοῦς διασώσεως αὐτοῦ.

Αὐγὴν τινα ἐγειρόμενος ὁ Σωκράτης ἐν τῇ φυλακῇ ἀπὸ τὸν ἥσυχον ὕπνον, τὸν ὅποσον μόνον οἱ ἐνάρετοι καὶ εὐσυνείδητοι ἄνδρες κατ' αὐτὴν τὴν παραμονὴν τοῦ θανάτου των δύνανται νὰ κοιμῶνται, βλέπει καθήμενον πλησίον τῆς κλίνης του τὸν φίλτατον μαθητὴν του Κρίτωνα, ὅστις ἀπὸ τὰ χαράγματα εἶχεν εἰσελθεῖ εἰς τὸ δεσμοτήριον διὰ νὰ κοινοποιήσῃ εἰς τὸν διδάσκαλόν του ὅτι τὴν ἐπιούσαν ἐπρόκειτο νὰ τῷ δώσωσι τὸ κώνειον, καὶ συγχρόνως διὰ νὰ καταπέισῃ αὐτὸν νὰ φύγῃ ἐκ τῆς φυλακῆς, καθ' ὅσον τὰ πάντα ἦσαν ἤδη πρὸς τοῦτο ἑτοιμα.

Ἄλλ' ὁ Σωκράτης ἐνῷ ἀφ' ἐνός ἀκούει μὲ ἀταραξίαν τὴν ἀγγελίαν τοῦ ἐπικειμένου θανάτου του, ἀποκρούει ἀφ' ἑτέρου τὴν ιδέαν τῆς δραπετευσέως καὶ τὰς παρακλήσεις τοῦ Κρίτωνος.

Ἡ εὐπίθεια εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος καὶ εἰς τὰς ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων ἦτο, κατὰ τὸν Σωκράτην, τὸ ἱερώτερον χρέος παντὸς πολίτου ἀγαπῶντος ἀληθῶς τὴν πατρίδα του ἐπροτίμητε λοιπὸν νὰ μείνῃ ἐν τῇ φυλακῇ καὶ νὰ θυσιάσῃ τὴν ζωὴν τοῦ, παρὰ νὰ δραπετεύσῃ, παραβιάζων οὕτω τοὺς νόμους τῆς πατρίδος καὶ τὸ καθῆκον τοῦ ἀγαθοῦ πολίτου. Διὰ νὰ καταπέισῃ δὲ περὶ τούτου καὶ τὸν φίλον του Κρίτωνα, ὅστις ἐπέμενε ἐπιθυμῶν τὴν διάσωσιν τοῦ διδασκάλου του, εἶπε πρὸς αὐτὸν τὰ ἑξῆς.

— Ἐὰν, φίλε Κρίτων, ἤθελα ἀποφασίσαι νὰ δραπετεύσω ἐκ τῆς φυλακῆς, οἱ Νόμοι καὶ ἡ Πατρίς ἤθελον παρουσιασθῆ ἑνώπιόν μου καὶ ἤθελον μὲ εἰπεῖ· «Τί κάμνεις, ὦ Σώκρα-

Ο Σωκράτης εν τῇ φυλακῇ.



τες; Ἀπεφάσισες νὰ μᾶς καταστρέψης; δὲν γνωρίζεις ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ πόλις, ὅταν οἱ νόμοι τῆς δὲν φυλάττωνται, ὅταν αἱ ἀποφάσεις τῶν δικαστηρίων τῆς δὲν ἐκτελῶνται; Φρονεῖς ἴσως ὅτι σὲ ἠδικήσαμεν, καὶ δι' αὐτὸ θέλεις νὰ μᾶς παραβιάσῃς; Ἄλλ' ἐλησμόνησας τὴν διδασκαλίαν σου μὴ κακὸν ἀντὶ κακοῦ; Ἡ Πατρὶς, ὃ Σωκράτες, διὰ τῶν νόμων τῆς καὶ διὰ τῶν φροντίδων τῆς ἐγέννησεν, ἔθρεψεν, ἐξεπαίδευσεν καὶ σὲ καὶ τοὺς γονεῖς σου καὶ τοὺς προγόνους σου. Εἶσαι τέκνον μου, εἶσαι θρέμμα μου· πῶς λοιπὸν τολμᾶς νὰ μὲ βλάβῃς; Ἐὰν ὁ πατήρ σου ἢ ὁ διδάσκαλός σου σὲ κτυπήσωσιν, ἢ ἄλλως πῶς σὲ κακοποιήσωσιν, ἔχεις ποτὲ δικαίωμα νὰ ἐπιστρέψῃς κατ' αὐτῶν τὸ κτύπημα ἢ τὴν κακοποιίαν; Ὅχι βέβαια. Ἀλλὰ δὲν γνωρίζεις ὅτι ἡ Πατρὶς εἶναι πολὺ τιμιώτερον καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον καὶ ἀπὸ τὴν μητέρα καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς προγόνους σου; ὅτι πρέπει νὰ σέβῃσαι καὶ νὰ περιποιησῇσαι αὐτήν, καὶ τοι θυμωμένην καὶ ἄδικον, καὶ ὅτι εὐπειθῶς χρεωστεῖς νὰ πράττῃς πᾶν ὅ,τι ἡ Πατρὶς διατάττει, καὶ νὰ πληρωθῇς εἰς τὴν μάχην, ἢ καὶ ν' ἀποθάνῃς ὑπὲρ αὐτῆς; Δὲν γνωρίζεις ὅτι, ἐὰν δὲν ᾔῃσαι ὅσιον νὰ παραβιάζῃ τις τοὺς γονεῖς καὶ τὰς διαταγὰς αὐτῶν, πολὺ ὀλιγώτερον ὅσιον εἶναι νὰ παραβιάζῃ τις τὴν πατρίδα καὶ τοὺς νόμους αὐτῆς; Τί ἠδυνάμην, ὦ φίλε Κρίτων, ν' ἀπαντήσω εἰς τὰς σοβαρὰς αὐτὰς ἐρωτήσεις τῆς πατρίδος; ἐπρόσθεσεν ἐπὶ τέλους ὁ Σωκράτης.

Ὁ δὲ Κρίτων, μὴ ἔχων τί ν' ἀπαντήσῃ παρεδέχθη, ἀν καὶ λυπούμενος, ὡς ὀρθὴν τὴν ἀπόφασιν τοῦ διδασκάλου του, καὶ ἔπαυσε παρακαλῶν αὐτὸν νὰ δραπετεύσῃ. Τοιοῦτοτρόπως δὲ ὁ φιλόπατρις Σωκράτης ἔπαιε τὴν ἐπιούσαν τὸ κώνειον, καὶ μετέβη εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν μάρτυς τῆς ἀρετῆς, τῆς φιλονομίας καὶ τῆς φιλοπατρίας του.

Ἀκολούθως μᾶς ἐδιηγήθη ὁ γέρων ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἱστορίας τὸ ἐξῆς ὡραιότατον παράδειγμα πολιτικῆς ἀρετῆς καὶ ἀληθοῦς πατριωτισμοῦ.

Ο ΜΑΡΚΟΣ ΡΗΓΟΥΛΟΣ.

Περὶ τὰ 256 πρὸ Χριστοῦ, ὅτε διήρκει ὁ πρῶτος πόλεμος μεταξύ Ῥωμαίων καὶ Καρχηδονίων, ὁ Μάρκος Ρήγουλος, ὢν Ὑπατος τῆς Ῥώμης, ἐξεστράτευσεν ἐπὶ κεφαλῆς μεγάλων στρατῶν εἰς τὴν Ἀφρικὴν κατὰ τῆς Καρχηδόνος.

Κατ' ἀρχὰς ἐνίκησεν εἰς διαφόρους μάχας τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ῥώμης, ἀλλ' ὅτε οἱ Καρχηδόνιοι ἔκλεξαν ὡς στρατηγόν των Λακεδαιμόνιον τινα, Ξάνθιππον καλούμενον, κατώρθωσαν καὶ τὸν στρατὸν τοῦ Μάρκου νὰ καταστρέψωσι, καὶ αὐτὸν μετ' ἄλλων πεντακοσίων Ῥωμαίων νὰ αἰχμαλωτίσωσι.

Πέντε ὀλόκληρα ἔτη ἔμεινεν αἰχμάλωτος ὁ Ρήγουλος ἐντὸς τῆς Καρχηδόνος. Ὅτε δὲ οἱ Καρχηδόνιοι, νικηθέντες ὑπὸ τοῦ Μετέλλου, ἔστειλαν πρέσβεις εἰς τὴν Ῥώμην διὰ νὰ προτείνωσιν εἰρήνην καὶ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν αἰχμαλώτων, συναπέστειλαν καὶ τὸν Ρήγουλον, λαβόντες παρ' αὐτοῦ ὑπόσχεσιν ὅτι θέλει ἐπανελθεῖ εἰς τὰ δεσμὰ τῆς αἰχμαλωσίας του, ἂν ἡ Ῥώμη ἀπορρίψῃ τὰς προτάσεις των. Συναποστέλλοντες δὲ καὶ τὸν Ρήγουλον ἤλπιζον ὅτι ἤθελεν ὑποστηρίξει τὰς προτάσεις τῶν πρέσβεων των, ὅπως ἐλευθερωθῆ καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς αἰχμαλωσίας.

Ἄλλ' ὅποια ἦτο ἡ ἐκπληξίς καὶ τῶν Καρχηδονίων πρέσβεων καὶ αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων, ὅτε, παρουσιασθεὶς ἐνώπιον τῆς Ῥωμαϊκῆς Γερουσίας, ἀντὶ νὰ ὑποστηρίξῃ τὰς Καρχηδονικὰς προτάσεις, κατεπολέμησεν ἐνθέρμως αὐτὰς ὡς ἀντιβαινούσας εἰς τὰ ἀληθῆ συμφέροντα τῆς Ῥώμης, θυσιάζων οὕτως ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ ἔρωτος τῆς πατρίδος του πᾶν ἀτομικὸν αὐτοῦ συμφέρον!

Ἡ Γερουσία τῆς Ῥώμης, πεισθεῖσα ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ φιλοπατρίδος Μάρκου, ἀπέρριψεν ὅλας τὰς προτάσεις τῶν Καρχηδονίων καὶ παρεδέχθη τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ πολέμου.

Τότε δὲ οἱ φίλοι τοῦ Ρήγουλου ἐπροσπάθησαν νὰ κρατήσωσιν αὐτὸν εἰς τὴν Ῥώμην, προβλέποντες ὅτι ἂν κατὰ τὴν

ὑπόσχεσίν του ἤθελεν ἐπανέλθει εἰς τὴν Καρχηδόνα, ὁ θάνατος του ἤθελεν εἶσθαι βέβαιος.

Ἄλλὰ πατριωτισμὸς ἀληθὴς ἄνευ μεγάλης ἀρετῆς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Ὁ δὲ Ῥήγουλος, ὢν φιλόπατρις, ἀναγκαιῶς ἦτο καὶ ἐνάρετος, φίλος τῆς τιμῆς, καὶ ἐπομένως φύλαξ πιστὸς τῶν ὑποσχέσεών του. Ὅθεν ἀποκρούσας τὰς παρακλήσεις καὶ προτροπὰς τῶν συμπολιτῶν του, ἐπανῆλθε μετὰ τῶν πρέσβειων εἰς τὴν Καρχηδόνα, ὅπου μαρτυρικὸς θάνατος ἐπεσφράγισε τὸν βίον τοῦ ἐνδόξου τούτου πολίτου τῆς ἀρχαίας Ῥώμης.

Ἔθνη, τῶν ὁποίων οἱ πολῖται δὲν εἶναι ἀξιοὶ ν' ἀποθάνωσι γενναίως ὑπὲρ πατρίδος, εἶναι ἔθνη χαμερπῆ καὶ χαῦνα, ἀνάξια ἐλευθερίας, ἀνάξια εὐγενοῦς ὑπάρξεως.

Ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ πολιτικὴ εὐδαιμονία δὲν δύνανται ν' ἀποκτηθῶσι, καὶ πολὺ ὀλιγώτερον νὰ διατηρηθῶσιν, ἐὰν ἕκαστος πολίτης δὲν ἦναι πάντοτε ἱκανὸς καὶ ἔτοιμος νὰ θυσιασθῇ ὑπὲρ πατρίδος.

Δὲν εἶναι δὲ, μᾶς εἶπεν ὁ γέρων, οὔτε ἀδύνατον, οὔτε δύσκολον νὰ μορφωθῶσι τοιοῦτοι οἱ πολῖται. Ὁ Σόλων εἰς τὰς Ἀθήνας, καὶ ὁ Λυκούργος εἰς τὴν Σπάρτην μᾶς ἀπέδειξαν πόσον θαυματουργὸς εἶναι ἡ παιδιόθεν ἔμφρων καὶ σκόπιμος ἀνατροφή τῶν πολιτῶν.

Διατηρήσατε λοιπὸν, φίλοι μου, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων Ἑλληνοπαίδων, ζωηρὰν καὶ ἀκμαίαν τὴν ὑγίαν σας διὰ τῆς ἐγκρατείας, τῆς λιτότητος καὶ τῆς σωφροσύνης.

Ἐνισχύσατε, ὡς ἐκεῖνοι, διὰ τῆς τακτικῆς σωμαστικῆς καὶ διὰ τῶν κόπων τὰς σωματικὰς σας δυνάμεις.

Ἀσπασθῆτε ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας τὴν φιλοτιμίαν, τὰ γράμματα, τὴν ἀρετὴν, τὴν σεμνότητα καὶ τὴν ἐργασίαν.

Ἀγαπήσατε, ὡς τέκνα τοῦ χριστιανισμοῦ, τὴν γλυκυτάτην θρησκείαν τῶν γονέων σας, καὶ ἐκτελεῖτε πάντοτε τὰ θεῖα αὐτῆς παραγγέλματα.

Ἐμπνευσθῆτε δὲ, ὡς οἱ πρόγονοί σας, ὑπὸ εὐγενοῦς φιλοπατρίας. Καὶ τότε μὴ ἀμφιβάλλετε ὅτι θέλετε ἀναφανῆ καὶ ὑμεῖς

πολίται ἄξιοι μεγάλης καὶ ἐνδόξου πατρίδος, προθύμως θυσιάζοντες ὑπὲρ αὐτῆς καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν σας.

Βεβαίως τὸ πολυτιμότερον κτῆμα τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν τιμὴν εἶναι ἡ ζωὴ. Ὅσοι λοιπὸν θυσιάζουν τὴν ὑπαρξίν των εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος εἶναι ἀναντιρρήτως οἱ πολυτιμότεροι πατριῶται· ἀλλ' οὐχ ἦττον φιλοπάτριδες εἶναι, μᾶς εἶπεν ὁ γέρον, καὶ ὅσοι δι' ἀγάπην τῆς πατρίδος των ὑποκύπτουν προθύμως εἰς ἄλλας θυσίας.

Ο ΛΥΚΟΥΡΓΟΣ ΕΚΟΥΣΙΩΣ ΕΞΟΡΙΖΟΜΕΝΟΣ.

Ὁ Λυκοῦργος, ἐρωτήσας τὸ μαντεῖον περὶ τῆς νομοθεσίας του, εὐχαρίστως ἤκουσε παρ' αὐτοῦ ὅτι οἱ νόμοι του ἦσαν κατὰλληλότατοι νὰ προαγάγῃ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δόξαν τῆς Σπάρτης, ἀν οἱ Σπαρτιᾶται ἐξακολουθήσωσι τηροῦντες αὐτούς.

Τὴν ἀπόκρισιν ταύτην τοῦ μαντείου ἀπέστειλεν ἀμέσως εἰς τὴν Σπάρτην· ἀποχαιρετήσας δὲ καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους, ἀπεφάσισε νὰ μὴ ἐπανέλθῃ ποτὲ εἰς τὴν φίλην πατρίδα του, φοβούμενος μὴ λυθῇ διὰ τῆς ἐπανόδου του ὁ ὄρκος τῶν συμπολιτῶν του, καὶ καταργηθῶσιν οἱ νόμοι του πρὸς βλάβην τῆς Σπάρτης, καθόσον πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του εἶχον ὀρκισθῆ ὅτι θέλουν φυλάξει αὐτούς μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς του.

Τοιοῦτος ἦτο ὁ πατριωτισμὸς τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός.

Ἄν καὶ κατὰ τὸν Εὐριπίδην οὐδὲν φίλτερον τῆς πατρίδος γῆς, μακάριος δὲ ὅστις εὐτυχῶν μένει ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ πατρίδι, ὁ Λυκοῦργος διὰ τὴν ἀγάπην τῆς Σπάρτης ἐθύσασε τὴν γλυκυτάτην ταύτην μακαριότητα, καὶ ἐκούσιως ὑπεβλήθη εἰς ὅλας τὰς στερήσεις καὶ τὰς πικρίας, τὰς ὁποίας ἡ ξενιτεία καθ' ἡμέραν ποτίζει τοὺς ξένους.

Διὰ τῆς θυσίας του δὲ ταύτης οἱ Σπαρτιᾶται, διατηρήσαντες τὰς σοφὰς αὐτοῦ διατάξεις, πεντακόσια ὀλόκληρα ἔτη ἐξηκολούθησαν ζῶντες εὐτυχεῖς καὶ ἐνδοξοί. Πρὸς ἀνάμνησιν δὲ τοῦ μεγάλου τούτου πολίτου ἀνήγειραν ἱερὸν, ἐντὸς τοῦ ὁποίου κατ' ἔτος ἐθύσασσον, τιμῶντες τὸν Λυκοῦργον ὡς ἄλλον εὐεργέτην Θεόν.

Ο ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΡΤΑΞΕΡΕΗΣ.

Ὁ Ἴπποκράτης, μᾶς εἶπεν ἀκολούθως ὁ Γεροστάθης, ὁ μέγας ἰατρός τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἐγεννήθη εἰς τὴν νῆσον Κῶν, ἐπωνομάσθη δὲ πατὴρ τῆς ἰατρικῆς, καθὼς ὁ Ὅμηρος πατὴρ τῆς ποιήσεως, καὶ ὁ Ἡρόδοτος πατὴρ τῆς Ἱστορίας.

Διηγοῦνται δὲ ὅτι ὁ Ἀρταξέρξης, γνωρίζων ἐκ φήμης τὴν μεγάλην ἰατρικὴν ἱκανότητα τοῦ Ἑλληνος ἰατροῦ Ἴπποκράτους, προσεκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἀσίαν, προσφέρων πλουσιώτατα δῶρα καὶ θησαυροὺς μεγάλους. Ἄλλ' ὁ Ἴπποκράτης ἀπέβαλε τὰ δῶρα καὶ τοὺς θησαυροὺς τοῦ Ἀρταξέρξου, καὶ εὐχαρίστως ἐθυσίασε τὸ ἀτομικόν του συμφέρον προτιμήσας νὰ τρέξῃ εἰς τὰς Ἀθήνας πρὸς βοήθειαν τῶν ὁμοεθνῶν του, καταμαστιζομένων περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Πελοποννησικοῦ πολέμου ὑπὸ θανατηφόρου λοιμοῦ.

Ο ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΙ ΤΑ ΣΤΑΓΕΙΡΑ.

Παρομοίαν εὐγενῆ θυσίαν τῶν ἀτομικῶν αὐτοῦ συμφερόντων χάριν τῆς πατρίδος του ἔκαμε καὶ ὁ φιλόσοφος Ἀριστοτέλης,

Ὅτε ὁ Φίλιππος, θέλων ν' ἀνταμειψῇ αὐτὸν διὰ τοὺς ὑπὲρ τοῦ Ἀλεξάνδρου κόπους του, ἠρώτησεν αὐτὸν ποῖον δῶρον, ποίαν χάριν ἐπιθυμεῖ; « οὐδὲ μίαν ἄλλην, ἀπεκρίθη ὁ φιλόπατρις Ἀριστοτέλης, παρὰ τὴν ἀνάστασιν τῆς πατρίδος μου. »

Κατὰ τὸ παράδειγμα δὲ τοῦ σοφοῦ Ἀριστοτέλους, ἐπρόσθεσεν ὁ Γεροστάθης, ἡ πρωτίστη τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶς, ἡ μεγίστη τῶν εὐτυχιῶν μας ἄς ᾗναι ἡ ἀνάστασις, ἡ εὐδαιμονία, ἡ δόξα τῆς πατρίδος. Πᾶσα δὲ ἄλλη ἐπιθυμία ἄς ᾗναι δευτερεύουσα καὶ ὑποτελής εἰς ἐκείνην.

ΘΥΣΙΑ ΠΑΘΩΝ.

Ἄλλὰ δὲν εἶναι φιλοπάτριδες μόνον οἱ θυσιάζοντες τὴν ζωὴν ἢ τὴν περιουσίαν των ἢ τὰ συμφέροντά των εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος. Φιλοπάτριδες θέλετε ὀνομασθῆ, μᾶς εἶπεν

ὁ γέρων, ἂν θυσιάζετε καὶ τὰ πάθη σας ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος. Ψυχὴ ἐμπαθῆς καὶ κακοήθης δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῆ τὸν ἱερόν τῆς πατρίδος ἔρωτα. Ἄνθρωποι ὑπὸ παθῶν κυριεύομενοι, οὐχὶ μόνον ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ καὶ ὀλέθριοι εἰς τὴν πατρίδα ἀποκαθίστανται· μόνον μετὰ τῆς ἀρετῆς δύναται νὰ συζήσῃ ὁ πατριωτισμός.

Ἐὰν ὁ Θεμιστοκλῆς μετὰ τὸ Μαραθῶνιον τρόπαιον τοῦ Μιλτιάδου δὲν ἐθυσιάζε τὰ πρὸς τὰς ἡδονὰς καὶ τὰς διασκεδάσεις νεανικά του πάθη, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἀναφανῆ εὐεργέτης τῆς Ἑλλάδος. Ἐὰν εἰς τὴν Σαλαμῖνα δὲν ἐκυρίευσεν τὸν θυμόν του, καὶ δὲν ἐθυσιάζε γενναίως τὴν κατὰ τοῦ Εὐρυβιάδου ἀγανάκτησίν του, βεβαίως δὲν ἤθελεν ἀναδειχθῆ σωτὴρ τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ δὲ Ἀριστείδης θυσιάζων εὐγενῶς πᾶν αἴσθημα φιλοπρωτίας καὶ ἐγωῖσμοῦ, εἰς μὲν τὸν Μαραθῶνα ἐδόξασε τὰς Ἀθήνας, παραχωρήσας τὴν ἀρχηγίαν εἰς τὸν Μιλτιάδην, εἰς δὲ τὴν Σαλαμῖνα μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος, τεθεὶς αὐθορμήτως ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ ἀντιζήλου του Θεμιστοκλέους, εἰς δὲ τὰς Πλαταιὰς ἐπεσφράγισεν τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν, παραχωρήσας εἰς τοὺς Τεγεάτας τὴν θέσιν τῆς τιμῆς.

Ἄλλ' ὁ Ἀλκιβιάδης ὁ Ἀθηναῖος, κυριευόμενος ἀπὸ τὸ πάθος τῆς δοξομανίας, ἐπροκάλεσε τὴν κατὰ τῆς Σικελίας παράφρονα ἐκστρατείαν, καὶ δι' αὐτῆς κατέστρεψε καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴν δόξαν τῆς πατρίδος του.

Ὁ δὲ Πausανίας, ὑποχωρῶν εἰς τὰ αἰσχροῦ πάθη τῆς φιλοχρηματίας καὶ φιλαρχίας, κατήντησεν αἰσχρὸς τῆς Ἑλλάδος προδότης, καὶ ἀπέθανεν ἄξιον τῆς προδοσίας του θάνατον.

Ὁ δὲ Ἄνυτος καὶ Μέλιτος καὶ Λύκων, αὐτοὶ οἱ τρεῖς κατήγοροι τοῦ Σωκράτους, ὄντες πολῖται ἐμπαθεῖς, φθονεροὶ καὶ ἐκδικητικοὶ, ἐπροκάλεσαν τὴν θανατικὴν καταδίκην τοῦ ἐναρέτου ἀνδρός, καὶ ἐστέρησαν τὴν πατρίδα των ἀπὸ τὸ πολυτιμότερον καὶ ὠφελιμώτερον τέκνον τῆς.

Ἐάν λοιπὸν τὰ πάθη ἦναι ὅλως ἀσυμβίβαστα μὲ τὸν πατριωτισμὸν, προσπαθήσατε, ἀγαπητοί μου φίλοι, ἐξ αὐτῆς τῆς τρυφερᾶς ἡλικίας σας νὰ ἐλευθερωθῆτε ἀπὸ πᾶν ἐλαττώμα, ἀπὸ πᾶσαν κακὴν ἕξιν, ἀπὸ πᾶσαν ἀξιοκατάκριτον διάθεσιν, τὴν ὁποίαν τυχὸν ἀνακαλύπτετε εἰς τὴν ψυχὴν σας. Τὰ παραμικρότερα ἐλαττώματα παραμελούμενα αὐξάνουν, προχωροῦν καὶ ἐπὶ τέλος καταντῶσι πάθη τρομερὰ καὶ εἰς τὴν πατρίδα ὀλέθρια· ἀπαράλλακτα ὡς τὰ μικρὰ καὶ ἥσυχὰ ῥυάκια, τὰ ὁποῖα προχωροῦντα αὐξάνουν καὶ μεγαλύνονται, μεταβαλλόμενα ἐπὶ τέλος εἰς πλατυτάτους, ὄρμητικούς καὶ ἐπικινδύνους ποταμούς.

Ἐάν δὲ ὡς τέκνα φιλόστοργα αἰσθάνησθε ἀπὸ τοῦδε πόθου τοῦ ν' ἀναφανῆτε χρήσιμα καὶ ὠφέλιμα εἰς τοὺς γέροντας γονεῖς σας, τὸν αὐτὸν εὐγενῆ πόθον προσπαθήσατε ἀπὸ τοῦδε νὰ αἰσθάνηται ἡ ψυχὴ σας καὶ πρὸς τὴν μεγάλην μητέρα, τὴν φίλην πατρίδα σας. Καὶ ὁ Θεὸς τότε, ἔστε βέβαιοι, θέλει εὐλογῆσει τοὺς ἀγῶνας, τὰς σπουδὰς, τοὺς κόπους, καὶ τὰ ἔργα σας, καὶ ὁ εὐγενῆς πόθος τῆς ψυχῆς σας θέλει βεβαίως ἐκπληρωθῆ. Ὅστις δὲ ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα του, ἄς ὁμοιοῦ μετὰ τῶν συμπολιτῶν του, ἐνθυμούμενος τὸν Ἀριστείδην εἰς τὴν Σαλαμίνα, προσφέροντα φιλικὴν τὴν δεξιάν του εἰς τὸν ἐχθρὸν του Θεμιστοκλέα.

Ἄς μὴ φθονῶμεν, ἄς μὴ ἀντιπράττωμεν ποτὲ τοὺς ἰκανωτέρους, τοὺς ἐμπειροτέρους, τοὺς ἐμφρονεστέρους ἡμῶν· ἀλλὰ προθύμως συντρέχοντες αὐτούς, ἄς ὠφελώμεθα καὶ ἡμεῖς καὶ ἡ πατρὶς ὑπὸ τῆς ἰκανότητος καὶ τῆς πείρας αὐτῶν. Τοὺς δὲ κατωτέρους ἄς μὴ περιφρονῶμεν, ἀλλὰ φιλικὴν καὶ ἐνθαρρυντικὴν χεῖρα ἄς τείνωμεν πρὸς αὐτούς.

Καθὼς δὲ πρέπει νὰ ἡμεθα πάντοτε πρόθυμοι πρὸς γενναίαν ἀντίκρουσιν παντὸς ἐξωτερικοῦ ἐχθροῦ τῆς πατρίδος, τοιοῦτοτρόπως ὀφείλομεν προθύμως νὰ καταπολεμῶμεν καὶ πάντας τοὺς ἐσωτερικούς ἐχθρούς.

Οἱ ἐσωτερικοὶ δὲ οὗτοι ἐχθροὶ εἶναι, παιδίᾳ μου, ἡ ὀκνηρία, ἡ

κακοήθεια, ἡ πολυτέλεια, ἡ διαφθορά, ἡ ἀδικία, καὶ τὸ ἔγκλημα.

Ὅσάκις δὲ ἔργον τι ἀγαθὸν καὶ κοινωφελές προτείνεται ἢ ἐκτελεῖται ὑπὸ τινος τῶν συμπολιτῶν μας, ἄς μὴ ζηλεύωμεν, ἄς μὴ φθονῶμεν, ἄς μὴ ἀντενεργῶμεν, ἄς μὴ συκοφαντῶμεν, ἀλλ' ὀλοφύχως ἄς ὑποστηρίζωμεν αὐτὸ, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀσπονδοτέρου ἐχθροῦ μας ἂν ἔγεινεν ἡ πρότασις ἢ ἡ πράξις. Τοιοῦτοτρόπως καὶ τὴν πρόοδον τῆς πατρίδος δὲν ἐμποδίζομεν, καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτῆς συναφελούμεθα καὶ τιμῶμεθα.

- « Ὅταν ἡ μήτηρ εὐτυχῇ, ὅλοι συνευτυχούμεν,
- « Καὶ ὅταν ᾗται εὐδοξος, ὅλοι συνευδοξούμεν.
- « Ἄλλ' ὅταν πέσῃ εἰς αὐτὴν σκότος καὶ δυστυχία,
- « Φεῦ! ἄδοξα καὶ δυστυχῇ εἶναι καὶ τὰ παιδία! »

Ἡ δόξα λοιπὸν τῶν συμπολιτῶν μας, ἀντὶ τὰ φαρμακευῆ, ἀπ' ἐναντίας ἄς εὐφραίνῃ τὴν καρδίαν ἡμῶν, διότι συνήθως ἡ δόξα ὀλίγων ἀτόμων ἀποτελεῖ τὴν δόξαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ὀλοκλήρου τοῦ ἔθνους. Ἐντὸς δὲ τῆς ἐθνικῆς δόξης καὶ εὐδαιμονίας ἐπαναπαύεται ἡ φιλοτιμία, καὶ ἀνευρίσκεται ἡ εὐτυχία ἐκάστου πολίτου.

Ὁ Ἀριστείδης συντελέσας εἰς τὴν δόξαν τοῦ ἀντιπάλου του, ὑποστηρίξας τὰ ὀρθὰ σχέδιά του, καὶ συναγωνισθεὶς ὑπ' αὐτὸν, δὲν ἐδόξασε μόνον τὸν Θεμιστοκλέα, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν συνεδόξασε, καὶ ὀλόκληρον τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος εἰς τὴν Σαλαμίνα ἀπηθανάτισεν.

Ο ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟΠΟΝΟΣ.

Φιλοπατρία ἄνευ φιλοπονίας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, μᾶς εἶπεν ἀκολούθως ὁ Γεροστάθης. Οὐδεὶς δύναται νὰ ὀνομασθῇ φιλόπατρις, ἂν διὰ τῶν ἀγώνων, διὰ τῆς παιδείας, διὰ τῶν χρημάτων, ἢ διὰ τῆς ἀρετῆς του δὲν ἀναφανῇ ὠφέλιμος εἰς τὴν πατρίδα, ἀλλ' οὔτε ἡ στρατιωτικὴ πεῖρα, οὔτε τὰ χρήματα καὶ ἡ παιδεία, οὔτε ἡ ἀρετὴ δύναται ποτέ ν' ἀποκτηθῶσιν εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἀργίας καὶ ὀκνηρίας.

Πολῖται διάγοντες βίον ἄεργον καὶ ὀκνηρὸν, ἄνευ τινὸς ὠ-

φελίμου ένασχολήσεως καὶ ἐπομένως ἀναιδῶς ἐπιβαρύνοντες καὶ συμπολίτας καὶ πατρίδα, βεβαίως ὄχι μόνον ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνοι καὶ ἀποτρόπαιοι καὶ ἐπιβλαβεῖς εἰς τὴν πατρίδα ἀποκαθίστανται.

Διὰ τὴν ἀγάπην λοιπὸν τῆς πατρίδος ἀγωνισθῆτε, φίλοι μου, ἐνόσω εἰσθε νέοι, οὐχὶ μόνον τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν διὰ τῶν γραμμιάτων νὰ καλλιεργήσητε, ἀλλὰ καὶ πόρον ζωῆς σταθερὸν ν' ἀποκτήσητε.

Αἰσχρὸν καὶ ἀτοπον θέλει εἶσθαι, ἂν ἡμέραν τινὰ παρουσιασθῆτε ἐνώπιον τῆς μεγάλης μητρὸς, οὐχὶ προσφέροντες εἰς αὐτὴν ὡς φιλόστοργα τέκνα τὰς ἀπαρχὰς τῶν κόπων σας, ἀλλὰ ζητοῦντες παρ' αὐτῆς ὡς ὀκνηροὶ ἢ ἄστωι υἱοὶ, τροφήν καὶ περίθαλψιν.

Ἄσυγκρίτως δ' αἰσχροτέρου καὶ ἀναιδέστερου θέλει εἶσθαι, ἂν ὁ μὴ γένοιτο, δι' ἔλλειψιν ἰδίων καταντήσητε ποτὲ σφετεριζόμενοι τὰ τῆς πατρίδος.

Ἡ ἐργασία, καθὼς καὶ ἄλλοτε σὰς εἶπα, οὔτε τοὺς σοφοὺς, οὔτε τοὺς πολιτικοὺς, οὔτε τοὺς στρατιωτικοὺς δύναται ποτὲ ν' ἀτιμάσῃ.

Ὁ Σωκράτης ἦτο ἀγαλματοποιός. Ὁ Σόλων, ὁ Θαλῆς, ὁ Πλάτων μετῆλθον τὴν ἐμπορίαν. Ὁ Κιγκινάτος, ὁ σωτὴρ τῆς Ῥώμης, καὶ ὁ Φιλοποίμην, ὁ τελευταῖος ἐνδοξὸς στρατηγὸς τῆς Ἑλλάδος ἰδίαις χερσὶν ἐκαλλιέργουν τοὺς ἀγροὺς των. Ἰδίαις χερσὶ καὶ ὁ Φωκίων ἦντλει τὸ ὕδωρ, ἐνῶ ἡ ἐνάρετος σύζυγός του ἐζύμονε τὸν ἄρτον τοῦ οἴκου της. Ἐὰν ἀγαπάτε λοιπὸν τὴν πατρίδα, ἀγαπήσατε ἐκ νεότητός σας καὶ τὴν ἐργασίαν. Ἀποστραφῆτε δὲ τὴν ἀργίαν, διὰ νὰ μὴ ἀποστραφῆ ὑμᾶς ἡ πατρίς.

ΑΜΟΙΒΑΙ ΚΑΙ ΑΧΑΡΙΣΤΙΑΙ.

Ἐὰν δὲ ποτὲ ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ ἔρωτος τῆς πατρίδος ἐμπνεόμενοι, ἐξηκολούθησε λέγων ὁ Γεροστάθης ὑποκύψετε εἰς ἀγῶνας καὶ θυσίας, μὴ καταδεχθῆτε νὰ ζητήσητε ἀμοιβὰς καὶ τιμὰς. Αἱ ἀμοιβαὶ καὶ αἱ τιμαὶ, χορηγούμεναι δικαίως καὶ

αὐθορμήτως ὑπὸ τῆς πατρίδος, στολίζουσι βέβαια καὶ ἐνθαρ-
 ρύνουσι τὰ ἀγαθὰ τέκνα αὐτῆς· ἀλλὰ ζητούμενοι ἀμαυρο-
 νοῦν καὶ ἐξευτελίζουσι καὶ τοὺς ἀπαιτοῦντας αὐτάς, καὶ τὰ
 ἔργα αὐτῶν.

Ἡ μόνη ὥραία ἀμοιβὴ τῶν ὑπὲρ πατρίδος θυσιῶν καὶ ἀ-
 γώνων σας ἄς ᾖ ἡ γλυκυτάτη συναίσθησις τῆς ἐκπληρώ-
 σεως τῶν πρὸς αὐτὴν υἱικῶν καθηκόντων σας. Ὁ Μιλτιάδης,
 ὁ Κίμων, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης, ὁ Σωκράτης, ὁ Φω-
 κίων, ὁ Ἐπαμεινώνδας καὶ ὁ Πελοπίδας, οὐχὶ διὰ τιμῶν καὶ
 ἀνδριάντων, ἀλλὰ διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐνδόξως ἀπῆθανατί-
 σθησαν. «Εἰ ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἐπ' ἀρετῇ θαυ-
 μάζεσθαι ἐπιθυμῆς, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποι-
 εῖν» ἔλεγεν ἡ Ἀρετὴ πρὸς τὸν νέον Ἡρακλέα.

Ἄν δέ ποτε ἡ πατρίς, καὶ τοὶ εὐεργετηθεῖσα παρ' ὑμῶν,
 φανῇ ἀχάριστος, μὴ ἀδημονήσετε, μὴ ἀγανακτήσετε, ἀλλ'
 ἐνθυμηθῆτε τὸν Ἀριστείδην ἐξοριζόμενον, ἀλλ' εὐχόμενον ὑπὲρ
 τῆς πατρίδος τοῦ τὸν Κίμωνα ἐξωστρακιζόμενον, ἀλλὰ τρέ-
 χοντα προθύμως ὅπως συναγωνισθῆ μετὰ τῶν συμπολιτῶν
 τοῦ τὸν Δημοσθένην εἰς τὴν ἐξορίαν τοῦ ἀγορεύοντα ὑπὲρ
 τῶν Ἀθηναίων τὸν Σωκράτην καὶ τὸν Φωκίωνα εἰς τὴν φυλα-
 κὴν πίνοντας τὸ κώνειον, ἀλλ' εὐπίθειαν εἰς τοὺς νόμους καὶ
 ἀμνησικακίαν ὑπὲρ τῶν φονέων των συνιστῶντας. Ποτὲ δὲ
 μὴ συγχήσετε, μὴ ταυτίσετε τοὺς προσωπικοὺς ἀντιπάλους
 καὶ τοὺς ἀτομικοὺς ἐχθροὺς σας μὲ τὸ ἱερὸν πρόσωπον τῆς
 πατρίδος, καὶ ἐπομένως ποτὲ μὴ ἀνεχθῆτε ὡς ἐκ τῶν ἀτομι-
 κῶν παθῶν σας νὰ βλαφθῆ ὅπωςδῆποτε ἡ πατρίς.

Αὐτὰ, καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι, μᾶς εἶπε κατὰ τὴν ἡμέραν
 ἐκείνην τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ὁ ἀγαθὸς γέρον.

Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἤστραπτον, αἱ παρειαὶ τοῦ ἐφλόγιζον,
 αἱ χειρονομίαι τοῦ ἦσαν ἐκφραστικώταται, καὶ ἡ φωνὴ τοῦ
 μελψδική.

Σέβας καὶ ἐνθουσιασμός ἐκυρίευσεν τὸν Γεροστάθην ὁσάκις
 περὶ τοῦ πατριωτισμοῦ τῶν προγόνων μας ἐπρόκειτο λόγος.

Ποτέ, ποτέ δὲν θέλω λησμονήσει τὸν Γεροστάθην τῆς ἡμέρας ἐκείνης! ἦτο θεῖος! καὶ θεῖον αἴσθημα ἐνεφύσησεν εἰς τὰς νεανικὰς μας καρδίας.

Ὅτε πρὸς τὸ ἐσπέρας ἀπεχωρίσθημεν, μᾶς ἔδωκε τοὺς ἀκολούθους στίχους, γραμμένους ἰδιοχείρως ἐπὶ τεμαχίου χαρτου, τὸ ὁποῖον εἰσέτι διατηρῶ ὡς τὸ πολυτιμότερον τῶν κειμηλίων μου.

- «Τῶν τέκνων σου αἱ ἀρεταὶ καὶ ἡ φιλοπατρία
 »Πάλαι ποτὲ σ' ἐδόξασαν, πατρὶς μου σεβασμία!
 Αὐτὰς λοιπὸν ἄς ἀτπασθῶ ὡς τέκνον γνήσιόν σου,
 »Καὶ ἄς προσφέρω πρόθυμος τὸ πᾶν εἰς τὸν βωμόν σο!»

Η ΔΥΣΙΣ.

«Οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ οὐδὲν κακὸν οὔτε
 »ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι».

(Πλάτωνος).

 **ΘΙΝΟΠΩΡΙΝΗΝ** τινὰ ἐσπέραν τοῦ 1820 ἔτους, διὰ νὰ μᾶς δείξῃ ὁ Γεροστάθης τὴν μεγαλοπρεπῆ δύσιν τοῦ ἡλίου, μᾶς ὠδήγησεν ἐπὶ τοῦ λόφου ἐλείνου, ὅπου πρὸ δύο περίπου ἔτων εἴχομεν θαυμάσει μετ' αὐτοῦ τὸν ἥλιον μεγαλοπρεπῶς ἀνατέλλοντα.

Ὅποια παράδοξος σύμπτωσις! Ἐπὶ τοῦ λόφου ὅπου πρῶτην φορὰν εἶδομεν τὸν ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἀνέτειλαν καὶ αἱ πρῶται εὐεργετικαὶ ἀκτῖνες τῆς μετὰ τοῦ γέροντος φιλίας ἡμῶν. Ὅτε δὲ ἐπὶ τοῦ ἰδίου λόφου εἶδμεν μετ' αὐτοῦ τὸν ἥλιον δύοντα, ἔδυσαν καὶ αἱ γλυκεῖαι ἀκτῖνες, τὰς ὁποίας ἡ ἀγαθότης τοῦ ἀνδρὸς εἰς τὰς ψυχὰς μας ἀπέπεμπεν.

Ἐκτοτε πλέον δὲν συνεπεριδιαβάσαμεν μετ' αὐτοῦ! Ἐκεῖνος ἦτο ὁ τελευταῖος μετὰ τοῦ Γεροστάθου περίπατος!

Ὁ λόφος ἦτο ὑψηλὸς καὶ ἀνωφερής, ὁ δὲ γέρων ἀρκετὰ ἐκοπίασε καὶ ἐθερμάνθη ἀναβαίνων αὐτόν.

Ἡ ἡμέρα ἦτο μᾶλλον ὄροσερὰ ὡς ἐκ τοῦ πνέοντος βορείου ἀνέμου· ἐπὶ τῆς κορυφῆς δὲ τοῦ λόφου ὁ βορέας ἐφύσα μᾶλλον ψυχρὸς, καὶ τὴν προτέγγισιν τοῦ χειμῶνος αἰσθαντικῶς ὑπενθύμιζεν.

Ὅτε ἐπὶ τοῦ λόφου ἐφθάσαμεν, ὁ λαμπρὸς δίσκος τοῦ ἡλίου ἐπλησίαζε νὰ κρυφθῇ ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα, ὁ δὲ Γεροστάθης ἐπροκάλεσε τὴν προσοχὴν μας ἐπὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς τούτου φαινομένου.

Βραδέως καὶ βαθμηδὸν κατήρχετο τὸ μεγαλοπρεπὲς ἄστρον τῆς ἡμέρας· λαμπρὸς δὲ καὶ ἀξιοθαύμαστος ἦτο ὁ ποικίλος χρωματισμὸς τῶν πέριξ συνέφων· ἄλλα ἐξ αὐτῶν ἐφαίνοντο ὀλόχρυσά, ἄλλα κατακόκκινα καὶ φλογώδη, καὶ ἄλλα ἰοειδῆ· ὠραιότατη δὲ ἦτο καὶ ἡ λεπτὴ ἐπιχρῦσωσις τὴν ὁποίαν αἰδύουσαι ἀκτῖνες ἐπροξένουν εἰς τὰς κορυφὰς τῶν πέριξ ἐρυθριῶντων βουνῶν. Μετ' ὀλίγον ὁ ἥλιος ἐχάθη ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα, ἡ ἐπιχρῦσωσις ἐσβέσθη, ἡ ποικιλία τῶν οὐρανίων χρωμάτων βαθμηδὸν ἐξηλείφθη, καὶ σοβαρὰ μελαγχολία ἐκάλυψεν ἅπασαν τὴν φύσιν.

—Τοιουτοτρόπως, μᾶς εἶπε τότε ὁ γέρων, ἔδυσε ποτὲ καὶ τὸ λαμπρὸν ἄστρον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐσβέσθη ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος καὶ ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ ἀρετὴ, καὶ ἡ ἐλευθερία, καὶ ἡ δόξα. Ὑπὸ τὴν ἀχλὺν δὲ τῆς ἀπαιδεύσεως καὶ ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας, σκότος καὶ ἀθυμία περιεκάλυψεν ἅπασαν τὴν ἑλληνικὴν φυλὴν.

Ἄλλ' ὁ ἥλιος, ὅστις ἤδη ἔδυσεν, ἐπρόσθεσεν ὁ γέρων, λαμπρὸς πάλιν θέλει ἀνατείλει αὔριον, διὰ νὰ φωτίσῃ καὶ ζωογονήσῃ πάλιν καὶ ἡμᾶς καὶ ὅλην τὴν φύσιν. Τίς ἤξευρει ἂν εἰς τὰς βουλάς τοῦ Ὑψίστου δὲν ἦναι ἀποφασισμένον ὥστε καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἄστρον ν' ἀνατείλῃ πάλιν καὶ μετ' αὐτοῦ

νά ἐπανεέλθωσιν ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρίζοντος ἡ ἐλευθερία, ἡ εὐνομία, τὰ γράμματα, αἱ τέχναι, αἱ προγονικαὶ ἀρεταί, καὶ ἡ ἀρχαία δόξα καὶ λαμπρότης; . . . Τὴν ποθητὴν ταύτην ἀνατολὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀστέρος ἄς εὐχόμεθα πάντες ἀπὸ καρδίας, παιδία μου, ὁσάκις αὐγὴν καὶ ἐσπέρας, πρὸς ἀνατολὰς ἐστραμμένοι ἀπευθύνωμεν πρὸς τὸν ἐλεήμονα Θεὸν τὰς παρακλήσεις ἡμῶν.

Ἐκ τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν μία εἶναι καὶ ἡ ἐλπίς· ὡς χριστιανοὶ λοιπὸν ἄς ἐλπίζωμεν τὴν ἀνατολὴν ταύτην· ἀλλὰ πρὸς πραγματοποίησιν τῆς γλυκυτάτης αὐτῆς ἐλπίδος, ἄς μὴ παύωμεν καὶ τὴν ἀρετὴν σταθερῶς ἐργαζόμενοι, καὶ διὰ τῆς παιδείας καὶ τῆς φιλοπονίας ἐξασκοῦντες τὰς δυνάμεις ἡμῶν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς φίλης πατρίδος.

Ἐν τούτοις ὁ βορέας ἐξηκολύθει πνέων σφοδρότερος καὶ τὸ ψῦχος ἐγίνετο δριμύτερον. Συναισθανθεὶς δὲ αὐτὸ ὁ Γεροστάθης, συνεκαλύφθη καὶ ἤρχισε νὰ καταβαίνει τὸν λόφον, ἡμεῖς δὲ ἠκολουθήσαμεν τὸν γέροντα μέχρι τῆς οἰκίας του ὅπου τῷ ἠϋχήθημεν καλὴν νύκτα, καὶ ἀπεχωρίσθημεν.

Η ΑΣΘΕΝΕΙΑ.

Ἄλλ' αἱ καλονυκτικαὶ εὐχαίμας δυστυχῶς δὲν εἰσηκούσθησαν, διότι ὁ Γεροστάθης διῆλθε νύκτα κακίστην. Τὴν ἐπιούσαν δὲν εἶδομεν αὐτόν· ἐμάθομεν δὲ ὅτι ἔχων θέρμην καὶ βῆχα σφοδρότατον, προσεκάλεσε πρὸς ἐπίσκεψίν του τὸν ἰατρὸν τῆς κωμοπόλεως.

Ἄτυχῶς ἡ κωμόπολις δὲν εἶχεν εἰσέτι παρὰ ἓνα καὶ μόνον ἰατρὸν, καὶ αὐτὸν ἐμπειρικόν· τὸ δὲ ζεστὸν χαμόμηλον καὶ ἡ θερμολουσία, τὰ ὁποῖα διέταξε, δὲν ἀπήλλαξαν τὸν Γεροστάθην ἀπὸ τὰ δεινά του, ἂν καὶ πρὸς ὥραν ἐλάφρωσαν ὀλίγον αὐτά. Τὴν ἐπιούσαν ἡ θέρμη ἐπανῆλθε σφοδρότερα καὶ ὑπὸ τοῦ σκληροῦ του βηχὸς ἔτι μᾶλλον ἠνωχλήθη.

Ὀλόκληρον τὴν κωμόπολιν κατετάραζεν ἡ ἀσθένεια αὕτη τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος. Οἱ δὲ προεστῶτες, βλέποντες τὴν χειρο-

τέρουσιν τοῦ ἀσθενοῦς, ἔστειλαν ἀμέσως εἰς Ἰωάννινα ἔφιππον, διὰ νὰ προσκαλέσῃ ἐκεῖθεν τὸν ἐπιστήμονα καὶ εὐυπόληπτον ἱατρὸν I. T.

Ὁ ἱατρὸς I. T., ὅστις ἐκ φήμης ἐγνώριζε τὸν ἀξιώτιμον Γεροστάθην, ἔσπευσεν ἀνευ ἀναβολῆς νὰ ἔλθῃ. Ἡ δὲ ἐμφάνισις αὐτοῦ ἐνέπλησεν ὅλους χαρᾶς καὶ ἐλπίδος.

Ματαιὰ ὅμως καὶ διαβαστικὴ ἀνεφάνη καὶ ἡ ἐλπίς καὶ ἡ χαρά μας. Κατηφὴς καὶ περίλυπος ἐξελθὼν ἐκ τοῦ δωματίου τοῦ ἀσθενοῦς ὁ ἱατρὸς, εἶπε πρὸς τοὺς προεστῶτας — Λυποῦμαι διότι πολὺ ἀργὰ ἔφθασα· ἡ ἀσθένεια εἶναι σφοδρὰ περιπνευμονία, ἡ φλόγωσις ἐκορυφώθη, καὶ μικροτάτη ἐλπίς θεραπείας μένει πλέον εἰς τὴν ἐπιστήμην.

Ἀπόπληκτοι ἐμείναμεν ὅλοι, ὅτε ἠκούσαμεν τοὺς ἀπελπιστικούς αὐτοὺς λόγους τοῦ ἱατροῦ.

Τὸ σχολεῖον κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας εἶχεν ἐρημώσει· ἀπὸ τὰ χαράγματα δὲ μέχρι τῆς νυκτὸς περίλυποι καὶ σκυθρωποὶ ἐσυσσωρευόμεθα ἐνώπιον τῆς οἰκίας τοῦ ἀσθενοῦς, περιμένοντες νὰ μάθωμεν εὐχάριστόν τι περὶ τῆς υγείας αὐτοῦ. Οἱ δὲ πατέρες καὶ αἰ μητέρες ἡμῶν, ἐγκαταλιπόντες καὶ τὰς οἰκίας καὶ τὰ ἔργα των, δὲν ἔπαυον ἡμέραν καὶ νύκτα περιποιούμενοι φιλοφρόνως τὸν ἀσθενῆ.

Ἀξιοθαύμαστος ἦτο ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀφοσίωσις τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐμπνεύσει εἰς τὰς ψυχὰς ὅλων ἀνεξαιρέτως ἡ ἀγαθότης τοῦ σεβασμίου ἀνδρός. Μεγίστη τῶντι καὶ μαγικὴ ἡ δύναμις τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀγαθοεργίας!

Ἐν τούτοις ὁ ἱατρὸς, ἅμα ἐπισκεφθεὶς τὸν Γεροστάθην, διέταξε διπλὴν φλεβοτομίαν καὶ ἐπίθεσιν ἀφθόνων βδελλῶν, τῷ ἔδωκε δὲ καὶ τινὰ ἱατρικὰ, τὰ ὁποῖα μεθ' ἑαυτοῦ εἶχε φέρει ἐξ Ἰωαννίνων.

Η ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ.

Τὴν ἐπιούσαν εὐχαρίστως ἐμάθομεν ὅτι ὁ Γεροστάθης, ὢν ὀλίγον καλῆτερα, ἐπεθύμει νὰ μᾶς ἴδῃ· σιωπηλοὶ λοιπὸν εἰσῆλθομεν εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ ἀσθενοῦς.

— Καλῶς ἤλθετε, μικροὶ μου φίλοι, μὲ φωνὴν βραγχηνὴν καὶ ἀδύνατον μᾶς εἶπεν ὁ γέρον· πολὺ ἐπεθύμουν νὰ σᾶς ἀποχαιρετήσω, πρὶν διὰ παντός σᾶς ἀποχωρισθῶ· εὐχαριστῶ τὸν Πανάγαθον, ὅστις εἰσήκουσε καὶ τὴν τελευταίαν ταύτην εὐχὴν μου . . .

Ἰπὸ σφοδροῦ βηχὸς διεκόπη ἡ ὁμιλία τοῦ γέροντος. Ἡμεῖς δὲ ἀκούσαντες περὶ ἀποχωρισμοῦ, ἤρχισαμεν νὰ ὀδυρόμεθα, ἐνῶ ἐκεῖνος ἀγωνιῶν ἔβηχε.

— Μὴ κλαίετε, παιδιά μου, ἐπανελάβε μετ' ὀλίγον ὁ γέρον· ὅλοι ἐγεννήθημεν διὰ ν' ἀποθάνωμεν· εὐτυχῆς δὲ ὁ ἀποθνήσκων ἐν τῷ μέσῳ τόσων φίλων. Μὴ κλαίετε, φίλοι μου, μὴ φοβῆσθε τὸν θάνατον. Διὰ τοῦ θανάτου ὁ ἐλεήμων Θεὸς πολλάκις παρηγορεῖ τοὺς δυστυχοῦντας, πολλάκις δὲ καὶ ἀπὸ μελλούσας δυστυχίας ἀπαλλάττει τὰ ἀγαπητὰ πλάσματά του. Τοῦ χριστιανοῦ ὁ θάνατος δὲν εἶναι καταστροφή, δὲν εἶναι ἐξόντωσις, εἶναι ἐλπίς ἰλαρωτέρου φωτός, εἶναι ἀρχὴ νέας ὑπάρξεως, εἶναι ἀθανασία ἀτελεύτητος· ἢ, καθὼς ἔλεγεν ὁ Σωκράτης, ὁ θάνατος εἶναι μετοίκησις τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὴν ἐπίγειον εἰς τὴν οὐράνιον ζωὴν. Ὅλοι ἀργὰ ἢ ὀγλίγωρα θέλομεν ὑποβληθῆ εἰς τὴν μετοίκησιν ταύτην.

Εἰς τὴν παροῦσαν δὲ πρόσκαιρον ἐπὶ τῆς γῆς ὑπαρξίν εἰσερχόμεθα ὅπως δοκιμασθῶσιν αἱ ψυχαὶ ἡμῶν. Εὐτυχεῖς δὲ καὶ μακάριαι ὅσαι δυναθῶσι νὰ ἐξέλθωσιν ἀκηλίδωτοι καὶ ἀνεπηρέαστοι ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς τῆς φθαρτῆς ταύτης ὕλης, τῶν παθῶν καὶ τῶν ὕλικῶν συμπερόντων.

Ἐὰν ἐν κακίαις καὶ ἁμαρτίαις ἤθελα διέλθει τὸν βίον μου, ἐν τῇ ἐσχάτῃ μου ταύτῃ ὥρᾳ βεβαίως ἤθελα θρηνεῖ, ἀναλογιζόμενος τὴν δικαιοσύνην τοῦ Ἰψίστου, καὶ σεῖς δὲ τότε δικαίως ἠθέλετε κλαίει μετ' ἐμοῦ.

Ἄλλ' ὅστις, παιδιά μου, ἀποθνήσκει μὲ τὴν γλυκυτάτην συναίσθησιν ὅτι ἐξεπλήρωσε κατὰ δύναμιν τὰ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον καθήκοντά του· ὅστις, ἀφίνων τὴν γῆν, ἀφίνει συγχρόνως ἐπ' αὐτῆς μνήμην ἀγαθὴν, αὐτὸς δὲν πρέπει νὰ τρέμῃ οὐδὲ νὰ λυπῆται μεταβαίνων εἰς τὴν αἰωνιότητα· ἀπ'

έναντίας ἄς χαίρη καὶ ἄς ἀγάλλεται, διότι πρὸς αὐτὸν ὁ δίκαιος Κριτῆς φωνάζει· « Ἔϋ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, εἴσελθε εἰς τὴν αἰώνιον χαρὰν τοῦ Κυρίου σου. »

Μὴ κλαίετε λοιπὸν, ἀγαπητοὶ μου φίλοι· ἂν τὰ φθαρτὰ σώματα μας πρόκειται ν' ἀποχωρισθῶσιν, αἱ ἀθάνατοι ὅμως ψυχαί μας ποτὲ δὲν θέλουσιν ἀποχωρισθῆ. Ἡ ἰδική μου, μεταβαίνουσα εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, θέλει καθικετεύει τὸν Ὑψιστον ὅπως σὰς φωτίζη καὶ καθοδηγή πάντοτε εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καθήκοντος, καὶ τοιουτοτρόπως θέλει εἶσθαι πάντοτε μεθ' ὑμῶν. Σεῖς δὲ θέλετε εἶσθαι ἐπίσης μετ' ἐμοῦ, εἰάν, ὡς ἐλπίζω, ἐξακολουθήσητε πάντοτε ἀγαπῶντες καὶ ἐνθυμούμενοι τὸν φίλον τῆς νεότητός σας, τοὺς λόγους του, τὰς διηγήσεις του, συλλογιζόμενοι εἰς πᾶν βῆμα τῆς ζωῆς σας τί ἤθελεν εἰπεῖ περὶ αὐτοῦ ὁ γέρων Γεροστάθης.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ, ἀντὶ νὰ καταπαύσωσιν, ἠύξησαν ἔτι μᾶλλον τὰ δάκρυα καὶ τοὺς ὀδύρμους μας· καὶ καταφιλοῦντες τὰς θερμὰς χεῖρας τοῦ γέροντος, κατεβρέχαμεν αὐτὰς μὲ τὰ θερμότερα δάκρυά μας.

Συνεκινήθη τότε καὶ ὁ γέρων, ἐδάκρυσε, μᾶς ἠσπάσθη, καὶ μᾶς ἠυλόγησεν· ἡ δὲ συγκίνησις αὕτη τῷ ἐπέβαλεν ἐπὶ τινα ὥραν σιωπὴν, τὴν ὁποίαν ἐπὶ τέλους διέκοψε διὰ τῶν ἀκολουθῶν λόγων, οἵτινες βαθέως ἔμειναν ἐντυπωσμένοι εἰς τὴν ψυχὴν μου, καὶ ζωηροὶ πάντοτε ἐπανέρχονται εἰς τὰ ὦτά μου.

— Ζήσατε, φίλοι μου, πιστοὶ πάντοτε εἰς τῶν πατέρων σας τὴν θρησκείαν· αὕτη ἐν τῷ μέσῳ τῶν δεινῶν τῆς πολυχρονίου δουλείας μᾶς ἐπαρηγόρησεν· αὕτη μᾶς ἐδίδαξε μὲ καρτερίαν καὶ μὲ ἐλπίδα νὰ ὑποφέρωμεν τὰ δεινά μας· αὕτη διετήρησε τὴν ἐθνικὴν ἐνότητά μας, τὴν ὡραίαν μας γλῶσσαν, καὶ τὸν ἐνδοξὸν ἐλληνισμὸν μας. Ὑπὸ ὅποιουσδήποτε περιστάσεις, ὑπὸ ὅποιουσδήποτε καταδιωγμοῦς, ἢ σατανικὰς ζένων ῥαδιουργίας καὶ ἂν εὔρεθῆτε, μείνατε πάντοτε πιστοὶ, ἠνωμένοι, καὶ ἀκράδαντοι ὑπὸ τὴν ἀγίαν σημαίαν της, ὅπως διατηρηθῆ οὕτω τὸ πολυπαθὲς ἔθνος ἡμῶν πάντοτε ἐν καὶ ἀδιαίρετον. Μετὰ Θεὸν δὲ ἀγαπήσατε τὴν πατρίδα καὶ τοὺς γο-

νεῖ σας· διὰ τῆς φιλοπονίας δὲ, τῆς ἀρετῆς, καὶ τῆς εὐγενοῦς θυσίας τῶν παθῶν σας ἀναδειχθῆτε προσφιλεῖ τέκνα αὐτῶν.

Προσέχετε ἐπομένως τὴν υἰεῖαν σας, φωτίζετε τὴν ψυχὴν σας, ἐξευγενίζετε τὴν καρδίαν σας, στολισθῆτε μὲ τὰς χριστιανικὰς καὶ προγονικὰς ἀρετὰς, καὶ ἀποφεύγετε πᾶν αἰσχρὸν καὶ ἄτιμον. Ἐχοντες δὲ κατὰ νοῦν ὅτι τὸ μὲν γήινον σῶμά σας θέλει ἐπανέλθει εἰς τὴν γῆν, ἡ δὲ ἀθάνατος ψυχὴ σας θέλει μεταβῆ εἰς τὴν αἰωνιότητα, μὴ παύσητε ἀγωνιζόμενοι καὶ ἐπὶ τῆς γῆς μνήμην ἀγαθὴν ν' ἀφήσητε, καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν ἐνώπιον τοῦ Πλάστου παιδρὸς νὰ παρουσιασθῆτε.

Εἰς τὸν λαβύρινθον τοῦ κόσμου ἐμβαίνοντες, πολλὰς κακίας καὶ πάθη δυσειδῆ θέλετε ἀπαντήσῃ, παιδία μου· εἰς πολλὰς δὲ δυστυχίας ἀπροσδοκῆτως ἴσως θέλετε ἐκτεθῆ.

Καὶ τὰς μὲν δυστυχίας γενναίως ὑπομείνατε, ἀναλογιζόμενος ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι ἀσυγκρίτως μεγαλύτεραι, τὰς ὁποίας μὴ ἔχοντες, εὐχαριστεῖτε καὶ δοξάζετε τὸν Θεόν. Ἐνώπιον δὲ τῆς κακίας καὶ τῶν αἰσχυρῶν παθῶν μὴ ἀπελπισθῆτε, διὰ νὰ μὴ κατακτῆσητε μισάνθρωποι, καὶ ἐπομένως ὄντα περιττὰ καὶ ἄχρηστα ἐπὶ τῆς γῆς. Μὴ δειλιάσητε δὲ, διὰ νὰ μὴ καταστραφῆτε ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ γενναίως καὶ ἐμφρόνως παλαίσατε καὶ ἀγωνισθῆτε, ὅπως ἡ ἀρετὴ ἀναφανῆ νικηφόρος.

Οὐδεὶς Ὀλυμπιονίκης ἀνευ ἀγώνων· ἀγώνων δὲ καὶ μαχῶν στάδιον εἶναι δυστυχῶς τὸ στάδιον τοῦ βίου. Εὐτυχεῖς ἂν ἐξέλθητε νικηταὶ καὶ τροπαιούχοι, ὡς ἐκ τοῦ λαβυρίνθου τῆς Κρήτης ἐξῆλθέ ποτε ὁ Θησεύς.

Μὴ παραμελήσητε δὲ τὸ παρὸν, ἐπηρεαζόμενοι ἀπὸ τὸ παρελθόν, ἢ ἐπαναπαυόμενοι εἰς τὸ μέλλον. Τὸ παρελθόν παρηλθε, τὸ δὲ μέλλον ἀδηλον καὶ ἀβέβαιον. Μὴ παύετε λοιπὸν ἐργαζόμενοι πάντοτε δραστηρίως ἐντὸς τοῦ παρόντος, ὡφελούμενοι ἀπὸ τὰ μαθήματα τοῦ παρελθόντος, καὶ τὴν βελτίωσιν τοῦ μέλλοντος προσπαθοῦντες.

Τοιουτοτρόπως ἡ αὖριον θέλει σᾶς εὐρίσκει πάντοτε καλητέρους καὶ εὐτυχεστέρους. Ὅταν δὲ ἀπὸ τὴν παροῦσαν μεταβῆτε εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, ἴσως δυνηθῆτε ν' ἀφήσετε ἐπὶ τῆς γῆς ἴχνη τινὰ διακεκριμένα, ἅτινα θέλουν καθοδηγήσει καὶ παρηγορήσει ὅσους κατόπιν ὑμῶν εἰσέλθωσιν εἰς τὸν κινδυνώδη τοῦ βίου λαβύρινθον.

Ἵπάγετε τώρα, παιδιά μου, ἡσυχάσετε... μὴ κλαίετε πλέον... θέλομεν ἐνταμωθῆ πάλιν... ἂν ὄχι ἐπὶ τῆς γῆς... βεβαίως ὅμως εἰς τὸν οὐρανόν...»

Ταῦτα εἰπὼν ἐπιώπησεν ἡμεῖς δὲ ὀδυρόμενοι ἐπέσαμεν ἐπὶ τῆς κλίνης του καταφιλοῦντες τὰς χεῖρας του· καὶ πάλιν ὁ γέρων μᾶς ἠσπάζετο καὶ μᾶς ἠυλόγει. Ἄλλ' εἰσελθὼν ὁ ἰατρὸς καὶ ἰδὼν τὴν συγκινητικὴν ἐκείνην σκηνὴν, μᾶς ἐπροσκάλεσε νὰ ἐξέλθωμεν.

Ἐκείνη ἦτο ἡ τελευταία μετὰ τοῦ Γεροστάθου συνέντευξις μας· ἔκτοτε πλέον δὲν ἠκούσαμεν τὴν γλυκεῖαν φωνὴν του.

ΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑΙ ΣΤΙΓΜΑΙ ΤΟΥ ΓΕΡΟΣΤΑΘΟΥ.

Ἡ πρωϊνὴ μετὰ τοῦ Γεροστάθου συνέντευξις μας συνετάραξεν αὐτὸν, καὶ ἐχειροτέρευσε τὴν ἀσθένειάν του. Ὁ ἰατρὸς ἐπανέλαβε τὰς φλεβοτομίας, ἀλλὰ μικρὰ βελτίωσις ἀνεφάνη. Ὁ γέρων ἐζήτησε τότε ν' ἀποχαιρετήσῃ καὶ ἀναχαιρῆσῃ τοὺς προστώτας διὰ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ φροντίδας των. Ἀκολούθως ἐζήτησε τοὺς διδασκάλους, καὶ μετ' αὐτοὺς τὸν ἱερέα διὰ νὰ ἐξομολογηθῆ καὶ κοινωνήσῃ τῶν ἀχράντων μυστηρίων.

Μετὰ τὴν ἐκπλήρωσιν δὲ τοῦ τελευταίου τούτου χριστιανικοῦ καθήκοντος συνωμίλησε μετὰ τῶν διδασκάλων καὶ τοῦ ἱερέως περὶ τῶν θείων καλλονῶν τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ ἰδίως περὶ τῆς ἀγαλλιᾶσεως τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς κατὰ τε τὴν διάρκειαν τοῦ βίου του, καὶ κατὰ τὰς ὥρας τοῦ θανάτου του.

Ἡθέλησε τότε ν' ἀποχαιρετήσῃ καὶ τὸν ἀγαπητόν του κῆ-
 πογ. Ὅτε δὲ ἤνοιξαν τὸ παραπέτασμα τοῦ παραθύρου, βλέμ-
 μα μελαγχολικὸν ἔρριψεν ὁ γέρων εἰς τὰ ἄνθη, καὶ εἰς τὰ
 δένδρα τοῦ κήπου του. Καὶ τὰ μὲν ἄνθη μαραμμένα ἐπαρουσι-
 ἀσθησαν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του, κατάχλωμα δὲ τὰ φθινοπω-
 ρινὰ φύλλα τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο ἐπιπτον κατὰ γῆς.

— Οὕτως, εἶπε τότε ὁ γέρων, πίπτουν καὶ οἱ ἄνθρωποι
 ἀπὸ τὸ δένδρον τῆς ζωῆς, σήμερον ὁ εἷς καὶ αὔριον ὁ ἄλλος.
 Καὶ τὰ ἄνθη τοῦ κήπου μου ἐμαράνθησαν καὶ παρῆλθον! ἄλλ'
 οἱ σπόροι τοὺς ὁποίους εἰς τὰς ἀπαλὰς καρδίας τῶν μικρῶν
 μου φίλων ἐπροσπάθησα νὰ ἐνσπείρω, εἶθε νὰ μὴ μαρανθῶσι
 ποτέ! Εἶθε ἡμέραν τινὰ νὰ βλαστήσωσι, καὶ ἀμάραντον δόξαν
 εἰς τὴν πατρίδα νὰ καρποφορήσωσιν! Αὐτὴ εἶναι ἡ θερμότερα
 εὐχὴ τῆς ψυχῆς μου. Εἰς σέ δὲ, πάτερ ἀγαθέ, καὶ εἰς τοὺς
 συναδέλφους σου διδιδασκάλους, ἀναθέτω τὴν πραγματοποι-
 ῆσιν τῆς ἐγκαρδίου μου ταύτης εὐχῆς. Ἐξακολουθήσατε
 φωτίζοντες μετὰ ζήλου δι' ὠφελίμων καὶ βιωτικῶν γνώ-
 σεων τὸν νοῦν τῶν μικρῶν μαθητῶν σας. Γυμναζετε καὶ
 ἐνισχύετε ἰδίως τὴν κρίσιν, τὴν καλαισθησίαν, καὶ τὸ πρὸς
 τὴν ἀρετὴν αἰσθημά των. Συνειθίζετε αὐτοὺς εἰς τὴν σε-
 μνότητα, τὸ σέβας, τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν φιλοπονίαν, καὶ μὴ
 ἐπιτρέπετε ποτέ εἰς αὐτοὺς ν' ἀγαπῶσι τὸ φθαρτὸν σῶμά
 των περισσότερον τῆς ἀθανάτου ψυχῆς των. Ἡ κατὰ Χρι-
 στὸν καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῆς πατρίδος διάπλασις τῶν
 Ἑλληνοπαίδων ἅς ἦναι ὁ κύριος καὶ τελικὸς σκοπὸς
 ὅλων τῶν ἀγώνων καὶ ὅλων τῶν διδασκαλιῶν σας.

Αὐτὰ ἀγωνιῶν καὶ πυρέσσων εἶπεν ὁ Γεροστάθης, διακο-
 πτόμενος ὑπὸ σφοδροτάτου βηχός, ὡς ἀκολούθως μας ἔλεγον
 οἱ διδάσκαλοι. Μετὰ τινὰ δὲ διακοπὴν ἔστρεψε πάλιν πρὸς
 τὸν κῆπον τοὺς θνήσκοντας ὀφθαλμούς του, ὑψώσας δ' ἔπειτα
 πρὸς τὸν οὐρανὸν μελαγχολικὸν βλέμμα, «Θεέ μου, εἶπε,
 πόσα δένδρα ἤξιώθην νὰ ἴδω ἀνεστημένᾱ! ἀλλὰ τὴν
 ἀνάστασιν τῆς πατρίδος . . . » Καὶ μετ' τῆς πατρίδος τὸ

γλυκύτατον ὄνομα εἰς τὰ χεῖλη μετέβη ἀπὸ τὴν ἐπίγειον εἰς τὴν οὐράνιαν ζωὴν.

Περὶ τὴν δύσιν τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἔδυσε καὶ ὁ βίος τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος. Ἡ δὲ ψυχὴ του ἐξαγιασθεῖσα διὰ τῆς θρησκείας καὶ τῆς ἀρετῆς, ἀφῆκε τὰ γήινα δεσμά της, καὶ ἀγαλλομένη ἐπανῆλθεν εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Πλάστου.

Η ΔΙΑΘΗΚΗ.

Οἱ προεστῶτες τῆς κωμοπόλεως, οἱ διδάσκαλοι, καὶ ὁ ἱερεὺς συνῆλθον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γεροστάθου εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, διὰ νὰ ἐξετάσωσιν ἂν ἀφῆε διαθήκην, καὶ συγχρόνως διὰ νὰ καταγράψωσι καὶ ἐξασφαλίσωσιν ὅλα τὰ τῆς οἰκίας του.

Καὶ κατὰ πρῶτον ἤνοιξαν τὸ συρτάριον τῆς τραπέζης, ἐπὶ τῆς ὁποίας συνήθως ἔγραφε. Μεταξὺ δὲ διαφόρων ἐγγράφων, τὰ ὁποῖα ἐντὸς αὐτοῦ ὑπῆρχον, εὔρον περικάλυμμα φέρον τὴν ἐπιγραφὴν «Ἡ διαθήκη μου».

Ὁ ἱερεὺς ἀνοίξας τὸ περικάλυμμα ἀνέγνωσε μεγαλοφώνως τὸ ἐν αὐτῷ ἔγγραφο, τὸ ὁποῖον πραγματικῶς ἦτο ἡ ἰδιόχειρος διαθήκη τοῦ γέροντος.

Τῆς διαθήκης ταύτης οὔτε τὸ πρωτότυπον διεσώθη, οὔτε ἀντίγραφον αὐτῆς ἐλήφθη ποτέ ὥστε μὴ δυνάμενος νὰ καταχωρήσω αὐτὴν ἐνταῦθα, θέλω ἀναφέρει ὅσας ἐκ τῶν διατάξεων της διετήρησεν ἡ μνήμη μου,

Κατ' ἀρχὰς ἐζήτει συγχώρησιν παρὰ πάντων ὅπως καὶ ὁ πολυεὐσπλαγχνος Θεὸς συγχωρήσῃ τὰ ἐκούσια καὶ ἀκούσια ἁμαρτήματα αὐτοῦ.

Ἀκολούθως ἔλεγεν ὅτι, μὴ ἔχων ἴδια τέκνα, οὐδὲ συγγενεῖς, υἱοθετεῖ καὶ κληρονόμους του ἀποκαθιστᾷ ὅλα τὰ παρόντα καὶ μέλλοντα τέκνα τῆς πατρίδος του. Ἄλλ' ἐπειδὴ, ἐπρόσθετεν, ἐκτὸς τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς παιδείας τὰ πάντα ἐπὶ τῆς γῆς εἶναι φθαρτὰ, διέταττε νὰ μένωσι τὰ χρήματά του διαρκῶς εἰς τινὰ Τράπεζαν, διὰ δὲ τῶν ἐτησίων τόκων νὰ

ἐξακολουθῆ¹ ἡ διατήρησις τοῦ σχολείου, ὅπως ἐξ αὐτοῦ οἱ κληρονόμοι του ἀπολαμβάνωσι τὰ μόνα ἀφθάρτα καὶ ἀληθῶς πολύτιμα κτήματα τῆς ἀρετῆς καὶ παιδείας.

Τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐπικαρπίαν τοῦ κήπου του ἀνέθετεν εἰς τὸν συμμαθητὴν μας Ἰωάννην· διέταττε δὲ ὅταν ἐπανέλθῃ ἐκ τῆς Ἰταλίας ὁ ἀποσταλεὶς παρ' αὐτοῦ πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ἰατρικῆς, νὰ μεταβῆ ἀντ' αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης, ὅπως σπουδάσῃ τὴν γεωπονίαν, καὶ ἐπανερχόμενος εἰς τὴν πατρίδα διδάσκῃ αὐτὴν εἰς τὰ τέκνα τῶν κτηματιῶν.

Πρὸς ἀμοιβὴν δὲ τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ κόπων καὶ ὑπηρεσιῶν τοῦ συμμαθητοῦ μας Κωνσταντίνου, ἐπροσδιόριζε χρηματικὸν ποσόν, ὅπως μεταβῆ καὶ ὁ νέος αὐτὸς εἰς τι Εὐρωπαϊκὸν ὄπλουργεῖον πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ὀπλοποιίας καὶ τῶν ἄλλων σιδηρουργικῶν τεχνῶν.

Τὴν ὑπὲρ τοῦ Κωνσταντίνου διάταξίν του ἐτελείοεν ἐκφράζων λύπην ἐνδόμυχον διὰ τὴν ἀνάγκην τῶν ὄπλων, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰσέτι καὶ οἱ ὑπὸ ξένον καὶ βάρβαρον ζυγὸν διατελοῦντες πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐλευθερίας των, καὶ αὐτοὶ οἱ ἐλεύθεροι πρὸς ὑπεράσπισίν των. Ἡὔχετο δὲ νὰ μὴ βραδύνη ἡ θεία ἐποχὴ, καθ' ἣν ἐν χριστιανικῇ ἀγάπῃ καὶ ἀρετῇ ἀπαντες, ὡς ἀδελφοὶ φιλάδελφοι ζῶντες, θέλουν ἀποτελέσει ἐπὶ τῆς γῆς μίαν ποιήμνην ὑπὸ ἓνα ποιμένα.

Ἀκολουθῶς ἡ διαθήκη ἐπροσδιόριζε χρηματικὰς χορηγήσεις πρὸς περιθαλψιν δυστυχῶν τινων γερόντων καὶ ἀδυνάτων χηρῶν.

Ἐπὶ τέλους ὠνόμαζεν ἐκτελεστάς τῆς διαθήκης του ταύτης ἄνδρας ἀκεραίους καὶ ἀξιοσεβάστους, καὶ ἐπρόβλεπεν ὅσον ἔνεστι προνοητικώτερον περὶ τῆς διαρκοῦς ὑπάρξεως τοιούτων ἐκτελεστῶν πρὸς ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῆς τελευταίας θελήσεώς του.

Ὅτε δὲ ἐγένοντο γνωστὰ εἰς τὴν κωμόπολιν τὰ τῆς διαθήκης, ἔτι μᾶλλον ἀξιαγάπητος κατέστη ἡ μνήμη τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου· διότι ἐξ αὐτῆς ἀνεφάνη ὅτι οὐχὶ μόνον ζῶν,

ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον ἠθέλησε νὰ ἐξακολουθήσῃ εὐεργετῶν τοὺς συμπολίτας αὐτοῦ.

Η ΚΗΔΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ.

Τὴν κηδεῖαν τοῦ Γεροστάθου δὲν ἐσυνόδευσαν, οὔτε τύμπανα καὶ μουσικαί, οὔτε ἀρχιερεῖς καὶ ἱερέων ἰστίφη, οὔτε στρατιῶται καὶ νεκρικοὶ πυροβολισμοί.

Γενικὴ ὅμως κατῆφεια, βαθυτάτη θλίψις, στεναγμοὶ καὶ δάκρυα ἐσυνόδευσαν τὸν νεκρὸν εἰς τὸ τελευταῖον κατοικητήριόν του.

Μαθηταί, χῆραι, γέροντες, πτωχοὶ, ὄρφανὰ, καὶ πάντες ἐν γένει οἱ κάτοικοι τῆς κωμοπόλεως, θρηνοῦντες παρηκολούθουν τὸ λείψανον τοῦ εὐεργέτου των. Καὶ οἱ μὲν θλιβεροὶ παλμοὶ τῶν καρδιῶν μας ἦσαν οἱ νεκρώσιμοι τῆς κηδείας τυμπανισμοί, ὁ δὲ θρῆνος τῶν παρακολουθούντων ἦτο ἡ κατανυκτικὴ μελωδία, δι' ἧς τοῦ παραδείσου αἱ πύλαι ἠνοίγοντο εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Γεροστάθου.

Τοιαύτας κηδεῖας μόνον οἱ ἐνάρετοι, οἱ φιλόανθρωποι, καὶ οἱ φιλοπάτριδες ἀπολαμβάνουν ἐπὶ τῆς γῆς, ἐνῶ αἱ ψυχαὶ των ἀγαλλόμεναι ἀναβαίνουν εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

Εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ὑψίστου ὁ διδάσκαλος τῶν Ἑλληνικῶν ἐξεφώνησε λόγον ἐπιτάφιον γλαφυρὸν καὶ διδακτικώτατον· εἶχε δὲ καὶ τὸ μέγα, ἀλλὰ σπάνιον προτέρημα τῆς συντομίας, ὥστε, ὅτε ὁ ῥήτωρ ἔπαυσεν, οἱ ἀκροαταί, ἀντὶ νὰ εὐχαριστηθῶσιν, ἐλυπήθησαν παύσαντες ἀκροαζόμενοι ἔργα ὠραῖα κομψῶς ἐξιστορούμενα.

Τὸ ῥητὸν διὰ τοῦ ὁποίου ὁ διδάσκαλος ἐπροοιμίασεν, ἦτο τὸ τοῦ Εὐαγγελίου· «ὅς δ' ἂν ποιήσῃ καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.»

Διατηρήσας δὲ ἀντίγραφον τοῦ ἐπιτυμβίου, τοῦ χαραχθέντος ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ γέροντος, εὐχαρίστως καταχωρίζω τοῦτο ἔνταῦθα· εἶχε δὲ οὕτως·

ΕΝΤΑΥΘΑ ΚΕΙΤΑΙ

○

ΓΕΡΟΣΤΑΘΗΣ

ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΕΝΑΡΕΤΟΥ

ΚΑΙ

ΕΛΛΗΝ ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΣ

ΟΣ

ΚΥΡΙΟΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΕΞ ΟΛΗΣ ΨΥΧΗΣ

ΚΑΙ

ΤΟΝ ΠΛΗΣΙΟΝ ΩΣ ΕΑΥΤΟΝ

ΑΓΑΠΗΣΑΣ,

ΑΥΤΟΣ ΤΕ ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΗΝ,

ΚΑΙ

ΤΟΥΣ ΑΚΟΥΟΝΤΑΣ ΕΠΙ ΚΑΛΟΚΑΓΑΘΙΑΝ

ΗΓΕΝ.

Οἱ συντάξαντες τὸ ἐπιτύμβιον τοῦτο συνήνωσαν ἐντὸς αὐτοῦ τὰ δύο μεγάλα παραγγέλματα τοῦ Εὐαγγελίου μετὰ τῶν περὶ Σωκράτους λόγων τοῦ Ξενοφώντος. Φαίνεται δὲ ὅτι ἠθέλησαν οὕτω ν' ἀποδείξωσιν ὅτι εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Γεροστάθου συνηνοῦτο ὁ χριστιανισμὸς μετὰ τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὡς συνήνωνεν αὐτοὺς τὸ ἐπὶ τοῦ τάφου του μάρμαρον.

Μετὰ πολυχρόνιον ἀποδημίαν περιηγηθεὶς ἔσχατως τὴν Ἠπειρον, μετέβην καὶ εἰς τὴν κωμόπολιν τοῦ Γεροστάθου,



ὅπου τόσαι γλυκεῖαι ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας θερμῶς μ' ἐπροσκάλουν.

Ἄλλὰ τὴν μὲν κωμόπολιν εὗρον σχεδὸν ἔρημον· ζητήσας δὲ μὲ πάλλουςαν καρδίαν τὸ σχολεῖον καὶ τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος, δὲν εὗρον, εἰμὴ ἐρείπια.

Περίλυπος μετέβην τότε ἀπὸ τὸ κοιμητήριον αὐτὸ τῶν ζώντων εἰς τὸ κοιμητήριον τῶν ἀποθανόντων, ὅπως ἀσπασθῶ τὸν τάφον τοῦ εὐεργέτου μου, καὶ ἐπ' αὐτοῦ κλαύσω τὴν ἐρήμωσιν τῆς πατρίδος. Ἄλλ' οὐδὲ ἔχθος τοῦ τάφου του ὑπῆρχε πλέον!

— Δυστυχεστάτη πατρίς! ἀνέκραξα τότε στεναζῶν βαθείως, δὲν θέλει λοιπὸν παρέλθει ἡ ὄργη τοῦ Κυρίου ἀπὸ σοῦ;

Ἄλλ' ὄχι! χριστιανισμὸς καὶ ἀπελπισία εἶναι ἀντίφασις, εἶναι ἀμάρτημα. Ἄς ἐξακολουθῶμεν λοιπὸν ἐλπίζοντες πάντοτε· διὰ τῆς παιδείας δὲ, τῆς φιλοπονίας καὶ ἀρετῆς ἄς ἐνισχύωμεν, ἄς ἀναπτύσσωμεν, ἄς πύλλαπλασιάζωμεν τὰς δυνατόμεις ἡμῶν, καὶ αἱ γλυκεῖαι ἐλπίδες τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς βεβαίως θέλουσιν πραγματοποιηθῆ.

Τὸ τρίπαιον τοῦ Μιλτιάδου δὲν ἄφινε νὰ κοιμηθῆ τὸν νέον Θεμιστοκλέα· τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡ προγονικὴ εὐκλεία ἄς μὴ ἀφίνη τοὺς νέους ἡμᾶς Ἕλληνας νὰ κοιμώμεθα ἤσυχον ὕπνον· ἀλλ' ἀδιαλείπτως ἄς ἀγωνιζώμεθα ὅπως ἀξιωθῶμεν ν' ἀποτινάξωμεν τὴν ἐθνικὴν κακοδαιμονίαν, ἐπαναφέροντες ἄπασαν τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν εἰς τὴν χορείαν τῶν ἐλευθέρων καὶ εὐδαιμόνων ἐθνῶν!

Κατὰ τὴν θλιβερὰν δ' ἐκείνην ἡμέραν ἀπεφάσισα νὰ ἐκδώσω τὰς ἀναμνήσεις μου ταύτας, ὅπως διὰ τῶν ἰδίων ἔργων καὶ λόγων τοῦ ἀγαθοῦ Γεροστάθου ἀνεγείρω εἰς αὐτὸν, ἀντὶ τοῦ καταστραφέντος, μνημεῖον ἄλλο διαρκέστερον ἴσως ἐκείνου, σύμφωνον δὲ μὲ τὰς εὐγενεῖς τοῦ ἀνδρὸς διαθέσεις.

« Γαῖαν ἔχοις ἐλαφρὰν, φίλτατε φίλων! »

Τ Ε Λ Ο Σ.



0020596869

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Πυροσφαιδίου κτ

Ο Πρωτοβάθμιο Σχολείο

1871 Παρίσι

